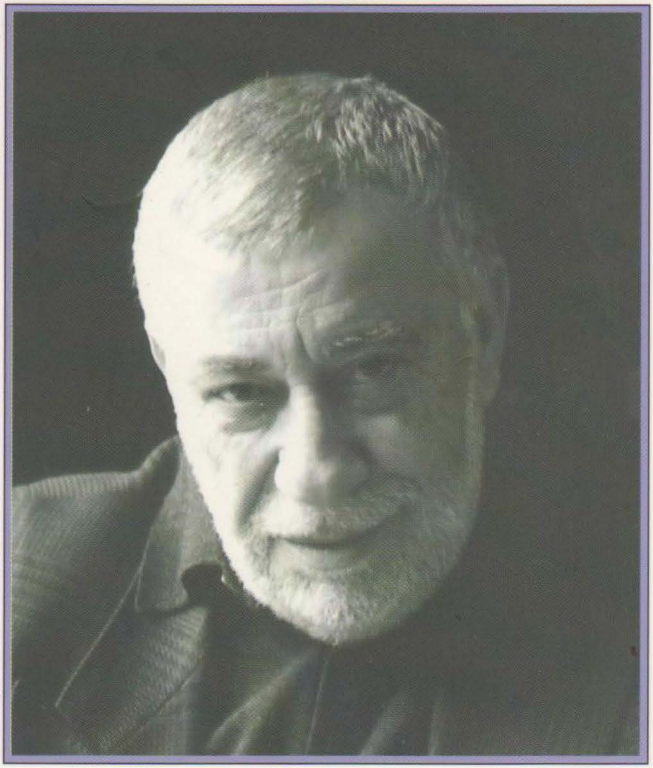
Arif Keskiner

YİNE Mİ ÇİÇEK

CAN

4. BASIM

anılar

TÜRK YAZARLARI

Yayın Yönetmeni
İlknur Özdemir

Yayına Hazırlayan
Erdal Öz

Dizgi
Serap Kılıç

Düzelti
Fulya Tükel

Montaj
Mine Sarıkaya

Kapak Düzeni
Semih Özcan

İç Baskı
Özal Basımevi

Kapak Baskı
Çetin Ofset

Cilt
Ze Ciltevi

1. basım: 2003
2. basım: 2003
3. basım: 2003
4. basım: 2003

ISBN 975-07-0316-2
© Arif Keskiner / Can Yayınları Ltd. Şti. (2003)

Arif Keskiner
YİNE Mİ ÇİÇEK

ANILAR

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

ARİF KESKİNER'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

YİNE Mİ ÇİÇEK / *anılar*

Arif Keskiner, 1938'de Adana'nın Osmaniye İlçesi'nde doğdu. İlk ve orta okulu Osmaniye'de okudu. İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nu bitirdi. Yayınevi müdürlüğü, kitapçılık, spor yazarlığı, İsveç'te muhabirlik ve bulaşıkçılık, fotoroman yapımcılığı, senaristliği ve yönetmenliği yaptı. Türk Sineması'nın önde gelen *Kapıcılar Kralı, Selvi Boylum Al Yazmalım, Maden, Köşeyi Dönen Adam* ve *Piyano Piyano Bacaksız* gibi filmlerini yaptı. Ayrıca TRT'ye *Bay Alkolü Takdimimdir, Bizi Güldürenler* adlı TV dizisini hazırladı, en son 2002 yılında ATV'de yayınlanan *Rüzgâra Karşı Yürüyenler* adlı diziyi Nebil Özgentürk'le birlikte gerçekleştirdi. Kendi adına yaptığı on bölümlük *Anadolu Uygarlıkları* belgeselinden sonra iflas etti. 1985'te Sıraselviler'deki yazıhanesinde, herkesin 'Çiçek Bar' ya da 'Arif'in Yeri' dediği, tüm sinemacıların ve sanatçıların uğrak yeri olan Sinema Sevenler Derneği Lokali'ni açtı. *Arif Keskiner* 18 yıldır bu ünlü mekânın işletmeciliğini yürütüyor.

Önce kitabın isim anneleri Sezen Aksu ve Meral Okay'a...

Sonra, bu kitabı yazarken kuşkuya düştüğüm yerlerde beni aydınlatan ve albümlerinden verdikleri fotoğraflarla desteklerini esirgemeyen dostlarım Cengiz Alpman, Mazlum Göknel, Cumhur Bahadır, Liza Tuna, Uçal Dalgıç, Yalman Aknar, Erdoğan Şenay, Bener Dortunç'a...

Ayrıca kitabın bilgisayar yazımını gerçekleştiren arkadaşlarım Hümeyra Erdoğan, Nüzhet ve Erol Özkök'e teşekkür ederim.

ARİF KESKİNER

Bir yaz günü Yaşar Kemal'le sohbetteyiz. Çiçek Bar'da. Yine kaptırmış gidiyoruz. Yaşar Abinin viski içtiği günler.

ÖNSÖZ YERİNE, YAŞAR KEMAL...

Çiçek Gibi adlı kitabımı okuyormuş Yaşar Kemal. Birden çok heyecanlandım. Kitap yazmam konusunda onunla hiç konuşmamıştım. Sürpriz olsun istiyordum. Ne yalan söyleyeyim, çok sevindim. Nebil Özgentürk ve Zülfü Livaneli'yle konuşurken, "Öyle güzel bir anlatımı var ki bizim oğlanın, bayıldım," demiş. İşte bu söz uçurdu beni. Bu haberi almamdan iki gün sonra da beni aradı. Çiçek Bar'dayım. Dostlarla sohbette. Heyecanla koştum telefona.

"Buyur abi," dedim.

"Ulan, Hasan Emmi'min oğlu. Aferin sana. Hemi de pravo."

Bir şeyi sevdiği zaman böyle konuşurdu. Tıpkı *Teneke*

romanındaki Kadirlili Murtaza Ağa gibi.

"Kitabın için söylediklerimi duydun herhalde?"

"Yook," dedim. Bir de kendisinden, Yaşar Kemal'den duymak istiyordum.

"Ellerine sağlık... Diline sağlık... Aklına sağlık. Beni çocukluğuma götürdün. Çoktandır unuttuğum günleri yeniden yaşattın. Hele ki; bir bir ağıt topladığım köyleri, pamuk topladığım tarlaları... Memet Ağa'yı... Ağfatma Çiftliği'ni... Burhanlı'daki okulumu... Cihanbekirli Kürt Ali Ağa'yı... Nasıl mutlu ettin beni, bilemezsin. Lan oğlum, madem yazacaktın, niye bekledin bu kadar? Daha evvel başlasaydın ya..."

"Ancak oldu be Yaşar Abi," dedim.

"Devam edeceksin değil mi?"

"Sen de beğendikten sonra devam etmez miyim?"

"Yaz, yaz. Yemin ediyorum, çok güzel olmuş."

"Eee..." dedim, biraz şımarıkça. "Biz de Yaşar Kemal'in oğluyuz herhalde. O kadar genetik etki olsun artık," dedim gülerek.

"Evet," dedi, "Bir genetik etki var, var olmasına da, bu senin bildiğin genetik değil. Bu Çukurova toprağının genetiği evladım. Bu Çukurova toprağının genetiği..."

Sonra birden aklına gelmiş gibi,

"Hasan Emmi'yi anlatırken Can Yücel'in şiirini ne güzel bir yere koymuşsun. Cuk oturmuş. Bilir misin o şiir nasıl yazıldı?" dedi.

"Hayır bilmiyorum abi," dedim.

"Bak anlatayım," dedi. "Bu bizim Can Yücel var ya. O zamanlar babasının büyük isminden rahatsız. Nedense, orada burada atıp tutuyor. Bir gün Can'a dedim ki: 'Oğlum, sen babanı iyi tanımıyorsun. Ben senden daha iyi tanıyorum.' Ben o sıralar *Cumhuriyet* gazetesindeyim. Hasan Âli Bey emekli olmuş. Yazılarını bana getiriyor. Oturuyoruz, sohbet ediyoruz. Çaylar falan. İnanmazsın Arif, o kadar güzel bir adamdı ki Hasan Âli Bey, anlatamam. Zaten adamın anası bellenmiş. Herkes bir taraftan saldırıyor. Cumhuriyet tarihinin en önemli bakanı. Yaptıklarını kimse yapmamış. 'Bir de sen saldırma oğlum,' dedim Can'a; biraz da kızarak. Bu konuşmadan on beş gün sonra gazeteye geldi Can. Elinde bir kâğıt. Masamın üzerine attı. 'Şunu bir oku bakalım,' dedi. Karşıma geçip oturdu. Baktım, bu şiir.

Gözlerim doldu okuyunca. Kalktım. Boynuna sarıldım. 'Aferin lan, şimdi oldu işte,' dedim. Bu şiir Can'ın babası ile barışmasının şiiridir. İyi etmişsin kitaba koyduğuna."

"Sağ ol abi," dedim. "Sen nasılsın peki? Kitap nasıl? Adı ne oldu?"

"Ben de kitabımla boğuşuyorum. Adını çok seveceksin, çok: *Karıncanın Su İçtiği.*"

"Gerçekten çok güzel. Bayıldım," dedim.

"Peki, sen kitabın devamına başladın mı?"

"Evet, evet. Kurgusu falan tamam. Oturup yazmak kaldı. Biraz tembellik ediyorum galiba."

"Bırak şimdi tembelliği. Daha yazacağın çok şey var. Bu da birçok kitap demektir. Yandın oğlum sen! Yazmazsan da vebal altında kalırsın..."

"Tamam abi, tamam. Başlıyorum..."

"Peki. Azmi'ye, çocuklara selam söyle. Görüşürüz."

"Bekliyorum abi," dedim.

Telefonu kapattıktan sonra bir süre kalakaldım. Sevinçten uçuyordum. Uluslararası koca yazar Yaşar Kemal, kitabımı çok sevdiğini söylemişti. Beğenmişti. Övüyordu. Bundan daha büyük mutluluk mu olurdu. Keyifle gülümsüyordum masaya döndüğümde.

"Ne o, hayırdır?" dedi Karanlık Cengiz.

"Yaşar Kemal," diyebildim. Gerisini getiremedim.

"Ne olmuş Yaşar Kemal'e?" dedi Azmi.

"Yok canım, bir şey yok. Kitabımı çok beğenmiş de. Hepinize de selam söyledi," dedim. Garsonu çağırdım. "Masadaki tüm dostlara birer içki benden."

O hafta beni görmek için Çiçek Bar'a gelmiş akşamüstü. Haber verdi çocuklar. Beş dakika sonra bardayım. Baktım, Yaşar Abi, Rutkay Aziz'le muhabbeti koyultmuş bile. Boynuna sarıldım. Öpüştük. Beş-altı yıl var içki komuyor ağzına. Soda içiyor. Rutkay'a döndü:

"Biliyor musun Rutkay," dedi, "bu bizim oğlan öyle güzel bir kitap yazmış ki, tam adına yakışır bir kitap. Biz ona eskiden 'Komünist Arif' diyorduk. Sonra 'Çiçek Arif' oldu. Varsın olsun. Kitap da tam Arif'e layık: *Çiçek Gibi*. Çok gururlandım. Aferin ulan sana, Nalbant Hasan Emmi'min oğlu. Zaten senin bir gün bir bok yiyeceğini biliyordum. Biraz geç oldu ama iyi oldu. Sen

ne dersin Rutkay?"

"Bilmem ki abi," dedi Rutkay. "Zamanı şimdiymiş demek."

O sıra yönetmen Zeki Ökten geldi masaya.

"Hoş gelmişsin Yaşar Abi," diyerek eline sarıldı büyük ustanın.

"Öp ulan elimi. Damat değil misin? Mecburen öpeceksin," diye takıldı Zeki'ye. Zeki eline sarıldığında da çekti elini. "O kadar da uzun boylu değil oğlum," dedi.

Çoktandır ortalarda yoktu Yaşar Abi. Tilda Abla'nın ölümünden bu yana eve kapanmıştı. Bir yerlere çıkmıyordu. Elli yıllık, hiç bitmeyecekmiş gibi olan birliktelik birdenbire bitivermişti. Evin orta direği yıkılmıştı sanki. Ne zaman telefon etsem,

"Komünist Arif, sen misin?" derdi ilk.

"Evet abla, benim."

"Bir şey mi oldu?"

"Yok abla, ne olacak."

"Yaşar'ı mı istiyorsun?"

"Hayır abla, sağlığınızı merak ediyorum."

"İyiyiz, iyi. Bir şeyimiz yok. Dur sana Yaşar'ı vereyim."

Hep merak ederdi birisine bir şey mi oldu diye. Son ziyaretlerine gittiğimde yine güler yüzle karşılamıştı Tilda Abla. Kırk küsur yıldır olduğu gibi.

"Nasılsın bakalım Komünist Arif? İyi misin?"

"İyiyim abla," diyerek boynuna sarılmış, ellerinden öpmüştüm. Çok sevdiği sigarasını artık içemiyordu. Arada bir oksijen maskesini alıyordu ağzına. O mert, zayıf, ama diri, mahpus damlarında bile yatmış, kimseye taviz vermemiş Tilda Abla'mı böyle görmek çok üzmüştü beni. Güllü elinde birkaç şalla girmişti içeri. Şallara baktı. Omzuna koydu. Hiçbirini beğenmemişti.

"Bunlar güzel değil," dedi.

Ben hemen lafa girip,

"Abla, sana en güzel şalı ben alacağım, merak etme," demiştim.

"Olmaz, istemem," demesine rağmen, ertesi gün Dr. Esef ve Reşit'le gidip, Vakko'dan çok güzel bir yünlü şal alıp göndermiştim. Telefonda bana,

"Güzel şal almışsın Komünist Arif. Çok sevdim," demişti.

Bu, duyduğum son sözleriydi. Birkaç gün sonra hastaneye yattığından haberim olmamıştı. Gelen bayramla birlikte bir yerlere gittiler sanmıştım. Yirmi gün sonra da ölüm haberini almıştım Dr. Eser'den.[1] Yaşar Abi günlerce hastanede başucunda beklemiş elli yıllık yoldaşının. Son defa gözlerini açtığında Tilda'ya,

"Tilda'cığım. Sevgilim. Sana teşekkür ederim. Yaşadığımız bu güzel hayat için. Sana teşekkür ederim, sevgilim. Korkma, sakın korkma. Biz namuslu bir hayat sürdük," demişti.

Nur içinde yatsın. Tilda, Yaşar Abi'min sadece karısı değil, aynı zamanda arkadaşı, dostu, eli, kolu, aklı, eleştirmeni, çevirmeni, her şeyiydi. İşte bu ölüm koca Yaşar Kemal'i çok sarsmıştı. Ölümünden altı ay geçtikten sonra ilk defa gelmişti bizleri görmeye. Nevzat da, Vecdi Sayar da geldi masaya... Biz saygıyla dinliyoruz onu... Bir anlamda kitabını, *Karıncanın Su İçtiği*'ni kutluyoruz. Eskiden kitaplarının düzeltilerini Tilda Abla yapardı. Şimdi iş başa düşmüş. Tilda'ya güzel bir mezar yapmış Metin Deniz. Onu anlatıyor Yaşar Abi. Kendine de bir yer ayırmış yanında. Gözü doluyor anlatırken.

"Bu senin en güzel kitabın Yaşar," demiş Tilda Abla, ölmeden önce. Yaşar Abi de ona adamış *Karıncanın Su İçtiği*'ni. Onu paylaşıyor bizimle...

Nevzat, her zamanki gibi lafın arasına girip bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Ah Nevzat; biraz sussan ne olur! Yaşar Abi devam ediyor konuşmasına. Sonra,

"Bakın çocuklar," diyor, "bu Arif'ten şikâyetçiyim. Babasını az anlatmış kitapta. Asıl anlatması gerekeni anlatmamış. Ben anlatayım size. İki aile arasındaki kan davası öyle büyük boyutlara gelmişti ki demeyin gitsin. Herkes birbirinden kaçar olmuştu. Yalnız bu Arif'in babası Hasan Emmi ortalıkta dolaşıyor. Aynı bir ermiş gibi. Neden böyle dolaşırdı? Korkmaz mıydı? Yoksa umurunda değil miydi ölüm? Asıl anlatılması gereken buydu işte. Hasan Emmi'nin psikolojik durumu. Bunu anlatmamış. İşte huzurunuzda hepinize şikâyet ediyorum," diyor.

"Yapma Yaşar Abi," diyorum. "Ben Yaşar Kemal miyim? Roman mı yazıyorum? Ben sadece yaşadıklarımı anlatmaya ça-

[1] *Tilda Kemal*, 17 Ocak 2001'de öldü.

lışıyorum. Sen roman kahramanı yaratıyorsun."

"Olsun," diyor Yaşar Abi. "Hasan Emmi de bir kahramandır zaten. Bak devamını bekliyorum ha!"

"Olur abi," diyorum. "Kitaba bu konuşmalarla başlayacağım. Önsöz yerine. Bilmiş ol."

"Başla ulan," diyor. "Önsöze de bu söylediklerimi yaz."

Sohbetin sonunda bir taksiyle gönderiyorum evine. Çarşambaya buluşmak üzere ayrılıyoruz.

Çarşamba günü öğle yemeği için evine uğruyorum.

"Mehmet Uzun'u da alalım. Divan'da beni bekliyor. Olur mu?" diyor.

"Niye olmasın abi. Çok da iyi olur," diyorum.

Mehmet Uzun bir dolu kitabı olan ilk Kürt romancısı. Uluslararası birçok ödülü var. Kitaplarını Kürtçe yazıyor. İsveç'te oturuyor. Pen Kulüp yönetim kurulu üyesi. Mehmet'in yanında sekiz-dokuz yaşlarında bir de kızı var. Birlikte Bebek'teki eski Güneş Restoran'a gidiyoruz. Güzel bir sohbet başlıyor aramızda. Mehmet son yaptığı Anadolu gezisini anlatıyor. Van'da altı dengbeji bir araya getirip sabaha kadar onları dinlediğinden söz ediyor. Heyecanlı ve mutlu. Bana *Dicle'nin Yakarışı* adlı kitabını imzalamış, veriyor. Çok da güzel bir kitap. Hiç bilmediğim Mezopotamya tarihini, kültürünü, dengbejlerini, destanlarını tanıyorum bu kitapla. Yezidileri, Süryanileri, Asurileri, Türkmenleri, Keldanileri, Nasturileri, Kürtleri; bölgenin insan mozaiğini, insanlığı, insan olmayı tanıyorum.

Karıncanın Su İçtiği üzerine konuşuyoruz. Yaşar Abi bu kitabı yazmaktan çok mutlu. Benim de sevdiğim kitabı.

Sohbet dönüp dolaşıp benim *Çiçek Gibi* adlı kitabıma odaklanıyor. Yaşar Abi diyor ki:

"Bak Mehmet, *Çiçek Gibi* anı yazacaklar için bir klasik bence. Anı yazmak isteyen önce Arif'in kitabını okumalı. Ondan öğrenecekleri çok şey var."

O anda ne kadar mutlu olduğumu anlatamam. Dünyanın en mutlu insanı bendim.

"Yine mi güzelsin be Arif? Yine mi çiçek?" diyordum içimden. Ve o akşam eve geldiğimde Sezen Aksu'nun ve Meral Okay'ın kulaklarını çınlatarak ak kâğıt üzerine *Çiçek Gibi* adlı kitabımın devamı olan yeni kitabımın, yani elinizdeki bu kitabın adını yazıyorum: *Yine Mi Çiçek.*

İki yıl önce bir gün Bodrum'dayım. 07 Orhan'ın Barı. Orhan ölmüş. Rahmetli zaten nemrutun biriydi. Nevra olmasa çekilmezdi ya, neyse. Şimdi Nevra ile Hamra işletiyorlar. Sonra, duyduğuma göre onlar da devretmişler. Marmaris'te bir köye taşınmışlar. Beni görünce çok sevindiler. Öpüşüyoruz. Yalnızım. Soğuk bir Çankaya açtırıyorum. Kırk yıllık arkadaşım viskiden ayrıldığım günler. Şarap kolesterolü düşürür muhabbetinden şaraba başlamışız. Üç-dört kişi var masalarda. İkizler bütün sevecenlikleriyle barın başındalar. Kahkahalarımız yükselmeye başlıyor. Yeni gelen beş kişiyi de tanıştırıyorlar benimle. Onlar tanıyorlarmış zaten. Bir kısmı sinemadan, bir kısmı Çiçek Bar'dan. Onlar da katılıyorlar sohbete. İstanbul, şu bu... derken sohbet dönüp dolaşıp Sezen Aksu'ya kilitleniyor. Bir arkadaşları varmış. Müzik hastası bir mimar. Üstelik İzmir'de, aynı mahalleden Sezen'in çocukluk arkadaşı. Besteler yapıyormuş. Fakat bir türlü ulaşamıyorlarmış Sezen'e. Sezen'in benim dostum olduğunu biliyorlar anladığım kadarıyla.

"Çağırsak, sizinle tanıştırsak arkadaşımızı," dediler.

"Olur," dedim.

Az sonra yakışıklı bir mimar ve biraz kilolu ressam karısı geldiler. Tanıştık. İçkiler ve sohbet uzadıkça uzadı. Sezen için aracı olabileceğimi söyledim yeni dostlara. Cep telefonundan aradım Sezen'i. Kapalı. Meral Okay'ı aradım. O da yok. Telefon cevap vermiyor.

"Yarın sizinle görüştürürüm," dedim.

Mimarın ressam eşi, Muğla Üniversitesi'nde resim öğretmeniymiş. Bodrum'da da bir atölye açmış. Otuz kadar kadın ve erkeğe ders veriyormuş. Ertesi gün mutlaka geleceğimi söyleyerek ayrıldım. Bodrum'a gidip de bizim Bülent'i, yani 'Küba'yı görmemek olmaz. Tabii doğru Küba Bar'a. Bir sürü dost. 'Küba'da sabaha kadar içip dans ediyoruz.

Ertesi gün, akşamüstü atölyeye giderken cep telefonum çaldı. Arayan Meral Okay'dı. Bütün gece onu ve Sezen'i aradığımı söyledim.

"Biz gene sabaha kadar çalıştık abi," dedi Meral. "O yüzden telefonlarımız kapalıydı. Üstelik senin de kulaklarını çok çınlattık."

"Hayırdır, ne çalışması bu böyle?"

"Yeni bir şarkı yaptık."

"Çok güzel, çok güzel," dedim. "Neymiş bu şarkı bakayım?"

"Bir bakıma senin şarkın bu," dedi Meral.

"Nasıl yani?"

"Hani sen her zaman keyiflenince, 'yine mi güzeliz, yine mi çiçek' dersin ya..."

"Eeee..."

"İşte oradan yola çıkarak yaptık şarkıyı. Şarkının adı şöyle: *Yine mi Güzeliz, Yine mi Çiçek.* Dur sana sözlerini okuyayım."

Ve Meral başladı şarkının sözlerini okumaya:

Kur masayı Madam Despina
Kirli beyaz muşamba örtüleri ser.
Çek sediri asmanın altına.
Yanında bir ince Müzeyyen Abla.
Yine mi güzeliz, yine mi çiçek?
Hamdolsun.
Taze mi bitti topik?
Canın sağ olsun.
Amanın, yine mi güzeliz, yine mi çiçek?

Ayrılmaz ikili: Sezen Aksu ile Meral Okay. Kitabımın isim anneleri diyorum ben onlara. Her şeye rağmen bozulmayan dostluk. Kaya gibiler. Gözü olanın gözü çıksın..

Kafe Inn'de Meral'in doğum gününü kutluyoruz. Ben Sezen'in piposunu yakmaya çalışırken, Yasemin'le Meral keyifle objektife gülümsüyorlar.

Altınbaş kadehe yağ gibi dolsun.
Gece gene genç, arzular şelale.
Haber etsek o yâre.
Gelse Bomonti'den, şereflendirse bizi.
Olsak tayyare.
Yine mi güzeliz, yine mi çiçek?
Hamdolsun.
Altınbaş, kadehe yağ gibi dolsun.

"Nasıl? Olmuş mu?"

"Ulan siz delinin tekisiniz Allahsızlar," dedim Meral'e. "Ne diyeyim, hayırlı olsun."

Ve başladım dün gece Sezen'le ilgili yaşadıklarımı Meral'e anlatmaya. Şimdi de adamın karısının atölyesini görmeye gittiğimi.

"Tamam abi," dedi Meral, "benim telefonumu ver. Beni arasınlar. Ben hallederim."

O işin olup olmadığını bilmiyorum. Ama ben bu kitabın adını o şarkıdan esinlenerek *Yine mi Çiçek* koydum.

Hep güzel kalmak, hep çiçek gibi olmak umuduyla ikinci kitaba başlıyorum. *Çiçek Gibi*'de olduğu gibi... Yine dürüst, yine yalansız. Dr. Eser Alptekin'in dediği gibi yine *hormonsuz* bir

kitap sunuyorum sizlere. Yine her şey açık seçik... Tanığı olmadığım, yaşamadığım hiçbir olayı yazmayacağım. Yazıyorsam tanığı belli...

Unutmayın, bu sözlerim anlaşma yerine geçer.

Şimdiden, sevgilerimle deyip altına imzamı atıyorum.

Arif Keskiner

YİNE Mİ ÇİÇEK

Sahi nerede kalmıştık?

Bir yıla yakın kaldığım İsveç dönüşündeyiz.

1970 yılının Kasım ayı. Geriye dönüp bakıyorum, Osmaniye'deki çocukluk yıllarım... Adana... İstanbul'un göbeği Beyoğlu'nda bir dolu macerayla geçmiş gençliğim. Ardından Ankara... Taksitle kitap satıp iflas ettiğimiz günler. *Fotospor*'da muhabirlik. Ve bir rüya gibi geçip giden İsveç. Gazetecilik, komilik, aşçı yamaklığı, bulaşıkçılık...

Sonunda *'tilkinin dönüp dolaşıp geleceği kürkçü dükkânı'* İstanbul. Ne demiş Tevfik Fikret Usta İstanbul için: *'Ey bin kocadan arta kalan bakire orospu'*.

Aç kollarını, yine sana dönüyorum. Aşk için. Sevda için. Dövüşmek, sevişmek için. Ekmek için, aş için. Dost için, dostluklar için. Kaderimizi yeni baştan yazmamız gerek. 32 yaşımı yolda gelirken tamamladım, Paris'te. Bu kez burnumuz biraz daha sürtüldü. Şimdi komplekslerinden arınmış bir insan olarak başlayacağım hayata. Sakallarım kızıla çalsa da hayat güzel.

Resmen ayrılmış da olsam hâlâ beni bekleyen vefakâr bir karım var: Alis. O dünyalar iyisi, o, dünyalar güzeli bir kadın. İlk karım. İlk yoldaşım. Neden sever, neden katlanır benim gibi bir serseriye ki, anlamam. Üstelik hiçbir zaman iyi bir koca olamadım. Var bir nedeni demek ki. Benim bilmediğim. Ya da bilmek istemediğim. Üstelik ne kadar çok emeği var bende. Benim oluşmamda. Benim ben olmamda. Güzel günler de yaşadık aslında. Kötü günler de. Şimdi yine ona gidiyorum. Beni bekliyor.

Ya arkadaşlarım? Aklımdan hiç çıkmayanlar. Yaşamımda ailemden daha çok yer tutan arkadaşlarım. Sizler,

hayatı birlikte paylaştıklarım. Karılarımızdan daha çok birlikte olduklarımız. Beni herkesin kıskanacağı kadar zengin kılan dostlarım. Sevdası hiç solmamış yüreğimdeki özlemle sizlere geliyorum. Her şeye rağmen, yaşanacak daha çok güzel günler var önümüzde.

Ünal'ın Stockholm'den 500 krona aldığı külüstür mavi Opel'imiz, bizi hiç yolda bırakmadı. Üstelik, İsveç'ten çıkalı neredeyse bir ayı buldu. Tüm Avrupa'yı dolaşarak geldik Kapıkule'ye. Kazasız belasız. San Remo'da başımızdan geçen o tatsız olaydan gayrı hiç kötü anımız yok; yola dair. Efendim, ilk kitapta söz etmiştim ya: Cannes'daki Havai Fişek Festivali'nin güzelliğinden. İşte o geceden sonra Fransız sınırını geçmiş, İtalya'ya girmiştik. San Remo'ya yaklaşmaktayız. Yol tıkanmış kalmış. Arabalar bir adım yürümüyor. Karşı yönden gelenler vızır vızır geçip gidiyor. Ama bizim yol hak getire. Herkes arabalardan inmiş. Hava sıcak mı sıcak. Bizim gibi binlerce araba öyle, kımıldamadan duruyor. Yalnız, yanımızdan gidip gelen motosikletli polisler var. Bir şeyler aradıkları belli.

"İyi mi," diyorum Ünal'a, "bizi arıyor olmasınlar?"

"Ağzını hayra aç be abi," diyor. "Bizimle ne işleri olur?"

"Öyle deme, olmaz olmaz. Bakarsın olur."

Ben galiba şom ağızlıyım. Üç saattir olduğumuz yerde duruyoruz. Biraz sonra bir motosikletli polis önümüzdeki Nurettin'in arabasının yanında durdu. Ehliyet, pasaport istiyor. Arabayı konvoydan çıkarıp yol kenarına alıyorlar. Biz de onun arkasından çıkıp park ediyoruz. Birkaç motosikletli polis daha geliyor. Bizler şaşkınlık içinde polislere bakıyoruz.

"Sizler neden çıktınız konvoydan?" diyor bir polis.

Mercedes'tekilerin arkadaşlarımız olduğunu söylüyoruz.

"Sizler de verin pasaportlarınızı," diyorlar.

Biz de veriyoruz kuzu kuzu. Arabaların anahtarlarını da alıp gidiyorlar. Yakıcı güneşten kaçıp araba gölgesine sı-

ğınıyoruz. Gıllıgışlı bir işimiz de yok korkacak. Bekliyoruz. Arada bir rastladığımız polislere durumumuzu anlatmaya çalışıyoruz.

"Tamam, tamam, bekleyin," diyorlar.

Üç saat daha bekliyoruz. Yol açılmış. Gittikçe sinir sistemimiz bozulmaya başlıyor. Kimsenin kimseden kuşkusu yok gerçi. Hepimiz birbirimizi iyi tanıyoruz. Arkadaşız. Peki, ne olabilir?

"Bir yanlışlıktır," diyor Ünal.

"Başka ne olabilir ki?" diyor Nurettin.

Ablası sakin oturuyor. Benim sinirlerim bozulmaya başlamış, ama kiminle kavga edeceğim. Bir polisi çevirip yarım yamalak karıştırılmış yabancı dil salatasıyla bir şeyler anlatmaya çalışıyorum; o sinirle onu da beceremiyorum. Kendime kızıyorum.

'Şu anda anadilim gibi İtalyanca konuşsaydım neler yapmazdım,' diye geçiriyorum içimden.

Fakat beklemekten başka çare yok. Bir yarım saat sonra motosikletli bir polis geliyor.

"Özür dileriz. Bir yanlışlık olmuş," diyor.

Pasaportlarımızı, arabaların anahtarlarını verip gidiyor. Yol boşalmış. Arabalara atlayıp yola devam ediyoruz. Aklım arabaların plakalarına takılmış. Hadi Türk plakalı olsa neyse. İkisi de İsveç plakalı.

'Allah Allah, ben bu işten bir şey anlamadım,' diyorum kendi kendime.

Ünal, tevekkül içinde,

"Boş ver abi, yaşadıkça daha neler göreceğiz kimbilir," deyip gaza basıyor.

Kapıkule'de biraz takılmış olsak da önemli değil. Yine düştük Nurettin'in Mercedes'inin peşine.

"Oh be," dedi Ünal. "Sonunda memlekete geldik."

"Evet, öyle," dedim. "Kazasız belasız."

Birden bir hüzün çöktü üstüme. Bir sigara yaktım. Derin bir nefes çektim içime. Dalıp gidiyorum eskilere: İşte orada, şimdiki Nevizade Sokak'ta tek başına bir meyha-

ne: Lefter'in meyhanesi. Yanında mahallenin kömürcü dükkânı. Önünde avlu gibi bir boşluk. Boşluğun sağ tarafında boş içki şişeleri, su şişeleri. Yavaşça süzülüyorum içeri. Solda, duvar dibindeki masada bizimkiler oturuyor: Sevim Burak, Yüksel Aslan, Ömer Uluç, Demirtaş Ceyhun, Edip Cansever, Fethi Naci, Hayalet Oğuz, Gürdal Duyar, Cahit Irgat, Avukat Müfit Kansu, Neyyire ve Orhan, Erdoğan Değer. Bir başka masada: Kocakafa Nuri, Ahmet Mekin, Şeref Gür, Nejat Saydam... Öteki masada: Demir Özlü, Ferit Öngören, Konur Ertop, Ergin Ertem, Kemal Özer, Doğan Hızlan. Bir başkasında: Yılmaz Güney, Remzi Cöntürk, Suavi Barutçu ve Rıfat Ilgaz... Selahattin Hilav ve Atilla Tokatlı... Tuncel Kurtiz, Duygu Sağıroğlu, Cengiz Tacer, Moruk Cevdet. Onların yanında akademili genç ressam çocuklar. Komet, Burhan Uygur, Keçi Memet, Özcan, Birol ve Alaaddin Aksoy... Girişte sağda, gelinlik kız gibi süslü bir laterna. Laternanın önündeki taburede bembeyaz saçlarıyla Koço. Yanında ayakta, uzun boylu tefçi Lazaris. Biraz yumuşakça. Başında siyah beresi. Hafifçe kırıtıyor. Öbür masalarda semtin esnaf takımı.

Laternanın tok sesi, Koço'nun kolu çevirmesiyle meyhaneyi dolduruyor. Laternanın oynak havası sirtakiye dönüşürken birden ayağa fırlıyor Tanaş. Tanaş da Balık Pazarı'nın esnaf takımından biri. Elindeki rakı kadehini döşemenin üstüne bırakıyor. Laternanın ritmik sesiyle sirtakiye başlıyor. Havaya sıçradığında ayaklarına, yere düştüğünde döşemeye vuruyor elleriyle. Vurma sesi laternanın sesiyle bütünleşiyor. Lazaris'in tefi de bu seslere karışınca müthiş bir müzikli gösteriye dönüşüyor. Tanaş coşmuş. Gösteriyi en görkemli yerinde akrobasiye dönüştürüyor. Yere bıraktığı rakı bardağına sırtını dönmüş. Yavaş yavaş, laternanın ritmine uygun, arkaya doğru eğiliyor. Bacaklarını iyice kırıp belini bir yay gibi gererek başını yere eğiyor. Yerde duran yarıya kadar dolu rakı bardağını dişleriyle tutuyor. Cambazhane kızları gibi. Yine ağır ağır doğrulmaya başlıyor. Bardaktaki rakı, Tanaş doğruldukça ağzına akıyor. Tam ayağa kalktığında rakı bitmiş oluyor. Mey-

hane, alkışlarla ve "Bravo Tanaş!" sesleriyle doluyor. Tanaş gösterisinden memnun. Bütün masaları selamlıyor. Laterna yeni bir havaya başlamadan, Koço ve Lazaris laternanın yanında duran rakılarından birer yudum alıyorlar. Tanaş'ın masasına rakılar geliyor öbür masalardan. Tanaş mendiliyle bir yandan terini siliyor. Önündeki kadehten doluca bir yudum alıyor. Sonra, ağzına attığı beyazpeynir parçasının üstüne bir parça da kavun ekliyor. Bir süre, masalar kendi âlemine dalmış, sohbeti koyulaştırırken laternanın bir alçalıp bir yükselen güzel sesi meyhaneyi yine şenlendiriyor. Herkes kendi âleminde. Bir süre böyle devam ediyor. Daha sonra laternanın sesi duruyor. Lazaris elindeki tefi masa masa dolaştırarak bahşiş topluyor. Herkes gönlünden kopanı bırakıyor tefin içine. Meyhane kendi uğultusuyla yaşamaya devam ediyor. Gecenin ilerleyen saatlerinde, Tanaş'ın gösterisinin ikinci bölümü başlıyor. Bu kez laternanın yeniden çalmaya başlamasıyla Garson Vasil, yan masalardan ısmarlanan rakı kadehini masasında oturan Tanaş'ın başına koyuyor. Tanaş oturduğu yerden, başındaki bardağa hiç dokunmadan yavaşça ayağa kalkıyor. Laternanın sesine uyarak yeni bir Rumca parçayla dansına başlıyor. Coştukça coşuyor Tanaş. Bu dans, laternadaki parçanın sonuna kadar sürüyor. Parçanın bitiminde, o âna kadar başının üstünden düşürmediği kadehi eline alıp bir dikişte bitiriyor. Yine alkış kıyamet. Laternadaki son şarkıyla birlikte, patron Lefter'le göz göze gelen Garson Vasil'in sesi dolduruyor meyhaneyi:

"Haydi beyler, vakit tamam. Şimdi aynasızlar gelir. Kapatıyoruz."

Kafayı bulmuş esnaftan biri,

"Başlatma aynasızına şimdi. Yarım şişe daha rakı ver bize. Hesabı da getir," diyor.

Garson Vasil hayatından memnun. Neşeli. Yan masada gizlediği rakısını Lefter'e çaktırmadan bir dikişte bitiriyor. Dükkân dolu. Bahşiş bol. Bahşiş meselesinden dolayı bizim masayı pek sevmiyor Vasil. İçimizde bahşiş vermeyenler çok.

Kasanın yanında ayakta duruyor Lefter. Tezgâhtaki rakısından bir yudum alıp masaları dolaşmaya başlıyor. Müşterilerden özürler diliyor bir yandan. Bir yandan da,

"Polisten azar işitmeyelim," diyor. "Nasıl olsa yarın da açığız. Bekleriz," diyerek gönül almaya çalışıyor.

Bir yandan hesapları öderken, bir yandan Kulüp 12'ye gideceklerle yola koyuluyoruz. Kulüp 12 her zamanki gibi her cins insanla dolu. Günay "Hoş geldiniz," diye güler yüz gösteriyor istemeyerek. Yanımda Erdoğan Değer var çünkü. Yine belayı bulduk der gibi. Kulüp 12'nin sahibi Bülent ortadan kayboluyor. Kulüp 12'nin kadrolu dekoratörü Erdoğan. Dekorda yapılacak her değişimden Erdoğan sorumlu. Erdoğan'a sorarsanız beş kuruş aldığı yok. Ancak yiyip içiyor orada. Tabii kafayı bulunca kavga. Gündüz insan, gece kurt misali Erdoğan Değer. İçki içmediği zamanlarda bir peygamber. İçtiği zamanlarda da Herkül. Gerçekten çok da güçlü kuvvetli. Üç-dört kişiyi halletmeden kavgayı bitirmez. Bu yüzden herkes güler yüzle karşılıyor bizi, gönülsüz de olsa. İstanbul'un bütün tanıdık kişileri, sosyetesi, sanatçıları burada. İşte bir masada Zeki Müren, İsmet Ay, Gönül Yazar ve dostları. Bir masada Yılmaz Güney. Bir başkasında gazeteciler, tiyatrocular ve sosyete. Herkes orada. İstemeye istemeye bir küçük masaya oturtuyorlar bizi. Madam Renata, cırtlak sesi, kocaman gözleri, ince uzun endamı, siyah saçları ve bozuk Türkçesiyle bağırarak, bir taraftan elindeki tefe vuruyor.

"Geliyor... geliyor... geliyooor... Tiyatromuzun biricik oyuncusu İsmet Ay geliyor," diyor.

Davulda Salim Ağırbaş, ritimde önceleri kel, sonraları peruklu Arif, piyanoda Şevket Uğurluel, solist Vural Cantürk, Salim Dündar. İsmet Ay alkışlar arasında Zeki Müren'in masasından kalkıyor. Piste doğru yürüyor. Saygılı. Zeki. Alkışlarını alıyor. Önce bir fıkra anlatıyor.

"Geçenlerde Zeki Müren ve Dario Moreno ile Şile'deyiz. Plajda güneşleniyoruz. Birden gökyüzünde uçan bir kuş sürüsü gördüm. Ve hemen dönerek Zeki'ye, 'Ayol kuşlara bak, kuşlara!' dedim. Zeki, 'Ne bağırıyorsun ayol!' de-

di. 'Ya onlar da bizi görüp puştlara bak, puştlara derlerse halimiz ne olur?' dedi," diyor.

Kulüp 12 alkıştan inliyor. Uğultular ve alkışlar arasında en çok "Sarhoş Rasih! Sarhoş Rasih!" sesleri duyuluyor.

Orkestra birden Sarhoş Rasih şarkısının müziğine geçerken İsmet Ay şarkıya başlıyor ve 'Sarhoş Rasih'i hem söylüyor hem oynuyor.

Sarhoş Rasih benim adım,
Ben babama çok benzerim,
Şimdi buradan giderim,
Bütün barları gezerim...

Siyasetten hiç hoşlanmam,
Yüz dirhem daha içerim,
İşte budur benim gıdam,
Evde karımdan dayak yerim...

Herkeste var bir iptila,
Küçüklere emzik daya,
Büyüklere ver bir pâye,
At bir kemik aç kurtlara,
Bütün bunlara kanmayana,
İçir rakıyı doya doya...

Kimi servet kokusunda,
Kimi Spor Toto'sunda,
Kimi kadın poposunda,
Bu miskinler tekkesinde,
Herkesin ağzında bir marpuç,
Ashâb-ı keyf uykusunda...

Sen bilirsin bir-iki,
Ben bilirim on iki,
Boşuna değil bu ikramlar,
Var bunun elbet bir hikmeti,
Ser gözlere bir mahmurluk,
Göremesinler gerçeği...

Şarkının sonunda,

"*Merhaba dünya... Merhaba dünya... Allahaısmarladık dünya... Allahaısmarladık dünya...*" diyerek bitiriyor şovunu.

Onu şimdi sevgiyle, seksenine merdiven dayamışken hâlâ TV dizilerinde izliyoruz. İstanbul'dayız, tabii ki Çiçek Bar'da. Ne mutlu bize.

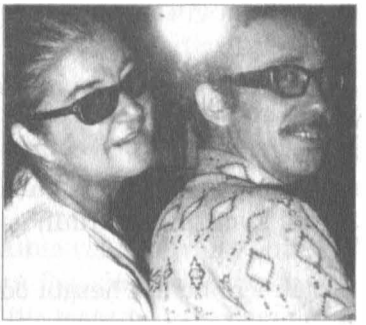
İsmet Ay alkışlarla sahneden ayrılırken, Madam Renata iri siyah gözlerini açarak elindeki tefe vura vura bağırıyor yine:

"Şimdi de aramızda olan gazinolarımızın taşbebeğini sahneye davet ediyoruz. Huzurlarınızda Gönül Yazar. Geliyor... geliyor... geliyooor... Gönül Yazar geliyor."

Gönül, gülücükler saçarak çıkıyor sahneye.

Kulüp 12'nin özelliği bu. Oraya gelen tüm sanatçılar sanki sahneye çıkmak zorunda. Öyle bir gelenek oluşmuş. Hep birlikte eğleniliyor, dans ediliyor sabaha kadar. Bütün bunlara rağmen yine de olaysız geçen gün yok gibi. Önceleri şef iken sonradan Kulüp 12'nin ortaklarından olduğunu sandığım Ertuğrul, her kavganın içinde. Bir defasında Yılmaz Güney'le de kavga etmiş, o kavgada Yılmaz bıçaklanmıştı. Sonunda örtbas edilmişti. Çok sonraları kendisi de bir kavgada ölümden zor kurtulacak, İstanbul'u terk edecekti.

Erdoğan'la ben o geceyi kavgasız dövüşsüz atlatıyoruz. Zaten Erdoğan'ın üstüne fazla gelmiyorlar. Erdoğan ressam. Yaptığı bütün resimleri de satıyor sergilerinde. Bazen sergisinin hazırlanmasına, bazen sipariş aldığı vitray işine yardım ederdim. Değişik bir teknikle vitray sehpalar yapardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de çok yaptı onlardan. İngiliz Konsolosluğu'nun karşısındaki 9. kattaki atölyesine çıkmak bir ölümdü. Asansörsüz eski Beyoğlu binalarından biriydi. İngiliz Konsolosluğu'nun bahçesine bakardı. Gündüzleri Krepen Pasajı'nda (Sidikli Pasaj) ya da Çiçek Pasajı'nda, akşamları da Kulis'te içerdi. Kulis'e de borcunu resimle öderdi. Bu yüzden her zaman Kulis'in duvarlarında iki-üç tane resmi asılı olurdu Erdoğan'ın.

Arkadaşım Dürnev Tunaseli ile karikatürist Yalçın Çetin. Her zamanki gibi bir barda.

Bir gün Krepen'de, kalabalık bir grup halinde Dürnev, Muhtar Kocataş, Erdoğan Değer, tiyatrocu ve *Ayak Bacak Fabrikası*'nın yazarı Sermet Çağan, Mehmed Kemal, Mithat Kefeli, Dr. Şendoğan'la birlikte içerken birden aklıma geldi.

"Yahu Erdoğan," dedim, "Senin bir trençkotun vardı. Yıllardır giyersin. Nerede o?"

"Ne yapacaksın?" dedi.

"Onu bana versene. Kaç paraysa vereyim."

"Al anahtarı, git atölyeden al," dedi. "Para istemez."

9'uncu kata çıkmayı gözüm yemiyordu ama ne yapalım, çok istiyordum o trençkotu giymeyi. Haki renkli, kruvaze, belden kuşaklı, bol bir trençkottu. İkinci Dünya Savaşı'ndaki Alman askerlerinin kaput modeline benziyordu.

Anahtarı alıp atölyeye çıktım. Dilim bir karış dışarıda. Nasıl bir kilit takmışsa kapıya on beş dakika uğraştım açamadım. Kanter içinde döndüm Neşe Meyhanesi'ne.

"Ne oldu?" dedi.

"Yok bir şey," dedim biraz kızgın.

"Nerede trençkot?"

"Haydi yahu sen de. Bana bunu yapmayacaktın. Böyle şaka yapılır mı?" dedim.

Erdoğan çok saf ve temiz bir insandı. Ne söyleseniz inanırdı. Şüphelenirse bir kaşını kaldırarak bakardı. Yine

öyle bakarak,

"Ne şakası?" dedi.

"Ne bilirim ben? Başka anahtar verdin herhalde. Bir türlü açamadım."

Gülmeye başladı.

"Ulan, sen açamamışsan benim kabahatim ne? Senin beceriksizliğin. Şimdi kucağıma oturdun işte," dedi.

"Neymiş o?"

"Trençkotu almak için benim hesabı ödeyeceksin. Tabii hâlâ istiyorsan."

"Tamam, istiyorum."

Masadan kalktı. 60 metre ötedeki, 9. kattaki atölyesine çıktı, trençkotu aldı geldi. Meyhaneci Bayram'a dönerek,

"Benim hesap Arif'ten," dedi.

Ben trençkotun sahibi olmuştum. Sonra da yıllarca keyifle giymiştim. Güzel insandı Erdoğan.

Bir gün, Kulüp 12'cilerin açtığı Hasnun Galip Sokak'taki Gondola'da Hayalet Oğuz'la beni yemeğe davet etmişti. Gondola biraz pahalı yerdi. Üst katında da Gondola Kulüp vardı. Oranın dekorunu da kendisi yaptığı için, orayı da kendi yeri gibi görüyordu.

Kafalar kıyak. Garsonların laubali davranışlarına sinirlenip üç garsonu birden dövmüştü o gece. Biz onu zorla çıkarmış, Kulüp 27'ye gitmiştik. Patron Bülent ve kardeşi, benim Yüksek Ticaret'ten arkadaşım Cüneyt de peşimizden Kulüp 27'ye gelmişlerdi. Garsonların dayak yemesi, dükkânın dağılması bir yana Erdoğan'a yapılan bu laubalilikten dolayı özür dilemişlerdi. Onlar da çok severlerdi Erdoğan'ı. O kadar çok içerdi ki sonunda bir gün sarılık oldu. Doktorlar içkiyi yasakladılar. Garibim, karısı Necla ile Park Otel'e gelir, biz içerken bizi seyrederdi. Kendisi çay içerdi. Yıllar sonra bir felç geçirdi. Sağ tarafı tutmaz oldu. Bunu bir türlü kendine yediremiyordu. Sonunda sol elini kullanmasını öğrendi. Artık sol eliyle resim yapıyordu. Ve pek konuşamıyordu. Arada bir ziyaretine gidiyordum. Bir gün Necla beni aradı.

"Erdoğan sergi açmak istiyor," dedi. "Nasıl yaparız?"

"Bizim barda açarız," dedim.

"Çok sevinecek Erdoğan," dedi Necla.

Sonuçta resimler geldi. Güzel bir kokteyl yaptık. Erdoğan zor yürüyordu. Giyinmiş kuşanmış. Koluna girdim. Bir masaya oturduk. Mutluluktan uçuyordu. Konuşması anlaşılmıyordu ama gözlerinin içi gülüyordu yüzüme bakarken. Bir duble viski koydum önüne. Kadeh kaldırdık o güzel gün için. Beş-altı resim satılmıştı. Akşam yemeği için bara gelen bir masada, eski bakanlardan dostum Teoman Köprülüler ve eşi, Rus Ticaret Ataşesi ve karısı, Ali Şen ve birkaç kişi daha vardı. Ben masadaki sohbete katılmış, bir taraftan da sergiden ve Erdoğan Değer'den söz etmek gereğini duymuştum. Çok duygulandılar. Ali Şen en babacan haliyle,

"Kalanları ben alıyorum. Dostlarıma armağan edeceğim," dedi.

Masadan kalkıp Erdoğan'ın yanına gittim. Durumu anlattım. Gözleri doldu. Çok eski, hasta bir Fenerbahçeliydi çünkü. Bu son sergisiydi onun. İkimiz de biliyorduk bunu ama mutlu bir gidişti bu. O jesti aklıma geldikçe Ali Şen'e hep teşekkür etmek gelir içimden. Kimbilir belki o unutmuştur bile. Karısı Necla, Hacı Bekir'in yeğenlerinden biriydi. Hâlâ bizim sokakta oturuyor. Bazen köpeklerini gezdirirken rastlıyor, ayaküstü konuşuyoruz. Oğlu Samim Değer, Müjde Ar'la evlenmiş, kısa bir evlilikten sonra ayrılmıştı. Şimdi yönetmen olarak film çekiyor. Annesini hiç yalnız bırakmıyormuş. Seviniyorum.

Ya Baba Refik! Meyhanecilerin kralı. Asmalımescit'in en eskilerinden. Balık buğulamasının, palamut pilakisinin tadı hâlâ damağımda. Gündüzleri sadece konsolosluklarda çalışanların yemek yediği, akşamları sanatçıların takıldığı yer. Alis'le birlikte en çok gittiğimiz yerlerden biri. Taze mezeleriyle, tencere yemekleriyle herkesin sevdiği Refik. Tam bir Karadenizli. Burnumda tütüyor. İstanbul'a dönüşte ilk uğrayacağım yerlerden biri.

"Ne o, hayırdır?" diyor Ünal. "Dalıp gittin yine."

"Boş ver," diyorum. "Eski günler işte."

Bir sigara yakıyorum.

"Bir de bana yaksana," diyor Ünal.

Elimdeki yanık sigarayı uzatıyorum ona. Sonra bir sigara da kendime yakıyorum. Daha İstanbul'a çok var. Yol uzadıkça uzuyor.

Bu kez 'Bohem' gelip takılıyor aklıma. Galatasaray'daki Yapı ve Kredi Bankası'nın yanındaki sokağın içinde. İki basamakla çıkılan bir Rum meyhanesi. Müzikli. Taverna. İşletmecileri Rum ve Türk. O zamanki Beyoğlu'nun gözde mekânlarından biri. Kâmuran, Kayhan Abi, Tunca, Cengiz ve ben bir masadayız. Salon dolu. Piyanoda Madam Taskin. Bin yaşında bir Beyaz Rus. Ona eşlik eden üç kişilik bir orkestra. Orkestra şefi Todori. Beyaz saçlı, sigara ve alkolden kısılmış sesiyle gitarına sarılmış şarkısını söylüyor. Yürekten. Gözleri yaşararak. 'Oçiçorniya, oçistrasnaya...' Dönemin moda şarkısı. Dönüp Madam Taskin'e gülümseyerek bakıyor. Hâlâ âşık. Bu kısa boylu, tombalak Rus kadınına. Sanki her şarkıyı onun için söylüyor. Her şarkı sonrası gidip elini öpüyor Madam Taskin'in. Ardından rakı bardağını dikiyor başına. Sonuna kadar içiyor.

Todori'nin yanında Kruşçev'e benzeyen biri daha var. Buzuki çalıyor. Yüzü hiç gülmeyen, boyunsuz bir adam bu.

Madam Taskin şarkı arasından yararlanıp makyajını tazeliyor. Elinde bir otomobil dikiz aynası. İşi bitince dikiz aynasını piyanonun üzerine yan yatırıyor. Oradan, çok sevdiği Todori'sini kontrol ediyor. Kıskançlıkla... Sevgiyle... Hayranlıkla...

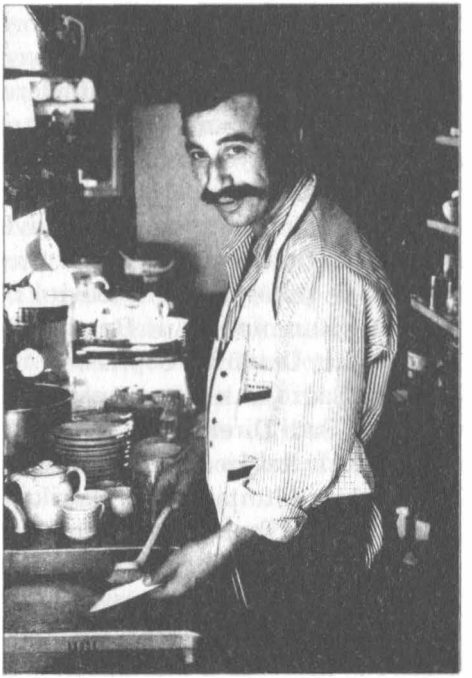
Yeni bir Rumca şarkıya başlıyor Todori. 'Katyamu...' Tüm masalar coşmuş, Todori'ye katılıyor. Tabak bıçak sesleri şarkıya karışıyor. Eğlence gecenin ikisine kadar sürüyor. Orkestra susmuş. Masalar hesaplarını ödemekte. Todori müşterileriyle bir bir ilgilenmekte. Masadan kalkıyoruz. Ben gidip Madam Taskin'in elini öpüyorum. Teşekkür ediyorum. Biz çıkarken onlar da hazırlıklarını yapıp bizimle birlikte çıkıyorlar. Biraz ilerdeki Saint Antoine Kilisesi'-

ni geçtikten 30-40 metre sonraki bir apartmanda oturuyorlar. İstiklâl Caddesi üzerinde. Bizler Gel Kulüp'e yürüyoruz. Seyfi'nin Yeri'ne. Bize göre daha vakit erken. Daha sabaha çok var.

"Daha çok var mı?" diye soruyor Ünal.

O zaman fark ediyorum İstanbul'a yaklaştığımızı. Ama yine de daha bir saate yakın zaman var. Yol boyu yeni ekilmiş tarlalarda filizlenmiş buğdayların yeşili. Ekilmemiş tarlalar sürülmüş toprak kendi renginde. Hava almak için açtığım pencereden soğuk girmeye başlıyor. Gökyüzünde bulutlar gittikçe koyulaşıyor. Yağmur yağdı yağacak.

"Bir saat sonra evdeyiz," diyorum. "Valizleri indirip doğru pasaja. Bira içmeye."

İsveç'te bulaşık yıkarken. İşte beni kompleklerimden kurtaran iş. Artık ne iş verseler çalışırım. Aslolan emektir. Aslolan insan olabilmektir diye düşünüyorum.

"Ben rakı içerim arkadaş. Çok özledim," diyor Ünal. "Yenge evde midir acaba?"

"Evdedir tabii. Nereye gidecek? Biliyorsun bugün pazar."

"Peki, izin verir mi?" diyor Ünal.

"Onu da alıp gideriz," diyorum.

"Çok merak ediyorum yengeyi."

"Niyeymiş o?"

"Yani senin gibi birine tahammül eden kişi nasıl biri diye."

"Hastir lan!" diyorum.

Ünal gülerek direksiyona sarılıyor. Nurettin'in Mercedes'i önümüzde.

"Sana Alis'le ilgili bir olayı anlatayım, ister misin?"

"Anlat bakayım. Ama önce bir sigara ver."

"Peki," deyip bir sigara daha yakıp veriyorum Ünal'a.

"Sanırım Nuri İyem'in bir sergisi sonrasıydı. Sanatçı dostlarla birlikte Asmalımescit'teki Nil Restoran'a gitmiştik. Otuz kişi kadar vardık. Uzun bir masa hazırlamışlardı. Masanın başında ben oturuyordum. Sol tarafımda Nasip. Onun yanında kocası Nuri İyem. Onun yanında, sonraları genç yaşında Pendik açıklarında tüple balık avlarken tüpü patlayarak ölecek olan Dr. Güngör ve karısı. Onun yanında ressam Ömer Uluç ve hikâyeci karısı Sevim Burak, seramikçi Sabit ve Ayfer Karamani, yine Ressam Nevin ve kocası Nejat Çokay. Yazar Demirtaş Ceyhun ve mimar karısı Günöz. Heykeltıraş Şadi Çalık ve eşi, ressam Ferruh Başağa ve eşi, seramikçi Sadi Diren ve eşi, grafiker Mengü Ertel ve eşi, sağ tarafımda karım Alis, onun yanında Hayalet Oğuz, grafiker Yurdaer Altıntaş ve eşi, karikatürist Sinan Bıçakçı. eleştirmen Sezer Tansuğ ve bir dolu dost. Nil, eski İstanbul restoranlarından biridir. Mimarisi Rus lokantası Rejans'a benzer. Yüksek tavanlı ve yarım balkonludur. Masadaki muhabbet sergi üzerine. Nuri Abi o dönemde henüz kadın portreleri yapmıyordu. Soyut çalışıyordu. Mavinin tonlarında. Gerçi Ömer de öyleydi ya. Çünkü Ömer de Nuri'nin atölyesindendir. Bilir misin, o tarihte Türkiye'de

resim yapıp satarak yaşayan tek ressam Nuri İyem'dir."

"Bilmem," dedi Ünal.

"Bilmezsin tabii. Nereden bileceksin? İşte, Nuri Hoca o günlerde taksitle maksitle bir çatı katı almıştı Şişli'de. Hayatında kimseden hiç borç almamış. Düşünsene bir. Nasıl kendi kendini yiyor. Taksitler nasıl ödenecek diye. Geceleri uyku durak yok. Nasip'in hayali bir seramik atölyesi kurabilmek. 'Terası camla kapatıp içine bir de fırın koydum mu tamam,' diyor. Nuri Hoca burnundan soluyor. Bir defa borçlanmış. Bir yenisine cesareti yok. 'Ben öğrenci yetiştirip yine öderim fırın parasını,' diyor Nasip. Hoca Arnavut. İnadı tutuyor. Ben ve Nejat, Nasip'in tarafını tutuyoruz. Yurdaer de. Tabii masadaki bütün kadınlar da... Hoca, Nuh diyor peygamber demiyor. Dönüp Nasip Abla'ya soruyorum: 'Kaç para bu seramik fırını Allah aşkına?' '11 bin lira,' diyor Nasip, gözleri dolu dolu. 'Yarın gidelim. Ben kefil olurum, alırız,' diyorum. Nasip mutlu. Hoca bana kızıyor. Tamam, tamam deyip Hoca'yı susturmaya çalışıyoruz. Sonrasında fırın işi halledilip Nasip düşündüğünü gerçekleştiriyor ve bir dolu öğrenci yetiştiriyor...

Aynı gece, içerideki bardan iki sarhoş Amerikalı asker çıkıyor. O sırada askerlerden biri birden yanımdaki karım Alis'in yanağından bir makas alıp yürümeye devam ediyor. Masadan kalkmamla askeri çevirip yumruğu yapıştırmam bir oluyor. O yumrukla Amerikalı yere düşüyor. Tekmeler, yumruklar. Masalardaki müşteriler şaşkın. Beni destekliyorlar. Kavgaya karışmayan öbür Amerikalı asker de şaşkın. Arkadaşı adına özürler diliyor. Sonuçta şef Oğuz ve garsonlar alıp çıkarıyorlar askerleri."

O günler bizim de tam Amerikan düşmanlığı yaşadığımız günler.

Babıâli'den aşağı, öğrencilerle birlikte yürüyoruz. Tarık Dursun K., Demirtaş Ceyhun, Aydın Emeç, ben ve daha bir dolu arkadaş yürüyüşçülerin arkasındayız. Bizler yürüyüşe slogan üretenler kesimiyiz. Bulduğumuz sloganlar arkadan öne doğru dalgalar halinde yayılıyor. Aklımda

kaldığına göre sloganlardan biri 'Hoşt Amerika, puşt Amerika'ydı.

İşte İstanbul! Sonunda gelebildik. Bir yıla yakın ayrı kaldığım İstanbul! Gazeteci olarak gittiğim İsveç'ten bir bulaşıkçı olarak dönüyordum.

"Bizim yıkayamadığımız tabaklar kalmıştı. Onları da sen yıka. Sakın yıkamadan da gelme," diye bir kart gelmişti Halit Çapın'dan. Onlar da yaşamıştı aynı maceraları daha önceden Özkan Şahin'le. Sanırım altmış beşlerde Melih Âşık da. O anlamda Çetin Altan Usta'nın dediğinin ne kadar doğru olduğunu bir kez daha kanıtlamış oluyoruz: 'Hangi üniversiteyi bitirirsen bitir, doktorluk gibi evrensel olan bir mesleğin yoksa vasıfsız bir işçiden başka bir şey değilsin.' Biz de öyleydik işte.

Bir pazar günü öğleden sonra, iki arabayla Tophane'den Galatasaray'a çıkan Yeni Çarşı Caddesi'ndeki Nur Apartmanı'nın önüne geldiğimizde saat 14.00'ü gösteriyordu. Ünal'ın Stockholm'den 500 krona aldığı Opel, yol boyunca ufak tefek arızalar yapmıştı ama onlara da arıza denmezdi. Her seferinde Nurettin bunları halletmişti. Örneğin karbüratör benzin kaçırıyordu. Nurettin benzin kaçıran yere bir kibrit çöpünü çakıyor, kaçak düzeliyordu. Fakat evin önünde durduğumuzda, o âna kadar hiç arıza yapmayan Nurettin'in Mercedes'inin motoru arızalandı. Nurettin Dolapdere'den usta bulmaya giderken, biz de benim valizlerimi eve taşıdık Ünal'la.

Bir yıla yakın görmediğim sevgili karım Alis hasretle karşıladı beni. Arabanın tamiri bahanesiyle bir süre sonra çıktık evden Ünal'la birlikte. Nurettin'in ablasını evde bırakarak. Doğru Çiçek Pasajı'na...

Pasajı şöyle bir dolaştıktan sonra Entelektüel Cavit'in birahanesine oturduk. Ben biramı, Ünal rakısını söyledi. Haydar'dan midyeler geldi. Nasıl da özlemişiz buraları... İstanbul'u, dostlarımızı... Gitmeden önce son gece Çiçek Pasajı'nda Seviç'te başlamıştık içkiye. Sonra sabaha kadar dolaşmıştık Kulis'i, Steak House'u, Lâlezar'ı, Kulüp 12'yi.

Egemenler, Cengizler, Odhanlar, Mazlumlar...

Biraz sonra Nurettin geldi. Arabayı tamir ettirmiş. Acele ediyor. Bir an önce Kandıra'ya gitmek için. Onları yolcu ettim. Ertesi gün akşamüzerine kadar yattım. Akşamüstü birkaç arkadaşımı görmek için izin aldım Alis'ten. Önce Kulis'e, sonra Steak House'a uğradım. Sıraselviler'de şimdiki Kemancı'nın giriş katındaydı Steak Hause. Çok güzel bir bar-amerikan, restoran ve gece kulübüydü. İlk Suna açmıştı burayı; bizim piyanist Onay'la birlikte. Suna, Tektaş Ağaoğlu'nun halasının kızı. Şimdi Ara Güler'in eşi. Duvarlarında birkaç yere Ömer Uluç freskler yapmıştı. Gerçekten çok güzel bir mekândı. Oturduğunuz yerden bütün Boğaz ve Marmara görünürdü. Çok uzun bir barı vardı. Fakat Sunalar çalıştıramadılar. Bizler Onay'ın Yeri derdik ama ismi Steak House'tu. Sonra da Big Ben koymuşlardı adını. En son Kemancı oldu. Şimdi bizim Çiçek Bar'ın olduğu yer de onların otoparkı olarak çalışırdı. Kulisten sonra oraya gittim, başka arkadaşlarımı görmeye. İçeri girdiğimde kimseler yoktu. Pazartesi olduğu için. Barda şişman bir kadın vardı. Güzel yüzlü, çok sempatik bir kadın. Bir viski söyledim.

"Hoş geldiniz," dedi.

Biraz tuhaf konuşuyordu.

"Hoş bulduk," dedim. "Bizim gazeteci takımı yok mu?"

"Dün buradaydılar. Bugün yoklar. Belki daha sonra gelirler."

Gözlerinin içi gülüyordu kadının. Sonra gülümseyerek,

"Siz Arif Bey olmalısınız," dedi.

Merak etmiştim. Nereden tanıyordu bu kadın beni? Hemen sordum:

"Nereden tanıdınız?"

"Bu barda arkadaşlarınız her gün sizi konuşurlar. Kâmuran Bey, Mazlum Bey, Cengiz Bey, Kayhan Bey, Tevfik Bey, Tunca Bey. Sizsiz akşamları geçmez. Sizi çok seviyorlar. Odhan Bey, Manifaturacılar Çarşısı'nda bir kebapçı açtı. Belki oradadırlar."

"Teşekkür ederim. Sağ olun."

Viskimden birkaç yudum daha aldım. Kadın konuşkandı. Lulian'mış adı. Tanıştık. Kanımız ısınmıştı birbirimize. Demek ki burası her zamanki uğrak yerlerimizden biri olacaktı bundan böyle.

Kebapçıyı sora sora buldum. Manifaturacılar'ın üst katında bir yerdi burası. Yaklaştıkça saz sesleri geliyordu. Hava soğuktu. Bizimkilerden kimse yoktu içeride. Birden köşede saz çalıp türkü söyleyenin Arif Sağ olduğunu gördüm. Yanında Ali Ekber Çiçek ve birkaç arkadaşı 'Muhabbet' âlemindeydiler. Selamlaştık. Bir kenara oturdum. Kebapçıyı işleten Ünal'dı. Ünal Adanalı arkadaşlarımdandı. Sarıldık öpüştük. Hoşbeş ettik.

"Bugün seninkilerden kimse yok," dedi.

Kimseyi göremeyeceğimi anlamıştım. Yarın gazeteye gider görürüm diye kendime yarım şişe rakı, kebap, şalgam suyu söyleyerek saz dinlemeye koyuldum. Kebabı da, sazı da özlemiştim; Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'nu, Pir Sultan'ı, Ruhi Abi'yi özlediğim gibi.

Ne mene bir şeydir şu türkü denen meretle sazın dostluğu. İyi bir sazla iyi bir türkü, tadından yenmez. Normalde hiç önemsemediğiniz bir mısra sazla güzelleşir; hüzünlü bir aşk türküsüne dönüşür, yeni anlamlar kazanır yüreğinizde. Birden burnunuzun direğinin sızladığını fark edersiniz. Unutulduğunu sandığınız bir sevda seline kapılır gidersiniz. Yaşaran gözlerinizden bir başka sevdanın yağmurları damlar, teklifsiz. Alır götürür sizi. Hele çalıp söyleyen bir de Arif Sağ ise! Bilir misiniz tezenenin tele vuruşunu? Telde sesin akışını? O coşkuyu? O tınıyı? O sesteki sevdayı? Göz pınarlarınıza su taşıyan o mutluluk deryasını? İşte aşk bu... İşte söz bu... İşte saz bu... İşte budur yine mi güzeliz, yine mi çiçek olma durumları...

'Oh be! Ne iyi etmişim de gelmişim bu memlekete. Pir Sultan'sız, Karacaoğlan'sız, Dadaloğlu'suz hayat mı olur? Ben o hayata hayat mı derim. İsveç bile olsa çekilmez,' diye geçiriyorum içimden.

Gecenin zifiri karanlığa gömüldüğünü görüyorum. Birden daha ilk günden Alis'e ayıp ettiğimi fark ediyorum.

Gözlerim arkada; Arif'lere, Ali Ekber'lere iyi geceler dileyip evin yolunu tutuyorum.

Bir sonraki gün ilk işim Babıâli'ye çıkmak oldu. Cağaloğlu bütün gazetelerin, dergilerin çıktığı, yayınevlerinin olduğu yerdi. Benim eski mekânım. Öğleüzeri, Alay Köşkü'ndeki Web Ofset tesislerindeyim. *Günaydın, Saklambaç, Pazar, Seksek* vs. burada basılıyor. Önce Tunca Aksoy'a uğradım. *Pazar*. Kayhan Abi bıraktıktan sonra işi Tunca yürütüyor. Beni görünce şaşırdı.

"Vay gardaşım," diyerek sarıldık birbirimize.

Çaylar geldi. Telefonlar edildi *Günaydın*'a, *Saklambaç*'a. Yani yandaki binaya. Biraz sonra Tunca'nın odasında yer kalmamıştı. Uzun Cengiz, Mazlum Göknel, Yalman Aknar, Tevfik Yener, Cumhur Bahadır, Fikret Usta, Ercem Usta, Teoman Orberk, Takmasakal Engin Aktel, Odhan Baykara vs. Herkesle öpüşüyor, herkesle özlem gideriyorduk. Bir ara Uzun Cengiz,

"Haydi beyler meyhaneye. Herkes işini toparlasın. Yarım saat sonra Çınar'dayız," dedi.

Tunca'nın odası bir anda boşaldı. Bir kısmı telefonla işleri yardımcılarına bıraktı. Bir kısmı sayfa çizmeye gitti. Biz: Tunca, Cengiz, Kayhan Abi, Odhan, Yalman, Divanyolu'ndaki Çınar Restoran'ın yolunu tuttuk. Çınar'da güzel Türk yemekleri yapılırdı. Ayrıca içki de verilirdi. O tarihlerde Babıâli'de gazetecilerin gittiği belli yerler vardı. Çınar'ın dışında, Divanyolu'nda Çamlı, Sofra Muzaffer, Kumkapı'da Kör Agop, Minas, Üçler, Nihat ve deniz tarafında büyük Çınar'ın altında Kadir'in Yeri, Sirkeci'de Gar Lokantası, Taşakçı Selahattin, İstanbul Lokantası, Alemdar'da Avcılar Meyhanesi, Gazeteciler Lokali, Çemberlitaş Hamamı'nın yanında Tektekçi vs. vardı.

Hemen masalar donatıldı. Sohbet başladı. Bana İsveç'i anlattırıyorlar. Daha sonra işlerini bitirmiş öbür arkadaşlar geliyor gazeteden. Gazetelerin televizyon eklerinden söz ediyorum.

"Sizin de yapmanız gerekecek," diyorum.

Şaşırıyorlar. Otuz yıl sonra bakıyorum, bu konuda İs-

veç gibi olduk. Şimdi bütün gazetelerin TV ekleri var.

Eski günleri anarak akşamı ediyoruz. Bir ara benim ne iş yapacağım gündeme geliyor.

"Şimdilik bir iş ayarlayıncaya kadar *Pazar*'ın düzeltilerini yapacaksın," diyor Tunca. "Nihat Abi'yle birlikte."

"Tamam," diyorum.

Nihat Abi eski tüfeklerden. Yatıp çıkmışlığı var. Güzel insan. Severim. Ama alkolik. Varsın olsun. İşini eksiksiz yapıyor. Tunca da bu yüzden kıyak geçiyor ona. Zaten hepimizde biraz alkol bağımlılığı yok mu? Az olmuş, çok olmuş ne fark eder. Bana geçtiği kıyak da dostluktan değil mi? Yerimiz belli olsun diye bu iş. Yoksa Taksim'de kestane satacağım. Kesin kararlıyım. Öyle, 'eller ne dermiş' filan umurumda değil. Hatta kestanecilikten sonra gidip akşamları Park Otel'de dostlarımla içerim diye de düşünmüşüm. Tekrar altını çizerek söylüyor Tunca:

"On beş gün sonra muhabirliğe başlarsın. Sonrası Allah kerim."

Ve hemen başlıyorum *Pazar*'da çalışmaya. Çok az bir para alıyorum. Bir ay içinde magazin muhabirliğine başlıyorum. *Pazar* Mecmuası için. Bir yandan da *Saklambaç* ve *Günaydın*'a iş yapıyorum. Yine eski du umuma geliyorum. Nasıl olsa Yeşilçam'daki dostluklarım sürüyor. Yılmaz Güney, İzzet Günay, Fikret Hakan gibi bir dolu arkadaşım var. Haber bulmak kolay. Gece muhabirliği daha işime geliyor. Nasıl olsa sabaha kadar geziyoruz ya. Her gün Kulüp 12'ye de uğramadan eve gitmek yok zaten.

Bir yanda Türkiye kaynıyor. Nereye gittiği belli değil. Öğrenci hareketleri almış başını gidiyor. Demirel memleketi içinden çıkılmaz hale getirmiş. Baş edemiyor. Meclis'te her gün kavga. Ülkücüler bir yanda, irticacılar bir yanda. Sol dersen fraksiyondan geçilmiyor. Bir tarafta ordu var. Türkiye'nin ve Cumhuriyet'in tek kurumu. Onun içinde bile sağ ya da sol cuntalardan söz ediliyor. Herkes kendine göre yontuyor. Solun bir kesimi ordu ile dirsek temasında.

İşte o günlerden birinde Tunca evine yemek ve içkiye

çağırıyor beni.

"Muhakkak gel. Celâl Sılay da gelecek," diyor.

Celâl Sılay'ı şair olarak biliyorum ama ne tuhaf, o güne kadar hiç karşılaşmamışız.

Bu bahaneyle tanışırız düşüncesiyle,

"Gelirim," dedim.

O akşam Topağacı'ndaki eve gittiğimde Tunca ve eşini sofrayı hazırlamış buldum. Celâl Sılay da koltukta oturuyordu. Ev sade bir ev. Normal bir gazeteci evi. İddiasız. İki koltuk, bir kanepe, dört kişilik bir yemek masası. Daha televizyon alınmamış. Her zaman gittiğimiz bir yer. Tunca beni Celâl Sılay'la tanıştırıyor:

"Celâl Abi, bu Arif. Çok yakın arkadaşım. Birlikte çalışıyoruz. Tanıştırayım."

Elimi uzattım. Celâl Sılay hiç oralı olmadı. Elim öylece havada. Bekliyorum. O ara bana bakmadan, sadece,

"Ben tanışmak istemiyorum," dedi.

Şaka yapıyor sandım. Gülümseyerek bakıyorum bu yaşlı adama. Hayır. Adam gerçekten tanışmak istemiyor. Sinirlenmeye başlıyorum. Gittikçe içimde çirkinleştirmeye çalışıyorum adamı. 'Zaten yaşlı. Bir de kel. Bir de şişman herkesten,' diyorum kendi kendime. Aksi biri olduğu belli. Ama benimle tanışmak istememesine bir anlam veremiyorum.

"Tanışmazsan tanışma be!" dedim adama. Sonra Tunca'ya dönerek, "Nereden buldun bu cinsi," dedim. "Ben gidiyorum."

"Tamam Arif. Uzatma. Otur. Şimdi hallederiz," dedi Tunca.

Benim sinirlerim tepemde, kapıya doğru giderken, Celâl Sılay,

"Gitme kardeşim, otur. İçelim. Önce beni dinle. Sonra istersen git," dedi.

İlginç bir adam olduğu kesindi. Ne söyleyeceğini merak etmiştim. Adamla arkadaşımın evinde kavga edecek halim yoktu ya. Durdum. Ayakta bekliyorum. Oturduğu koltuktan bana dönerek,

"Bak kardeşim, sizinle neden tanışmak istemiyorum, biliyor musunuz?" dedi.

"Hayır," dedim.

"Bugün burada tanışırız. İyi, güzel. Dost da oluruz. Birlikte içeriz de. O da tamam. Ama yarın bir gün, ben size bir yerde rastlarım. Hatırlamayabilirim. Siz o zaman 'Ne ukala bir adam bu Celâl Sılay, bana selam vermiyor' dersiniz. Ya da küfür edersiniz. Biliyorum, ben yaşlı bir adamım. Unutkanlığımı da biliyorum. Bu yaştan sonra da küfür yemek istemiyorum. Bu yüzden de yeni biriyle tanışmak istemiyorum. Şimdi anladınız mı?"

"Evet, anladım," dedim.

"O zaman oturun, içelim."

Tunca rakı kadehini elime tutuşturdu. Birer yudum aldıktan sonra,

"Peki, şimdi söyleyin bakalım. Siz kimsiniz?" dedi.

Ben de, daha önce Ağaoğlu Yayınevi'nde müdürlük yaptığımı, İsveç'teki gazeteciliğimi, şimdi Tunca ile çalıştığımı, Fethi Naci'nin, Edip Cansever'in, Cemal Süreya'nın, Turgut Uyar'ın, Özdemir Asaf'ın, Attilâ İlhan'ın, Cahit Irgat'ın ve onun dostu olan bütün öbür şair ve yazarların arkadaşı ya da dostu olduğumu, bugüne kadar hiç rastlaşmamış olmamızın tuhaf olduğunu anlattım.

"Referanslar fena değil," dedi. "Yoksa sen de mi şairsin?"

"Hayır. Ama iyi bir şiir izleyicisi, iyi bir şiir okuyucusuyum. Şiirlerimi kendim için yazıyorum. Hobi de diyebilirsiniz."

"Anlaştık," dedi. "Demek ki gece güzel geçecek."

Ve gerçekten Ece, Tunca, Celâl Sılay ve ben müthiş güzel bir gece geçirdik. Şiirle dolu bir gece. Kendine özgü bir adamdı Celâl Sılay. Her sanatçı gibi o da kendi yazdıklarının en iyi olduğunu söylüyordu. Başkaları tu kakaydı.

Bütün olaylara rağmen hayat devam ediyordu. Her zaman derim ya: İnsanoğlu bukalemun gibidir. Her şeye

Tevfik Yener, Tunca ve Ece Aksoy (Têtâ Bond) Hüseyin Güneş ile. Tabii ki Paşam'da. Ben karşı yakadayım

uyum sağlar. Biz de öyle. Düdük sesi vermeyen telefona, çözülmeyen trafiğe, soyguna, bombalamaya, çatışmaya, yürüyüşe alışmıştık. Sıradan olmaya başlamıştı olaylar. Dostların gözde mekânlarından biri Arnavutköy'deki Kaptan'ın Meyhanesi'ydi o sıralar. Kaptan, kafa dengi bir dostumuzdu. Para var yok, önemli değildi. Bizleri de çok severdi. Sanatçı takımının, entelektüel solcuların gittiği bir balıkçı meyhanesi. Fiyatları ucuz. Bizim durumumuza uygun. Şimdiki 'Vira-Vira' gibi değil. Aziz Çalışlar yandaki yalılardan birinde oturuyor. Tuncel Kurtiz de en baştaki yalıda. Geçen gün önünden geçtim. Kocaman bez afiş asılmış duvarlarına. 'Şampiyon Kokoreççi' olmuş o güzelim yalının altı. Yaşadıkça daha neler göreceğiz kimbilir.

Her neyse, bir akşam Kaptan'da toplanmışız. Yirmi-yirmi beş kişi kadar varız. İlk aklıma gelenler: Tuncel Kurtiz, Tanju Gürsu, Halit Çapın, Burhan Tekinliğ, Aktan Yener, Işın Kaan, Nevzat Şenol, Uzun Cengiz, Utku Varlık, Aziz Çalışlar, Hayalet Oğuz, Onat Kutlar, Âşık Nesimi, Tunca Aksoy ve bir dolu dost. O günün önemi biraz da Nesimi'den kaynaklanıyor. Çünkü çoktandır bir araya gelip Nesimi'yi dinlememişiz. Nesimi cura çalar. Güzel bir Alevi dedesidir. 68'de Halk Oyuncuları'nın *Pir Sultan* piyesinde sahneye bile çıktı; Rahmi Saltuk'la birlikte. Güzel Pir Sultan türküleri söylerdi. Ekiple turnelere gitti. Dayaklar yedi.

Benim de Ankara'da olduğum o günlerde sık sık birlikte olduk. Çok saz âlemleri yaptık. Çok sevişirdik. Her zaman arar sorardı. Ve her zaman yaşamdan şikâyet ederdi. Parasızlıktan yakınırdı. Daha sonraları Avrupa turnelerine çıktı. Fransız televizyonlarında cura çaldı. Pir Sultan söyledi. Ciddi bir saz şairidir. Adına yakışır gibi derisi yüzülmedi ama ne yazık ki yıllar sonra 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta Madımak Oteli'nde, başta çok sevdiğim arkadaşım Asım Bezirci ve bir dolu dostumla birlikte kaldıkları otelde irticacılar tarafından yakıldı. Orada göz göre göre yakılan 37 kişiden biri oldu Nesimi. Nur içinde yatsınlar.

Şimdi düşünüyorum da, nasıl bir vahşetti o olay. TV'lerden izlerken yüreğimiz parçalanıyordu. Şeriatçılar kudurmuş gibi saldırıyorlardı. 'Şeriat gelecek, zulüm bitecek!', 'Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız!', 'Yaşasın şeriat, kahrolsun laiklik!', 'Şeriat isteriz!', 'Dinsiz laikler!', 'Ölmeye geldik, Aziz Nesin'i gömmeye geldik!' diye sloganlar atıyorlardı. Devrin sosyal demokrat Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü, basiretsizliğinden bu korkunç olayı önleyemiyordu. Bu olaydan Aziz Nesin ve Arif Sağ canını zor kurtaranlardandı. Nesimi, şiirlerinden ve oğlu Mazlum Çimen'den başka bir şey bırakmadı geriye. Ne mutlu ona ki, Mazlum da babasını aratmaz oldu. O da türkü üstadı oldu çıktı. Ödüller aldı. Nesimi'nin çok sevdiği halkı ve ülkesi adına yazdığı türkülerden birini onun anısına buraya koyalım istedim. Siz de tanıyasınız diye.

Uyanmıyor

Daha sabah olmadı mı,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.
Henüz çile dolmadı mı,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.

Gaflet çamuruna batmış,
Emeğini boşa satmış,
Ölüm uykusuna yatmış,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.

Sivas'ta Madımak Oteli'nde yakılarak öldürülenlerden dostum, arkadaşım Âşık Nesimi Çimen, çok sevdiği curasıyla. Oğlu Mazlum Çimen de sazı ile. Kendi evlerinde. Aile içinde de olsa sazsız muhabbet güzel değil.

Yaşam boyu boşa gezmiş,
Kaderini kendi çizmiş,
Gelen ezmiş, giden ezmiş,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.

Öküzü yok, katırı yok,
Tarlası yok, motoru yok,
Ebesi yok, doktoru yok,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.

Korkak tavşan gibi sinmiş,
Gözlerinin feri sönmüş,
Canlı cenazeye dönmüş,
Bu halk hâlâ uyanmıyor.

Kalem yine aldı başını gidiyor. Buna bir dur diyelim de dönelim Kaptan'a. O gece sabahın dörtlerine kadar yenildi, içildi. Türküler söylendi. Coşuldu. Türküler kesmedi. Nâzım'dan şiirler okundu. Ağıtlar, marşlar... Bir kısmımız için gece bitmemişti daha. Muhabbete Tuncel Kurtiz'in evinde devam edildi. Sabah, Tuncel'den inerken merdivenden yuvarlandı Aktan. Daracık merdivenden yuvarlanırken, aşağıdaki katta oturan madamların camlı kapısın-

dan içeri girdi. Korkuyla fırladı madamlar. Kapıyı yaptırma sözüyle sakinleştirdik onları. "Sarhoş, melek gibidir," derler, "düşse de bir şey olmaz." Gerçekten Aktan'a bir şey olmadı. Sokağa çıktığımızda askeri ciplerin, GMS'lerin vızır vızır geçtiklerini gördük. Meğer 12 Mart muhtırası verilmiş. Demirel de bir gün sonra şapkasını alıp gitti. Ordu yeni bir yönetim oluşturmaya çalışıyor. Herkes kendine göre yorum yapıyor. Kimi ordunun sol kanadının darbe yaptığından, kimi sağ kanat darbesinden. Bir süre sonra anlaşılacak ki, solcular da, sağcılar da, eyleme katılanlar kim olursa olsun toplanıyor. Hükümet feshediliyor. Ordu denetimli bir hükümet kuruluyor. Nihat Erim getiriliyor başbakanlığa. Solda da, sağda da çember daralmaya başlıyor.

O günlerde Sinan Cemgil ve arkadaşları Nurhak Dağları'nda jandarma ile bir çatışmaya giriyorlar. Sinan Cemgil, ölüyor. Birkaç kişi sağ olarak yakalanıyor. Bunlardan biri de Hacı Tonak'tı. Çok yıllar sonra bu güzel insanla ve sevgili karısı Serpil ile tanışma şansım oldu. Onları Çiçek Bar'a getirip benimle tanıştıran Erdal Öz'e teşekkür borçluyum.

Çok sevdiğim TİP'li arkadaşım Hüseyin Cevahir, Maltepe'de Sibel Erkan olayındaki çatışmada ölüyor, Mahir Çayan yaralı olarak yakalanıp Maltepe Cezaevi'ne konuyordu.

Deniz Gezmiş, Şarkışla'daki bir çatışma sonunda yakalanıyor. Bu çatışmada Yusuf Arslan yaralanıyor. Arkadaşları ile birlikte mahkemeye çıkan Deniz Gezmiş'e, yargıç, ne iş yaptığını sorduğunda, 'Devrimciyim' diye yanıt veriyor. Deniz Gezmiş ismi ülkede mit haline dönüşmeye başlıyordu.

İdam kararı verilen Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarını engellemek için Maltepe Cezaevi'nden kaçan Mahir Çayan, Ömer Ayna ve arkadaşları Ünye Radar Üssü'nden kaçırdıkları üç İngiliz askerle birlikte Niksar'ın Kızıldere adlı bir köyünde kıstırılıyorlar. Bu kanlı operasyondan bir tek Ertuğrul Kürkçü sağ olarak kurtuluyordu. Daha sonra Denizlerin idamını engellemek

Soldan sağa: ben, Hacı Tonak, eşi Serpil, Erdal Öz, Alâaddin Aksoy
Bir akşam Çiçek Bar'da

adına tüm Türkiye'den toplanan yirmi iki bin imza da kâr etmiyor. Ülkesine âşık bu üç yiğit delikanlı yüreklerinde sıcaklığı sevdalarının, dudaklarında vatan türküleri ve arkalarında gözyaşları bırakarak, sonsuz yolculuklarına çıkacaklardı. O zaman tarihler 6 Mayıs 1972'yi gösterecekti.

Yapılan 12 Mart darbesine rağmen terör dur durak bilmiyordu. İşte böyle bir zamanda, önceleri nereden çıktığı belli olmayan, daha sonra Zülfi Livaneli'nin yaptığı anlaşılan ağıtlar her yerde, devrimin sloganları olarak söylenmeye başlanmıştı. Bunların biri Sinan Cemgil'le ilgiliydi.

Nurhak sana güneş doğmaz,
Uçan kuşlar yuva kurmaz,
Dökülen kan yerde kalmaz,
Soracağız hesabını.

Jandarma kurşunu çaldı,
Canını teninden aldı,
Nurhak'a abide kaldı,
Dağlar aldı selamını.

Böyle kalır sanma devran,
Yola devam eder kervan,
Öldü Sinan, doğdu Taylan,
Omuzladı silahını.

Öbürü ise, Malatyalı bir hanım öğretmenin yazdığı, Zülfü Livaneli'nin seslendirdiği, ülkesine âşık genç devrimci Deniz Gezmiş'in ağıtıydı:

Sarkışla'ya düşürmesin
Allah sevdiği kulunu,
Gemerek'te çevirmişler
Deniz Gezmiş'in yolunu

Gece Elmalı'da kalmış,
Hamamcı Ali'yi sormuş,
Uzatmalı itin biri,
Yusuf'u gaflette vurmuş.

N'olayıdım? N'olayıdım?
Okur yazar olayıdım,
Deniz mahkemeye düşmüş,
Avukatı ben olaydım.

Yaşa Türk ordusu yaşa,
Dünya şaştı hep bu işe,
Paşa madalya göndermiş,
Yusuf'u vuran çavuşa.

Bir de, Yaşar Kemal'in sözlerini yazdığı, yine Zülfü'nün okuduğu Ulaş Bardakçı'nın ağıtı vardı:

Hele Ulaş'a, Ulaş'a
Ulaş benzer idi güneşe,
Ulaş gardaş can veriyor,
Yüreğim düştü ateşe.

Ulaş'ın elinde mavzer,
Mavzeri türküye benzer,
Bizimkiler böyle ölür,
Böyle ölür bizimkiler.

Türkiye böyle bir kaosu yaşarken, bildiğiniz gibi hayat yine devam ediyor. Ben muhabirliği sürdürüyorum. İşim gereği aklım fikrim Cannes Festivali'ne gitmekte. Bunu nasıl halledeceğimi düşünürken önce Tefo'yla konuşuyorum. Sonra Odhan'la, Mazlum'la, Cengiz'le. Sonunda *Günaydın* ve *Saklambaç* adına gidişimi ayarlıyorlar. Ardından *Ses* ve *Hayat* dergileri adına da.

Bir akşam Park Otel'de içerken Hürriyet Haber Ajansı'nın müdürü olan arkadaşım Erdoğan Kral'a anlatıyorum durumu.

"Bizim için de, Hürriyet için de haber yap," diyor. Bunları, Cannes Film Festivali'ni, Yılmaz Güney'in 'Umut' filmini yurtdışına nasıl kaçırdığımı *Çiçek Gibi* adlı ilk kitabımda anlatmıştım. Burada ayrıntıya girmiyorum.

Şimdi size eski bir arkadaşımı anlatmak istiyorum. Dedim ya, herkes gibi benim de çok yakın arkadaşlarım oldu. Bunlardan biri de: Egemen Bostancı. Bunun için biraz gerilere gitmek istiyorum. Egemen'in adının Egemen

Egemen Bostancı, ben, gazeteci Adnan Semih, Paşam'da eğlenirken. Nedense Egemen sakallarını kestirmiş.

olması, 23 Nisan'da doğmasından kaynaklanıyor; yani Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda doğmuş olmasından. Egemen, Sultanahmet Ticaret Lisesi'nden arkadaşım. Liseden sonra okumuyor. Lisede başladığı gazeteciliğini sürdürüyor. *Cumhuriyet*'te. Bir ara *Akis* dergisinin İstanbul temsilcisi. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden önce rıhtım olaylarında Vural Vahit'le birlikte dayak yiyip içeri atılıyor. İhtilalin ayak seslerinden biri oluyor rıhtım olayları. Ama Egemen'in aklı fikri eğlencede. Daha sonra, Yeşilköy'de diskotek gibi bir yer açıyor. Bizim Tevfik Yener de ona müzik ve dekor konusunda yardımcı. Demirtaş da. Beceremiyor. Yaptığı güzel bir şey ama, demek bir şeyler eksik. Odur budur derken Yerebatan'da bir matbaayı yönetiyor. İşler fena değil. Wyatt'ın ilaç kutularını basıyorlar.

O tarihte arkadaş oluyoruz Zafer Keskiner'le. Zafer, Wyatt İlaçları'nın pazarlama müdürü. Galatasaray'dan. Yurtdışında da okumuş. Sanatsever bir dost. Uzun yıllar kaybettiğim Zafer'i Salihli Belediye Başkanlığı yaparken buluyorum yıllar sonra. Kültürel çalışmaları ve Salihli'ye kazandırdıklarıyla ve sevgi dolu yüreğiyle Abdi İpekçi Ödülü'nü kazanıyor. Hem de Yunanlıların önerisiyle. Conrad Oteli'ndeki ödül törenini izliyorum. Gözlerim mutluluktan buğulanıyor. Hâlâ da Salihli Belediye Başkanlığı'nı sürdürüyor Zafer. Sanırım bu üçüncü dönemi.

Egemen, sonunda Metin'le ortak, Şişli'de 'Paşam'ı açıyor. Adı İsmet Paşa'ya sevgisinden dolayı 'Paşam' konmuş. Paşam, bir taverna. Kardeşim Münir, Osmaniye'den gelmiş. Onu veriyoruz Egemen'in yanına. Tavernada kâtiplik yapıp Hukuk'ta okuyor. Şimdi Osmaniye'de avukat. Egemen derseniz yaptığı işten şikâyetçi. Hafta arası boş oluyor taverna. Hep birlikte bir çare bulmanın yollarını arıyoruz.

"Hiç olmazsa bir gününü doldurabilsek," diyor Egemen, "işi kurtarmış oluruz."

Sonunda bir akşam Çiçek Pasajı'nda içerken karar veriliyor. Masada Egemen, Kayhan Abi, Tunca, Mazlum, Odhan, Cengiz ve ben varız. Gazeteci takımı. Salı gecelerini

biz doldurmaya çalışalım, diyoruz. Bu geceler özel olacak. Fiyatlar da özel tabii. 35 lira olan fiyat, pazarlık sonucu 22 liraya kadar indiriliyor. Bütün arkadaşlara haber vereceğiz. Evliler karılarını, bekârlar sevgililerini alıp gelecek. Ayrıca sanatçı dostlarımıza da söyleyeceğiz. Gece tamamen eğlence üzerine kurulu olacak. Kimse kimseyi rahatsız etmeyecek. "O zaman geceye de bir isim bulmak gerek," diyor biri. O sıralar Tarık Dursun K.'nın çok kullandığı bir kelime benim de dilime pelesenk olmuş:

"*Sarsma* olur mu?" diyorum.

"Tamam," diyor Cengiz. "Adı *Sarsmayın Geceleri* olsun."

Ertesi gün, *Fotospor* ve *Pazar* dergilerinde pankartlar hazırlanıyor. 'Sarsmayın' üzerine espriler. Tavernanın duvarlarına asılacak. İlk salı 40 kişilik bir grupla başlıyor. Öztürk Serengil'in hit olduğu zamanlar. O da geliyor karısı Nevin'le. Sahne alıyor. Zaliha iyi şarkıcı. O da Azeri türküleri ile şenlendiriyor geceyi. Giderek Sevim Tuna, Bedri Ayseli, Ümit Tokcan, Ahmet Özhan katılıyorlar. Bu eğlenceden fotoğraflar dağıtılıyor magazin sayfalarına. O, bu, derken iki hafta sonra yer bulunmaz oluyor Sarsmayın Geceleri'nde. Paşam'da Yorgo Vapuridis Orkestrası çalıyor. Esra şarkılar söylüyor. Giderek Tanju Okan assolist olarak

Yorgo Vapuridis orkestrası. 1971. Paşam Taverna. Ben sahnede türkü söylüyorum, orkestrayla.

Paşam'da çalışıyor. Nükhet Duru ilk şarkıcılığına uvertür olarak Paşam'da başlıyor. Ve ben Nükhet'in ilk resmini çekiyorum *Saklambaç* için. Nükhet'le dostluğumuz o günden kalmadır. Paşam Taverna böylece, günümüzün tabiriyle 'in' oluyor. Sonraları kadroya Pakize Suda, Gülistan Okan, Saadet Sun, Gülser Gürsoy'lar da katılıyor. O gecelerde ben de çıkıp Nâzım'dan şiirler okuyorum. Ama bir gün olan oluyor. Egemen, eski *Akis* dergisinden patronu Metin Toker'i davet etmiş. Sanırım onun da yanında Bakan Nedim Öktem var. Sahnenin önündeki masadalar. Egemen yanlarında. Sıra bana geliyor. Herkes, "Babandan şiir okusana," diye tutturuyor. Çıkıyorum sahneye,

"Size babamdan bir şiir okuyacağım," diyerek başlıyorum Nâzım'a. Çoğu inanıyor bu sözüme.

Bir akşamüstü
oturup
hapisane kapısında
rubâiler okuduk Gazalî'den:

"Gece:
büyük lâciverdî bahçe.
Altın pırıltılarla devranı rakkaselerin,
Ve tahta kutularda upuzun yatan ölüler."

Bir gün eğer,
benden uzak,
karanlık bir yağmur gibi,
canını sıkarsa yaşamak
tekrar Gazalî'yi oku:
Ve Pirâyende'm benim,
ben eminim
sen sadece merhamet duyacaksın
ölümün karşısında onun
ümitsiz yalnızlığı
ve muhteşem korkusuna.

Bir akarsu getirsin Gazalî'yi sana:
"Toprak bir kâsedir
çömlekçinin rafında tâcidar,
ve zafer yazıları
yıkılmış duvarlarında Keyhüsrev'in.."

Birikip sıçramalar
Soğuk
sıcak
serin.

Ve büyük lâciverdî bahçede
başsız ve sonsuz
ve durup dinlenmeden
devranı rakkaselerin...

Bilmiyorum neden
aklımda hep
ilk önce senden duyduğum
Çankırılı bir cümle var:
"Pamukladı mıydı kavaklar
kiraz gelir ardından."

Kavaklar pamukluyor Gazalî'de,
fakat
görmüyor, üstat,
kirazın geldiğini.
Ölüme ibadeti bundandır.

Şeker Ali yukarda, koğuşta bağlama çalıyor.
Akşam.
Dışarda çocuklar bağırışıyorlar.
Çeşmeden akıyor su.
Ve jandarma karakolunun ışığında
akasyalara bağlı üç kurt yavrusu.
Açıldı demirlerin dışında
büyük lâciverdî bahçem.

Aslolan hayattır...
Beni unutma Hatçem...

Bir taraftan da Egemenlerin masasını kesiyorum göz ucuyla. İlk Metin Toker fark ediyor şiiri. Hararetli bir konuşma başlıyor masada. Egemen'e bir şeyler söylüyor Metin Toker. Egemen kızarıp bozarıyor. Ben hiç oralı değilim.

"Bir daha, bir daha," diyor arkadaşlar.

Bir tane daha okuyorum. Bu kez 'Ceviz Ağacı'nı.

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda,
budak budak, şehram şehram ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
koparıver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.
Yapraklarım ellerimdir, tam yüz bin elim var.
Yüz bin elle dokunurum sana, İstanbul'a.
Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.
Yüz bin gözle seyrederim seni, İstanbul'u.
Yüz bin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Egemen masadan ayrılmış, bana işaret ediyor, sahneden inmem için. Okuduğum şiiri bitirince iniyorum.

"Ulan, görmüyor musun masada bakan olduğunu? Zamanı mı Nâzım okumanın? Dükkânı kapattıracaksın bana," diyor.

"Tamam, tamam," diyorum.

Eğlence devam ediyor. Paşam'da işler iyi iyi olmasına ama Egemen'in gözü yükseklerde. Paşam kesmiyor onu. Kulüp 12'nin ortaklarından Bülent Evci ile gece kulübü işine soyunuyor. Adnan'ın Rumelihisar'da Fuaye diye açtı-

'Sarsmayın Geceleri'nin güzel arkadaşı Selda Alkor.
'Asmalı Konak'ın Sümbül Hanımı. Bugün de herkesin sevgilisi.

ğı yeri devralarak 'Kulüp 12-Paşam' adında bir gece kulübü açıyorlar. Bu da bir süre gidiyor. Daha sonra, Dolmabahçe'nin üstündeki uzun zamandır kapalı olan Güney Park Gazinosu'nun işletmecisi Haydar Bey'le ortak olup (Haydar Baba, Bülent Evci, Egemen ve Behlül) Lâlezar Gazinosu'nu açıyorlar. Maksim'e rakip. Emel Sayın ilk kez Ankara'dan gelip assolist olarak çıkıyor Lâlezar'da. Müjdat Gezen de öyle. Sahnede 23 kişilik İstanbul Gelişim Orkestrası. Atilla Özdemiroğlu ve Garo Mafyan ekibi. Arkada yaylılar. Önde Atilla Özdemiroğlu, Garo Mafyan, Selçuk ve Uğur Başar, Asım Ekren. Daha sonra bu ekibe Onno Tunç, Emin Fındıkoğlu ve Fatih Erkoç da katıldı. Neco, Şenay Yüzbaşıoğlu, Rober ve Berna da solisttir orkestrada. Hoş bir kız Berna. Yıllar sonra Bodrum'da rastladım Berna'ya. Hâlâ hoş ve güzeldi. O günlerden konuştuk. Kayhan Abi'nin tutkusuydu Berna. Onu andık. Bizim Egemen kendini

Fahrettin Aslan'ın rakibi görmeye başlıyor. Onunla aşık atacak aklı sıra. 99 TL fiks mönü ilanları çıkmaya başlıyor gazetelerde. İlanları görünce, Maksim'in sahibi Fahri Bey çağırmış Egemen'i. Fahri Bey'le dost ama biraz da çekinerek gitmiş yanına. Hoşbeşten sonra konu gelmiş Egemen'in fiyat politikasına.

"Bu sevdadan vazgeç evladım," demiş Fahri Bey. "Böyle yaparak beni yıkamazsın. Sen akıllı bir çocuksun. Biliyorsun severim seni. Benimle sidik yarışına kalkma. Batarsın. Senin daha bu milleti tanıman için on fırın ekmek yemen gerek."

Fahri Bey böyle diyor ama, Egemen de kafaya koymuş ya, İstanbulluya sanatçıyı en ucuza dinletecek, halkı en ucuza eğlendirecek. Sonunda Fahri Bey'in haklı olduğu ortaya çıkıyor. Müşterinin harcama özgürlüğü kısıtlanmış. Egemen geç de olsa durumu anlamış.

"Ne biçim insanlar bunlar," diyor.

Bir gün Sadri Alışık geliyor dostlarıyla. Viskiler filan, muhabbet tamam. Egemen'i çağırıyor yanına.

"Sen nasıl karışırsın benim harcama özgürlüğüme?" diyor Sadri. "Nereden çıktı bu 99 lira?"

Egemen şaşkın. Hık mık ediyor.

"Kötü mü yaptık Sadri Abi," diyor. "Daha ucuza eğlendiriyoruz insanları."

Sadri Alışık gazinoların devamlı müşterisi. Ama bu konuda ısrarlı.

"Sen ne karışıyorsun benim parama. İstediğim gibi harcarım. Sana mı soracağım?" diye tutturuyor.

Rahmetli çok bonkördü. Egemen ne yapsın. "Tamam abi," diyor, "bundan sonra öyle yaparız."

Hiçbir şey Egemen'in dediği gibi olmuyor. O da Fahri Bey'in yaptığını yapmaya başlıyor. En son İsveç'e giderken bu Lâlezar'dan çıkıp gitmiştim. İstanbul'a döndükten sonra da en çok uğradığım yerlerden biri yine burası.

İşte o günlerden birinde eski bir arkadaşıma rastlıyorum sokakta. Hemen pasaja girip masayı kuruyoruz. Ca-

nım ciğerim bir arkadaşım. Bu arkadaşımın ismini vermek istemiyorum. Neden vermek istemediğimi hikâyenin sonunda öğreneceksiniz. O zaman bağışlayacaksınız beni.

Hoşbeşten sonra arkadaşım bana başının çok dertte olduğunu söylüyor.

"Hayırdır?" diyorum.

"Bana bir akıl ver Allah aşkına."

"Ne istiyorsun söyle."

"Bir kız var hayatımda."

"Ee, n'olmuş? Hepimizin hayatında birileri oluyor."

"Bu öyle değil. Dürüst bir aile kızı."

"Olabilir."

"Bildiğin gibi değil. Kimse duymasın ama, kız hamile."

"Yapma yahu! Hemen aldıralım."

"Ben de söylüyorum ama kız oralı değil."

"Nasıl yani?"

"Nasılı masılı yok. Doğuracağım diye tutturuyor."

"Yahu deli misin nesin oğlum? Karın duyarsa keser seni."

"Ben de biliyorum keser. Ama ne yapalım?"

"Güzel mi bari?" diyorum.

Arkadaşım çaresiz,

"Güzel," diyor. "İstersen bir de sen konuş kızla."

"Olur. Olur da nasıl göreceğiz kızı?"

"Ben yarına bir buluşma ayarlarım. Sen de gelirsin. Hep birlikte konuşuruz. İnşallah hallolur."

"İnşallah," diyorum.

Bütün gece bu olayı düşünüyorum. Ya hayır derse kız? Ben doğuracağım diye tutturursa; arkadaşıma tutturduğu gibi. Biraz gözdağı verip korkutsak mı acaba, diye geçiriyorum içimden. Nasıl bir kız bilmiyorum ki. Yarın ola hayır ola deyip uykuya dalıyorum.

Ertesi gün arkadaşım telefon edip öğlen saat birde Etap Oteli'ne gelmemi istiyor. Hava soğuk. Rüzgâr karla karışık yağmurla dövüyor camları. Bir taksiyle gidiyorum Etap'a. Biraz sonra Etap'ın kapısına bir araba yanaşıyor.

Anadol. Direksiyonda bir kız. Yanında arkadaşım. Yağmurda zor atıyorum kendimi içeri.

"Bu arkadaşım Arif. Bu da Ayten," diyerek tanıştırıyor bizi.

Ben arkada oturuyorum. Dolmabahçe Camii'nin yanındaki park alanına çekiyor Ayten, arabayı. Pencereyi aralayıp,

"Üç çay," diyor arkadaşım, gelen kahveciye.

Deniz köpürüyor. İri dalgalar dövüyor rıhtımı. Allahtan araba rıhtımdan çok geride. Yine de üstümüze üstümüze geliyor dalgalar. Sıcak çaylar içimizi ısıtmaya başlıyor. Sigaraların biri bitip biri yanıyor. Arkadaşımın ağzında emzik gibidir sigara. Külleri ceketine dökülür. Hep öyledir. Onu, çocuksu gülüşü ve dudağına yapışık sigarayla tanır herkes. Eğlence ve keyif adamıdır o. Böyle işleri beceremez. Bir süre suskunluktan sonra Ayten'e dönerek,

"Ben Arif'e durumu anlattım. O her şeyi biliyor," diyor.

Ayten kendinden emin ve kararlı, bana dönüyor:

"Ben çocuğumu doğuracağım. Siz ne diyorsunuz?"

Gerçekten güzel bir kız. Yirmi beş-otuz yaşlarında var yok. Kızın bu tavizsiz, kararlı hali beni de şaşırtıyor. Cümlemi kurmakta zorlanıyorum.

"Arkadaşımın evli olduğunu biliyor musunuz?" diyorum, biraz tehditkâr.

"Evet. Biliyorum."

"Şey," diyorum, "yani çok belalı bir karısı vardır. Bu durumu duyarsa hepinizi yakar."

"Beni ilgilendirmez," diyor Ayten. "Ben çocuğumu doğurmak istiyorum. Bana ne arkadaşınızın karısından."

Arkadaşım suskun. Denizden gelen köpüklü, hırçın dalgalara bakıyor. Bir de sigarasını içiyor. Anadol'un içi ocak başı gibi duman içinde. Biraz soluklanıyorum.

"Ama," diyorum, "evli bir adam nasıl başkasından çocuk sahibi olabilir? Bunun için önce boşanması gerekmez mi?"

"Ben onun boşanamayacağını biliyorum zaten," diyor

Ayten.

"Eee, ne yapacağız o zaman?"

"Ne yaparsanız yapın. Ben çocuğumu babasız da olsa doğururum."

"Yahu dur, acele etme hemen. Herkes ne der sonra. Acaba aldırma yolunu seçsek, olmaz mı? Masraflar falan önemli değil. İyi bir profesöre bu işi hallettiririz."

"Dünyada aldırmam. Babasız doğururum, yine doğururum. Ayrıca benim arkadaşınızın parasına da ihtiyacım yok."

Ayten haklıydı. O tarihlerde, Anadol da olsa çok az kişinin arabası vardı. Demek ki hali vakti yerinde bir kızdı. Arkadaşıma da eyvallah etmediğine göre.

"Peki, bu durumda babasız bir çocuğun annesi olmayı nasıl anlatacaksınız çevrenize?" dedim.

"Benim için önemli değil. Onu da siz düşünün."

Arkadaşımla birbirimize bakıştık. Yapacak bir şey kalmıyordu. Ayten çocuğunu doğuracaktı. Aklıma hiçbir çözüm yolu gelmiyordu. Sessizliği, yeni yaktığı sigarasından bir nefes aldıktan sonra, arkadaşım bozdu:

"Arif," dedi, "senin çevren geniştir. İyi arkadaşların vardır. Hani solcu arkadaşlarından, halden anlayacak, güvenilir birini bulsan da, birkaç aylığına böyle bir evlilik yaptırsak. Birkaç ay sonra boşanmak kaydıyla. Olabilir mi acaba?"

"Bilmem," dedim.

Kim olabilirdi ki? Yıllar önce böyle bir olayda en yakın arkadaşım hayır demişti, Yunanistan'a gitmek zorunda kalan İvi için. Yine aynı durumda kimden böyle bir şey isteyebilirdim?

"İmkânlar ölçüsünde yardım da ederiz," dedi arkadaşım. "Biraz para da veririz adama. Ne dersin?"

"Bilemem," dedim yine. "Bir soruşturmak gerek."

"Sen soruştur. Ben de bir bakayım. Bakarsın birini buluruz."

"Olur," dedim.

Konuşma bitmişti. Dumandan boğulacak gibiydik.

Camları açtık. Biraz kendimize geldik. Ayten bizi arabasıyla Divan Oteli'nin önünde bıraktı. Arkadaşımla ikimiz Taksim Parkı'nın içindeki yazın bahçeli, kışın camla kaplı, at yarışçılarının mekânı olan 'Mutfak' isimli meyhaneye attık kendimizi. 'Mutfak', aslında yazları güzel olurdu. Şairlerin, yazarların, ressamların ve her kesimden insanların geldiği şirin bir yerdi. İçeri girdik. Ortada soba yanıyordu. Hemen sobanın başına geçip ellerimizi sobaya tutarak ısınmaya çalıştık. Az sonra taze ciğer tava, börek, köfte, salata ve bir şişe rakı geldi. Saatler boyu bu işi nasıl çözeceğimizi konuştuk. Ayten iki aylık hamileymiş. Daha nasıl olsa yedi ay vardı. Arkadaşım biraz daha anlattı bana Ayten'in kim olduğunu. Çok varlıklı bir aileymiş. Suadiye'de apartmanlar, Etiler'de evler. Şimdiki Armutlu'nun olduğu arazinin büyük bölümü onlarınmış. Teknik Üniversite araziyi istiyormuş. O zaman henüz Armutlu kurulmamıştı. Ayrıca bu aile üç kişiden oluşuyormuş. Ayten, ablası Adalet ve teyzesi Makbule. Makbule Teyze Suadiye'de otururmuş. Abla kardeş Etiler'de. Arkadaşım,

"Ne olursun Arif, şu işi hallet," diyor.

Ben de o üzülmesin diye,

"Tamam, tamam. Bir çaresine bakarız," diyorum.

Benim günlerim yine Babıâli ile Beyoğlu arasında geçip gidiyordu. O sırada Kulis'ten arkadaşımız Neyir ile Aleko, şimdiki Halep Pasajı yapılmadan eski pasajın girişinde, birinci katta bir güzel restoran-bar açmışlardı. Adını 'Papirüs' koymuşlardı. Ahmet diye bir arkadaşımız işletiyordu. Ama nedense kendi aralarında bir türlü anlaşamıyorlardı. Oysa, Kulis'in genç müşterileri artık Papirüs'ün müşterileri olmuştu. Zamanla Kulis'in barmeni Ertuğrul da Papirüs'e gelmiş, hatta zaman içinde Papirüs'ün sahibi olmuştu. O yıl en önemli olaylardan biri Papirüs'te Salih Güney'le Kuzey Vargın arasında çıkan kavgada Salih Güney'in beş-altı yerinden bıçaklanarak hastaneye kaldırılmasıydı. Oysa ikisi de can ciğer arkadaştılar. Papirüs'te, Park Otel'de, Kulis'te, Çiçek Pasajı'nda, Bayram'ın Yeri'n-

de, Fuaye'de günlerce bu olay konuşulmuştu.

Benim gazetedeki muhabirlik işim devam ediyordu. Haber başına, röportaj başına para alıyordum. Akşamları bizim ekip yine bu yerlerde bir araya geliyor, sabahlara kadar eğlence devam ediyordu. Hemen hemen her gün o arkadaşım ve dostlarla birlikteydik. Her seferinde arkadaşım bana, kimseye çaktırmadan, birini bulup bulmadığımı soruyordu. Bense artık işin peşini bırakmıştım. Tanıdığım birkaç arkadaşım ise benimle dalga geçmişlerdi.

"Evlenmek tamam da, evlenir evlenmez çocuğumuzun olmasını ailemize nasıl anlatırız?" demişlerdi.

Mayıs ayı yaklaşıyordu. Cannes Festivali mayısın 15'inde başlıyordu. Bütün belgelerim, pasaportum, dövizim tamamdı. Erol Dernek gibi ben de fotoğraf çantamı elimden düşürmüyordum. Alis'le birlikteliğim sürüyordu. Zaman zaman onu da alıp bazen Kulis'te, bazen Fişer'de, Rejans'ta, bazen Stad Hamburg'da, bazen de Baba Refik'te yemeklerimizi yiyor, dostlarla içkilerimizi içiyorduk. Hiçbir resim sergisini kaçırmıyorduk. Sinema ve tiyatro, yaşamımızın bir parçasıydı.

Günlerden bir gün, yine kafaları çekerken arkadaşım, "Ne olacak bu iş?" dedi.

"Vallahi kimseyi bulamadım arkadaşım," dedim.

Kalanlara selâm olsun. O günlerin ayrılmaz dostları. Şimdi de öyle ya... Uçup gidenler hariç. Tunca Aksoy, Yalman Aknar, Cengiz Alpman, ben, Mazlum Göknel ve herkesin sevgilisi Kâmuran Aksu.

O dalgın. Uzun uzun boşluğa bakıyordu. Bir ara bana dönüp,

"Peki bu aralar sen evli misin, bekâr mısın?" dedi.

Bu hiç aklıma gelmemişti. Damat adayını hep başka yerlerde aramıştık. Aslında bu konunun hiçbir yerinde kendimi görmemiştim. Gayet safiyane,

"Bekârım," dedim.

"O halde niye bize adam aratıyorsun? Sen niye evlenmiyorsun ki?" dedi.

Evet, arkadaşım haklıydı. Aslolan, arkadaşımın sorununun çözümlenmesiydi. Üstelik ben de bekârdım. İsveç dönüşü tekrar Alis'le birlikteydim, ama yeniden nikâh yapmaya gerek duymamıştık.

"Doğru söylüyorsun yahu. Niye ben bunu hiç düşünmedim?" dedim.

Tabii ki evlenecek adam ben olmalıydım. Elin adamının ne olacağı belli değildi ki. Ya evlendikten sonra 'ben ayrılmam' diye su koyverirse, ya boşanmak için bizden nafaka ya da tazminat istemeye kalkarsa ne yapardık? Bir de onunla mı uğraşacaktık?

"Olur tabii," dedim. "Ama ben on beş gün içinde gidiyorum. Bakarsın birkaç ay dışarıda kalırım. O zaman da Ayten doğum aşamasına gelmiş olur."

"Onun için bunu hemen yapmamız gerek," dedi.

"Peki, nasıl olacak bu?" dedim. "Belgelerin hazırlanması, askı süresi filan..."

"Sen o işe karışma. Bütün bunları Ayten'in ablası yapacak. İki günde bitirir. Üç gün sonra da nikâh."

"Nikâh sonrasında ben festivale giderim. Onlar da ablasıyla tatile çıksınlar. Hiç olmazsa konu komşu balayına gitti sanır," dedim.

"Doğru söylüyorsun," dedi. "Ben Ayten'le konuşurum. Oh be, rahatladım. Haydi şerefe içelim artık."

Kadehlerimizi kaldırdık. Aldığım büyük yudum boğazımı yakarak geçti. Arkadaşım mutluydu. Ona göre bu, işi kazasız belasız atlatmak demekti. Peki benim durumum ne olacaktı?

'Aman canım,' dedim kendi kendime, 'kim duyacak? Arkadaşım da kimseye söylemeyeceğine göre. Annem, babam bütün sülale zaten Osmaniye'de. Nereden bilecekler?'

Nitekim ertesi günü Adalet Abla ile kardeşim Apo'nun yazıhanesinde buluştuk. İlk kez tanışıyoruz.

"Sen nüfus kâğıdını ver, gerisine karışma. Ben sizi istediğiniz gün evlendireceğim. Ne var ki nikâh evde kıyılacak. Nikâh şahidi bizim apartman kapıcısı ile teyzemiz olacak. Bir de nikâh memuru. Şimdiden hayırlı olsun Arif Bey. Size çok teşekkür ediyorum ailem adına," dedi.

"Bir şey değil. Rica ederim," dedim.

Benim nüfus kâğıdımı çantasına koydu. Sonra çantadan bir zarf çıkarıp masanın üzerine bıraktı.

"Bu nedir?" diye sordum.

"Yolculuğunuz için küçük bir katkımız olsun istedik."

"Ne yolculuğu?" dedim. Şaşırmıştım.

"Balayı canım. Balayı yolculuğu," dedi.

Ve kapıya doğru yürüdü gitti.

Ben öylece şaşkın, bakakaldım ardından. Hemen arkadaşımı aradım.

"Bu da nerden çıktı lan?" dedim.

"Ne nerden çıktı?"

"Abla bir zarf bıraktı. İçinde para var. Bu balayı da nerden çıktı?"

"Ne olmuş yani? Evlilikten sonra balayına çıkmayacak mısınız? Öyle konuşmadık mı?"

"Yoo," dedim.

"Oğlum, programa göre evlendiğiniz günün ertesinde balayına çıkacaksınız ya. Tabii bu durumda ikiniz baş başa değil. Onlar Marmaris'e gidecekler, sen Paris'e. Bu da sana Paris masrafların için ufak bir kıyakçılık. Ne olmuş yani? Senin bana yaptığın kıyakçılık değil mi? Ne demişler: Arkadaş arkadaşın kıyakçısı değil midir?"

"Kıyakçılığın sonu ayakçılıktır derler ama."

"O, işi meslek haline getirirsen," dedi. "Sen de getirme."

"Hastir lan puşt!" dedim.

"Şaka yapıyorum," dedi. "Gerçekten bu dostluğun için teşekkür ederim. Bizi büyük bir dertten kurtardın."

Telefonu kapattım. Bir süre öylece kaldım. Şaşkın. İkircikli.

İki gün sonra telefon etti abla. Her şey tamammış. Üç gün sonra onların evinde buluşacağız. Akşamüstü saat beşte, Etiler'de. Adresi ve telefonu aldım. Bir şey olursa arayacağım. Tuhaf bir duygu içindeyim. Kararımın sonuçlarını hiç düşünmemiştim. Hiç tanımadığım, hayatımda bir kez gördüğüm bir kadınla, arkadaşım için de olsa evleniyordum. Doğan çocuk ailenin mirasına ortak olacaktı. Gerçi bir tek ablamın çocukları vardı o zaman. Kardeşlerim Abdurrahman, Huri, Münir evlenmemişlerdi. Onların böyle bir derdi olamazdı. Ama ablam?

"Aman canım," dedim. "Varsın olsun."

Nitekim on gün sonraki pazartesi günü arkadaşımın yazıhanesinde oturuyoruz. Saatin gelmesini bekliyoruz. Zaman bir türlü geçmiyor. Sonunda,

"Hakkını helal et. Ben evlenmeye gidiyorum," dedim arkadaşıma.

"Yaramazlık etme. Gerçekten damat gibi ol. Beni temsil ediyorsun. Bunu unutma," dedi arkadaşım.

"Başlatma şimdi unutmasından," dedim.

Bir taksiye binerek Etiler'deki evin yolunu tuttum. Lacilerimi giymiş, ona göre de bir fular takmıştım. Çiçekçiden aldığım bir buket çiçek elimdeydi. Taksi verdiğim adresteki kapının önünde durdu. Zile elimi uzatır uzatmaz kapının açılma sesini duydum. Dairenin, giriş katında olduğunu söylemişlerdi. Dış kapıdan girişte ilk dairenin kapısı önünde Adalet Abla duruyordu. Hemen onun arkasında merakla beni bekleyen Ayten'i gördüm. Her ikisi de beni gülerek karşıladılar. Ablayla ve Ayten'le öpüştük. Çiçekleri Ayten'e verdim. Çok mutlu görünüyorlardı. Salonda, koltuklardan birinde orta yaşın üstünde, uzun boylu, her tarafından asalet akan bir hanımefendi oturuyordu. Kapıdaki neşeli gürültüden o da etkilenmiş olmalı ki zarifçe

ayağa kalktı. Ona doğru yürüdüm. Ayten yanımda,

"Makbule Teyzem," dedi.

Memnun olduğumu söyledim. Bana da yer gösterdiler. Oturdum.

"Bir içki alır mısın?" dedi Ayten.

"Nikâhtan sonra içsek," dedim.

"Aman canım, nikâhtan sonrası mı olurmuş? Ben koyuyorum."

"Peki," dedim.

Büfenin üzerinde duran şişeden geniş bir bardağa viski doldurdu.

"Buz ya da su?" dedi.

"Her ikisi de," dedim.

Anladığım kadarıyla benden başka içen yoktu. Viski bardağından bir yudum aldıktan sonra hemen bir sigara yaktım.

"Nikâh memuru gelmedi mi?" diye sordum.

"Neredeyse gelir," dedi Adalet Abla.

Her şey olağanmış gibi gülümsemeye çalışıyor, ikide bir viskimden bir yudum alıyordum. Heyecanlıydım. Koltuğunda en asil haliyle oturan Makbule Teyze çaktırmadan beni inceliyordu; farkındaydım. Daha fazla dayanamayıp sordu:

"Nasılsınız Arif Bey?"

"İyiyim efendim. Sizler nasılsınız?"

"Biz de iyiyiz. Bu iş bitsin, daha da iyi olacağız sanırım."

"Biter efendim, biter. Nasılsa sonuna geldik."

"İnşallah, inşallah," dedi teyze.

Tam iki inşallah arasına kapının zili girdi. Adalet Abla kapıyı açtığında, nikâh memuruyla kapıcı içeri daldılar. 'Buyurun efendim. Hoş geldiniz' laflarından sonra ben de el sıkıştım nikâh memuruyla. Memur yanıma oturdu. Teyzenin 'hoş geldiniz'inden sonraki ilk sorusu,

"Her şey tamam mı memur bey? Bir pürüz yok ya?" oldu.

"Yok efendim, yok. Şahitler hazırsa hemen başlayabi-

liriz."

"Hazır efendim, hazır," dedi Adalet Abla. "Şahitlerden biri teyzem Makbule, öbürü de apartman komşumuz Ahmet Bey."

Bu söz üzerine dikkatle kapıcıya baktım. Kapıcı en güzel bayramlıklarını giymiş, tertemiz gömleğine bir de kravat takmıştı. Kravat biraz eğreti duruyordu ama olsun. Günün mana ve ehemmiyetine uygun bir giyimdi. Nikâh memuru çantasını açtı. Bir dolu belge çıkardı sehpanın üzerine. Sonra bir kısmını çantaya geri koydu. Nikâh defteri yanındaydı. Onu açtı. İsimlerimiz defterdeki yerlerinde kayıtlıydı. Cebinden çıkardığı dolmakalemle şahitlerin isimlerini de deftere yazdı. Sonra klasik evlendirme seremonisi başladı. O da bitince,

"Umarım bir yastıkta kocarsınız," dileği ile nikâhı noktaladı.

Baktım, herkesin dudağına yayılmış ince bir tebessüm vardı. Nikâh memuru ve kapıcının dışında herkes oynanan oyunun farkındaydı. Seremoni tamamlandıktan sonra, abla bütün herkesi yemeğe davet etti. Ama memur bey mazeret beyan ederek gitmek zorunda olduğunu söyledi. Onu yolcu ettikten sonra hepimiz, salonun öbür tarafında duran yemek masasının başına geçtik. Sofrada kuşsütü eksikti. Rakılar, şaraplar açıldı. Ben viskime devam ediyordum. Yemek başladı. 'Hayırlı olsun'lar, 'Allah tamamına erdirsin'ler. İçkiler peş peşe gidiyordu. Erken bir saatte karnını doyuran kapıcı, kızının çağırmasıyla çekip gitti. Biz 'ailecek' baş başa kalmıştık. Sohbet başlamıştı. Diller çözülmüştü. Her şeyden konuşuyorduk. Osmaniye'deki aileden, birlikte oturduğum eski karım Alis'ten, benim festivale yolculuğumdan, onların Marmaris'e balayı seyahatinden, işlerden filan, ne akla gelirse. Onlar sabah erkenden Marmaris'e gideceklerdi. Böylece de kimselere görünmemiş olacaklardı. Valizler hazırlanmıştı. Konu komşu görmemeliydi. O zaman merak edilen damat nerede diye sormazlar mıydı? Nasılsa şimdilik kimse beni tanımıyordu.

Arkadaşım Kulüp 12'de bekliyordu. Ona nikâhın nasıl geçtiğini anlatacaktım. Zaten meraklı turşucuydu. 'Çatlıyordur şimdi,' diye geçirdim içimden. Kafayı iyice bulduktan sonra uykum gelebilirdi. O tarihlerde benim de, arkadaşımın da ne zaman uyuyacağımız belli değildi. Gecenin en güzel yerinde arkadaşımın kafası düşer, abartmıyorum, ağzındaki sigara filtreye gelinceye kadar öylece yanardı. Çünkü şekeri vardı. İçki yasaktı. Sigara külü yakasından hiç eksik olmazdı. Benim de gecenin herhangi bir saatinde normal içki içip eğlenirken, içim geçer, uyuyuverirdim. Bu genelde on beş-yirmi dakikadır. Birkaç saat sürdüğü de olur. Sonra masadakilerden biri şöyle bir dokunup "Hey Arif, uyuyor musun?" dese, uyumuyormuşum gibi yapar, birden kendime gelir, ellerimi çırparak çalan müziğin temposuna uyardım. 'Görüyorsunuz işte. Uyumuyorum' muhabbetine.

Sonuçta onlar bir ay Marmaris'te kaldıktan sonra dönecekler. Ben de o tarihte Cannes'dan dönmüş olacağım. Yani balayımızı ayrı ayrı şehirlerde geçirmiş olacağız.

İşte bu kararla gece yarısı kapıdan çıkıp, sokakta rastladığım ilk taksiye atlayıp Kulüp 12'ye gittim. Arkadaşım beni bekliyordu. Bir bir anlattım akşamdan bu yana olanları. Nikâh törenini, yemekte neler olduğunu, neler içildiğini vs. vs. Arkadaşımın normaldeki kahkahalarından eser yoktu. Arada gülümsemeye çalışıyor fakat istemeden de olsa kıskandığı fark ediliyordu. Sonunda iş hallolmuştu. Arkadaşım kurtulmuştu. Bir yanıyla da seviniyordu tabii. Viskiler içildi. Gece tamamlandı. İki gün sonra ben de Yılmaz Güney'in *Umut* filmi valizimde, Paris'e uçtum. Filmi nasıl kaçırdığımla ilgili maceramı, Paris'i, Paris'te Abidin Dino'yu, Can'ı, Erkan Özerman'ı, Cannes'da *Umut*'un gösterimini, Tuncel Kurtiz'i, Ajda Pekkan'ı, Cömert Baykent'i, Mylen Demengeot'yu bundan önceki kitabım *Çiçek Gibi*'de anlattığım için burada anlatmadan geçiyorum ve bu evlilik olayının devamını sizlere anlatmak istiyorum.

Tabii bu evlilik işi burada bitmedi. Ortada sadece bir evlilik vardı. Hamile fakat çocuğunu doğurmak isteyen bir

kadın. Bu hamile kadının bir kocası olmalıydı herhalde. İşte bizim evliliğimiz kapıcı tarafından mahalledeki diğer kapıcılara müthiş bir iletişim ağıyla aktarıldı. Onlar da komşulara. Bu habere göre Ayten'in kocası olan ben, Adanalı zengin bir ağanın oğlu oluyordum. Büyük çiftliklerimiz vardı. Babamın tek oğlu olduğum için de pek tabiidir ki çiftliğin başında olmalıydım. Dolayısıyla da her on beş günde bir karımı ziyarete gelmeliydim. Senaryo tamamdı. Artık her on beş günde bir Etiler'e, evime gidiyordum. İşte her zaman olduğu gibi bu günlerde ben arkadaşımın ofisinde olurdum. Ve her seferinde,

"Şuradan bir çiçek yaptır. Ben Ayten'e gideceğim," derdim.

Arkadaşım önceleri bu işi doğal karşılar, yanında çalışanlara hemen bir çiçek yaptırmalarını söyler, bir de Bond çanta; ben böylece, bir elimde içi boş Bond çanta, bir elimde çiçekler taksiye biner, Ayten'in evine giderdim. Arabayı eve 50 metre uzaklıktaki köşede durdurur, oradan eve kadar yürürdüm; mahalleli, konu komşu görsün diye. Genellikle, akşamüstü, hava kararmadan saat beş sularında olurdu bu. Geleceğimden Ayten haberliydi hep. Telefonlaşırdık. Ayten ve Adalet abla çok güzel yemekler hazırlar, masayı donatmış olarak beni beklerlerdi. İyi insanlardı. Yalnızdılar. Fazla beklemeden masaya oturur, yemeklerimizi yerdik. Ben de bir yandan viskilerimi içerdim. Bu rutin hale gelmişti. Fakat arkadaşım giderek bu işe bozulmaya başlamıştı. Bunu bana hissettirmemeye çalışıyor ama her seferinde bir açık veriyordu. Sürekli, ne konuştunuz, benden söz ettiniz mi, sen ne anlattın, Ayten'le çok sıkı fıkı mısınız ve daha neler neler sorup duruyordu. İşte o yaz sonuna doğru bir gün Adalet Abla telefon etti.

"Arif, gözümüz aydın," dedi.

Aniden gelen bu sözden bir şey anlamamıştım. Jeton düşmemişti.

"Hayırdır abla?" diyebildim.

"Biliyor musun, bir kızımız oldu."

O güne kadar bir macera, arkadaş için yapılan bir

özveri ve bir şaka gibi olan bu olay, birden gerçeğe dönüşmüştü. Şaşkınlıkla,

"Hayırlı olsun, hayırlı olsun," dedim.

"Ee, adı konusunda ne düşündün?"

Ne düşünecektim. Hiçbir şey düşünmemiştim tabii. Ben babası mıydım? O düşünecekti. O karar verecekti. Bana niye soruyorlardı ki?

"Vallahi bilmem ki," dedim. "Onu arkadaşıma sorun."

"Başlatma şimdi arkadaşından," dedi Adalet Abla. "Çocuğun babası sensin. O ne karışacakmış? Babalık mı yaptı ki karışsın?"

Şaşırıp kalmıştım. Birden soğuk terler basmaya başlamıştı. Ben nasıl karar verebilirdim? Arkadaşıma sormadan olmazdı. O yüzden zaman kazanmak istedim.

"Biraz düşünsem de sonra sizi arasam?" dedim.

"Hayır hayır, olmaz. Şimdi söyleyeceksin. Biz hastanedeyiz. Hastane çocuğu kayda geçirecekmiş. Hemen adını istiyorlar."

Söyledim ya, bu duruma hazırlıklı değildim.

"Yahu, ne bileyim ben? Ne söyleyeyim?" diye gevelemeye başladım.

Ter gömleğimden çıkmaya başlamıştı. Bu büyük bir sorumluluktu. Telefonun öbür ucunda Adalet Abla ısrar edip duruyordu; "Haydi söyle," diye.

Aklıma hiçbir isim gelmiyordu. Sonunda olacak gibi değil, birden annemin ismi geldi aklıma.

"Vallahi," dedim, "annemin ismi Emine. Emine olabilir mi?"

"Niye olmasın. Tabii olur," dedi.

"İstersen yanına bir de Çiçek ilave edelim," dedim.

"Tamam," dedi. "Şimdi daha güzel oldu."

Böylece arkadaşıma sormadan kızın adını koymuştuk: *Çiçek Emine.*

Arkadaşıma telefon edip haber verdim. Ablaya kalsa haber bile vermeyecek. Biliyorum. Arkadaşımın telefonuna abla çıktığında yüzüne kapatıyormuş telefonu. Ya da arkadaşım, onun sesini duyunca. Ben arada arkadaşımın te-

efon edip etmediğini sorduğumda,

"Ayol, ne ilgisi var ki? Benim kardeşim seninle evli. Değil mi? O niye arayacakmış?" diyordu Adalet Abla.

Böylece durup dururken bir de kız çocuk sahibi olmuştum. Ama bu nasıl bir duyguydu, hiç anlamamıştım. Sonuçta benim çocuğum değildi. Arkadaşım ise, biricik oğlundan sonra bir de kız çocuk sahibiydi şimdi. Kızı için bir dolu hediyeler alıp evin içini hediyeye boğuyordu. Tabii, ilk ben görmüştüm Çiçek Emine'yi arkadaşımdan önce. Tıpkı arkadaşıma benziyordu. Tombiş yüzlü, sağlıklı bir bebek. Biz de hediyemizi alıp gitmiştik yani.

İşin bundan sonraki aşaması komedi filmleri gibi gelişmeye başladı. Bir gün İstanbul'da oturan ablam telefon etti. Telefonu açtığımda birden küfrü yedim:

"Arif, sen misin?"

"Evet abla, hayırdır?"

"Hayırdır tabii. Ulan eşşek oğlu eşşek. Kızın oluyor da bize neden haber vermiyorsun?"

"Yok be abla. O da nereden çıktı?"

"Nereden çıktısı var mı ulan! Annem aradı Osmaniye'den. O söyledi."

"İnanma abla," dedim. "Tevatürdür."

"Ne tevatürüymüş o? Annem yalan mı söyleyecek?"

"Yok canım, bir yanlışlık olsa gerek. Aslı olsa ben sana söylemez miyim?" diye gönlünü almaya çalıştım.

Ama o, hiç oralı değildi.

"Üstelik annemin adını koymuşsun. Çiçek Emine miymiş neymiş adı?"

"Nereden duymuşlar ki?"

"Nereden duyacaklar? Nüfus memuru Şahin'den."

"Tamam, tamam. Kızma. Ben sana doğrusunu anlatırım," diyerek kapattım telefonu.

Bu kadarı hiç aklıma gelmemişti. Salak mıyım neyim? Pek tabii çocuk doğunca benim nüfus kütüğüme kaydolacaktı. Bundan doğal ne olabilirdi? Benim de kütüğüm, tüm aileminki gibi Osmaniye'deydi. Nitekim kayıtlar Osmaniye'ye gitmiş, kütüğe işlenmişti. Benim şanssızlığım,

nüfus müdürünün ortaokuldan sınıf arkadaşım olması. Şahin bakmış ki benim kızım olmuş, kayda da geçmiş. İşi gücü bırakıp doğru gitmiş babama,

"Hasan Emmi, gözün aydın," demiş.

"Hayırdır oğlum?" demiş babam.

"Hayırdır hayır olmasına da müjdemi almadan söylemem."

"Sen söyle de bir çaresine bakarız. Hadi uzatma. Zaten yaşlı bir adamım, bir de meraktan ölmeyelim."

"Tamam, tamam," demiş Şahin. "Emine Abla doğdu."

"Ne Emine Ablasıymış oğlum?"

"Arif'in bir kızı olmuş. Adını Çiçek Emine koymuşlar. Ben nüfusa kaydını yaptım."

"Kimdenmiş peki?"

"Ne bileyim Hasan Emmi? Sizin haberiniz yok mu?"

"Vallahi oğlum, biz onun ne yaptığını bilmeyiz ki. Bir ara bir Ermeni ile evliydi. Osmaniye'ye de getirdi. İyi kızdı. Biz de çok sevmiştik. Demek ondan boşanmış da başkasıyla evlenmiş. Hayırlısı neyse o olsun. Eve gidip hanıma haber vereyim bari."

"Bizim müjde ne olacak?"

"Ona Emine Ablan karar verir. Ben sana getiririm."

Babam, Şahin'den ayrılıp doğru eve gitmiş. Hemen müjdeyi vermiş anneme.

"Arif'in bir kızı olmuş. Adını Çiçek Emine koymuşlar."

Annem sulugözlü biriydi. Sevincinden başlamış ağlamaya.

"Hadi," demiş babama, "git bir kuzu al. Ben komşulara haber veririm. Akşama bir yemek yapalım Çiçek Emine'nin şerefine. Bir de beş çile pembe yün al. Patik öreyim, kazak öreyim Emine'me."

Böylece bizim Osmaniye'deki evde de kutlanmış Çiçek Emine'nin doğumu.

Daha sonraları Çiçek Emine için örülen patikler, hırkalar, giysiler geldi Osmaniye'den. Hazır bebek giysileri almış ablam çarşıdan. Emine'yi ziyaretimde götürdüm onları. Adana'dan geliyormuş gibi, elimde taşıdığım boş

James Bond çantanın içinde, Emine'nin giysileri, hediyeleri vardı artık.

Arkadaşım adına yaptığım bu evliliği bir tek kardeşim Apo'ya anlatmıştım. O biliyordu. Hatta, nikâhta Ayten'in bana hediye olarak aldığı safir taşlı şövalye yüzüğü ben de Apo'ya vermiştim. O takardı. Ben öyle yüzük takmaktan pek hoşlanmazdım.

Bu evlilik böylece bir süre devam etti. Artık her zamanki gibi on beş günde değil, ayda ya da iki ayda bir gidiyordum Aytenlere. Sohbet ediyor, yemek yiyorduk. Arkadaşımla olan dostluğumuz devam ediyordu. Arada bir bana sorup duruyordu çocuğu görüp görmediğimi. Ben de hep kendisine benzediğinden söz ediyordum. Bebek odası oyuncaklarla doluydu. Ayten "Bunları hep arkadaşın aldı," diyordu. Ayten, ablasından habersiz arkadaşıma da göstermiş çocuğu.

Aradan bir buçuk yıl geçmişti. Ve bir akşam arkadaşım bana,

"Arif, ben çocuğumu artık nüfusuma almak istiyorum," dedi.

Ben de şakayla karışık,

"Ne o? Manavdan karpuz mu alıyorsun oğlum?" dedim. "Kolay mı öyle başkasının çocuğunu üzerine almak?"

"Avukatla konuştum. Her şey tamam." Sanırım hâkime de durumu olduğu gibi anlatmış. Hâkim de bir sakınca görmemiş ama, hepsi gelsin bir celsede çözeriz demiş. "Günü gelince ben sana haber veririm," dedi.

"Olur," dedim. "Peki, karın ne diyor bu duruma?"

"Onu hallettim," dedi.

"Nasıl yani?" dedim.

"Çok sarhoş bir günümde hanıma durumu açtım. 'Benim böyle böyle bir kızım var. Haberin olsun. Sonra bu nereden çıktı deme.' Tabii bir kavga çıktı. Küfür kıyamet. Ben de iki yıldır sakladığım olayı böylece söylemiş oldum."

"İyi olmuş. Hayırlısı olsun," dedim.

Ben gazetecilik işini bırakmış, fotoroman yapımcılığına başlamıştım. Daha doğrusu, muhabirlikte parça başı işler masraflarımı karşılamıyordu. Başka bir şey yapmalıydım. Yapabileceğim bir dolu iş içinden bana en uygun olanı fotoroman işiydi. O tarihlerde çok revaçta olan bir işti. *Saklambaç* gazetesinin baş ve son sayfaları hariç, iç sayfaları tamamen fotoromana ayrılmıştı. Önceleri İren Kayno'nun yaptığı bu işi artık Tevfik Yener yapıyordu. Tevfik benim yakın arkadaşımdı. Fotoroman yapanlar da ismi cismi olan yönetmenlerdi: Erdoğan Tokatlı, Yılmaz Güney, Arda Uskan, Feyzi Tuna, Samim Değer, Ertem Göreç gibi. Sonraları Yavuz Özkan, Artun Yeres ve İrfan Tözüm de bu kervana katıldı. İşin başlarında onların içine giremezdik. O kadar sinema deneyimimiz yoktu. Bütün bu fotoroman yapımcıları işlerini Taksim'de yeni açılan Café Bulvar'dan yönetirlerdi.

Café Bulvar bizlerin de uğrak yerlerinden biriydi. Bu yüzden, Café Bulvar'ın şefi Şenol hemen hemen her fotoromanda oynatılırdı. İşte bu Café Bulvar'dan edindiğim dostlarımdan biri de Artun Yeres'ti. Artun Yeres, Boğaziçi Kısa Film Yarışması'nda *Çirkin Ares*'le birincilik ödülü almıştı. Sinema ve fotoroman yapmak istiyordu. Onunla ortak fotoroman yapacaktık. O senaryoyu yazacak, fotoromanı çekecekti. Ben de yapımcılığını üstlenecektim. Asistan olarak komşularının kızı Gülay'ı alacaktı. Gülay da, sevgilisi Hippy Coşkun'la Café Bulvar'ın önünde boncuk takılar yapıp satıyordu. Hippy Coşkun sonradan Gülay'la evlenecek, üç kız sahibi olacaktı. Bu Coşkun hepimizin tanıdığı 'Tecavüzcü Coşkun' olacak, fotoromanlarda, filmlerde oynayarak ün kazanacak, Galatasaray'ın amigoluğunu yapacak, daha sonra pantolon mağazaları açarak zengin olacaktı. Her hesap bilmeyen insan gibi çok sonraları o da işini batıracak, Antalya'ya yerleşecekti. Ama güzel adamdı. İyi bir aile olmuşlardı. Serseriydi. Eşinden ayrıldı ama ailesi ile olan dostlukları ve kızlarına olan düşkünlüğü tarif edilemez boyuttadır. Artık o *Tecavüzcü Coşkun* olarak sevilmektedir. Yıllar sonra bana yaptığı büyük iyiliği yeri

geldiğinde anlatacağım.

Neyse, biz *Seksek*'in başındaki arkadaşım Yalman Aknar'la konuşarak çocuk fotoromanı yapımına başladık. Daha sonra Artun, *Saklambaç*'tan benden habersiz bir fotoroman işi alınca ben de yalnız başıma *Seksek*'te aynı işe devam etmeye başladım. O kadar yeteneğimiz vardı. Hikâyeyi yazıyor, senaryoyu hazırlıyor, çekimi yapıyordum. Fotoğrafları Mehmet Biber, Meftun Olgaç, Tuncer Cebeci ya da Ünsal Bozkurt çekiyordu. Ben yönetmenliğini yapıyordum. Çocuk oyuncuları, dergi seçiyordu, öbürlerini çevreden, ya da Yeşilçam'dan buluyordum. Bir süre sonra *Saklambaç*'a daha büyük fotoromanlar çekmeye başladım. İşte bu fotoromanlar sırasında tanıştık Sema'yla. Meftun, mankenlik okulu olan LCC'de çalıştığından, orada okuyan herkesi tanıyordu. Biz de oyuncu gerekli olduğunda Meftun'dan rica ediyorduk. Böylece, çektiğimiz bir fotoromanda üç kız arkadaştan biri Sema'ydı.

Ve ben Sema'ya âşık olmuştum. Müthiş bir aşktı bu. Bugün de söylüyorum: Hayatımda çok ilişkim oldu, çok âşık oldum ama hiç öylesi olmadı sanki. Tabii çocukluk aşkım Neriman'ı, Şaziment'i, Rus'u, 101'i, Nil'i, Şükran'ı, bir de Hümeyra'yı saymazsak. Sema ile başlayan bu birliktelik sırasında konu evliliğe kadar gelmişti. Gelmişti gelmesine de ben Çiçek Emine'nin annesiyle evliydim. Bunu bir biçimde Sema'ya anlatmak gerekliydi. Bir gün yine konu açıldığında, halen evli göründüğümü ve başımda böyle bir iş olduğunu söyledim. Sema'nın aklı ermiyordu böyle bir ilişkiye. İnsan nasıl böyle bir şey yapardı? İnsan arkadaşı için her türlü özveride bulunurdu ama özverinin bu kadarı da olur muydu? Ya kadın ayrılmam diye tutturursa?

"Tamam tamam, ben o işi hallederim," dedim; ertesi gün Ayten'in ablası Adalet'e telefon edip ayrılmak istediğimi, Sema ile evleneceğimi söyledim.

"Böyle devam etseydi iyi olurdu. Yani sen de Ayten'le ilişkini ciddiye alsaydın," diyordu.

"Olur mu abla?" dedim. "O benim arkadaşımın karısı sayılır. Aman ha, sakın böyle bir şeyi aklına getirme," de-

dim.

Ve Adalet Abla iki gün içinde ne yaptı etti, boşanma ilamımı aldı geldi. Boşanmasına boşanmıştık ama çocuk nüfusuma kayıtlıydı. Ona razıydım. Çocuk ömür boyu benim çocuğum olacaktı. Olsun varsındı. Bir bokumuz yoktu ki miras olsun. Daha önce dediğim gibi. Babamdan kalacak eski bir ev ve 125 dönüm tarladan ne düşerse o.

İşte arkadaşım çocuğu almayı teklif ettiğinde benim durumum bundan ibaretti. Bir süre sonra arkadaşım,

"Yarın mahkemeye gidiyoruz," dedi. "Saat 14.00'te duruşmamız var."

Adliye'de buluştuk. Avukat yanımızda. Mübaşir hepimizin tek tek isimlerimizi söyleyerek içeri çağırdı bizi. Çocuk iki yaşında filandı. Hepimiz hâkimin karşısına dizildik. Hepimiz adına avukatımız kısa bir konuşma yaptı. Bizler başımız önde, yere bakıyorduk. Suçlu çocuklar gibiydik.

"Tamam, tamam," dedi hâkim. "Anlaşıldı. Davacı beyle Çiçek Emine Keskiner'in Çapa Kan Merkezi'ne gönderilmesine, kanlarının uyuşması halinde babalığın devrine karar verildi."

O zamanlar DNA testi henüz keşfedilmemişti. Bizler hep birlikte mahkemeden çıktık. Ayten'in Anadol'u otoparktaydı. Arabaya binerek doğru Çapa Kan Merkezi'ne gittik. Mahkemenin sevk kâğıdı arkadaşımdaydı. Götürüp kalemde işlemini yaptıktan sonra kan alınması için bir odaya girdik. Odada yaşını başını almış bir hemşire sigara içiyordu. Kâğıdı inceledi. Arkadaşımla bana dönerek,

"Siz dışarı çıkın. Anneyle çocuk odada kalsın," dedi.

Biz dışarıda, koridorda sigaralarımızı yaktık. Çok keyifliyiz. Arkadaşım bir de ayrıca heyecanlı. Bir şeyler anlatıp gülüşüyoruz. Tam o sırada hemşire kapıya çıktı. Çevresine şöyle bir baktı. Bizden başka kimsenin olmadığını görünce,

"Kim bu çocuğun babası?" dedi.

Hemşirenin bu sözü birden komik gelmişti bana. Bi-

raz da gülerek,

"Hemşiranım," dedim, "çocuğun babası benim ama bu arkadaş babası olduğunu iddia ediyor."

Bu sözlerimden kafası karışan hemşire, bir arkadaşıma, bir bana çevirdi başını ve yüzüme karşı,

"Bu işte bir puştluk var," deyince, ben de bozulmuş gibi yaparak,

"Ne biçim konuşuyorsunuz?" dedim sinirli sinirli.

Hemşirenin benden kalır tarafı yok. O da, yüzüme dik dik bakarak,

"Siz ne biçim konuşuyorsunuz peki? Burada böyle şeyler olduğu zaman, silahlar patlar, insanlar ölür. Siz kah kah, kih kih gülüp duruyorsunuz," deyince, biz de makaraları koyuverdik.

Arkadaşım bir adım öne çıkıp,

"Tamam hemşire hanım, tamam," diyerek içeri girdi.

Bu işlemin sonunda Allahtan Çiçek Emine'yle arkadaşımın kanları tuttu da kızı nüfusuna geçirdi.

O günden sonra bir daha 12 yıl sonra gördüm Çiçek Emine'yi. Antalya Festivali'ne davetliydim. Açılış günü son uçaktayız karımla birlikte. Ajda Pekkan da var. Havaalanında uçaktan indiğimizde merdiven başında arkadaşımın sağ kolu olan sekreteri ile birlikte 13-14 yaşlarında bir kız duruyordu. Elinde çiçekle, bizleri karşılıyordu. Sekreter ile göz göze geldik. Sekreter arkadaşımın her şeyini bildiği gibi bunu da biliyordu demek.

"Çiçek Emine," dedi.

Uzattığı çiçeği karıma verdim. Kollarımı boynuna doladım, sıkı sıkı sarılıp öptüm. Annemin adını taşıyan, bir zamanlar benim nüfusuma kayıtlı kızımdı bu genç kız.

O gece hep birlikte Aspendos'taki Muazzez Abacı'nın konserine gittik. Yollar o kadar kalabalık, o kadar kalabalıktı ki zar zor Aspendos'a ulaşmış ve büyük kalabalığın ve araçların arasından zorla da olsa içeri girebilmiştik. Bizim için en önde yer ayırmışlardı. Bütün millet Abacı'ya tempo tutuyordu. Sonunda Abacı şarkısını söyleyerek sahneye

geldi. Alkış kıyamet şarkısını bitirdi. Ardından güzel de bir konuşma yaptı. Yine alkışlar, büyük sevgi gösterileri.

Böyle tatlı başlayan gece bir ara çok tatsızlaştı ama sonunda düzeldi neyse. Bu olayı anlatmadan geçmeyeyim. Toplum psikolojisi açısından çok önemli olduğu için bilinmesinde yarar umuyorum.

Abacı'nın ilk şarkısından hemen sonra bir kız çocuğu, altı-yedi yaşlarında olsa gerek, elinde çiçeklerle sahneye bırakıldı. Kız sahnede birkaç adım attıktan sonra durdu. Tam o sırada Muazzez Abacı arkasını dönüp sahnenin öbür ucuna doğru yürümeye başladı. Karşıdan gelen spotların ışığı gözlerini almış olmalı ki, tam dönüş hareketinde kızı fark edememişti. Abacı coşkuluydu. Ama birdenbire kızın elinde çiçeklerle sahnenin ortasında kalmasına sinirlenen seyircilerden biri yuh çekmeye başlayınca, Abacı şaşkına döndü. İşi anlayamadı. Kızı hâlâ fark etmemişti. O fark etmedikçe, yuh çekene katılanlar çoğalmaya başladı. Birden sanki bütün Aspendos yuhalıyor gibi oldu. İşte o zaman, ağlayarak içeri girdi Abacı. Olay bizim önümüzde oluyordu. Biz işin nedenini biliyorduk. Halk, kızın çiçeğini Abacı'nın kabul etmeyişi şeklinde algılamıştı olayı. Abacı'ysa kendisine karşı özel yapılmış bir hareket olarak yorumluyordu bunu. Organizatörler sahne gerisinde çıldırmış olmalılar. Onlar da pek bilmiyorlar neyîn ne olduğunu. Sanırım sonrasında durum Abacı'ya anlatılmış olmalı. Fakat dinleyici yuhalamaktan vazgeçmiyordu. Sonunda gözleri yaşlı, yuh sesleri arasında Abacı çıktı sahneye. Çok güzel bir konuşma yaptı. Özür diledi. Görmediğini söyledi. Çocuk tekrar sahneye çıkarıldı. Abacı, kızın getirdiği çiçekleri aldı. Öpüştüler. Ardından büyük alkışlarla tekrar konserine başladı. Çok müthiş bir konser izledik o gece.

İki gün sonra akşamüstü otelde havuza giriliyor. İçki saati gelmiş. Arkadaşımla içkilerimizi yudumluyoruz. Sinan Çetin, elinde kamera, reklam filmi çekiyor. Bir ara Çiçek Emine'ye babası,

"Anneni aradın mı?" dedi.

"Yok," dedi Emine.

"Hemen ara. Kavga ettirme benimle," dedi.

Emine biraz ilerdeki telefondan annesiyle konuşurken yanına gittim. Emine'den sonra ahizeyi aldım. Konuşmaya başladım.

"Arkadaşım yarın Mersin'e gidiyor. Biz de yarın gece son uçakla geleceğiz. Merak etmeyin, Emine bizim yanımızda olacak. Biz eve bırakırız," dedim.

Çok sevindi Ayten.

Nitekim ertesi gün saat gece ikiye geliyordu evine bıraktığımızda. Varsa yoksa tek kızıydı ailenin. Her ailede olduğu gibi o da şımarık büyüyordu. Bir defasında Bodrum'da Hadigari'de rastladım ona. Yanında üvey ağabeyi vardı. Çok mutluydular. Arkadaşım ölmeden önce tanıştırmıştı iki kardeşi. Çok seviyorlardı birbirlerini. Onlarla çok mutlu olduğunu söylerdi. Vakit buldukça birlikte yemeğe gidiyorlardı. Fazla sürmedi bu olay. Bir yıl sonra arkadaşım hayatını yitirdi. Bütün İstanbul Teşvikiye Camii'ndeydi sanki. Cenazeye gittiğimde ayrı bir köşede kızla annesini ağlarken buldum. On beş yaşında olmalıydı Çiçek Emine. Yanlarına gittim. İkisine birden sarıldım. Kucakladım. Eski bir *sahte baba* olarak. Onlarla birlikte ağladım. Sonra Çiçek Emine'ye niye orada durduklarını, arkadaşımın annesinin, öbür iki karısı ile birlikte duran ağabeyinin yanına gitmeleri gerektiğini söyledim.

"Böyle iyi," dediler.

Kollarına girerek cenaze sahiplerinin durdukları yere götürdüm onları. Hep birlikte taziyeleri kabul ettiler. Bu ağlayan genç kızın ve genç kadının kim olduğunu birkaç kişiden başka kimse bilmiyordu. Sonra kendi arabalarıyla gittiler mezarlığa. Benim arabaya Ara Güler, Yaşar Kemal, Paris'ten gelen Gökşin Sipahioğlu ve Can Ok bindiler. İşte ilk kez orada anlattım yol boyunca arkadaşımla olan bu ortak gizimizi. O ölmüştü. Saklayacak bir şey kalmamıştı. Nasıl olsa Emine de Ayten'le arkadaşımdan olan güzel bir kız olmuştu sonunda.

Birkaç yıl sonra bir gün Paşa'da (şimdiki Laila), bardayım, Meral Okay'la. Bir kız geldi yanıma. Genç, güzel bir

kız.

"Merhaba Arif Amca," dedi.

"Merhaba."

"Nasılsın, iyi misin? Beni tanıdın mı?"

"Tanımaz olur muyum kızım. Sen arkadaşımın kızı Çiçek Emine değil misin?"

"Evet. Bu da arkadaşım," dedi yanındaki erkek arkadaşını göstererek. Kulağıma eğildi, "Çok seviyorum onu."

"Hayırlı olur inşallah," dedim. "Bak bu da Meral Okay," diyerek tanıştırdım Meral'le.

Çok memnun oldular. Biraz sonra, hiç zaman kaybetmeden iyi eğlenceler diyerek dans eden kalabalığa karıştılar.

Bir başka karşılaşmamızda da yine o sevimli erkek arkadaşı vardı yanında. Çok mutluydu.

"Hayırdır?" dedim.

"Evlendik," dedi.

Mutlulukları yüzlerinden okunuyordu. Biraz sitem edecek oldum.

"Biz bize, aile içinde evlendik işte," dedi.

Bir gece Çiçek Bar'da, ayakta bir arkadaşla konuşuyorum. Biri arkadan sarıldı bana. Baktım bu.

"Ne o kız?" dedim.

"Boşandım Arif Amca," dedi.

Yine gözlerinin içi gülüyordu. Bir masaya geçip oturduk.

"Ne oldu böyle? Hani çok mutluydunuz?"

"Gene mutluyuz. Ayrıldık. Ama arkadaşız."

"Nasıl oluyormuş o?" dedim bilmezmişim gibi.

"Sevgimizi arkadaş olarak sürdürüyoruz. Evli olarak değil. Şimdi buraya gelecek."

Sonra kulağıma eğildi,

"Yeni kitabında bizden de söz edeceksin herhalde," dedi.

"Tabii," dedim. "Yalan yazmak istemem."

"Seni anlıyorum amca," dedi. "Ama bir ricam var."

"Hayırdır?"

"Ne olur isimlerimizi aynen yazma. Üzülürüm."

Bu konunun başında söylediğim gibi isimleri değiştirerek yazdım; 'Çiçek Emine' üzülmesin diye. Ne de olsa benim de kızım sayılır. İnanıyorum ki siz de beni hoş görmüşsünüzdür. O bir genç kız. Aslında ortada bir şey yok. Varsın olmasın. Ama o öyle istiyor ya. Ben de öyle yazdım.

Gerçekten az sonra delikanlı geldi. Öpüştük. Baktım, o da mutluydu. Çok ısrar etmeme karşın hiçbir şey yiyip içmeden kalkıp gittiler. Sadece kapıda el sallarken "Hoşçakal," dediler.

Biz dönelim arkadaşımın cenazesinin defnedilmesinden sonrasına. Defin işlerinden sonra on-on beş arkadaş Çiçek Bar'a geldik. Masaları kurduk, içiyoruz. Konuşulan her şey arkadaşımla ilgili. Kolay değil. Arkada birlikte yaşanmış bir otuz yıl var. Az buz değil. Kayhan Abi dahil tüm gazeteci dostlar. Akşamüzeri olmuş. Hâlâ alkole devam. Barın kapısından Erdoğan Şenay girdi bağırarak. Küfrün bini bir para.

"Nerede ulan o Komünist Arif? Bulun onu bana. Geçmişini sikeceğim onun," diyor.

Yanında İslam Çupi, Bedri Koraman, Kör Hulki, Ergil Tezeldi, Taner Gürkan, Avukat Erol ve başka dostlar. Dut gibiler. Cenazeden sonra Kumkapı'da çekmişler kafayı. Masadan kalktım.

"Ne bağırıyorsun be? Ne olmuş? İşte buradayım. Ne istiyorsun?" dedim.

Gözyaşlarına boğulmuş. Beni karşısında görünce boynuma sarıldı. Katıla katıla ağlıyor. Ben de gözyaşlarımı tutamıyorum. Sabahtan beri bu kaçıncı dolup dolup boşalmam.

"Kendine gel. Tamam, tamam," diyorum.

Biraz soluklanıyor.

"Ulan bunu bana nasıl yaparsınız eşşoğlu eşekler? On beş yıl beni nasıl kandırırsınız ulan? Siz ne aşağılık heriflersiniz. Hadi Arkadaşın sahtekârdı. Senin de ondan kalır yanın yokmuş. Ben de sizi arkadaşım sanıyordum."

"Ne olmuş ki? Ne sinirleniyorsun?" dedim.

"Ulan şu evlilik işini on beş yıl benden nasıl sakladınız? Bana nasıl haber vermezsiniz? Ağırıma giden bu."

"Nereden çıktı şimdi bu?" diyerek kıvırmaya çalıştım.

"Dansözlük yapma. Cenaze sonrası Kumkapı'da Yaşar Kemal'le Ara Güler her şeyi anlattı," dedi sinirli sinirli.

Yapacak bir şey yoktu artık. Boynuna sarıldım.

"Gelin şöyle oturalım. Ben sana anlatırım," dedim.

Bir masaya geçtik. Sakin bir şekilde tekrar anlatmaya başladım.

"Bak Erdoğancığım, bu iş olurken bir karar verdik. Zorda kalmadıkça bu işten kimseye söz etmeyecektik. Bu benimle onun arasında bir sırdı. Ama bugün söylemekte bir sakınca görmüyorum. Tam tersi, onun bütün dostları bilmeli. Kıza sahip çıkmalı."

Hâlâ Erdoğan'ın aklı basmıyordu. Arkadaşımın da benim de gıllıgışlı her türlü işimizi bilirdi. Peki bunu söylememek niyeydi?

"Ulan ne adammışsınız be! Pes doğrusu. Hemen her gün birlikteyiz. Bu ne biçim sır saklamakmış böyle. İnsan hiç mi ağzından kaçırmaz." Şöyle benden biraz uzaklaştı. Gözlerimin içine bakarak, "Ulan Komünist Arif, ulan Çiçek Arif, şimdi daha iyi anlıyorum seni. Neden bu kadar çok sevildiğini. Kimsenin yapamayacağı işi yapmışsın da bir gram duyan olmamış. Şimdi daha çok seviyorum seni. Sen ne güzel bir dostsun. Sen ne güzel bir arkadaşsın. Sen gerçekten çiçek gibi bir adamsın lan," dedi.

Boynuma sarıldı. Sıktı. Sıktı. Gözyaşlarına boğdu beni. Çok duygulanmıştım.

Erdoğan Şenay, dost canlısı bir arkadaşımızdır. 60'lı yılların ortalarında arkadaşım tanıştırmıştı bana. Erdoğan Aksaraylıydı. Çocukluğu tramvaylarda gazete satarak ve her çocuk gibi sokaklarda top koşturarak geçmişti. Biraz büyüyünce Çapa Futbol Kulübü'nde top oynamış, ilerleyen zamanlarda iş güç sahibi olunca da aynı Çapa Kulübü'nde uzun süre başkanlık yapmıştı. Futbola olan tutkunluğu onu milli takımlar menajerliğine kadar yükseltmişti.

Erdoğan, çocukluk yaşamından gençlik çağlarına ge-

çerken, Aynalıçeşme'de tabelacı Zaharias Dimitriadis Usta'nın yanında çıraklığa başlamıştı. Neon tabelaların yeni yapılmaya başlandığı o dönemin en belirgin, akılda kalan işi Yapı ve Kredi Bankası'nın kanatlarını çırpan ışıklı leyleğiydi. O iş de Zaharias Usta'nın atölyesinden çıkmaydı. Yani bizim Erdoğan Şenay'ın bizzat yaptığı işlerden biri. Kalfalığa, giderek ustalığa kadar yükseldi Erdoğan. 1964'te Rumların İstanbul'dan gönderilmesiyle, Zaharias Usta'ya da yol görünmüş. Zaharias Usta da tüm atölyeyi Erdoğan'a bırakarak Yunanistan'a gitmiş. Erdoğan işi daha da geliştirmiş. Çaktırmadan da kazancını ölünceye kadar Zaharias Usta'yla paylaşmıştı. O yıllarda iyi para kazanan Erdoğan, Aksaray'da 'Piliç' diye iki katlı bir restoran açmıştı. İşte o sıralarda tanımıştım. Her hafta perşembe günleri Piliç Restoran'ın üst katında dostlarına tavuk kanadı ziyafeti verirdi. O ziyafetlere başta Zeki Müren olmak kaydıyla İslam Çupi, Turgay Şeren, Namık Sevik, Necmi Tanyolaç, Şükrü Gülesin, Halit Çapın, Egemen Bostancı, Ergil Tezeldi, Tevfik Yener, Uzun Cengiz, Tunca Aksoy, arkadaşım ve bizler katılırdık. Şimdi anımsamadığım kimler var, kimbilir. Onlardan özür dilerim. Sonraları Emel Sayın, kocası İsmet Kasapoğlu, Müjdat Gezen, Ahmet Özhan ve bir dolu sanatçı da katılmaya başlamıştı. O tarihte tavuk kanadı kültürü henüz bizde başlamamıştı. İlk kez Erdoğan'ın 'Piliç'inde başladı desem yalan olmaz sanırım.

O gecelerde şarkılar söylenir, fıkralar anlatılır, spor sohbetleri yapılırdı. Daha sonraları nakliyat işine soyunan Erdoğan Şenay, Erşen Nakliyat Şirketi'ni kurdu. Yüzlerce TIR'lık filonun yanı sıra, Ro-Ro'culuk, müteahhitlik, otelcilik, madencilik gibi işlere de girerek bugün Türkiye'nin önemli işadamlarından biri oldu. Hâlâ da sahibi olduğu Erşen Nakliyat Şirketi'nin dışında, *Milliyet* gazetesinde spor yazarlığını sürdürmekte.

Erdoğan Şenay'ın 60'lı yıllarda başlayan perşembe yemekleri bugün yeni işyerinde de devam ediyor. Dostlarına kapısı, sofrası ve yüreği her zaman açık. Şiir ve klasik Türk müziği tutkunu, Nâzım hayranı küçük bir çocuktur

hâlâ. Aksaray'da gazete satan küçük çocuk! Dostluğumuz bugün de aynı güzellikte sürer. Biz ona 'Baron' deriz.

"Öyle mi Baron Erdoğan? Hâlâ sürer mi?"

Egemen'i anlatırken bir arkadaşım girivermişti araya. Ama biz yine başa, Egemen'e dönelim.

Egemen hayallerin adamıydı. Vizyonu geniş, ufku açık bir insandı. İlk yaptığı proje Süperstar Ajda Pekkan ve Brasil Tropicana grubuyla Açıkhava Tiyatrosu'ndaki gösteriler oldu. Bu gösteriler çok başarı kazandı. Bu yüzden kapalı bir mekâna ihtiyaç duymuştu. Türkiye'de yapılmayanı yapmak istiyordu. Kafayı gösteri sanatlarına takmıştı. Onun için Şan Sineması çok önemliydi. O sıralar yanına yardımcı olarak aldığımız Liza aracılığıyla sinemanın işletmecisi Onnik'le bağlantı kurdu. Önce sinemayı geçici olarak, daha sonra süresiz kiraladı. Yakın arkadaşı mimar Yılmaz Sanlı kanalıyla Şan'ı restorasyona soktu. Beş kuruş parası yoktu. Ama yüreği vardı. Dostları vardı. Hayalleri vardı. Yılmaz Sanlı'nın proje ve mali desteğine Erdoğan Şenay da katıldı. Sinema müzikhole çevrildi.

'Yedi Kocalı Hürmüz'le büyük başarı sağlandı. Yurtiçi turneler yaptı. Hayal ettiği müzikalleri yapabilmek için Ertem Eğilmez'e yanaştı. Sadık Şendil bu işlerin uzmanıydı. Ve Ertem'in kankasıydı. Ayrıca müzikaller için en iyi kadro Ertem'deydi. Böylece pazıllar yerli yerine oturuyordu. Bu işbirliğine kendi şarkıcılarını da ekledi. Büyük bir kadro çıkmıştı ortaya. Kimsenin bir araya getiremeyeceği bir kadro. Bu kadroda dönemin en popüler isimleri vardı: Sezen Aksu, Emel Sayın, Nükhet Duru, Erol Evgin, Hümeyra, Füsun Önal gibi şarkıcılarla, Şener Şen, Uğur Yücel, Nisa Serezli, Müjdat Gezen, İlyas Salman, Adile Naşit, Ayşen Gruda, Münir Özkul, Şevket Altuğ, Perran Kutman, Halit Akçatepe, Ahmet Gülhan, Zeki Alasya, Metin Akpınar ve şu anda anımsayamadığım bir dolu sanatçı. Haldun Dormen yönetimindeki bu kadro, o güne kadar görülmemiş müzikallere imza atıyordu. Dekorları Osman Şengezer yapıyordu. Çok tutan oyunlar devam ediyor, tutmayanların

yerine yenileri konuyordu. Şan'ın boş kalan gündüz seanslarında da film gösterileri ve konserler yapılıyordu. Yaptığı iş çok önemliydi. Önemli olduğu kadar da riskliydi. Çünkü bir dolu insan çalışıyordu. Bunlara para yetiştirmek ciddi bir meseleydi. Oysa Egemen hiç hesap bilmiyordu. Bu yüzden bir ara Kemal Onar, Nail Keçili'nin desteğiyle hesapların kontrolünü üstlenmişti. Kemal Abi ciddi, çalışkan ve işi iyi bilen bir bankacıydı. Hatta, bu yüzden Galatasaray yönetim kurulunda, muhasebe sorumlusu olarak da görev yapıyordu.

Egemen'in ilk konser organizasyonlarının başladığı dönemde, işe yetişemediğini görüyordum. Bu yüzden de, işin yükünü paylaşacak birisine ihtiyacı olduğunu söylüyordum. Ona kalsa her şey iyiydi. İyi gidiyordu. Sonunda arkadaşım Feyzi Tuna'nın eşi Liza Tuna'yı önerdim ona. Feyzi'yle az da olsa arkadaşlığı vardı ama, Liza'yı tanımıyordu. Liza, yıllarca Melike Demirağ'ın babası Turgut Demirağ'ın idari sekreterliğini yapmıştı. Daha sonra Turgut Bey yazıhaneyi kapatınca, arkadaşımız Şerafettin Gedik'in sahibi olduğu Şema Reklam'ın idari sekreterliğine başlamıştı. Şeref de o sıralar Necip Sarıcıoğlu'yla birlikte Hulki Saner'in yeni stüdyosunu satın almıştı. Daha sonra onu da Necip'e satıp Paris'e gitmişti. Yıllar sonra iyi bir at yetiştiricisi olarak Türkiye'ye döndü. Şimdi atları yarışlarda iyi dereceler almakta. At yarışı oynayanlar bu ismi iyi bilir. Liza, Şeref'in ayrılmasından sonra rahatsız olmaya başlamıştı. İyi bir iş olursa yer değiştirmek istiyordu. Bana göre Liza, düzenli çalışması ve bitmeyen eforuyla Egemen için biçilmiş kaftandı. Benim ısrarlarım, ayrıca Can Ok'un da aynı yöndeki önerileri üzerine Liza'yla görüşmeyi kabul etti. Telefonunu verdim arasın diye. Hemen aradı. Gerisini Liza anlatıyor:

"Telefonla beni aradı. Görüşmek için, akşamüstü saat beşte Meşelik Sokak'taki ofisine çağırdı. Gittiğimde telefonla konuşuyordu. İçerde Serap Aksoy, Kayhan Taşkıran, Bülent Evci ve Avukat Edip vardı. Ben de onları selamlayarak bir koltuğa oturdum. Bir saate yakın, öylece otur-

dum. Egemen Bey'in telefonu bir türlü bitmiyordu. Sıkıldım. Bir ara dışarı çıktım. Tekrar girdim. Egemen Bey hiç oralı değil. Hâlâ konuşuyor. Ben de çektim gittim. Durumu gelip sana anlattım. Bunun üzerine sen, Egemen Bey'i arayıp ağza alınmayacak küfürler ettin. Daha sonra, üç defa beni arayıp özürler diledi. 'Her şey tamam. Şimdi seni bekliyorum,' dedi. Böylece gittim. Tekrar tekrar özürler diledi benden. Sonra da ilk söz olarak 'Ne kadar maaş istersiniz?' diye sordu. 'Ben sizinle anlaşmaya gelmedim ki,' dedim. 'Arif ısrar etti diye geldim. Amacım sizi tanımak. Ne iş yaptığınızı, nasıl çalıştığınızı görmek. Ne istediğinizi bilmiyorum ki. Ama renkli bir insan olduğunuzu biliyorum. Daha yakından tanımak istedim. Kocamın da arkadaşısınız üstelik,' dedim. Egemen Bey bana, 'İzin verirseniz ben size sen diyeceğim. Öyle daha rahat olacak,' dedi. Sonra gözünü dikti. Bakmaya başladı bana. 'Ben sizin isteklerinizi öğrenmeye geldim,' dedim. 'Ben size on bin lira veriyorum,' dedi birdenbire. Ben de, 'Siz mal mı satın alıyorsunuz? Ben iş aramıyorum. Sadece işimden memnun değilim. Ama Arif, sizin benimle çalışabileceğinizi söyledi. Ben de bana uygunsa çalışabilirim diye düşünmüştüm. Hepsi bu.' Bunun üzerine Egemen Bey, yeni projesini anlatmaya başladı, heyecanla. Ajda Pekkan'la yepyeni bir konser düzenleyecekmiş. Konserde Brasil Tropicana Grubu da olacakmış. Konser içinde, girip çıkan dansçılar filan. 'Bana göre müthiş bir gösteri olacak,' dedi. Anlattıkça, karşımdaki adamın ne kadar renkli, ne kadar zeki ve ne kadar deli birisi olduğuna karar verdim. Ajda zaten arkadaşımdı. Yapılacak iş de benim isteklerime uyuyordu. Konuştukça, benim o işte çalışmam gerektiğine inanmaya başladım. Tabii sonunda beni ikna etti. Daha doğrusu kandırdı. Bir aylık izin istedim kendisinden. Çalıştığım işyerine haber vermeliydim. 'Tamam,' dedi. O gün Necip Bey'le konuştum. Benim ayrılmam Necip'in de işine geliyordu; biliyordum. Ertesi sabah on defa telefon etti 'Ne zaman işe başlıyorsun?' diye. Para pul üzerinde fazla durmamıştık. Aynı gün öğleden sonra, saat üçte ofisine gittim. İlk gün akşam saat sekize kadar

çalıştık. Ve bu çalışma Egemen Bey'in ölümüne kadar sürdü."

Zaman içinde Liza, sinemacılıktan geldiği için Egemen'i de sinemaya yönlendirmek istese de bu konuda başarılı olamamıştı. Çünkü Egemen eğlence dünyasının adamıydı. Onun gerçek kişiliği buydu.

Bir gün Egemen, Örsan Öymen ve Liza yeni projelerden konuşurken, Örsan, Almanya'daki şovlardan söz eder. O tip bir şeyler yapmanın daha akılcı olduğunu anlatır. Örsan, o sıralar Alman TV'lerinde çalışmakta, ayrıca Türkiye'de de gazeteciliğini sürdürmekteydi. Sevimli ve akıllı biridir. Niye böyle büyük bir iş için Cüneyt ve Ayten Gökçer'den yararlanmadığını sorar. Onlar Örsan'ın iyi dostlarıdır. Egemen'in aklı yatar bu öneriye. "Niye olmasın?" der.

Hemen telefon edilir Ankara'ya. Gökçerlerle konuşurlar. Böyle bir proje araştırması için Almanya'ya davet ederler. Çünkü o sırada Egemen'in Almanya konserleri başlamaktadır. Bir taşla iki kuş. Cüneyt Bey ise, bu işlerin Almanya'dan daha çok Fransa'da olduğunu, gerekirse turne sonrası Paris'te buluşabileceklerini söyler.

"İşte o gün verilen bu karar Egemen Bey'in hayatını değiştirdi," diyor Liza. Sonra anlatıyor:

"Almanya turnesi tamamlandıktan sonra, Paris'te buluşuldu. Egemen Bey bu toplantıya Haldun Dormen'i ve Osman Şengezer'i de götürdü. Paris'teki uzun görüşmelerden sonra Süperstar Ajda projesinin ardından Ayten Gökçer'in önerisi olan 'Yedi Kocalı Hürmüz' projesi hayata geçirilecekti. Süperstar Ajda çok büyük bir olay oldu. Tabii Brasil Tropicana şovu da çok beğenildi. Ardından o büyük çalışma başladı. Cüneyt Gökçer'in sahneye koyduğu, dekorlarını Osman Şengezer'in yaptığı, Ayten Gökçer, Cihan Ünal, Adile Naşit ve bir dolu oyuncunun oynadığı 'Yedi Kocalı Hürmüz' büyük sükse yaptı. Gösteriler Açıkhava Tiyatrosu'ndaydı. Mevsim yazdı. Kışa salon gerekiyordu. Bunun için en uygun yer Şan Sineması'ydı. Birazcık değişiklikle oyunumuza orada başladık. Sonra Şan'ı tamamen ki-

Bodrum 'Imsık' Havaalanında dostlar: İsmet Kasapoğlu, Örsan Öymen, Bedri Koraman, Erdoğan Şenay... Örsan, tüm ısrarlara rağmen uçağa binmemiş, Bodrum'da kalmış, bir gün sonra da geçirdiği kalp krizine yenilerek ölmüştü. Bu fotoğraf, belki de onun son fotoğrafı olmuştu.

ralayarak büyük bir tadilata giriştik. Yılmaz Sanlı Bey'in ve Erdoğan Şenay'ın maddi ve manevi desteğiyle sinemayı müzikhole dönüştürdük. Egemen Bey vazgeçilmez bir adamdı. Kötü tarafları yok muydu?"

"Olmaz olur mu? O kadar çoktur ki. En iyi de ben bilirim. Tabii sen de bilirsin ya," dedim.

"Çok acılar çektirdi. Ama hep mutlu oldum. Biliyorsunuz, hesap kitap bilmezdi. Hiçbir zaman da bilmedi. Bu yüzden yeğenlerini getirdi işin başına. Onlara güvendi. Zaman zaman hesaplarını düzenleyen Kemal Onar Bey'e bile karşı çıktığı oldu. İşte onlara güveni onu yıktı. Öyle ki, o günlerde Mustafa Oğuz, Erol Evgin'in asistanı olarak geldi Şan'a. Müzik işleri ile ilgileniyordu. İyi şeyler yapmak isteyen biriydi. Çocuklar onunla bile arasını açtılar. Mustafa Oğuz'un önerilerinde ne kadar haklı olduğu daha sonra onun başarısıyla kanıtlanmış oldu. O günlerde bir de Zeynep olayı vardı. Zeynep onun son karısıydı. Egemen Bey çok seviyordu Zeynep'i. Fakat Zeynep'in de istekleri bitmiyordu. Ne isterse aldırıyordu. Şık mücevherler, şık kürkler. Benim para işiyle ilgim yoktu ama, oyuncuların para işlerini benim çözmem gerekiyordu. Çünkü yapımlar-

dan ben sorumluydum. Ben muhataptım. Ece o günleri iyi bilir. Bu olaylara tanıktır. Bir aile gibiydik. Birbiriyle kavgalı bir aile. Şeker hastalığı zaman zaman yataklara düşürüyordu onu. Benimle uzun süredir konuşmamaya çalışıyordu. Kemal Bey ve ben işlerin kötüye gittiği konusunda onu uyarmaya çalışıyorduk. Tabii her yapılan iş de para getirmiyordu. Bir gün zorla açtım kapısını. Odaya girdim. Her zamanki gibi telefonda konuşuyordu. Çok sinirliydi. Zaten odasına geçerken de selam vermemişti. Hani sana yaptığı gibi."

"Lanetliği tuttu mu çekilmezdi," dedim.

"Tam öyle bir gün işte. Benim içeri girmeme bozulmuş. Birden bana 'Çık dışarı,' dedi. Ben ise durup konuşmak istediğimi söyledim. Tekrar, 'Çık dışarı!' diye bağırınca şaşırıp kaldım. Hayatımızda hiç böyle şeyler olmazdı. Bir şey de olsa, saygı içinde çözülürdü. Hemen odama gidip çantamı alıp çıktım. Müthiş bir yağmur yağıyordu. Onu hiç unutmuyorum. O yağmurda ağlayarak eve kadar yürüdüm. O sıralar Feyzi ile de aram iyi değil. Perişan halde eve geldiğimi görünce o da dayanamadı. 'Neyin var senin?' diye sordu. Israrla sorunca da durumu anlattım. Feyzi küfürler etti. 'Ben ona gösteririm,' diye. 'Sen bu işe karışma. Bu benimle Egemen'in arasında,' dedim. Ama hüngür hüngür ağlıyorum. Bir taraftan da Feyzi'yi zapt etmeye çalışıyorum. Akşamüstü, saat beş dolaylarında kapı çalındı. Baktım Ece'yle birlikte Egemen Bey. Biliyorsun, ev üçüncü katta. O hasta haliyle çıkmış merdivenleri. Onu öyle görünce yüreğim parçalandı. Kendimi unuttum. Biraz üzgün, biraz kinayeli, 'Hastasınız. Niye buraya kadar geldiniz? Zahmet olmuş size,' dedim. 'Ayağınızı uzatın. Şöyle oturun.' 'Senin de bu inceliğin bitmez,' dedi. 'Ne demek oluyor bu şimdi?' 'Egemen Bey,' dedim, 'ben hayatımda kimseden görmediğim hakareti sizden gördüm. Beni kovdunuz.' Yüzündeki tırmık izlerini göstererek bana, 'Biliyor musun benim dün gece yaşadıklarımı?' dedi. 'Bilmiyorum,' dedim. 'Çünkü benimle konuşmuyorsunuz.' 'Bak, ben altı aydır senin yüzünden kavga veriyorum. Dün gece

işin sonuydu. 'Ya ben, ya Liza, dedi karım. Ben de hep Liza diyorum,' dedi. 'O halde size hayırlı olsun. Ben Şan defterini kapattım. Siz karınızla birlikte götürürsünüz,' deyip bir taraftan da hüngür hüngür ağlıyordum. Şan benim her şeyimdi çünkü. Ece araya girerek, 'Ne saçmalıyorsunuz?' dedi. 'Sen evliliğinle işini niye birbirine karıştırıyorsun?' diye Egemen Bey'e yüklendi. 'Benim de evliliğim iyi gitmiyor. Ama ben bunu işime hiç yansıtıyor muyum?' dedim. 'Peki, şimdi geliyor musun?' dedi. 'Hayır, gelmiyorum. Ben o işi bitirdim.' Ece ile birlikte çıkıp gittiler. Ertesi sabah, Kemal Bey'le Edip'i göndermiş eve çiçeklerle. Dayanamadım. Tekrar işime döndüm. Ve ölüm ayırıncaya kadar da birlikte çalıştım. İyi günde de, kötü günde de birlikte olduk. Zeynep de kendince haklıydı. 'Ben gençliğimi verdim. Hastalığı süresince ben baktım. Tabii ki ben de güzel şeyler istiyordum. Âşık değildim ona. Bunun bir bedeli olmalıydı,' diye anlatmıştı sonraları."

Bunları ben de söylemiştim Egemen'e. Egemen de,

"Bırakın öyle olsun. Ben seviyorum. Bana bakıyor. İğnelerimi vuruyor. Ayaklarımın pansumanını yapıyor. Yalnızlığımı gideriyor. Ne istiyorsunuz kadından?" diyordu.

"Bu arada," diyor Liza, "Ergil'in hakkını teslim etmek gerekir. Erol Simavi'yle ilgili işleri hep o çözerdi. Erol Bey o sıralar Nükhet'le birlikteydi. Bu yüzden Nükhet'li projeler Ergil'den gelirdi çoğunlukla. Hatta fotoroman işlerini vermişti Erol Bey bize. Feyzi de yönetmenlik yapıyordu. Ece de prodüksiyonu yönetiyordu. Oradan kazandıklarımızla Şan Müzikholü'nü yürütüyorduk. Dışarıdan bakıldığında çok para kazanıyoruz sanılıyordu. Oysa bizlerin 3-4 ay para almadan çalıştığımız oluyordu. Para işine yeğenleri bakıyordu. Günahı vebali boyunlarına. Bu konuda bir şey söylemek istemiyorum. Biz de şaşırıyorduk. Şan'ın kapısında kuyruklar olurdu. Ama biz hep parasızdık. Bir gün, hiç unutmam, 'Çöpçatan'ı oynuyorduk. Haldun Dormen sahneye koymuştu. Ayfer Feray, Hümeyra, Kâmuran Usluer oynuyordu. İnanılmaz bir oyun. İnanılmaz bir dekor. Üç gün oynadık. Kimse gelmedi. Üçüncü gün oyunu

kaldırmak zorunda kalmıştık. İnanılmaz derecede borçlanmıştık. O iş batırdı bizi. Oyunu kaldırdığımız günün sabahı, 9.30'da işe geldiğimde bir de baktım, Egemen Bey merdivenlerde oturmuş sahneye bakıyor. Oyun kaldırılmış ama dekorlar en muhteşem haliyle duruyor. Osman Şengezer'in yaptığı en güzel dekorlardı bana göre. Egemen Bey dekorlara dalmış. Yanına gittim. Baktım alkollü. Akşamdan kalma olduğu belli. Ağlıyordu. İçim eridi. 'Egemen Bey, ne yapıyorsunuz burada?' dedim. Bana döndü. 'Bu kadar emek verdik. Bu kadar para harcadık. Bu kadar borca girdik. Kimse gelmedi. Ve biz bu işi kapatıyoruz. Ne acımasız bir iş yapıyoruz. Görüyorsun değil mi?' dedi. Sonra birlikte odaya geldik. Arkadan yeğenleri geldi. Hemen viskisini getirdiler. 'Yapmayın. Zaten hasta. Öldürmek mi istiyorsunuz?' dedim. 'Yok yahu, biz viski vermiyoruz. Soda veriyoruz,' dediler. Ben onun sodalı viski olduğunu biliyordum. Gittikçe azdı ayakları. Gittikçe ölüme yaklaşıyordu. Son yaptığımız oyun 'Bin Yıl Önce, Bin Yıl Sonra,' idi. Çok büyük sükse yapmıştı. Sezen Aksu, Şener Şen, İlyas Salman, Uğur Yücel, Ayşen Gruda ve bir dolu oyuncu arkadaş. Ölümünden önceki bu son oyunumuzu, ölümünden sonra da bir süre sürdürdük. Sağ olsun, Erdoğan Şenay'ın desteğiyle turneler yaptık. İstanbul'a dönüşte tiyatro dağıldı. Bu da Şan Müzikholü'nün sonu oldu. İki gün sonra yeğenleri yeni kurdukları şirketin üzerine aldılar salonu. Bir yıl kiraya verdiler. En son Ferhan Şensoy'un irtica ile alay eden *Muzır Müzikal*'i sırasında yakıldı Şan."

Yakanlar bulunamadı. Zaten onlar hiçbir zaman bulunmazlar ki. Onlar yakarlar, öldürürler. Bulunamazlar. Bu ülkede böyle şeylere alıştık artık.

"Şu sahneye koyduğunuz oyunları ve yaptığınız konserleri sırayla sayar mısın? Hiç olmazsa Türk sahne sanatları adına bir belge olarak tarihe geçirelim."

Liza'nın tek tek saydığı müzikaller ve konserler şunlardı:

Süperstar Ajda Pekkan ve Brasil Tropicana şovu, Nükhet Duru ve Füsun Önal'ın birlikte oynadıkları *Merha-*

Beşiktaş İskelesi. Akan Burduroğlu'nun Amerika'ya gidişiyle ilgili yemek. Ekip tamam: Ben, Yalman, Tunca, Odhan, Egemen Bostancı, Akan Burduroğlu, Mazlum, Ahmet Vardar, Cumhur Bahadır, Cengiz Alpman.

ba Müzik; Ayten Gökçer ve Cihan Ünal'ın başrolünü paylaştıkları *Yedi Kocalı Hürmüz;* Erol Evgin, Nisa Serezli ve Adile Naşit'in birlikte oynadıkları *Hisseli Harikalar Kumpanyası;* Ayfer Feray ve Kâmuran Usluer'in oynadığı *Hello Dolly;* Gülriz Sürüri'nin oynadığı *Küçük Serçe,* Sezen Aksu ve Şener Şen'in başrolünü paylaştığı *Sezen Aksu Aile Gazinosu;* İlyas Salman ve Nisa Serezli'li *Gol Kralı;* Zeki Alasya, Metin Akpınar'lâ *Ajda Pekkan-Devekuşu Kabare;* Adile Naşit'in *Adile Naşit Çocuklarla;* Emel Sayın ve Şener Şen'in oynadığı *Neşe'i Muhabbet;* Ajda Pekkan'ın *Süperstar Ajda-On Yıl Önce, On Yıl Sonra;* Nükhet Duru ve Şevket Altuğ'lu *Carmen;* Necla Nazır ve Erol Evgin'li *Şen Sazın Bülbülleri;* Şener Şen ve Ahmet Gülhan'lı *Aslan Asker Şvayk;* yine Ahmet Gülhan'lı *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım;* Müjdat Gezen ve Perran Kutman'lı *Artiz Mektebi;* Sezen Aksu, Şener Şen, İlyas Salman, Ayşen Gruda ve Uğur Yücel'li *Bin Yıl Önce, Bin Yıl Sonra;* Emel Sayın ve G. Sokullu'nun *Anadolu Turnesi.*

Hababam Sınıfı, Sezen Aksu-Cem Özer müzikallerinden başka, MFÖ-Jonny Logan, Zülfü Livaneli, Sezen Aksu, Nükhet Duru, Selda Bağcan, Arif Sağ, Barış Manço, Rahmi Saltuk, Ferdi Özbeğen, Arif Sağ ve Belkıs Akkale'li

Türkü Türkü Türkiyem konserlerini gerçekleştirdi.

Evet... İşte Egemen Bostancı'nın Türk halkına sunduğu unutulmaz konserler ve müzikaller bunlar. Gençler pek hatırlamazlar. Ama biz yaştakiler 1978-1986 arasında yapılan bu güzellikleri her zaman hatırlayacağız. İlk ciddi konser organizasyonları onun tarafından yapılmıştı. Hatta, o tarihten önce yurtdışından getirdiği Çin Halk Dansları'nı, Moskova Devlet Sirki'ni, Buz Balesi'ni ilk defa onun sayesinde görmüştük. Mersin, Adana, Antalya, İzmir gibi şehirlerde festivaller düzenlemiş, onlarla birlikte açıkhava konserlerine bir zenginlik kazandırmıştı.

Benim önemli filmlere imza attığım dönemler. Arkadaşlarım Erden Kıral, Tuncel Kurtiz, Erkan Yücel, Yaman Okay, Nurettin, Yalçın, Selçuk Uluergüven, Özcan Özgür Orhan Kemal'in *Bereketli Topraklar*'ını filme çektiler. Film belgesel tadında. Oyuncuları Çukurova insanına birebir uyan, eli ayağı düzgün bir film çekmişlerdi. Kendi aralarında bir dolu sorun çıkmıştı. Tüm bu sorunlar için bana başvuruyorlardı. Hepsi arkadaşımdı. Ve hepsi de bana güveniyordu. Bu yüzden filmin İstanbul işletmesini bana vermişlerdi. Ben de, Egemen arkadaşım olduğu için, onun Şan Sineması'nda da gösterime sokmuştum filmi. Bu gösterim sonrasında, yüz seksen bin lira gibi bir hissemiz oluşmuştu. Bu paranın yüz bin lirasını almıştım. Fakat seksen bin lirasını bir türlü alamıyordum. Egemen her seferinde tamam, diyor fakat paraya gelince yan çiziyordu. Film sahibi arkadaşlarım da haklı olarak parayı benden istiyorlardı. Bu yüzden Egemen'le aramız açıldı. Aramızın açılması ve konuşmamamız işi çözmüyordu ki. Muhatap olarak Liza'yı alıyordum artık. O zamanlar Feyzi Tuna'nın eşi Liza. Her sıkıştığımızda derdimize çare bulan Liza. O da benim telefonlarımdan bıkmaya başlamıştı. Biliyordum. Son konuşmamızda,

"Yapacağım bir şey yok Arifçiğim. Sen gel, işini kendin hallet," demişti.

"Yarın geliyorum. Egemen'e söyle ki bu gelişim iyilik

adına değil. Resmen kavgaya geliyorum, Tamam mı?"

"Tamam," dedi Liza.

"Ne zaman orada olur?"

"Öğlen bir de."

"O zaman ben yarımda gelirim. Sen bana bir tükürük köftesi ısmarlarsın. Piyazlı."

"Olur Arifçiğim."

Şan Sineması'nın arka tarafında seyyar bir köfteci vardı. Genelde oradan köfte yerdik. Egemen'le üç aydır kavgalı olduğum için ofisine de uğramıyordum. Tükürük köftesini de özlememişim desem yalan olur.

Ertesi gün, saat yarımda Şan'daydım. Şan Sineması'nın salon dışında iki odalık bir yönetim yeri vardı. İlk oda, Liza, Mustafa Oğuz ve Avukat Edip'in. Egemen'in iki yeğeni de aynı odayı paylaşıyorlardı. Sonraki oda Egemen'indi. Duvarda Kenan Evren'li resimler. Ayrıca Sezen Aksu, Emel Sayın posterleri asılı. Bu posterler duruma göre değişirdi. Yani kimle arası iyiyse, onun posterini asardı. Bu durumu Sezen de bilirdi, Emel de. Bu yüzden kızmış gibi yapıp takılırlardı ona.

Liza'yla öpüştük. Koltuğa oturdum. Liza hemen köfte, piyazımı söyledi. Edip ortalarda yok. Tam o sırada Egemen'in yeğenleri Sedat'la Ragıp girdiler içeri. İkisi de birbirinden sempatik. Tam fırlamalar. Hele o Ragıp. Galatasaray mezunu. Genç yaşta bindiği taksi Haliç Köprüsü'nde bir otobüsle çarpışınca karısı ile birlikte öldü. Bütün gerginliğimi aldılar. Biliyorlar kavga için geldiğimi. Hemen yok oldular. Köftemi bitirip kahvemi içerken Egemen'in odanın önünden geçtiğini gördüm. Liza'ya selam verip geçti. Beni görmezden geldi. Bin yıllık arkadaşıyım. Böyle bir tarafı vardı. Küstahtı. Biliyorum.

Ama her şeye rağmen kararlıydım. Ne yapıp edip çocukların alacağı olan bu seksen bin lirayı alacaktım. Üç aydır arkadaşlarıma yalan söylemekten sıkılmıştım. Birden ayağa fırladım. Liza hemen yolumu kesti.

"Ölümü öp Arif. Beş dakika otur. Ben şimdi hallederim."

Sinirlerim tepemde.

"Yahu, şu adama bak!" diyorum bağırarak. "Böyle terbiyesizlik olur mu? Alacağını istemeye gelmek ayıp mı? Eşşoğlu eşşek. Bir de selam vermeden siktirip gidiyor."

"Bir dakika Arif. Allah aşkına otur. Beni dinle," deyip duruyordu Liza.

Çileden çıkmıştım. Ben yatıştırınca Liza çıktı odadan.

Gerçekten iki dakika sonra Egemen kapıda göründü.

"Ooo, ne haber yahu? Nerelerdesin? Gelsene. Hoş geldin. Şimdi burdan geçtim. Seni görmedim. Özledim. Hadi gel. Bizim odada oturalım. Burada ne yapıyorsun?" diyerek koluma girdi.

Liza onun arkasındaydı. Belli ki Liza'dan zılgıtı yemiş, yaptığı terbiyesizlikten utanmıştı. Beni odaya doğru sürüklerken, bir yandan da yeğenlerine bağırıyordu:

"Ragıp, Sedat! Neredesiniz ulan? Bakın Arif Abiniz gelmiş. Nerede buzlu viskisi abinizin?"

"İçmem. Bu saatte içmiyorum," dedim, asık suratla odaya girerken.

"Koyun oğlum, koyun. Bana da bir bardak verin. Bu günü kutlayalım."

"Hastir lan!" dedim.

"Ne o, sinirli misin yoksa? Hayırdır, bir şey mi oldu?"

Sedat o sırada viskiyi elime tutuşturuyordu. Egemen elindeki kadehi oturduğu masadan bana doğru kaldırarak,

"Haydi. Nazduravya!" dedi.

Ben de gönülsüzce,

"Şerefe," diyerek kadehten bir yudum aldım.

"Nasıl gidiyor işlerin?" dedi.

"İşte, yuvarlanıp gidiyoruz," dedim. "Sizinki nasıl?"

Nereden sordum. Sormaz olaydım. Egemen sazı eline aldı. Başladı borçlarını anlatmaya. SSK'dan haciz gelmiş. Vergi dairesi yine öyle.

"Kasada beş kuruş yok. Ne Üstünkaya'dan, ne Erol Bey'den, ne Melih Sipahioğlu'ndan, ne de Erdoğan Şenay'dan para isteyecek yüzüm var. Oyuncuların paralarını da ödeyemiyoruz. Ne bok yiyeceğimizi bilmiyoruz. Bu akşa-

ma kadar yüz elli bin lira bulmamız gerek. Yoksa elektrik idaresi elektrikleri kesecek. Sende var mı? Bize borç versen. Üç gün sonra öderiz."

"Ne terbiyesiz adamsın lan!" dedim. "Ben buraya filmin parasını almaya geliyorum. Sen benden utanmadan para istiyorsun. Her şey bir yana, bir de odada oturduğumu görüyorsun ve bana selam vermeden geçiyorsun."

"Yemin ediyorum görmedim. Görsem selam vermez miyim? Ne olmuş borcumuz varsa. Paramız olunca öderiz. Sanki kaçıyoruz."

"Yahu, bilmiyor musun? Para benim değil. Arkadaşların. Onlar beni sıkıştırıyor. Ben de senden istiyorum."

"Sen boş ver şimdi filmin parasını. Bana yüz elli bin lira bul. Yoksa oyunu akşama iptal etmek zorunda kalacağız."

İçkimden bir yudum daha aldım. Ragıp, elinde JB şişesi, gelip hemen bardağıma biraz daha viski ekledi. Viskiyi boşaltırken de,

"İyi olacak hastanın ayağına doktor gelirmiş Arif Abi," dedi. "Bize bir kıyak daha yap. Bak Egemen Abi de üç gün içinde öderiz diyor. Benden de sana söz. Yemin ediyorum, kasaya girecek ilk parayla sana borcumuzu ödeyeceğiz."

"Haydi haydi. Kırma çocukları," dedi Egemen.

"Siktirin lan. Ne sahtekârsınız be!" dedim. "Bende para yok."

"Olmazsa da sen bir yerden bulursun," dedi Egemen.

Yapacak bir şey yoktu. Gerçekten bu kadar kötü durumda olmasalar, bu kadar dil dökmezler diye düşündüm.

"Peki," dedim. "Üstümde çek defteri yok. Ragıp benimle yazıhaneye gelsin. Bir çek yazayım. Siz de işinizi görün."

Egemen masadan kalktı. Çocuklara bakarak,

"Ben demiyor muyum lan size, Komünist Arif benim en iyi arkadaşımdır diye. Viskisini koyun abinizin," dedi. Sonra da bana döndü,

"Arifçiğim, sağ ol. Bir hafta içinde hallederiz."

Son kadehi de içtikten sonra, Liza'ya hoşçakal deyip

oradan ayrıldım. Ragıp'la birlikte benim ofise geldik. Çeki yazdım, verdim. Gerçekten de on gün içinde bana olan borçlarını ödediler.

Ama Egemen bu. Bu durumu başkalarına anlatmadan duramaz. Gitmiş, herkese anlatmış.

"Arif benimle alacağı için kavga etmeye geldi. Sonra yüz elli bin lira üste vererek gitti. Ben böyle adamım işte," diye övünerek anlatmış.

80'li yılların başında Egemen Harbiye'deki eski bir Rum lokantasını devralmış, yakın dostu Yılmaz Sanlı'dan da buranın bir restoran-bar olarak düzenlemesini rica etmişti. Yılmaz Sanlı güzel bir proje hazırlamış ve projeye göre de tadilata başlamıştı.

Yılmaz Sanlı, Egemen'le Erdoğan Şenay'ın iyi arkadaşıydı. *Çiçek Gibi*'de sözünü ettiğim gibi, Yılmaz Güney'in *Arkadaş* filminin çekimine de büyük katkısı olmuştu Yılmaz Sanlı'nın. Yılmaz'ın da iyi arkadaşıydı. Çok iyi bir mimardır. Elinin sıkılığı tüm dostları tarafından bilinirmiş. Ben onu Yılmaz Güney'in, bir de Egemen'le Erdoğan'ın anlattıklarından tanıyordum.

O günlerden birinde, bir yerlerde içmişiz. Vakit de gecenin onu olmuş.

"Haydi Yılmaz'a gidelim," dedi Egemen.

"İyi olur. Biraz güleriz," dedi Erdoğan.

"İsterseniz siz gidin. Ben gelmeyeyim. Zaten tanımıyorum," dedim.

"Olur mu," dedi Erdoğan. "İyi ya işte, tanışmış olursun."

"Hadi be uzatma Komünist," dedi Egemen.

Kalktık, gittik Yılmaz'ın Etiler'deki evine. Zili çaldığımızda Yılmaz Sanlı hepimizi güler yüzle karşıladı. Bizden üç-dört yaş büyük, esmer bir adamdı. Antepli olduğunu sanıyorum. Zevkle döşenmiş büyük bir salona aldı bizi. Koltuklar, kanepeler, duvardaki resimler, her şey uyum içinde. Erdoğan beni tanıştırırken,

"Bu da Komünist Arif," dedi. "Sizden."

"Öyle mi? Memnun oldum."

Hepimiz bir yerlere oturduk. Sohbete başlamadan ne içeceğimizi sordu Yılmaz Sanlı.

"Rakı," dedi Erdoğan.

"Seninkini biliyorum," dedi Egemen'e. "Seninki paşa viskisi. Sen ne alırsın komünist arkadaşım?" dedi, bana dönerek.

"Viski," dedim.

"Ee, tabii komünistler viski içer zaten."

Sesinde ince bir alay vardı sanki.

"Evet, öyle," dedim.

Bu kez biraz daha kibarca, ama gülerek,

"Marka tercihiniz var mı?" dedi.

"Chivas olursa sevinirim. Az buz, az su."

"Vay vay vay! Chivas ha! Var tabii efendim, var tabii. Olmaz olur mu?" diyerek bardan içkileri alıp masaya getirdi. Hepimizin içkisini koydu. Rahatsız olmuşa benziyordu. Ya da öylesine espri yapıyordu. Karşılıklı kadehler kaldırıldı.

"Necla yok mu?" dedi Erdoğan.

Necla karısı olmalıydı büyük mimarın.

"Bir aydır pek görmüyorum," dedi gülerek. "Bu aralar aramız açık. Ben sadece para veriyorum. Bakkaldan gelen, kasaptan gelen faturaları ödüyorum. Burada da çalışıyorum. Karnım acıktığında hizmetçiye soruyorum 'Yiyecek ne var kızım?' diye. O da bana 'Yumurta var bey,' diyor. 'Ulan,' diyorum, 'binlerce lira et parası ödüyorum. Hiç bonfile filan yok mu?' 'Yok,' diyor. Bir yandan da mutfaktan et kokuları geliyor. Necla hizmetçiyle bir olmuş, eziyet ediyor bana. Boşanacağım çocuklar. Bu iş böyle gitmez."

"Boşanacağına barışsana," dedi Egemen.

"O daha iyi tabii. Söz, yarın barışacağım. Çok uzadı zaten."

"Hadi Necla'ya içelim," dedi Erdoğan.

Hep birlikte kadehler kalktı.

Yılmaz esprili bir adamdı. Bana takılmadan edemiyordu:

"Bu komünistler her şeyin en iyisini isterler. Sonra da komünistiz derler. Bunu hiç anlamıyorum."

"Komünistlik, aç kalmak ya da açlığa razı olmak değil ki," dedim. "Sizin yediğinizi, içtiğinizi herkes de yesin, herkes de içsin diyoruz. Başka bir şey istediğimiz yok ki. Kapitalistler biraz akıllı olsa, halkla aralarındaki uçurumu bu kadar açmazlar. Onların refahı halkın refahına bağlı," dedim.

"Tamam, tamam," dedi Egemen. "Bize propaganda yapma. Bırak başka şeyler konuşalım şimdi. Bıktım be sizin bu komünistliğinizden!"

"Karı kız mı konuşalım yani?" dedim.

"İyi olur," dedi.

Muhabbet, fıkralar ve anekdotlarla gelişti. Akıllı bir adamdı Yılmaz Sanlı. Hepimiz katıla katıla gülüyorduk. Sonradan bir de duydum ki, Yılmaz Sanlı bizim viski olayını herkese anlatmış. "Bu komünistler viskinin de en iyisini içerler kardeşim," diye.

Daha sonraları iyi dost olduk. Hâlâ Chivas işini anlatır, güleriz.

O tarihlerde bizim Günay, Kulüp 12'de metrdotellik yapıyordu. Egemen de bir gece kulübü açmak niyetinde. Bir gün Günay'a, "Paran varsa gel bana ortak ol," demiş. Günay da oradan buradan biriktirdiği beş yüz bin lirayla yeni yere ortak olmuştu. Fakat Günay'ın ortaklığına Egemen'in arkadaşları karşı çıkmıştı. Çünkü Egemen'le Günay'ın düşünce yapıları çok farklıydı. Aslında Egemen sanatçıların, tiyatrocuların, gazetecilerin, ressamların ve arkadaşlarının gelip eğlenebileceği bir kulüp hayal ediyordu. Tabii kendisinin de eğlenebileceği bir kulüp. Egemen hayallerin adamıydı dedim ya. Hayatını da hayaller üzerine kurmuştu. Onun için her zaman en olmazı olur hale getirmişti. Günay ise Kulüp 12 tarzı bir yer yapmayı düşünüyordu. O da kendine göre haklıydı. Ona göre, Kulüp 12 çok para kazanıyordu. Ama bu ortaklıktaki temel görüş farkı, yani bu çelişki, işi bir gün koparırdı. Nitekim daha iş

başlamadan bir akşam Park Otel'de içerken, bu rahatsızlığını ilk kez dile getirdi Egemen.

"Günay'la bu iş yürümeyecek," dedi.

"Nasıl yani?" dedim.

"Nasıl olacak? Ben entim, şık bir yer yapmayı düşünüyorum. O, Kulüp 12 gibi bir yer düşünüyor. Ben öyle bir yer istemiyorum ki. Sanatçıların, arkadaşların, gazeteci dostların, sosyetenin geldiği nezih bir yer istiyorum. O da kim gelirse gelsin, dükkân dolsun istiyor."

"Ortak bir noktada buluşamıyor musunuz?" dedim.

"Yok," dedi. "En son yarın beşte bu işi konuşup bitireceğim. Bitireceğim bitirmesine de adamdan beş yüz bin lira aldım. Onu nasıl ödeyeceğim?"

"Sen bulursun bir yerden," dedim.

Güldü.

"Para kaynaklarım kurudu. Akmıyor artık," dedi.

"Sen yine de bir çözüm bulursun," dedim.

Para kaynaklarını biliyordum. Hepsi bizim de arkadaşımızdı. Bazen beni bile kullanırdı borç istemek için. Örneğin Mehmet Üstünkaya'dan para istemek için birkaç kez beni de yanında götürmüştü. Rahmetli Üstün, önce hayır der, itiraz eder, kızar, ama sonunda ben de ona destek vermek adına 'gerçekten güç durumda olduğunu, yeni projenin yapılmasının iyi olacağını, bunun son şansı olduğunu' söylerdim. Sonuçta Üstün, Egemen'in ihtiyacı olan parayı çıkarır verirdi. Bir başkası da Erdoğan Şenay'dı. O da Egemen'e kızar, yol gösterir, akıl verir, ama sonunda parayı bastırırdı.

Erol Simavi için Ergil Tezeldi'yi kullanırdı. Melih Sipahioğlu'nun ise karısı Yeşilköy'den çocukluk arkadaşıydı. Onu da o yolla kendi çözerdi.

"Bu defa çok zor," dedi.

"Peki, ne yapmalıyız?" dedim.

"Ben düşünüyorum da, bu Günay'la nasıl olsa yapamayacağım. Senin var mı beş yüz bin liran?" dedi.

"Ne olacak?" dedim.

"Seninle ortak olalım. Birlikte yapalım şu işi. Nasıl ol-

sa çevre bizim çevremiz. Sanatçılar ortak dostlarımız. Gel şu işe hayır deme. Sıkıştım."

"Madem öyle, niye olmasın? Olabilir tabii," dedim.

"Ama çocuğun parasını üç aydır kullanıyoruz. Hiç olmazsa yedi yüz elli bin lira verelim."

"Doğru düşünüyorsun. Adam o kadar çok emek vermiş. Gerçi daha işin başındasınız ama olsun," dedim.

İş bu kadarla bitmeyecekti ki. Her şey borçla yapılıyordu. Sadece acil harcamalar için para gerekiyordu.

"Olur," dedim. "Yedi yüz elli bin lirayı verebilirim."

"Tamam, ben yarın akşamüstü Günay'la konuşurum. Seni altıda ararım. Nerede olursun?"

"O saatte ofisteyim. Telefon et," dedim.

Ertesi gün söylediği saatte aradı.

"İş oldu. Günay benim dediklerimi kabul etti. Yapamadım. Yüreğim elvermedi," dedi.

"İyi yapmışsın. Zaten benim işim değildi," dedim. "Hayırlı olsun."

O yıl 12 Eylül darbesi oldu. Gece yasağı başladı. Bir süre sonra 'Günay' adıyla açtılar restoran-gece kulübünü. Çok başarıyla da yürüttüler. İstanbul'un en popüler mekânı oldu. Egemen'in istediği gibi bir yerdi 'Günay'. Günay da işe Egemen gibi bakmayı öğrenmişti. Leman Sam'ın şarkıları, daha küçük bir İstanbul Gelişim Orkestrası eşliğinde, birkaç yıl çok güzel eğlendik. İstanbul'da eğlendi. Çok maceralar yaşadık. Sonrasında '54'ü ve 'Ece'yi birlikte açtılar Günay'la. Sanırım; Egemen'in hissesi ilk 'Günay' açıldığında yüzde 50 iken, dükkânın kapanmasına yakın yüzde 10'lara kadar düşmüştü. Çünkü Egemen kazandığından fazlasını dost ağırlayarak harcıyordu. Bu da sermayeden düşüyordu. 54 ve Ece'de de böyle sonuçlandı. Öldüğü zaman da borçlardan başka bir şey bırakmadı çocuklarına. Oğlu Nuri, bir yıl onun yerine 54'te patron gibi yaşadı. Sessiz, içine kapanık bir çocuktu. Güler yüzlüydü. Babasından üç-beş yıl sonra çok hastalandı. Bir ay hastanede yattı. Kurtarılamadı. Hastane işinde o söylemez ama, Erdoğan'ın yardımlarını da unutmamak gerekir.

Egemen'in maceraları anlatmakla bitmez aslında.

Biz Çiçek Bar'ı açarken, Egemen de Nispetiye'de açtığı 54'ü işletiyordu. Ne var ki kulübün girişindeki bar bir yıldır açık olmasına rağmen bir türlü işletilemiyordu. Gerçekten hoş bir yer. Metin Deniz yapmış dekorlarını. O sıralar en yakın arkadaşlarımızdan Tunca Aksoy ölmüş, karısı Ece de Egemen'in fotoroman işleriyle uğraşıyordu. Ece becerikli bir kızdı. Güzel yemekler yapardı. Misafir ağırlamaya da bayılırdı.

Bir gün Sirkeci'de Gar Lokantası'nda içiyoruz. Ben Çiçek Bar'ı açmaya çalışıyorum. Egemen de 54'ün girişindeki işlemeyen barı açmaya karar vermiş. Hemen konuya girdi:

"54'ün girişindeki barın başına Ece'yi getirmek istiyorum. Ece, zaten Şan'ın kafe-barını işletiyor, biliyorsun."

"Bilmez olur muyum? Çok da iyi düşünmüşsün. Ece o işi iyi becerir," dedim. "Üstelik arkadaşımız."

"Günay biraz mırın kırın etti ama boş ver. Adını da 'Ece' koydum."

"Çok iyi olmuş. Bak buna sevindim," dedim. "Biz de Çiçek Bar'ı açarız. Nasıl olsa biz gece 10'a kadar açık olacağız. Saat 10'dan sonra buradan Ece'ye minibüs seferleri düzenleriz. Karşılıklı iyi bir dayanışma olur."

Nitekim, önce 'Ece' açıldı. Bir-iki ay sonra filan da biz açtık. Sonuç düşündüğümüz gibi oldu. Gerçekten de bizden çıkan dostlar 'Ece'ye gidiyordu. Tabii biz de işten sonra 'Ece'ye uğrayıp oradan eve gidiyorduk. Egemen'in ölümünden sonra Ece ile Günay fazla anlaşamadı. Ece ayrıldı. İsmini de yanına alıp Arnavutköy'de kendi adına bir meyhane-gece kulübü açtı. Bir-iki yıl sürdü. Yürümedi. Sonunda Kuruçeşme'yi açtı. Şimdi hâlâ Kuruçeşme'deki Ece Bar'ı işletmekte.

Egemen'in ölümünden sonra Günay da bir süre değişik isimlerle hem barı, hem 54'ü işletti. Sonunda o da oraları bırakarak, Şişli'deki Günay'ı açtı. Bu yakınlarda kendisinden 38 yaş küçük bir mimarla evlendi. Mutlu olsunlar.

Günay'a her zaman Hıncal Uluç'un yazılarında rastlamak mümkün.

Daha önce de söylemiştim. Hiçbir zaman paralı olmamıştı Egemen. Tüm bu işlerden Yeşilköy'de taksitle bir daire alabilmişti; annesi, ilk karısı ve oğlu için. Daha sonra Arif Paşa Korusu içinde bir daire. Bu dairede o zamanki karısı Zeynep'le kalıyordu. İyi de olmuştu bu daireyi alması. Ölmeden önce gelen maliye ve sigorta borçlarına karşılık verecek beş kuruşu yoktu. Bu evi satmasına ikna etmiştim onu. Nitekim satıldı da. Borçlarını böylece ödeyebildi. Sonradan bana,

"Ne iyi ettin de sattırdın. Şimdi kuş kadar hürüm," demişti.

Egemen böyle birkaç sayfayla anlatılacak biri değildir. Çok renkli bir kişiliğe sahipti. Onun her kesimden özel olarak sevdiği arkadaşları vardı. Örneğin Yeşilköylüler, bizler, sanatçılar, ama her kesimden sanatçılar, müzisyenler, işadamları, politikacılar, gazeteciler. Ne yapar eder, bin işinin içinde onlara özel zaman ayırırdı. Yaptığı işleri onlar görsün isterdi. Özel olarak telefon eder, grupları bir araya getirir, onlarla içki içmeye, sohbet etmeye bayılırdı. Bir ara, yine Egemen'in organizasyonu ile Yakup'ta bir araya gelmişiz. Öğle rakıları içiliyor. Mehmed Kemal, Selahattin Hilav, Aydın Emeç, Demirtaş Ceyhun, Çetin Özbayrak, Metin Deniz, Murat Belge, Ece Aksoy, Ömer Uluç, Mehmet Sönmez, Tanju Gürsu, Oktay Günday, Mazlum Göknel, Ferit Erkmen içiyoruz.

"Yahu, bir dernek kuralım. Var mısınız?" dedi. "İçkiciler ya da Ayyaşlar ya da İçki Sevenler Derneği. Nasıl olursa olsun."

Hemen bir defter alındı. Önce derneğin ilkeleri belirlendi. Sonra maddelere geçildi. O gün orada bulunanlar imzaladı. Defter bir ara bendeydi. Yakup'a verdim. Derneğin tüzüğü *Nokta* dergisinde yayınlandı. Sonra da defter kayboldu. Ama bende, dergide çıkan yazının fotokopisi hâlâ duruyor. Şakadan da olsa böyle bir dernek kurmuştuk.

Kendi kendimize.

Egemen, arada bir Sirkeci'de Gar Lokantası'na çağırırdı herkesi. Haberi olup da gelmeyen olmazdı. Cağaloğlu'na geldiğinde önce bizim Meliha'ya uğrardı. Meliha hepimizin arkadaşıydı. Çılgın Meloş der, takılırdık ona. Meliha her işimizi bilirdi. Herkesin dostuydu. Sıkıştıkça başvurduğumuz dost. Meliha tabelacılık yapardı. 'Ayet' adlı bir atölyesi vardı. İlk eşinin adını verdiği. *Hürriyet*'in karşısında. Hâlâ da var ya. Bir ara Atilla Tokatlı'yla evlendi. Bizimle birlikte dolaşır, bizimle birlikte içerdi. Egemen parasız kaldığında ilk borç istediği Meliha olurdu.

Güzel arkadaşlarından biri *Milliyet*'in Ankara temsilcisi Orhan Tokatlı, bir başkası gazeteci, televizyoncu Örsan Öymen'di. Örsan, ağabeyi Altan gibi soğuk değil, tam tersine sıcak, cana yakın, keyifli, neşeli bir insandı. Örsan'ı sevmeyen yoktu. Onlarla birlikte olmak çok güzeldi. İstanbul'a her gelişlerinde önce Kulis'te toplanılır, sonra eğlenmeye gidilirdi.

Egemen o tarihlerde karısından ayrılmış, Esentepe'de Meftun Olgaç'ın evini kiralamıştı. Ama geçici bir süre için. Meftun da gazeteciliği bırakmış, bir İsveçli kızla Bodrum'da Gümüşlük'e taşınmıştı. Meftun şeytanın tekiydi. Evi Egemen'e teslim ederken ne var ne yok, iğneden ipliğe, abajurdan bardağa her şeyi gösteren bir liste yapmıştı. Her gelişinde eve gider, kontrol ederdi. Eksik bir şey gördüğünde de hemen parasını isterdi. İşte o zaman müthiş bir ağız kavgası başlardı aralarında. Egemen'in şirretliği tutar, Meftun'a olmadık hakaretlerde bulunurdu. En büyük küfrü 'Öküüz' demekti.

Bizim Uzun Cengiz, birebir şahit olduğu bu kavgalardan birini aynen şöyle anlatmıştı:

"Meftun, islenmiş, yamulmuş, berbat olmuş tencere kapağını gösterip 'Şu pisliğe bak kardeşim. Tencerede pişirip kapağında yiyorsun. Bak listeye. Ben sana tertemiz teslim etmişim!' deyince Egemen, ağzından köpükler saçarak, 'Öküüüz! Listendeki parfümlerle viski şişelerinin yarı yarıya su olduğu da yazılı mıydı ha? Sahtekâr! Geçen-

lerde Ajda geldi. Beğendiği parfümü alıp sürünce midesi bulanmış, Egoş, bu su be diye bana sardı. Misafirlere viski verdim. Hepsi 'lan oğlum, bunlar viski değil, viski kokan su' deyince rezil oldum.' Meftun'da cevap olarak, 'Kardeşim, misafirlerin de viskilerini içip bitirmiyorlar ki. Ben de kalanları yeniden şişeliyorum işte. Ziyan edecek halimiz mi var? Zaten memleket fakir!' deyiverince gülmekten ölmüştük."

Meftun, çok para canlısıydı. Ve çok düzenli bir hayat sürerdi. Egemen onu yurtdışı konserlere götürürdü. Özellikle Rusya, Azerbaycan konserleri Meftun'a ciddi kazançlar sağlardı. Buradan Türkçe kasetler, Kuran-ı Kerim-

YAKUPGATE / ÜNLÜ TÜRK İÇKİCİLERİ

Gizli belgeleri açıklıyoruz!..

İki yıl önce Yakup'un Meyhanesi'nde kurulan Türk Ayyaşlar Derneği'nin tutanakları, bir dönemin karanlık'a kalan yanlarını gün ışığına çıkardı

Aslında oldukça sıradan bir dernek gibi görünmüştü ilk önce. Ancak sayfalar çevrildikçe, yakın tarihin sofer, ayyaşlığı kalmış bir bölümünün çıplaklığıyla gözler önüne serilmesiyle (Çok yazık!) bu derneğin tüm üyelerini, alman kararları, tabiklerini ve statüleriyle tüm toplantı tutanaklarını gözümüz önüne koymak zorunda kaldık. Bu konuyu yeniden bir belgeyi kamuoyuyla paylaşmak için her şeyden önce Yakup adlı lokantanın sahibi Üstelik sayı konusu olan Türkiye'nin büyük ayyaşlık sisteminin içinde yer alıp bir dernek olduğu.

Her şey bundan iki yıl önce başlamıştı. Hasan Şahan kardeşimiz, Taksim'in arka sokaklarından birinde, önceden beğendiğimiz bir lokanta yerine, rastgele gelerek başladığımız gecede, Galata'daki masanın etrafında toplanmış kalabalık bir grup dikkatimizi çekmişti. Yeni bir kulüp mü kuruluyordu, "donat su masaya" mı yakılıyordu?

Yakup adlı lokanta işyerinin sahibinin, bu derneğin kuruluş toplantısını tahsis etmesi bizlere fikir verdi ortaklığı da yapmış olduğu bu derneğin üyeleriyle diyeleri gözünüzde bulundurulmuştu bu toplantının. Yakup adlı şahsın işyerinde yapılmasından daha doğal bir şey olamazdı. Kısa adı TAD olan Türk Ayyaşlar Derneği, sanat ve kültür dünyasının kendine güvenen en sıkı ikililerini toplayacağı bu mekânda Kimler yoktu ki aralarında: Asım Bezirci, Egemen Bostancı, Metin Deniz, İslam Çupi, Murat Belge ve en az onlar kadar tanınmış on iki kişi daha.

Yakup'un meyhanesinde, kurucu üyelerin onaylanmasından sonra 26 Kasım tarihinde ilkini yapmış, 3 Aralık tarihinde ise resmî-gayri resmî üyelerin kararlar alınacağı ve meclisin toplantıya katılmayanların TAD'dan ihraç edileceğini belirlemişlerdi.

İşte ilk toplantı tutanağı olarak ... "İki ünlü Türk sarhoşu ihtiyarı oturmuş, zırlıyorlar kadeh kadeh. Toplantıya katılmalarından gerçi sekiz yıl geçmiş Bostancı ve Arifkesbir ile birlikte soğuk değilse de gevşemişler. Ancak alkollü sofralara ilk ağır toplantılarının yazı Mehmet Kemal ve kommünizmde sıkıcı olunsuzluğa rağmen gerçek ruhi buluk

Aziz Nesin: Limonlu kolonya üresi olur mu?

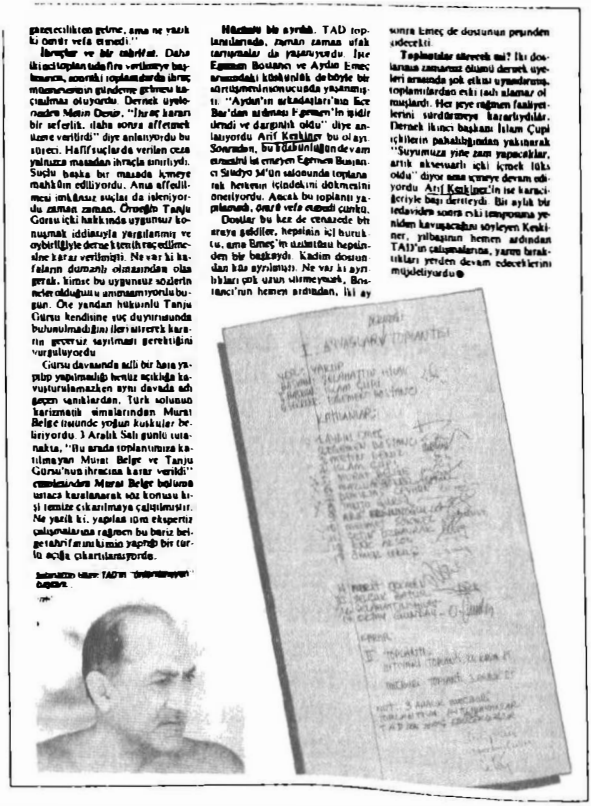
Egemen Bostancı: Cemaatçiyle görüşülmez

Murat Belge: Kuşluk bir tahrifatta üyeliği kurtardı

ler, incik boncuk, naylon kadın çorabı, ne varsa götürür, onları oralarda satardı. Gelirken de havyar, matruşka, votka falan getirir, burada satardı. Egemen de bunu bildiği için ona hakaret ederken 'küçük kaçakçı' derdi. Gerçi ciddi bir kira ödüyordu Meftun'a ama, Meftun'un tersine Egemen çok savruktu.

Son zamanlarda şekeri iyice yükselmiş, evden çıkamaz olmuştu. Hatta ayak parmaklarından bir-iki tanesini kesmişti doktorlar. Rahmetli Onat Kutlar bir gün ona Çiçek Bar'da,

"Ne o Egemen, yavaş yavaş alacaklılardan tüyüyorsun galiba," demişti de katıla katıla gülmüştük.

gazetecilikten gitme, ama ne vazik ki dergi vefa etmedi."

İhraçlar ve bir tabriket. Daha ilk açık toplantıda ihraç verilmeye başlanacak, sonraki toplantılarda ihraç müzakeresinin gündeme girmesine kalınılmaz olduğundu. Dernek üyelerinden Metin Demir, "İhraç kararı bir seferlik, daha sonra affetmek üzere verilirdi" diye anlatıyordu bu süreci. Hafif suçlarda verilen ceza yalnızca masadan ihraçla sınırlıydı. Suçlu başka bir masada içmeye mahkûm edilmiyordu. Ama affedilmesi imkânsız suçlar da işleniyordu zaman zaman. Örneğin Tanju Gürsu içki hakkında uygunsuz konuşmak iddiasıyla yargılanmış ve oybirliğiyle dernek üyeliğine geçici olmasına karar verilmişti. Ne var ki kafaların dumanlı olmasından olsa gerek, kimse bu uygunsuz sözlerin neler olduğunu anımsamıyordu bugün. Öte yandan hükümlü Tanju Gürsu kendisine suç duyurusunda bulunulmadığını ileri sürerek kararın geçerliliğini sayılmasını gerektiğini vurguluyordu.

Gürsu davasında salli bir hata yapılıp yapılmadığı henüz açıklığa kavuşturulamazken aynı davada adı geçen sanıklardan, Türk solunun karizmatik simalarından Murat Belge üstünde yoğun kuşkular belirliyordu 3 Aralık Salı günlü tutanakta, "Bu arada toplantıma katılmayan Murat Belge ve Tanju Gürsu'nun ihracına karar verildi" cümlesinden Murat Belge bolluma ustaca kavrulanarak söz konusu kişi temize çıkarılmaya çalışılmıştır. Ne yazık ki, yapılan tüm eksertiz çalışmalarına rağmen bu barsa belgeteahrif emrinin kimin yaptığı bir türlü açığa çıkartılamıyordu.

Hüküm bir ayrıntı. TAD toplantılarında, zaman zaman ufak tartışmalar da yaşanıyordu. İşte Egemen Bostancı ve Aydın Emeç arasındaki küskünlük de böyle bir tartışmanın sonucunda yaşanmıştı. "Aydın'ın arkadaşları'nın İşçi Bas'dan ayılması Egemen'in işidir dendi ve dargınlık oldu" diye anlatıyordu Arif Keskiner bu olayı. Sonradan, bu küskünlüğün devam etmesini isteyen Egemen Bostancı Stüdyo 54'ün salonunda toplanarak herkesin içindekini dökmesini önerliyordu. Ancak bu toplantı yapılamadı, çünkü vefa etmedi zaten.

Dostlar bu kez de cenazede bir araya geldiler, hepsinin içi burukta, ama Emeç'in ölümünü hepsinden bir başkaydı. Kadim dostundan kısa ayrılmıştı. Ne var ki ayrılıkları çok uzun sürmeyecek, Bostancı'nın hemen ardından, iki ay sonra Emeç de dostunun peşinden gidecekti.

Taşkınlar sürecek mi? İki dostlarının zamansız ölümü dernek üyeleri arasında şok etkisi yaratırken, toplantılardaki eski tadı alamaz olmuşlardı. Her şeye rağmen faaliyetlerini sürdürmeye kararlıydılar. Dernek ikinci başkanı İslam Çupi içkilerin pahalılığından yakınarak "Suyumuza yine zam yapacaklar, artık akvaryumlu içki içmek lüks oldu" diyor ama içmeye devam ediyordu. Arif Keskiner'in ise karacığeriyle bağı derteydi. Bir aylık bir tedaviden sonra eski temposuna yeniden kavuşacağını söyleyen Keskiner, yalnızların hemen ardından TAD'un çalışmalarına, yarım bırakılanları yeniden devam edeceklerini müjdeliyordu.

Hastalığında sürekli evine gidiyordum ziyarete. Bir gün öğleüzeri ona gittiğimde uzun süre kapıda bekledim. Egemen içeride telefonla konuşuyordu. Kahkahaları dışarı taşıyordu. Sonunda gelip kapıyı açtı.

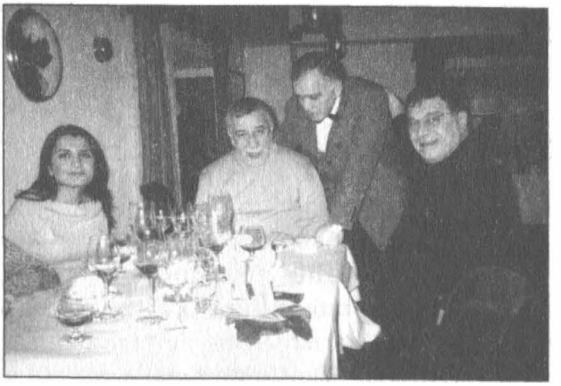
"Hayırdır," dedim. "Pek neşelisin."

"Örsan'la konuşuyordum," dedi. "Orhan Tokatlı bugün evinde paşaları kahvaltıya çağırmış. Onlar da sabah onda gelmişler. Tabii Örsan'sız olur mu? Örsan da orada. Telefon başında bana kahvaltıdan naklen yayın yapıyordu. Paşaların salona girişleri, özel tutulmuş garsonlar, şampanya servisleri, havyarlar, kuşsütü eksik kahvaltı sofrası." Egemen bu konuşmalarda bir cümleye takmış. Onu tekrar edip duruyor. Bir yandan da gülüyor.

"Paşalar havyara daldı... havyara daldı... havyara daldı..."

Salona girer girmez yine telefon çaldı. Telefondaki yine Örsan. Hâlâ Ankara'dan naklen yayın yapıyor. Egemen gülmekten katılıyor.

Egemen'in çok sevdiği arkadaşlarından biri de Uçal Dalgıç'dı. Uçal, ilk zamanlar THY Almanya bürosunun başındaydı. Dünya güzeli, eğlenceli bir adamdı. Hep gülerdi. Gençliğinde futbol oynamış, Güneşspor'da mı, Demirspor'da mı kalecilik yapmıştı. Ankara kökenliydi. Tanımadığı kimse yoktu. Duygu yüklü biriydi. Arkadaşları için yapamayacağı bir şey yoktu. İşte bu yüzden de, Egemen'in Avrupa konser organizasyonlarına çok yardımcı olmuş, hatta onun için kendi adına bankadan krediler alarak Egemen'e destek bile olmuştu. Egemen, yine de ona 'Pat' demekten geri kalmazdı. 'Pat' demek patavatsız demekti. Her şeye rağmen Egemen'in her türlü kaprisine katlanır, ses çıkarmazdı. Bir defasında Egemen ondan Türkiye'de bulunmayan yaka mikrofonları istemiş. O tarihlerde yaka mikrofonu daha Türkiye'de kullanılmıyor. Uçal da onları almış göndermiş. Gönderirken kutunun içine iki-üç şişe de viski koymuş; Egemen sevinsin diye. Tabii gümrükte büyük sorun olmuş bu olay. Egemen çok sinirlenmiş. So-

Hümeyra, ben, restoranın müdürü ve Uçal. Venüs. Uçal'ın karşısında, ama fotoğrafa tam girememiş. Viyana'daki Kervansaray'dayız. İbrahim Doğudan'ın açtığı ilk restoran. Türk insanına onur kazandıran bir yer.

nunda da Uçal'a,

"Ulan Pat," demiş, "sen 'küçük kaçakçılık sektörü'nde sıfır numarasın. Senden bir bok olmaz. İnsan mikrofon kutusunun içine viski koyar da ağırlaştırır mı kutuyu?"

Uçal, şaşkın,

"O kadar iyilik yap arkadaşına, viskisine kadar düşün. Sonunda bir de hakaret etsin sana," demişti.

Egemen'in Avrupa ve Güney Amerika gezileri Uçal'la ve Örsan'la olurdu. Türkiye'ye geldiğinde hep birlikte olurduk.

Uçal'ın patavatsızlığına bir örnek de ben yaşamıştım. Bir gün İstanbul'da, bir restoran-barın açılışına gitmiştik Mustafa Oğuz'la. Baktım Uçal da orada. Sarılıp öpüştük. Çoktandır görmemiştim. Beni görünce, o an aklına geldi sanırım, yanımızdaki kalabalıktan birine,

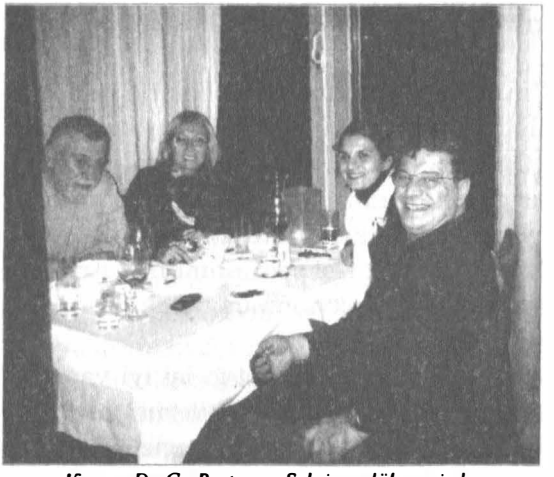
"Tuğrul, bak, bak. Gel seni Komünist Arif'le tanıştıra-yım," demiş, sonra bana dönmüş, "Bak bu da Faşist Tuğ-rul. Tuğrul Türkeş," demişti.

Patavatsız falandı ama yaptığı işi iyi yapardı. Bir ara Türk Hava Yolları'nın halkla ilişkilerini yürütürken, Cen Ajans'ta çalışan bizim Karanlık Cengiz'le birlikte *Skylife* dergisini beş parasız çıkarmayı başarmıştı. O dergi hâlâ

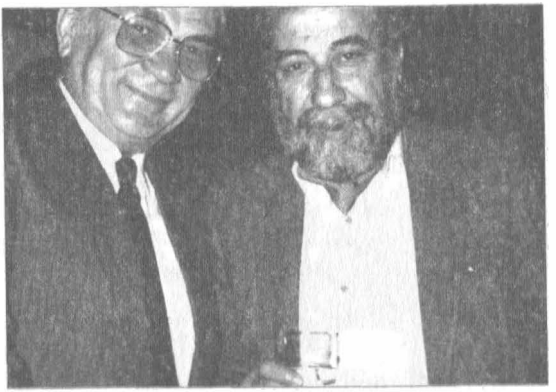
aynı güzellikte çıkmaya devam eder durur. Hani, uçağa bindiğinizde koltuğun arkasından alıp okuduğunuz, Türkçe-İngilizce dergi var ya. İşte o.

Gittiği her ülkede on bin olan yolcu sayısını yüz bine, yüz elli bine çıkaran adamdır Uçal. THY'nin gururu.

Yıllar sonra, geçen bayram sevgili Hümeyra ile çıktığımız Orta Avrupa gezisinde yolumuz Viyana'ya düştü. Uçal'ın Viyana'da müdürlük yaptığını biliyorum. Telefon etmek gibi bir gaflette bulundum. İki gün süresince, yere göğe sığdıramadı bizi karısı Venüs ile birlikte. Viyana'nın en lüks restoranları olan Do-Co'da Kervansaray'da ağırladı bizi. Avrupa'nın en güzel yemeklerini yedirdi bize. Hele ki, bu restoranların sahibinin Türk olduğunu öğrenince daha bir gururlandık. Daha bir mutlu olduk. Meğer, İstanbul'daki eski Kervansaray'ın sahibi rahmetli İbrahim Doğudan açmış Viyana'daki Kervansaray'ı. Sonrasında oğlu Atilla, Avrupa'nın en lüks restoranlar zincirini kurmuş. 'Do-Co' adıyla. Sonra da yarışçı Nikki Pakula ile ortak, büyük bir catering organizasyonuna girişmiş. Formula 1 ve Wimbledon Tenis Turnuvası'nın, Avrupa'nın önemli üçdört uçak şirketinin yemek ihtiyaçlarını karşılıyormuş. İki

Viyana. Do-Co Restoran. Şehrin en lüks yerinde.
Ben, Venüs, Uçal ve Hümeyra.

Çiçek Bar: Güneri Artunkal'la Viyana'da Restoranlar zinciri oluşturan İbrahim Doğudan'ı konuşuyoruz. Doğudan, Güneri abinin eski dostu.

yıl üst üste Avusturya'da 'Yılın Adamı' seçilmiş Atilla Doğudan. İnsanın böyle şeyler duyup da sevinmemesi mümkün mü?

Çiçek Bar'da bu duygularımı Güneri Artunkal'a anlatırken,

"Biliyor musun Arif, İbrahim Bey nasıl kurdu o ilk restoranı? Bak sana anlatayım," dedi. "İbrahim, benim iyi dostumdu. İstanbul'da, bir Avusturyalı kadına âşık oldu. Kadın kontes. İşi çalışanlara bırakıp gitti Viyana'ya yerleşti. O kadınla evlendi. İyi bir işadamıydı. Bu işi iyi bildiği için, hemen bir restoran açtı. Adı 'Kervansaray'. Restoranı açtı ama, her gün birileri gelip sürekli teftiş ediyorlar dükkânı. Bir gün kasa, bir gün mutfak, bir gün personel, vergi vs. derken İbrahim sıkılmış bu denetim işinden. Böyle iş yapılır mı diyerek kapatmaya karar vermiş restoranı. O gün yine üç kişi gelmiş restorana. İbrahim demiş ki, 'Tamam kardeşim, tamam. Kapatıyorum restoranı. Bıktım sizden be!' Adamlar gayet kibar. Demişler ki: 'Biz sizi restoranı kapatın diye denetlemiyoruz. Açtığınız yeri, bizim kurallarımıza birebir uygun olarak işlettiğinizi gördük. Viyana'ya böyle güzel bir restoran kazandırdığınız için teşekkür ediyoruz. Paraya pula ihtiyacınız varsa yeni işleriniz için Avusturya hükümetinin size her türlü hizme-

Uçal'ı Viyana'da tanımayan yok. O yüzden yolcu sayısı 150 bini bulmuş. Önüne geleni Türkiye'ye gönderiyor. Önünden geçerken yakalandığımız İtalyan Restoran'ı çalıştıranlar zorla soktular bizi içeri. İçkilerini içmezsek bırakmıyorlar. İçelim bari, dedik. Onlar da Türkiye'ye gelen turistlerden

te hazır olduğunu söylemeye geldik. Bizi yanlış anladınız,' demişler. İbrahim Bey çok sevinmiş bu duruma. İbrahim Bey'in ölümünden sonra, o güne kadar Viyana sosyetesinin çok sevdiği oğlu Atilla geçmiş işin başına. Senin de dediğin gibi şimdi Avusturya'da restoranlar zinciri oluşturmuş. Ben de her Viyana yolculuğumda mutlaka uğrarım."

Uçal ve karısı Venüs bütün Viyana'yı gezdirdiler bize. İlk gece, Kervansaray'dan çıkmış, yürüyerek arabamıza gidiyoruz. Hava soğuk. Ama güzel. Bir İtalyan restoranının önünden geçerken, kapıda duran müdür,

"Hey, Turco!" diye yakaladı Uçal'ı. İtalyanca büyük tezahüratta bulunuyor bizim Uçal'a. İçeriden garsonlar çıktı. Herkesle öpüşüyor Uçal. Zoraki içeri soktular bizi. Bir içkilerini içmeden bırakmadılar. İtalyanların bile sevgisini kazanmış bir Türk bizim Uçal. İşini iyi bilen bir Türk.

"Biliyor musun Arif, ben bu İtalyanları bile tatilde Türkiye'ye gönderiyorum," dedi. "Dostluğumuz oradan."

Uçal'lı Viyana bir başka güzel. Bir de üç gün sonra Prag'dan uçağa binerken, ismimizi anons ettirip bir-iki dakika için bile olsa yüreğimizi ağzımıza getirmeseydi daha

iyi olurdu ya, neyse. Uçağa binerken Uçal'ın "İyi yolculuklar," diyen sesiyle daha bir mutlu olduk sonunda tabii.

Bu kadar da ince adamdır. Adam gibi adamdır yani. Düşünüyorum da, dostluk ne büyük bir değer; dostu olanlar için.

Moskova'ya çok gittiğim sıralar... Son günüm. Elçilikteki arkadaşlarıma vedaya gittim. Necil Nedimoğlu ve Halil'e. Türkiye'ye dönüyorum. Bir şeyler isteyip istemediklerini sormak için. Necil, bana,

"Bugün Örsan Öymen'le Hasan Cemal uğradı. Çin'den geliyorlarmış. Ben de senin burada olduğunu söyledim. Onlar da yarın aynı uçakla dönüyorlar. Dediler ki: 'Arif gece saat on birde Intourist Oteli'nin barına gelsin. Biz orada olacağız. Bekliyoruz.'"

Teşekkür edip ayrıldım Necil'den. O gece saat on birde Intourist Oteli'nin barından içeri girdiğimde Örsan'la Hasan Cemal'i barın loş ışığında, koltuklara oturmuş, viskilerini içerken buldum. Gurbette dostlara rastlamak kadar insanı mutlu eden başka bir şey yoktur. Hemen hemen iki aydır birbirimizi görmüyoruz. Bir ayı aşkın bir süredir Çin'deler. Oradan dönüyorlar. Her hallerinden yorgun oldukları belli. Sarılıp öpüşüyoruz. Bir viski de ben alıyorum bardan. Çin üzerine söyleşiye başlıyoruz. Mao'nun Çin'i kolay kurulmadı. Biz meraktan biraz biliyoruz ama Çin Türkiye'de pek bilinmeyen bir 'muamma'. Bilmece. Ben merakla anlatılanları dinliyorum. O tarihlerde Çin'e, Sovyetler'e gitmek bir mesele. Bakmayın benim Sovyetler'e damat olduğuma. Ciddi yürek işi bu. Aşk işi. Neyse, onu sonra anlatacağım nasıl olsa. Biz sohbeti sürdürürken bir adam geliyor elinde tepsiyle. İçinde dört dolu viski bardağı var. "Merhabalar," diyor adam. "Rahatsız etmezsem eğer, sizinle oturabilir miyim? Sizlerle birer viski içmek istiyorum."

Bizim gibi Türkçe konuşan birine o tarihte Moskova'da, bir barda rastlamak şaşırtıyor bizi. Hep birlikte "Buyurun, rica ederiz," diyoruz. Adam otururken konuşmasını

sürdürüyor:

"Barda içerken birden Türkçe konuşmalar duydum. Kulak kabarttım. Biz Moskova'da böyle şeylerin hasretini çekiyoruz. Bundan da cesaret alarak hemşehrilerime birer viski ısmarlayayım istedim. Sohbetinizi böldüm ama kusura bakmayın," dedi.

Üçümüz birden 'Estağfurullah' çektik. Meraktan öleceğiz. Söze hemen Hasan Cemal girdi:

"Hayırdır hemşehrim. Ne geziyorsun Moskova'da," dedi.

Adam gayet sakin,

"Biz burada çalışıyoruz abi," dedi.

Bunun üzerine hepimiz birbirimize baktık. Almanya mıydı burası? Moskova'da çalışmak, şaşırtıcı geldi bize. Örsan girdi lafa:

"Nerede çalışıyorsunuz? Kaç kişisiniz?"

"Havaalanında çalışıyoruz. Sekiz yüz kişiyiz."

"Yani," dedim. "Siz sekiz yüz Türk Moskova'da yeni havaalanı mı yapıyorsunuz?"

"Evet abi," dedi adam.

"Peki nasıl buldunuz bu işi?" dedi Hasan.

"Biz aslında Almanya'dan geldik. Bu ihaleyi Almanlar kazanmış. Biz de o firmanın elemanlarıyız. Getirdiler buraya. Bir yıldır buradayız. Daha da bir yıllık işimiz var."

"Memnun musunuz?" dedi Örsan.

"Çok memnunuz," dedi adam. "İnsan gibi yaşıyoruz. Karı kız da bol. Gerçi otellere almıyorlar ama olsun; biz de karıların evlerine gidiyoruz."

"Korkmuyor musunuz?" diye sordum.

"Ne korkması abi," dedi adam. "Burada her şey parayla. Bastırdın mı parayı, bakma gerisine. Her kapıyı açarsın."

"Paranızı ruble olarak mı alıyorsunuz?"

"Tamamını değil. Dörtte birini ruble, geri kalanını mark olarak alıyoruz. Onu da memlekete gönderiyoruz zaten. Çoluk çocuk ekmek bekliyor bizden. Yoksa ne işimiz var buralarda?"

O gece bu muhabbetle sürdü. Adam kibar. Bir süre sonra bizi baş başa bıraktı. Biz de fazla kalmadan çıktık. Sabah erkenden havaalanında olacağız.

Uçakta ben Örsan'la yan yana oturuyorum. Bir yandan kitabımı okuyor, bir yandan Örsan'la konuşuyorum. Örsan çantadan notlarını çıkarmış, onları düzene koyuyor. Hasan da ön koltukta. O da iş yapmaya çalışıyor. Akşamki alkolden başı ağrıyor.

"Ben onun çaresine bakarım," dedim Hasan'a.

Hemen yanımdaki poşetten bir votka çıkardım. Kapağını doldurarak Hasan'a uzattım.

"Şunu at. Hiçbir şeyin kalmaz."

"Yapma Arif. Öldürecek misin beni," dedi.

'Çivi çiviyi söker' muhabbetiyle kapağı gırtlağımdan aşağı boşalttım. Bir tane daha doldurup Örsan'a uzattım.

"Sağ ol Arif be. İyi akıl ettin bunu."

Örsan da bir dikişte kapağı boşalttı.

"Hadi verin bakayım," dedi Hasan. "Bir de ben deneyeyim."

Bir kapak da Hasan'a.

Uzatmayalım. Yeşilköy'e indiğimizde o büyük, binlik votkadan eser kalmamıştı.

Egemen gerçek bir telefon hastasıydı. Öyle anladığınız gibi bir hasta değil. Tam bir telefonkolik yani. İyi ki bugünlerin cep telefonuna yetişemedi. Yetişse kimbilir neler olurdu. Telefon onun eli ayağıydı. Hatta bir ara Ankara Hastanesi'nde yattığı bir aylık tedavi süresi için odasına iki özel telefon hattı çektirmişti; telefonun hiç bulunmadığı dönemde. Kendine özgü bir adamdı.

77 seçimlerinde Emel Sayın'la Tahran'da turnedeydi. Ecevit'e oy vermek için bir günlüğüne Tahran'dan gelip oyunu kullanıp tekrar dönmüştü.

Azerbaycan ve Rusya konserleri sırasında Nâzım'ın dostu Ekber Babayev'le tanışmış, kanka olmuşlardı. Benim de çok sevdiğim Babayev ölünce onunla ilgili bir anma günü düzenledik. Ekipte Emel Sayın da vardı. Fakat o

gün İstanbul'da kardan kimse sokağa çıkamayınca günü iptal etmek durumunda kalmıştık. Böyle de sadık bir dostluğu vardı.

Bir gün Tunca, Tevfik, Egemen, Öztürk Serengil sabaha kadar içmişiz. Sabaha karşı Yenikapı'ya gidelim, diye tutturdu Egemen. Kalktık gittik. Levent Kral adındaki sinema oyuncusu bir arkadaşımızın sahilde açtığı kahvemeyhane tarzı yerde hem içiyor, hem oyun oynuyoruz. *Hürriyet*'in yazı işlerinden olan arkadaşımız Hüseyin Güneş kokumuzu almış gibi yanında köpeği ile oraya geldi. Hüseyin, Tunca ve Tefo'nun çocuklukları Laleli'de geçmiş. Orada büyümüşler. Herkes herkesin defosunu bilir. Sabahın beşinde bir yandan kâğıt oynuyor, bir yandan içiyoruz. Hüseyin kısa boylu ve koca kafalıydı. Galatasaraylıydı. Tunca ona 'Tetabond' diye isim takmıştı. Benim de iyi arkadaşım olmuştu Hüseyin. Hep delikanlı ayaklarında. Yanında koca bir Alman kurdu. Hüseyin köpeği değil, köpek Hüseyin'i gezdiriyor sanki. Köpekle hava basıyor.

"Bırakırsam parçalar," diyor.

"Yahu, al git şu köpeği. Bak oyun oynuyoruz," diyoruz.

Hüseyin hiç oralı değil. Köpeği getirmiş yanıma,

"Bak, bırakırsam parçalar ha!" deyip duruyordu.

"Hüseyin, şunu al başımdan," diyorum.

Hüseyin'in hiç umurunda değil. Hâlâ,

"Bak, bırakırsam hepinizi parçalar," diyor, başka bir şey demiyor.

Fazla dayanamıyorum Hüseyin'in bu hallerine. Benim de kafam kıyak. Köpeğe bir kafa atıyorum. Köpek viyaklayarak kaçmaya başlıyor; peşinden Hüseyin'i çekerek. O günden sonra Hüseyin bir daha bize köpek muhabbeti yapmadı. Güzel, temiz, saf bir kardeşimizdi. Hava atmasını severdi. Kıçından tabanca eksik olmazdı. Çok genç yaşta alkolden yitirdik onu da. Tunca Aksoy gibi. Egemen'i de şekerden.

Dostları Egemen'i bir türlü unutamıyordu. Bir şeyler yapılmalıydı onun için. Gerçekten de Egemen çok şeyler yapmıştı bu halk için. Unutulmamalıydı. İşte böyle bir za-

manda Erol Simavi duruma el koydu. Egemen'in yakın dostlarını topladı Etap Oteli'nin roof'unda. Emel Sayın, Erdoğan Şenay, Yılmaz Sanlı, Metin Deniz, Liza, Onat Kutlar, Ergil Tezeldi, Atilla Özdemiroğlu, Müjde Ar, Onno Tunç, Garo Mafyan, Sezen Aksu, Nükhet Duru, Adile Naşit, Şener Şen, İsmet Kasapoğlu, Hüseyin Baş, Mustafa Oğuz, Safa Önal şimdi anımsayabildiklerim. Otuza yakın insandık.

Bu bir danışma toplantısıydı. Sonunda bir vakıf kurmaya karar verildi. Vakfın amacı gösteri sanatlarına katkıydı. Bu iş için kaynak bulunması gerekiyordu. O nasıl olacaktı? Evet, Erol Bey altyapı için bir şeyler yapacaktı. Erdoğan da öyle. Ama bunlar yetmezdi ki. Sürekliliği sağlayacak bir gelir bulunması lazımdı. Konuşmalar sonunda hâlâ yanık duran Şan'da bir oyun sahneye konulmasına karar verildi. Bu oyun Egemen'in yaptığı oyunlardan kolajla yapılacak bir oyun olacaktı. Bir defalık bir gösteriydi bu. Davetiyeler bağış niteliğinde olacaktı. Altı ay sonraki Ağustos mehtabının dolunay olduğu güne denk getirilecekti. Onat ve Metin Deniz'in bu önerisi destek gördü. Ben kolajların Safa Önal tarafından yapılmasının pratik ve çözüm getirici olduğunu savundum. Ardından görev bölümü. Bir toplantı daha. İş toparlanamadı. Öylece kaldı. Bense işin peşini bırakmadım. Kendimce bir proje geliştirmeye başladım. Bana göre Egemen'in yaşamı iyi bir televizyon dizisi olabilirdi. Yine Egemen'de sahne alan sanatçılardan oluşan bir dizi. Asistanımı görevlendirdim. Egemen'in arkadaşlarından Egemen'le ilgili anekdotlar toplanacak, bunlar bir senaryo malzemesi haline getirilecek, dizi yapılacak. Bundan elde edilen gelir olduğu gibi Egemen için kurulacak vakfın ana sermayesi olacaktı. Bu çabalar sürerken bir gün bir arkadaşım bana,

"İyi yapmıyorsun," dedi.

"Niye?" dedim.

"Çünkü Egemen'in ailesi senin bu işten para kazanacağını düşünüyor."

İşte o gün işi bıraktım.

İlgili kasetler çözülmemiş olarak hâlâ bende durur. Bugün düşünüyorum da, bu dedikodulara aldırmayıp o işi yapsaydım. Egemen'in vakfı da kurulmuş olsaydı. Ne tuhafız. Bazen ne kadar çok korkuyoruz dedikodudan. Aslında ne dedikoducu bir toplumuz biz. Yaratıcılığa karşı bir toplum. Kulakların çınlasın Sinan Çetin...

İşte bu güzel iş böylece kaldı. Ama ben yine de onun anısına böyle bir dizi projesine hâlâ inanıyorum. Egemen olsaydı hiç aldırış etmezdi. Nitekim, ölmeden önce çok emek vererek kurduğu Sivaslılar Vakfı hâlâ varlığını sürdürüyor. Ve vakfın yöneticileri her yıl 23 Nisan'da mezarı başında yaptığımız anma toplantılarına hiç aksatmadan katılıyorlar. Güzel bir vefa örneği.

Egemen konusunu güzel bir anımla noktalamak istiyorum. Egemen Brezilya'dan 'Brasil Tropicana' diye bir ekip getirmiş. Daha önce söz etmiştim. Hepsi birbirinden güzel kızlar. Hepimizin ağzının suyu akıyor. Ekip, 'Süperstar' diye Egemen'in lanse ettiği Ajda Pekkan'a eşlik ediyor. Gösteriler Açıkhava Tiyatrosu'nda. Bizler, Egemen'in dostları, tiyatronun kulisinin açıldığı bahçede her akşam viskilerimizi içiyoruz. Aklımız fikrimiz kızlardan birini araklamakta.

Ekip, Açıkhava Tiyatrosu'ndaki gösterilerini bitirdikten sonra Caddebostan'da, Fahri Bey'in mi, Hasan Kazankaya'nın mı gazinosunda çıkmaya başlamıştı. Bir gün, Can Ok'la birlikte biz de Caddebostan'dayız. Egemen sıkışmış. Ekipteki kızlardan biri gidecek, yerine bir kız gelecekmiş.

"Arif, şu işi sen halletsene. Kızın birini havaalanına götür, öbürünü al gel," dedi.

"Tamam, gider gelirim ama ben dil bilmiyorum ki," dedim. "Nasıl olacak bu?"

"Sen halledersin, halledersin."

"Yahu olmaz. Ben beceremem. Can da gelirse olur," dedim.

Bunun üzerine Can,

"Gelecek kızı ben alırım ama. Yoksa gitmem," dedi.

"Siktir git," dedi Egemen. "Ayarlayabilirsen helal olsun."

"Tamam," dedi Can.

Biz ekipten güzel bir Brezilyalıyı alıp Yeşilköy Havalimanı'na gittik. Havalimanında onu bırakıp gelen kızı aldık. Gelen kız piyanistti ve hiç düşündüğümüz gibi değildi. Gözlüklü, kısa boylu, çirkin bir kız. Can'ın iştahı kursağında kaldı. Kendi şansına küfredip duruyordu. Dönüşte Egemen'e şikâyete başladı. Egemen de,

"Ne yapalım. Şansına küs oğlum," dedi.

O gece, sabah beşe kadar Caddebostan'da içtik, eğlendik. Uzun zamandır benim aklım ekip başı olan kızdaydı. Fakat Egemen, kimsenin ona asılmasına izin vermiyordu. Onu kendisine ayırmıştı. Ama zaten fazla bir şey yapacağı da yoktu. Çünkü şeker hastasıydı. Ben ise kıza sürekli yatırım yapıyordum. Bütün öbür kızlar gibi o da 1.80 boyunda, esmer tenli güzel bir Brezilyalıydı. Ekibin hepsi bir tornadan çıkmış gibi güzeldiler.

Gecenin sonunda, yani sabaha karşı bütün ekip kafayı bulmuş. Ben de kimseye çaktırmadan o kızı arabaya alıp İstanbul yakasına geçmiştim. Ekip, Gezi Oteli'nde kalıyordu. Ben allem edip kallem edip kızı eve getirmiştim. İki arada bir derede viskiler, kahveler derken işi bitirmiş, güzel bir birliktelik yaşamıştım. Saat 7.30'da da kızı oteline bırakmıştım.

Öğleüzeri kalkıp Erman Han'daki yazıhaneme gitmiştim. Saat 12'de Egemen telefon etti.

"Bir öğle yemeği ısmarlasana," dedi.

"Olur. Ama benim içki içecek halim yok. Onu bilesin," dedim.

"Benim de yok. İçkisiz bir yer olsun."

"Neresini istersin?"

"Piknik olur. Güzel bir yemek yiyelim. Ama ben iki kişiyim," dedi.

"Misafirin kim?"

"Baleden sorumlu olan dansçı," dedi.

İşte o zaman bende şafak atmıştı. Acaba kız Egemen'e

durumu anlatmış mıydı? Egemen bunun için mi benimle yemek yemek istiyordu? Yemek konusunda birbirimize her zaman teklifsizdik. Bu işte bir bit yeniği olmalıydı. Gidince anlayacaktık. Ama bir şey vardı ki Egemen'in sesi telefonda hiç de kızmışa benzemiyordu. İnşallah öyle olur diyerek, kararlaştırdığımız gibi saat 13.00'te Piknik'te oldum. Piknik o tarihte Beyoğlu'nun en güzel restoranıydı. Üç kişilik bir masa söyledim şefe. Gösterilen yere oturdum. Çok geçmeden Egemen geldi. Yanında geceyi birlikte geçirdiğimiz o güzel Brezilyalı. Ayağa kalkıp her ikisiyle de öpüşüp yer gösterdim. Ben dikkatle Egemen'i gözlüyorum. Baktım Egemen hiç oralı değil. Yani hiçbir şeyden haberi yok. Yemekler söylendi. Gayet güzel bir yemek yiyoruz. Dün gecenin nasıl güzel geçtiğinden, Can'ın nasıl tufaya geldiğinden söz edip gülüyoruz. Kıza durumu anlatmaya çalışıyor Egemen. Can'ın nasıl bozulduğunu. Kız da gülerek katılıyor bize. Tam o sırada Egemen'in adamı olan çevirmen çocuk geliyor. Yanımda ona yer veriyorum. Konuşmalar onun aracılığıyla daha bir keyifli oluyor. Egemen de kızla flört etmeye çalışıyor. Bir ara elini kızın omzuna atıyor. Ben kahkahalar arasında fazla dayanamıyorum.

"Egemen asılma, yengen olur," diyorum.

"Öküüz, ne yengesi?" diyor gülerek.

"Ciddi söylüyorum. Vallahi yengen olur."

Biraz ciddileşmeye çalışıyor.

"Nereden çıktı şimdi bu."

"Bir yerden çıkmadı canım. Dün gece siz minibüsle İstanbul'a geçerken ben de kızı aldım arabaya. Birlikte geçtik. Sen sarhoştun. Haberin yok tabii."

"Eee, ne olmuş yani?"

"Ne olacak canım, o arada bizim eve şöyle bir uğrayıp kahve içtik, viski içtik."

"O kadar mı?"

"Eşek değiliz ya," dedim. "Eve kadar gelmişken..."

"Hassiktir, eşşoğlu eşşek!" diye bir küfür bastı.

Yanımda oturan çevirmen çocuk konuşmalarımıza tanık oluyor ama şaşkın. Fazla dayanamadı.

"Peki nece konuştunuz? Nasıl anlaştınız abi?" dedi bana.

"İspanyolca konuştuk," dedim, gayet kendimden emin.

"Ama abi, onlar İspanyolca bilmez ki, Portekizce konuşurlar."

"O zaman Portekizce konuşmuşuzdur oğlum. Ne bileyim ben," dedim.

"Senden her bok beklenir," dedi Egemen. "Biz beceremedik, sen becerdin. Aferin sana. Hadi hesabı öde de gidelim 'enişte'," dedi.

Hesabı ödeyerek çıktık. Tabii yine akşama buluşmak üzere ayrıldık.

Egemen konusunu şimdilik burada noktalıyorum. Tekrar yaşamıma kaldığımız yerden, yani 1971 ortalarından devam ediyorum.

Park Otel'in balkonu. Her akşamki uğrak yerlerimizden biri. Yaz günü, günbatımında müthiş manzarasıyla İstanbul'un gözde mekânlarından. Seçkin insanların, sanatçılar ve gazetecilerin geldiği bir yer. Otelin hemen altında küçük bir cami var. Adı Valide Sultan Camisi. Balkondan elinizi uzatsanız, ezan okuyan müezzinle el sıkışacaksınız sanki. O kadar yakın. Akşamüstü, içki saati hep akşam ezanına denk gelir nedense. O zamanlar şimdiki gibi değil. Ezan okunacaksa, müezzinin ezanı minarenin şerefesinden okuması gerek. Yani bizzat şerefeye çıkması gerek. İki elini, kulaklarında kepçe gibi duracak şekilde açacak, sonrasında da hem şerefede dönecek, hem de güzel sesiyle ezanını okuyacak. Müezzin tam bizim karşımıza geldiğinde, sanki gözlerimizin içine bakarak, 'Bre zındıklar, ben ezan okuyorum, siz orada içki içip günaha giriyorsunuz' dercesine ezanına devam ederdi. Ya da biz öyle algılardık. Bir gün yine, tam karşımıza geldiğinde hep birlikte kadeh kaldırdık müezzine. Şaşıran müezzin birden dönüp öbür yönde ezana devam etti. Sonraları bir daha hiç bizim tarafa bakmadı. Park Otel yönünü hep es geçti.

İşte o günlerin birinde, ben Cannes maceralarımı anlatıyorum. Bir ara Tevfik Yener,

"Yahu, biz de bir film şirketi kursak. Filmler yapsak. Sonra da Cannes'a gitsek. Düşünebiliyor musunuz? Hep birlikte Cannes'dayız. Kimbilir ne çok eğleniriz!" dedi.

Kâmuran da destekliyor bu teklifi. Egemen de. Ben zaten dünden razıyım. Yalnız Cengiz, bizden daha gerçekçi. Bu dolmuşa binmiyor.

"Beni geçin, ben yokum," diyor.

Bütün ısrarlarımıza rağmen "Ben yokum," diyor.

Akşamın gündemi, kurulacak firmanın adı etrafında dönüyor. Her kafadan bir ses çıkıyor. İki saatlik bir tartışmadan sonra, firmanın adında karar kılınıyor: EKTA.

EKTA, bizim isimlerimizin baş harflerinden oluşuyor. Egemen Bostancı, Kâmuran Aksu, Tevfik Yener, Arif Keskiner.

"Şimdi sen işe başla," diyorlar bana.

Önce bir yazıhane bulunmalı.

"Bu kısmını ben hallederim," diyorum.

Bildiğim bir şey var çünkü. Kardeşim Apo, o tarihlerde Yılmaz Güney'den ayrılmış. Kendi adına bir film yazıhanesi kurmuştu. Adı Umut Film'di. Beyoğlu'nda, Alyon Sokak, Alyon Geçidi'ndeki Gülçin Han'da. Yanındaki bir oda Nâmi Dilbaz ve Mahmut Koramaz'a ait Adana Bölgesi Film İşletmesi; Başak Film'in yazıhanesi. Bir başka oda da yine bir film yazıhanesi, ama çalışmıyor. Hep kapalı.

Apo'yla konuşup o kapalı yazıhaneyi bana ayarlamasını söylüyorum. Çünkü ben de genelde Apo'nun yazıhanesinden yürütüyorum fotoroman işlerini. Bu arada Apo'nun muhasebe işlerine yardımcı olmaya çalışıyorum. Sonunda istediğim oluyor. Bir-iki ay içinde odayı kiralıyorum. Hemen, bizim Meliha'ya da bir EKTA FİLM tabelası yazdırıyorum. Kapıya asıyorum. Mobilyaları bizim Adalı arkadaşımız Arso'dan alıyorum. Vadeli. Badana boyadan sonra, eş dost bir açılış yapıyoruz. Sinemacı ve gazeteci dostlarımızla. Tekin Aral, penceremizin baktığı Elhamra Sineması'nın arka duvarını boyamaya kalkıyor. Zorla vazgeçiriyoruz.

Duvarı görmemek için bir perde taktırıyorum. Ve ben artık fotoroman işlerini oradan hallediyorum. Film işi bir hayal. Ama bazı akşamüstleri Cengiz, Mazlum, Tefo, Egemen, Kâmuran, Tekin, Tanju Gürsu, Şeref Gedik, Feyzi Tuna, Safa Önal ve bir dolu fotoroman oyuncularımız yazıhanede içki içip muhabbet ediyoruz. Herkes gibi ben de sinemayı çok seviyorum. Daha önce küçük rollerde oyunculuk ve figüranlık yapmışlığımız da var. Arkadaşlarımın çoğu sinemadan. Kış akşamları Papirüs ve Kulis'te onlarla birlikteyiz. Feyzi Tuna yönetmenlik yapıyor. Şeref Gedik sinemayı bırakmış, reklam işleriyle uğraşıyor. İşleri iyi. Bir ara bir film projesi gündeme geliyor. Feyzi'nin önerisi ile bir projeye başlıyoruz. Başak Film Adana Bölgesini, Nurettin Hoca Samsun'u, Demir Film Memduh Abi Ankara bölgesini alıyor. Birazcık para, kalanı senetle baştan satıyoruz filmi. Tamer Yiğit ve Mualla Omay'ın oynadığı siyah-beyaz bir avantür çekiyoruz. 'Bela Mustafa'. Feyzi Tuna filmin yönetmeni.

Mazlum hiç film çekimi görmemiş. Israrla sete gelmek istiyor. Esentepe'de bir evde çalışıyoruz. Mazlum da geliyor. Birlikte izliyoruz çekimleri. Bir ara, Mualla Omay'ın yatak odasında çekim var. Kadın dekolte bir kıyafette. Yatak odasına girdiğinde kapının arkasından iki el uzanıp kadını boğacak. Feyzi, Mazlum'dan rica ediyor. "Sen boğ kadını," diye. Mazlum, çekingen,

"Ben beceremem," diyor.

Ben de zorluyorum. "Sadece ellerin görünecek," diyorum.

Mazlum'u ikna ediyoruz. Tam kadını boğarken ben bir fotoğraf çekiyorum. Filmde kim olduğu belli değil. Ama fotoğrafta belli. Sonraları Tanju Gürsu ile şantaj yapıyoruz Mazlum'a. Gazeteye vereceğiz diye. Böylece birkaç kadeh içkisini içiyoruz Mazlum'un.

Mazlum'la ilgili anlatacağım çok anı var, ama ileride anlatacağım. Şimdi tekrar sinemaya dönmek istiyorum.

Filmi zamanında teslim ediyoruz. Bu çok önemli sinema için. Herkesin parası kuruşuna kadar ödeniyor. Bu da

çok önemli. En azından ismimiz filmciye çıkıyor. Bu benim ilk film yapımcılığı denememem. Nereden nereye, değil mi?

Hepimizin hayatı içinde sinemanın yeri büyüktü. Bayramlar, düğünler, arada bir gelen konserler, tiyatrolar hariç o yıllarda Osmaniye'nin tek eğlencesi sinemaydı. Bir de yılda iki-üç kez yapılan at yarışları. Ama sinema çok önemliydi. Parkın yanında bir tek sinema vardı. Adı 'Asri Sinema'. Biz ona Dede Emmi'nin sineması derdik. Biz çocuklar için hafta içi sinemaya gitmek yasaktı. Çarşamba günleri, öğleden sonraları kadınlar matinesi yapılırdı. Biraz büyüdüğümüzde, arkadaşlarla Memet Eminlerin fabrikasının köşesinde durur, sinemadan çıkıp, önümüzden geçen kızları seyrederdik. Ben, Yalçın, Ertaş, Şükrü, Memet Emin, Lütfü, Şemsi.

Sinema deyince akla hemen İsmail Ağa gelir. İsmail Ağa, sinemanın kapıcısıydı. Ya Arnavut ya da Makedonyalı bir muhacirdi. Çok sert görünmeye çalışırdı ama biz çocuklar bilirdik onun ne kadar yumuşak kalpli olduğunu. Sinemanın bahçesi yazın yazlık sinema olur, kapalı salonda bulunan birbirine tahtayla bağlanmış onar grupluk sandalyeler bahçeye çıkarılırdı.

Kış mevsimi, Osmaniye'ye portakalların olgunlaşmasıyla gelirdi. Bu da biz çocuklar için en iyi zamandır. Çünkü portakallar, biz parasız çocuklar için para yerine geçerdi.

İsmail Ağa kapıda durur, bilet keserdi. Tüm biletliler içeri girdikten sonra, biz parasızlar köfteci kedisi gibi İsmail Ağa'yı izler, ondan bir işaret beklerdik. Kenarda gömleğinin içi portakal dolu bekleyen çocuklardan önce, bilet parası eksik olanları içeri almaya başlardı. İlkin yirmi kuruşluklar, sonra on beşlikler girerdi. Arkasından portakallılar. İsmail Ağa'nın yanında hep bir boş küfe olurdu. Gömleği portakal dolu çocuklar gömleğini açar, portakalları gösterir, 'Boşalt' komutuyla birlikte portakalları küfeye boşaltırdı. Zaten başlamış olan filmi bir an önce görebilmek için, koşarak salona girerdik. Geç de olsa bütün

çocuklar girmiş olurdu. Bütün bu işler bir disiplin içinde, sırayla halledilirdi. Çocuklar portakalları kendi bahçelerinden topladıkları gibi, başkalarının bahçelerinden çalarak da getirirlerdi. Burada en önemli şey filmi görebilmekti. Ama hiçbir zaman filmin başını göremezdi, 'portakalcılar'. Girer girmez de herkes yanındakinden öğrenmeye çalışırdı filmin başını. Bu da sinemayı gürültüye boğardı. İşte o zaman daha önce oturmuş olanlar, çocukların susması için basarlardı küfrü. Genelde, filmler oynarken hep kopardı. İşte böyle zamanlarda küfürler başlar, ıslıklar çalınırdı. Hemen arkasından ışıklar yanar, gazoz satan çocuklar şişelerine vurarak salona dağılır, "Soğuk gazoz var, gazoz!" diye bağırarak gazoz satmaya çalışırlardı. Filmin kopması onların işine yarardı. Bir filmin baştan sona, kopmadan oynaması görülmüş şey değildi.

Bir de sinema seyretme adabı vardı tabii. Sandalyenin üzerine tüneyenlerle, arkada oturanlar arasında önce biriki kez 'Otursana lan'la başlayan uyarı hemen arkasından sille tokat kavgaya dönüşürdü. O zaman da ışıklar yanar, başta İsmail Ağa olmak üzere bekçi, polis duruma müdahale ederlerdi. Kavgacılar dışarı çıkarılır, film yeniden başlardı. Yıllar sonra, ancak filmci olduğumuzda, film kopyalarının bu kadar çok kopmasının nedenini öğrenebildik. Bunun sebebi, film kopyasının haddinden fazla gösterilmiş olmasıymış. Yani eskimesiymiş.

Ortaokul çağları buluğ çağlarıdır. Sevdalanma çağlarıdır. Kamışa su yürüme çağıdır. Ortaokul ikinci sınıfta, el işi ve resim derslerine güzel bir kadın öğretmen gelirdi. Sarışındı ve yüzü çilliydi. Ama çilleri sanki onu daha seksi gösteriyordu. Ben onu filmlerde gördüğüm Luisa Nor, Paula Morelli ya da Dansöz Nana'ya benzetirdim. Her gördüğümde içimin yağı erirdi. O yıllar biz yaştaki çocukların hayal kurma yıllarıdır. Kendini 'artist' sanma yılları. Saçlara limon sürme, kızlara kendini beğendirme yılları.

Öğretmenimiz utangaç ama yumuşak kalpli genç bir kadındı. Bekârdı. Onun da beğenilmeye ihtiyacı var diye

düşünürdük. Bazen bahçeden gül koparır öğretmene götürürdük. İleri geri laf çakıştırırdık. Kimi zaman bizi azarlar, kimi zaman yüzü kızarırdı. Bundan çeşitli anlamlar çıkarırdık.

Elişi dersleri okul bahçesinin bir köşesinde, açık havada yapılırdı. Ve genellikle de iki ders üst üste olurdu. Kimimiz marangoz tezgâhlarında, masa üstlerinde, kimimiz yerde oturarak iş yapardık. Tabii yerde oturanlar hınzırlığına yerde çalışırlardı. Onlar birbirini bilirdi. Öğretmen birimizin işini kontrol ederken, öbürleri hocanın bacaklarını görebilmek için, zulasından aynasını çıkarır, eteğinin altına tutardı. Öğretmenin beyaz bacaklarını birkaç dakika seyretmek bile bizleri baştan çıkarmaya yeterdi. Bazan, ben bakacağım, sen bakacaksın yüzünden birbirimizle dalaştığımız bile olurdu. Böyle zamanlarda, öğretmen arkasını döndüğünde bizleri görürdü ama, bu itiş kakışın neden olduğunu anlayamazdı ya da anlamazlıktan gelirdi. Ne de olsa o da, genç, güzel, bekâr bir kadındı. Tabii zaman içinde bu durum, ayna tutan bir elin, hocanın bacağına çarpmasıyla anlaşıldı. O zaman da hocamız bir kenara oturarak bizim çalışmalarımızı uzaktan kontrolle yetindi. Kimseyle yüz göz olmadı.

Ben herkesten fazla mı düşkündüm ne. İşin peşini bırakmadım. İki katlı okulumuzun uzun merdiveni vardı. Merdiven yukarı dik çıkarken tam ortasından yana döner ve üst kata ulaşırdı. Onun nöbetçi olduğu günler, yemeğe gitmez okulda onu izlerdim. Ne zaman üst kata çıkacak olsa bunu hisseder, ondan önce çıkar, merdivenin kıvrıldığı yerde, onun ayak seslerini beklerdim. Heyecanla. Tam merdivenin sahanlığına geldiğinde, merdivenden iniyormuş gibi yapıp sahanlığın köşesindeki merdiven basamaklarına yatar, arkadan bacaklarını seyrederdim. O gün benim için bayram olurdu. Şimdi çocukluğumuzun Nana'ları, Luisa Nor'ları, Paula Morelli'leri ve onlara benzettiğim resim öğretmenim kimbilir neredeler?

Sinema hâlâ hayatımızın bir parçası. Hele benim yaşam biçimim oldu. Her okuduğum kitaba 'bundan film

olur mu?' diye bakar oldum.

Daha önceki kitabımda anlattığım Baylan Pastanesi her türden sanatçının uğrak yeriydi. Benim de içinde bulunduğum dostlarım pastane sonrası Lefter'in meyhanesine giderdi. Bir akşam sofrada Ahmet Mekin, Nejat Saydam, Kocakafa Nuri Ergün, Karga Rauf birlikteyiz. İçkiler içiliyor. Nuri, Cilalı İbo filmi çekiyor. 1959 yılı olsa gerek. Tam gençlik çağındayım. Sohbet Nuri'nin çektiği Cilalı İbo filmi üzerine. O güne kadar hiç film seti görmemişim. Nasıl çekilir bilmem. Bu durumu pat diye söyledim ortaya. Nuri, ağabey edasıyla,

"Yarın bizim platoya gel. Nasıl çekildiğini görürsün," dedi.

"Plato nerede ki?" dedim.

Nuri bana, Tepebaşı'ndan Kasımpaşa'ya inen dik yokuş üzerindeki Kemal Film platosunun adresini verdi.

Ertesi gün saat on sularında Nuri'nin verdiği adrese gittim. Kapıdan içeri girdiğimde şaşırıp kaldım. Plato denilen yer, koca bir hangar gibiydi. Yüksek tavanlı, büyük bir yer. Tam ortasında lostra salonu kurulmuştu. Tek başına. Işıklar, lostra salonunu aydınlatmak üzere ayarlanmıştı. Ortada otuz kadar insan. Herkes bir şeyler yapıyordu. Beni alıp Nuri'nin yanına götürdüler. Nuri o sırada bir şeylere bağırıp çağırıyordu. Öpüştük. Cilalı İbo olan Feridun Karakaya geldi yanımıza. Bana 'hoş geldin' dedi. Nuri'nin arkadaşı olduğumu biliyordu. Tam o sırada Nuri,

"Nubar Baba, bir dakika gelsene," diye Nubar Terziyan'ı çağırdı yanına.

Bütün filmlerin en cana yakın dedesi ya da babası. Herkese güzel bakan, şefkatli, hep güler yüzlü. Tüm filmlerin iyi kalpli adamı Nubar Terziyan.

"Buyur hocam," dedi Nuri'ye.

"Şu arkadaşımı al. Ona güzel bir postacı elbisesi uydur. Makyajını da yap getir."

Ben şaşkın şaşkın Nuri'ye bakıyorum.

"Ne o? Ne oluyor?" dedim.

"Bir şey yok. Bir postacı elbisesi giyip geleceksin. Son-

ra da lostra dükkânına girip bir mektup bırakacaksın. Hepsi bu."

"Yahu Nuri, yapma Allah aşkına. Ben beceremem."

"Becerilmeyecek bir şey yok. Şuradan gireceksin. Biz kamera olarak orada olacağız. Üç-dört adım sonra, buraya gelip 'Cilalı İbo kim?' diye soracaksın. O da 'Benim,' diyecek. Sen de ona 'Sana bir mektup var. İmzala şu defteri,' deyip imzalatacaksın. Mektubu verip çıkacaksın. Anladın mı?"

"Anladım anlamasına da yapamam," dedim.

"Haydi, uzatma," dedi Nuri. "Haydi baba, al şunu götür. Dediğim gibi makyajını da yap getir."

Fazla nazlanmaya gerek yoktu. Buraya kadar gelmişiz. Kaşınan biziz. Nuri değil ki. Herkes bize bakıyor. Nubar Baba koluma girip beni götürdü.

"Korkma be kuzum. Adam yemiyorlar ya. Alt tarafı bir cümle söyleyeceksin. Hadi, hadi," diyerek beni elbise deposu olan yere götürdü. Uygun bir kılık bulup beni giydirdi. Sonra küçük bir makyaj odasında yüzüme 'pat' sürerek geri getirdi. Nuri şöyle bir baktı.

"Tam bir postacı oldun. Çok yakıştı ulan Gâvur Dağlı," dedi.

Ben de utangaç, Nuri'ye bakıyorum.

Bir süre çekimleri izledim. Yapılmayacak bir şey değildi. Gösterilen yerden kadra gireceğim. "Cilalı İbo kim?" diye soracağım. O da "Menim," diyecek. Defteri imzalatıp mektubu verip kadrdan çıkacağım. Hepsi o kadar.

Birkaç provadan sonra çekime geçildi.

"Arif, yürü," dedi Nuri.

Ben yürüyorum.

"Kamera," dedi.

Kameranın sesi başladı. Çekime girdik. "Sufle," dedi Nuri. Dışarıdan biri benim söyleyeceğim sözleri fısıldıyor. Ben onun söylediklerini tekrar ediyorum.

"Cilalı İbo kim?"

"Menim, ne olmuş?" diyor İbo.

"Sana bir mektup var," diyorum.

"Nereden?" diye şaşkın bakıyor bana.

"Bilemem, şu defteri imzala," diyorum.

Feridun uzattığım defteri imzalıyor. Ben mektubu veriyorum İbo'ya.

"Sayol abi," diyor İbo.

"Eyvallah," deyip çıkıyorum.

"Tamam, bravo," diyor Nuri. "İşte bu kadar."

Ben giyindiğim yere gidip elbiselerimi değiştiriyorum. Yüzümdeki pudraları silip geliyorum Nuri'nin yanına.

"Ben gidiyorum. Sağ ol. Sayende artist de olduk," diyorum.

"Dur yahu, nereye gidiyorsun? Önce paranı al, sonra da yemeğini ye. Öyle git."

Salona sesleniyor:

"Ali, çabuk bana gel."

Genç bir adam geliyor koşarak.

"Arif Bey'e bir makbuz imzalat. Elli lira da oyunculuk ücretini ver. Yemek hazır mı?"

"Hazır abi. Buyurun."

Nuri'yle yemek yenecek masaya doğru yürüyoruz.

"Ne kısmetlisin lan," diyor Nuri. "Her zaman olmaz. Bugün senin kısmetine talaş kebabı, pilav, cacık var."

Oturup bir güzel yemeğimizi yiyoruz.

Hayatımda hiç talaş kebabı yememişim. Ne güzel bir yemekmiş meğer. Sonraki yıllarda da çok talaş kebabı yedim. Ama hiçbirisi Kemal Film'in platosunda yediğim kadar lezzetli gelmedi bana. Hatta Konya Lezzet Lokantası'nınki bile...

Tam biz yemekten kalkarken Ali elinde makbuzla geldi.

"Şuraya bir imza at abi," dedi.

İmzaladım.

"Soyadınız neydi Arif Abi?" dedi Ali.

"Keskiner," dedim.

Makbuza soyadımı yazdı. Cebinden çıkardığı elli lirayı bana uzattı. Alıp cebime koydum. Nuri kulağıma eğildi.

"Akşam kaybolma. Lefter'in meyhanesindeyiz. Sen-

den," dedi.

"Tamam," deyip ayrıldım.

O akşam sinemadan kazandığım paranın on beş lirasıyla güzel bir ziyafet çektim dostlarıma. Güldük, eğlendik.

Bu serüven burada bitmiyor tabii. Bunun bir de Osmaniye bölümü var.

Efendim; bizim Kocakafa Nuri, kıyakçılık olsun diye filmin jeneriğine benim de ismimi yazmış. Tabii film her yerde oynadığı gibi Osmaniye'de de oynamış. Bütün çocukluk, gençlik arkadaşlarım Osmaniye'de ya. Önce jenerikteki ismimi görmüşler. Sonra da bakmışlar filmin postacısıyım. O ona, o ona derken film çok iyi iş yapmış bizim memlekette.

En önemlisi, arkadaşlardan biri gitmiş babama,

"Hasan Emmi, oğlun filmde oynuyor. Gel de gör," demiş.

Babam o güne kadar ne sinemaya gitmiş, ne de filmden haberi var. Arkadaşlarımın ısrarına dayanamamış, biraz da oğluna hasret, gitmiş sinemaya. Babamın çevresine doluşmuşlar. Tam benim sahnem gelirken,

"Hasan Emmi, şimdi Arif geliyor," demişler.

Babam şaşkınlıkla bakmış bana.

"Vay eşşoğlu eşşek vay," demiş. "Bize hep yalan söylemiş pezevenk. Bir de utanmadan yüksek mekteplerde okuyorum diyor. Meğerse İstanbul'da postacılık yapıyormuş. Madem postacılık yapacaktı, Osmaniye'nin suyu mu çıktı? Ben ona gösteririm," demiş.

Arkadaşlarım bunun rol olduğunu ne kadar anlatmaya çalışmışlarsa da inandıramamışlar babamı. Bir yıl sonra Osmaniye'ye gittiğimde bile,

"Eee, oğlum. Anlat bakalım nasıl gidiyor postacılık işleri?" diye sormuştu da çok gülmüştük.

1960 ihtilali sonrası Türkiye, Demokrat Parti'nin Vatan Cepheli, Tahkikat Komisyonlu baskısından kurtulunca

1961 Anayasası ile müthiş bir özgürlüğe kavuşmuştu. İşte bu özgürlük havası içinde kurulmuştu TİP (Türkiye İşçi Partisi). Daha önceki kitapta bu partiye nasıl girdiğimi, gençlik kollarını nasıl kurduğumuzu anlatmıştım. İşte o yılın son günü, Türkiye'deki bütün işçi sendikalarının ve aydınların katılacağı büyük bir miting yapılacaktı. Aylar öncesinden hazırlıklar yapılıyordu.

Bir gün Baylan Pastanesi'nde otururken Kemal İnci bana,

"Yahu Arif," dedi, "şu yapılacak büyük miting var ya."

"Evet."

"Diyorum ki bir kısa film senaryosu yazsak da onu miting içinde çeksek. Hem belge olur, hem de konulu küçük bir belgesel çekmiş oluruz. Ne dersin?"

"Vallahi iyi olur," dedim.

Kemal İnci o tarihlerde Metin Erksan'a asistanlık yapıyordu. Ayrıca, Metin Erksan'ın kurduğu film çalışanları ile ilgili bir dernekte çalışıyordu.

"Ben patronlardan üç kutu film ve kamera alırım. Bir de kameraman ayarlarız. Senin de yanına güzel bir kız buluruz. Miting içinde yaşanan bir aşk öyküsü. Set için Godzilla'yı da alırız yanımıza. İşte ekip. Tamam mı?"

"Tamam," dedim.

Senaryo üzerinde çalışmaya başladık. O tarihte, Hukuk'ta okuyan ve filmlerde asistanlık yapan Demirtaş Ceyhun'un kardeşi, şimdi avukat olan Turan da bize yardımcı oluyordu. Daha çok doğaçlama çekimler yapılacaktı. Baylan'a gelen kızlardan birini ayarladık. Miting günü sabah saat beşte kızı şimdiki Nevizade Sokak'taki evinden aldık. Önce Taksim'e, sonra Unkapanı'na, Eyüp'e, Edirnekapı'ya koştura koştura işçilerin Saraçhane'ye gelişlerini çektik. Ben de, kız da birbirini seven iki işçiyi oynuyorduk. Mitingde karşılaşmamızı, birlikte yürüyüşümüzü, işçilerin dayanışmasını anlatan sahnelerdi çektiklerimiz. Binlerce kişinin yürüyüşü içinde oradan oraya, oradan oraya koşturup durduk. Öğleüzeri Saraçhane Meydanı'nda konuşmaların yapılacağı yerdeydik. Ben kızla birlikte, ellerimizde

pankartlar, Yaşar Kemal'lerin, Orhan Kemal'lerin Aziz Nesin'lerin yanındaydık. Kamera Saraçhane'deki su kemerlerinin üzerindeydi. Genel çekimlerden sonra yanımıza geldi ve tanıdık abilerimizle birlikte çekimler yaptık. Öğleden sonra turşumuz çıkmıştı. Yorgunluktan ölecektik sanki. Godzilla'nın o günkü işçi mücadelesine inanmış bir genç çocuk olarak yaptığı çalışmayı, verdiği emeği anmadan geçemeyeceğim. Film bittikten sonra, on beş dakikalık bir belgesel vardı elimizde. Nasıl değerlendireceğimizi bilmiyorduk. Sonunda Maden-İş'e verdik. Onlar da Hollanda Maden-İş'e göndermişler bir kopyasını. Karşılığında Hollanda Maden-İş bir montaj masası ile bir kamera göndermiş Türkiye'ye. Montaj masasını en son Sinematek'te kullanılırken anımsıyorum. Kameranın ne olduğunu hiç bilmiyorum.

Bir de *Çiçek Gibi* adlı kitabımda Yılmaz Güney'le ilgili bölümleri anlatırken, Atıf Yılmaz ve Yılmaz Güney'le çalıştığım *Tatlı Bela* ve *Kızıl Vazo* filmleri var. Mademki sinemadaki 'oyunculuğumu (!)' anlatıyorum. O halde hepsini anlatayım.

Bir gün de Ali Özgentürk'ün çektiği 'Mektup' filminde Tilda Tezman'la oynadık. Ben kumarhane patronuyum. Bir elinde puro, bir elinde viski, omzunda papağanı olan egzotik bir adam. Tilda da sevgilimi oynuyor. Tarık gelip bana babasını soruyor. Hepsi bu. Arkadaşlarım iyi oynadığımı söylediler. Ama film çok kötüydü. Onu da belirtmeliyim.

En güzeli, Yavuz Özkan'ın çektiği *Umut Yarına Kaldı* adlı filmde saksofon çalmam. Beylerbeyi'nde balıkçıların içine bir masa kurmuşlar. Sözümona salaş bir meyhanede sanatçılar oturmuş eğleniyor. Neslihan Yargıcı, Duygu Asena, Metin Deniz, Komet, Mazlum Göknel, Ali Sirmen, Saim Bugay, Refik Erduran, Selahattin Duman. Bunlar ilk aklıma gelenler. Daha kimler yoktu ki. Birlikte içiyoruz. Masanın çevresine şaryolar kurulmuş. Herkes kendi âleminde. Balık yiyip içkisini içiyor. Bir kişi de saksofon ça-

lacak. Metin Deniz saksofonunu getirmiş evden. Ama henüz çalamıyor.

"Çalma hareketi yap yeter," dedi Yavuz.

"Ben yapamam," dedi Metin.

"O zaman Arif'e ver. O çalar gibi yapsın."

"Tamam. Olur," dedim. Ağzım balık dolu.

Metin'den saksofonu aldım. Tam üfleyeceğim, Metin kulağıma,

"Sakın haa," diyor, "üflerken içine tükürme."

"Gayret ederim," diyorum. Ağzımı temizliyorum.

Çünkü, hayatımda ilk defa saksofon alıyorum elime. Sanırım, başarılı da oluyorum. Ben filmi görmedim. Görenler söyledi. İyi çalıyormuşum. Usta bir saksofoncu olduğuma inanmış herkes.

O filmde de oynadığım rol bu kadar işte. Saksofon çalan adam. Oyunculuğu ciddiye almalı mıyım sizce? Bence değil. Ama Sinan Çetin'le geçen yıl çektiğimiz hariç.

Bir gün, Çiçek Bar'da içiyor, sinemacı dostlarla sohbet ediyoruz. Zeki Ökten, Rutkay Aziz, İsmet Kazancıoğlu, Mustafa Alabora falan. Birisi arkamdan boynuma sarıldı.

"Vay benim Çiçek Arif Abicim," diye.

Döndüm: Sinan Çetin.

"Hayırdır Sinan?" dedim.

"Bir rakı ısmarla. Sana güzel bir teklifim var."

"Neymiş teklifin?"

"Hazırlan. Haftaya Fethiye'ye gidiyoruz."

"Ne var Fethiye'de ki?"

"Film çekeceğiz abi."

"Peki, sen film çekeceksin de ben ne yapacağım?"

"Sen de yanımda olacaksın. Bana moral vereceksin. Bir şey yapmana gerek yok."

"Olur, gelirim," dedim.

Sinan'ı taa 1977 yılından beri tanırım. Sinemacıların Ankara'ya yürüyüşünden. O tarihlerde Köy-Koop'ta görevli genç bir fotoğrafçıydı. Fotoğrafçılık insanı hep sinemaya doğru iter. Böyle çok arkadaşım vardır fotoğrafçılıktan si-

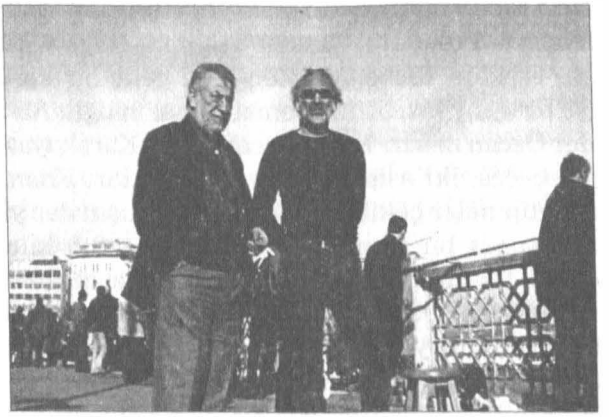
nemaya geçen. 1978'de kısa film olarak *Halı Türküsü*'yle sinemaya başlayıp, Ankara'dan İstanbul'a gelerek Yeşilçam'da asistanlığını sürdürdü. İlk uzun metrajlı filmi *Bir Günün Hikâyesi*'dir. Bir maden ocağı etrafında geçen mutsuz bir evlilik öyküsü. Daha sonra Müjde Ar ve İlyas Salman'la birlikte çektiği *Çirkinler de Sever* filmi en başarılı film ödülü aldı Antalya'da. Onun arkasından, İlyas Salman ve Şener Şen'in oynadığı *Çiçek Abbas* filmi. Bu filmin ismiyle benim aramda özel bir ilişki olduğunu yıllar sonra duydum. Sinan anlattı:

"Ben filmi çektim bitirdim. Fedai'nin yazıhanesinde oturuyoruz. Filmin adını *Abbas* koymuşum. Fedai de bana 'Yahu Sinan, Abbas isminde film mi olur? Şuna doğru dürüst bir isim bulalım,' diyor. Tam o sırada pencere önünden senin geçtiğini gördüm. Birden Çiçek Arif olur da Çiçek Abbas olmaz mı diye düşündüm. Ve Fedai'ye dedim ki: Tamam arkadaş. İsmi buldum. Filmin adı *Çiçek Abbas* olacak. Filmin adını senden aldık yani."

Sinan'ın asıl büyük patlaması *14 Numara* ile oldu. Bu filmle de Sinan Çetin En Başarılı Yönetmen, Hakan Balamir En Başarılı Oyuncu, Keriman Ulusoy En Başarılı Yardımcı Oyuncu ve En İyi İkinci Film ödüllerini aldı Antalya'da.

Daha sonra fotoğrafın ağır bastığı iki film yaptı: *Prenses* ve *Gökyüzü*. Bunlar biraz kendi iç hesaplaşmasını anlatan yeni deneme filmleriydi.

Bu filmlerden sonra kendini reklam filmlerine veren Sinan Çetin en aranan reklam filmi yönetmenlerinden biri oldu. Kazandığını işine yatırdı. Ama sinemadan hiç kopmadı. Zaman zaman herkese ters düşen söylemleri olsa da genelde sevilen bir insan oldu. Sevmeyeni de çoktur ama o bunları hiç ciddiye almadı. Kendi bildiği yolda yürüdü. TV'de *Film Gibi* adı altında şov programları yaptı. Çok tutuldu. Bu gün Türkiye'de televizyon seyredip de onu tanımayan yok gibidir. Sinemaya verdiği yedi yıllık bir aradan sonra çektiği *Berlin in Berlin* filmiyle Moskova'da Hülya Avşar En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü aldı. Ayrıca,

Sinan Çetin'le Galata Köprüsü'ndeyiz. Biraz sonra 'Çiçek Gibi' adlı kitabımın reklâm filminin çekimi var.

Felix, Şanghay, Çin, Ispanya, Fransa, Korsika ve Almanya'da bir dolu birincilik ve En İyi Objektif Ödülleri kazandı. *Bay E*, Kemal Sunal'ın oynadığı *Propaganda* ve *Komiser Şekspir* filmleriyle gişe hasılat rekorları kırdı.

Üç yıldır bitiremediği *Romantik* adlı filmi inşallah bu yıl tamamlamış olur. Hiç sanmıyorum ya. Neyse...

En son filmi *Banka* beni çok ilgilendiren filmi oldu. Çünkü, o akşam barda kulağıma eğilerek "Haftaya Fethiye'ye gidiyoruz abi," dedi ya, biz de 'Geliyoruz' dedik ya, iş tamam. İki gün sonra uçak biletimi gönderdiler. Letonya Oteli'nin çok güzel bir otel olduğunu biliyorum.

'Arada bir sete giderim. Kalan zamanlarımda da yeni yazmaya başladığım bu elinizdeki kitabı çalışırım,' diye düşünüyorum. Yazabildiğim kadar.

Uçaktan indiğimde ekibin minibüsü bekliyordu. Minibüste Feridun Karakaya'yı gördüm. Biraz yaşlanmıştı. Bypass geçirdiğini biliyorum. Baktım yine çene işliyor. Öpüştük. Oğlu Cem yanındaydı. O da filmde oynayacakmış.

O gece Sinan'ın karısı Rebecca, asistanı Burcu, adını çok duyduğum fakat hiç tanışmadığım Ali Sürmeli'yle de otelde tanıştık.

Ertesi sabah bütün oyuncu ve yönetici ekip saat sekizde kahvaltıda buluştuk. Şarkıcı Teoman, Raga Oktay, Ali Sürmeli, Feridun Karakaya, Zen diye genç bir kadın, Elvan diye bir genç kız, bizim Kemal Sunal'ın oğlu Ali Sunal, Gazanfer Özcan'ın kızı Fulya Özcan, Cem Karakaya, Sinan Çetin, Rebecca, iki asistan ve senaryo yazarı Kaan. Kahvaltıda o gün neler çekileceği üzerine konuşmalar yapıldı.

Daha sonra bir minibüsle Fethiye'ye otuz kilometre uzaklıktaki Üzümlü beldesine gidildi. Ana mekânlar bu beldede toplanmış. Güzel bir meydanı var. Ekip bizden önce gelmiş. Filmin yarıdan fazla bölümü bu mekânlarda çekilecek. Fethiye'deki Bananas Diskotek'in giriş bölümü aynen yapılmış. Ayrıca önüne bir zeytin ağacı dikilmiş. Filmin başlarında canlı duran zeytin ağacı filmin sonuna doğru kuru bir ağaç oldu. Diskoteğin önüne kafe-restoran yapılmış. Diskotek, bar-kafe gibi görülen mekânın üstüne bir fasat giydirilmiş. Taş bir bina görünümü almış. Onun sol yanındaki binanın üst katı açık hava sinemasına dönüştürülmüş. Perdesi, sandalyeleri, projeksiyon odası tamam. Dış duvarlarında afişler asılı. Diskoteğin kapısının üstüne neonla yazılmış Bananas yazısı var. Diskoteğin sağ yanında çelik konstrüksiyonla geniş bir ek bölme yapılmış ve çevresi taş duvarla örülmüş. Burası hem banka, hem nalbant dükkânı olarak kullanılacak. Bütün bu mekânların filmdeki sahibi Sinan. Yani film icabı.

Diskoteğin karşısında, meydan ve sonra kasabanın camisi var. Duvarları kiremit rengine çalan boyasıyla güzel bir cami. Merdiven korkulukları mavi.

Caminin karşısında yan yana dizilmiş dört köy kahvesi var Üzümlü'de. Kahvelerden sonuncusunun yanındaki üç katlı binaya 'Kaymakamlık' yazısı asılmış. Yani sırtınızı kahvelerle kaymakamlık binasına verip meydana baktığınızda, solda sinema ve diskoteği, sağda camiyi ve tam karşıda aşağı yukarı yüz metre ötede cezaevini ve şehrin tuvaletlerini görürsünüz.

Meydanın ortasında Ahmet Bey adında bir köpek dolaşıyor. Topal. Köyün akıllı köpeği. Siyah, sevimli bir kö-

pek bu. Ama bizim ekibin Bananas Diskotek'in sahibinden alıp getirdiği köpek bir başka güzel. Adı, Tekila. Ne derseniz yapıyor Tekila. Cinsi Boxer. Hele bir sahnede, hani futbolcular topu havaya atar, kafalarıyla yere düşürmeden oynarlar ya. İşte onun gibi bizim Tekila da havaya atılan balonu yere düşürmeden, sıçrayıp kafa vurarak oynuyor. Yedi-sekiz vuruş saydık. Tabii sonunda balonu patlatarak bitiriyor gösteriyi.

Sanırsınız cambazhane köpeği.

Tekila'nın marifetlerini gören Sinan neredeyse başrol oynatacak Tekila'ya. Yine de filmin içinde önemli bir rol kaptığı kesin.

İşi olmayanlar kahvede tavla oynuyor, gazete, kitap okuyor. Ben de fırsat bu fırsat deyip sürekli okuyorum haymanın gölgesinde. Ekip meydanda güneş altında. Hava sıcak mı sıcak.

Daha ilk gün, asistan Burcu yanıma gelerek,

"Arif Abi, elbiseniz hazır. Bir giyseniz," dedi.

"Ne elbisesi kızım?" dedim, şaşkınlıkla.

"Filmde giyeceğiniz kostümler abi," dedi.

"Nereden çıktı şimdi bu?"

"Sinan Bey söyledi abi. Siz filmde Sinan Bey'in arkadaşını oynayacakmışsınız."

"Nasıl bir arkadaşıymış? Söyle bakalım," dedim.

"O diskotek, bar, sinema işletiyor. Siz de ona komşu, şu yandaki kahveyi işletiyorsunuz."

İşte o zaman anlıyorum buraya niye getirildiğimi. Evet *Banka* filminde ben Kahveci Arif Abi'yi oynuyorum. Siyah bir pantolon, açık renk ya da siyah bir gömlek, nedense kahverengi bir yelek, gri bir önlük ve hardal rengi bir kasket giyiyorum. Aksesuar olarak elimde çay tepsisi var. Askılıklı. Nasıl oynadığıma gelince. Onu bilmiyorum. Filmi gördüğünüzde siz karar verin isterseniz. Tabii ki film biterse. Daha yeni bir yıl doluyor.

Aslında heyecanlanacağımı sanıyordum. Bir de baktım ki çok sakinim. Buna sevindim. Sinan sette her şeye bağırıp çağırıyor. Tıpkı rahmetli Ertem Eğilmez gibi. Ne

olacak, armut dibine düşer derler. Ertem'le çok çalıştı ya Sinan.

Sinan filmin en heyecanlı adamı. Belli etmemeye çalışıyor. Aslında senaryosuz sete çıkmanın korkusu. Onun cezasını çekiyor. Kimbilir, bağırıp çağırmakla belki sinirlerini yatıştırıyor. Onun da terapisi böyle olsa gerek. Eee, kolay iş değil. Hem başrol oynayacaksın, hem yönetmenlik yapacaksın, hem prodüktörlük. Üstelik senaryodan da memnun değilsin. Kolay mı; senaryodaki sahneler sürekli değişiyor; yeni baştan yazılıyor. Bizler de elimizden geldiğince bu konuda yardımcı olmaya çalışıyoruz. Böylece kolektif bir iş yapılmış oluyor. Aman Sinan duymasın. Kolektif sözcüğüne illet olur. Hep komünizm çağrısı yapar ona.

Ekibin kasabalı kızı Zen. Balık etinde. Seksi. Hareketlerinden rahat bir oyuncu izlenimi veriyor. Ece Bar'da şarkı söylüyormuş. Müjde Ar'a mı özeniyor ne? Onun gibi ağzından küfür eksik değil. Biraz Müjde'nin gençliğini görüyorum onda. Bir şeyi farklı bunun. Aklı fikri iş bitsin de gidip eğlenelim derdinde. Filmde Teoman'ın sevgilisini oynuyor. Teoman'la Raga Oktay iki kardeş.

Teoman ne kadar kuralcı bir kişilikse, Raga da tam tersi, o kadar eğlenceli. Dünya ipinde değil. Aklı fikri müzikte. İkisi de Amerika'dan gelmişler. Konu gereği. Sinan onların babası rolünde. İşleri kötü giden bir baba. Devlet bürokrasisinden yıkılmış bir işadamı triplerinde. Hapsi boylamış babayı kurtarmak için kurulmuş sahte bir bankanın müdürü ve yardımcısı bunlar.

Filmin çekimleri tamamen Teoman'ın boş zamanlarına göre ayarlanıyor. Çünkü her günü dolu. Konserleri var. Bir akşam yemekteyiz, konuşuyoruz. Sinan diyor ki,

"Senaryo gereği bu çocuklarıma bir anne gerekli."

Kadın Amerikalı olacak. Zengin bir kadın. Sinan'ın yaşlarına yakın. Çocukların da annesi görüntüsünde.

Buradan yola çıkarak yabancı bir oyuncu arıyoruz. Bulunan isimlerle ilişki kuruluyor. Sinan'ın geniş bir çevresi var. Belli. Sonuçta Sylvia Kristel'de karar kılınıyor. Sinan harcamalardan hiç kaçmıyor. Yeter ki film kendi iste-

diği gibi olsun istiyor. Bu beni şaşırtıyor. Bütçe beklenenin üstüne çıkıyor.

Filmin bir başka as oyuncusu Ali Sürmeli. Ali'yi ilk burada tanıdım. Daha önce Kültür Bakanı ile yaptığı kavgadan ve Devlet Tiyatrosu'ndan kovulma olayından dolayı anımsıyorum. Belli. İlkeleri olan biri. Ama büyük yetenek. Çalıştığımız yerlerde onu tanımayan yok. Meğer *Deli Yürek* dizisinin en sevilen tiplerinden biriymiş.

Sinan gibi Ali'yle de herkes fotoğraf çektirme yarışında. Bu filmde herkese, her şeye karışan, hiç taviz vermeyen, tipik devletçi bir kaymakamı oynuyor Ali. Filmin komiği de buradan çıkıyor. Film boyunca Diskotekçi Sinan'la Kaymakam Ali Sürmeli arasında çatışma eğlenceli bir güldürü olarak sürüp gidiyor. Taa ki kaymakamı çıldırana kadar.

Raga Oktay eğlenceli bir delikanlı. Saf, temiz. Rolü yaşamına uygun. Aslında iyi bir kast yapmış Sinan.

Ali Sunal, Zen'in ayrıldığı kocası rolünde. Belalı biri. Dışarıdan çok içerde yatan bir katil.

Zen'le Teoman'ın nikâh töreni. Diskoteğin bahçesi. Ali, nikâhı basıyor. Bu sahne seyircinin koltuğuna yapıştığı bir sahne olacak. Çok hareketli, çok kalabalık bir sahne olduğu için Sinan kendisi kullanıyor kamerayı. Oyunculara haber verilmemiş. Çünkü yönetim ekibi dökülüyor. Makyöz Belgin hâlâ makyaj yapıyor. Bizler nikâh masasının çevresinde oturuyoruz. Çekim başlamış. Sinan omzunda kamera, kalabalığı yararak yürüyen Ali Sunal'ın arkasından çekim yapıyor. Çok uzun bir plan. Ali Sunal'ın nikâh masası önüne geldiğinde, bir de görüyor ki makyöz hâlâ sette. İşte o zaman çılgına dönüyor Sinan. Makyözün suçu yok. Kimse bir şey söylememiş. Sinan'ı sakinleştirmek zor. Yeni baştan çekim yapılıyor. Bu kez en güzeli çekiliyor.

Ali Sunal müthiş bir oyun çıkarıyor. Gözlerime inanamıyorum. Bütün çalışanlar, seyredenler alkışlıyor Ali'yi. Sevgili arkadaşım Kemal Sunal'ın bize armağan olarak bıraktığı Ali. Gözyaşlarımı tutamıyorum. Mutluyum. Gül'ün

hamileliğinden beri tanıdığım Ali Sunal. Geleceğin yetenekli oyuncusu. Tam babasının oğlu. Boynuna sarılıp kutluyorum. Gece yemekte, Ali'nin o güzel oyunu konuşuluyor. Bir ara Sinan'a sette Belgin'e bağırmasının yanlışlığını anlatıyorum.

"Doğrusun abi," diyor.

Ertesi gün, Belgin'in gönlünü almış. Belgin bana gelip durumu anlatıyor. Mutlu.

"Çalışma sırasında olur böyle şeyler," diyorum.

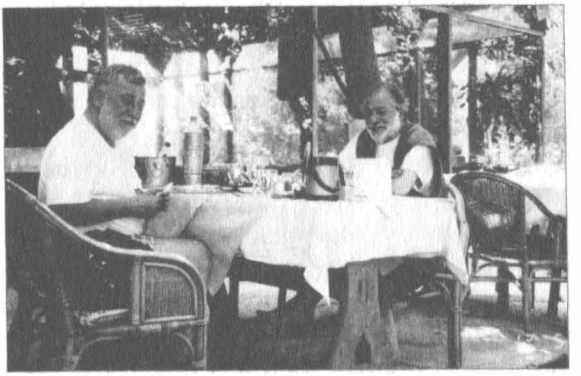
Bir haftalık çalışmadan sonra belli oldu. Bir hafta ara vereceğiz. Sylvia Kristel gelecek.

Bu arada senaryo da toparlanacak. Bodrum'a telefon ediyorum. Birol'a. Son gün kardeşi Erol'la geliyor. O gece Osman'ın Yeri'nde otuz kişilik masa yapılmış. Hep birlikte tekneyle Osman'ın olduğu koya gidiyoruz. Yörenin en iyi balıkçısı diye adı çıkmış Osman'ın. Koyda tekneler dolu. Daha önce Mustafa Oğuz götürecekti beni Osman'a. O gün Sinanlarla kısmet oldu. Osman'a Mustafa'dan söz ediyorum. Osman çevremizde pervane. Gerçekten güzel bir balıkçı. Özel fırınlarda özel ekmekler yapıyor. Böyle lezzetli ekmek yemedim. Ekmekle karnınızı doyurabilirsiniz. Mezeler güzel. Balıklar taze. Koy bir cennet. İçkiler daha bir güzel geliyor insana. Sinan'la Birol da çok sevdiler birbirlerini. İkisinin de dünyaya bakışı aynı. Ay ışığında dönüyoruz otele.

Ertesi gün, Birol'la Bodrum'a kaçıyoruz. Erol kullanıyor arabayı. Erol Başbakanlık'tan, müfettişlikten emekli. Tutturuyor Dalaman'daki Tarım Çiftliği'ni gezmemiz için. 'Peki' diyoruz. Çiftliğin ortasında bir bina var. Onun önünde duruyoruz. Aaa, o da ne? Hepimizin bildiği klasik bir istasyon binası bu. Gişe bölümü, bekleme salonu, şeftren odası, klasik Alman modeli. Bütün Anadolu'daki tren istasyonlarından biri bu. Çevresinde ray yok. Yol yok. Şaşkınlıkla soruyorum.

"Bu neyin nesi?" diyorum.

Erol binanın yapılışını anlatıyor. Mısır Hidivi bilmem kim paşa bütün bu yörelerin sahibi. Aynı zamanda Mısır,

'Banka' filminin çekiminden Bodrum'a dönerken. Akyaka'da, Ressam Birol Kutadgu ile su başındayız. Beyaz şarap, rakı ve balık.

Suriye ve Irak'ın da hidivi. Adamlarına talimat vermiş. Şam'a bir istasyon, Dalaman'a da bir köşk yapın diye. Adamları yerleri karıştırmışlar. İstasyonu Dalaman'a, köşkü Şam'a yapmışlar.

"Osmanlı'nın akıl almaz işleri," diye gülüyorum.

Müdür olmadığı için göremiyoruz istasyon binasının içini. Eşyaları hâlâ duruyormuş. Duvarda paşanın fotoğrafı varmış ama, bir teftiş sırasında kaldırmışlar. Yanlış anlaşılır diye. Niyeyse o anlamadım.

Dalaman'daki çiftliği geziyoruz. Hayran kalıyorum; meyve bahçelerine, hayvan üretimine. Erol'un anlattığına göre zarar ediyormuş. Bütün Devlet Üretme Çiftlikleri gibi. Aklım almıyor. Bir bilenin eline geçse trilyonlar kazanılır. Binlerce dönüm bir arazi. Verimli, bereketli, yemyeşil.

"Akyaka'da Nail Çakırhan'ı, Halet Çambel'i görmeden geçmeyelim," diyorum.

"Olur," diyor Birol.

Fakat evde yoklar.

Azmakbaşı'nda Kemal'in yerine uğruyoruz. Söğütlerin gölgesinde, suda yüzen ördeklerin eşliğinde taze mezeler ve livardan çıkarılmış alabalıklarla beyaz şaraplarımızı içiyoruz. Çıplak ayaklarımızı suya sallandırarak.

Sohbet ediyoruz. İnsanın ayrılası gelmiyor. Cennetten bir yer burası.

Birol'un Yalıkavak'ın Geriş Köyü'ndeki kartal yuvası evinde bir hafta tadını çıkarıyorum tatilin. Sonra da ver elini İstanbul. İstanbul'a gelir gelmez,

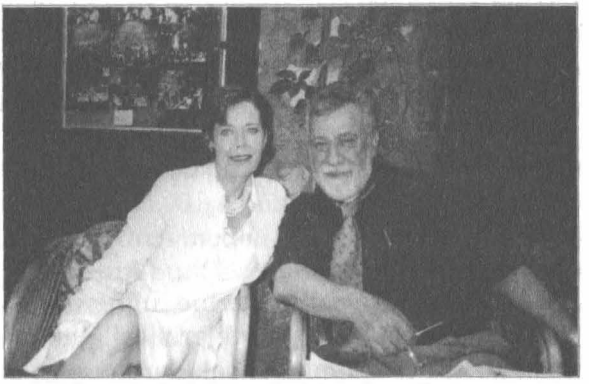
"Haydi abi," diyor Sinan, "gidiyoruz. Sylvia Kristel işi tamam. Üç gün içinde Fethiye'de olacak."

Gençliğimizde uykularımızı kaçıran kadın. Onunla aynı filmde oynamak. Kimin aklına gelirdi ki! Heyecanlanıyorum. Sinan benden heyecanlı. İnternetteki fotoğraflarına bakıyoruz. Son fotoğrafları yok. Hep eski.

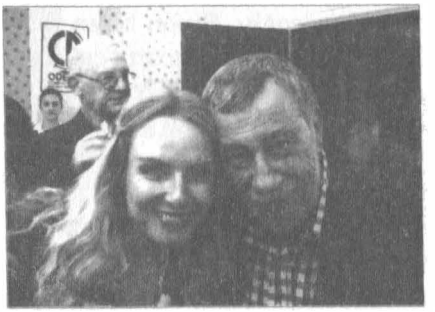
Ve bir gece iş dönüşü, Letonya Oteli'nin barı. Günün yorgunluğunu atıyorum. Elimde viski kadehi. Kapıdan giren uzun boylu kadını fark ediyorum. Yanında Sinan'ın sağ kolu Berna. Tanışıyoruz. Tam 'cami yıkılmış, mihrap yerinde' örneği. Ama gerçekten güzel. Güler yüzlü. Her tarafından soyluluk akıyor kadının.

Sinan ve karısı Rebecca, bütün güzellikleriyle karşılıyorlar onu. Sylvia da ilk kez tanışıyor yönetmeniyle. Sıcak bir dostluk başlıyor. Ben Sylvia'yı inceliyorum. Geç saatlere kadar sürüyor sohbet.

Ertesi gün sete geldiğinde daha çok şaşırıyorum. Giyinmiş, kuşanmış. Gerçek bir Amerikalı anne halinde. Başında çok şık bir 'panama' şapka. Giysiler pastel. Krem ve

Rüyalarımızın kadını Silvia Kristel ile, bir dinlenme sırasında.

Sevgili arkadaşım Sinan Çetin'in eşi Rebeka ile Nebil Özgentürk'ün 'Bir Yudum İnsan'ının 100. doğum gününde çekilmiş bir fotoğraf. Fotoğrafçımız: Sinan Çetin.

kavuniçi renkte. Yeşil bir eşarp boynunda. Anında rolünü ezberliyor. Bir anda ekiple kaynaşıyor. Karavanada ne çıkarsa onu yiyoruz Belediye bahçesinde. Yine her akşam senaryo çalışmaları devam ediyor. Sinan sinirli. Bir senarist arkadaşını daha getiriyor. İzzettin Çalışlar. Benim can arkadaşım felsefe tarihçisi ve estetikçi rahmetli Aziz Çalışlar'ın amcaoğlu. O da bir ucundan el veriyor senaryoya. Amaç en mükemmele yakınını yapabilmek. Hiçbir şey eksik olmasın istiyoruz. Aslında tüm bu işlerin önceden dört dörtlük hazırlanması ve çekime çıkılması gerek. Ama Sinan'ın reklam filmi çekmekten senaryo çalışmasına ayıracak zamanının olmadığını görüyorum. O konuda biraz tembel. Fakat aklına çok güveniyor. Sinema bilgisine ve zekâsına çok inanıyor.

Rebecca, Sinan'ın karısı. Aynı zamanda filmin görüntü yönetmeni. Yani kameraman. Üç çocuk annesi. Genç, güzel bir kadın. Ona saygı duymamak elde değil. Dört saat vincin üstünde durmadan çalışıyor o yaz güneşi altında. Ne de olsa Alman. Gözü başka bir şey görmüyor. Filmin iş kopyalarını gördüğümde Rebecca'nın ne kadar usta bir kameraman olduğuna tanık oluyorum. Türkçe'yi bir yabancı gibi konuşuyor. Hoş, ona çok yakışıyor. Sinan'la İngilizce konuşuyorlar. Bir gün Fethiye'deki Bananas'ta çalışıyoruz. Çekim arası. Işıklar yapılırken, biz dışarıda oturmuş sohbet ediyoruz. Teoman, Raga, Sinan'ın Fethiyeli ar-

kadaşı Mehmet Kavasoğlu. Sinan biraz ilerde Rebecca ve Sylvia ile. Birden yardımcısı Özcan'ı çağırıyor.

"Git kitabevinden on tane *Çiçek Gibi* al gel," diyor.

Dönüp bakıyorum. Göz göze geliyoruz.

"Arif Abi ekibe kitaplarını imzalar herhalde. Tabii zahmet olmazsa," diyor.

Biraz sonra sekiz kitapla geliyor Özcan.

Bütün birlikte çalıştığım arkadaşlarıma tek tek kitabımı imzalıyorum. Tabii Sylvia'ya da. Sylvia kitabı alıp bakıyor. Sonra yerinden kalkıp bana doğru geliyor. Elinde kitap. Kucaklaşıp öpüşüyoruz. Teşekkür ediyor. Ne de olsa sanatçı. Sinemacılığın dışında resim yaptığını söylemişti. O günün anısına bir de fotoğraf çektiriyoruz. Beş günlük çalışma sonunda çok mutlu ayrılıyor Sylvia.

Ama yine gelecek.

Nitekim, bir ay sonra tekrar geldi. Ama bu kez biraz yorgun görünüyordu. Meğerse lenf kanseri olmuş. Sette, birkaç kişiden fazlası bilmiyor bu durumu. Ne tuhaf bir duygu bu. Ölümün kucağına düşmüş bir kadınla çalışmak. İçimde tarif edemediğim bir şeyle bakıyorum ona. Elimden geldiğince yardım etmeye çalışıyorum. Sinan da öyle. Fazla ayakta kalmasın istiyoruz. Çabuk yoruluyor ama hiçbir şey belli etmemeye çalışıyor. Yine de ona baktıkça içinden geçenleri yüreğimde duyuyorum.

Bir gün baş başa kaldığımızda, kendisi anlatıyor durumunu. Boğazının şiştiğini. Buradan gittikten birkaç gün sonra ortaya çıkmış bu durum. Şimdi dönüşte kemoterapi için hastaneye yatacakmış. Hâlâ sigaranın birini söndürüp birini yakıyor. Akşamları önce bira, sonra şarap içiyoruz. Hüzünlenmemek elde değil. Bir sevgi halesi içine almışız onu. Bizlerle çok mutlu. Bunu biliyoruz. Bu film belki de onun son filmi olacak. Bu daha da üzüyor bizi.

Bu Teoman'ın zamansızlığı bizim elimizi ayağımızı bağlıyor. O da ne yapsın. İyi niyetli ama şartlar böyle. Her gün konseri var. Çalıştığı zaman da sinir bozacak kadar rahat. Sinan'ın iyi arkadaşı. Birbirlerini iyi tanıyorlar. Her sahne üzerine yeni bir yorum yapıyor Teoman. Ama çok

'Çiçek Gibi' adlı kitabımı imzalattıktan sonra bana sarılıp teşekkür eden Silvia Kristel. Arkada, Raga Oktay, 'Çiçek Gibi'yi karıştırıyor.

sevimli. Tertemiz bir insan. İyi yürekli. Zaten Sinan toz kondurmuyor Teoman'a.

O ara, hafta sonu için kız arkadaşım Hümeyra da geldi İstanbul'dan; aynı uçakta Ali Sürmeli'nin dokuz yaşındaki oğluyla birlikte. Eren, cin gibi bir oğlan. İyi arkadaş olmuşlar Hümeyra'yla. Ali oğlunun gelişiyle mutlu. Filmde kullandığı seleli bir motosikleti var. Oğlunu alıp gezdiriyor. 'Babe' diyor Eren babasına. Eren, Hümeyra'nın her şeyine karışıyor. Arkadaşı ya. Bir gün ben çalışıyorum. Eren de Hümeyra'yla. Cem geliyor yanlarına. Cem filmin prodüktörü. Hümeyra onunla konuşurken birden eteğinden çekiyor Eren.

"Ayıp değil mi?" diyor. "Arif Abi orada çalışıyor. Ekmek parası için. Sen burada başka erkeklerle sohbet ediyorsun."

Çok sevmiştik Eren'i.

Bir gün Sinan dedi ki:

"Abi, bu filmde benim sevgilimi oynayacak bir kadın gerekli. Ne yapacağız?"

"Buluruz İstanbul'dan birini," dedim.

"Hayır, düşünüyorum da bir yabancı oyuncu daha getirsek oldu olacak. Ünlü bir oyuncu daha bulalım."

"Çok para be Sinan," dedim.

"Parası önemli değil. Film önemli abi."

"Peki, düşündüğün biri var mı?" dedim.

"Hani şu *Piyano* filminde oynayan kız var ya. Holly Hunter. Ne dersin? Üstelik Oscar da kazanmış iyi bir oyuncu."

"Bilmem," dedim. "Ama daha güzel biri olsa, daha iyi olmaz mıydı?"

"Abi, güzel kadın ya."

"Tamam, tamam," dedim. "Nasıl olacak?"

"Halledeceğiz. Merak etme."

Birden telefon trafiği başladı. Holly, Moskova'ya gidecekmiş festivale. Bir hafta da burada kalıp bizim filmde oynayacak. Sevindik tabii. Türkiye'de ilk kez bir yerli film yapımında yabancı ortak olmadan yabancı oyuncularla bir film yapılıyordu. Holly de olursa filmin Amerikan dağıtımı olabilirdi. Bu da ilk olacaktı. Fakat parası da gönderilmesine rağmen kadın eylülden önce gelemeyeceğini söyledi. Bizim iş yine tıkandı. On günlük bir ara vermek durumunda kaldık.

Bu benim de işime geldi. Bir haftalık tatil için Hümeyra ile Bodrum'a gidecektim. Üstelik imza günüm vardı Bodrum'da. Gittim de. Çok güzel bir Bodrum yolculuğu oldu. Hümeyra, Meral Okay ve ben.

Meral gündüzleri *Asmalı Konak* dizisinin senaryosunu yazıyor. Ben kitap okuyorum. Hümeyra denize giriyor. Her akşam bir yere gidiyoruz birlikte. Hele bir akşam gittiğimiz Akın Öngörlerdeki havuzbaşı partisi. Anlatılır gibi değil. Bütün işleri Küba'nın sahibi Bülent organize etmiş. Tabii Gülin'in talimatları doğrultusunda. Yemekler nefis. Orkestra şahane. Gece yıldızlar içinde. Gülin ve Akın tüm konuklarıyla ilgililer. Her zamanki cana yakın, dost insanlar.

Gerçekten böyle dostlarım olduğu için çok mutluyum.

Bir haftalık güzel bir Bodrum'dan sonra İstanbul'a dönüyoruz.

Sinan bu süre içinde Holly olmayınca, Darryl Hannah ile anlaşmış.

"Şuradan bir *Hello* dergisi aldır abi. Sana yeni oyuncumuzu göstereceğim," dedi.

Çocuk gönderip bir dergi aldırdık. Son sayısında Darryl'in fotoğrafları vardı. Gerçekten çok hoş bir kadın. Bütün baba yönetmenlerle çalışmış biri.

"İşte bu benim sevgilimi oynayacak kadın," dedi.

İki gün sonra Fethiye'deydik. Darryl, uzun boylu, sarışın, beyaz tenli bir kadın. Değişik bir yüz şekli var. Dudak yapısının, elmacık kemiklerinin oluşumu farklı. Ama kesinkes dişi biri. Ertesi gün Osman'ın yerinde işe koyuldu. Benim işim yok. Darryl ile Sinan'ın çekimleri var. Kızcağız taa Amerika'dan gelmiş. 'Jet lag' durumları. Bu yüzden öğleden sonraya kadar uyusun. Kendine gelsin. Bu arada da set hazırlansın. Kolay değil. Osman'ın kışlık bölümü evin yatak odası olacak. Ben, Darryl, Berna, Darryl'in yanında gelen Yunan asıllı kadın ve tüm bu işlerin organizasyonunu yapan bir kadın daha var. Minibüs bizi Letonya'dan alıp Hillside'a bırakıyor. Orada hazır bekleyen bir motor yat'la Osman'a gidiyoruz.

Aaaa, o da ne öyle? Karşıdan bize doğru gelen bir sürat motoru. Denizi yararak, üstümüze üstümüze geliyor. Dikkatle bakıyorum. Motoru kullananın yanında iki kişi ayakta. Birinin elinde fotoğraf makinesi, birinin elinde kamera. Paparazziler. Her zaman setlerini medyaya açan Si-

Filmin hem baş oyuncusu, hem yönetmeni olan Sinan Çetin, Amerikalı oyuncu Daryll Hannah ile mutlu bir sahnede.

nan bu kez kapatmış kapılarını. Kimsenin fotoğraf ya da film çekmesini istemiyor. Onlar da nereden almışlarsa haberi, deniz üstünde pusu kurmuşlar. Sürat motoru yanımızdan hızla geçerken, gazete ve TV'ciler çekimlerini yapıyorlar. O anda bizimkiler fark ediyor durumu. Hemen Darryl'in önünü kapatıyorlar. Sürat teknesi bir süre peşimizden ayrılmıyor.

Osman'ın yeri sakin. Ekip ilk çekimler için, arka bahçede son hazırlıklarını yapmakta. Darryl'e elbiseleri giydiriliyor. Bir yanda kuaför, bir yanda makyöz. Aceleyle işlerini bitirmeye çalışıyorlar. Sinan heyecanla bekliyor. Bir an önce başlasın istiyor.

Ama iş uzadıkça uzuyor.

"Sakin ol," diyorum Sinan'a.

Biraz yatıştırmaya çalışıyorum.

"Çay getirin Sinan Abi'nize."

Sinan sürekli çay içmekte. İki yudum alıp bırakıyor bardağı. Ama hep öyle. Birkaç yudum alınmış ve bırakılmış bardaklara her yerde rastlarsınız. Bunu bilen ekip, Sinan'ı hiç çaysız bırakmıyor. Sahne hazır. Burası Sinan'la Darryl'in birlikte yaşadıkları evlerinin bahçesi. Film icabı Sinan'ın evden ayrılışı çekilecek. Darryl çamaşır asarken, Sinan ona yaklaşıp öpecek ve bahçe kapısı önünde bekleyen seleli motosikletine binip gidecek. Her zamanki gibi, Tekila yine selede oturuyor. Bir prova. Bir prova da-

Sinan Çetin, ben ve Daryll Hannah, 'Banka' filminin bir sahnesindeyiz.

'Banka' filminde çalıştığımız Üzümlü'deki bir köy evi. Daryll Hannah, ben, Sinan. Ev sahiplerinin ürettiği özel şarabın tadına doyum olmuyordu.

ha... Bu kez motosiklet çalışmıyor. Üçüncüde çekim tamam. Ne olur, ne olmaz hesabı bir çekim daha yapılıyor. Kız harika. O soğuk davranışlı kız, çekim sırasında başka bir insan olarak çıkıyor karşımıza. Bu sahne birkaç açıdan daha çekiliyor. Yeni sahnenin çekimi için hazırlıklar tamamlanıyor. Uzun bir yatak odası sahnesi. Sinan geliyor. İlk çekimden mutlu. Gözlerinin içi gülüyor. Ayak altında dolaşmamak için onları yalnız bırakıp çardakta oturan Ali Sürmeli ve Osman'ın yanına gidip minderlere uzanıyorum. Burası püfür püfür esiyor. Sıcaktan bunalmamak işten değil. Yatak odası sahnesi akşama kadar sürüyor. Akşam evin önünde yemek yeme sahnesi çekiliyor. Fakat Raga ve Teoman yok. Olsun varsın. Sinema hileye çok elverişli bir iş. Hemen masanın karşısına iki kişi oturtuluyor. Sinan ve Darryl'in konuşmaları oturanların amorsundan çekiliyor. Karşılıkları onlar gelince çekilecek. O sahne bittikten sonra, gece onda yemeğe oturuyoruz. Osman yine güzel yemekler hazırlamış.

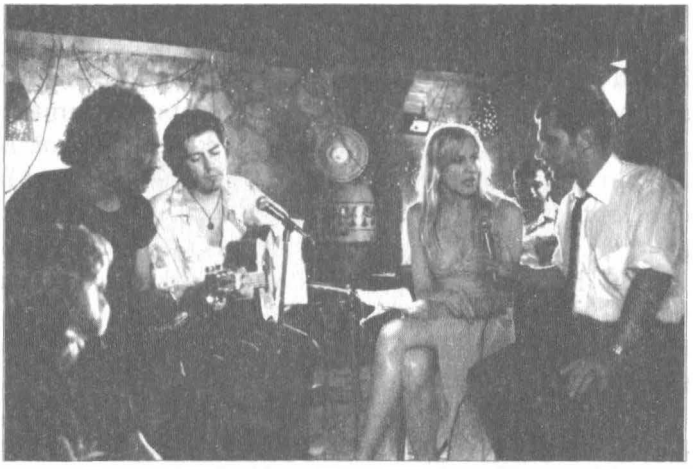
Ertesi gün Üzümlü'de Darryl ile Silvia'nın çekimleri var.

Üzümlü'ye geldiğimizde, Antalya stüdyolarından geti-

rilmiş bir TIR-karavan görüyorum. İki odalı bir karavan. Her oyuncuya bir oda. Makyajlarını yaptırmak ya da boş zamanlarında dinlenmek için. Klimalı. Sinan işi evrensel kurallar ölçeğinde götürüyor.

Köy meydanında iki kadının karşılaşması çekiliyor. Darryl, film gereği bir köylü gibi. Başörtülü. Kahvenin gölgesine sığınmış, uzaktan izliyorum çekimleri. Bir yandan Mehmet Uzun'un *Kader Kuyusu* adlı kitabını bitirmeye çalışıyorum.

O akşam çekimlerinde ben de varım. Tüm aile bir arada. Sylvia, Darryl, Teoman, Raga, Sinan. Sinan'ın Film Gibi programının yapımcısı Elvan ve benim olduğum uzun bir sahnenin çekimindeyiz. Gece üçü buluyor çalışmamız. Darryl'in köyden ayrılma sahnesinde, köyün meydanı. Darryl'le ben tek başımıza, birbirimize sarılıp bir ayrılık sahnesi çekiyoruz. Birebir kadınla birlikteyim. O ne oyun Tanrım! Kadına hayran olmamak elde değil. Bir gün sonra Fethiye içindeki Bananas Diskotek'te işimiz. Yine kalabalık, figüranlı bir iş. Darryl, Sinan, ben ve Kaymakam Ali Sürmeli. Darryl rol gereği şarkıcı. Türkçe şarkılar söylüyor...

'Banka' filminden bir sahne. Daryll Hannah, Türkçe şarkı söylemeye çalışıyor. Şarkıcı Teoman ona prova yaptırıyor.

İnsanın ilk kez duyduğu bir dilde şarkı söylemesi nasıl olur? Bilmiyorum. Büyük kartonlara büyük harflerle yazılmış bir Teoman şarkısı. Bir kopya da elindeki kâğıtta. Darryl hiç zorlanmıyor. İki saate yakın prova yapılıyor. Sonra çekime geçiliyor. Bir kısmını hemen ezberlemiş. Öbür bölümleri, uzaktan tutulan kartona yazılmış sözlere bakarak söylüyor. Sonuç bana göre on numara. Yine geç saate kadar Bananas'ta çalışıp Darryl'in işlerini bitiriyoruz.

Biz de bitiyoruz.

Darryl iş dışında çok samimi, çok içten bir oyuncu. O gün gelen Sinan'ın çocuklarıyla oynuyor. Hele en küçük kızı Sarah ile çok anlaşıyorlar. Biz restoranda akşam yemeğini yerken, o Sarah ile çarşıyı dolaşıyor. Yemekte Ali Sürmeli'nin verdiği gülün yapraklarını tek tek koparıp Sarah'ın burnuna, yanaklarına, kendi yanaklarına yapıştırıyor. Sarah gülüyor. Fotoğraflar çekiliyor. Darryl fazla tanınmadığı için, Ali Sürmeli'yi, Sinan'ı, Teoman'ı, Raga'yı gören herkes onlarla fotoğraf çektirmeye çalışıyor. Ne zor iş şöhret olmak! Hiç rahat yok. Bizde lisan filan olmadığı için köfteci kedisi gibi bakıyoruz kadına.

Gece, Letonya Oteli'nin barında Darryl'in işinin bitişini kutluyoruz. Bir ara Rebecca ile Darryl'in bana bakarak konuştuklarını görüyorum. Darryl gülerek kadeh kaldırıyor. Ben de. Özel olarak içiyoruz. Sonra Rebecca'ya benimle ilgili ne konuştuklarını sorduğumda, Rebecca onunla konuştuklarını tatlı Türkçesiyle tercüme ediyor:

"Seni çok merak etti. Kim bu adam diye. Ben de yazar olduğunu, Sinan'ın arkadaşı olduğun için filme geldiğini söyledim. O da seni Ernest Hemingway'e benzetmiş. 'Bu adamla konuşabilseydim, kimbilir neler anlatırdı bana. İnanıyorum ki ondan öğreneceğim çok şeyler vardı. Sadece bu yüzden Türkçe konuşabilmeyi çok isterdim. En çok buna üzülüyorum,' demiş."

Gece iki sularında yatmaya gönderdik onu. İki saat sonra kalkıp Dalaman'a uçağa yetişmesi gerek. Teker teker herkesle öpüştü. Bizleri çok sevdiğini ve Türkiye'de

'Banka' filminin çekiminde oluşan arkadaşlık. Birkaç gün önce Hollanda'dan gelen bir dostum, onun sağlık haberlerini getirdi. İyileşmiş. Ne güzel.

çalışmaktan çok mutlu olduğunu söyleyerek gitti.

Ertesi gün Sylvia ile eksik kalan işlerimiz var. Onları da tamamladık. Sonunda sabahlara kadar sohbet ederek, içerek kapattık geceyi. Ondan ayrılmak biraz hüzünlü oldu tabii. Gençliğimizin Emanuelle'i Sylvia Kristel. Hoşçakal hüzün. Tüm sağlık dualarımız seninle diyerek yolladık onu.

Ve *Banka* filmi İstanbul'da çekilecek iki günlük çalışmadan sonra bitmiş olacak.

Sanırım bu kış çok eğleneceğimiz bir film çıktı ortaya. Yüreğimiz onun başarısından yana.

Bu konuyu Ali Sürmeli'yle ilgili bir anekdotla kapatmak istiyorum.

Bir akşam yemeği. İş sonrası. Klasik bir muhabbet. Yemekle birlikte şarap içiliyor. Letonya'da her şey serbest. Özellikle de alkol. İstediğiniz kadar içebilirsiniz. Onu ancak görgüsüz turistler yapıyor. Bizim öyle bir derdimiz yok. İki-üç kadehle bitiriyoruz. Ben tam modumdayım. O gün çok iyi gitti her şey. Herkes keyifli. Yanımda Ali Sürmeli. Hiç içki içmeyen takımından. Olsun. Ama yine de ekibin en neşelilerinden birisi. Benim şiirim gelmiş. Bir

Nâzım atıyorum ortaya. Ali, mutlu, dinliyor. Yeni bir aşka girmek üzere. Yeni bir genç kızla tanışmış.

"Deli gibi seviyorum," diyor.

"Kızın da seni sevdiğinden emin misin?" diye soruyorum.

"Emin olmaz mıyım, abi. Yoksa ne işim olur," diyor.

"Yanlış anlamışsındır sen," diyorum.

"Olur mu?" diyor. "Bak telefondaki mesaja."

Bakıyorum. Mesaj 'Abi' ile başlıyor. "Yanımda arkadaşım vardı. Yanlış anlamasın diye kısa konuştum," diye yazmış kız.

"Eee?" diyor Ali.

"Eeesi yok," diyorum. "Kız seni abi yerine koymuş. Boş ver. Sana şimdi dünyanın en güzel mısralarından birini okuyorum. Dinle: 'Biz her zaman kalarak gideriz' diyor Edip Cansever."

"Yapma yahu," diyor Ali.

Tam karşımızdaki Sinan da bu sohbetin içinde.

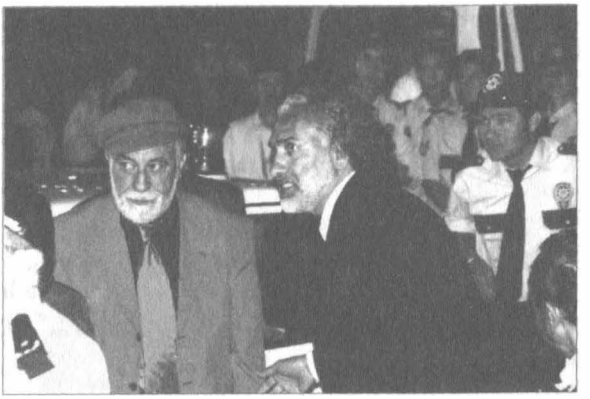
"Ulan beynini si....im. Hiç böyle bir mısra yazdın mı hayatında? Söyle, yazdın mı? Hadi, bir mısra da sen yaz," diyor Ali'ye.

Ali ikiletmeden cevaplıyor Sinan'ı:

"Siz gidin. Ben sonra gelirim."

'Banka' filminin çekimi bittikten sonra bir gün Çiçek Bar'dayız. Bülent Kayabaş, Aydemir Akbaş, Sinan Çetin, Raga Oktay, ben ve Şerif.

Sinan ve ben, filmin en heyecanlı sahnesindeyiz. Tam düğün anında polislerin baskınına uğramışız. Durumumuzdan belli olmuyor mu?

Bütün masa kahkahadan kırılıyor.

Diyorum ya, çekimler iyi gidince herkesin yüzü gülüyor. Sinan dönüp bana soruyor:

"Arif Abi, yeni kitabının adı ne?"

"*Yine mi Çiçek.*"

"Ben bunu bir yerlerden hatırlıyorum," diyor.

"Evet, hatırlarsın. Bu, Sezen Aksu ile Meral Okay'ın benim sözümden yola çıkarak yazdıkları şarkının adı."

"Yani bu durumda senin için yazılmış bir şarkı var."

"Evet," diyorum. "Bir defa da Seyyal Taner bir şarkı yapmıştı 'Arif' diye."

"Ooo, desene ki seninle ilgili iki şarkı var."

"Evet," diyorum.

Sinan, bu konuşmaları dinleyen Ali Sürmeli'ye takılmak için,

"Seninle ilgili hiç şarkı yaptılar mı?" diye soruyor.

"Yok," diyor Ali Sürmeli.

"Benim için bile yapıldı. O zaman sen şarkı bile yazılmaya değmezsin. Bir şarkın bile yok," diyor.

Ali mahcup, gülüyor. Sinan bu şarkı işine takmış. Arada bir onu kızdırmak için, "Bir şarkın bile yok ulan, neyin var peki?" diyor.

Ali gülüyor. Başını sallayarak,

"Bir oğlum var, bir de sèleli motosikletim," diyor.

Fakat o motosiklet, İstanbul'a geldiği gün çalınıyor. Ali çok üzülüyor bu işe.

İşte benim tüm oyunculuk (!) serüvenim bu kadar. Şimdi konuya bıraktığımız yerden devam edelim.

Bela Mustafa filminin çekimi bizi de filmci yaptı dedim ya, adımız da filmciye çıktı ya, biz de öteden beri filmcilerle iç içe yaşıyoruz ya. Bir gün Papirüs'te Feyzi Tuna'yla içiyoruz. Demir de var masada. Demir'le de eskiden beri tanışır, selamlaşırız. Ne var ki, Yılmaz Güney'in Nebahat Çehre'den ayrılmasından sonraki günlerde Nebahat'la ilişkiye girmesi ters gelmişti bana. Bu yüzden soğuk bakıyordum ona. Çoktandır ortalıkta yoktu. Demir daha çok Fevzi'nin arkadaşı. Dolayısıyla benim de yakınım oldu. İç içe bir dostluk. Yakışıklı bir oğlan. Tabii yaş olarak benden küçük. Hep birlikte geziyoruz. Demir de sinemacı. O aralar, gazinolarda sinema oyuncusu furyası var. Ayhan Işık'lar, Fikret Hakan'lar, Fatma Girik'ler, Göksel Arsoy'lar, Nebahat Çehre'ler, İzzet Günay'lar hep sahnedeler. O sırada Demir'e de bir teklif geldi; Bebek Belediye Gazinosu'ndan. İyi de para veriyorlar. Para veriyorlar vermesine de, bizim Demir'de hiç ses yok. Şarkı da bilmiyor.

"Ne yapacağız?" diyor Demir. "Teklif iyi."

"Çıkıp söyleyeceksin," diyorum. "Olmadı, birilerini bulup ders alacaksın."

"Kimden?"

O günlerde bu işlerin ustası Muzaffer Özpınar var. Tamburi.

"Muzaffer Özpınar'dan."

Muzaffer için Egemen'i devreye sokuyorum. Gazino da yardımcı oluyor. Bizim Demir şarkıcılığa soyunuyor. Alınan avansla sahne kıyafetleri ayarlanıyor. O günlere kadar Feyzilerde kalan Demir'e bir de ev tutuluyor. Şişli'de. Ve Demir, Bebek Belediye'de şarkıcılığa başlıyor. Bu olay on beş-yirmi gün sürüyor. Demir'in assolisti Gönül Yazar. Demir, Gönül'le hafif bir flörte başlıyor. İş gittikçe cid-

dileşiyor. Gönül bu. O da evlilik meraklısı. Demir de bunu bildiği için basıyor teklifi.

"Biraz düşüneyim," diyor Gönül; tedbiri elden bırakmadan.

Sorup soruşturuyor. Birileri benim ismimi veriyor olmalı ki, bir gün ofisin telefonu çalıyor.

"Buyurun. Ben Arif," diyorum.

"Ben de Gönül Yazar," diyor. "Sizinle önemli bir mesele hakkında konuşmak istiyorum. Acaba mümkün mü?"

"Tabii," diyorum. "Ne zaman isterseniz."

"Yarın akşamüstü saat beşte benim Bebek'teki evime gelir misiniz?"

"Gelirim. Ama adresinizi bilmiyorum," diyorum.

Gönül, adresini veriyor. Ertesi gün akşamüstü evin kapısını çalıyorum. Kendisi açıyor. Ağır mobilya döşeli salona giriyorum. Düzenli, zevkli bir salon. Ama ağır.

"Ne alırsınız?" diyor.

"Viski olabilir mi?"

"Tabii, tabii."

İçki dolabından bir şişe Logan çıkarıyor. Buz, su ve bardaklar. Viski dolduruyor. Kendisine de çok az koyuyor.

"Ben fazla içmem de," diyor.

"Rica ederim," diye başlıyorum. "Buyurun, sizi dinliyorum."

"Arif Bey," diyor Gönül, "çok ciddi bir konu için sizi rahatsız ettim. Zamanınızı aldım."

"Estağfurullah efendim. Yardımcı olabilirsem ne mutlu bana."

"Benim için hayati olan bir konuda bana yardımcı olacağınızı söylediler. Herkes sizin doğruluğunuzdan, dürüstlüğünüzden söz ediyor. Gördüğüm kadarıyla çok seviliyorsunuz."

"Teşekkür ederim," diyorum.

Güler yüzlü, şen şakrak. Yüreğinin istediği yere gitmek için, bu yolculukta benden yardım istiyor Gönül. Aşkına dürüst. Her şeyi açık açık söylüyor.

"Demir sizin arkadaşınızmış," diyor.

"Evet," diyorum.

"Demir'le ciddi bir yolculuğa çıkacağım. Bana evlenme teklifinde bulundu. Biliyorsunuz, çoktandır arkadaşlığımız sürüyor."

"Evet, biliyorum."

"Siz ne diyorsunuz? Demir'in teklifine evet demek için onu gerektiği kadar tanımıyorum. Nasıl bir adam olduğunu, gerçekten böyle bir evliliği sürdürüp sürdüremeyeceğini bilmiyorum. Yüreğim 'evet' diyor. Ama kuşkuluyum. Herkese sordum. Bu konuda en dürüst cevabı sizden alacağımı söylediler. Sizin sözünüze göre karar vereceğim. Sizce bu evlilik yürür mü? Demir bu işi götürebilir mi?"

Ne kadar zor bir soruydu. Karşımda gençliğimizin 'Taş Bebek'i Gönül Yazar. Herkesin sevdiği. Sözünü esirgemeden söyleyiveren. Sevecen. Dost. Arkadaş. Sahnelerin yıldızı. O hatırlayamaz ama ben İstanbul'da okurken, bir yaz tatili için Osmaniye'ye gitmiştim. Tesadüf bu ya, yazlık sinemada bir gece konserine de gitmiştim. Sabah kalkıp her zamanki gibi sinemanın karşısındaki Çamlık denilen ağaçlıklı kahvede, arkadaşlarla buluşmuş tavla oynuyoruz. Gönül Yazar daha on yedi-on sekiz yaşlarındaydı. Biraz sonra, beş-altı kişilik bir grupla Çamlık'a geldi. Biz tavlayı bırakıp onları seyrediyoruz. Onlar da kahvaltıya gelmişler. Kahveci de kahvaltılıkları hazırlamış; koşarak bizim masaya geldi.

"Arif gardaş, ne olur şu servis işini sen yapıver. Ben pek beceremeyeceğim. Ne de olsa sen İstanbul'dan geldin. Bunlara nasıl servis yapılır sen bilirsin," demişti de, ben de kalkıp kahveciye yardımcı olmuştum. Çok sonraları bu konuyu anlattığımda, itiraz edip "Yok, sen karıştırıyorsun," demişti. Aynı yaşlarda olduğumuz ortaya çıkmasın diye.

Neyse, Gönül'ün bu samimi tavrı, gerçekten seven bir insan olarak bu evliliğe hazır oluşu beni de sorumluluk altına sokmuştu. Cevap olarak da,

"Vallahi bilmem ki Gönül Hanım. Evet, Demir çok yakın arkadaşım. Bu doğru. Fakat bu evliliği gerektiği gibi

yürütüp yürütemeyeceğini pek bilemiyorum."

"Peki, siz kadın olsanız, böyle biriyle evlenir miydiniz?" dedi.

Hoppala...

Beni iyice köşeye sıkıştırmıştı. Kaçışım yoktu. Söylenildiği gibi dürüst olmalıydım. Karşımda benim sözümle hayatına yön verecek bir kadın duruyordu. Gerçek anlamda da Demir'in bu işe pek hazır olmadığını, bu konuda 'Mavi Boncukçu' olduğunu biliyordum. Gerçekten bu konuda samimi değildi.

'O halde,' dedim kendi kendime, 'düşüncelerinde ve cevabında dürüst ol.'

"Ben evlenmezdim," dedim.

"Tamam, Arif Bey. Cevabımı aldım. Size çok teşekkür ederim," dedi.

Tam o sırada, Erol Simavi'den olan küçük kızı ve bakıcısı salona girdiler. Beni kızıyla tanıştırdı. Küçücük, sevimli bir kızdı. Gönül'ün kızının üstüne titrediği her halinden belli oluyordu. İyi ki doğruyu söylemiştim. Bundan pişman değildim. Nitekim daha sonra, Demir'e bu konuyu olduğu gibi anlattım. Bu birliktelik bir süre daha sürdü. Sonra ayrıldılar.

İşte o sıralarda bir gün Demir, bana,

"Bir Fransız yapımcıyla tanıştım. Türkiye'de altı bölümlük bir dizi film çekeceklermiş. Bana da Türkiye prodüksiyonunu teklif ettiler. Ben de kabul ettim. Yapabilir miyiz birlikte?" dedi.

"Niye yapmayalım? Atla deve değil ya. Bir filmin nasıl çekildiğini biliyoruz."

"Ben bu işlerden anlamam. Sen halledersin."

"Tabii hallederim."

"Ortağız."

"Ortağız," dedim.

"Elli elli."

"Elli elli."

"Yarın adamla seni tanıştıracağım. Bundan böyle işi sen götürürsün."

"Götürürüm," dedim.

"Filmde benim de oynayacağım bir rol varmış. Biliyor musun Arif, bu iş olursa yırttık. Düşünsene. Bırak Türkiye'yi, dünyada isim sahibi bir oyuncu olacağım."

"Müthiş bir şey," dedim.

Ertesi gün, Hilton'da yapımcıyla buluştuk. İriyarı bir Fransız'dı. Belli, işinin ustası biriydi. İşin çok zor olduğunu anlattı. Aklımda kaldığına göre, yüzyılın başlarında Marsilya'dan gemiyle Beyrut'a gelen beş Citroën araba, Beyrut'tan Tibet'e doğru yola çıkar; Lübnan, Suriye, Irak, İran, Afganistan, Hindistan üzerinden Tibet'e gidecektir. Beş Citroën de Hindi Çin'iden Tibet'e gelecek. Ve bu on Citroën araba Tibet'te buluşacaklar. Beyrut'tan Tibet'e kadar gidilen yolun tamamı Türkiye'de çekilecek. İş böyle olunca, yol boyunca gidilecek mekânlar, bu mekânlarda karşılaşılan insan tipleri farklı farklı olacaktı. Yol boyunca bir dolu maceralar yaşanacaktı. Sanırım işin arkasında Citroën'in desteği vardı. O zamanki parayla işin bütçesi iki milyon liraya yakındı. Bu rakam o tarihlerde Türkiye'de çekilecek normal yirmi filmin maliyetine eşitti. İş bizim için çok çekiciydi. yüzde 10 kazansak zengin olacaktık. İşin tamamlanması için en azından bir yıllık bir zamana ihtiyaç vardı. Zamana ihtiyaç vardı ama, iş de gerçekten zor bir işti. Zorluğun en başı Ankara'ydı. Bürokrasi. Sansür. İzinler. Mekânlar. Transport. Figürasyon. Oyuncular. Işık ekipleri. Ses ekipleri. Üstelik bir de sesli çekilecek. Giysiler. Aksesuarlar. Her yere taşınacak beş araba.

Önce Fransızca senaryoların Türkçe çevirilerini hazırlattık. Altı senaryo. Altı özet. Ankara'ya gidip Sansür Kurulu'na başvuruyu yaptım. Neden Sansür Kurulu Ankara'da? Film yapımcılığı İstanbul'da olmasına karşın, niye Ankara? Öyle işte. Bürokrasi diyoruz ya. Her filmcinin, çekeceği her film için önce Ankara'da senaryosunu onaylatması gerek. Bu onay işi de üç günde olan bir şey değil hani. Aylar alan bir iş. Hele ki böyle bir yabancı film işi için çok sabırlı olmak gerek. Askeriye, polis, Milli Eğitim... Yabancı film olduğu için bir de Dışişleri'nin onayı gerek.

Türkiye'nin konuyla hiç ilgisi yok. Demin dediğim gibi, arabalar Lübnan, Suriye, Irak, İran, Pakistan, Afganistan gibi ülkelerden geçiyormuş gibi olacak. O ülkelerin dağları, ovaları, insanları, köyleri, çölleri, geçitleri, köprüleri. Sanki o ülkelerde çekiliyormuş gibi, mekân olarak Türkiye'de çekilecek. Bütün mesele bu. Yani bizi ilgilendiren bir şey yok. 'Olsun. Ne olur ne olmaz' diye düşünüyor bürokrasi.

İşinizi takip etmezseniz, sadece izin için bir yıla yakın bir zaman beklemeniz gerek. Bu yüzden sürekli Ankara'ya gidip geliyorum. Daha adamlarla anlaşma da yapmış değiliz. Adam işi bize bıraktı gitti. Arada bir geliyor, durumu soruyor. Ben tek tek anlatıp rapor veriyorum.

"Şu bizim anlaşmayı bir yapsak," diyorum ara sıra; işi garantiye almak için. Adam,

"Sen şu izin işini hallet, ondan sonra," diyor.

Bu arada Yeşilçam'da herkesle ilişki kurduğunu biliyorum. Ben henüz bir tane film yapmış bir prodüktörüm. Oysa Yeşilçam'da elli yıllık koca firmalar var. Bir gün Hürrem Erman'ın çiftliğinde, özel barbekü partisine katıldığını duyuyorum.

"Tamam, işte şimdi yandık," diyorum. "Adam işi Erman Film'e verecek."

Bekliyorum. Bu arada bir sorun daha ortaya çıkıyor. O da Hazine'den kullanılacak para sorunu. Diyeceksiniz ki Hazine ile bu işin ne ilgisi var. Var olduğunu biz de o zaman öğrendik. Hâlâ çok az kişinin bildiği bir iş bu. Sonradan başımıza büyük işler açacak olan bir iş. 'Bloke Fon' işi. Sizi sıkmadan kısaca anlatmak istiyorum. Çok önemli çünkü.

'Bloke Fon' işi şöyle bir şey: Sanırım Yabancı Sermaye Kanunu ile ilgili olsa gerek. Diyelim ki dışarıdan bir firma Türkiye'de bir fabrika kuruyor. Bu iş için parasını da getirip yatırıyor. Fabrika üretime geçiyor. Para kazanmaya başlıyor. Vergisini de veriyor. Kârını da alıp yurtdışına çıkarması gerek. Devlet diyor ki: 'Buraya kadar her şey tamam. Ama kârın yüzde 10'unu yurtiçinde bırakacaksın.

Bunu Bloke Fon'a yatıracaksın.'

Firma Bloke Fon'a yatırdığı kârının yüzde 10'unu ne zaman kullanabilecek? Nerede kullanacak?

Devlet bunun için de bir öneride bulunuyor: 'Bu paraları turizm yatırımı için kullanabilirsin, film çekimi için kullanabilirsin' gibi...

İşte bu maddeden haberi olan uyanık prodüktör, yurtdışındaki firmayı buluyor. Türkiye'de film çekeceğini söyleyip bunun için firmanın Türkiye'de Bloke Fon'daki parasından, diyelim ki iki milyon lira kullanmak istiyor. Bu konuda firmayla pazarlığa oturuyor ve diyor ki: "Sizin Türkiye'de Bloke Fon'da duran paranızdan iki milyon lira kullanmak istiyorum."

İki milyon liranın karşılığı varsayalım beş yüz bin frank olsun. Yatırımcı, firmaya diyor ki: "Size Fransa'da nakit olarak iki yüz bin frank ödeyeceğim. Karşılığında bana Türkiye'deki paranızdan iki milyon lira kullanma hakkı vereceksiniz."

Bu teklif firmanın da işine geliyor. Bloke Fon'da hiç kullanılamayan parasından, en azından iki yüz bin frankını el altından almış oluyor. Yani 500 bin frank tutan iki milyon Türk Lirası'nı 200 bin franka satın alıyor.

Sizce de iyi bir ticaret değil mi? Bir bölümü illegal olsa da, yasalar karşısında her şey normal.

Fakat devlet, bütün puştluklara karşı öyle bir madde koymuş ki, 'Bloke Fon'dan alacağınız paralara, fatura ve makbuz zorunluluğu' getirmiş. Bu yüzden siz önce harcamaları yapıyor, sonra fatura ve makbuzları götürüp Maliye Bakanlığı'ndan paranızı alıyorsunuz.

İşte bunun için de bir izin gerekiyor.

Size anlattığım bu ayrıntıları ben de sonradan öğrendim. Bu konu aslında, devlet tarafından bakıldığında sinema ve turizm adına düşünülmüş iyi bir yöntem.

Bu yöntemin de bir eksiğini bulmuşlar. Bu yolla, daha önce Kapadokya'da *Paralı Askerler* adlı bir Amerikan filminin çekiminde, daha sonra adı sanı olmayan, uyduruk filmler için de bu fondan para almışlar. Böylece Hazine'yi

soymuşlar. Bu yüzden *Paralı Askerler*'in yapımcısı Ali Çakuş daha sonra İlhan Filmer'lerle ortak olarak bu işi sürdürmüş. Açılan davalar sonunda da, Türkiye'yi terk edip yurtdışına kaçmışlar. Sanırım hâlâ yurtdışındalar. Yaşıyorlarsa.

İzninizle, bu konuyla ilgili başımdan geçen ilginç olayı bu konunun sonunda anlatacağım. Gelelim *Tibet Çanı* filmine.

Benim Ankara izinlerini tamamlamama on beş gün kala Fransız yapımcı Türkiye'ye geldi. Oturduk. Rapor veriyorum. Durumları anlatıyorum. Bir kısım izinlerin tamam olduğunu ama on beş gün içinde son imzaların da atılarak tüm izinlerin alınacağını söylüyorum. Adam anlattıklarıma inanmıyor, beni beceriksizlikle suçluyor.

"Buyurun, Ankara'ya gidip gerekli yerlerle konuşalım. Onlar da size, işin sonuna gelindiğini ve işin on beş gün içinde tamamlanacağını söyleyecekler."

"Tamam," dedi adam.

Kalkıp Ankara'ya gittik. Bir yandan adam da haklıydı. Neredeyse altı ay oluyordu. Hâlâ izinler çıkmıyordu. Buna aklı bir türlü ermiyordu. Onun bilmediği bir şey vardı: 'Türkiye'nin bürokrasisi'. Allah kimseyi devlete muhtaç etmesin demek en doğrusu. İşi düşenlere de sabırlar versin.

Sonuçta başvurduğumuz bütün yerler için raporda belirttiğim tarihlerin doğru olduğunu ve on beş gün içinde bütün işlerin biteceğini yetkililerden duyunca rahatladı adam.

Uçakla İstanbul'a gelip Hilton'a yerleştik. Barda, işlerin izinlerden sonraki durumlarını konuşuyoruz. Neler yapılacak? Nasıl yapılacak?

"Önce şu anlaşma işini bitirelim," dedi adam.

Aylardır beklediğimiz anlaşma sonunda gerçekleşecekti. Demir'le birbirimize baktık. Sevinçten uçacak gibiydik. Şartlar tek tek yazıldı. Hemen otelden bir daktilo bulundu. Anlaşma metinleri kâğıda geçirildi. İmzalar atıldı. İlk iş bitti. İki gün içinde Paris'ten prodüksiyon ve yöne-

tim asistanları geldi. Mekân için İstanbul ve Anadolu'da yer arama işi başladı. Bir aylık bir çalışma ile çekim yerleri belirlendi. İzin alınacak yerlere tekrar izin başvuruları yapıldı. Ana izinler Ankara'dan alındı. Yaz başında başlayacak çekim için Kapadokya'da hazırlıklara başlandı. Prodüksiyonun başında Apo vardı. Kardeşim. Onun yardımcısı Yusuf Sezer. İş gerçekten zor bir işti. Fransa'dan getirilen otomobiller kamyonlarla çekim yerlerine gönderildi. Genel ekip toplam yüz elli kişi kadardı. Bunların içinde Eskişehir'den alınan elli kişilik Tatarlar da vardı. Bir otobüs onlarla doldu. Uzun süre Kapadokya'da çekimler yapıldı. Avanos, Zelve, Ürgüp, Göreme, Ihlara Vadisi, Ulukışla, Anamur, Antalya ve İstanbul çekimleri dört ayda tamamlandı. Ben işin tepesinde, İstanbul'daydım. Ankara ile de ilişkileri sürdürüyordum. İstanbul'dan ihtiyaçları karşılayıp zamanında çekim yerine gönderiyordum. Bu bazen oyuncu, bazen malzeme, bazen Fransa'dan gelen insanlar oluyordu. Ekipte beş minibüs, altı kamyon, on otomobil, üç otobüs. Bütün bu çalışanların yemek, yatma işlemlerinin her gün eksiksiz olarak tamamlanmasının ne kadar zor olduğunu düşünmek bile kolay değil.

Bu işler olurken, Sema'yla körkütük bir aşk yaşıyorum. Alis'in onuruyla oynamamak için evden ayrıldım.

Bebek Belediye Gazinosu'nda dostlarlayız.
Ben, Sema, Apo, Okan Kunteroğlu

Apo'nun oturduğu Harbiye'deki apartmanın ikinci katına taşındım. Akşamları yine Park Otel'deyim. Kâmuranlar, Yılmaz Soysallar, Tefolar, Mazlumlar, Cengizler bir aradayız. Sema da geliyor bizimle. İçki sevmiyor ama bizimle olmaktan mutlu. Şen şakrak. Hava kararmaya yüz tuttuğunda evine gidiyor. Karşıda oturuyor çünkü. Yol uzak. Dört aylık bir çekim süresinde işi bitiriyoruz. Demir bu arada rejisörün karısı ile işi pişirmiş.

Prodüktör bizim Demir'i doldurdukça doldurmuş: "Seni Ömer Şerif'in yerine dünya sinemasına çıkaracağım," diye.

Demir bu konuda saftorik. Her şeye inanıyor. İşler bitmiş. Ekibi göndermişiz. Demir Adana'ya gitmiş o akşam. Haberi sonra öğreniyorum. Ben Apo ve Yusuf'la hesapları netleştirmeye çalışıyorum. Bu arada Nevşehir ve Ürgüp'teki otelciler, lokantacılar, kamyoncular, dolmuş yazıhaneye. Herkesin alacakları var. Onların alacaklarını belirliyoruz. Hesapların bir bölümü Demir'de. O biliyor. Adana'ya telefon ediyorum. Demir'le konuşuyorum. Günlerden cuma. Öğle saatleri. Ertesi günü öğlende geleceğini söylüyor. "Tamam," diyorum. Tek tek alacaklılarla konuşturuyorum telefonda.

Cumartesi sabah yazıhanedeyim. Hesapları son kez gözden geçiriyorum. Saat on bire doğru Yusuf geliyor. Bizim Hamit de yazıhanede. Sohbet ediyoruz. Çaylar içiliyor. Alacaklılar tek tek gelmeye başlıyor. Onlar için de çaylar söyleniyor. Sohbetler sürüp gidiyor. Bu ara telefon edip uçağın ikide Adana'dan kalkacağını öğreniyorum. Saatler geçmek bilmiyor. Küçücük bir odada sekiz- on kişi birbirimize bakıp duruyoruz. Uçak ancak üç'te gelir. Hadi diyelim üç buçuk. Saat dörtte Demir'in gelmesi gerek diyorum. Arada bir Hamit,

"Demir gelmez abi," diyor kulağıma.

"Bir bildiğin mi var?" diyorum.

"Yok vallah bilmemişem," diyor.

Hamit bizim kardeşimiz gibi. Yakışıklı bir Adıyamanlı. Bizim yazıhanenin çocuklarından biri. Fotoromanlarda,

filmlerde oynatıyoruz. Çok da seviyoruz.

Israrla üstüne gidiyorum:

"Hamit, bir şeyler mi biliyorsun? Allah aşkına söyle."

"Billah yok," diyor.

İçime kurt düşmeye başlıyor. 03'ten Adana'yı bağlamaları için yıldırım yazdırıyorum. Kimbilir ne kadarda bağlarlar. İyice pireleniyorum. Saat dört buçukta Adana'yı bağlıyorlar. Demir'in annesi çıkıyor telefona.

"Demir nerede?" diyorum

Kadın şaşkın telefonun öbür ucunda.

"Dün akşam İstanbul'a gitti oğlum. Seninle değil mi?" diyor.

Sinirden çıldıracağım. O zaman aldatıldığımı, satıldığımı fark ediyorum.

"Onun cenazesini göndereceğim Adana'ya," diyorum.

Kadının telefonun öbür ucunda bayıldığını duyuyorum. Şaşkınım. Elim ayağım birbirine dolaşıyor. Beş yüz elli bin liralık bir borç var üstümüzde. Birden onu düşünüyorum. Nasıl öderim ben bunu diyorum. Ne yapmalıyım? Aklıma Paris'e uçan Air France geliyor. Telefon açıyorum. Telefondan düdük sesi gelmiyor. Dakikalarca bekliyorum. Bir saat gibi geliyor bana. Sonunda açılıyor. Demir'in adını veriyorum.

"Acaba bu uçakta mı?" diye soruyorum.

Cevap vermiyorlar.

"Gizlidir. Söyleyemeyiz," diyorlar.

Çıldırmak işten değil. Yeşilköy Havaalanı'nı arıyorum. Telefonda yine düdük sesi yok. Alacaklılar karşımda şaşkınlıkla bana bakıyorlar. Sonunda düdük sesi geliyor. Çeviriyorum.

"Hay Allah kahretsin. Meşgul."

Kapatıyorum. Yine çevir sesi bekliyorum. Saat beş olmuş. Uçağın beş buçukta kalkacağını öğreniyorum. Otuz dakikam var. Düdük sesi geliyor.

"Evet..."

"Danışmayı bağlayın," diyorum.

Danışmadaki kıza soruyorum:

"Acaba Demir'i gördünüz mü?" diye.

"Evet gördüm," diyor kız. "Biraz önce buralardaydı."

"Anons eder misiniz telefona gelsin."

Telefonda kızın anonsunu duyuyorum. Kanter içindeyim. Bir sigara yakıp bekliyorum. Beş dakika daha geçiyor.

"Hayır, yoklar efendim. Uçağa binmiş olabilir," diyor danışmadaki kız.

Neredeyse delireceğim. Uçağın kalkmasına on dakika var. Birden 'Yeşilköy polisini ararsam işi hallederim' düşüncesine kapılıyorum. Tekrar telefon. Yine düdük sesi yok. Sonunda karakola bağlanıyorum.

Durumu olduğu gibi anlatıyorum. Polis çaresiz.

"Savcılıktan kâğıdınız var mı?" diye soruyor polis.

İşte orada donup kalıyorum. Aklım çalışmıyor. En saf halimle 'yok' diyorum.

"Yoksa bir şey yapamayız. Zaten uçak pistin başında," diyor polis.

Ve Demir uçup gidiyor. Ben masaya yığılıp kalıyorum. "Allahına kitabına," diyorum. Nafile... Alacaklılar şaşkın. Bir tek cümle çıkıyor ağzımdan:

"Paris'e kaçsan da seni vurmayan puşttur," diyorum. "Hem de Paris'in göbeğinde." Sonra, "Bana bunu yapamazsın ulan!" diye bağırıyorum.

Hamit beni sakinleştirmeye çalışıyor. Bardağa viski koyuyor dolaptan. Alacaklılar ne diyeceklerini şaşırmış. Çıldırmışım.

"Ne yapacağız Arif Bey?" diyorlar.

"Merak etmeyin, işinizi çözeceğim. Beş yüz elli bin liralık bir müracaat yapılmıştı Maliye'ye. O parayı alabilirsek borçlarımızı öderiz," diyorum. "Ama biraz zaman alacak. Kusura bakmayın."

Adamlar halime acıyarak, 'Geçmiş olsun'la ayrılıyorlar odadan. "Biz sizi sonra ararız," diyerek.

Bir yudumda boşalttığım viskiyi yeniden dolduruyorum. Hamit'e dönüyorum.

"Ulan, bunu nasıl yapar bana?" diyorum.

Hamit bir suçlu gibi ezik, yere bakarak,

"Ben sana söylemeye çalışıyordum abi," diyor. "Sen beni anlamıyordun."

"Nasıl yani?" diyorum. "Bir şey mi biliyordun?"

"Ben dün akşam onunla birlikteydim. Allah Kuran üstüne bana yemin ettirdi sana söylemeyeyim onu gördüğümü diye. Ben de yemin ettiğim için açık açık söyleyemedim sana."

Altı saattir yanımda benimle bekleyen Hamit'in meğer her şeyden haberi varmış da bize söylemezmiş. Ne biçim bir dürüstlüktür bu, anlaşılır gibi değil. Bizim oğlumuz, bizim kardeşimiz Hamit. Aç karnını doyurduğumuz, evinin kirasını ödediğimiz, cebine harçlığını koyduğumuz Hamit. Her şeyi bildiği halde hiçbir şey söylemiyor bize. Niye? Yemin etmişmiş.

Sonra dili çözülüyor Hamit'in. Bir bir her şeyi anlatmaya başlıyor:

"Dün akşam Hilton'a gitmiştim. Orada rastladım. Akşam birlikte yemek yedik. Biraz dolaştık. Sonra tekrar Hilton'a geldik. Orada kalıyordu. Bu gün de Fransa'ya gideceğini söyledi. Ama bana 'Sakın beni gördüğünü söyleme Arif'e,' dedi. Yemin ettirdi. Bu yüzden erkenden yazıhaneye geldim. Sana söylemek istiyordum. Fakat yemin etmiştim. Nasıl söyleyebilirdim? Sabahtan beri sana bakıyorum. İçim kan ağlıyor. Kahroluyorum. Kendi kendimle kavga halindeyim. Bir yandan söylemem gerektiğini düşünüyorum. Bir yandan 'Yemin ettin nasıl söylersin?' diyorum. Ne olur affet beni abi. Bütün kabahat benim. Söylemeliydim," diyor Hamit.

Hamit'in söyledikleri daha çok sinirlendiriyor beni. Hırsımdan ağlamak geliyor içimden. Çaresizim. Hamit'e kızıyorum. Ağzıma geleni söylüyorum. Hamit bir köşeye sinmiş. Sesi çıkmıyor. Bir viski daha dolduruyorum. Yapacak bir şey yok. Sağlıklı düşünebilmem için sakin olmam gerek. Koca bir yudum alıyorum viskiden. Odanın içinde dönüp duruyorum.

"Öldüreceğim ulan seni. Nerede olursan ol elimden kurtulamazsın. Senin sülaleni s...im," diyorum kendi ken-

dime.

Kapıdan Sema giriyor odaya.

"Ne oldu? Hayırdır?" diyor.

"Kaçtı puşt," diyorum. "Bütün borçları üstüme yıktı, kaçtı."

"Nereye kaçabilir?"

"Nereye olacak? Paris'e," diyorum.

Sema yatıştırmaya çalışıyor beni.

"Alacaklılar nerede?"

"Gittiler," diyorum. "Benden haber bekliyorlar."

"Hadi gel, gidelim," diyor Sema. "Sabahtan beri bu odadasın. Biraz hava al."

Kuzu kuzu yürüyorum peşinden. Onun sevgisine sığınıyorum.

İstiklâl Caddesi'nin kalabalığına dalıyoruz. Koluma giriyor. Gümüşsuyu'na doğru yürüyoruz. Sonbahar gelmiş. Hiçbir şeyin farkında değiliz. Hafif bir rüzgâr yalıyor yüzümüzü. Yapraklar uçuşuyor caddede. Park Otel'den içeri giriyoruz. Balkona çıkıp oturuyoruz. Derin bir nefes alıyorum. Kafamda onu öldürmekten başka bir düşüncem yok. Bir viski, bir çay söylüyoruz.

"Başka çaresi yok. Onu öldüreceğim," diyorum.

"Hapse mi girmek istiyorsun?" diyor.

"Hiçbir şeyin önemi yok."

"Belki Ankara'dan işi çözersin."

"Kesin değil."

"Denemekte bir sakınca yok."

"Hayır, hayır. Pazartesi vize alıp Paris'e gitmeliyim."

"Tamam ama önce bir Ankara'ya gidip araştırman gerekmez mi? Bakarsın orada çözülür. Müracaat ettiklerine göre dönemezler belki," diyor.

Sakinleşmeye çalışıyorum. Olabilir. Bir umut. Evet önce Ankara'ya gitmeliyim.

Az sonra Kâmuran da katılıyor bize. Durumu ona da anlatıyorum.

"Pardon bey," diyor. "Bu adam senin can ciğer arkadaşın değil miydi?"

"Evet, öyleydi."

"Hayret doğrusu. Nasıl yapabildi bunu?"

"Bilmem ki," diyorum. "İnsan bu kadar puşt olabilir mi?"

"Muhakkak bir sebebi olmalı."

"Ne sebebi olacak? Olsa olsa Fransız'ın üçkâğıdına gelmiştir."

"Nasıl yani?" diyor Kâmuran.

"Fransız uyanığın teki. 'Paris'e gel. Seni uluslararası oyuncu yaparım. Türkiye'de bir yere varamazsın. Ömer Şerif gibi adamsın' demiştir. Bu da kim hıyar dese elinde bir tutam tuzla koşar ya. Hemen inanıvermiştir. Adamın sırtında yumurta küfesi yok ya. Çekip gitmiştir. Üstüne üstlük bir de kadın var işin içinde. Arif'e ne olursa olsun. Umurunda mı adamın? Bunu yanına bırakacağımı sanıyor. Ben Paris'in göbeğinde temizlemez miyim onu?"

"Hop çocuğum, hop!" diyor Kâmuran. "Delirdin mi?"

"Ama," diyorum, "nasıl olur?"

"Biraz düşünelim. Bir çare buluruz elbet. Sen önce Ankara'ya git. Durumu öğren. Gerçekten beş yüz elli bin lira için müracaat etmişlerse onu tahsil etmenin yolunu araştıralım. Doğru mu bu?"

"Doğru olduğunu sanıyorum."

"Yarından tezi yok Ankara'da ol. Sor soruştur. Gel sonra, konuşalım. Haydi şimdi içkilerimizi içelim."

Kayhan Abi de Tunca ile geliyor masamıza. Herkes hayret ediyor durumu öğrenince.

"Bu hafta haber yapalım dergide," diyor Tunca.

"Yapalım," diyorum.

O akşam küfelik oluncaya kadar içiyorum. Ertesi gün Ankara'ya gidiyorum durumu araştırmaya. Müracaat kesinleşmemiş. Dönüşte bankaya uğruyorum. Demir'le müşterek açılmış hesapta kırk bin lira kadar paramız vardı. Bakıyorum hiç kalmamış. Demir meğer cumartesi günü onları da çekmiş gitmeden. İşte o zaman yıkılıp kalıyorum.

Kardeşim Apo,

"Abi," diyor. "Biz kararımızı verdik. Senin yerine ben

ve Yusuf gidiyoruz Paris'e. Zaten ayrıntıları senden daha fazla biliyoruz. Biz gider adamı buluruz. Koskoca Telecip firması. Paranın üstüne yatacak değil ya. Demir de nasıl olsa oradadır. Hesaplar bizde. Adama anlatır, işi çözeriz."

"Çevirmenlik işini de Can Ok halleder."

"Ben de öyle düşünmüştüm zaten."

"Tamam," diyor Sema. "Apo'nun teklifi doğru. Elinden bir kaza maza çıkar. Bırak onlar gitsin."

Sema ile vedalaşıyoruz. O evine gidiyor. Giderken,

"Sakın bir delilik yapayım deme. Bizi düşün," diyor.

"Tamam, tamam," diyorum.

Apo ile Yusuf pasaport işlemlerini tamamlayıp Paris'e gidiyorlar. Önce Demir'i buluyorlar. Durumun boktanlığını anlatıyorlar ona. Hiçbir şey olmamış gibi. Yaptığı işin yanlışlığı o zaman dank ediyor Demir'in kafasına. Can da üstüne üstüne gidince, Demir de Telecip'le olan ilişkide Apolara yardımcı olmak zorunda kalıyor. Hesaplar dökülüyor ortaya. Beş yüz elli bin liralık kesinleşmiş borç var. Zaten bu konuyla ilgili kesinleşmemiş bir müracaat da var. Onu kesinleştirerek dönüyorlar bir ay sonra. Ben belgeleri alıp Ankara'ya gidiyorum. Maliye'ye başvurumu yapıyorum. Fakat cevap bir türlü çıkmıyor. İşe bakan Hazine Müfettişi'nin adı Teoman Köprülüler. Durumu anlatıyorum.

"Tamam, bakarız," diyor. "Dosya bende."

Her sabah odasının kapısındayım. Teoman Bey geliyor, "Günaydın," deyip giriyor odasına.

Böyle böyle on beş gün bekliyorum kapısında. Durumu anlatmaya çalışıyorum. Adam hiç oralı değil. Ben çıldırıyorum. İçimden küfürler yağdırıyorum ona. Sonunda hiçbir şey yapamadan dönüyorum İstanbul'a. Nevşehir'deki alacaklılara haber veriyorum. Geliyorlar. Onlara diyorum ki:

"Arkadaşlar, para işinizi Paris'ten hallettik. Talimat yazısı Ankara'ya geldi. Para Maliye Bakanlığı'nda. On beş gündür ben bu işi çözemedim. Sizler yörenizin önde gelen kişilerindensiniz. Söyleyin milletvekillerinize, bakandan

randevu alsınlar. Gidip durumumuzu anlatalım."

Adamlar birkaç gün sonra telefon ediyorlar. Randevu hazır. Ankara'da buluşuyoruz. Bakanın karşısındayız. Bakan kibar bir adam.

"Nedir derdiniz?" diyor.

Ben anlatmaya başlıyorum.

"Sayın Bakanım," diyorum. "Biz Fransızlarla ilgili bir prodüksiyon yaptık. Bu arkadaşlara borçluyuz. Ne var ki Bloke Fon'dan alacağımız beş yüz elli bin liranın talimatı Hazine'ye geldi. Fakat işi onaylayacak kişi yirmi gündür bizi bekletiyor. Paramızı alamıyoruz. Parayı alsak beylere borcumuzu ödeyeceğiz."

"Kim bakıyor işinize?" diye soruyor.

"Teoman Köprülüler adında bir müfettiş," diyorum.

Bakan zile basıyor. Gelen odacısından Teoman Bey'i çağırmasını istiyor. İri cüssesiyle Teoman Bey giriyor içeri.

"Buyurun Bakanım," diyor. Ayakta duruyor.

Bakan durumu anlatıyor Teoman Bey'e. Sonra da,

"Bu beylerin dosyası sizdeymiş. Anlattıklarına göre Arif Bey'in bu arkadaşlara borcu var. Biz parayı ödersek, bu beyler de mağdur olmaktan kurtulacaklar. Şu dosyaya bir bakıverseniz," diyor.

"Evet Sayın Bakanım," diyor Teoman Bey. "Dosya bende. Ama ondan önce bakılması gereken bir dolu dosya var. Sırası geldiğinde ona da bakılacaktır."

Teoman Bey'in bu pervasız tutumuna şaşırıyorum. Sanki bakan kendisi.

"Siz yine de bu dosyaya..." diyecek oluyor bakan.

"Sırası geldiğinde bakılacaktır efendim," diyor.

Yapılacak bir şey yok. Bakan da üstüne fazla gidemiyor nedense. Bilemiyorum. Teoman Bey izin isteyip çıkıyor. Biz bakana teşekkür edip ayrılıyoruz. Dışarıda bir durum değerlendirmesi yapıyoruz. Alacaklılar memnun. Zaten bana çok güveniyorlar. Şimdi paralarının garantide olduğunu biliyorlar. Ankara dönüşünden birkaç gün sonra, Turizm Bakanlığı'ndan bir müfettiş geliyor hesapları kontrole. Her şey tamam. Uzatmayalım, on beş gün içinde pa-

ramız çıkıyor Bakanlıktan. Tüm alacaklıları topluyorum yazıhaneye.

"Beyler, gözünüz aydın. Paranız geldi. Bankada. Şimdi çeklerinizi yazıp vereceğim. Siz de paranızı alıp memleketinize gideceksiniz. Bildiğiniz gibi bir yıldan fazladır bu işle uğraşıyoruz ve beş kuruş almadan çalışmış oluyoruz. Sizin batmış paranızı kurtardık. Yani sizin adınıza çalıştık. Şimdi sizlere bir teklifte bulunmak istiyorum. Şayet kabul ederseniz alacağınız paraların yüzde 20'sini kesip kalanını nakit ödeyeceğim. Kestiğim bu yüzde 20'ler için sizlere birer vadeli senet vereceğim. Vadesi geldiğinde senetlerinizi ödeyeceğim. Ben de bu arada bir film yapıp üç-beş kuruş kazanmak istiyorum. Ne diyorsunuz?"

Paralarının büyük kısmı, yani yüzde 80'i garanti olan alacaklılar,

"Tabii Arif Bey," diyorlar. "Neden olmasın? Allah sizden razı olsun. Siz olmasanız bizim paralar batmıştı."

Hemen senetleri ve çekleri hazırlıyorum. Herkese dağıtıyorum. Onlar mutlu olarak ayrılıyorlar. Ben de hazır bir sermaye ile, yeni bir film için çalışmalara başlıyorum.

Bu arada Demir'e ne mi oldu diyorsunuz? Anlatayım. Demir Paris'e yerleşiyor. Bir Fransız sinema oyuncusu olan Estella Blain'le evleniyor. Bir süre sonra ayrılıyor. Estella daha sonra oturduğu apartmanın en üst katından atlayarak intihar ediyor. İstanbul'a uğramadan güneydeki aile ocağına giden Demir, babasının ölümüyle işlerin başına geçiyor. Yürütemiyor. Butik açıyor, olmuyor. Sonunda zengin bir ailenin kızıyla evlenip mutlu bir aile reisi oluyor. Olayın üzerinden on sekiz yıl geçti, bir gün, gündüz Çiçek Bar'ın bahçesinde oturuyorum. Bir de bakıyorum, yanında iki arkadaşı ile birlikte kapıdan içeri giriyor. Ben şaşkın şaşkın ona bakarken, gelip boynuma sarılıyor ve kulağıma,

"Ne olursun Arif," diyor. "O zaman gençtim. Ne yaptığımı bilmiyordum. Ne olursun beni affet."

Bilirsiniz zaman her şeyin ilacıdır. İnsanın intikam duygularını yok eder. Törpüler, siler.

"Hoş geldiniz," diyorum, hiçbir şey olmamış gibi.

Çaylar söylüyorum. Arkadaşlarını tanıştırıyor. Oradan buradan konuşuyoruz. Barın karşısındaki Santral Oteli'ni yanındaki arkadaşı için almaya geldiklerini söylüyor. Otel için istenen paranın çok olduğunu söylüyorum. Bar dışında ne yaptığımı soruyor. Ben de sanatçı dostlarla birleşip bir kooperatif kurduğumuzu söylüyorum. İlginç karşılıyorlar. Orada arazi olup olmadığını soruyorlar. Ben de bizim aldığımız arazinin hemen yanında altmış iki dönümlük bir parselin daha olduğunu, bizim kooperatifte yer olmadığı için bize müracaat eden 32 kişiye cevap veremediğimizi, şayet 30 kişi daha bulabilirsek orayı alabileceğimizi söylüyorum.

Bu durum Demir'in arkadaşının ilgisini çekiyor. Gidip araziyi görüyoruz. Arkadaşı yeri beğeniyor. "Biz otuz üyeliğe talibiz," diyor. Araziyi alıyoruz. Henüz imar izni yok. Belediye ile uğraşıyoruz imar izni için.

Bir yıllık uğraşımız sonucunda sadece bizim kooperatif için değil, tüm o yörenin imar planını çıkartıyoruz belediyeden. İnşaata başlayacağız. Otuz üyelik aidatlarını yatırmıyor Demir'in arkadaşı. Mahkemelik oluyoruz. Otuz dönümlük arazisini verip kurtuluyoruz.

Demir'le yeniden başlayan arkadaşlığımız sürüyor. Denediği bütün işlerde başarısız olan Demir, bu kez politikaya soyunuyor. Onu da beceremiyor. İl başkanıyken aday-lık sıralamasında Rahşan Hanım harcayıveriyor Demir'i. İstifa ediyor. Politikayı bırakıyor. Şehrin film festivalini yöneten kurulun başına geçiyor. Bu iş için yardım istiyor benden. Elimden geleni yapıyorum. Bütün Yeşilçam oyuncularını götürüyoruz festivale. Türkân Şoray da geliyor. Avrupa Sinemacılar Birliği (Eurimage) Başkanı Adinolfi'yi, Faruk Günaltay'ı da getiriyoruz. Güzel bir festival yapıyoruz. Beş kuruş almadan. Sırf Demir başarılı olsun diye.

Sonunda sinemacı damarı ağır basıyor Demir'in. Yeniden İstanbul'a geliyor. Çocukları büyümüş. Şimdi İstanbul'da sinemacılığını sürdürüyor.

Buraya bir nokta koyuyorum. Öte yandan biraz da geri dönüp beni kapısında bekleten Teoman Köprülüler'le ilgili daha sonraki yıllarda aramızda gelişen olaylardan söz etmek istiyorum.

Teoman Bey müfettişlikten ayrılıp CHP teşkilatında Ankara İl Başkanlığına kadar yükseliyor. 1977 seçimlerinde Ticaret Bakanı oluyor. Şişmanlığından dolayı da ona 'İdi Amin' diyorlar.

O tarihlerde ben iyice sinemacı olmuşum. Yeşilçam'da kurulu Filmciler Derneği başkan yardımcısıyım. Türker İnanoğlu başkan. Türkiye'nin yetmiş sente muhtaç olduğu yıllar. İktidarda CHP koalisyonu. Her işkolunda olduğu gibi Yeşilçam'da da negatif, pozitif film bulmak mesele. Her şey karaborsada. Yani iki bin liralık negatifi on beş bin liradan alıyoruz. Buna bir çözüm bulmamız gerekiyor. Yeşilçam'da sevilen bir insan olmaya başlamışım.

"Acaba," diyorum, "bir kooperatif kursak. Bütün yapımcılar bu kooperatife ortak olsa da filmlerimizi kendimiz getirebilsek. Karaborsadan kurtulsak. Hazır hükümet de her türlü kooperatife sıcak bakarken."

Kolları sıvıyorum. Bu işi halledeceğim. Önce Yeşilçam'da o günlerde en eski, en yakın arkadaşım, her gün sabahlara kadar birlikte gezdiğimiz Tanju Gürsu'ya durumu açıyorum. Onun da aklı yatıyor. Sonuçta, uzun bir çalışmadan sonra kooperatifi kuruyoruz. Seçim yapılıyor. Ben, rahmetli Süreyya Duru, Tanju Gürsu, Melih Gülgen ve Yılmaz Kuzgun'dan oluşan bir yönetim kurulu seçiliyor. Yönetim kurulu başkan olarak beni seçiyor. Fakat bir de başkan yardımcısı seçilmesi gerek. Oylamaya sunuyoruz. Oylamada Süreyya Duru en çok oyu alarak yardımcı seçiliyor. Oysa ben Tanju'yla çalışmak istiyorum. Süreyya Abi biraz ağır. Tanju delişmen. Biz daha iyi götürebiliriz işi. Bu niyetimi açıklıyorum yönetim kuruluna. Bir daha seçim yapılıyor. Yine Süreyya Duru. O zaman diyorum ki:

"Ben başkanlıktan ayrılıyorum. Süreyya Abi başkan olsun. Ben onunla çalışamam. O kendine bir yardımcı bulsun. İşi götürsün."

"Niye benimle çalışmak istemiyorsun?" diyor Süreyya Duru.

"Biz Tanju'yla daha iyi bir ikili oluruz. Zaten her gün birlikteyiz. Bunu siz de biliyorsunuz," diyorum.

Süreyya Abi komplekssiz bir insan. Durumu anlıyor.

"Tamam arkadaşlar. Arif Tanju'yla birlikte çalışsın," diyor.

Biz işe başlıyoruz. Bütün yapımcılar ortak. Şimdilik kimseden para mara istediğimiz yok. Önce Ankara'ya gidip bakanlıktan döviz tahsisi almamız gerek. Bunun için bakana durumu anlatmalıyız. Örsan Öymen yakın arkadaşım ya, ona durumu anlatıyorum. Teoman Bey'den bir randevu için. Örsan "Kolay," diyor. Hemen randevuyu alıp beni arıyor. Biz de Tanju ile Ankara'ya gidiyoruz.

Benim Tanju ile çalışmak istememin iki sebebi var. Birincisi en yakın arkadaşım. İkincisi de Tanju'nun eski bir 'artist' olması. Evet, Süreyya Abi'yi de herkes tanır ama, isim olarak tanır. Tanju ise aktör. Nereye gitsek kapı açılır. Sonra da ben gerekeni anlatırım, diye düşünüyorum. Nitekim bu konuda ne kadar doğru düşündüğümü fark ediyorum.

Ertesi gün Ankara'dayız. Bakan'ın Özel Kalemi'nde. Özel Kalem Müdürü sonradan Çankaya Belediye Başkanı olacak olan Doğan Taşdelen. O günden sonra iyi bir dostum olan Doğan, bizi hemen Bakan'ın yanına çıkarıyor. Ben geçmişteki olaylardan dolayı Teoman Bey'den nefret ediyorum. Ama o ne? Teoman Bey aynı Teoman Bey değil. Hemen bize sahip çıkıyor. Ben durumumuzu anlatıyorum. Çaylar, kahveler içilirken, Teoman Bey dış ticaretten sorumlu genel müdürü çağırtıyor. Genel müdür kıl bir adam. Teoman Bey ona durumu izah ediyor. Bize tahsis çıkarmaları doğrultusunda emir veriyor. Biz bir hafta her gün, Ticaret Bakanlığı'nda, genel müdürün başkanlığında toplantı yapıyoruz. Başka müdürler de var. Fakat genel müdür sürekli işi yokuşa sürüyor. Olmazlanıyor. Kara kaplı kitaba göre bize tahsis yapmaları olanaksızmış. Kotalar ilan edilmiş. Bize özel kota açamazlarmış. Sonunda patlıyorum ge-

nel müdüre.

"Siz bir haftadır bizi oyalayıp duruyorsunuz. Kara kitaba uymaz bu işlem diye. Sizin bu kara kitabınız hep karaborsacıları mı koruyor? Yoksa siz onların bakanlıktaki temsilcisi misiniz?" diyorum.

Genel müdür benim bu hakaretime çok sinirleniyor.

"Ne biçim konuşuyorsunuz?" diyor.

"Siz ne biçim konuşuyorsunuz? Bakan size bu işi halledin demedi mi?" diyorum.

"Olmaz kardeşim. Ben bunu halledemem. Bu kitaba uymayan şeyi benden isteyemezsiniz," diyerek önündeki kitabı gösteriyor.

"O zaman yapmayın. Biz de gider Bakan'a durumu anlatırız," diyorum.

Odadan çıkıyoruz. Doğru Doğan'ın yanına. "Bakan biraz meşgul," diyor Doğan. Çaylar söylüyor bize. Çayları içerken Bakan'ın yanındakiler çıkıyor. Hemen içeri alıyor bizi. Teoman Bey keyifli. Güler yüzle karşılıyor bizi.

"Tamam mı çocuklar? İşiniz oldu mu?" diyor.

"Hayır efendim," diyoruz.

Durumu olduğu gibi anlatıyoruz.

"Oturun, oturun," diyor bize. Zile basıyor. Genel müdürü çağırıyor yanına.

"Ne o Temel Bey, niçin halletmedin çocukların işini?" diyor.

Temel Bey, en klasik bürokrat haliyle cevaplıyor soruyu.

"Sayın Bakanım, bu iş kara kitaba uymuyor. Bir türlü çözüm bulamadık," diyor.

Bunun üzerine Teoman Bey sinirlenerek,

"Temel Bey, Temel Bey," diyor, "Ben Yeşilçam'ın hakkını Tahtakale'nin, Perşembe Pazarı'nın karaborsacılarına yedirmem arkadaş. Ben Bakan olarak bu haksızlığı çözemeyeceksem, niye duruyorum burada?"

"Siz imzalarsanız olur Sayın Bakanım," diyor genel müdür, en bürokrat haliyle.

"Uzatmayın. Hemen yazıyı hazırlayın, getirin. İmzalı-

Aziz Üstel, ben, milletvekili Mustafa Kul, Eski Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler Heybeli'de. Bu resim altını yazarken Teoman Abi'nin ölüm haberini aldım. Diyorum ya: Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

yorum."

Temel Bey çıkıyor. Biraz sonra elinde yarım sayfalık bir yazıyla dönüyor. Teoman Bey yazıyı imzalayıp bize veriyor. Elimizdeki kâğıtta yüz yirmi bin dolarlık ham film tahsisi var.

"Hemen götürün. *Resmi Gazete*'ye verin. Yarına yayınlansın," diyor Teoman Bey. "Ama hepsini birden istemeyin. Parça parça getirin. Biliyorsunuz, zaten devletin dövizi yok."

"Öyle yapacağız zaten efendim," deyip ayrılıyoruz.

İstanbul'a dönüşte bütün üyelere durumu bildiriyoruz. Herkes ihtiyacı kadar talepte bulunuyor. Talebin yüzde 20'si peşin yatırılıyor.

İlk etapta, kırk bin dolarlık ham film getiriyoruz. On beş bin liraya karaborsadan aldığımız filmler bize bin sekiz yüz liraya mal oluyor. Böylece, Yeşilçam'da karaborsa işine ilk darbeyi indirmiş oluyoruz. Filmciler Kooperatifi üyeleri, bir yıl sonra yine aynı yönetimin göreve devamını istiyor. Biz yönetim kurulu olarak ilk toplantıyı yapıyoruz. Toplantıya yeni bir öneri getiriyorum. Bugünkü politikacıların yapamadıklarını biz o tarihte uygulamaya başlıyoruz. Yirmi beş yıl önce. İlk toplantıda,

"Arkadaşlar, bu kooperatifte yeni bir uygulamaya geçiyoruz. 'Sen eşşeksen palan vuran çok olur' hesabı; nasıl olsa bu işi yine bizler götüreceğiz. O zaman her yıl içimizden biri başkan olsun. O da kendine bir başkan yardımcısı seçsin. Örneğin, bu yıl ben başkanlığı bırakıyorum. Tanju başkan, ben başkan yardımcısı olayım. Gelecek yıl Süreyya Abi başkan olsun. Melih onun yardımcısı gibi," diyorum.

Bu teklifim oybirliği ile kabul ediliyor. Ondan sonraki yıllarda da öyle sürüp gidiyor.

Seksen darbesinden sonraki yıllarda Teoman Köprülüler'le çok iyi dost olduk. Çok güzel günler yaşadık. Evinde kaldım. Karısı ablam oldu. Çocukları kardeşim. Çankaya'daki yazıhanesini özel yazıhanem gibi kullandım.

Bir gün ona, beni kapısında on beş gün niye beklettiğini sorduğumda,

"Sen haklısın. Kendi tarafından bakıyorsun. Ben de kendi tarafımdan haklıyım. Bu Bloke Fon işi devleti soyma yöntemlerinden biri haline gelmiş. Tam da o sıralar, Ali Çakuş, İlhan Filmerlerin işini takipteyim. Paralar nasıl alınmış Hazine'den onun peşindeyim. Arada yurtdışına gidip orada da incelemeler yapıyorum. Önüme de senin dosyan gelmiş. Bakan değil, Cumhurbaşkanı istese kontrol etmeden sana nasıl ödeme yaparım? Nitekim senin hesapların için müfettiş gönderttim. Yerinde kontrol ettirdim. Allahtan temiz çıktın da yırttın. Yoksa halin perişandı. Öbürleri kaçtı kurtuldu. Senin öyle bir şeyin olsaydı ömür boyu hapis yatardın," dedi.

Biz bir kez daha yırtmıştık. Dürüst olmanın armağanı olarak yaşamaya devam ediyorduk.

Noktayı koyduğumuz yerden devam edelim isterseniz. *Tibet Çanı* filminin bitiminden sonra elimize beş kuruş geçmemişti. Boşuna çalışmıştık koca bir yıl. Ama sonra ödenmek üzere alacaklılardan kestiğimiz yüz on bin liradan yirmi binini Apo kardeşimiz prodüksiyon hizmeti için istedi. Verdik. Biraz da Yusuf'a. Sonuçta bir seksen bin li-

ra kalmıştı elimizde. Bununla bir filme başlamam gerekti. İddialı bir hikâye ve iddialı bir film olmalıydı bu. Dönemin en gözde oyuncusu Türkân Şoray'dı. Türkân Şoray'la film yapmazsan ikinci sınıf prodüktördün. Önce ona göre bir hikâye bulmalıydık. Çok yakın arkadaşlarımdan biri olan Safa Önal, Türkân Şoray'ın yakın dostuydu. Genelde Türkân Hanım'la çalışıyor, onun oynayacağı senaryolar yazıyordu. Feyzi Tuna da o dönem yakın arkadaşlarımdan biriydi. Bu niyetimi Feyzi'ye ve Safa'ya açtım. Düşündüğüm bir hikâye olup olmadığını sordular. Öyle bir hikâye yoktu kafamda. Ama o sıralar Amerikalı yazar Jack London'ın üzerimde çok büyük etkisi vardı. Hastalık derecesinde sevdiğim bir yazardı. Onun Kızılderililerle ilgili bir aşk hikâyesi vardı. Ondan söz ettim. Safa hikâyeyi biliyordu. Oradan yola çıkarsak güzel bir aşk filmi senaryosu yazabilirdik. Ama önce Rüçhan Bey'le konuşup Türkân Hanım'dan bir tarih almalıydım. Türkân Hanım'la da, Rüçhan Bey'le de fazla tanışıklığımız yoktu. Hatta hiç yoktu. Gazeteden Tevfik'in dostu Necip Tekçe'yi devreye sokarak bir randevu aldım. Necip, Rüçhan Bey'in eski dostuydu.

Rüçhan Bey çok kibar karşıladı beni. Oturduk. Kahveler içildi. Ben neler yapmak istediğimi anlattım. Artık iyi bir sinemacı olmak istiyordum. İyi filmlere imza atmak... Hayallerimdeki filmleri yapmak... Rüçhan Bey'le, bir abi kardeş gibi konuştuk. Safa'yla olan çalışmalarımı anlattım. Dostluğumdan söz ettim. Feyzi Tuna'nın filmi çekeceğini söyledim.

"İyi," dedi Rüçhan Bey. "Başlangıç güzel."

Fakat bir şeye dikkat etmem gerektiğinin altını çizdi. Türkân Hanım'ın, *Cemo* filmini çekerken yaşadığı attan düşme kazasından sonra Anadolu'da film çekemeyeceğini söylüyordu. Çekimin İstanbul yakınlarında olması gerekiyordu. Türkân Hanım'ın, öpüşmez, soyunmaz, sevişmez, yatağa girmez gibi koşullarının yanına 'ata binmez', 'Anadolu'ya gitmez' koşulları da eklenmişti. Olabilirdi. O tip sahneleri dublörle de çözebilirdik. Genel konuda anlaşmıştık ya. Ama, sözleşme konusunda bir şey söylemiyor, ben

de soramıyordum zaten. Tekrar görüşmek üzere ayrıldık.

"Ne zaman isterseniz gelin, konuşalım. Sizi çok sevdim Arif Bey," demişti.

Rüçhan Bey'e gidip gelmeler aylarca sürdü. Dostluğumuz gittikçe gelişmişti. İki eski arkadaş gibiydik. Rüçhan Bey, benim ıcığımı cıcığımı öğrenmişti. Fakat Türkân Hanım'la ilgili bir sözleşme gerekiyordu bana. İşletmelerle anlaşma yapabilmem için sözleşme elimde olmalıydı. Rüçhan Bey ise bu konuda hiçbir şey söylemiyordu.

Türkân Hanım, o sıralar İstanbul'a yakın köylerden birinde *Dönüş* filmini çekiyordu. Filmin başrolünde Türkân Hanım'la birlikte Kadir İnanır oynuyordu. Türkân Hanım aynı zamanda filmin rejisörlüğünü de yapıyordu. Şerif Gören ise Türkân Hanım'ın asistanlığını. Gazetelerde sürekli filmle ilgili haberler çıkıyordu.

Bir gün, Rüçhan Bey görüşmek üzere beni ofisine çağırdı.

'Demek ki artık benimle sözleşmeyi imzalayacak,' diye düşündüm. Nasıl sevindim anlatamam. İşte hayallerim gerçekleşiyordu. Hemen Harbiye'deki ofisinin yolunu tuttum. Artık kimse bana bir şey sormuyordu. "Kimi arıyorsunuz?" diye. Çalışanlara selam verip asma kattaki yazıhaneden içeri girdim. Yine güler yüzle karşıladı beni.

"Birer viski içelim mi Arif Bey?" dedi.

"Olur Rüçhan Abi," dedim.

Arkasındaki dolaptan bir şişe viski alıp buz kovasıyla birlikte masaya koydu. Sonra bardaklara viski.

"Su alır mısınız?" dedi.

"Az biraz olabilir," dedim.

Kadehleri kaldırıp şerefe birer yudum aldık. Birden bir şeyi fark ettim: Rüçhan Bey durgundu; düşünceliydi. Bir şeyler söylemek istiyordu. Tedirgindi. Söze nerden başlayacağını bilemiyordu sanki. Bu tedirgin hali bana da geçmişti. Ben de tedirgin olmuştum. İş olmayacak mıydı yoksa? Sonra bana bakmadan konuşmaya başladı.

"Bu gazeteciler yalan yanlış şeyler yazıyorlar Arif Bey," dedi. "Olur olmaz haberler çıkarıyorlar. Sırf gazetele-

ri satsın diye. Şimdi de *Pazar*'da bir haber çıkıyormuş Türkân Hanım'la ilgili. Böyle terbiyesizlik olur mu canım?"

Belli ki bir haber almıştı. Her tarafta adamı olduğunu biliyordum. Uçan kuştan haberi olurdu. Neydi bu haber acaba? Oturduğum yerde duramıyor, haberi bir an önce öğrenmek için sabırsızlanıyordum.

"Hayırdır Rüçhan Abi," dedim.

"*Pazar* mecmuasında bir haber çıkıyormuş."

"Ne biçim bir habermiş ki bu?" dedim.

Rüçhan Bey sıkılarak, biraz da utangaç cevapladı:

"Güya Türkân Hanım'la Kaya arasında bir şey varmış. Kaya bizim oğlumuz olur. Böyle bir şeyi nasıl uydururlar? Biliyorsunuz, Kaya, Türkân Hanım'ın kameramanı."

"Biliyorum, abi," dedim.

"Bu konuda sizden yardım istiyorum," dedi. "Bildiğim kadarıyla Tunca Bey sizin arkadaşınız. Bir konuşsanız da şu haberi koymasa. Herkes bir şey sanacak. Yok yere dedikodu çıkacak."

Viskimden bir yudum daha aldım.

"Siz merak etmeyin Rüçhan Abi," dedim. "Ben Tunca'yla konuşur, o işi hallederim."

"Size güveniyorum Arifçiğim. Sizi aileden saydığım için söylüyorum bunu. Aramızda kalsın," dedi.

"Siz rahat olun Rüçhan Abi. Ben şimdi gazeteye gidiyorum. Tunca ile konuşur, size haber veririm."

Viskiden son yudumumu aldım, el sıkışarak ayrıldık. Tam kapıdan çıkarken,

"Şu sözleşme işini de ne zaman isterseniz yapalım," dedi.

"Teşekkür ederim Rüçhan Abi. Hele şu işi bir halledelim, onu da imzalarız," dedim.

İlk gelen taksiye binerek doğru Cağaloğlu'ndaki gazetenin yolunu tuttum. Rahmetli Tunca Aksoy canciğer arkadaşımdı. Her gün birlikte olduğumuz, sabahlara kadar içip gezdiğimiz ekipten biri. *Çiçek Gibi* kitabımın bazı yerlerinde çok söz ettim ondan. Yeri geldikçe daha da çok söz edeceğim.

Tunca, *Pazar* dergisini iyice baldır bacak dergisi haline getirmişti. Eski ciddiyeti kalmamıştı. Yeşilçam'ın soyunan kadınları, çıplak poz veren mankenler, dansözler filan, filmlerden set haberleri derginin içeriğini oluştururdu. Bu yüzden Türkân Şoray'lı böyle bir haberin dedikodu da olsa yayınlanması Tunca için özel bir durumdu. Hele ki, bir dergi olarak günlük gazeteleri atlatarak böyle bir 'bombayı patlatmak' çok ciddi bir gazetecilik olayıydı. Elinde fotoğraf falan varsa tabii. Kesinleşmiş bir haberse Tunca'yı ikna etmek biraz zordu.

Her zamanki gibi eski çalıştığım *Pazar* dergisine sorgusuz sualsiz daldım. Bir odada, eskiden birlikte çalıştığım Nihat Abi düzelti yapmakla meşguldü. Öpüştük. Bitişik odada Serpil'in şefliğinde kızlar pikaj-montajla uğraşıyorlardı. Onlara da kolay gelsin diyerek Tunca'nın odasına girdim.

"Vay Arif Kardeş! Adanalı gardaşım hoş gelmişler," diyerek sarılıp öpüştük.

O sırada kapıdan geçmekte olan çaycıya iki çay söyledi. Her zamankinden daha keyifli görünüyordu. Zaten güler yüzlü bir insandı.

"Ne o? Bakıyorum keyfin gıcır. Vaziyetler iyi galiba?" dedim.

"Sorma be moruk. Hayatımın işini yapıyorum. İki gün sonra Türkiye sallanacak."

"Ne sallanması lan," dedim, hiçbir şeyden haberim yokmuş gibi yaparak.

"Moruk be. Kimse duymasın ama bir işin peşindeydik. Sonuna vardık. Fotoğraflar elimizde."

"Ne işi? Kimin fotoğrafları?" dedim.

"Kimin olacak. Tabii ki Türkân Şoray'ın. Kapakta Türkân Şoray. İçerde altı sayfa. Kaç zamandır peşindeydik. Türkân'ın Kaya ile çekilmiş kaçak fotoğrafları. Birlikteliklerini anlatan fotoğraflar. Çocuklar sayfaları hazırlıyorlar. Yırttık moruk, yırttık. Bu benim hayatımın işi olacak. Babıâli karışacak."

Çekmeceyi çekti. İçinden fotoğrafları çıkardı, önüme

Rüçhan Adlı, ben, Türkân Şoray, Günfer Feray ve Cihan Ünal. Bodrum'da Klüp Bigben'deyiz. Biz farkında değiliz ama Türkân Şoray'la Cihan Ünal arasında ateş bacayı sarmış. Bu geceden birkaç ay sonra Türkân Şoray, Cihan'la evlenecek, yıllardır hasretini çektiği 'çocuk' hikâyesini de böylece çözmüş olacaktı. Bu birliktelikten 'Yağmur' doğacak, fakat Rüçhan Bey, Haydarpaşa Göğüs Hastanesi'ne, yoğun bakıma girecekti. Aylarca orada yattı. Bir ziyaretimde, Türkân Hanımın, evli olmasına karşın, her sabah kendisini ziyaretinden söz etmişti bana; hafif gözleri nemlenerek.

koydu. Bu fotoğraflar net fotoğraflar değildi. Türkân Şoray bu fotoğraflarda belli belirsizdi. Arabanın içinde. Arabadan inerken. Bir apartmandan içeri girerken. Gece olmasına rağmen gözlüklü. Aynı kapıdan Kaya'nın tek girişi. Kaya ile sette çekilmiş fotoğraflar vardı sadece. Bu da doğaldı. Çalışma sırasında böyle fotoğraflar olabilirdi. Ama bunlar yazı ile desteklenirse, ciddi bir haber haline gelebilirdi. Yazıları bizim Mersinli Orhan yazıyormuş. Orhan'ın da kalemi iyidir hani. İsterse pireyi deve yapar. Kısacası Tunca böyle bir haberi yakalamış olmaktan dolayı çok mutluydu. Uçuyordu. Bu haberin çıkmasını nasıl engelleyebilirdim? Yine de işi küçümsemeye çalışarak,

"Tunca yahu, bu fotoğraflar o kadar net değil galiba. Ne dersin?" dedim.

"Daha nasıl olacak? Bize poz verecek halleri yok ya," dedi.

Haklıydı. Yapılan iş bir magazinel gazetecilik ya da 'paparazzi' işiydi. Hiç olmazsa 'asparagas' değildi. Nasıl söyleyecektim 'bu haberi basma' diye? Neresinden başlayacaktım? Sonunda patladım:

"Tam haber yapma zamanını bulmuşsun," dedim.

"Niye?" dedi.

"Niyesi var mı? Biz Rüçhan Bey'den tarih almak için uğraşırken bu haberin çıkması bizim işi bozar da ondan."

"Anlamadım. Senin tarihle bunun arasında ne ilişki olabilir ki?"

"Ne ilişkisi var mı?" dedim. "Biliyorsun Rüçhan Bey'in her tarafta eli ayağı var. Sen daha sayfayı yapmaya başlamadan duymuş bile. Beni çağırdı. Bana her şeyi anlattı. 'Arifçiğim, bu işi halledersen sen halledersin,' dedi. Bu haber çıkarsa adam kalpten gider. Bizim iş de yatar. Yıllardır kurduğumuz hayaller de biter," dedim.

Bu söylediklerim doğruydu. Yıllardır kazandığımızı birlikte yiyorduk. Kimin parası varsa hesabı o ödüyordu. Film yaparak daha çok para kazanmayı, daha rahat yaşamayı hayal ediyorduk.

"Hiçbir şey olmaz," dedi. "Fatma Girik hikâyesini hatırla. O da Durul Gence'yle kaçtı da sonunda yine Memduh'a dönmedi mi?"

"Döndü."

"Eee, ne olmuş yani kadın bir kaçamak yaptıysa. Hepimiz yapmıyor muyuz?"

"O bizim gibi mi lan?" dedim. "O koca Türkân Şoray."

"Bak Arif. Biliyorsun bu olay büyük olay. Bir gazeteciye hayatında ya bir defa ya iki defa böyle bir kısmet gelir. Bu kadar yıllık gazeteciyim. Bu haber benim hayatımın haberi. Yayınlamamak olmaz."

"Ben sana ne diyeyim efendi?" dedim. "Siktir et. Biz de sinemacılık yapmayız olur biter."

"Bana kızma. Başka bir şey olsa emrin olur."

"Rüçhan Bey benden telefon bekliyor. Ne diyeceğim şimdi?"

"Allah gelse Tunca haberi basacakmış dersin."

Yapacak bir şey kalmamıştı. Tunca haberi yayınlamakta kararlıydı. Elimden bir şey gelmiyordu. Biraz kırgın olarak Tunca'nın odasından ayrıldım.

Bu işin bir çözümü olmalıydı. Çok güvendiğim Uzun

Cengiz geldi aklıma, onunla bir konuşsam, ona akıl danışsam, diye düşündüm. Olmadı, Tefo'yu, Mazlum'u, Cengiz'i bir araya getirsem, birlikte baskı yapsalar belki faydası olurdu. Ara kapıdan, yandaki *Günaydın* gazetesine girdim. Cengiz, Tevfik'in masasında kahve içiyordu.

"Vay Komili Arif. Hoş gelmişsin," dedi Tefo. "Gel bir kahve iç."

Tanju Okan bana Komünist Arif dememek için Komili Arif derdi. Zaman zaman arkadaşlarım da aynı sözü kullanırlardı. Bir iskemle çekip masanın bir köşesine iliştim.

"Oğlum, Arif Abi'ne bir sade kahve söyle."

"Ne o moruk?" dedi Cengiz. "Karadeniz'de gemilerin mi battı? Suratın bir karış asık?"

"Bir şey yok yaa."

"Hadi söyle be oğlum. Bir bokluk var sende. Ben tanımaz mıyım seni?"

"Hadi söyle," diye bastırdı Tefo. "Rüçhan Adlı'dan tarih mi alamadın? Yoksa bizim fotoromanı mı bitiremedin?"

Türkân Şoray için Rüçhan Bey'den randevuyu ayarlayan Tevfik'ti. Bizim akşam muhabbetlerinin ana konularından biri Türkân Şoray'dan tarih almaktı. Tam can damarıma basmıştı Tefo. Dokunsalar ağlayacak durumdaydım.

"Hadi söyle, söyle," dedi Cengiz.

"Fotoroman işi tamam. Yarın teslim ediyorum."

"Öyle ise Türkân işi olmadı."

"Evet," dedim. "Türkân işi yattı."

"Nasıl olur yahu? Hani Rüçhan Bey tamam demişti."

"Son anda bir pürüz çıktı."

"Ne pürüzüymüş o?"

Daha fazla yan çizemezdim.

"Tunca..." diyebildim.

"Tunca'yla ne ilgisi var? O nereden bulaştı bu işe ki?" dedi Cengiz.

"O değil," dedim. "Bugün Rüçhan Bey beni çağırdı. Ben de sözleşme imzalayacağız diye koşarak gittim. Meğer

derdi başkaymış."

"Neymiş derdi?" dedi Tefo.

"Tunca'da Türkân Hanım'la ilgili bir haber çıkıyormuş bu haftaki dergide. Onu duymuş."

"Peki, o nereden haber almış?" dedi Tefo.

Cengiz hemen lafa atlayarak,

"Amma yaptın kör," dedi. "Rüçhan Bey'in her tarafta gözü, kulağı var. Hatta bazılarına aylık bile bağladığından söz ederler. Galatasaray mafyası o. Eee, sonra ne oldu?"

"Sizin anlayacağınız, bu haberi koydurmazsam sözleşme hazır."

"Tunca'yla konuştun mu?"

"Konuştum."

"Hayır dedi, değil mi?"

"Hayır dedi."

"Öyle. Bu iş başka. Eline böyle bir iş geçmiş. Bana sorarsan Tunca haklı," dedi Cengiz.

"Ama," dedi Tefo, "bu tarafta da arkadaşının istikbali var be kardeşim. Ona göre haberi biraz yumuşatmak mümkün değil mi?"

"O da olabilir. Peki, şimdi ne yapacaksın?"

"Ben de onun için size danışmaya geldim. Size soruyorum. Şimdi ne yapacağım?"

"Bunun için bir yerde oturup kafa kafaya vermeliyiz."

"Mesela Steak House," dedi Cengiz. "Tabii, hesaplar senden."

"Tunca'yı da alalım mı?" dedi Tefo.

"Yok, yok. Hele biz bir konuşalım. Duruma göre ona haber veririz."

"Haydi kalkalım. Zaten içki saati geldi," dedim.

"Seni hâlâ Steak House'a alıyorlar mı moruk?" dedi Tefo.

"Hadi lan, sen de!" dedim. "O eskidendi."

Daha önce Steak House'da bir olay yaşamıştık. Onu hatırlatmaya çalışıyordu Tefo. Biraz da dalga geçerek.

Gazeteden ayrılırken Rüçhan Bey'i aradım. Tunca'nın çok kararlı olduğunu, işi çözemediğimi, ama peşini de

bırakmadığımı söyledim.

Steak House bizim eski mekânımızdı aslında. Rahmetli Kâmuran ve bizim ekip orayı mekân tutmuştuk. Kâmuran yıllardır gitmediği Amerika'ya gitmişti o zamanlar. Dönüşünde bir gün yine Steak House'taydık. Bir de Parla diye bir kız arkadaşımız var yanımızda.

"Ne içelim?" dedi Kâmuran.

"Ben viski içerim," dedim.

"Bırak şimdi viskiyi. Tekila içelim."

"Ben bilmediğim içkiyi içmem," dedim.

"Neyse, bir bardak iç. Beğenmezsen viskiyle devam et," dedi.

"Olur," dedim.

Parla hiç sesini çıkarmıyordu. Bir şişe tekila söylendi. Yanına badem, çerez, dilim limon, tuz. Nasıl içeceğimizi gösterdi Kâmuran bize. Önce tekila içilecek. Elin tersi çevrilip başparmağın yanındaki boşluğa dökülen tuz yalanacak. Sonra da dilim limon somurulacak. Başladık içmye. Şişeyi yarıladığımızda, Parla'nın lavaboya gideceği tuttu.

"Tamam, git de gel," dedi Kâmuran.

Parla'nın kalkmasıyla birlikte düşmesi bir oldu. Acaba biz de mi böyleyiz diye birbirimize baktık.

"Sen kalk önce," dedim.

Selman Erim'in eşi Sevgi (Duru), ben ve karım Alis içkili bir gazinodayız. Masanın karşı tarafında Selman ve Kâmuran var.

Kâmuran kalktı. Hiçbir şey yok. Ben kalktım. Bende de yok. "İyi," deyip, o gece sadece tekila içtik. O sıra Selman ve Cengiz de geldi.

Piyanoda Yavuz Özışık çalıyor. Daha doğrusu hem çalıyor, hem söylüyor. Bir ara bizim masaya da uğradı. Ayaküstü sohbet ediyoruz.

"Ne o, senin striptizci yok mu?" dedi bana.

"Sana ne ulan?" dedim. "Yoksa gözün mü var?"

"Yok canım," dedi. "İstesem dünden razı da ben istemiyorum."

"Ne diyorsun lan sen?" dedim. "Senin sülaleni si...rim"

Ayağa kalkarken Kâmuran beni tuttu.

"Hoop çocuğum, delirdin mi sen? Burada kavga edilir mi?"

"Onun anasını..." diye küfre devam ettim.

Bir saat sonra bizim masanın sohbete daldığı bir sırada tuvalete gidermiş gibi yaptım. Piyano çalıp şarkı söyleyen Yavuz'un yanına geldim.

"Sen kimin kızına sulanıyorsun ulan!" dedim.

"Arif, git," dedi bana.

Bir taraftan şarkısına devam ediyor. Mikrofon açık.

"Senin ananı, avradını..." diyerek kafayı patlattım Yavuz'a. O, devamlı, "Dur, yapma!" diyerek kendini korumaya çalışıyor, bir yandan piyano çalmayı sürdürüyordu. Mikrofonda benim sesim bütün lokali dolduruyormuş. Sarhoşluk işte. Garsonlar, Kâmuran, Selman, Cengiz geldiler. Beni zor çıkardılar lokalden.

"Hadi, Mer Kulüp'e gidelim," dedi Kâmuran. "Biraz kendimize gelelim."

Masadaki Parla'yı da alıp Elmadağ'da Cevat'ın işlettiği Mer Kulüp'e gittik. Hiçbir şey olmamış gibi. Bir şişe viski söyleyip içtik, eğlendik.

Ertesi gün Steak House'a gittiğimde, vestiyerdeki delikanlı beni içeri alamayacağını söyleyince,

"Git, patronu çağır. Yoksa olay çıkacak," dedim.

Her zaman bahşiş verdiğim delikanlı,

"Bir dakika," diyerek salona girdi.

Ben de kapıda bekliyorum. Mekân sahibi geldi.

"Arif Bey, dün yaptığınız hiç size yakışıyor mu? Bu gibi olaylara devam edecekseniz sizi alamayız," dedi.

"Tamam, tamam," deyip içeri girdim.

Gerçekten çok ayıp etmiştik. Sonra da Yavuz'u alıp yanıma getirdiler. Barıştık. Dava da böylece kapanıp bitmişti. Tefo'nun ima ettiği bu eski hikâyeydi.

Elinizdeki kitaptaki bu bölümün yazılışından altı ay sonra, bir akşam Çiçek Bar'da dostlarla sohbetteyiz. Amerikanbarda genç bir delikanlı, orta yaşlı bir adam ve bir kadın var. Kadın el sallıyor bana. Ben de oturduğum yerden el sallıyorum. Kim olduğunu seçemiyorum. Bir süre sonra kadın bizim masaya doğru geliyor. Ayağa kalkıyorum.

"Hatırlamadın değil mi?" diyor.

"Evet, hatırlamadım. Özür dilerim," diyorum.

"Gel de seni oğlumla tanıştırayım," diyor.

Birlikte amerikanbara doğru yürüyoruz.

"İşte, bu benim oğlum," diyor. "Bu da dostumuz Hasan Bey. Uzun zamandır seni görmek istiyordum. Bir türlü kısmet olmadı. Neredeyse otuz yıl oldu seni görmeyeli. Hiç değişmemişsin valla," diyor kadın.

Hâlâ kadını tanımış değilim.

"Nerede o günler?" diyor kadın. "Hatırlıyor musun? Steak House'da; sen, ben, Kâmuran, tekila içmiştik. Ayağa kalktığımda yere düşmüştüm."

Birden karşımdaki kadının Parla olduğunu fark ediyorum. Sarılıp öpüşüyoruz.

"Peki, şimdi ne yapıyorsun? Bu delikanlı oğlun olduğuna göre, evlisin."

"Evet," diyor Parla. "Evliyim. İşte o günlerden sonra evlendim. Samsun'a gittim. Belki kocamı tanırsın," diyor.

"Bilmem. Tanır mıyım ki?" diyorum.

"Adı Bülent," diyor. "Samsunlu. Bülent Semizoğlu."

Birden beynimde şimşekler çakmaya başlıyor.

"Ben bu ismi çok iyi biliyorum," diyorum. "Yemin ede-

rim bu isim bana hiç yabancı değil."

"Dur sana resmini göstereyim."

Çantasından portföyünü çıkarıyor. Portföyün içinden de bir resim. Alıp bakıyorum. Dehşete kapılıyorum.

"Yahu, bu bizim Bülent. Yüksek Ticaret'ten. Serserilik günlerimin arkadaşı. Hem de iyi arkadaşı."

"Dur," diyor Parla. "Oğlum şu telefonu versene."

Oğlunun uzattığı telefonu alıyor Parla. Numaralara basıyor. Karşısında kocası.

"Bülent bak. Neredeyim biliyor musun?"

"....."

"Çiçek Bar'dayım. Arif Keskiner'le birlikte."

"....."

"Dur, dur. Şimdi telefonu veriyorum."

Telefon elimde. Telefonun öteki ucunda Bülent'in 'Alo' diyen sesi. Heyecanlanıyorum. Otuz yıl sonra arkadaşımın sesini duyuyorum. Keyifle,

"Alo, Bülent?" diyorum.

"N'aber Arif? Nasılsın?"

"İyiyim, iyiyim. Nerelerdesin lan Allahsız?" diyorum.

"Samsun'dayım. Arada bir İstanbul'a geldiğim de oluyor."

"Niye bana uğramıyorsun?" diye sitem ediyorum.

İlk fırsatta geleceğini söylüyor. Küfür kıyamet, kapatıyoruz telefonu. Şaşkın ve inanmaz gözlerle bakıyorum Parla'ya. *Çiçek Gibi* adlı kitabımdan bir tane alıp imzalıyorum Parla ve Bülent Semizoğlu ailesine.

"Bak bu kitapta gençlik günlerimizi bulacaksın."

Parla kitabı alıp göğsüne bastırıyor.

"Hemen bu gece başlayacağım okumaya."

Sonra sevgi ile, dostlukla kucaklaşıp ayrılıyoruz.

Nerede kalmıştık? Evet. Steak House'ta; Türkân Şoray konusunda.

Cengiz, Tefo ve ben o akşam baş başa verip benim işi Tunca'yla nasıl çözeceğimizi konuştuk. Sonunda bir de Ece'yle konuşmanın belki bir yararı olacağına karar veril-

di. Ece, Tunca'nın karısı. Arkadaşımız. Sekiz buçuk aylık hamile. Doğurdu, doğuracak... Doğum için işe de gitmiyor. Evde. Gün sayıyor.

"Tamam. O halde ben Ece'ye gidiyorum. Bir de onunla konuşayım. Bakarsınız bir çözüm buluruz."

Tefo ile Cengiz'i Steak House'ta bırakıp Tunca'nın Teşvikiye'deki evinin yolunu tuttum. Tuncalar üçüncü katta oturuyorlardı. Zili çaldım. Ece açtı kapıyı.

"Hoş geldin Arif," dedi.

"Hoş bulduk," dedim.

"Bir viski vereyim mi?"

"Fena olmaz."

Ece bir bardağa viski koyarak geldi.

"Tunca da henüz gelmedi. Aç mısın? Yemek vereyim istersen."

"Hayır, hayır. Bir şey istemem."

"Bir şey mi oldu? Ne bu halin?"

"Tunca ile bir sorunum var. Çözemiyorum," dedim.

"Bana anlat. Nedir?" dedi.

Ben de olayı baştan sona anlattım. Rüçhan Bey'in beni çağırdığını, böyle bir haberin çıkacağını duyduğunu, bu iş hallolursa aylardır beklediğim sözleşme işinin de hemen çözüleceğini, Tunca'ya gittiğimi, Tunca'nın hayır dediğini, bunun benim için hayati bir olay olduğunu, bunu kendisinin de bildiğini falan, Cengiz ve Tefo'yla konuştuğumu, son çare olarak belki kendisinin bir şey yapabileceğini...

Ece halime acıdı.

"Sen merak etme. Ben onunla konuşur, hallederim. Başlatmasın haberinden. Bu haber, senin arkadaşlığından, senin geleceğinden nasıl daha önemli olabilir ki?" dedi.

Biz sohbeti koyulaştırdığımız sırada, kapı açıldı, Tunca girdi içeri. O da bir yerlerde içmiş, gelmişti. Hemen Ece'nin boynuna sarıldı. Ece'nin şişmiş karnını okşadı.

"Nasıl bizimki?" diyerek Ece'nin yanaklarından öptü.

Gayet keyifli. Bir an önce çocuğunun doğmasını istiyor. Bir önceki eşi Bilge, doğum yaparken ölmüştü. O yüz-

den çok korkuyor Tunca. Bu doğum çok önemli onun için

"Sen de hoş gelmişsin moruk," dedi.

"Sağ ol," dedim gönülsüz.

Bir bardak viski alarak o da gelip karşıma oturdu. Üçümüz baş başayız. Ece lafı uzatmadan konuya girdi.

"Ne o Tunca? Kırk yılda bir Arif'in sana bir işi düşmüş. Halletmemişsin."

"Sen o işlere karışma çocuğum," dedi. "Bu işler gazetecilik işleri."

Ece birdenbire sertleşip bağırdı:

"Hangi iş senin arkadaşından önemlidir? Basmasan ölmezsin ya. Varsa öyle bir şey bırak başkası yazsın. Sen sonra yaz."

"Bak Ece'ciğim. Karışma bu işe diyorum."

"Karışırsam ne olurmuş? Sen ne biçim arkadaşsın be!"

Ece gitgide sinirleniyordu:

"Bak sana yemin ediyorum Tunca. Sen o haberi yayınla, bir daha benim yüzümü göremezsin. Bırak beni, bu çocuğun da yüzünü zor görürsün. Yemin ediyorum, göstermem sana."

Tunca bu kadarını hiç beklemiyordu Ece'den. Doğrusu ya, ben de bu kadarını beklemiyordum. Ece'nin üzülmesine tahammülü yoktu Tunca'nın. Birden ayağa kalktı.

"Tamam güzelim, tamam. Sakin ol. Üzülme... Sinirlenme. Tamam, yayınlamayız. Tamam canım, tamam," dedi.

Ece işi çözmüştü. Ben rahatlamıştım. Viskimden bir yudum aldıktan sonra,

"Teşekkür ederim Tunca," dedim. "Sağ ol. Bir telefon edip durumu söyleyebilir miyim Rüçhan Bey'e?"

"Söyle," dedi Tunca. "Orhan da Rüçhan Beylerde zaten. Sanırım dışarı bırakmıyorlar. Söyle, Orhan'ı da bıraksınlar."

Telefonu açtım. Karşıma çıkan Rüçhan Bey'e,

"Tunca haberi koymuyor Rüçhan Bey. Ben şimdi Tuncalardayım. Galiba Orhan sizdeymiş. Onu da bırakmanızı istiyor," dedim.

"Tunca Bey'le konuşabilir miyim?" dedi Rüçhan Bey.

"Tabii, tabii," dedim.

Tunca'ya dönerek,

"Rüçhan Bey seninle konuşmak istiyor. Herhalde teşekkür edecek."

Tunca telefona geldi.

"Merhaba Rüçhan Bey," dedi.

"....."

"Rica ederim Rüçhan Bey."

"....."

"Orhan'ı da bırakın gitsin."

"....."

"Siz zahmet etmeyin efendim. Rica ederim. Yanında parası var. Bir taksiyle evine gider."

"....."

"Peki, Rüçhan Bey."

"....."

"Olur efendim, olur. İyi geceler."

"....."

"İyi geceler."

Telefonu kapattı Tunca.

"Tamam mı?" dedi Ece'ye dönerek. "İstediğin oldu mu?"

"Sağ ol kocacığım," dedi Ece. "Teşekkür ederim."

Sonra yanaklarından öptü. Ben de teşekkür ettim Tunca'ya. Çok yorulmuştum. Bir an önce eve gidip yatmak istiyordum. Ece'ye de teşekkür ettikten sonra, iyi geceler dileyip ayrıldım. Sonunda olay kapanmıştı.

Ertesi gün, Rüçhan Bey'e uğradım. Çok mutluydu. Bol bol teşekkürlerini aldım. Birkaç gün sonra da sözleşmeyi imzaladık.

Sözleşmenin imzalandığı haberini hemen Feyzi Tuna'ya ve Safa Önal'a ilettim. Senaryoyu çok iyi yazmalıydık. Feyzi de o konuda Safa'ya yardımcı oluyordu. Çünkü Fevzi çekecekti. O sıralar, Rus Mustafa'nın Talimhane'de açtığı bir gece kulübü vardı. Adı 'Tayga'. Tayga çok şık bir bardı.

Orhan Avşar ve Hırant –Orhan Avşar, dünyanın üç büyük bandonioncusundan biriydi. Hırant da Türkiye'nin en iyi akordeoncusu– yemek müziği yaparlardı. Akşamüstü alkollerinden sonraki içkiler de orada içilirdi. Tertemiz bir yerdi. Küçük ama hoş bir dükkândı. Barda Lulian ve Osman birlikte çalışırlardı. Sahibi Rus Mustafa çok zevkli bir adamdı. Bu dekorasyon işlerinden iyi çakıyordu. Dünyayı gezmiş görmüş, gemilerde çalışmış, her limanda bir sevgili türünden. Uzun süre bir kadın yüzünden Rusya'da kalmış. İlginç bir insandı. Bir ara Hasan Kazankaya'yla da birlikte çalıştı. Onun, Dolmabahçe'nin üstündeki yere gömülü Tahtasaray adlı antikalarla dolu restoranını kurdu; Hasan'ı antikacı yaptı. Şimdi Bodrum'da hayatın tadını çıkarıyor. Ara sıra Ahmet Sezerel'in Sanatevi'ne uğruyor. Keyifli. Güngörmüş bir adam Rus Mustafa.

İşte o Tayga'da, bir akşam Feyzi, Liza, ben yemek yiyip projemiz üzerinde çalışıyoruz. Ben heyecandan geberiyorum. O gün Türkân Hanım'ın yönetip oynadığı *Dönüş* filmi vizyona çıkmış. Ben hemen gidip gördüm. Feyzi de görmüş. Filmin ne kadar güzel olduğu üzerine konuşuyoruz. Feyzi tamamını görmeden, arada çıkmış. Yani o kadar tahammül edilmez bulmuş. Tartışıyoruz. Patron-yönetmen ilişkimiz yok. Gayet iyi dostuz. Feyzi tartışmanın bir yerinde sinirlendi:

"Tamam kardeşim. Madem bu kadar çok beğeniyorsun, o zaman Türkân Hanım çeksin filmi. Ben çekmiyorum," dedi.

"Çekmezsen çekme," dedim.

Feyzi kalktı, gitti. Evleri Tayga'ya otuz metre. Biz Liza ile baş başa kaldık. Kaprisli ve ukala olduğunu biliyordum ama bu kadar da olmazdı ki. İnsan başka biriyle ilgili tartışma için, kendi çekeceği filmi bırakabilir miydi? Bırakabilirmiş demek. Yine de benim bilmediğim bir sebebi olması gerek.

Liza her ne kadar "Ben konuşurum. Hallederim," dediyse de birbirimize kırılmıştık. Bu iş olmayacaktı. Nitekim de olmadı.

Durumu Rüçhan Bey'le konuştuk. Çünkü onlar da Feyzi çeksin istiyorlardı.

Yeşilçam'da herkesi tanıyordum artık. Gündüzleri öğle yemeği için Bab Kafeterya'ya gidilirdi. Sinemanın önde gelen prodüktörleri, oyuncuları hep orada yemek yerlerdi. Biz de oraya gidiyorduk. Ertem Eğilmez, Memduh Ün, Metin Erksan, Feyzi Tuna, Hulki Saner, Tanju Gürsu, Turgut Demirağ, Fikret Hakan, Fatma Girik, Şeref Gedik, Salih Güney, Uğur Baydu, Hürrem Bey'in sekreteri Nimet, Suphi Tekniker, Liza hemen hemen her gün oradaydılar. Yeşilçam'ın kalburüstüleri gelirdi oraya. Ayrıca filmlerde oynamak için kendini göstermeye gelen mankenler de. Self-servis'le yemek yenen bir yerdi. Kocaman bir yer. Şimdiki Sinepop'un yan tarafı. Şu an bowling salonu olmuş. Sahibi Aslan ve Hüseyin adında iki arkadaşımızdı. İkisi de sizlere ömür. Aslan Abi'nin kardeşi Hakkı, bütün kafeteryayı idare ederdi.

Bir gün orada, Memduh Abi'ye çekeceğim filmden söz ettim. Acaba senaryoyu bir okuyabilir miydi?

"Olur Arif," dedi. "Okurum."

Hemen o gün götürüp verdim. Memduh Abi, senaryoyu beğenirse filmi de çeker diye düşünüyordum. Senaryoya çok güveniyordum. Ne var ki, bir hafta sonra gittiğimde, Memduh Abi,

"Bak Arif," dedi yazıhanedeki rafları göstererek, "bunların yarıdan fazlası çekilmemiş film senaryosudur. Çalışılmış, yazılmış, paraları verilmiş senaryolar. Ama iyi olmadıkları için çekilmemişlerdir. Bana sorarsan bu senaryo iyi değil. Anladığım kadarıyla, siz bu senaryonun finalini sevmişsiniz. Bak sana bir şey diyeyim. Sakın unutma. Bir final için film yapılmaz. Sana tavsiyem başka bir senaryo bul."

Teşekkür edip ayrıldım. Memduh Abi'ye filmi çekmesi için teklif bile yapamamıştım. Ben sonuçta senaryoma güveniyordum. Yönetmen olarak başka birini bulmalıydım. Rüçhan Abi kimseyi beğenmiyordu. Sonunda Yılmaz Duru'ya razı oldu. Filmin çekimleri Osmaniye'de olacaktı; Ya-

şar Kemal'in köyünde. Tarihler ayarlandı. Zor da olsa Rüçhan Abi'yi ikna etmiştim Osmaniye'deki çekimler için. Böylece kameraman Cahit Engin, yönetmen Yılmaz Duru, Türkân Şoray, Tuncer Necmioğlu ve Hakan Balamir'den oluşan oyuncu kadrosuyla ekibi Osmaniye'ye gönderdik.

Filmin konusu şöyleydi:

Kızın babası köyde fukara bir bakkal. Borç almış ağadan. Bir türlü ödeyemiyor. Faizle de iyice katlanmış borcu. Ağanın gözü kızda. "Parayı veremiyorsan kızını ver," diye sıkıştırıyor bakkalı. Bu tehdit sırasında ölüveriyor bakkal. Kalpten. "Babamın borcu benim borcumdur. Ben öderim!" diyor kız. Kendine göre hesabı vardır kızın. Tüm yöreye haberler salar. Kasabada kurulan pazar yerinde satışa çıkaracaktır kendini. Bunu duyan yavuklusu, 'bu işten vazgeçmesini, gerekirse başka bir köye kaçmalarını' önerir kıza. Kız bunun 'namus borcu' olduğunu, muhakkak kendisi tarafından ödenmesi gerektiğini söyler sevdiği delikanlıya. Satış günü tüm ağalar katılır açık artırmaya. En çok parayı veren ağa da (Tuncer Necmioğlu) alır kızı. Atar atının terkisine. Getirir köye. Tam gerdeğe girecekleri sırada yavuklusu basar evi. Zorla kaçırır kızı. Ağa kızın bilerek kaçtığını, kendisine oyun oynadığını sanır. Düşer peşlerine. İkisini de öldürmektir niyeti. Aslında kız, ağaya verdiği söze sadıktır. Yavuklusundan kaçıp ağaya dönmek ister. Yavuklusu iple bağlar kızı. Kaçmasın diye. Bu ikili kavgada, bir de ağa peşlerindedir. Film kaçma-kovalamaca üzerine kuruludur. Göçer bir obaya sığınırlar. Oğlan yaralıdır. Bu obada sıkıştırır ağa ikisini de. Delikanlı bir kez daha vurulur. Bunu gören kız da ağayı vurur. Sonuçta ağa ölür. Öldü sanılan delikanlı iyileşir. Film de mutlu sonla biter.

Film çok iyi olmadı. Buna karşın, Cahit Engin ustalığını gösterdi. Her karesi bir kartpostal güzelliğinde, Anadolu'nun doğasını sunuyordu seyircisine. 1973 yılı Antalya Film Festivali'nde En İyi Müzik Ödülü'nü almıştı. İşte o zaman anlamıştım ki film yapmak ciddi bir işti. Hele, iyi film yapmak çok daha ciddi. Nitekim bölgelere kopyalarını teslim ettikten sonra, İstanbul sinemalarına çıkmak bü-

yük bir sorun olmuştu. Zaten yerli film oynayan sinemalar büyük firmaların elindeydi. İki büyük 'ayak' onların işletmelerine bağlıydı. O sinemalarda yalnızca onların filmleri oynardı. Yeni firmaları aralarına almazlardı. Baktım olacak gibi değil, ben de Ertem Eğilmez'e giderek filmin İstanbul haklarını satın almasını istedim. Onlar kendi işletmelerinde çalıştırabilirlerdi. O tarihte ellerinde Türkân Şoray filmi de yoktu.

"Filmi bir görelim," dedi Ertem Abi.

"Olur," dedim.

Derhal bir kopyasını Arzu Fim'e gönderdim. Ardından kendim gittim. Projeksiyon odasında Ertem Abi, ben ve Ertem'in ortağı Nahit Ataman filmi izlemeye başladık. Biraz sonra Nahit işi olduğunu bahane ederek çıkıp gitti. On dakika sonra da Ertem gitti; hiçbir şey söylemeden. Ben yalnız başıma kalmıştım Arzu Film'in projeksiyon odasında. Bir süre daha oynadı film. Baktım gelen giden yok. Makiniste filmi durdurmasını söyledim. Bu bana yapılan gerçekten büyük saygısızlıktı. Müthiş sinirlenmiştim. Bir zaman aramadım. Bir süre sonra Bab Kafeterya'da Nahit'le karşılaştım. Yaptıklarının çok ayıp olduğunu anlattım. Almak istemiyorlarsa zorla film satacak halimiz yoktu. O gün işlerin yoğunluğundan söz etti. Filmi alabileceklerini, ama bunun için faturayı yüksek kesmem gerektiğini söyledi. Amaçlarının, benim iyice sıkışmam ve sonra ölmüş eşek fiyatına filmi satın almak olduğunu anladım. Ben de filmi kardeşim Apo'ya vererek "Ne yaparsan yap," dedim. "Yeter ki borçlarımızı ödeyelim."

Apo'dan gelen paralarla da Ürgüplülerden aldığımız paraları ödeyip işin içinden sıyrıldım.

Zaten fotoroman işlerim bir yandan devam ediyordu. Bir yandan da aşk...

Hiç unutmam, *Saklambaç* için çekeceğim bir fotoromanın ertesi gün hikâyesini götürmem gerekiyordu Tevfik'e. İki sayfa bir şeyler hazırladım. O gece Kâmuran'la birlikte bir dolu yerlerde sürttükten sonra her zamanki gi-

bi Kulüp 12'de söndürmüşüz mumu. Bir ara yirmiye yakın ahbap, arkadaş çevremizde. Masa viski şişesinden ve bardaklardan geçilmiyor. Kâmuran'la başlarımız birbirimizin omzunda, uyumuşuz. Uyandığımızda kulüpte kimseler kalmamış. Yavaşça kulüpten çıkıp işkembeciye atıyoruz kendimizi. Kâmuran eve yatmaya gidiyor, ben gazeteye. Tevfik'le on birde buluşmam gerek. Büyük salona giriyorum. Cam bölmenin arkasında Tevfik, yardımcısı Sahir Abi'yle bir şeyler konuşuyor. İçeri dalıyorum. Tevfik bana şöyle bir bakıp,

"Hoş geldin Arif," diyor. "Ne içersin?"

"Bir sade kahve, bir soda," diyorum.

Hemen sesleniyor meydancı çocuğa. Bir sandalye çekip Tevfik'in karşısına oturuyorum. Tevfik'le Sahir'in konuşmalarına kulak veriyorum. Sonra bir şey dikkatimi çekiyor. Tevfik'in arkasında duran panoda her zaman o günün gazetesi asılı durur. Birden panoda gazete olmadığını görüyorum. Fakat gazete yerinde 13 x 18 bir fotoğraf var. Ne olduğunu oturduğum yerden seçemiyorum. Tevfik'le Sahir hararetle bir haberi tartışıyorlar. O sırada kahvemi ve sodamı getiriyor meydancı çocuk. Bir yudum alıyorum kahveden. Soda bardağını kafaya dikerken bir daha gözüm takılıyor panodaki fotoğrafa. Şeytan dürtüyor beni. Oturduğum yerden yavaşça kalkıp Tevfik'in arkasındaki panoya doğru yürüyorum. Fotoğrafa bakıyorum. Bir de ne göreyim? Kâmuran'la ben kafa kafaya vermiş, sandalyelerde uyuyoruz. Yer Kulüp 12. Beş saat önce çekilmiş bir fotoğraf.

"Hastirin lan!" diyorum kendi kendime.

Tevfik bana dönüp gülmeye başlıyor. Sahir'den de bir kahkaha.

"Hangi puşt çekmiş bunu?" diyorum.

"Meftun," diyor Tevfik.

Gerçekten yukarıda anlattığım gibi; önümüzde beş-altı sehpa, üstünde altı yedi tane boş viski şişesi ve bir dolu bardak.

"Bakıyorum gece ağır geçmiş. Boş sandalyelerde kim-

bilir kimler vardı," diyor Tevfik.

"Vallahi pek hatırlamıyorum," diyorum. "Ama hikâye hazır."

Cebimden daha önce hazırladığım iki sayfalık hikâyeyi çıkarıp okumaya başlıyorum. Hikâye bittiğinde,

"Güzel olmuş be moruk. Kimler oynayacak?" diyor Tevfik.

"Kadroyu birlikte kuracağız," diyorum.

"Sen şu fotoğraflardan seç. Ben şu işi bitireyim, sonra karar veririz."

"Tamam," diyerek masada duran oyuncu fotoğraflarına gömüyorum başımı.

Bizler fotoroman dışında, gazetenin bazı angarya işlerini de yürütüyoruz. Örneğin, Saklambaç Güzeli Yarışması gibi şeyler. Gazete bir yarışma düzenliyor. Okuyucular da fotoğraflarla başvuruyorlar. Gelen fotoğraflardan güzel olanları ayırıyoruz. Sonra o ayırdıklarımız üzerinden tekrar seçim yapıyoruz. Böyle böyle on beş kişi kalıyor geriye. Onlar da Saklambaç Fotoroman Güzeli, Saklambaç Sinema Güzeli, Saklambaç Yüz Güzeli vs. adı altında yayınlanıyor. Yıllar içinde böylesi bir yarışmada sonuçlar belirlenmiş, bir sonraki gün açıklanacak.

O gün Meftun gelmiş Tevfik'e.

"Patron, Nail Yurdakul'la konuştum. Onda çok güzel bir kız varmış. Onu görmeden karar vermeyin, demiş. Ben de al kızı gel dedim. Bu akşam altıda Park Otel'e gelecekler."

"Tamam," demiş Tevfik. "Bir de onu görelim."

O akşamüstü Park Otel'de oturuyoruz. Tefo, Meftun, ben. Viskilerimizi içiyoruz. Kaşarlı kanepeler gelmiş. Meftun çayını yudumluyor.

"Kız Nail'in mankenlerinden biriymiş. Nail anlata anlata bitiremiyor. Bence onu birinci ilan edelim," diyor Meftun.

Nail'e söz vermiş olmasa böyle ısrarcı olmaz diye düşünüyoruz Tevfik'le.

"Delirdin mi be oğlum," diyor Tevfik. "Ne acele ediyor-

sun? Gelsin, görelim. Sonra kararımızı veririz."

"Ama..." diyor Meftun.

"Yahu abi, başlatma şimdi amasından. Tamam işte. Gelsin görelim."

Çok geçmeden Nail yanında bir kızla geliyor. Gerçekten güzel bir kız. İlk bakışta boylu boslu. Blucin pantolon, siyah bir balıkçı kazak giymiş. Sarı saçlı, yüzü hoş. Bize doğru geliyorlar. Tanışıyoruz. Kızın adı Hale. Çaylar kahveler söyleniyor. Tefo sorular soruyor. Kız konuşkan. Eğitimli olduğu belli. Tevfik,

"Hemen fotoğraflarını çek," diyor Meftun'a.

Bir süre sonra onlar kalkıp gidiyor. Tefo'yla baş başa kalıyoruz.

"Çok güzel, değil mi moruk?" diyor. "Ben çok beğendim."

"Ben de," diyorum. "Katılanların hepsinden daha güzel. Ama bir şeyi anlamadım."

"Neymiş o?"

"Niye balıkçı yaka kazak giymiş? Gıdığı mı var acaba?" diyorum.

"Yahu moruk, sen de nereden çıkarıyorsun gıdığını? Aslan gibi kız işte. İnsan biraz daha birlikte olsa âşık olur. Var mı çevremizde böyle biri?"

"Haklısın. Ne diyeyim? Yoksa niyetini mi bozdun?"

"Bırak be moruk. Zaten işimiz başımızdan aşkın. Tamam değil mi? Kızı birinci seçiyoruz."

"Tamam," diyorum.

Böylece Hale Soygazi, Sinema Güzeli seçiliyor. Bir süre ince bir flört dönemi yaşanıyor Tevfik'le. Fakat çabuk bitiyor. Sonra Hale gerçekten iyi bir sinema oyuncusu oluyor. Ahmet Özhan'la evleniyor. Hatta, ileride benim yaptığım *Maden* filmindeki oyunuyla da En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alıyor Antalya'da.

Konu Park Otel'den açılmışken devam edelim dedim. Park Otel gerçekten bizim yaşamımızda önemli bir yer tutar. Bizim olduğu gibi Türkiye'nin de. Atatürk'lerin, İnö-

nü'lerin, Menderes'lerin, Yahya Kemal'lerin gelip kaldığı bir yer. Sahibi, Kınalıadalı bir Ermeni'ydi. Sanırım ölümünden sonra, bir biçimde Adanalı hemşerim, aynı zamanda Beşiktaş Spor Kulübü'nün yönetiminde bir süre bulunan Yalçın Sürmeli'ye geçti. Önce o güzelim otel yıkıldı. Dalan döneminde aldıkları imar izniyle yeni bir biçimde yeniden yapıldı. Ama ne yapılmak! Sanki İstanbul'un üstüne oturmuş bir dev görüntüsü çıktı ortaya. Uzun hukuk savaşlarından sonra, altı ya da sekiz katı o zamanın CHP'li belediye başkanı olan Nurettin Sözen tarafından 95 seçimleri öncesi yıktırıldı. Hem de iki ay gibi kısa bir zamanda. Bizler Cihangir ve Ayaspaşa halkı olarak sabahlara kadar uyuyamadık. Zavallı Yalçın Sürmeli o yüzden genç yaşta göçüp gitti. O gün bu gündür bir çirkinlik anıtı olarak karkas halinde durur Park Otel. Umudumuz bir an önce hayata geçirilip İstanbul'un bu çirkinlikten kurtarılmasıdır.

Bir akşam balkon muhabbetindeyiz. Atilla Tokatlı'yla birlikte. Salih adında bir arkadaşından söz etti. Delikanlı Londra'da okurken âşık olduğu, babası İngiliz, sanıyorum annesi Perulu ya da Şilili bir kızla evlenmiş. Balayı için Park Otel'deler. Biraz sonra masamıza geldiler. Salih 1.90 boyunda yakışıklı, kız 1.80 boyunda güzel mi güzel bir melez. Sonya. Bir süre sonra Lefter'in meyhanesine gidilmeye karar verildi. Hep birlikte Lefter'e gidildi. Çok cana yakın insanlar. Çok eğleniyoruz. Bir ara Sonya'nın güzel gitar çaldığından söz edildi. Hemen otele bir adam gönderilerek gitar getirildi. Gece yarısına kadar Sonya'nın gitarını dinledik.

Salih önce Turgutlu'ya, daha sonra da İzmir'e yerleşti. Zaman zaman Sonya ile, zaman zaman da yalnız, iş gereği İstanbul'a gelir oldu. Aslında çok entelektüel bir insandır. Sosyoloji ve felsefe merakı, onu Kemal Tahir ekolü içine itti. Olsun varsın. Benim iyi dostlarım oldular. Bazen İzmir'e gittiğimde ararım. Sonya iki oğlunu büyütmüş. Şimdi Alsancak'ta, restore ettikleri eski bir evde köpekleriyle mutlu yaşıyorlar. İstanbul'a geldiklerinde beni ararlar. İyi bir

işadamı oldu Salih. Bir ara Kemalpaşa'da bir fabrika kurarak Almanya'ya kornişon turşusu ihracatını gerçekleştirdi. Sanırım aynı işi sürdürüyor.

Salih'in eski bir gelişinde, Papirüs'te içiyoruz. Bardayız. Yanımıza Cengiz Yörük geldi. Cengiz Yörük hikâyeci bir arkadaşım. Meşhur Yörük Ali Efe'nin oğlu. Efelerin efesi Yörük Ali Efe'nin... Ben Salih'le Cengiz'i tanıştırınca, Salih,

"Babanız Yörük Ali Efe babamın iyi arkadaşıymış Turgutlu'dan," dedi.

Cengiz şaşkın, baktı Salih'e.

"Siz de Turgutlulu musunuz?"

"Yok," dedi Salih, "biz Salihliliyiz."

Kurtuluş Savaşı sonrası yılları. Salih'in babası genç bir insan. Bir duymuş ki Yörük Ali Efe, Turgutlu'daki tuğla fabrikasını satıyor. Tuğla ve kiremit o yörenin özel işi. Gitmiş Efe'ye.

"Ben fabrikanıza talibim. Ama param yok. Kaç para istiyorsanız kabulüm. Çalışıp öderim," demiş.

Efe bu genç adamı çok sevmiş. Bir fiyat belirlemişler. Ve o fiyatı beş senede ödemiş Efe'ye. Fabrikanın da sahibi olmuş.

Cengiz, Salih'in bu anlattıklarına müthiş sinirlendi.

"Yok," dedi. "Sen yanlış biliyorsun. Babamı kandırmış senin baban. Beş kuruş ödemeden fabrikaya sahip olmuş."

"Koca Efe böyle şeylere kanar mı? Ya da benim babam koca Yörük Ali Efe'yi kandırmaya teşebbüs edebilir mi? Bu mümkün mü?" tartışması başladı. Ama ne tartışma. Neredeyse bu yüzden kavga çıkacak.

Neyse ki Salih daha uzlaşmacı yaklaşarak tatsızlığı önledi.

"Aslına bakılırsa, fabrika zaten Turgutlu'dan kaçan bir Rum'un malı," dedi Salih.

Birkaç yıldır görüşemiyoruz. Özledim onları.

Mazlum Göknel'i Adana'dan tanırım. Uzaktan. Bir yıl okuduğum Ticaret Lisesi. Mazlum Erkek Lisesi'nde öğren-

ci. Bir 'artist' kadar yakışıklı. Altında Rally bir bisikleti vardı. Yeşil. Okul çıkışında İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nün karşısında, Atatürk Parkı'nın duvarlarına ayağını dayamış, bisikletinin üzerinde kız beklerken hatırlarım onu. Hem bisikletini, hem yakışıklılığını, hem de güzel giyimli halini kıskanmışımdır hep. Lisede voleybol takımındaydı. Sanırım Demirspor'un genç takımında da futbol oynuyordu. Basketbol da. Ben hep yedektim bizim lisede.

Yıllar sonra, 1960 İhtilali günleri öncesi, öğrenci mitinglerinden anımsarım. Bir aşinalık. Uzaktan uzağa. Selamlaşırdık nedense.

Bir gece, her zaman gittiğim Kulüp 27'de rastladım ona. Şaşırdım. Bir ara bir arkadaşıyla birlikte halay çekerken gördüm onu. Eski aşinalığa dayanarak ben de katıldım iki kişilik halaya. İşte o gece ortaya çıktı kimliklerimiz. Birlikte şiirler okuduk. Türküler söyledik. Kısacası sevdik birbirimizi. Eğlenceli bir delikanlı. Eczacıbaşı'nda ilaç pazarlama işinde çalışıyormuş. Jeolojide okuyormuş. Eczacıbaşı Voleybol Takımı'nın ilk oyuncularından biri. Hâlâ bizim barda, Şakir Eczacıbaşı ile karşılaştığında saygı gösterir. Tanığım. O zamanlar, dostluğumuz arttıkça daha iyi tanıyoruz birbirimizi. Sürekli şikâyetçi yaptığı işten. İşte o günlerden birinde Odhan Baykara,

"Mademki şikâyetçisin, gel bizimle çalış," demiş.

Odhan o sıra *Fotospor* dergisini çıkarıyor. Derginin yazı işleri müdürü. Cumhur Bahadır, Cengiz Alpman, Volkan Yarman, Kemal Belgin, Cem Atabeyoğlu, Ergun Hiçyılmaz, Takmasakal Engin Aktel, Cengiz Ertaylan, Ahmet Yüksel, Meftun Olgaç ve bir dolu arkadaşımız birlikteler.

Odhan çocukluk arkadaşı ya Mazlum'un. Elinin resme yatkınlığını biliyor. İşi öğrenirse iyi sayfa çizebilir diye düşünüyor. Çok esprili biri olduğu için iyi de başlık atabilir. Fakat Mazlum çekiniyor. 'Ya yapamazsam' düşüncelerinde. Ben de gaz veriyorum ona.

"Sen yapamazsan kimse yapamaz. Elin kalem tutuyor. İyi desen çiziyorsun," diyorum.

İşsiz kalırım diye korkuyor.

"Bir süre işten ayrılmadan deneme yapsam," diyor.

"İyi olur. İstersen bir dene."

'Peki' deyip başlıyor işe.

Hem işi seviyor, hem çevredekileri. Giderek iyi bir gazeteci oluyor. Daha sonra *Günaydın*'ın yazı işleri müdürlerinden biri olarak sürdürüyor yaşamını. Sonra *Sabah*. Şimdi emekli.

Mazlum'un *Günaydın*'a başladığı yıllar. Ben Ağaoğlu Yayınevi'ndeyim. Telefon ediyorum bir gün, "Akşamüstü beşte buluşalım," diye. "Bir sürprizim var sana," diyorum.

Tam beşte geliyor. Yürüyerek iniyoruz Babıâli'yi. Sürprizi soruyor hemen.

"A. Kadir'in şiir kitabı çıktı: *Hoş Geldin Halil İbrahim*. Sakince bir yere gidelim. Şu kitabı bir okuyalım diyorum."

"Olur. Çok sevinirim," diyor.

Kitabı çıkarıyorum cebimden. Mutlu.

"Karşıya geçelim mi?"

"Geçelim."

Bir vapura biniyoruz. Vapurun yan tarafındaki koltuklara oturuyoruz. Hava serin. Kimsecikler yok yanımızda. Açıyoruz kitabı. Başlıyorum okumaya. Kadıköy'e geldiğimizde kitabı neredeyse bitirmişiz. Kendimizden geçiyoruz. İstemeye istemeye iniyoruz vapurdan.

"Nereye gidelim?" diyor.

Eski Nil Restoran'ın şefi Oğuz'un Kadıköy'de bir meyhane açtığını duymuştum. Hemen iskelenin karşısında. Münih Birahanesi'nin yanındaki pasajın içinde.

"Gel benimle," diyorum. "Seni güzel bir yere götüreceğim."

Yürüyerek pasaja giriyoruz. Girer girmez hemen sağdaymış Oğuz'un meyhanesi. Girip oturuyoruz. Küçücük bir meyhane burası. Yüksek, duvara çakılmış iki kişilik bir masanın taburelerine tünüyoruz. Biraz sonra Oğuz geliyor. Şaşırıyor beni görünce. Kucaklaşıp öpüşüyoruz.

"Nereden düştün sen buralara?" diyor.

"Hayırlı olsuna geldik," diyorum.

Hemen mezeler geliyor masaya. Bir şişe rakı. Kafayı

çekmeye başlıyoruz. Meyhanede bizden başka dört-beş kişi var. Biz şiir kitabını çıkarıp okumaya başlıyoruz. Bir defa, bir defa daha... kimbilir kaçıncı bitirişimiz. Saat gecenin on birini geçmekte. Meyhaneye gelip gidenler çoğalıyor. O gürültü içinde, bağırarak konuşan adamın sesini tanıyorum. Bu bizim hikâyeci Behzat Ay. Eski Köy Enstitülülerden. Arkadaşım. Ama içkili. Bu haliyle çekilmez. 'Esir alır şimdi bizi,' diye düşünüyorum. Biz kendi kitabımıza dönüyoruz. Behzat küfür kıyamet, konuşmasını sürdürüyor. Bir ara karşımda oturan Mazlum'un hemen arkasında duran telefondan evini arıyor sanırım, ya da sevgilisini. Yüzü bana dönük. Konuşurken birden beni fark ediyor. 'Eyvallah' demeden kapatıyor telefonu. Gelip boynuma sarılıyor.

"Buralara ha?" diyor.

"Evet, buralara," diyorum.

"Muhakkak bir karı marı işin vardır senin. Yoksa Kadıköy'e gelmezsin," diye takılıyor bana.

"Yok be Behzat," diyorum elimdeki şiir kitabını göstererek. "A. Kadir'in kitabı çıkmış. Arkadaşımla onun keyfini çıkarıyoruz."

O zaman fark ediyor masada bir başkasının olduğunu.

"Merhaba arkadaş," diyor Mazlum'a dönerek.

"*Günaydın* gazetesinden Mazlum Göknel," diyorum.

"Demek siz buraya şiir okumaya geldiniz," deyip elimdeki kitabı alıp şöyle bir bakıyor. Sonra birden kitabı bırakıp cebinden telefon defterini çıkarıyor. Bir yandan sayfaları karıştırırken bir yandan konuşmasını sürdürüyor. Kelimeler birbirine dolaşıyor.

"Zaten ben de Abdülkadir Abi'yi aramak istiyordum. İyi oldu," diyor.

"Sakın yapma," diyorum. "Bu saatte adamı rahatsız etme. Uyuyordur belki ulan," diyorum.

"Herkes uyur, A. Kadir uyumaz. O çalışır," diyor.

Bütün ısrarlarıma rağmen vazgeçiremiyorum. Açıyor telefonu. Mazlum'la ikimiz ona bakıyoruz.

"Haa, Abdülkadir Abi. Ben Behzat Ay. Behzat Ay... Ki-

tabın çıkmış. Hayırlı olsun," diyor.

"....."

"Benim haberim olmadı abi," diyor. "Kadıköy'de bizim Oğuz'un meyhanesindeyim. Şu bizim Komünist Arif var ya. Hani, Arif Keskiner. O senin kitabı almış. Akşamdan beri bir arkadaşıyla onu okuyorlar."

"....."

"Veriyorum abi. Arif de seninle konuşmak istiyor zaten."

Behzat'tan telefonu alıyorum. Özür diliyorum Kadir Abi'den.

"Bunun sarhoşluğundan abi," diyorum. "Kusura bakmayın."

Sonra kitabın güzelliğinden söz ediyorum. Lafı uzatmadan kapatıyorum telefonu.

Behzat'a bir tabure getirtip oturtuyoruz. Rakısını ısmarlıyoruz. Behzat susmadan yeni âşık olduğu kadını anlatıyor. En müstehcen haliyle, en romantik hali birbirine karışıyor. Gözleri doluyor, ağlamaklı. Aşkının büyüklüğünden... Sevdayı yaşamamış insanın insan olmadığından... Körkütük âşık olup yerlerde sürünmekten... Hayatın aşktan başka bir şey olmadığından... Aşkın seksle iç içe bir bütünleşme olduğundan... Anlatıyor, anlatıyor. Behzat'ı susturmanın olanağı yok. Hesabı ödeyip kalkmaktan başka. Behzat'ı, aşkı, alkolü ve meyhane dostlarıyla baş başa bırakıp Kadıköy'den dönüyoruz.

Vakit tam Kulüp 12 zamanı. Biz de iyiyiz. Katılıyoruz 12'nin eğlencesine. Saatin kaç olduğunu bilmeden. Sabahı buluyoruz.

Bu Mazlum şiir sever de hiç aklında şiir tutamaz. Ama nereye gitsek,

"Arif, Allah aşkına bir şiir okusana," diye tutturur.

Karısı Eser de öyle. Eser'e beni ilk tanıştırdığında, benim şair olduğumdan ve iyi şiir okuduğumdan söz etti. Ben de Eser'e,

"Bende bir bok yok. Asıl benim babam iyi şairdir," demiştim.

Eser de bana,

"Ben şiiri çok severim. O zaman babandan bir şiir oku," demişti.

Sanırım Kulüp 27'deydik yine.

'Peki' deyip, güzel bir Nâzım şiiri okumuştum.

Eser çok beğenmişti.

"Ne müthiş bir baban varmış senin," demişti.

Tabii o zamanlar Nâzım'ı bilen çok az insan vardı.

"Ne iş yapar baban?" deyince,

"Nalbanttır. Adı Hasan. Bana da Nalbant Hasan'ın oğlu derler," demiştim.

Güzelim Eser de inanmıştı anlattıklarıma. Nereye gitsek gecenin bir yarısı Mazlum tutturmazsa, Eser tuttururdu,

"Hadi Arif, babandan bir şiir oku," diye.

Bir gün Bebek'te, Mazlumların dostları Peridelerdeyiz. Cadde üstünde güzel bir ev. Peride, Kız Koleji'nden. Kocası Kaya Alemdar. Evde kendi kolejli arkadaşları Bingül, Bizden ve birkaç dostları daha var. Beni Mazlumlar götürdü. İyi ki de götürmüşler. Daha sonrasında çok iyi dostlarım oldular. Hatta, Peridelerin 25. evlilik yıldönümlerini Çiçek Bar'da kutladık. Sabaha kadar. Güzel bir gün olmuştu. Metin Akpınar kırıp geçirmişti milleti.

Peridelerde yemekteyiz. Çoğunu yeni tanıyorum. Mazlum biraz kafayı bulunca coşmaya başladı. Güzel anekdotlar anlatıyor. Gecenin bir yarısı,

"Arif, şu A. Kadir'den bir şiir okusana," diye üstüme üstüme geliyor.

Utanıyorum. Eser tutturdu ille babandan oku diye. Sonunda herkes ısrar edince, baktım ayıp olacak. Başladım A. Kadir'in 'Hoş Geldin Halil İbrahim'inin ilk bölümündeki Halil İbrahim şiirini okumaya.

Ben şiiri okuyorum. Fakat bir yerinde 'Bir Kayısı Ağacı' şiiriyle karıştırmışım 'Halil İbrahim' şiirini. Herkes sessizce ve sevgiyle dinliyor beni. Birden o aklında şiir tutamayan Mazlum araya girdi:

"Yahu, şiiri karıştırdın. Bunlar öteki şiirden," dedi.

Ben kıpkırmızı oldum.

"Sen nereden biliyorsun?" dedim kızarak.

"Ama böyle değildi bu. Son okuduğun bölüm başka şiirden," dedi.

Rezil olmuştuk. Eser derhal müdahale etti.

"Karışma Mazlum. Zaten şiir bilmezsin. Bırak işte. Arif ne güzel okuyordu," dedi.

Bu kez Mazlum pişman olmuştu söylediklerine.

O gece değil ama çok şiirli günlerimiz oldu daha sonra. Perideler, Bizdenler, Bingüller... Güzel dostlarımdır bugün de.

Ama Mazlum o şiirlerin nasıl birbirine karışmış olduğunu bilmesine hâlâ şaşar. Ben de şaşarım.

Şimdi o iki güzel şiiri okuyarak analım sevgili ağabeyimiz A. Kadir'i:

HOŞ GELDİN HALİL İBRAHİM

Bu yıl kayısı kurutamadık Halil İbrahim,
Bu yıl üzüm kurutamadık.
Sen İzmir taraflarındaydın,
bir soğuk geldi, aldı götürdü.
neyimiz var, neyimiz yok.
Bu yıl kayısı kurutamadık Halil İbrahim.

Ağaçlarda ne zerdali, ne erik.
Ağaçlarda ne armut, ne elma.
En güzel aylar hasret gitti, Halil İbrahim,
en güzel aylar iki salkıma.
Bağlarda kütükler utandılar.

Bizim çocukların kimisi Karabük'te Halil İbrahim,
kimisi Kırıkkale'de.
Zonguldak'ta kimisi.
Ağızlarına bir şey komadan gitti çocuklar
Halil İbrahim,
ağızlarına bir şey komadan gitti çocuklar,

bir avuç kuruüzüm, bir kaşık bal pekmezi.

Ağaçlarda ne zerdali, ne erik.
Ağaçlarda ne armut, ne elma.
En güzel aylar hasret gitti, Halil İbrahim,
en güzel aylar iki salkıma.
En güzel aylar büktü belimizi.

Böyle kötü zamanlar görmediydik Halil İbrahim,
böyle kötü zamanlar görmediydik.
Son ineğini kesti kavurdu kimi,
kimi son keçisini kesti kavurdu,
kıyıldı çocukların sütüne.
Sattı savdı başından nesi varsa kimi.

Hepsinin üstüne Hacı Nâfi oturdu Halil İbrahim,
Hepsinin üstüne Hacı Nâfi oturdu.

BİR KAYISI AĞACI

Ben bir kayısı ağacıyım
Kırşehir'in Dinekbağı'ndan.
Küçücük bir ev önünde yaşarım yapayalnız
Yılda bir çiçek açar,
yılda bir kayısı veririm,
avuç içi kadar.

Yaz olur,
bir kadın silkeler dallarımı,
bir çocuk yerde bağırır, güler,
bense hoşnut olurum.
Hem zaten benim
ne söğütler gibi nezaketim vardır,
ne kavaklar gibi gururum.

Ben bir kayısı ağacıyım.
Kırşehir'in Dinekbağı'ndan.
Dinekbağı'nda üç insan severim,

bir çocuk,
bir genç kadın,
bir genç adam,
benim kadar sessiz sedasız,
benim kadar halim selim.

En güzel ay Nisan ayı,
toprak yumuşak yumuşak.
En güzel ay Nisan ayı.
Yağmur yağdı, çiçek açtı
bir hoş oldu içerim.
En güzel ay Nisan ayı.
Kavaklar uzakta upuzun,
bir sağa, bir sola,
başı döner kavakların.
Ben bir kayısı ağacı,
başımda çiçeklerim.

Ben bir kayısı ağacı,
üç insan severim,
bir çocuk,
bir genç kadın,
bir genç adam.
Çocuğun adı Ahmet,
kadının adı Fatma,
adamın adı İbrahim.
Ahmet küçük ve sarı,
Fatma tombul ve beyaz,
İbrahim uzun ve narin.
Bir tek toprak odaları var üçünün,
toprak odanın bir tek penceresi.

Ben bir kayısı ağacı,
bazen eğilir bakarım odaya,
yerde bir eski yatakla yorgan görürüm,
duvarda bir eski kırık ayna,
yerde bir eski kilim,
bir eski hasır.

Bir kayısı ağacı,
bazen eğilir bakar odaya,
çiçeklerinden utanır.

Dün gece gaz yakmadılar
ay ışığında gördüm üçünü.
Üçünün suratı asık.
Önce oturup
zeytin ekmek, taze soğan yediler,
sonra baktılar birbirlerinin gözüne
sonra esnediler.

Gökyüzü bembeyazdı.
Gökyüzü çiçeklerimin renginde.
Gökyüzünde kavaklar.

Fatma uzandı İbrahim'in yanına,
sağa döndü.
Tombul beyaz yüzü pencerede
gözleri açık durdu sabaha kadar.

Çiçeği en önce kayısı döker.
Ben bir kayısı ağacıyım,
döküyorum çiçeklerimi.
Yer beyaz beyaz,
başım yeşil yeşil,
kayısılarım memede.

Haziran gelecek,
güneş yakacaktır tepemi,
kayısılarım balla şekerle dolacaktır.
Ben bir kayısı ağacıyım,
haziran gelecek,
avuç içi kadar kayısılarım.
Ahmet'in ekmeğine katık olacaktır.

Ben bir kayısı ağacıyım,
kötü bir düşüncedir almış beni.
Geçti bağları budama zamanı dedim,

dedim İbrahim gene boşta,
kesildi, dedim, İbrahim'in yevmiye iki lirası,
dedim çarşıda dört döner İbrahim,
dedim, ekmek parası,
zeytin parası,
gaz parası.

Dedim insanlar
neden yaşatılmıyorlar
ağaçlar kadar olsun.

Ben bir kayısı ağacı.
Fatma'nın, İbrahim'in, Ahmet'in,
yumurtası, şekeri, eti.
Gittikçe artmakta kederim.
Günlerden pazartesi.
Gene geldi, elinde çanta, o şişman adam.
Şişman adam bir düşman gibi beni seyreder,
ben şişman adamı bir düşman gibi seyrederim.
Durmuş İbrahim kapıda,
yüzü dalgın ve sinirli,
bakıyor eli çantalı şişman adama.

Şişman adam uzattı gövdeme elini,
pencereden korkmuş kuzular gibi baktı Ahmet,
büktü boynunu kuzular gibi.

Ben bir kayısı ağacı.
Gövdemde sarı kâğıt.

Yol parasını verememiş İbrahim,
verilmiş haciz kararı.
Yapmayın, dedim.
Yılda bir çiçek açarım, dedim.
Etmeyin, dedim
ekmeğe katık oluyor kayısılarım, dedim.

Bir öğle vakti baktım
kavaklar uzakta upuzun,

bir sağa, bir sola...

Ben kışlık odun,
altı lira.

Çok yıllar sonra, bu hikâyeyi anlattığım masada Erdal Öz, bana,

"Bilir misin Arif," dedi. "A Kadir, Kırşehir'e sürgüne gittiğinde, babaannem 'Seza Hanım'ın Dinekbağı'ndaki bağ evinde kalmış. Bu şiiri de orada yazmış. Altına da imzasını yazıp armağan olarak eve bırakmış. Son zamanlara kadar çerçeveli olarak duvarda asılı dururdu. Sonra ne oldu bilmiyorum," demişti.

Benim de *Fotospor*'da çalıştığım yıllar. Mazlum, dayısı Tahir Ağa'nın bir öyküsünü anlattı.

Ben de başkalarına anlatıyorum tabii. Bizim gazeteci arkadaşımız rahmetli İslam Çupi çok sevdi bu hikâyeyi. Ne zaman basın tribününde rastlaşsak uzaktan uzağa bağırıyor,

"Lan oğlum, çarpacan!" diye.

Ölünceye kadar da dilinden düşürmedi.

Efendim, Tahir Ağa'yı ben de tanıdım. Has adamdı. Aydın bir Adanalı. Mazlum'un bize anlattığı hikâyeyi ondan da dinledim. Tahir Ağa her gün banyosunu yapar, tıraşını olur, giyinir kuşanır, yürüyerek Çiftçiler Kulübü'ne gidermiş. Öğleden sonra da briçe otururmuş. Gece yarılarına kadar hem briç oynarlar, hem içerlermiş. Bu, her gün böyle sürer gidermiş. Evleri kulübe iki yüz metre var yok. Bir gün evden çıktığında bir de bakmış ki komşusunun oğlu yeni motosiklet almış. Üstelik Java. Yepyeni motor. Siliyor. Temizliyor. Pırıl pırıl. Bu motosikletlerin cırtlak bir sesi vardır. Biz çok severdik çocukluğumuzda cırtlak sesli Java'yı.

"Hayırlı olsun evlat," diyor Tahir Ağa.

"Sağ ol Tahir Emmi," diyor delikanlı.

"Yeni mi aldın?"

"Yeni Emmi. Hadi seni kulübe bırakayım."

"Olmaz oğlum. Kulüp zaten şurası. Ben yürürüm."

"Olur mu Tahir Emmi? Vallahi de olmaz, billahi de olmaz. Biz niye aldık motosikleti? Tahir Emmi'mi de kulübe bırakamayacaksam sıçim böyle motorun içine."

"Yahu, yapma oğlum, etme. Ben giderim," diye tutturuyor Tahir Ağa.

Delikanlı Tahir Ağa'ya yapışmış,

"Allahıma, kitabıma olmaz. Ben Tahir Ağa'mı taşımayan motora motor mu derim? Allah Kuran hakkı için bin," diyor.

Tahir Ağa böyle delikanlıyı nasıl kırar?

"Peki, olur," diyor.

Delikanlı önce kendisi biniyor. Sonra anahtarı çeviriyor. Motor pıt pıt çalışmakta.

"Hadi Ağam, sen de arkama," diyor.

Tahir Ağa da arkaya biniyor. Şöyle bir mahalle turu attıktan sonra Kuru Köprü'ye çıkıyor. Oradan Dörtyol ağzına. Işıklarda durup bekliyor. Yeşil yanmasıyla birlikte basıyor gaza. Koskoca İstasyon Caddesi bomboş. Hava da sıcak mı sıcak. Kuş uçmuyor. Tahir Ağa sıkı sıkı sarılmış delikanlının beline. Çok uzaktan bir fayton görüyor. Yolun sağ kenarından kaldırıma sürtünerek geliyor. Bir fark ediyor ki delikanlının yönü fayton. Motor yolun soluna soluna gidiyor. Sanki faytonu hedeflemiş gibi.

"Lan oğlum, dikkatli ol. Lan oğlum, çarpacan," diyor Tahir Ağa.

"Merak etme Emmi," diyor delikanlı.

"Lan oğlum çarpacan. Lan oğlum..." demeye kalmadan atların içine dalıyor motosiklet.

Tahir Ağa'nın bacağı kırılıyor. Aylarca evde yatıyor alçıda.

"Peki Tahir Ağa, bir şey demedin mi çocuğa?" diyorum.

"Ne diyeyim evlat," diyor. "Kaza işte. Ne zaman, nerede gelir belli mi olur?"

"Peki çocuğa bir şey olmadı mı?"

"Ona mı? Olmaz olur mu? O da kolunu kırdı. Ama her gün eve gelip 'Elini ayağını öpem Tahir Emmi. Affet beni. Valla isteyerek olmadı. Fayton motoru kendine çekti. Benim kabahatim yok,' deyip durdu."

"Asıl kötüsü," diyor Tahir Ağa, "bizimki de akıl değil ya. Laf aramızda. Kimse duymasın. İstanbul'dayım. Aklımı motosiklet işine takmışım. İçimde ukde mi kalmış nedir? Bir gün gittim güzel bir motosiklet aldım kendime. Kocaman bir şey. Gayet güzel, gezip tozuyorum. Bir gün, nereden icap ettiyse etti. Aksaray'dan Taksim'e doğru geliyorum. Herhal, biraz da süratliyim. Koca Bozdoğan Kemeri'nin altından geçemedim de, kemerin duvarına çarptım," diyor.

Biz gülüyoruz. Gülüyoruz gülmesine de, bu duyguyu çok iyi biliyorum. Bunu ben de yaşadım. Araba kullanmasını bilmediğim zamanlarda, 'şoförler çarpmadan nasıl geçerler buradan' diye hep şaşardım. Arabanın içinde, gözlerimi kapatırdım kemerin altından geçerken. Tahir Ağa haklıydı bana göre.

Güzel, gün görmüş bir ağaydı. Nur içinde yatsın.

Tahir Ağa'nın ablası, yani Mazlum'un annesi Eymen Hoca'ydı. Adana Kız Öğretmen Okulu mezunu. Cumhuriyetin ilk öğretmenlerinden. Sıkı bir Atatürk hayranı. Benim gibi. Bu konuda çok anlaşırdık Eymen Hoca'yla. O Öğretmen Okulu son sınıfta okurken Atatürk Adana'ya gelmiş. Karşılayan öğrencilerden biri. Okul adına Atatürk'e o çiçek vermiş. Bu olayı hep gururla anımsardı. Bazı geceleri bizimle birlikte Mazlum'un kız kardeşi Aysun da gelirdi Ruhi Su dinlemeye. Çok neşeli bir kızdı. Hepimiz çok severdik onu. Bana hep, nerede olsak 'Odam kireç tutmuyor, kumunu karmayınca' türküsünü söyletirdi. Biz de Ruhi Su'dan öğrenmiştik ya. Fena da söylemezdik hani. Güzel kızdı Aysun. Gazetedeki arkadaşlarımızdan Mehmet Yasin'le evlendi. Çok mutluydu. Ama daha otuzuna basmadan yakalandığı kanser çekip aldı aramızdan. O da nur içinde yatsın.

İstanbul'u kar basmış. Taşıtlar çalışmıyor. Fakat Mazlum gazetede. Gazeteciliğin öyle bir sorumluluğu var. Her gün bir sonraki gazeteyi hazırlamak zorundasınız. Ne olursa olsun, gazetede olmanız gerek. İşte öyle bir gün. Benim ev Harbiye'de. Onunki Teşvikiye'de, Bayır Sokak'ta. Ben o karda yürüyerek Beyoğlu'ndaki yazıhaneye gelmişim. İş olacağından değil, muhabbet adına. O da gitmiş gazeteye. Akşamüstü telefon etti:

"Buluşalım mı?" diye.

"Olur," dedim.

Bekârlık günlerimi yaşıyorum nasılsa.

Akşam Çiçek Pasajı'nda bir şeyler içmişiz. Sokaklarda pek kimseler yok. Pasaj'da da in cin top oynuyor.

"Hadi, bir Tayga'ya uğrayalım," diyoruz.

Bata çıka Talimhane'ye geliyoruz. Bakıyoruz, Tayga açık. Giriyoruz içeri. Barda sadece Osman var. Bir Allah'ın kulu yok başka. Osman'la selamlaşıp birer viski söylüyoruz. Orhan Avşar da, Hırant da gelmemiş. Başlıyoruz sohbete. Bize bıraksalar üç gün üç gece konuşuruz. Telefonun zili bölüyor muhabbeti. Telefonu açan Osman sesleniyor:

"Mazlum Abi, sizi arıyorlar."

Mazlum kalkıp telefona doğru gidiyor. Geldiğinde suratı asık.

"Hayırdır?" diyorum.

"Eser aradı," diyor.

"Ne istiyormuş?"

"Nerede olduğumu sordu. Ben de seninle Tayga'da olduğumu söyledim. 'Muhakkak kadınlar vardır yanınızda,' dedi. Ben de 'Şaşırdın mı? Bu havada kim çıkar evinden?' dedim. O da 'Gelip bakacağım,' dedi."

"Bu havada evden çıksa nasıl araba bulacak ki? Sallamış. Olta atmış sana," dedim.

"Bana göre de gelmez. Gözdağı veriyor. Boş atıp dolu tutacak."

Zaten saat 12'ye geliyor. Ama bizim lafımız bitmiyor. Genelde erkek toplumuyuz ya. Erkek erkeğe eğlenmeye, erkek erkeğe sohbete alışmışız. Nereden buluruz bu kadar

konuyu? Oysa kadınlarımızla o derece samimi değiliz hani. Herkes bir şeylerini saklar karısından sanki. Kimbilir, ileride hesap sorulmasın diyedir belki. Oysa şu anda anlattığım olay kadar masum bir durum olmamıştır. Ama gel de sen bunu Eser'e anlat. Eser, Mazlum'u seviyor da, Mazlum Eser'i sevmiyor mu? O da karısına âşık. Ama dediğim gibi, erkek erkeğe olmak başka. Kadınlar alınmasın ama, bizim toplum hâlâ erkek toplumu gibi geliyor bana. Siz de bilirsiniz ya.

Biz yeniden sohbete girmişiz. Aradan yirmi dakika geçmiş geçmemiş, kulübün kapısı açılıyor. Bir de bakıyoruz: Eser. Sarınıp sarmalanmış. Bir şapka geçirmiş başına. Üstüne de bir kürk. Hoş. Yakışıyor da hani. Zaten, alımlı, güzel kadındır Eser. Çizmeler ayağında. Kapıdan içeri giriyor. Şöyle bir bakıyor. İkimizden başka kimse yok. Barmen Osman'la selamlaşıp yanımıza oturuyor. Bizim muhabbete limon sıkılmış. İkimizin de suratı asık.

"Hoş geldin," diyor Mazlum, gönülsüz.

"Hoş bulduk," diyor Eser, kuşkulu.

Daha önce söyledim ya, Eser kocasına âşık. Nerede olsa bulur. Sanki Yaşar Kemal'in *İnce Memed*'indeki Topal İz sürücü. Ben hiç bakmıyorum. Sinirliyim. Eser gülümseyerek,

"Kadınlar nerede?" diyor.

Mazlum susmuş. Ben cevap veriyorum:

"Sen geliyorsun diye gönderdik."

"Ben de öyle düşünmüştüm," diyor.

"Yahu Eser, sen bizi ne sanıyorsun? Bütün kadınlar sanki bizim peşimizde de."

"Niye olmasınlar? Aslan gibi adamlarsınız."

Sinirden gülmeye çalışıyoruz. Mazlum merakla,

"Nasıl geldin bu karda?" diyor.

"Ben gelirim. Yola çıktım. Taksiler kimseyi almıyor. 'Taksim'de hastam var. Ona gitmem gerek. Kaç para istersen veririm,' dedim şoföre. Buraya kadar getirdi. Zincirli bir taksi. Başkası çalışmıyor zaten."

Bu kez ben üstüne üstüne gidiyorum. Hesabı ödeyip

çıkıyoruz. Yolda hiç konuşmadan yürüyoruz. O geceden sonra Mazlum'un benimle gezmesi yasaklanıyor. Yedi yıl küs kalıyoruz Eser'le. Çünkü Eser, Mazlum'u ben ayartıyorum sanıyor.

Fakat Mazlum her gün yine bizim ofiste. Biz yine her gün aynı ekip: Cengiz, Tunca, Kâmuran, Yalman, Egemen, Kayhan Abi, Tevfik ve ben birbirimizden hiç kopmuyoruz.

Mazlum bazı şeyleri çabuk unutur. Yani işine gelmeyenleri tabii. O zaman da,

"Üstüme gelmeyin kardeşim. Ben çocukken tifo geçirdim," der, kurtarır kendini. Örneğin bir gün, Bebek Şadırvan'da oturmuşuz. Baş başa sohbet ediyoruz. Dedim ya laf bitmiyor. Benim yüzüm kapıya dönük. Bir de bakıyorum kapıda Mazlum'un başka arkadaşları ve karıları. Aralarında Eser de var. Kapıdan içeri giriyorlar.

"Basıldın Mazlum," diyorum.

Mazlum dönüp baktığında Eser'i ve arkadaşlarını görüyor. Birden her şeyi hatırlayarak,

"Hay Allah kahretsin," diyor. "Bizim evde yemek vardı bugün."

Arkadaşları gülerek bizim masaya geliyorlar. Mazlum süklüm püklüm. Biraz utangaç.

"Üstüme gelmeyin. Biliyorsunuz çocukken tifo geçirdim," diyor.

Herkes kahkahayı basıyor. Ama Eser bir türlü sinirini yenememiş.

"Nasıl yaparsın bana bunu Mazlum?" diyor.

"Tamam, tamam. Özür dilerim," diyor Mazlum.

Olay aynen şöyle gerçekleşiyor: Bir haftadır arkadaşlarının eve geleceği konuşuluyor Mazlumlarda. O gün de, üstelik iki-üç defa telefonla hatırlatıyor Eser.

"Tamam karıcığım. Akşam saat sekizde evdeyim," diyor Mazlum.

Fakat birden film kopuyor. Her şey silinmiş. Beni arıyor.

"Akşam neredesin?" diyor.

"Her günkü gibi Şadırvan'dayım," diyorum.

Keyifli bir gece. Mazlum, Kadir İnanır ve ben.

"Tamam, ben de yedide oradayım."

"Olur," diyorum.

Yıllardır her akşam gittiğimiz Bebek Bar, sosyete akınına uğramış. Dolayısıyla fiyatlar yükselmiş hemen. Biz de yeni yerimiz Şadırvan'a gidiyoruz. Orası da deniz kenarı. Servis iyi. Fiyatlar daha bir dengeli. Bütün dostlar orada. Daha henüz Ziya Bar da başlamamış. Bütün sanat, sinema çevresi, gazeteci, reklamcı, kimi ararsanız orada. Şeref Abi, Ziya'ya ortak olduktan sonra başladık Ziya Bar'a gitmeye. Bir dönem, uzunca bir süre de Ziya Bar sürdürdü namını.

İşte o akşam Mazlum'la buluşuyoruz Şadırvan'da. Başka dostlar da var. Herkes bir saat sonra yemeğe ya da evlerine gidiyor. Biz orada hâlâ içiyoruz.

Öte yanda, Mazlum'un evinde tüm dostları toplanmış. Yemek öncesi içkilerini içip sohbet ediyorlar. Eser de bu yemekleri çok ciddiye alır. Hazırlıklara bir hafta önceden başlar gerçekten. Saat sekiz buçuk olmuş. Mazlum ortada yok. Gazeteyi aramış, 'çıktı' demişler. O zaman cep telefonu da yok. Eser dostlarına mahcup. Gözü kapıda. Mazlum hâlâ yok. Sofra hazır. Bir türlü başlayamıyorlar. Bir ara arkadaşlarından biri,

"Yahu Eser, acımızdan öldük. Biz başlayalım. Mazlum gelince yer," diyor.

"Tamam, tamam," diyor Eser.

Ama onun düşündüğü gibi gitmiyor hiçbir şey. Yemek yeniyor. Üstüne kahve konyaklar içiliyor. Eser'in gözü hep kapıda. Mazlum yok. Konuklar bu kez Eser'i teselliye çalışıyorlar. Gece saat on ikiye yaklaşırken arkadaşlardan biri,

"Hadi şimdi Mazlum'a gidelim," diyor.

Eser şaşkın.

"Mazlum'un nerede olduğunu biliyor musun?" diyor.

"Yüzde doksan dokuz biliyorum. Yüzde bir yanılma payımı saklı tutuyorum. Hadi gidelim."

Hep birlikte arabalara binip Akatlar'dan Bebek'e iniyorlar. Doğruca Şadırvan. Bakıyorlar ki Mazlum'la ben sohbetteyiz. Sürekli bir şeyler anlatıyoruz birbirimize. Ne bitmez şeylermiş ki onlar, her zamanki gibi o gün de unutturuyor yemeği Mazlum'a.

Alis'ten ayrılıp Harbiye'ye taşındığım, hayatı doludizgin yaşadığımız yıllar. Acelemiz varmış gibi. Sanki her şey kaçıyormuş gibi. Bakmayın böyle dediğime. Her şey o kadar çabuk ve hızla geçiyor ki. Ona yetişmek mümkün değil. Biz hayatı hiçbir zaman büyük paralar kazanmak, mal mülk sahibi olmak olarak algılamadık. Her şeyi sevdiklerimizle birlikte paylaşarak yaşamak diye tanımladık hayatı. El ele. Sırt sırta. Hiç kimseye muhtaç olmadan... Daha çok çalışarak. Daha çok severek. Hayatı ıskalamadan insanca yaşamak işte. Bitip tükenmeyen gecelerin sabahlara kadar uzaması bundan. Dostluğa sevdalanmak. Hayata sevdalanmak. Ve sevdalar içinde can cana yaşamak içindi her şey. Bütün küçük yalanlar, yanlış olarak değerlendirilen davranışlar, hepsi hayata sevdalanmaktan geçer. Bazen yalanlar da masumdur.

Bir gece, bir önceki geceden unutmuş gibi yaptığı çantasını almak için gelmiş Paşam'a Mazlum. Biliyor ya, biz oradayız: Cengiz, Kâmuran, ben. Sahnede Tanju Okan:

"Her akşam votka, rakı ve şarap.
İçtikçe delirir, insan olur harap.

Ne olursun kurtar beni bundan yarab..."

Peki, nasıl ayrılsın da gitsin Mazlum eve? Hak mı yani? Allah'tan reva mı? O gidip yatacak. Biz sabaha kadar eğleneceğiz. Gezeceğiz. Bu ne kadar kıskanılacak bir durum onca. Bizler de bekârız yani. Sultanlık devam etmekte. O evliyse ne yapalım? İçiyoruz. Bir ara kulağıma,

"Buradan nereye gideceksiniz?" diye soruyor.

"Bilmem ki. Nereye olursa oraya. Sana ne? Ne soruyorsun ki? Hadi, sen evine git. Gecikme," diyorum.

"Yahu kardeşim, ben zaten evime gidiyorum. Ama merak ediyorum işte. Siz nereye gideceksiniz? Deyiver hele."

"Niye boş yere soruyorsun ki?" diyorum. "Nasıl olsa gelemeyeceksin."

"Yahu, sen hele bir deyiver de biz de bilelim nereye gideceğinizi. Belli mi olur? Bakarsın..."

"Sen mi? Eve gittikten sonra ha?"

"Evet, ne olmuş? İnsan eve girdikten sonra çıkamaz mı yani?"

Daha fazla dayanamıyorum. Zaten eve geç kalmış durumda. Alt tarafı Paşam'da dün gece 'kasten' unuttuğu çantasını alıp gidecek. Üç saattir masada. Arada bir Tanju Okan takılıyor ona:

"Vay, Babıâli'nin en yakışıklı yazı işleri müdürü de gelmiş. Komili'nin yanında. Bir kadeh de bize ayırın beyler," diyor.

Ben boş bir kadehe viski dolduruyorum. Şarkı arası boşlukta kadehi kaldırıp şerefe içiyoruz Tanju ile. Sonra,

"Ne o, yenge yok mu bu akşam?" diye takılıyor Mazlum'a.

"İzinliyiz herhalde," diyor Mazlum. Sonra bana dönüp, "Hâlâ söylemedin nereye gideceğinizi?" diyor.

"Neresi var ki?" diyorum. "Kulüp 12 herhalde."

Kâmuran'a dönüp bakıyorum.

"Tamam çocuğum, tamam."

Konuşmayı fazla uzatmadan eliyle bir 'okey' işareti çakıyor Mazlum'a.

"Sen git gel. Biz oradayız."

Mazlum yine de istemeye istemeye kalkıyor masadan.

"Görüşürüz," diyor.

"Görüşürüz."

Biz de biliyoruz gelemeyeceğini ama "Görüşürüz," diyoruz. Ancak ertesi günü görüşüyoruz onunla. Sonrasını Mazlum anlatıyor. Pardon, Mazlum'un anlatmasından önce mekânı iyi tanımak gerek. Mekân: Mazlumların evi. Ev Teşvikiye'de, Hüsrev Gerede'ye paralel, dik yokuşlu Bayır Sokak. Hemen birinci kat. Bir kat çıkıyorsun. Ama evin sokağa bakan misafir odası sokaktan bir adım yüksekte. Ayağını uzat, sokaktasın.

İşte o gece Mazlum, bizden ayrıldıktan sonra doğruca evine gidiyor. Tabii on dakikalığına çantasını almak için çıktığı evine üç saat sonra dönüyor. Kapıda Eser. Bakıyor Mazlum çakırkeyif.

"Hani on dakikaydı?"

"Bizim çocuklara rastladım. Bırakmadılar."

"Sen de oturdun, içtin. Biz de burada seni bekliyoruz."

Mazlum lafı uzatmak istemiyor. Kavgaya da gerek yok şimdi. Elinde çanta, sırtında paltosu hızla salondan geçerek sağdaki misafir odasına dalıyor. Eser yetişinceye kadar da kapıyı kilitleyip soyunmaya başlıyor. Eser'in kızgın sesi geliyor salondan. Önce paltosunu, ayakkabılarını, ceketini çıkarıyor. Derken Eser'in sesi kesiliyor. Birden şeytan dürtüyor Mazlum'u. Bir süre öylece ses çıkarmadan oturuyor. Kimbilir, belki de bilinçaltındaki bu düşünceyle girmiş misafir odasına. Bir süre sonra tekrar giyinmeye başlıyor. Düşünüyor ki, Eser de kendinden cevap alamayınca gidip yatmıştır. Bunu düşününce daha bir rahatlıyor. Çıkardığı tüm giysilerini ve ayakkabılarını tekrar giyip pencereye yaklaşıyor. Bir adımı atsa sokakta. Böyle düşündüğü için de kutluyor kendini. Yavaşça perdeleri, ardından pencereyi açıyor. Ayağını sokağa doğru uzatıyor. Bir de bakıyor ki geceliğinin üstüne mantosunu giymiş halde, karısı sokakta dikilmiş kendisine bakıyor. Hiçbir şey olmamış gibi, gerisin geriye çekiyor sokağa uzattığı bacağını. İçeriye girip

pencereyi kapatıyor. Perdeyi de çekiyor ardından. Soyunup yatıyor.

Bizim şarkıcı Hümeyra'ya kalsa bu da hikâye mi?

"Asıl benimkini dinle," diyor. "Bir gece Levent'teki Ece'deyim. Ece'yle sohbet ediyoruz. Dışarıda kar yağmaya başlamış. Yerlerin karla kaplandığı haberini alınca, bir an önce evime gitmek istiyorum. Tam bunları konuşurken geliyor Mazlum. Selam sabah. Maz'ın durumu iyi. Hoş. 'Ben gidiyorum,' diyorum. 'Ölümü öp. Bir tane birlikte içelim,' diyor. 'Sen uzatırsın,' diyorum. 'Yok, yok. Kar başladı. Ben de eve gideceğim,' diyor. Mazlum gelen garsona kendisi için bir viski, benim için de üç tane Cointreau söylüyor, çabuk gitmeyeyim diye. Üçümüz sohbeti koyulaştırıyoruz. Biliyorsun Maz eğlencelidir. Ece'yle ikimizi katıla katıla güldürüyor. Arada bir, 'Maz, yolları kar bastı. Ben gideyim. Senin evin nasıl olsa yakın. Umurunda değil. Ben taa Teşvikiye'ye gideceğim,' diyorum. 'Tamam canım, ben bırakırım seni. Merak etme,' deyip duruyor. Uzatmayalım. Ece'den çıkıyoruz. Maz'ın arabası Volkswagen. Ece'nin karşısındaki setin üzerinde duruyor. Maz kapıları açıyor. İçerisi soğuk. Dışarısı kar ve ayaz. Kontağı çeviriyor Maz. Ben de yanında. Motor çalışıyor. Araba olduğu yerde duruyor. Silecekler karları temizliyor. 'Nasıl,' diyor Mazlum, 'iyi kullanıyor muyum?' Şaşkınlıkla bakıyorum Mazlum'a, acaba ciddi mi söylüyor diye. Çünkü araba 20 dakikadır olduğu yerde hareketsiz duruyor. Sonra korku ile, 'Evet, evet iyi kullanıyorsun,' diyorum. 'Acaba direksiyonu sağa kırsan da, geri vitese atsan nasıl olur?' 'Niye olmasın? Öyle de yaparız,' diyor Mazlum. Birden direksiyonu sağa kırıyor. Geri vitese atıyor. Debriyajdan ayağını çekiyor. Öbür ayağını da yavaşça frenden. Bana bakarak, 'Tamam mı?' diyor. 'Tamam,' diyorum. Yavaş yavaş Mazlum başını arkaya çeviriyor. Kardan hiçbir şey görünmüyor. Yanındaki pencerenin camını aşağı indiriyor. Birden sol yanından arabaların geçtiği yolu görüyor. Yoldan üç metre yüksekte olduğunu fark ediyor olmalı. Ben her şeyin farkındayım. Eğer sağa kır direksiyonu demesem üç metre aşağıya uçacağız. Yavaşça

anayola iniyoruz. Ece'nin köşesinden dönüp Barbaros Bulvarı'na çıkıyoruz. Bulvardan yavaş yavaş, sohbet ederek gidiyoruz Teşvikiye'ye. Evin önüne geldiğimizde, kar iyice bastırmıştı. 'Bir telefon edebilir miyim Eser'e? Merak eder de,' diyor. Birlikte çıkıyoruz eve. Eser hiç uyumamış. Çalan telefon ziliyle birlikte okuduğu kitabı atıyor elinden. Birden toparlanıp aceleyle açıyor telefonu. Mazlum şen şakrak. Beni eve bıraktığını, biraz geç kaldığını, yolların karla kaplı olduğunu, merak etmemesini, bir kahve içip geleceğini tek tek anlatıyor. Yaptığım sade kahveyi içip, 'Hadi eyvallah,' diyerek çekip gidiyor."

Mavra sözcüğünün aslı Arapça'dan gelme. Bir mile bağlı çarkın çevresindeki gaz tenekeleri Seyhan Irmağı'nın uygun bir yerine kurulur. Çark döndükçe ırmaktan tenekelere dolan sular bir havuza boşalır. Havuza dolan sular arklarla bahçeleri sular. Bu sistemin adıdır mavra. Her şeyi ahşaptan yapılan bu sistemin çarkı, döndükçe ses çıkarır, tekdüze gıcırdar durur. Biteviye gıcırdar. O gıcırtının insanı rahatsız eden bir tınısı vardır. Sohbet sırasında kim lafı uzatırsa 'mavrayı kes' der biri. Yani fazla konuşma, kısa kes. Şimdilerde insanların bir araya gelerek kurdukları belden aşağı muhabbete de 'geyik muhabbeti' denmiyor mu? İşte bunun, abartılı, keyfe dayalı olanının Adanacasıdır mavra. Boş laf. Özü olmayan, eğlenceye dayanan sohbet biçimi.

Bir gün telefonda Mazlum'a,

"Haftaya salıya bir araya gelsek de mavra yapsak iyi olmaz mı? Hem de özlem gideririz," dedim.

"Olmaz olur mu be! Pek de iyi olur. Ben Cengiz'e haber veririm."

"Ben de Cumhur'u ararım."

"Peki, nerede olacağız?"

"Taksim'de, Hacı Baba'da. Öğleden sonra ikide. Hacı Baba sakindir. Biz bize rahat ederiz."

"Tamam kardeş. Salı günü ikide. Hazır hanım da İstanbul'da yok."

Çiçek Pasajı'ndaki Cavit'in lokantasında, Denizli'den Kadri Aytaç'la yaptığım ilk röportajdan döndüğüm gün: 22.11.1969. Gazeteci arkadaşım Cumhur Bahadır ile birlikte, güzelleştiğimiz bir gün.

"Bu daha da iyi olur. Sonrasını orada konuşuruz."

Kırk yıllık dostluğu arkada bırakmışız. Hemen hemen her günü, her geceyi paylaşmışız yıllarca. İyisiyle, kötüsüyle. Neler neler yaşamışız. Aynı gazetede çalışmışız. Aynı sofralarda köpürtmüşüz aşklarımızı. Ekmeğimizi aşımızı paylaşmışız. Yârin yanağından gayri her şeye ortaklığımız olmuş. Kavga da etmişiz. Sevdalar da çekmişiz. Arada evliliklerimiz de olmuş. Çocuklarımız da. İşli de olmuşuz, işsiz de. Ama hep mutlu olmuşuz. Hayatla barışık yaşamayı öğrenmişiz. Gerçek anlamda kırk yılı doldurmuşuz. Dost olur da özlenmez olur mu? Özlemin de alkolsüz tadı olmaz. İlla ki bir masa kurulmalı, herkes yemeli, içmeli.

Dört arkadaştan üçümüz Adanalı. Cumhur, Mazlum ve ben. Uzun Cengiz, o Bizans'lı. Doğma büyüme İstanbul kokar Cengiz. Üstelik, Mekteb-i Sultani'den. Ama Fenerbahçeli. Hafif bir ihanet var Galatasaray'a, o da olsun varsın. Askerden sonra gene yuvaya dönmüş galiba. Mazlum da Galatasaraylı. Cumhur'la ben Beşiktaşlıyız. 'Arabacı Takımı'ndan. Ayrıca Cengiz de, üzüm üzüme bakarak misali, bu kadar yılın birlikteliğinden Adanalı olmuş çıkmıştır hani. Ona bakarsak ben de Gâvur Dağlıyım. Osmaniyeli.

Sizce dört Adanalı bir araya gelince ne olur? Rakı olur, kebap olur, mavra olur. Biz o salı, Hacı Baba'da kurmuşuz masayı. Rakılar, şaraplar, mezeler donatılmış. Muhabbeti

Cumhur açıyor. Çünkü Cumhur 'Adanaca' konuşuyor. Daha önce dedim ya İstanbul bizi asimile etmiş, kendine benzetmiş, diye. Cumhur bizim gibi değil. O hâlâ 'Allahına kadar Adanalı'. Bahadır Hoca'nın oğlu: Cumhur Bahadır.

Oradan buradan derken, laf lafı açıyor. Mazlum Cumhur'a yol gösteriyor.

"Hani," diyor, "biz Moda'da bir evde kalırdık. Aydın Velioğlu filan. Bir akşam yel yepelek gelmiştin kanter içinde. Bir kız tavlamışsın. Fransız mıydı ne?"

"Yok," diyor Cumhur, "Fransız değil Avusturyalı. Vapurda rastladım. Hostesmiş kız. Büyük bir turist kafilesi getirmişler. İki gün burada kalacaklarmış."

"Eee, sonra?" diyor Uzun Cengiz.

"Eeesi filan yok. Ertesi günü kızla randevulaştık. Sabah on birde Kadıköy İskelesi'nde. Cepte beş kuruş yok. Geldim bizim çocuklara, Moda'ya. 'Lan olum, herkes kaç parası varsa çıkarsın.' Mazlum, Aydın, daha iki-üç kişi var. Herkes cebindeki paraları çıkardı. O gece heyecandan uyuyamadım. Sabahleyin beni bir güzel giydirdiler, gönderdiler. Çat pat İngilizcem var; liseden. Kaş göz yarıyorsam da konuşuyorum. Kız geldi. Köprüye geçtik. Para var ya cepte. Hemen bir taksi. O zaman bizim taksiye maksiye bindiğimiz yok. Üç kuruş tramvay. İkinci mevki neyimize yetmiyor. Kurulduk taksinin arkasına. 'Boğaz'a çek kardeş,' diyorum. Kibarlık yapıyorum. Yolda kıza anlatmaya çalışıyorum. 'Burası,' diyorum, 'Palace the Dolmabahçe.' 'Burası,' diyorum, 'Stadyum of İnönü.' Ağzımdan bir tek Türkçe söz çıkmıyor. Onun dışında 'Yes', 'No', 'Yes', 'No'. Beşiktaş'a geliyoruz. Şoför birden arkasına dönüp bana 'Abi, siz Adanalı mısınız?' diye sormaz mı? Bozum oluyorum hemen. Yüzüm kızarıyor. Sanki kız anlamış gibi Adanalılığımızı. 'Nereden çıkarıyorsun lan Adanalılığı?' diyorum. Şoför 'Özür dilerim abi,' diyor. 'Benim askerde bir arkadaşım vardı. O da sizin gibi Adana İngilizcesi konuşurdu. Adanalıydı da. Baktım siz de öyle konuşuyorsunuz. Onun için sordum.'"

Yanında kız olmasa şoförü dövecek. Sinirden zor ken-

dine geliyor Bebek'te. Karşıda Beylerbeyi Sarayı'nı, Kuleli Askeri Lisesi'ni anlatıyor kıza bozuntuya vermeden. Bebek'te Nazmi'nin bahçeli meyhanesinde yemekler yiyip biralar içiyorlar. Kız da mutlu, Cumhur da. Sonra otele bırakıp dönüyor eve. Evde herkes merak içinde.

"İş tamam mı?" diye soruyorlar.

"O kadar," diyor Cumhur.

O zamanlar 'o kadar' bile önemliydi biz taşradan gelenler için.

"Sonradan Müjdat bunu gazinoda anlatmaya başladı," diyor Cumhur.

Cengiz dayanamayıp soruyor:

"Şu literatüre giren 'Adana İngilizcesi' lafı senden çıktı ha?"

Hep birlikte gülüyoruz. Kadehler kaldırılıyor 'Adana İngilizcesi'ne. Mezelerden birer bir şeyler alırken mavra koyulaşmaya başlıyor.

Ben diyorum ki:

"Yahu Maz, şu Puto'nun hikâyesini anlatsana Allah aşkına."

"Hangi hikâyesini?" diyor Mazlum.

"Hangisi olursa," diyor Uzun Cengiz.

Ve başlıyor Mazlum anlatmaya:

"Biz o zamanlar üniversitede okuyan öğrencileriz İstanbul'da. Cumhur, Can, Altay, Odhan, Dinçer filan. Tatillerde Adana'ya gidiyoruz. Demirspor Lokali hepimizin mekânı. O zaman bar filan yok Adana'da. Bar var da, o pavyon muhabbeti anlamındaki bar. Üstelik Demirspor hepimizin kulübü. Orada toplanıyoruz. İstasyonun yanında. Mavranın bini bir para. İş güç yok. Tatilde ne yapılır mavradan başka? Kebaplar, şalgam suları, rakılar. Hepimiz yeni yeni başlamışız içmeye. Lokalin işletmesi Muharrem Abi'de. Muharrem Abi'ye hepimiz hayranız. İlah gibi biri. Yakışıklı. Gary Cooper gibi bir adam. Hem de Demirspor'u Demirspor yapan o."

"Muharrem Abi gibi birisi bir daha dünyaya gelmez,"

diyor Cumhur. "O eşi görülmemiş bir spor adamıydı gardaşım."

"Değeri pek bilinmedi," diyorum ben; içimde kalan acıyı döküyorum masaya.

"Biliyor musunuz arkadaşlar," diyor Uzun Cengiz, "sporun her dalında bu kadar madalya almış adam yok dünyada."

Bu kez Cumhur alıyor lafı:

"Cengiz doğru söylüyor gardaş. Durun ben size Puto'dan önce Muharrem Abi'yi anlatayım. Adana deyince akla önce Muharrem Abi gelir. Muharrem Gülergün, çocukluğumuzun ve gençliğimizin idolüydü. Örnek bir spor adamıydı. Mazlum'un dediği gibi Demirspor'u Demirspor yapan kişi. Babası demiryollarında çalışırdı. Etüvcü. Yani Devlet Demiryolları'nda sıcak sudan sorumlu kişi. Dört kardeştiler. Her birinin adının önünde bir ad daha vardır. Ailesi takmıştır onu. En büyükleri Paşa Mecit. Paşa Mecit, rahmetli, iki büklümdü. Rahmetli babam anlatırdı. Adana'yı sel bastığında Paşa Mecit, Fofo Muharrem, Ayı Faruk iki gün iki gece ırmaktan adam toplamışlar. İşte orada üşütmüş Mecit. Zatürree olmuş. Sonra da böyle cont kalmış. O da neden, bilin mi? Suda çok kalmaktan. Onun küçüğü Fofo Muharrem, yani Muharrem Abi, onun küçüğü sizin söylediğiniz Puto Mustafa. En küçükleri de Çıta Remzi. Muharrem Abi bir spor âşığıydı. Sporun her dalına gönül vermiş dünya güzeli bir adam. İstemediği bölge müdürünü değiştirtirdi. Vali spor sevmiyorsa, hatta valiyi de. Cumhuriyetin spor politikasını ruhundan benimsemiş biri. Önce Demirspor'un her şeyinden sorumlu tek adamı; aynı zamanda antrenörü. Futbol takımının as oyuncusu. Oyun kurucusu. Rıp, rıp, rıp... Gol. Muharrem Abi'nin taktiği. Yani üç pas bir gol. İşi uzatmaya, ayakta top tutmaya gerek yok. Fazla çalım atmak yasak. Yüzmede 100 m. klasik kurbağalama dalında 1944'te 1.20.0 ile kırdığı Türkiye rekoru ancak 11 yıl sonra Moda Deniz Kulübü'ndeki yarışlarda 1.19.3'lük derecesiyle Engin Ünal tarafından kırıldı. Muharrem Abi, Adana Sutopu Takımı'nın da kaptanı.

Onun zamanında Adana Sutopu Takımı on yedi yıl Türkiye şampiyonu oldu. Aynı zamanda Muharrem Abi Türkiye Milli Sutopu Takımı'nın da değişmez kaptanıydı. Bazen havuzda antrenmanlarını seyrederdik. İnanın gözlerimle gördüm. Bir gün antrenman sırasında dokuz kişi onu batırmak için üstüne çullandılar. Batıramadılar suya. Onun mayosu hep suyun üstünde olurdu. Maçta ya da antrenmanda. Yugoslavya'da yapılan bir sutopu şampiyonasında, Macarlar onun oyununa hayran kalmışlar. Muharrem Abi'yle tanışmak için herkes kuyrukta. Tek merak ettikleri şey kimden yüzme öğrendiği, hocasının kim olduğu. Muharrem Abi, sevimli, utangaç, mütevazı bir konuşmayla cevaplamış onları: 'Valla gardaş,' demiş, 'biz yüzmeyi ırmakta öğrendik. Öyle hocamız falan da olmadı. Seyhan Nehri Adana'yı bastığında biz cankurtaranlık yapardık meccanen. Irmaktan adam çıkarırdık. Öyle öyle öğrendik yüzmeyi. Hatta bu yüzden, 100 metre serbestte Türkiye milli ta-

Adana yüzme havuzu, Türkiye'nin en eski havuzlarından biri. Sellerde boğulanları toplayan, ırmakta ve 'Ganel'de yüzmesini öğrenen Adanalı gençler, giderek Türkiye'nin her yıl yüzme rekorlarını kırmaya başladılar. Rekortmen yüzücülerden oluşan Adana Demirspor Kulübü yüzme takımı 17 yıl yenilmez armada olarak Türkiye Birincisi oldu. Takımın gözdesi Muharrem Gülergün veAyı Faruk'tu. Bu fotoğrafta arkada Füze Selâmi, Muharrem Gülergün ve Ayı Faruk, Bedri ve Turan Demirdağ görülmekte.

kımında yüzmekte olan abim Mecit de zatürree oldu. Cont kaldı.' Gerçekten Adana'ya baraj yapılmadan önce, her sene bir sel baskını olurdu baharla birlikte. Toros Dağları'nın karı erimeye başladığında Seyhan Irmağı coşar, önüne geleni siler süpürür, bin küsur yıllık Romalıların yaptığı taşköprünün üstünden aşar, Adana'yı seller basardı. O yüzden Seyhan Barajı Cumhuriyet'in ilk barajlarından biridir."

"Ne demiş Karacaoğlan?" diye lafa giriyorum:

Erisin dağların karı erisin,
Yağmur yağsın, düz ovayı bürüsün
Türkmen göçü yaylasına yürüsün.
Mor koyunlar melesin de gidelim.

Karacaoğlan der de buna ne fayda,
Hiç rağbet kalmamış yoksula, bayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda
On bir ayın birisinde gidelim.

"Gardaşıma deyim," diye devam ediyor Cumhur. "Muharrem Abi anlatılmakla biter mi? Mesela Adana Bölgesi masatenisi birincisi adam. Bir gün Atatürk Parkı'nın içinden geçerken, bir de bakmış tenis oynuyorlar. Yaklaşmış. Epey bir süre seyretmiş. Tenis oynayanlardan biri yüzücü şoför Hasan. Şoför Hasan Adana'nın en yakışıklısı. Külot pantolon giyer. Modaya uygun. İyi giyinir. O da Adana'nın sıkı tenisçilerinden. İçeri giriyor. Hasan'la sohbet falan. 'Bu nasıl bir spor? Bu raket mi?' derken birden tenisi öğreniveriyor. Ama ne öğrenmek. Yıllar sonra bir gün İstanbul'da spor yazarlığı dönemimizde Dr. Behbut Cevanşir'le tanışıyorum. Behbut Abi, Nazmi Bari'den sonra Türkiye'nin en iyi tenisçisi. Sohbet ediyoruz. Oradan buradan derken, Muharrem Abi'ye geliyor söz. Yanımda Togay Bayatlı da var. Behbut Abi diyor ki: 'Yahu çocuklar, sizin Muharrem Abi'niz var ya, teniste beni bile yendi. O ne biçim bir sporcu öyle?' Ben bile Muharrem'in teniste o kadar iyi ol-

1953-54 Adana karması
Ayaktakiler: Bedri, Met Ahmet, Füze Selâmi, Muharrem Gülergün, Sarı Yaşar, Kartal Yaşar, Çörekçi Ali. Oturanlar: Halil Yüksel, Haşimo, Coral.

duğunu bilmiyordum. Çok şaşırdım,' dedi."

Mazlum lafa girdi sohbetin burasında:

"Ben kendi yaşadığım bir Muharrem Abi hikâyesi anlatmak istiyorum o zaman," dedi ve devam etti:

"O tarihlerde lisede okuyoruz ya. Demirspor'un antrenmanlarına katılıyorum. Bizler genç takım oyuncularıyız. Bir gün Muharrem Abi bana, 'Göknel, yarın maça gel. Takımda oynayacaksın!' dedi. Ben uçuyorum. Demirspor'da genç takımda da olsa oynamak hepimizin hayali. O gece sabaha kadar uyuyamadım. Ertesi gün stattayım. Bütün oyuncular soyunma odasında. Beni de ilk on bire seçti Muharrem Abi. Formayı, şortu giydim. Fakat tifodan mı desem, yoksa heyecandan mı bilmem, futbol ayakkabılarımı evde unutmuşum. Herkes giyindi, çıktı. Ben orada üzgün oturuyorum. Muharrem Abi yanıma geldi. 'Sen niye çıkmadın Göknel? Sakat mısın yoksa?' dedi. Utancımdan kızarmış bir vaziyetteyim. Dokunsalar ağlayacağım. Ayakkabılarımı evde unuttuğumu söyledim. İlk takıma seçildiğin gün böyle enayiliğin gereği mi vardı sanki? 'İnsan ayakkabısını unutur mu?' diye kendi kendimi yiyorum. Bir daha bu şansı nerede bulacağım? Birden Muharrem Abi, 'Peki, kaç numara giyiyorsun?' diye sordu. '42 numara,' diyebildim, çok kısık bir sesle. Kendisi de bizim maçtan sonra

oynanacak büyükler maçı için hazırlanmıştı. Forması, ayakkabısı üstündeydi. Bir kenara çöktü. Ayakkabılarının bağcıklarını çözdü. Ayakkabıları dönemin en zor bulunan Dinyakos marka ayakkabılarındandı. O zamanlar, Adidas madidas yoktu. Dinyakos giymek çok önemliydi. Domuz yağıyla daha yeni yağlanmış. Pırıl pırıl. Bana uzattı. 'Bak Göknel,' dedi, 'başka ayakkabım yok. Sizden sonra bizim maçımız var, biliyorsun.' 'Evet abi,' dedim. 'Sakın ayakkabıları ayağında unutup gitmeyesin.' 'Hiç yapar mıyım Muharrem Abi? Sağ ol,' deyip, ayakkabıları giyip sahaya çıktım. Bu benim delikanlılık dönemimin en önemli olayıydı. Üstelik Muharrem Abi'nin ayakkabılarıyla ilk maça çıkmak! Ne müthiş bir onur benim için. Demirspor'un bizden sonraki maçı Bulgar Levski ile. Hiç unutmam, kalede Beara vardı. Sanırım Levski de Bulgaristan Demiryolları takımıydı. Çünkü bir yıl onlar Adana'ya gelirler, bir yıl bizimkiler Bulgaristan'a maça giderlerdi. Lafı almışken şahit olduğum bir başka olayı da anlatayım, ne olur."

"Anlat, anlat," dedik hep birden.

"Adana'da Adana Demirspor'la Toros Spor arasında

1954 yılı Adana Demirspor takımı:
Kaleci Haşimo, Füze Selâmi, Sarı Erol, Bombacı Bekir, Cengiz, Andelip İhsan, Sarı Yaşar, Kartal Yaşar, Torik İlhan, akrabadan Osmaniyeli Sırrı Kılıç... Sırrı'yı bu kitap yazılırken hastaneye kaldırdılar. Telefonla konuştuğumun üçüncü günü aramızdan ayrıldı. Nur içinde yatsın. Kılıçlar ailesinden Uğur Kılıç'tan sonra bir çiçek daha soldu. Uğur gibi Sırrı'ya da tüm Osmaniye kan ağladı.

tatlı bir rekabet vardı. Şimdiki Galatasaray'la Fenerbahçe rekabeti gibi bir şey. Bu atletizm yarışmaları için de geçerliydi. Bir gün bu çerçevede yapılan maçların devre arası. Devre aralarında atletizm yapılıyor. 200 metre koşusu var. Atletizmde Toros Spor birkaç puan önde. Durumu devre arasında Muharrem Abi'ye söylüyorlar. Muharrem Abi, 'Hemen bana bir çivili ayakkabı bulun. Ben gelmeden de yarışı başlatmasınlar,' diyor. Çivili ayakkabıları giyip çıkıyor sahaya. İlk devresini oynadığı futbol maçının yorgunluğunu henüz atmamış. 200 metre yarışına giriyor. Toros Spor'da 100, 200 metre Türkiye birincisi Necdet İstanbullu var. Nazmi Alanya, Yılmaz Pağda, Tamer Renklikurt, Turgay Renklikurt da atletizm yapıyorlar. İddialılar. Yarış başlıyor. Muharrem Abi önde. Hepsini ipe diziyor. Ben o gün yarış sonrası Muharrem Abi'nin yanındayım. Herkes Muharrem Abi'yi kutluyor. Muharrem Abi, Necdet'le Nazmi'ye döndü: 'Ulan çakallar,' dedi, 'beni geçmeniz için daha çooook kebap yemeniz gerek.' Sonra da hiçbir şey olmamış gibi çivili koşu ayakkabılarını çıkarıp futbol ayakkabılarını giydi. Sahaya çıktı, maçın ikinci yarısını oynadı. Müthiş bir adamdı, müthiş. Bir efsane benim için."

"Peki," diyor Cumhur, "siz onun nasıl voleybolcu olduğunu bilir misiniz?"

"Hayır," diyoruz.

"Muharrem Abi'nin en yakın arkadaşları Efe Süleyman, Ayı Faruk ve Met Ahmet'ti. Onlar, aynı zamanda Adana voleybol takımının ve voleybol milli takımının da as oyuncularıydı. Bir gün, 'Lan oğlum, ben de voleybol oynayacağım,' diye tutturmuş. 'Peki, gel oyna,' demişler. Oyna demişler ama Muharrem Abi altı ay sonra voleybolu en iyi oynayan oyuncu haline gelmiş. Ve Voleybol Milli Takımı'na seçilmiş. Uzun süre de milli takımda oynadı."

"Met Ahmet'in kardeşi Nejat'la da ben lisenin voleybol takımında oynardık," dedi Mazlum.

"Ben de size güzel bir anımı anlatayım. Hüseyin benim de askerlik arkadaşımdı," dedim. "O en küçükleriydi.

O da uzun süre Voleybol Milli Takımı'nın kaptanlığını yaptı. Ne güzel günlerimiz oldu onunla. Hatırlar mısınız bir İsmail vardı? Adanalı. Bonzo İsmail derlerdi. Sapmazlardan mıydı ne? Pek anımsamıyorum. O da Mustafakemalpaşa'nın bir köyünde bizimle birlikte yedeksubay öğretmenlik yapıyor. Hüseyin asıl onun arkadaşı. Benim de İstanbul'dan arkadaşım. Bursa'nın bir başka yerinde yedeksubay öğretmen. Arada Mustafakemalpaşa'ya geliyor. Birlikte oluyoruz. Bonzo İsmail köyden bir kıza âşık olmuş. 'İlle de bu kızı kaçıracağım,' diye tutturuyor. Biz de ona, 'Lan oğlum, yapma. Askerliğini yakarsın,' diyoruz. İsmail Nuh diyor peygamber demiyor. 'Kaçıracağım da kaçıracağım.' Bir gün, 'Tamam be İsmail. Kaçıralım. Ama nasıl yapacağız bu işi?' diyorum. 'İki hafta sonra köyde düğün var. Siz de benim davetlim olarak köye gelin. Düğünü hep birlikte yaparız. Köyde benim bir taksici var. Onu da ayarlarım. Siz de beni herhangi bir duruma karşı korursunuz. Ben de kızı alır kaçırırım. Doğru Adana'ya.' Biz de 'Olur,' dedik. Hüseyin, ben, bizim köydeki birlikte kaldığım Şevket Hoca filan on beş gün sonra İsmail'in köyüne gittik. Kış günü. Hava soğuk. İsmail bizim için hazırlıklar yapmış. Okulun bir odasına düğün evinden yemekler geldi. Köyün muhtarı, öbür öğretmenler filan toplandık. Ayrıca düğün evine de giderek hayırlı olsun dileklerinde bulunduk. Akşam yemekte içkiler filan derken, gece yarısını geçti muhabbet. Biz bize kalınca, planımızı gözden geçirmeye başladık. Her şey tamam. Uykumuz da yok. Hüseyin de İsmail de poker oynamayı seviyor. Poker oynamaya karar verdik. Uyumamamız gerekiyor. 'Kız haberli mi?' diye soruyoruz İsmail'e. İsmail, 'Merak etmeyin. Şoför de hazır.' Bir yandan içki içiyoruz, bir yandan poker oynuyoruz. Kafaları iyice bulmuşuz. Sabahı bulmaya çalışıyoruz. 'Biraz yatalım. Hiç olmazsa iki-üç saat uyuyalım,' diyor biri. Gözlerimizden uyku akıyor. Kimsenin ayakta duracak hali yok. Hava iyice soğumaya başlamış. Oda sigara dumanından geçilmiyor. Arada bir pencere açılıyor. İçerisi buz gibi. Okula birkaç yatak getirilmiş. Tek kişilik somyada ikişer

kişi yatıyoruz. Sızıp kalıyoruz. O da ne? Bir uyanıyorum. Bacağımda bir yanma duygusu. Nefes alamıyorum. Odanın içini acı bir duman kokusu sarmış. Meğer sigarayla girmişim yatağa. Yanımda Şevket. 'Kalk Şevket, kalk, yanıyoruz!' diyorum. Ortalıkta bulduğumuz artık sulardan yatağa döküyoruz. Pencereleri açıp içeriyi havalandırıyoruz. Bu gürültüye İsmailler de kalkıyor. Okulun önündeki çeşmeden biraz daha su getiriyoruz. Yatağı iyice ıslatıyoruz. Tekrar yatıyoruz. Bir süre sonra odanın içi yine duman. Ne kadar söndürürsek söndürelim pamuk içten içe yanıyor. İşte o zaman Şevket'le kalkıp yatağı okulun bahçesine çıkarıyoruz. Odaya girip birer sandalye çekiyoruz altımıza. Başlarımızı masaya dayıyoruz. Ellerimiz başlarımızın altında. Sırtımızda paltolarımız. Uykuya dalıyoruz. Uyandığımızda kuşluk olmuş. 'Kalk,' diyorum Şevket'e. 'Biraz odun bulalım sobaya.' Bahçeden odun getirip sobayı harlıyoruz. Daha kimseler kalkmamış. İsmail'in yattığı müdüriyet odasının kapısını açıyorum. Bütün merakım kızın kaçırılıp kaçırılmadığında. Bir de bakıyorum İsmail horul horul uyumakta. Öğleüzeri herkes ayakta. İki metre boyundaki Hüseyin, İsmail'e takılıyor. 'Tamam mı Bonzo?' diyor. 'Kızı kaçırdık mı?' 'Valla uyuyakalmışım abi,' diyor İsmail. Biz de beceriksizliğimizi Bonzo'ya yükleyip bu işten vazgeçmesini söylüyoruz. Onu ikna edip dönüyoruz."

Bu İsmail'le dostluğumuz askerlik boyunca sürdü. Bir de polis arkadaşımız var. Sanırım beni takipte. Ben hiç oralı değilim. İsmail bir bayram 'Adana'ya gidelim,' diyor. Elinden gelse kaçacak. Hiç askerlik yapmayacak. Ben ve İsmail, bir de polis. O bayram Adana'ya gidiyoruz. Ben Osmaniye'ye annemi babamı görmeye gidiyorum. İki gün. Sonra Adana'ya dönüşümde Pehlivan Palas'ta İsmail'in ayırdığı odada kalıyorum. Polis arkadaşımız da o otelde. İsmail'in yaş günü var. Ablası Adana'nın burjuva ailelerini davet etmiş. Biz de davetliyiz. Otuz-kırk kişi güzel bir salonda yemek yiyip içkiler içiyoruz. Biliyorsunuz bütün Türkiye o zaman 65 seçimlerine hazırlanıyor. Malum biz de

hızlı TİP'liyiz. Sofrada muhabbet politikaya dönüşüyor. Ben aslanlar gibi TİP'i savunuyorum. Ortalık karışıyor. Ama herkes kibar. Hatta İsmail'in akrabalarından kadının biri beni destekliyor. O geceden sonra ablası İsmail'e benim için "Ne biçim arkadaşların var? Komünist bunlar. Onlarla arkadaşlığını keseceksin!" demiş.

Adana'dan döndükten sonra İsmail'le yavaş yavaş ilişkilerimiz kesiliyor. Hüseyin'le olan dostluğumuz İstanbul'da da devam ediyor. Bir ara kalpten rahatsızlanıyor Hüseyin. Voleybolu bırakıyor. Yorulmaması gerek. Fakat ağabeyi Nejat gibi o da genç yaşta ölüyor. İyi bir dostumdu Hüseyin. Çok severdim. Onunla ilgili bir kısım anılarımı *Çiçek Gibi* adlı kitabımda anlattım.

"O aileden en büyükleri olan Metamet hâlâ yaşıyor," diyor Cumhur. "Metamet de kendine özgü bir adamdır. En yakın dostu Efe Süleyman'dır. Bir arkadaşı da tamburi Necdet Yaşar. Bir de Ankara'dan bir banka müdürü: Seyit. Hâlâ o arkadaşlıkları sürer. İktisat'ta birlikte okumuşlar. Hepsi yazları özel olarak Adana'da toplanırlar. Yaylaya çıkarlar. Birkaç gün yaylada kalırlar. Tambur çalar, dinlerler. Kendi âlemlerindedirler. Metamet ailesi voleybolcu olarak hep varlığını sürdürdü. Şimdi de Metamet'in oğlu Lütfü yıllardır milli takımın kaptanlığını yapmakta."

"Mavrayı biraz dağıttık galiba," dedi Uzun Cengiz. "Hani Puto Mustafa'yı anlatacaktınız? Nerede kaldı Puto?"

"Lan oğlum, Muharrem Abi anlatılmadan Puto Mustafa anlatılır mı? Önce onun hakkını teslim edelim. Sonra Puto'yu anlatırız."

"Peki," dedi Mazlum, Cumhur'a. "Sen Muharrem Abi'nin Tefo'yla yüz elli kişilik yemek hikâyesini bilin mi? Tamam işte. Hikâye bu. Tefo Mehmet baraj yolunda kebapçı gibi bir etçi dükkânı açmış. Tefo da Muharrem Abi'nin eski futbolcu arkadaşlarından. Ama hep takıldıkları arkadaşlarından biri. Bir gün Muharrem Abi'ye demişler ki 'Ya Muharrem Abi, şu Tefo'ya bir iş edek.' 'Ne edek?' demiş Muharrem Abi. Soruyu soran ne yapılacağını da biliyor.

'Mesela,' demiş soruyu soran, 'biz söylersek inanmaz. Sen söylersen inanır. Bir öğle yemeği için yüz elli kişilik hazırlık yapsın. Gerisine karışma,' demişler. Muharrem Abi de bir gün öncesinden Tefo'ya demiş ki; 'Tefo, yarın on birde yüz elli kişilik kebap düzeni ayarla. Biz gelecik.' 'Olur Fofo,' demiş Tefo. Gitmiş kasaptan yüz yetmiş kilo et almış Tefo. O gün bütün etleri teker teker temizletmiş. Her şey hazır ertesi gün için. Gece saat birde dükkânı kapatmış. Gitmiş evine. Rahat bir uyku çekmiş. Muharrem Abi'ye işi ayarlatan arkadaşı bütün arkadaşlarını toplamış. Aynı gece, herkes evinden itlerini almış. Sokakta ne kadar it varsa onları da doldurmuşlar arabalara. Gitmişler Tefo'nun dükkânına. Bakmışlar dükkânda kimse yok. Kapıyı, pencereyi kırmışlar. Girmişler içeri. Dolapta ne kadar ertesi gün için hazırlanmış et varsa hepsini çıkarmışlar dışarı. Atmışlar itlere. Bütün sokağın itleri bayram yapmış o gece. Sonra da kendi itlerini alıp gitmişler. Ertesi sabah Tefo Mehmet dükkâna geldiğinde bir de bakmış kapı, cam, çerçeve darmadağın. Gardaşıma deyim. Ne yapsın Tefo? İki saat sonra yüz elli kişi gelecek. Kasaptan et alsa iki saatte yetiştiremez. Öyle oturmuş kapının ağzına. Beklemiş dostlarını. Saat on bire doğru toplanmış hepsi. 'Lan oğlum, Tefo, ne bu hal? Ne oldu, ne bitti?' diye sormuşlar. Tefo'nun üzüntüsü dükkânın dağıtılmasından değil tabii. Dostlarını ağırlayamamasından. Herkes çok üzülmüş numarasında. 'Peki gardaşım,' demiş işi organize eden, 'zararın n'adar? Et, met, kapı pencere.' 'Valla, bilmem,' demiş Tefo. 'Olsa olsa bin lira tutar. Ama parayı nereden bulacık?' 'Para kolay,' demiş adam. 'Aha sana iki bin lira.' 'Ama siz aç kaldınız. Size bir şey yediremedim,' demiş Tefo. 'Bizi boş ver. Biz yarın geliriz. Sen şu parayı al ama sokağın itlerini de aç bırakma. İyi bak,' demiş. Sonra da ertesi gün gelmek için arkadaşlarını alıp gitmiş. Tefo bakakalmış arkalarından. 'Ulan, ne kıyak arkadaşlarım var. En kötü günde hemen yanımdalar,' demiş herkese."

Adana'nın sıcağı tembelleştirir insanı. Hele yapacak

işi de yoksa. Yapılacak tek şey mavradır. Bu mavrada dostlara takılıp eğlenmek de var, canını acıtmak da. Ama zarar vermek yok. Zarar verilirse karşılamak gerek.

"Hadi, bir içelim bakalım," diyorum, "Adana'nın sıcağına."

Kadehleri tokuşturuyoruz. Bu mavra böyle üç gün, üç gece sürebilir. Daha Puto'ya bile gelemedik. Ortaya sıcak bir şeyler daha söylüyoruz. Garsonlar bizi rahat bırakıyor. Biraz ileride bekliyorlar. Saatler ilerliyor. Şişeler boşalmakta. Bu kez ben lafa giriyorum. İlkgençlik günlerinden, hayran olduğum Muharrem Abi'ye getiriyorum yine sözü.

"Hatırlar mısınız? Yıllar sonra bir gün Çiçek Pasajı'nda birlikte olmuştuk Muharrem Abi'yle," diyorum. "Bizden başka bir de Odhan vardı masada."

Üçü de evetliyor sözümü.

"Muharrem Abi hastalanmıştı. Şeker hastalığına yakalanmıştı. Sanırım çözüm için bir ayağını kesmeye karar vermişlerdi."

Sonra Cumhur alıyor sözü:

"Önce biri, sonra öteki. İki ayağını da kestiler. Haydarpaşa'da yatıyordu. Bir gün Ali Mert Abi ile gittim ziyaretine. Yapacak bir şey yoktu. Ali Abi de çok uğraştı. Bilirsiniz Ali Abi'nin de iyi arkadaşıydı. Çok sevişirlerdi. Bir şey daha diyeyim size. Sakıp Ağa'nın da yardımlarını unutmamalı. Bu konuda Fatih'i de yabana atmamak gerekir. Bizim Fatih Terim'i. Her gün Muharrem Abi'yi alır, arabasıyla hastaneye götürürdü tedavi sırasında. Bu Fatih çok değişik bir adam arkadaş. Orhan Demir'e de çok yardım etti. Fatih'in iyi arkadaşıydı. Pankreas kanseriydi. Tedavi için İsrail'e de götürdü. Baktılar olmadı, Adana'ya geri getirdiler. Sonunda Amerika'ya bile gönderdi. Bütün masraflarını karşıladı. Bütün bunları yapar ve kimse duysun istemez. Daha geçen gün Ergun Sever söyledi. Her yıl Adana Demirspor'a yardım ediyormuş."

Cengiz lafa girdi:

"Hani bir ara Adana Demirspor'da birlikte oynadığı Enver Haçiç'e de altmış bin dolar göndermiş; Bosna savaşı

Fatih Terim. Onun kimlere ne iyilikler yaptığını, onun o delikanlı yönünü pek kimse bilmez. Kâmuran'ı anma gününde konuşulan konu yine G.S. 'Galatasaray' denince akan sular duruyor. Fatih anlatıyor, ben ve Cengiz dinliyoruz.

sırasında. Gazetelere de geçmişti."

Mazlum başını salladı.

"Birden aklıma geldi," dedi. "Muharrem Abi o kadar sevilirdi ki anlatamam. Bir gün, bir maçta tribünlerde büyük bir kavga çıktı. Biz de maçtayız. Polisler devreye girdi. Ama kavganın durması imkânsız. Maç devam ediyor. Muharrem Abi maçı bıraktı. Tribünlere doğru yürüdü. Ellerini havaya kaldırdığında rıp diye kavga durdu."

"Bence Adana onun değerini hâlâ anlamadı. Çoktandır gitmiyorum. O yüzden de bilmiyorum. Bana kalsa onun güzel bir heykelini dikmeli. Bir spor ilahı olarak," diyorum.

"Bunu gündeme getirelim gardaş," diyor Cumhur. "O kadar dostları, zengin arkadaşları var. Belediye Başkanı Aytaç Durak var."

"Bence adını yaşatmalı. Ölümsüzleştirmeli," diyor Uzun Cengiz.

Gözlerimiz doluyor. Mavra mavralıktan çıktı. Birden duygusallığa gömülüyoruz. Herkesin eli kadehlerine gidiyor.

"Haydi bir kere daha içelim Muharrem Abi için," diyoruz. "Fondip!"

Gözlerimizden yaşlar damlıyor kadehlerimize. Kimse

kimseye bakmıyor bir süre. Masa susuyor. İlk kendini toplayan Cengiz.

"Hadi," diyor, "şu Puto hikâyesine başla artık. Hem biraz neşelenelim, hem kendimize gelelim."

Cumhur beyaz peçeteyle ağzını sildikten sonra başlıyor anlatmaya:

"Puto Mustafa, bildiğiniz gibi Muharrem Abi'nin küçüğü. O da Muharrem Abi gibi futbol oynuyor. Muharrem Abi gibi tramplen atlıyor. Ama en iyi tramplencilerden biri. O zamanlar Rıza Salih Saray var. Beden Terbiyesi Genel Müdürü. Cumhuriyet'in genel müdürü tabii. Çok önemli. Sporun her dalı önemseniyor. Bütün Türkiye'de spor seferberliği yapılıyor desem doğrudur. Bu arada Adana'da su sporları çok önem kazanmış durumda. Tabii bunda ırmağın da, kanalların da etkisi büyük. İlk defa Adana'ya yüzme havuzu yapılmış. Müsabakalar için. Bir müsabaka sonrası Adana bütün madalyaları toplamış. Son müsabaka olan tramplen atlama madalyaları dağıtılmış. Puto, en iyi tramplencilerden biri. Adanalılar tramplenden atlarken herkes birinin ismini söyler. Hem o isme sevgisini hem de saygısını belirtirdi. Meselâ 'Adana Bölge Müdürü'nün şerefine. Delloş' der atlanırdı. 'Mahir Canbakan'ın şerefine. Delloş' gibi. O sırada Muharrem Abi de Genel Müdür Rıza Salih Saray'ın yanında. Bir ara Puto'yu yanına çağırmış. Kulağına, 'Bak Puto,' demiş, 'tramplenin en tepesine çık. Atlamadan önce de ki: Bu atlamayı Beden Terbiyesi Genel Müdürü Sayın Rıza Salih Saray'ın şerefine yapıyorum. Sonra da delloş deyip atla. Tamam mı?' 'Tamam abi,' demiş Puto Mustafa. Gardaşım başlıyor tramplene çıkmaya. Fakat o da ne? En tepeye çıktığında adını unutuyor genel müdürün. Herkesin gözü Puto'da. Puto'nun derdi başka. İsim bir türlü gelmiyor aklına. Yapacak bir şey yok. Tramplenin tepesinden ağabeyine sesleniyor: 'Yahu Muharrem Abi be, o yanındaki adamın adını unuttum. Bakan mıydı neydi o?' Muharrem Abi genel müdüre rezil olmuş durumda. 'İn ulan aşağı Allahsız! Bizi rezil ettin,' diyor. Yaşar Abi'nin de bu havuzda çok dereceleri olmuş. Bazen soh-

bette anlatırdı."

"Hangi Yaşar?" diyor Cengiz.

"Hangi Yaşar olacak. Yaşar Kemal tabii," diyorum.

Sonra sözüne devam ediyor Cumhur:

"Bunlar dört kardeşler ya. Hepsi de kibar insanlardı. Puto dalgın, hiçbir şeyi umursamayan, hiçbir şeyi ciddiye almayan, iyiyi kötüyü pek de ayırt edemeyen biriydi. En küçükleri Çıta. O da yaramazın tekiydi. Muharrem Abi onu korkuluk demiriyle döverdi de bana mısın demezdi. Demir eğilir, Çıta eğilmezdi. Öyle güçlü kuvvetliydi. Bütün aile güçlü kuvvetliydi. Mesela Muharrem Abi'yle kimse kavga etmezdi, edemezdi. Adana'da onu tanımayan yoktu. Bütün külhanbeyler ona saygılıydı. O da herkese. Çok sevilirdi. Bir defasında onu tanımayan on beş kişiyle kavga etmişler Rıza Çamurdan'la Muharrem Abi. Hepsinde kafa kırık, göz patlak. Muharrem Abi'de ve Rıza Çamurdan'da bir çizik yok."

"Bir yumurta hikâyesi vardı seninle Puto arasında. Onu anlatsana," dedi Mazlum.

"Bir defasında, üniversitenin yaz tatilinde Adana'ya döndüm," diyor Cumhur. "Nereye gideceğiz? Tabii doğru istasyondaki Demirspor Lokali'ne. Bir de baktım, Demirspor Lokali'nin yanındaki okaliptüs ağaçlarından birine Puto'yu zorla bağlamış on kişi. Puto'da deli kuvveti var kolay değil. Puto'nun üstü çıplak. Altında siyah bir don. Yalınayak. İple iyice okaliptüs ağacına sarmışlar. Ağzını yüzünü boyamışlar. Önünde, ayaklarının dokunamayacağı bir noktada bir sepet duruyor. İçinde yumurtalar var. Göğsüne de kartondan bir yafta asmışlar. Yaftada şöyle yazıyor:

Her kim ki bu yazıyı okur da
Puto'ya bir yumurta atmaz,
onun anası kerhaneye düşe.

"Biz de Ergin'le birlikte yürüyoruz. Bizi uzaktan gördüğünde, birden gözleri ışıldadı Puto'nun. Sevindi. 'Vay

benim enversiteli yeğenlerim! Vay vay! İstanbul'dan gelmişler. Şimdi onlar benim ipimi çözerler de abilerini serbest bırakırlar,' dedi. Ben ve Ergin şöyle bir baktık yazıya. Bir daha okuduk. Puto yalvaran bakışlarla bize bakıyor. Biz küçük olduğumuzdan 'Puto' da diyemiyoruz tabii. 'Mustafa Abi' diyoruz. Korkudan. Ergin sustu. Puto bizden medet umuyor. 'Vallahi Mustafa Abi benim anam orospu olacağına, sen bir yumurta daha ye,' diyerek sepetten bir yumurta alarak suratına attım. Sonra doğru lokale. Puto arkamızdan Allah, kitap, ana, avrat dümdüz gidiyor. Lokale girdiğimizde sebebini sordum. 'Ne sebebi olacak? Gırgır olsun diye yapılan bir şaka bu,' dediler. Adana'nın şakası tükenir mi? Puto Mustafa, sepetteki yumurtalar bitene kadar ağaca bağlı kaldı."

"Yahu Cumhur," dedi Mazlum, "hani Puto'nun saha içinde bir de teneke plakası vardı. Pır pır parlardı. Onu deyiversene."

"Nasıl unuttuk sahi onu?" dedi Cumhur. "O anlatılmadan Puto anlaşılmaz ki."

"Maça çıkarken Puto Mustafa'nın elinde bir de parlak bir teneke parçası olurdu. Sacdan bir şey. Uzaktan bile parlaklığı göz alır. Adana sahasında o zamanlar daha çim mim yok. Toprak. Yazı tura atıp kaleler belirlenince, Puto elindeki tenekeyi karşı kaleye yirmi metre kala hafif çapraza, yere çakardı. Daha önce günlerce antrenman yapmış bu konuda. Tenekeyi koyduğu yerin çevresinden sol ayağıyla çaktı mı top doksanda; çatalı buluyor. Puto Mustafa'nın bu durumunu bilen Füze Selami de topu plakaya doğru atıyor. Puto'nun topa vurmasıyla, top ampul gibi takılıyor karşı kaleye. Bu Demirspor'un taktiklerinden biriydi. Daha doğrusu Puto'nun özel taktiğiydi. Bir gün dışarıdan gelmiş, yan hakemlerden biri Puto'nun tenekesini sahadan çıkarmaya kalktı da büyük kavgalar çıktı. Hatta o sıralar bu işlerden sorumlu Bahadır Hoca, yani babam da Puto'dan yana olunca olaylar yatıştıydı. Sebep olarak da 'Orada kuyu var' filan demiş babam. Adana sahası o sıralar ızgaralıydı. Suyu çeker götürürdü."

"Yahu Mazlum," dedim, "sen mi anlatmıştın? Cumhur mu? Yoksa doktorun oğlu Can Batur mu anlatmıştı? Bir yalan yarışması mı, palavra yarışması mı ne yapılırmış Adana'da."

"Ben anlatmıştım" dedi Cumhur. "Ağzımız kurudu. Hele bir içek. Sonra anlatırım."

İçkilerden birer yudum alındı. Mezelerden de. Sonra aldı Cumhur:

"Yine Adana'da tatilde olduğumuz günlerden biri. İş yok, güç yok. Turgay Renklikurt'la birlikteyiz. Turgay dedi ki: 'Bugün Ulus Parkı'nda palavra yarışması var. Bütün Demirsporlular da orada olacakmış. Parka gidek mi?' 'Gidek' dedim. Ulus Parkı Taşköprü'nün yanındadır. İçinde, köşe bir yerde bir baraka var. Kapalı bir mekân işte. Bir tarafta kâğıt, tavla gibi oyunlar oynanırken, bir tarafta pinpon oynanırdı. Önünde bir avlusu vardı. Burada da masalar, sandalyeler. Genelde burada oturulurdu. Beklenmedik bir anda yağmur başlarsa, herkes şemsiyesini çıkarır, yine dışarıda otururdu. Yarışma günleri, dışarıda büyük bir çemberin çevresinde toplanılırdı. O gün de öyle. Biz gittiğimizde herkes yerini almış, oturuyordu. Kimisi çay, kimisi ayran, kimisi de zuladan şarap içiyordu. Ön kısımlarda palavra yarışmasına katılacaklar oturmuştu. Biz de bir yer bulup Turgay'la yerimizi aldık. 'Gardaşlarım,' diye söze girdi Yirik Hasan. 'Bugün burada palavra yarışması için toplanmış bulunuyoruk. Yarışma için önce bir konu olmalı deel mi?' 'Olmalı!' dedi kalabalık. 'Konu olmadan yarışma olmaz. Olmazsa da konu dağılır.' 'Konumuz palavra üzerine ya,' dedi yarışmacılardan biri. 'Tamam gardaşım,' dedi Yirik. 'Anladık. O tamam da. Palavranın da bir konusu olmalı. Gardaşlarım, hayatta çok çeşitli palavra vardır. Mesela, biri galkar, Dede Korkut'tan palavra söyler, biri Evliya Çelebi'den gardaşım. Belki de biri Homeros'tan. İyisi mi konu tam belli olmalı ki palavranın da keyfi çıksın.' Öteden biri lafa girdi: 'Bana göre bugünkü yarışmanın konusu

nefes ve gençlik üzerine olsun.' 'Konu nefes ve gençlik olunca akan sular durur gardaşım. Aranızda gardaşımın konusuna itiraz eden var mı?' diye sordu Yirik. O sırada palavra yarışmasına gireceklerden Bedo Duran ayağa kalktı. 'Gardaşım,' dedi, 'bakıyorum konuya itiraz eden yok. Anladığım gadarıyla yarışma başladı.' Ceketini düzeltti. Kendinden emin konuşmasını sürdürdü: 'Tıpkı bugünkü gibi,' dedi Bedo Duran, 'tıpkı bugünkü gibi yine burada toplanmışık. Beş-altı arkadaş mavrayı kurmuşuk. Kendi dalgamızdayık. Birden pat diye bir adam geldi. Dikildi başımıza. Uzun boylu bir adam. Yanında garısı. İki de gız çocuğu. Fakat adam perişan. Ağlamaklı. Oğlum ırmağa girdi, çimmeye. Boğuluyor, diyor. Anlatabiliyor muyum?' dedi Bedo Duran. 'Adamın bir oğlu var. O da ırmakta boğuluyor. Irmakta kayıp. En son üçüncü daşın orada görmüşler. Biliyorsunuz üçüncü daşın orda yüz metre derinlik vardır.'"

"Aslında ne yüz metresi?" diyor Cumhur. "Biz de biliyoruz ki sekiz metre ya var, ya yok. Ama yarışma bu ya. Üstelik adı palavra yarışması ya. Bedo da sallıyor işte. Hepimizin dudağında bir gülümseme, öyle dinliyoruz Bedo'yu. Aslında bu anlatmadan herkes bir pay çıkarmalı. Bedo demek istiyor ki: 'Aman haa, sakın ola üçüncü daşın orda çimmeyin, derindir.' Böylece gözdağı vermeye çalışıyor dinleyenlere. Derindir orası diye. 'Adam yalvarıyor. Gözyaşları sel olmuş akıyor. Ne olur oğlumu gurtarın. Balıklar yemesin oğlumu. Gurtarın da hiç olmazsa mezarı belli olsun yavrumun, diyor. Neyse gardaşım, daha fazla yüreğim dayanamadı. Başladım ırmağa doğru goşmaya. Bir taraftan goşuyor, bir taraftan da üstümdekileri çıkarıp atıyorum. Pantolla kalmışım. Tam da göprünün orta yerinde. Dellooos, diye attım kendimi üçüncü daşın oradan. Daldım ırmağın içine. Yirmi-yirmi beş metre dalmışım. Bir de baktım ağaç kütüklerine dakılmış bir sabi. On beş yaşında ya var ya yok. Acaba ölük mü, diye düşündüm. İşte o zaman aklıma geldi. Göt cebimde ayna var. Hani hepinizin var ya. Yuvarlak ayna. Tenekesi cicili bicili boyalı. Köylü aynası.

Çıkardım onu göt cebimden. Sabinin ağzına dayadım. Yaşayıp yaşamadığını kontrol ediyom. Bir de baktım, töbe nefes mefes yok. Çünkü ayna buğulanmıyor. İşte o zaman anladım ki ölmüş sabi. Suyun altında kalmam yirmi iki-yirmi üç dakikayı buldu gardaşlar. Sabiyi bıraktım olduğu yerde. Çıktım dışarı. Babası, anası, gız gardaşları beni bekliyor. Polisten korktum. Sorgudan korktum. Yalan söyledim tabii. Görmedim. Bulamadım, dedim. Buldum desem facia olacak. Bari Akdeniz'de balıklara yem olsun dedim.' Birden bir alkış koptu dinleyicilerden. Belli ki bu palavra dereceye girecek. Bedo Duran bıraktı. Sözü Babi Duran aldı. Babi Duran çavuşluktan emekli. 27 Mayıs İhtilali'nde gitmiş, baraja el koymuş diye bilinir. 'Bir gün,' dedi Babi Duran, 'arkadaşlarla mahfilde içiyoruk. Nereden çıktı, kimden çıktı bilmiyorum. Bir yarışma açıldı. Kafalarımız kıyak. Eskiden Camel marka gaz tenekeleri vardı. Bir de orak çekiçli, Rus'tan gelen gaz tenekeleri. Birisi dedi ki: Bu gaz tenekelerini üfleyerek kim patlatacak? Bütün bölük denedi. Kimsede tıs yok. Sonunda hadi babi dediler. Bunu patlatsa patlatsa sen patlatırsın. Şöyle bir baktım tenekeye. Bir de nefeslerini tutmuş, bana bakan bölüğe. Ya Allah deyip soluklandım. Var gücümle tenekeyi üflemem-le birlikte, Allah sizi inandırsın, teneke parça parça dağıldı. El bombası gibi,' dedi. Bu kez daha büyük bir alkış koptu dinleyicilerden. Belli ki Babi Duran birinci olacak. Sonunda birkaç kişi daha katıldı ama benim aklımda kaldığına göre Babi Duran birinci, Bedo Duran ikinci oldu."

"Ne ulan," dedi Cengiz. "Zaloğlu Rüstem mi bu Babi Duran? Yarışmanın nefes bölümünü anladık da gençlik bölümü boş kaldı. Hani bunun gençliği?"

Cumhur hemen cevapladı soruyu:

"Bunda anlaşılmayacak bir şey yok gardaş. Onlar bu işleri gençliklerinde yapmışlar ya."

"Tamam, tamam," dedik. Gülüştük.

"Ulan," dedim, "başından beri Puto, Puto diye tutturduk. Ben hâlâ Puto hikâyesi istiyorum. Kim anlatacak? Mazlum mu, sen mi?"

"Sıkboğaz etme çocukları" dedi Cengiz. "Bir-iki içelim. Sonra anlatırlar."

"Hadi öyleyse, şerefe."

Kadehler kalktı. Mezeler tazelendi. Boşalmış şişelerin dolularıyla masa donatıldı yeniden. Sofra adam gibi sofraya döndü. Neşemiz eksik değil.

"Yine mi güzeliz?" dedim. "Yine mi çiçek?"

"Çiçek Arif'in şerefine içelim bu sefer," dedi Mazlum.

"Heye, Çiçek gardaşıma içek," dedi Cumhur.

"Ben Nalbant Hasan'ın oğluna içiyorum," dedi Cengiz.

Kadehler kaldırıldı.

Sözü yine Cumhur aldı:

"Puto Mustafa işsiz. İpsiz sapsız dolaşıyor. Bir gün Muharrem Abi'ye demiş ki: 'Abi, bana bir iş bul da çalışayım.' 'Lan oğlum, ne işi bulacağız sana? Sen bir boktan anlamazsın ki,' demiş abisi. 'Ne yani?' demiş Puto. 'Bizim de herhalde okuryazarlığımız var. Herkes barajda çalışıyor. İyi de para veriyorlarmış. Sen aracı olsan da ben baraja girsem,' demiş. 'Peki olur,' demiş Muharrem abi. Uzatmayalım gardaşım, Puto barajda işe girmiş. İşi kâtiplik. İyi de para alıyor. Fakat Puto'nun çalıştığı yok. Sabah geliyor imzasını atıyor, çayını ve Bafra sigarasını içip Demirspor Lokali'ne gidiyor. Fakat o sıra, İstanbul'dan gelmiş uzun boylu bir mühendis var. Adı Beyhan. İstanbul'da uzun yıllar boks yapmış. Beyhan bakıyor ki Puto hiç çalışmıyor. Ne zaman arasa yok. Birkaç gün sonra yakalıyor Puto'yu. 'Sayın Mustafa Bey,' diyor, 'bakıyorum siz hiç çalışmıyorsunuz. Ama hafta sonları paranızı alıyorsunuz. Üstelik herkesten çok.' Puto bu işe çok sinirleniyor. 'Benim adım Puto Mustafa. Ben çalışmam gardaşım,' diyor. Ortam geriliyor. İşçiler Puto'yu tutuyor tabii. Ağız dalaşı kavgaya dönüyor. Grayderlerin açtığı bir düzlükte Puto ile Beyhan karşı karşıya geliyorlar. Puto dayı ya. İşçiler de yanında ya. Şişindikçe şişiniyor. Fakat Beyhan üç yumrukta Puto'yu yere deviriyor. Olay sabah onda oluyor. Puto üstü başı toz içinde yerden doğruluyor. Üstünün tozlarını çırparken; 'Tamam

gardaş,' diyor, 'bu olmadı. İki saat sonra kavga edelim. Yine burada. Tamam mı?' 'Tamam,' diyor Beyhan Bey. Ayrılıyorlar. İki saat sonra yine aynı yerdeler. Randevulu kavga. Yine karşı karşıya geliyorlar. 'Tamam mısın gardaş?' diyor Puto. 'Tamam,' diyor Beyhan Bey. İşçiler çevrelerinde. Her şeye rağmen, yine Puto'yu tutuyorlar. Kavga başlıyor. İki-üç yumrukta yine düşüyor Puto yere. 'Tamam gardaşım, tamam,' diyor Puto. Herkes pes ettiğini sanıyor Puto'nun. Fakat hemen arkasından: 'Bu da olmadı gardaş, üç buçukta buluşalım mı?' 'Olur,' diyor mühendis.' Üç buçukta aynı yerde toplanıyorlar. Puto mühendisi bitirmek niyetinde. İşçiler her şeye rağmen Puto'nun mühendisi döveceğine inanıyor. Gaz üstüne gaz verip tezahürat yapmaktalar. Mühendis yine pata küte, pata küte iki seksen yere uzatıyor Puto'yu. Puto bakıyor ki bu adamla baş edecek gibi değil. Yerden doğrulurken, 'Tamam mühendis bey, bugün sen yendin beni. Ne yapalım? Bugün benim hiç şansım yok. Tabii döversin. Yarın sabah 09.00'da kavga edelim de ben sana gösteririm dünyanın kaç bucak olduğunu,' diyor."

Mazlum lafa girip,

"Lan oğlum, durun. Ben de anlatayım," diyor.

"Puto'yla ilgili değilse anlatma," diyorum.

"Valla Puto'yla ilgili," diyor ve başlıyor anlatmaya:

"Puto Demirspor'un antrenmanlarına katılanlardan. Daha takımda oynamıyor. Ama bir gün Muharrem Abi 'Hadi Puto, hazırlan. Bugün sen de A takımında oynayacaksın,' diyor. 'Olur abi,' diyor. Çıkıyor sahaya. Daha maçın üçüncü dakikası. Puto sol ayağıyla bir çakıyor. Gol. Puto'nun golünden sonra Puto! Puto, diye inliyor stad. Herkeste büyük bir sevinç. Santraya doğru koşuyor. Beş dakika sonra ikinci golü de atıyor. Fakat o da ne? Bir de bakıyorlar ki Puto almış başını gidiyor. Yani sahadan çıkıyor. Hemen Selami koşuyor yanına; 'Puto, nereye gidiyorsun?' diyor. 'Tamam işte,' diyor Puto, 'ben iki golümü attım. İşim bitti. Daha maçın başı. Kaleci hariç herkes ikişer dene gol atsa maç 20 - 0 olur,' diyor."

"Bir de yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum Pu-

to'yla ilgili," diyor Mazlum.

Kadehinden bir yudum alıyor.

"Dedim ya, biz o zamanlar üniversiteye yeni başlamışız. Tatilde hepimiz Demirspor Lokali'ndeyiz. Lokalin işletmesi Muharrem Abi'de ya, Puto da kasada duruyor. Hepimiz 'enversiteli'yiz. Ne de olsa Puto'da okuyamamanın ezikliği var. Bizlere karşı o da hava olsun diye kasanın başında kitap okuyor. Bizler kendi aramızda mavramızı kurmuş, eğleniyoruz. Füze Selami de katılıyor bize. Konu dönüp dolaşıp Puto'ya geliyor. Bir ara Füze Selami lafa giriyor. 'Şimdi bakın çocuklar,' diyor. 'Onun balonunu nasıl patlatıyorum, göreceksiniz.' Selami masadan kalkıyor. Kasada duran ve kitap okuyan Puto'nun yanına gidiyor. Bir şeyler konuşuyor Puto'yla. Selami'yi dinleyen Puto okuduğu kitabın kaldığı yerdeki sayfasını kıvırarak kapatıyor. Kalkıyor ve arkaya, mutfağa doğru yürüyor. O mutfağa giderken Selami, Puto'nun köşesini kıvırdığı sayfayı düzelterek normal hale getiriyor. On sayfa öndeki bir sayfayı katlıyor. İyice de üzerine bastırıyor. Selami gelip masaya oturuyor. Biz hiç oralı değilmişiz gibi yapıp mutfaktan gelen Puto'ya bakıyoruz. Çaktırmadan. Puto kasaya otururken, bize dönüp, 'Lan Selami,' diyor, 'bir karpuz kestirdim. Kan kırmızı. Yeme de yanında yat cinsinden. Şimdi gelür.' 'Sağ ol be Puto,' diyor Selami. İşini bitirmenin mutluluğu içinde Puto, masanın üzerinde duran kitabını alıyor. Kitap, sayfanın kıvrıldığı yerden kabak gibi ikiye ayrılıyor. Puto kıvrılan sayfanın kulağını düzeltip okumaya devam ediyor. Biz masamızda sohbete devam ediyoruz, bir yandan da Puto'yu dikizliyoruz. 'Siz bekleyin,' diyor Selami. 'Çok sürmez. Bomba patlar.' Puto üç-dört sayfa okuduktan sonra birden kafasını kitaptan kaldırıyor. Bizim masada oturan Selami'ye, 'Lan oğlum Selami, ben bu kitabı okumuşum taa,' demesiyle birlikte bizim masada bir kahkahadır patlıyor. İşte o anda Selami'nin şaka yaptığını anlıyor Puto. Ve bir hafta Selami'yle konuşmuyor. Selami barışmak için her türlü tavizi verdi. Puto da bizleri çok sevdiği için barıştı sonunda."

Mazlum'un kitap hikâyesinin ardından lafı aldı Cumhur:

"Az kaldı çift vuruş hikâyesini unutuyorduk lan," dedi.

"Hangisiydi o?" dedim.

"Puto ilk defa maça çıkıyor. Demirspor bir çift vuruş kazanmış. O âna kadar çift vuruşun ne olduğunu bilmeyen Puto, 'Allah'ıma kitabıma karışmam. Çift vuruşun ikisini de ben atacağım,' diye tutturmuş. Ne olduğunu zorla anlatabilmiş Selami, Puto'ya."

Masa gülmekten kırılıyor.

"Son bir Puto hikâyesi daha. Biraz acıklı ama, bunu anlatmadan Puto'yu bitiremeyiz," diyor Cumhur.

"Acıklıysa intihar olayıdır," diyor Mazlum.

"Heye. İntihar olayı. Arkadaşlar..." diye başlıyor Cumhur. "Bir ara Puto'nun işleri bozuluyor. Efe Süleyman'la ortak işleri var. Ortaklardan biri de Muharrem Abi. Domates salçası fabrikası kurmuşlar. Fakat işler umulduğu gibi olmamış."

"Biliyorum," diyorum. "O fabrikada bir süre müdürlük yapan benim Osmaniye'den arkadaşım İzzet Aslankurt'tu."

"Tamam gardaş," diyor Cumhur. "O zamanlar Puto'nun gözünde bir arıza oluyor. Puto'yu alıp Ankara'ya götürüyorlar. Tedavisi mümkün değil. Gözün birini alıp yerine camgöz takıyorlar. Fakat bir türlü bu göze alışamıyor Puto. İşler de bozuk ya. Alıyor tabancayı. Gidiyor bir otele. En üst kattan oda tutuyor. Basıyor tetiğe. Sanırım, şakağına derken göze mi geliyor? Yoksa gözüne mi sıkıyor kurşunu? Orasını bilemiyorum. Kurşunu yiyince düşüp bayılıyor. İki saat baygın yatıyor Puto. İki saat sonra kendine geliyor. Her taraf kan. Ama Puto'da bilinç yerinde. Kalkıp aynaya bakıyor tek gözüyle. Sonra kendi kendine konuşmaya başlıyor: 'Ulan, ne biçim adamsın sen? Bir intiharı bile beceremedin Allahsız!' diyor. Tekrar silahı alıyor yerden. Bu kez şakağına dayıyor. Basıyor tetiğe. Kurşun bir yerden gi-

rip öbür yanından çıkıyor. Hemen Muharrem Abi'ye haber veriyorlar; Puto intihar etti diye. Bir sürü arkadaşıyla geliyor Muharrem Abi. Puto yerde yatıyor. Fakat ölmemiş. Nefes alıp veriyor. Her kafadan bir ses çıkıyor. Kimi diyor ki: 'Derhal hastaneye götürelim.' Kimi diyor ki: 'Adana'da olmaz. Ankara'ya götürmeli.' Birisi diyor ki: 'Ankara fikri iyi. Bir saat sonra uçak var. Hemen yetiştirelim.' Uçak lafını duyar duymaz kendine geliyor Puto. Muharrem Abi'nin ellerine sarılıyor. 'N'olur abi, bokunu yiyim. Ne olur beni uçağa bindirme. Uçaktan çok korkarım,' diye tutturuyor."

"Lan oğlum, ne biçim bir adam bu Puto?" diyor Cengiz. "Ölmek için iki kere intiharı deniyor. Ölemiyor. Bu sefer korkudan uçağa binmem diye tutturuyor. Ne demişler: Can tatlıdır."

Her zamanki gibi bu olaydan da sağ salim hayata dönüyor Puto. Kurşun gözünden girmiş, beyne uğramadan bir yerden çıkmış. Puto öyle bir adam işte. Temiz yürekli, gözü pek, saf. Herkese sevgi dolu bir yüreği var. O neslin Adana'daki meddahı. Bizim ağabeylerimiz onlar.

"Füze Selami'nin de hakkını teslim etmek gerek," diyor Cumhur. "O da müthiş bir futbolcuydu. Selami ile Turgay Şeren'in çok özel dostlukları vardı. Maç nasıl biterse bitsin, maç sonrası önce Bayram Ağa'ya kebap yemeye gidilir. Sonra da pavyona. Bir gün Turgay, Selami'den söz ederken hiç unutmam şöyle dedi: 'Selami topa vurduğunda sssssss diye bir ses geçerdi yanımdan; füze gibi. Topu zaten göremezdim.' Boşuna Füze Selami dememişler adama."

"Bu sofradan bir selam da Selami'ye. Haydi, Selami'nin şerefine!"

Kadehler bu kez Selami için kaldırıldı.

Hep söylüyorum ya: 'Bu Adana'yı yazmak gerek' diye. Bakalım kime nasip olacak? Keşke Demirtaş yazsa. Ne iyi olur. Deel mi gardaş?

Söz yine Cumhur'da:

"O zamanlar şimdiki gibi kafe, bar yok. Varsa yoksa Demirspor Lokali mavraları. Geceleri de pavyon muhab-

beti. Bunlar hep bizim ağabeylerimiz ya, bizden önceki Demirspor'u Demirspor yapanlar. O dönem Adana'da Demirspor'dan başka kulüpler de var. Toros Spor, İdmanyurdu, Milli Mensucat, Seyhan Spor gibi kulüpler. İzmirli Kenzo Muzaffer, Kedi Murat, İt Rıza, sonra Galatasaray'a giden Torik Necmi, Füze Selami, Yalınayak Kemal, Prof. Ali Mert, Fofo Muharrem, Bedri, Coral, Metamet, Ayı Faruk, Sarı Yaşar, Kerton Hamdi, Kaptan Nuri, Kartal Yaşar, Okey Osman, Naylon Recep, Fındık Yücel, Osmaniyeli Sırrı Kılıç, Haşimo, Seyhan Sporlu Şadi, Çolak Ayhan, İdmanyurtlu Gavur Tahsin, atletizmci Necdet İstanbullu, Deli Zeynep'in oğlu kaleci Mehmet... Kimler yoktu ki."

"Ya," diyorum, "Adana'nın yetiştirdiği yüzücüler, sutopçular, atletler, voleybolcular... Onların içindeki Türkiye rekortmenleri... Şöyle bir saysak, kimler yok ki... İlk aklıma gelenler: Ahmet Güçlüoğlu, Tuncay Şenyüz, Ahmet Gökbuket, Ünsal Fikirci, Behçet Kurtiç, Ömer Balkan, Bora Özkök, Olcay Aybars, Mustafa Acet, Erdal Acet, Ayhan Karataş, Selahattin Morkal, Ersal Erkan, Ahmet Bozdoğan, A. Rıza Öngören, Gülsen Koşkun, Nilgün Börekçi, Nur Pahia, Faruk Morkal, Cumali Kandilci, Cumhur Sanrı, Nevzat Sanrı, Ali Uçar, Tayfun Gerek, Mehmet Güler, Serdar Sanrı, Ergun Sanrı, Ökkeş Öner, Cemal Canverol, Çetin Canbolat, Yılmaz Boztay, Fahri Gez, Aytekin Tülay, Ahmet Özuzun, Seza Aydın, Ahmet Aydın..."

"Şimdi size bir Yalınayak Kemal hikâyesi anlatayım. Gardaşıma deyim," dedi Cumhur.

"Anlat, anlat," dedik.

"Yalınayak Kemal, futbol ayakkabısı giymeden yalınayak sahaya çıkardı. Hiç korkmadan. Ayağıma basarlar filan demeden. O yüzden adı 'Yalınayak'tır."

"Okey Osman da öyleydi," dedim.

"Heye," dedi Cumhur. "Okey Osman da öyleydi. Herkes gibi Yalınayak Kemal de Demiryolu askerlerinden. Bir haber gelmiş ki albay demiryolu askerlerini teftişe gelecek. Yüzbaşı, Muharrem Abi'ye giderek durumu anlat-

mış. 'Yalınayak Kemal muhakkak teftişe gelsin,' demiş. 'Ona çok ihtiyacım var.' 'Hayırdır?' demiş Muharrem Abi. 'Uzun boylu olduğu için çavuş yapacağım. Albayın gözüne ilk o batacak. Albayın öyle bir saplantısı var. Bir şey soracaksa onu çavuşlara sorar. Yalınayak hazırcevap. Uyanığın biri. Ağzı da iyi laf yapar. Biz de teftişi kurtarırız. Bu yüzden yarın sabah muhakkak içtimada olmalı.' Ertesi sabah içtimaya çıkmış demiryolu askerleri. İçtima yeri de Demirspor Lokali'nin karşısı. Takımın antrenman sahası. Yüzbaşı askerleri dizmiş. Tekmilini vermiş. Albay denetimini yapmış. Tıpkı yüzbaşının dediği gibi, gelmiş Yalınayak Kemal'in önünde durmuş. 'Çavuş, senin adın ne bakayım? Künyeni söyle,' demiş. 'Adım Yalınayak Kemal. Demirspor'da futbolcuyum. Demir köprüyü koruyoruz. Ona kimse yanaşamaz. Kimse köprüyü çalamaz. Kimse bir şey yapamaz, albayım!' demiş. 'Peki,' demiş albay, 'sen uyanık bir çavuşa benziyorsun. Varsay ki, savaş halindeyiz. Düşman tayyareleri havadan geliyor. Her tarafta bombalar patlıyor. Kumandan da yok. Üsteğmen de izinli. Sen de çavuşsun. Söyle bakayım, böyle bir durumda ne yaparsın?' Yalınayak Kemal, 'Valla albayım,' demiş, 'yapacak bir şey olmadığına göre, ben de; bölüük... bölüük... Durum çok vahim. Herkes başının çaresine baksın,' derim. Ben de burada, bir elim havada, bir elim yanda öylece dururum.' 'Niye öyle ortada duruyorsun ki?' demiş albay. 'Valla albayım, yanımda kimse yok. Ben bir dut ağacıyım meydanda. Düşman tayyareleri neden bir dut ağacını bombalasın ki?' 'Aferin!' demiş albay."

"Hele bir durun," dedi Mazlum. "Aklıma çok güzel bir olay geldi."

"Anlat ulan Zühtü Bey'in oğlu. Güzel mi bari?" dedi Cumhur.

"Ya, vallahi güzel. Bir gün hiç unutmam. Lokalde oturuyoruz. Bizi çok seven külhanbeylerden biri masamıza geldi oturdu. Adana'nın külhanı çoktur ya. Hepimiz yer gösterdik. O her zamanki külhanbeyi tavrı içinde bizimle sohbet etmeyi severdi. Külhanbeyin bir de küçük oğlu var.

Adı Oktay. Ağlayarak sohbetin orta yerine düştü çocuk. 'Lan oğlum, niye ağlıyon?' dedi külhanbeyi. Belli ki oğlan birinden dayak yemiş. Üstü başı toz toprak içinde. 'Baba, beni Ferhat Amca'nın oğlu Necati dövdü,' diyor, başka bir şey demiyor Oktay. Koca külhanbeyinin oğlu nasıl dayak yer? Yakışık alır mı? Bu yüzden külhanbeyi bize karşı eziliyor, büzülüyor. Oğluna karşı da kızgın. Fakat daha fazla dayanamıyor. 'Lan oğlum, Oktay,' diyor, 'lan oğlum, bir gün de başkası gelsin bana seni şikâyet etsin be oğlum. Oktay bizim oğlumuzu dövdü desinler lan. O zaman gel. Dile benden ne dilersen oğlum. Hep dayak yiyen sen mi olacan lan Allahsız. Yalvarırım lan. N'olursun bir gün de sen birini döv, kitapsız. Bir gün de sen birini döv lan,' diyor. Sonra başı önünde, ezik, utangaç, oğlunun elinden tutup gidiyor. Bir-iki ay lokale hiç uğramıyor."

"Madem külhanbeyi anlattın. Oldu olacak şu kerhane hikâyesini de anlat," dedi Uzun Cengiz. "Sazı aldın ya ele, istediğin gibi çal."

Gerçekten Mazlum, birkaç kadehten sonra açılır, sonrasında onu tutmak zor olurdu. Aslında hepimiz de öyleydik ya. Neyse. Cumhur dedi ki:

"Size Adana'nın en güzel hikâyesini anlatacaktım. Tefo'nun maratonunu."

"Biraz sonra. Sakın unutma haa!" dedim.

Cengiz, Mazlum'a döndü:

"Allah için anlat Maz. Şu kerhaneyi çoktandır dinlemedik."

"Peki, anlatayım o zaman," dedi Mazlum.

"Biz o zamanlar daha on beş-on altı yaşlarındayız. Hepimiz buluğ çağındayız. Herkesin aklı fikri Daşçıkan'da. Adana'da kerhane lafı az kullanılır. Daha çok bulunduğu semtin adıyla söylenirdi. Benim de zengin çocuğu iki arkadaşım var. Adını söylemeyeyim şimdi. İki kardeşler bunlar. Arabaları da var. O zaman Daşçıkan'a bizim yaşımızdakilerin girmesi çok zor. Kapıda bekçi, polis. Bir gün arkadaşların arabasında gidiyoruz. Konuştuğumuz konu da Daş-

çıkan'a nasıl gidecik? Bu arkadaşların bir de şoförleri var. Adı Yirik Hasan. Cumhur'un anlattığı Yirik, aynı Yirik. Meğer bizi dinlermiş Allahsız. Birden döndü, 'Ben sizin işinizi hallederim,' dedi. Biz şaşkın şaşkın Yirik Hasan'a bakıyoruz. Nasıl der gibi. 'Yalnız sizin de yapmanız gereken iki şey var.' 'Ne yapacağız?' dedi arkadaşlarımdan büyük olanı. 'Siz,' dedi Yirik Hasan, 'önce akşamdan babanızdan araba için izin alacaksınız. Nasıl alırsanız alın. Ona karışmam. Yalanı kendiniz bulun.' 'Eee?' dedik üçümüz birden. 'Sonra,' dedi Yirik, 'bir şişe de büyük rakı. Gerisine karışmayın.' 'Tamam,' dedi arkadaşlarım. 'Bu gece hallederiz. Yarına bizi hazır bil.' Ertesi gün, izinler alınmış araba için. Bir şişe de rakı. Gazete kâğıdına sarılı. Bindik arabaya. Gittik Mersin'e. Mersin'in kerhanesi şehrin dışına doğru bir yerdeymiş. Ağaçlar içinde bir yer. Yirik Hasan bir ağacın duldasına çekti arabayı. Biraz ilerideki insan kalabalığına doğru yürüdü. Elinde rakı şişesi. Biz arabada heyecandan ölüyoruz. Yirik kalabalığı yararak kapıdaki bekçiyle bir şeyler konuştu. Rakıyı vermiş. Rüşvet tamam. Sonra kalabalıktan çıktı. Bize gelmemiz için el etti. Biz hemen arabanın kapılarını kapatıp gittik Hasan'ın yanına. 'Tamam çocuklar,' dedi Yirik, 'beni takip edin. Sağa sola kulak asmayın. Yürüyün.' Bizler Hasan'ın peşinde, kalabalığın içinden geçtik. Kapıdan girerken, sıra bekleyenler bekçiye itiraz ediyorlardı. 'Yahu, bunlar daha çocuk. Onlar giriyorlar da biz nasıl giremiyoruz?' dedi biri. Bekçi döndü itiraz edene, 'Lan oğlum,' dedi, 'ne bağırıp duruyon? Onların anaları içeride çalışıyor. Yarın bayram. Bugün arife değel mi? Bugünden gelmişler ki analarının elini öpüp bayram harçlıklarını alacaklar. Senin de anan içerdeyse yürü, sen de gir. Sana da izin,' dedi. Çocuk söylediğine pişman. Kalabalığın içinde kayboldu. Biz de ilk defa kerhaneye girdik."

"Yahu, şu sizin bir tatlınız var galiba? Hani yuvarlak simit gibi. O tatlının bir adı vardı. Neydi o?" dedi Cengiz.

"Ulan Allahsız. Hem biliyon, hem soruyon," dedi Cumhur. "Evet, bizde ona hırbo datlısı da derler, kerhane datlısı

da."

"Tamam mı Mazlum? Bitti mi? Bittiyse Cumhur şu hikâyeyi anlatsın," dedim Mazlum'a.

"Bitti gardaşım, bitti," dedi Mazlum.

Sözü aldı Cumhur:

"Biliyorsunuz, o zamanlar Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Adana'da da her 19 Mayıs'ta atletizm koşusu olurdu. Bunların en önemlisi maratondu. Maraton yarışları da, Mersin-Tarsus arasında belli bir noktadan başlardı. Bunun için koşucular start yerine Adana'dan otobüsle giderlerdi. Oradan start alırlar, Adana'da stadyumda bitirirlerdi. Saat öyle bir ayarlanırdı ki tam gösterilerin bitimine yakın koşucular stadyuma gelir, son üç turu statta atarlardı. Birinci, ikinci, üçüncüye Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü ödüller verirdi. Hani daha önce sözünü ettiğimiz Tefo var ya, hani şu lokantası basılan Tefo, işte o Tefo'nun o sıralar lokantası filan yok. Tefo hem eski futbolculardan hem de atletizm yapanlardan biri. Bu Mazlum'un anlattığı Yirik Hasan da Adana'nın renkli tiplerinden biri. İkisi iyi arkadaş. Oturmuşlar, Demirspor Lokali'nde içiyorlar. Ertesi gün de 19 Mayıs bayramı. Oradan buradan konuşurken Yirik Hasan oltayı atmış Tefo'ya: 'Lan oğlum Tefo,' demiş, 'sen niye göşmuyon? Anam avradım olsun sen bir goşsan var ya, seni kimse dutamaz. Hemi de jübileni yapmış olursun.' 'Lan oğlum,' demiş Tefo, 'milleti bize mi güldürecen?' 'Yahu Tefo, bırak bu ayakları. Allahıma kitabıma sen bir goşsan var ya, Allah'ın oğlu tutamaz seni. Daha sabi lan bunlar. Goşmayı ne bilsinler. Taktiği nereden bilsinler.' 'Bırak oğlum. Elleşme. Bu yaşta rezil mi edecen beni?' Birer kadeh, birer kadeh daha derken Yirik Hasan çıkarmış ağzından baklayı: 'Bak Tefo,' demiş, 'bir planım var.' 'Ne planıymış o?' 'Sen yarışçılarla birlikte start yerine git. Ben de pazarcı gamyonetimi alıp gelim Tarsus'a. Sen de herkesle birlikte start al. Bir süre sonra yavaşla Tarsus'un içinde. Geride kal. Tam o sıra ben de yanına gelim. Alim seni gamyonete. Çekim üstüne battaniyeyi. Geçip gidelim yarışçıla-

rın yanından. Adana'ya gelince bekleyek. Bakdık uzaktan onlar geliyor, indiririm seni. Başlarsın goşmaya. Stada girersin birinci olarak. Hem ödülünü alırsın, hem de jübileni yapmış olursun. İyi mi?' demiş. 'Valla bilmem ki?' demiş Tefo. 'Bir yanlışlık yaparsak? Dedim ya kimsenin yüzüne bakamam.' 'Planımı beğenmedin mi yoksa?' demiş Yirik Hasan. 'Yok,' demiş Tefo. 'Plan iyi. Ama hâlâ ikircikliyim.' 'Başlatma şimdi. İkircikliymiş. Aha sana gül gibi plan. Yoksa bana güvenmiyon mu?' 'Yok canım. Niye güvenmeyeyim?' 'Öyleyse tamam bu iş. Benim için fasafiso. Sırf seni düşündüğüm için söylüyorum. Sana iyilik olsun diye yapıyorum bunu,' demiş Yirik. Ve o gece kıyak kafayla karar vermişler. Ertesi gün, her şey istedikleri gibi gelişmiş. Tefo otobüsle gitmiş Tarsus'a. Üstünde şortu, atleti. Ayağında lastik ayakkabısı. Start için Tarsus-Mersin yolunda toplanmışlar. Start verilmiş. Her şey konuşulduğu gibi. Tarsus'ta Tefo geride kalmış bir süre sonra. Yirik Hasan kamyonetiyle yanına yaklaştığında da atlamış Tefo. Üstüne battaniyeyi çekmiş Yirik. Daha on beş dakika olmadan varmışlar bağlara. Hemen anayoldan çıkıp bağlara doğru sapmış kamyonet. Birden kafasını kaldırıp doğrulmuş Tefo. 'Ne o? Nereye?' demiş. 'Nereye olacak. Bizim bağ evine. Daha onların gelmesine iki saat var. Ben tedarikli geldim oğlum.' 'Nasıl yani?' demiş Tefo. 'Nasıl olacak? Bayram Ağa'dan kebap yaptırdım. İki şişe de rakı aldım. Bağda da domates, salatalık var. Çekeriz kafayı.' 'Lan oğlum, olur mu?' demiş Tefo. 'Niye olmasın? Koşacak değiliz ya. Sonunda stadyuma bırakmayacak mıyım seni? Bırakacağım. Öyleyse bu telaşın ne?' Kamyoneti durdurmuşlar bağ evinde. Biraz domates, salatalık toplayıp kurmuşlar sofrayı. Yirik, kebapçıda hazırlattığı kebapları da koymuş yer sofrasına. Vurmuşlar rakının götüne. Mantarı çıkmış (o tarihlerde rakılar da şarap gibi mantarla kapatılırdı). Çekmişler kafayı.Birinci şişe bitince açmışlar ikincisini. Arada bir Tefo, 'Lan oğlum, geç kalmayak,' dedikçe, 'Daha çok var,' diyormuş Yirik Hasan. Sonunda ikinciyi de bitirmişler. Olmuşlar hurma. Bağdan çıkmışlar. Stadyuma elli met-

re kala kamyoneti durdurmuş Yirik. İndirmiş Tefo'yu. Tefo başlamış koşmaya. Yirik Hasan kamyoneti çekmiş kuytu bir yere. Tefo'yu izliyor. Tefo koşarak gelmiş stadyumun kapısına. Yarış saatler önce bittiği için, kapılar kapalı. Bir taraftan kapıları yumrukluyor, bir taraftan bağırıyor: 'Açın lan kapıları! Tarsus'tan beri goşuyom. Birinciyim. Ödülümü isterim. Açın lan kapıyı! Bu benim jübile koşum!' deyip duruyormuş. Neden sonra anlamış tufaya geldiğini. O eve giderken, Yirik Hasan, Demirspor Lokali'nde mavrayı kurmuş. Başlarından geçeni anlatıyor. O gece, bütün Adana'ya yayılmış Tefo'nun hikâyesi. Hâlâ anlatılır. Kulakları çınlasın."

Hacı Baba'da öğleden sonra ikide başlayan mavra, tam yedi saat sürdü. Tam yedi saat içildi, anlatıldı. Yine çiçek gibiydik. Masadan kalkma zamanı gelmişti. Ben işime gitmeliydim. Gerçi gitmesem de olur ya. Hepimiz başladığımız gibiydik. Hiç kimse sarhoş olmamıştı. Ama müthiş bir keyif yaşamıştık.

Adana'yı yazmak gerek, diye düşünüyorum. Ciddi bir

Adana'da Seyhan belediye Başkanı Yalçın Akyol'un yaptırdığı 'Adanalı Ünlü Sanatçılar Anıtı'
Yaşar Kemal, Yılmaz Güney, Abidin Dino ve Orhan Kemal adına yapılmış güzel bir anıt. Umudumuz: Adanalı yüzücüler, su topçuları, atletler ve futbolcular adına da yeni anıtlar yapılması... Tabii başta simge isim Muharrem Gülergün olmak koşuluyla.

Adana yazmak. Biz işin mavra boyutunda kaldık. Rahmetli Orhan Kemal birçok yönüyle anlattı. Yaşar Kemal de. Hem de en güzel şekilde. Ama diyorum ki, Adana'nın Kebapçı Bayram'ını, Hamido'sunu, Aytaç'ını, Erdal Acet'lerini, Süleyman Efe'lerini ve daha nicelerini. Bizim yaptığımız bir yol gösterme. Ama her halükârda Muharrem Abi'nin anıtının dikilmesi şart. Belki de ailenin. Kimbilir, belki de onunla birlikte tüm yüzücüleri, rekortmenleri kapsayan bir anıt. Nankör olmamak gerek derim. Adana'ya bu kadar onur kazandıran bu büyük spor adamı için bir şeyler yapmak tüm Adanalıların borcu. Ölüm döşeğinde, karyolasıyla lokale getirip Adana Demirspor'a başkan seçmek güzel bir jest, ama yetmez. Dostları, arkadaşları tek tek kaybolmakta. O kuşaktan gelecek kuşaklara bir şeyler bırakmak gerek derim. Her zaman Muharrem Gülergün'ler yetişmez çünkü. Ne güzeldir Adana'daki sanatçılar anıtı. Onun gibi bir şey olmalı bu da.

"Son kadehi bir defa da olsa, karşılıklı oturabildiğim o güzel insan, o büyük spor adamının şahsında Adana'nın yetiştirdiği tüm sporcular adına kaldırıyorum."

"Tamam kaldıralım da siz biraz daha oturun," diyor Cumhur. "Oturun gardaşım. Size birebir yaşadığım son bir hikâyemi anlatacağım. Ondan sonra kalkalım."

"Öyleyse içelim," diyor Cengiz. "Daha hesap ödenmedi ki."

Yeni içkiler geliyor. Bardaklar yeniden doluyor. Cumhur başlıyor anlatmaya:

"Adana Demirspor, İstanbul'a maça geldiğinde, Menekşe kampında kalırdı; Demiryollarının kampında. Yataklı vagonlarda yatarlardı. Para mara yok. Bak Cengiz de hatırlar. Birkaç kez birlikte gitmiştik Menekşe'ye."

"Evet," dedi Cengiz, "hatırlıyorum."

"Bir keresinde Muharrem Abi telefon etti: 'Yarın gelin. Bizi kamptan alın, stada götürün,' diye. 'Yalnız otobüs filan istemez. Sekiz tane araba olacak. Arabaların da Plymouth olması şart.' 'Dodge olsa olmaz mı Muharrem Abi?' dedim.

'Yok, olmaz. Plymouth olacak,' dedi. Rahmetli Odhan'la konuştuk. Eski meski önemli değil. Markasının aynı olması yeter. Arabaları ayarladık. Gittik Menekşe'ye. Bütün oyuncuları arabalara bindirdik. Ben Haşimo'nun bindiği arabadayım. Muharrem Abi onu oyundan kesmiş. Takımda yok. Onun yerine Miço oynuyor. Haşimo sinirli. 'Lan,' diyor, 'onun boyu benden uzun mu? Söyle Cumhur, benden uzun mu?' Ben ne diyeyim. 'Yok abi,' diyorum, 'sen daha uzunsun.' Aslında Haşimo daha kısa ya. Hadi gel de söyle Haşimo'ya. Arabalar peş peşe. Geldik, geldik, tam Yolcu Salonu'nun oradan geçiyoruz. Haşimo arabayı durdurttu. Bana bir on lira verdi. 'Şuradan bir büyük şişe rakı al gel,' dedi. 'Abi, yanına başka bir şey?' dedim. 'Tamam, tamam. Yanına da bir şişe su al yeter.' Hemen inip siparişleri aldım. Geldik İnönü Stadı'na. Maça çıkıldı. Biz Haşimo'yla tribündeyiz. Demirspor İstanbulspor'la oynuyor. Aydemir otuz metreden bir tane çaktı. Miço öyle baktı kaldı. Tabii top ağlarda. Tam birinci devrenin bitmesine yakın, Kel İhsan da bir tane çakınca bizim bütün umutlar söndü. Biz de basın tribününün yanındayız. Haşimo Abi filan. Adana'dan gelmiş otuz-kırk kişiyle birlikte izliyoruz maçı. Her gol yiyişte Haşimo küfrü basıyor. Şişeye asılıyor. Elinde bir de sosisli sandviç. Gürp gürp içiyor. Rakı, su ve sosis. Devre oldu. Haşimo büyüğün yarısını devirmiş. 'Lan Cumhur oğlum, söyle. Bu goller yenir mi lan?' diyor. Allahına kitabına sövüp duruyor. Herkesin morali bozuk. 2-0 olmuş maç. Umut yok. Devre arası. Bir de bakıyoruz Demirspor'un malzemecisinin yardımcısı yel yepelek yanımıza geliyor. 'Haşimo,' diyor, 'Muharrem Abi seni çağırıyor.' Haşimo bana dönüp, 'Lan oğlum Cumhur. Bu adam beni çağırdığına göre takıma koyacak. Bu kafayla futbol mu oynanır? Hele bir gidek,' diyor. Sallana sallana tribünlerden indi gitti. Takım sahaya çıkarken bir de baktık ki Haşimo kaleci. Kaleye gidiyor. Bütün foto muhabirleri Haşimo'nun kalesinin arkasında. Hepsi Haşimo'nun dostu. Haşimo onlarla sohbette. Foto muhabirleriyle iyi arkadaştı. Adana'dan gelirken onlara, şekerli sucuk, kerhane tatlısı,

şalgam filan getirirdi. Haşimo daima siyah kazak giyerdi. Kazağın arkasında ters yazılmış 1 rakamı vardı. O ters 1 rakamı Haşimo'nun uğuruydu. İstanbulspor'un kalesinde Arap Yılmaz vardı. Kasapoğlu, Yalçın, Aydemir filan. İstanbulspor da dişli takım. Maçın ikinci devresi başladı. Füze Selami frikikten bir gol attı. Yılmaz kıpırdayamadı yerinden. Bir de kafa golü. Bir dene de Yahya çaktı. Maçı 3-2 aldı Demirspor... Haşimo'nun şortunun arkasında özel cebi vardı. Yeni Harman sigarasıyla kibriti orada dururdu. Mahmut Küçüklere filan sigara ikram ederdi sahada. Maç bitince de tozluktan kibritini çıkarır, sigarasını yakar öyle çıkardı sahadan. Bir keresinde Karagümrük maçındaydı. Maç bitmiş. Haşimo sigarasını yakmış, sahadan soyunma odasına gidiyor. Hakem itiraz etti: 'Müsabakada sigara içilmez,' diye. Haşimo da cevap olarak, 'Hocam, ben teneffüste içiyorum. Okulda bile öyle içerdim. Bak bu cebi onun için yaptırdım,' diyor. 'Sahanın içinde yürüme. Hiç olmazsa dışarıdan yürü,' diyor hakem. 'Peki, öyle olsun,' diyerek saha kenarından sigarasını tüttüre tüttüre gidiyor soyunma odasına."

"Ya," diyor Cumhur, "o Demirspor-Galatasaray maçı? Anlatılmadan olur mu?"

"Demirspor'un Galatasaray'la maçı var. Turgay'ın kalede durduğu, Metin'in santrfor oynadığı günler. Maç 85. dakikaya kadar 0-0 devam ediyor. O dakka bir penaltı veriyor hakem, Demirspor aleyhine. Penaltıyı Metin Oktay atacak. Coral hemen geliyor Haşimo'nun yanına. 'Bak Haşimo,' diyor. 'Metin topu hep kalenin sağına atar. Sen kendini ona göre ayarla.' 'Tamam, anladım,' diyor Haşimo. Metin geriliyor, geriliyor topa bir vuruyor. O da ne? Sahada tümsek mi var, nedir? Metin'in ayağı takılıyor. Ama o arada da topa hafifçe dokunmuş oluyor. Top yuvarlana yuvarlana Haşimo'nun atladığı sağ tarafa değil, tam aksi sol tarafa doğru gidiyor. Haşimo ne yapsın? O ağır gövdesiyle bir türlü kalkamıyor ki topu tutsun. Göz göre göre gol giriyor. Haşimo küfür kıyamet, yerden kalkıp doğru Metin'e koşuyor. 'Lan olum, bir de gol kralı olucan. Penaltı böyle mi

atılır? Rezil ettin beni,' diyor. Ardından, ufak ufak sıvışmaya kalkışan Coral'a bağırıyor: 'Senin ananı sonra belleyecem. Sağa atarmış ha.'"

"Rahmetli Haşimo, futbolu bıraktıktan sonra çok da zengin oldu. Altında Mercedes'i. Yine de Demirspor Lokali'nden ayrılmazdı. Tarsus yolunda bir trafik kazası geçirdi. Mercedes'te sıkışmış kalmış. Çıkarmaya gelenlere 'Beni kurtarın. Ben çok zenginim. Sizi ihya ederim,' demiş ama hastaneye kaldırılırken yolda ölmüş. İyi adamdı, iyi kaleciydi. Nur içinde yatsın."

Sözü ben alıyorum.

"Arkadaşlar," diyorum. "Adana'dan İstanbul'a gelek mi artık?"

"Gelek," diyor Mazlum. "Aklıma bizim Deli Tekin geldi. Şu Tekin'in sarhoşluğunu anlatsana Arif," diyor.

"Tamam," diyorum. "Anlatayım. Rahmetli Tekin Aral'a Deli Tekin der, takılırdık. Bu ismi Mazlum mu takmıştı, bilemiyorum. Bizim ekibin içkicilerindendi Tekin. Ama içkiyi o kadar kaldıramazdı. Kendine çok dikkat etmesine rağmen, sonunda sarhoş olurdu. O sıralar yeni evlenmişti. Karısı İnci'ye âşıktı ama hepimiz gibi onun da içkiye karşı zaafı vardı. Bu yüzden fırsat buldukça kaçar, bizlerle olurdu. Başımıza geleceği bildiğimiz için fazla içmesini engellemeye çalışırdık. O sıralar henüz daha *Fırt* ve *Gırgır* dergileri çıkmıyordu. Tekin sadece *Günaydın*'a karikatür çiziyordu. Bir akşam Paşam'da Kâmuran, Tekin, ben, Cengiz, Mazlum içiyoruz. Sonuçta her zamanki gibi Tekin sarhoş oldu. Paşam'dan çıkışta herkes arabalara bindi, evlerine gidiyormuş gibi. Tekin ise ben biraz yürüyeceğim diyerek ayrıldı. Biz daha geceye devam edeceğiz aslında. Biraz ileride taksiden inip Goldfinger'e girdik. Pist kenarında bir masaya oturduk. Fazla kimse yok kulüpte. Hemen bir şişe viski açtırdık masaya. Tam içkileri içiyoruz. Bir de ne görelim? Tekin kapıda Hasan Kazankaya ile konuşuyor. Sonra, yavaş yavaş geldi. Yanımızdaki setin üzerindeki masaya oturdu. Biz dedik ki: 'Hani eve gidecektin lan?' O da aynı soruyla yanıtladı bizi. Fazla sürme-

di. Oturduğu masadan üstümüze düştü Tekin. Masaya oturttuk. Kahve, soda. Biraz kendine gelsin istiyoruz. 'Ben de içeceğim,' diye tutturdu. Kimseden geri kalmaması gerek ya. Olurdu, olmazdı derken sonunda az bir viski koyup üstünü suyla doldurduk. Onu yarısına kadar içince sızdı masada. Bizim neşemiz kaçtı. Kaçtı ama ne yapacağız? O da can arkadaşlarımızdan biri. Mazlum'dan başka Tekin'in evini bilen yok. Topağacı'nda oturuyor. Ama nerede? Bilmiyoruz. 'Sen götür,' dedik Mazlum'a. 'Ben yalnız götüremem,' dedi. 'Siz de gelin.' Bir arabaya dolduk beş kişi. Topağacı'nda bir apartman. Apartmana köprüyle giriliyor caddeden. Tekin ayakta zor duruyor. Ama köprüyü fark etti birden. 'Bu köprüden geçemem. Başım dönüyor,' diye tutturdu. Sonunda emekleyerek geçti. Dış kapıyı açıp içeri girdik. Bir kat, bir kat daha. İkinci kata çıkarıyoruz Tekin'i. Cengiz dışarıda. Kâmuran merdivenlerde bizi bekliyor. Maz'la ben iki kolundan tutmuşuz. Ayakta durmasına yardımcı oluyoruz. Zili çaldık. Biraz sonra İnci açtı kapıyı. Bizi gördü. Fotoğrafı hiç beğenmiyor olmalı ki, 'Nereden aldıysanız oraya götürün,' diyerek yüzümüze kapattı kapıyı. Biz Mazlum'la öylece kaldık kapıda. Kollarından asılmış duran Tekin'le. Sonra Tekin'i kapıya dayayıp tekrar zile bastık. Birkaç kere. Bu kez İnci kapıyı açar açmaz, bıraktık Tekin'i İnci'nin kollarına. Bir koşu merdivenlerden aşağı inip gittik. Tekin'le ilgili anımsadığım bir hikâye daha var. Onu da anlatayım bari. Tabii o da alkol üzerine. Bir gün Talat'ın kahvesinden çıktık. 'Size bir sürprizim var,' diyor Cumhur. Cumhur, Cengiz ve ben, Unkapanı'ndaki, Odhan'ın açtığı kebapçıya gidiyoruz. Bir de bakıyoruz kebapçıda sevdiğimiz dostlar. Sofrayı kurmuşlar, muhabbetteler. Masanın başında gazeteci abimiz Orhan Menemencioğlu. Meğer Orhan Abi haber vermiş Cumhur'a. Bizleri de alsın gelsin diye. Türkü seviyoruz ya. Bir yanında Nida Tüfekçi oturuyor. Bir yanında Arif Sağ. Karşısında İsmet Atlı, Ali Ekber Çiçek ve gazeteci arkadaşımız Erol Aktı. Sazlar çalınıyor. Türküler söyleniyor. Sessizce oturuyoruz masalarına. Sessizce selamlaşıyoruz. Eski milli

güreşçimiz İsmet Atlı, sazı elinde güzel bir bozlak söylüyor Karacaoğlan'dan:

Bir çiçek açmış da Bilal elinde
Lale midir, sümbül müdür, gül müdür?
Efil efil esen seher vaktında
Poyraz mıdır, meltem midir, yel midir?

"O bırakıyor, Ali Ekber alıyor:

On beş sene gezdim peymanelikte,
İçtim şarabını mestanelikte,
Kırkların ceminde Haydar,
Haydar Haydar, Haydar, Haydar
Dara düş oldum.

"Keyiften uçuyoruz. Orhan Abi'nin dostları bizim de dostlarımız. Türkiye'nin en büyük saz ve söz ustaları bir arada. Çok şanslıyız. Bir ara Nida Tüfekçi telefona gidip Neriman Altındağ Tüfekçi'yi de çağırıyor evden. Ortalık daha bir güzelleşiyor. Biz sadece içerek katılıyoruz muhabbete. Dinliyoruz. Bir de bakıyoruz kapıdan Tekin giriyor içeri. Evden kaçmış. Bir yerlerde kafayı çekmiş. İzimizi sürerek bulmuş bizi. Gelirken Oğuz Abi'ye de telefon etmiş; abisi Oğuz Aral'a. O da yanında. Oğuz Abi hepimizin abisi. Sadece karikatür yapmaz. Pantomim de yapar. Saz da çalar. Siz Oğuz Abi'yi şimdiki adıyla tanırsınız, *Hürriyet*'ten: 'Huysuz İhtiyar'.

"Ruhi Abi'nin derlemesini Arif Sağ seslendiriyor.

Eşşeği saldım çayıra,
Otlayıp karnını doyura,
Gördüğü düşü hayıra
Yoranın da avradını.

Münkir münafığın soyu,
Yıktı harap etti köyü.
Mezarına bir tas suyu

Dökenin de avradını.

Derince kazın kuyusun,
İnim inim inilesin,
Kefen dikmeye iğnesin
Verenin de avradını.

Gammaz ile madrabazın,
Malı vardır da yemezin,
İkisin meyyit namazın
Kılanın da avradını.

Kazak Abdal söz söyledi,
Cümle halkı dahleyledi,
Sorarlarsa kim söyledi,
Soranın da avradını.

"Tekin, Nida Tüfekçi'nin solunda oturuyor. Arif Sağ türküsünü bitirdikten sonra, rakısından bir yudum alıyor, 'Nida Abi, Yozgat sürmelisini girsen, olur mu?' diyor. Nida Bey, sazı kucağına alıyor. Parmakları tellerde dolaşıp yol arıyor. Sonra türküye giriyor:

Dersini almış da ediyor ezber,
Sürmeli gözleri sürmeyi neyler

Herkes saygılı. Çıt çıkmıyor kebapçıda. Bir tek Tekin var muhabbeti bozan. Cengiz onu susturmaya çalışıyor. 'Bisakine lo, bisakine,' diyor. Tekin'i susturmak imkânsız. Sarhoş olmasa kuzu gibi Allahsız. Sanki derviş. Hiç konuşmaz. Ama, dedim ya. İçince değişiyor. Nida Tüfekçi, kibarca türküyü kesiyor. Ortalık geriliyor. Nida Bey Tekin'e dönerek, 'Tekin Bey,' diyor gayet kibarca, 'bağlama nasıl dinlenir, bilir misiniz?' 'Bilirim,' diyor Tekin. 'Az biliyorsunuz öyleyse,' diyor. 'Bakın bağlama nasıl dinlenir, size göstereyim. Uzatın başınızı. Açın ağzınızı. Şu bağlamanın sapını alın ağzınıza.' Sarhoş ya... Ne söylerse yapıyor Tekin. Bir süre böyle saz çalıyor Nida Bey. Sonra duruyor.

'Şimdi anladınız mı saz nasıl dinlenirmiş?' diyor. Herkes suskun. Muhabbet bozulmuş gibi. Oğuz Abi sinirli. Tekin'i azarlıyor. Sonra bize dönerek, 'Meheldir kerataya,' diyor. Oğuz Abi, Tekin'i alarak gidiyor."

Öyleydi, böyleydi ama Tekin yine de canımız, güzel arkadaşımızdı. İyi karikatüristti. Genç yaşta toprağa verdik. Nur içinde yatsın.

"Hatırlıyor musunuz Cumhurların evindeki hesap işini?" diyor Mazlum, Cengiz'e dönüp.

"Sen hatırlıyorsan anlat," diyor Cengiz.

Birden kahkahalarla gülmeye başlıyor Cumhur. Kendini tutamıyor.

"Anlat... anlat... Nasıl rezil olmuştuk Bahadır Hoca'ya?"

"Ben tifo geçirdim. Hatırlamıyorum," diyor Mazlum.

O zaman, ben başlıyorum anlatmaya:

"Bir gün, Cumhurların evinde davetteyiz. Kadıköy'de. Rahmetli Bahadır Hoca Adana'dan gelmiş. İçli köfteler, analı kızlılar yapılmış. Masada şimdiki gibi dördümüz varız. Bir de rahmetli Tunca. Hepimizin hanımları da var yanımızda. Maaile toplanmışız. İçiyoruz. Yani anlayacağınız bir 'Çiçek' halindeyiz. Yalnız Bahadır Hoca içmiyor. Biz içenlere de bir şey dediği yok. İzinliyiz. Adana üzerine, bizim gazete üzerine sohbetlerimiz sürüyor. Gecenin geç saatleri olmuş. Gitme zamanı gelmiş. Suadiye'den İstanbul yakasına geçeceğiz. Daha o zaman köprü möprü yok. Saat başı arabalılar çalışıyor Üsküdar-Kabataş arası. Hepimizde kafalar kıyak. Ama Tunca rahmetli, hepimizden beter. 'Haydi kalkalım' denildi. Hepimiz ayaklandık. Tunca karısı Ece'ye doğru eğildi. Güya yavaş sesle Ece'yle konuşuyor. Bütün salondakiler duyuyor söylediklerini. 'Hesabı istedin mi Ece? Borcumuz ne kadar?' diyor. 'Tamam Tunca, tamam,' diyor Ece. 'Bugün kimseden hesap almıyorlar. Kalk. Gidiyoruz.' Biz gidince Bahadır Hoca Cumhur'a sormuş. 'Siz arkadaşlarınızdan yemek sonrası para mı alıyorsunuz?' diye. Bunu bir İstanbul âdeti sanmış Bahadır Ho-

ca. Ne desin Cumhur? Nasıl anlatsın babasına? 'Yok baba,' demiş, 'bazen böyle birbirimize takılırız.' Anlamış görünmüş Bahadır Hoca. Ne yapsın? 'Allah Allah!' demiş. Başka bir şey dememiş."

Eskiyi yeniden yaşamak da güzel değil mi? Hepimiz bunu yapmıyor muyuz? Yoksa, yaşanmış güzel günleri yeniden yaşamasak, mutlu olabilir miyiz diye düşünüyorum bazen. Aklımızda kalanlar da hep güzellikler değil mi ki. 'Güzelliklerle kendimizi gaza getirmesek, hayatın çekilir yanı mı kalır,' diyorum. O halde, hep güzel kalalım. Her ânı güzel yaşayalım, ya da yaşamaya çalışalım ki hayat güzel olsun. Sevgili dostum Akın Öngör'ün dediği gibi 'only now', şu an, yalnız bu anda yaşamak. Hayat hep 'şu anların toplamı' değil mi zaten? O da çok güzel tabii.. Hiçbir şeyi ıskalamadan, yaşamı güzelliklerle bir kılmak. Ben onu bilir, onu söylerim. Mutluluk yaşamın her ânında 'Yine mi güzeliz? Yine mi çiçek?' diyebilmektir. Sevgiyle, dostlukla. Yalansız. Abartmadan. Bilerek, isteyerek yaşamak. Hepsi bu. Bu mavra günleri de onlardan biri. Güzel bir gün daha geçti dostlarla. Ne mutlu bizlere.

"Haydi arkadaşlar," diyorum gecenin sonunda. "Bu mavra gününü burada kapatalım. Geç oldu. Cumhur Suadiye'ye gidecek. Sizler Etiler'e. Ben daha gidip çalışacağım. Barda müşteriler beni bekliyor."

Her kafadan bir ses çıkıyor.

"Hesabı ödeyelim," diyor Cumhur.

"Bırak hesabı şimdi," diyorum. "Ece'nin dediği gibi bugün kimseden hesap almıyorlar."

Geceyi Hacı Baba'da kapatıyoruz. Adana'nın mavrası bitmez. Dokuz saattir masadan kalkmadığımı fark ediyorum. Tuvalete bile gitmemişiz. Çünkü kimse konuşulanı kaçırmak istemiyor. Ama hayat kaçıp gidiyor. Varsın gitsin. Biz 'yine güzeliz, yine çiçeğiz' ya!

Günaydın gazetesinde Haldun Bey, kimsenin sendika üyesi olmasını istemezdi. Ya da sendika üyesi olana iyi

gözle bakmazdı. Bir tek bizim Uzun Cengiz vardı "İlle de sendikaya girelim," diyen. Bu yüzden de başı çok derde girdi. Ama o ilkeleriyle yaşamayı yeğledi. Taviz vermedi.

Günaydın gazetesinde zam her yıl çalışanların durumuna göre ayarlanırdı. Üst düzeyde çalışanlara maaş artışının dışında bir de ekstradan 'zarf' verilirdi. Bu zarfın miktarını Haldun Bey'le Kemal Kınacı birlikte tayin ederlerdi. Herkesin kendine göre bir beklentisi olurdu. Aslında bu, çalışanların yıl içindeki performanslarının değerlendirilmesi demekti. Ama, rakamlar alınan gerçek maaşların beş-on katı olurdu. Beş bin lira maaş alan, bir bakardınız kırk bin lira ekstra almış. İşte böylesi günler. Herkes birbirinin ne kadar aldığını merak eder, kendi performansını ona göre ölçerdi. Hoşnut olanlar, kızanlar, küfredenler birbirine karışırdı. Necati Zincirkıran, Rahmi Turan en çok prim alanlardandı. Ama ne aldıklarını kimse bilmezdi.

İşte böylesi bir günde, Mazlum'la Cengiz de zarflarını almışlardı.

"Hadi Talat'a gidelim," dediler. "Mustafa'dan kebap söyler yeriz."

Mustafa, Şengül Hamamı'nın karşısındaki sokakta, ağaca bağlı tezgâhında kebap yapardı. Mustafa'nın kebabını değme kebapçıda yemek mümkün değildi. Bir de kadayıfını. Sokağa atılmış bir uzun masanın çevresinde, alçak hasır sandalyelerde, ayaküstü yenen kebabın tadı damağımdadır. Bana sorarsanız, Muzaffer'in Cağaloğlu Meydanı'ndaki Sofra Kebapçısı'ndan daha güzeldi Mustafa'nın kebapları. Hâlâ da yolum düştüğünde Mustafa'dan kebap yemeden geçmem. Şimdi o eski tezgâhın olduğu sokaktaki bir Bizans kalıntısının içini dükkân olarak kullanıyor.

Gazete çıkışında, kebapları Talat'a getirmesini söyledik. Talat bizim kahvenin adı. Talat'ın bir elinin parmakları sakat. Ona rağmen, ağaçlar altında güzel bir gecekondu yapmış kendine. Fono Film'in önündeki yeşil parkın köşesinde. Otele bitişik. Bizim gazete takımı, boş zamanlarını orada oyun oynayarak geçiriyor. Ahmet Vardar da bir ruhsat uydurmuş ona.

Birkaç gün ortalarda yoktu Talat. Sonra çıkıp geldiğinde, eli kolu alçıya alınmıştı. "Geçmiş olsun," dedik. Ergin Konuksever aldı, bir doktor arkadaşına götürdü Talat'ı. Adaleleri güçlensin diye bir de küçük lastik top verdiler. Ne oldu diye araştıran meraklı tayfasına da "Vapur çarptı, hadi bakalım naşla," diyerek sepetlerdi.

Lakabı 'Arnavut'tu. Aslında Makedonların bir kolu olan Torbeşlerdenmiş. Futbol da oynamış Yeşildirek'te. Şoförlük de yapmış. Sonunda babasının ayarladığı bu gecekonduda kahvecilik yapmaya başlamış. Zamanın eski tüfekleri babasının eski arkadaşları. Behice Boran'ın eşi Nevzat Hatko (o da Arnavut), Asım Bezirci, Mihri Belli, Yelfe İhsan filan, hepsi kahveye uğrar, tavla atarlarmış.

Adı *Talat'ın Kahvesi* ama çay, kahve arama. Eskiden şişesini kapan gelir, masaya çöker demlenirdi. Sonra Arnavut baktı olmayacak, "Çınar gölgesi mi lan burası? Bundan böyle rakıyı ben satıcam," diye meyhane işine soyundu.

Talat'ın salaş dükkânı ne bakanlar, ne yazarlar ağırladı yıllar boyunca. Selahattin Duman'ın Ankara'dan gençlik arkadaşı, rahmetli Devlet Bakanı Adnan Kahveci, İstanbul'a her geldiğinde Talat'a uğrardı. 27 Mayıs döneminde kültür bakanlığı yapmış bir başka ahbap da Talat'a takılıp Şaban'la kılıç açmaya bayılırdı. Şaban da 'Kahvenin Gülü'.

Eskiden kundura boyacılığı yapan Şaban, daha sonra kahveden çıkmaz olmuştu. Âlem adamdı. O da rahmetli oldu. Kardeşlerinin Gülhane Parkı'nda kuruyemiş tezgâhı vardı. O da, parka girerken sağda, karanlık, mağara gibi bir yerde yatardı geceleri. 12 Eylül'de parklar da askeri idareye geçince, Şaban'ı izbeden attılar. Basketçi Nedim Hoşgör'ün emekli bahriye subayı olan bir arkadaşı tuttu, bir kâğıda 'İşbu izinname gereğince Şaban Ceylan'ın konakladığı bila numaralı mağarada yatıp kalkması uygun görülmüştür' diye yazdı. Altına da imzayı çaktı. Tuhaf ama, izinname işe yaradı. Şaban'a 'evini' geri verdiler.

Şaban, bitirim ayaklarında haplanır, karşıdaki kasabın dükkânına dalıp kaptığı bıçakla caddeyi, sokağı inletirdi

ama yine de inanılmayacak derecede duygulu, insancıl biriydi. Ayakçılık yaparak kazandığı üç-beş kuruşun hepsini defter, kitap alsınlar diye kardeşinin çocuklarına verirdi. 'İstikbal göklerde değil yerlerdedir' lafını ağzından düşürmezdi. Ona göre, yere dikkatlice baktığında her şeyi bulabilirdin. Bir gün elinde yamuk bir otomobil farıyla, bir başkasında kırık bir radyoyla gelir, "Bak yerde ne buldum," derdi. Çoğunu yerden bulmaz, araklardı ya, neyse. Bir gün elinde fotoğraflı bir kimlikle geldi. Bir Fransız turistin emeklilik belgesiydi. Ahırkapı'daki çöplükte bulmuş.

"Ceset nerede?" dedik.

"Ceset yoktu be enişte. Şimdi bu kafa kâğıdı bir işe yarar mı? Kaç para eder?" dedi.

Onun ilacı olan Teoman Orberk, king oynanan masadan lafa girdi hemen:

"Oğlum, satıp da n'apıcan. Git Fransa'ya, cesedin emekli maaşı ile beyler gibi yaşa. Onlarda emekli maaşı bizim gibi değil. Dünyanın parasını veriyorlar," dedi.

Şaban'ın kafası karışmıştı.

"İyi de enişte, ben Fransızca bilmiyorum ki. Üstelik mevtaya da benzemiyorum. Ayrıca polise posta olup emekli maaşı almak yerine giyotinde kelleyi kaybetmek de var işin içinde," diye Toto'ya zokayı yemediğini gösterdi.

Şaban, Yerebatan Caddesi'nde yaşayan bir Kızılderili gibiydi. Sindirim sistemi inanılır gibi değildi. Her şeyi yerdi. Kahvenin ortasındaki sobanın üstünde, bir sahanda her şeyi pişirirdi. Bir gün, elinde bir tepsi içinde buram buram dumanı tüten koca bir tencere kuru fasulye, bir lenger pilav, bir tas cacık, şuşka biber ve dilimlenmiş ekmekle çıktı geldi.

"Kerizin biri parkın içinde unutmuş tepsiyi enişte," dedi. "Hadi, herkes yumulsun."

Hepimiz çalakaşık giriştik, ama kuru fasulyenin acısından gözlerimizden yaş geldi. O sırada dışarıda, bir-iki Pakistanlının koşuşturduğunu gördük. Karşıdaki bakkala girip soğusun diye oteldeki odalarının penceresine koy-

dukları kuru fasulyeyi kimin arakladığını sormuşlar.

Bir başka gün, Talat'ın Kahvesi'ne, parkın ağaçlarının tepesinden bir porsuk kahveye daldı. Millet çil yavrusu gibi dağıldı. Şaban geldi. Porsuğu kuyruğundan yakalayıp tek elle dışarı çıktı. Bu hayvan çok fena ısırır ama Şaban'ın umuru değil.

"Enişte, bunu pişirip yiyelim mi?" diye ciddi ciddi sormaz mı!

Talat da çok film adamdı. Şoförlerin ağzına makine dayayıp hohlattırarak alkol muayenesinin yeni başladığı günlerdeydi. Talat, gece dükkânı kapadıktan sonra, hava da güzel diye, Paşa'daki evine gitmek için ufak ufak yürümeye başlamış. Aksaray'a geldiğinde bir bakmış alkol muayenesi var. Önüne arabalar sıra olmuş. Polisler şoförlere makineyi hohlatıyorlar. Sıra başındaki şoförün, polise muayene parası olarak bin lira verdiğini görünce o da cebinden bir binlik çıkarıp elinde alkolölçer bulunan memurun yanına dikilmiş.

"Arkadaş, ben de hohlamak istiyorum," deyince, memur şaşırmış.

"Araban nerde senin? Geç otur içine. Biz geliriz," demiş polis.

"Arabam yok. Ben piyadeyim."

"Ne? Araba kullanmıyor musun?"

"Yok dedik ya birader. Al şu binliği, beni de hohlattır bakalım."

Polis kafayı yemiş ânında.

"Kardeşim, bela mı kesildin başımıza? Git işine yahu! Bizim işimiz sürücülerle. Alkol sınırını aşıp aşmadıklarını kontrol ediyoruz. Senin derdin ne böyle?"

"Memur bey, ben de bu saate kadar küp gibi içtim. Ama ne kadar sarhoşum onu bilmiyorum. Parasıyla değil mi? Al şu binliği, ölç bakalım bizim de alkolümüzü."

Oluyor böyle şeyler işte. Talat bu, her şeyi yapar.

Bir ara *Sabah*'ta Selahattin Duman, senelerce 'Talat'ın Kahvesi' diye yazılar yazmıştı. Belki oradan anımsarsınız Talat'ın Kahvesi'ni.

İşte o gün, Mazlum, Cengiz ve ben bir yandan Mustafa'dan gelen kebapları yerken, bir yandan da alınan 'zarf'lar üzerine konuşuyoruz. Aşağı yukarı düşündükleri paraları almışlardı. İkisi de mutluydular. Mazlum paralarını saydıktan sonra,

"Sana kaç para borcum var?" diye bir soru sordu bana.

Ben de sırf espri olsun diye,

"Beş yüz lira," dedim.

Hemen beş yüz lirayı çıkarıp verdi. Parayı aldım, cebime koydum. Cengiz şöyle bir baktı bana. Ben de 'boş ver' dercesine bir kaş göz işareti çektim ona. Gerçi bir beş yüz lira meselesi vardı ama o hesap birkaç ay önce kapanmıştı. Mazlum ilk kez Romanya'ya gidecekti. Parası vardı fakat ben beş yüz lira daha vermiştim; yedekte dursun diye. Onu da dönünce ödemişti. Demek ki hâlâ borcu var sanıyor. Ona bir oyun oynamaya kararlıyım. Durumu o gün Cengiz'e anlattım.

"Zaten işin içinde bir puştluk olduğunu anlamıştım," dedi Cengiz.

Akşamları meyhaneye ya da bara gidildiğinde, Mazlum'un hesabını ben ödemeye başladım. O ne kadar olmaz dese de, ben ısrarla "Mazlum'un hesabı benden," deyip ona düşen parayı da ödüyordum. Her ödediğimi de cüzdanımdaki Mazlum hesabından düşüyordum. Böyle zamanlarda Cengiz, bize dümenden,

"Sizin aranızda bir iş var galiba. Ne bu, her zaman, her zaman Arif ödüyor senin hesabını?" diye soruyordu.

Ben de,

"Aramızı bozma Cengiz. Biz hemşehriyiz. Bizimki hemşehrilik dayanışması," diyordum.

Bu durum beş yüz lira bitene kadar sürdü.

İkinci yıl yine zarflar dağıtıldığında,

"Ne o Mazlum, bizim parayı unuttun galiba?" dedim.

"Ne parası lan? Benim sana borcum mu var?" itirazıyla karşılaştım.

Hemen üstüne üstüne gittim.

"Bir gün Kulüp 12'de iki yüz lira, bir keresinde Pa-

şam'da iki yüz elli lira, Park Otel'de iki kere yüz, Çiçek Pasajı'nda üç kere elli lira, bir kez Kumkapı'da yüz, burada Talat'ın Kahvesi'nde oyun oynarken bir kez de yüz lira verdim. Ama sen istersen hiç verme. Boş ver. Bir daha da sıkışınca benden para mara isteme. Tamam mı?"

Mazlum kuşku dolu gözlerle baktı bana. Evet, aslında bir-iki kez böyle bir şey olmuştu. Ama, onları da ödemişti. Sonra Cengiz'den medet umar gibi, başını ona çevirdi. 'Ne diyor bu? Doğru mu?' dercesine. Cengiz,

"Hadi, hadi uzatma. Arif diyorsa doğrudur," dedi.

Cengiz'in hiç yalan söylemeyeceğini bildiği için,

"Peki, al," dedi.

Bin lirayı sayarak verdi.

Ertesi yılbaşı, yine aynı hikâye yaşandı. Ama bu kez değişik bir versiyonu.

Maz'dan iki bin lira borcunu istedim.

"Geçen yıl ödedik ya," dedi.

"Vermedin lan," deyince Cengiz araya girdi: "Yarısını ödedi," diye.

Mazlum, hiç ödemediğini sandığı borcunun yarısını ödediğini duyunca çıkarıp bir binlik daha bastırdı. Bana bin lira kazık attığını sandığı için kıs kıs gülüyordu.

Bu olayı beş yıl devam ettirdim. Her yıl alacağımı beş yüz lira artırarak. Beşinci yılın sonunda Cengiz su koyverdi.

"Yok böyle bir borcun," dedi. "Beş yıldır senden para alıp duruyor. Sen de tifolusun ya, unutkansın tabii."

Birden bozuldu Mazlum.

"Hastir lan," dedi. "Yani şimdi sen benden beş yıldır böyle borcum olmayan para mı alıyorsun?"

"Evet, ne olmuş?" dedim. "Alıp da cebimize mi atıyoruz? İşte hesaplar," deyip, cüzdanımdaki harcama listelerini çıkardım.

"Hadi yaa, ulan ben gerçekten tifo geçirmişim," dedi.

Bu olayı hâlâ anlatır, güleriz. Para hesabı bilmez aslında.

Mazlum'un unutkanlığı var da patavatsızlığı yok mu?

İşte size bir öykü daha:

Sarsmayın gecelerinden biri. O gün de Emel Sayın'ın doğum günü. Tanju Okan sahnede coşmuş.

Her akşam votka, rakı ve şarap.
İçtikçe delirir, insan olur harap.
Ne olursun kurtar beni bundan yarab.

O güzel sesiyle okuyor o güzel şarkısını. Birden Mazlum geliyor. Yalnız. Eser yok yanında. Yanımda boş bir sandalye var. İşaret ediyorum. Gelip oraya oturuyor. Bana dönüp,

"Zaliha nerede?" diye soruyor. Aslında oturduğu sandalye Zaliha'nın sandalyesi. Karşımızdaki adam Zaliha'yı gösteriyor. Mazlum, Zaliha'ya bakıyor. Sonra bana dönüp güya yavaş sesle,

"Ne kadar rüküş bu kız," diyor.

Şarkıcı Zaliha'nın adıma imzaladığı fotoğrafı. 'Sarmayın Geceleri'nin güzel şarkıcısı.

Mazlum'un yanında oturan yaşlı kadın,

Mazlum'a dönüyor: "O benim kızım," diyor, "rüküş müküş değil."

Mazlum kıpkırmızı. Söylediğine söyleyeceğine pişman. Sesi çıkmıyor. Birden neşesi dağılan Mazlum'a acıyan karşımızdaki yaşlı adam lafa giriyor:

"Üzülme oğlum, üzülme. Ben de babasıyım, ama sen haklısın. Kızım rüküştür."

Sonra Mazlum, bana,

"Ben gidiyorum," diyor.

"Nereye?" demeye kalmadan Mazlum masadan kalkıyor. Tam o sırada Zaliha gelip Mazlum'un nereye gittiğini soruyor. Kısaca anlatıyorum. Zaliha koşup merdivenlerde yakalıyor Mazlum'u. Koluna girip getiriyor. Bu kez karşımdaki sandalyede oturan şarkıcı Esra'nın yerini gösteriyorum. Gelip oturuyor. Hemen içkisini söylüyorum. Patavatsızlığına gülüyoruz. Gece devam ediyor.

Unutkanlık ve tifo üzerine Mazlum'u anlatıyoruz da, kendimizi niye anlatmıyoruz yani? Biraz haksızlık oluyor hani. İlk 'Günay'da, bir gece sonrası, Mazlum'la eve gideceğiz. O gün Mazlum'da araba yok. Bende var. "Birlikte gidelim," diyorum.

"Olur," diyor Mazlum.

Dışarı çıkıyoruz. Kapıdaki kâhyalara arabayı getirmelerini söylüyorum.

"Yok abi," diyor kâhya. "Siz arabasız geldiniz."

"Lan oğlum, çıldırtma beni," diyorum. "Ben buraya kendi arabamla geldim."

"Vallahi arabasız geldiniz Arif Abi," diyor.

Sinirlenmeye başlıyorum. Kâhya saygılı. Ben iyice delleniyorum. Mazlum koluma girip beni yatıştırmaya çalışıyor. O kadar eminim ki arabayla geldiğime. Birden Mazlum soruyor:

"Sen buraya nereden geldin? Nasıl geldin?"

"Papirüs'ten geldim. Oradaki otoparktan arabayı aldım. Bindim, geldim."

"İyi düşün," diyor Mazlum.

Ben gözlerimi kapatıyorum. İki elimi direksiyon tutar gibi öne uzatıyorum. Gözlerim kapalı. Ellerim direksiyonda gibi konuşuyorum:

"İşte otoparktan çıkıyorum. İniyorum Ağa Hamamı'na. Oradan yukarı çıkıyorum. Sıraselviler'e doğru dönüyorum. Taksim'e geliyorum. Doğru gidiyorum. Harbiye, Nişantaşı, Osmanbey. Osmanbey'den sola, tekrar Harbiye'ye doğru dönüyorum."

Elimle dönüş hareketini tamamlıyorum. Hâlâ gözlerim kapalı. Günay'ın önü kalabalık. Sürüyorum. Sağdaki ilk sokağa bakıyormuş gibi yapıyorum. Sokakta boş yer var. Sağa dönüyorum. Arabayı park edip Günay'a yürüyerek geliyorum. Birden gözlerimi açıyorum.

"Tamam Mazlum. Araba sağdaki sokağın içinde. Gidelim," diyorum.

"Kâhyaya söyleyelim arabanın sokak içinde olduğunu," diyor.

"Boş ver şimdi. Yarın söylerim ben."

Utancımdan kâhyaya durumu anlatmadan, sokağa doğru gidiyoruz. Bakıyoruz araba orada. Park edilmiş halde duruyor.

"Ben de bunu herkese anlatmam mı?" diyor Mazlum.

"Anlatırsan anlat. Ne olmuş? Birden film koptu işte. O kadar," diyorum.

Binip evin yolunu tutuyoruz. Kazasız, belasız. 'Her zaman papaz pilav yemez' derler ya, bizimkisi o hesap.

Bir gün, öğleyin başlayan bir Çiçek Pasajı muhabbetini Kulis, Papirüs derken Ziya'da noktalıyoruz Mazlum'la. Ziya'nın alt barı daha açılmamış. Üst barda, dostlarla devam ediyoruz alkole. Bir ara bakıyorum, artık kaldıramayacağım.

"Hadi, evlerimize gidelim," diyorum Mazlum'a.

O sırada, Mehmet Üstünkaya ile Nazan Şoray'ın restoran bölümüne girdiğini görüyoruz.

"Gidip Üstün'e bir merhaba diyelim. Oradan gideriz,"

diyor Mazlum.

"Sen git. Ben gelmem. Ona küsüm," diyorum.

"Niye? Bir şey mi oldu aranızda?"

"Yok canım. Geçenlerde bir iş için aradım. Sekreteri tekrar bana döneceğini söyledi. Sonra aramadı. Üstelik benimle ilgili değildi. Onunla ilgili bir iş için. O günden beri de aramıyorum."

"Yani Üstün'ün bu işten haberi yok, öyle mi?" dedi.

"Bilmem. Neyse sen git. On dakika sonra çıkarız," diyorum.

Mazlum, Üstün'ün masasına gidiyor. Ben önümdeki viskiyi on dakika içinde bitirip basamaklardan inerken, Mazlum'a 'hadi gidelim' işareti yapıp yürümeyi sürdürüyorum. Birden arkamdan Üstün'ün sesi:

"Arif, nereye? Gel, seni bekliyoruz," diyor.

Ben hiç oralı olmadan yürümeye devam ediyorum. Üstün koşarak gelip koluma giriyor, zorla masaya götürüyor. Mazlum o ara anlatmış olmalı ki, özürler diliyor. Çeke çeke masaya oturtuyor beni. Garsonu çağırıyor.

"Bir şişe viski," diyor Üstün.

Nazan'la selamlaşıyoruz. Viskiler geliyor. İçecek halde değilim. 'Hadi, bir kadehten bir şey çıkmaz' diye devam ediyoruz. Bir kadeh, bir kadeh daha derken şişe bitmiş. Saat gecenin ikisi olmuş. Ziya'dan çıkıyoruz. İkimizin arabası da yandaki otoparkta. Araba kullanacak halde olmadığımın farkındayım. Ama arabayı orada bırakmak gibi bir düşünce gelmiyor aklıma. Mazlum'un da öyle.

"Peş peşe gidelim. Ben önden gideyim. Sen arkadan gel," diyorum.

"Olur," diyor Mazlum. "Ben seni arada bir selektör yaparak uyarırım."

Arabalara biniyoruz. Ortaköy, Ulus derken şimdiki Akmerkez'in karşısından Akatlar'a dönüyorum. Mazlum söylediği gibi yapıyor. Arada bir selektör yaparak beni uyarmaya çalışıyor. Allahtan, sarhoş olduğumu fark ettiğimden, yirmi kilometreden fazla hız yapmıyorum. Akatlar'dan yokuş aşağı iniyoruz. Şimdiki Beşiktaş Kültür Mer-

kezi'nin olduğu yerin tam orada su ızgaraları var. İçimin geçtiğini fark etmiyorum. Su ızgaralarına gelince arabanın ani iniş çıkışlarından kendime geliyorum. Geliyorum gelmesine ama o anda sağda park etmiş ilk arabanın yan arkasına bindiriyorum. Allahtan yavaş gitmiş olmamdan dolayı bende bir şey yok. Öbür araba biraz hasarlı. Arabanın kontağını kapatıyorum. Aynı anda bir polis arabası bitiyor yanımda. Tıpkı Amerikan filmlerindeki gibi. Suçüstü beni alıp Etiler Karakolu'na götürüyorlar. Mazlum da geliyor benimle.

Polisler alkol muayenesine gitmem gerektiğini söylüyorlar. Ben ısrarla, "Zaten alkollüyüm. Ne gerek var?" diye tutturuyorum.

Uyumak istiyorum. Başka bir şey düşündüğüm yok. Mazlum ısrarla bırakılmamızı istiyor. Polisler kıyakçılık yapıp saat sekizde karakolda olmam kaydıyla bırakıyorlar beni. Eve geldiğimde herkes uyuyor. Salondaki kanepeye, telefonun yanına, olduğum gibi yatıp uyuyorum. Saat beş olmuş. Üç saat sonra telefonun çalmasıyla uyanıyorum. Elimi, yüzümü yıkayıp hemen karakola gidiyorum. Hâlâ başım çatlıyor gibi. Karakol polisleri nöbet değiştirmişler. Yenileri sorgulamaya alıyorlar beni. Arabasına vurduğum adam da orada. Kaynanasına gelmiş. İlaç şirketinin arabasıyla. Bana "Geçmiş olsun," diyorlar.

"Sağ olun," diyorum.

Polisler olayın nasıl olduğunu soruyorlar. Bir yalan uyduruyorum ânında:

"İşime giderken, birden bir çocuk fırladı önüme. Ona çarpmamak için arabaya vurdum," diyorum.

İfademi böyle kabulleniyorlar. Nasıl olsa tazminatını ödeyeceğiz. Araba sahipleri beni bırakıp gidiyorlar.

Polis,

"Şimdi alkol muayenesine gidip rapor alacaksınız. Sizi bir polisle göndereceğiz," diyor.

Polise gerek olmadığını, kendim gidip muayene olabileceğimi söylüyorum. "Peki, olur," diyorlar. Belgeyi elime veriyorlar. Bir taksiye atlayıp Cerrahpaşa Hastanesi'ne

gidiyorum hemen. Dürüstüz ya. Polis bize güvenmiş ya. Üç kâğıtçılık yapmak aklıma gelmiyor. Oysa akşamüstü gitsem raporu almaya alkolsüz çıkabilirim. 'Bilinci yerinde ama alkollü' raporunu alıp karakola götürüyorum. Suçüstü Mahkemesi'ne çıkıp para cezasını yiyorum. Sonra da mümkün olduğunca alkollü araba kullanmamaya çalışıyorum.

Şimdilerde ise alkollü isem hiç direksiyona oturmuyorum. Can tatlı olmaya başladı galiba.

Bu da benim alkollü kaza hikâyem. Mazlum'unkini anlatmayacağız. Belki sonra.

Bizim Uzun Cengiz sonunda araba sahibi oldu. Bizler de gece gezmelerinde taksi parasından kurtulduk. Artık bir Renault arabamız var. Yerli değil. İthal. Cengiz, Mekteb-i Sultani'den ya. Ne de olsa Fransız kültürüyle büyümüş. Başka araba kullanmaz. Galatasaray'da okuyanların Fransa hayranlığı buradan geliyor. Neyse, bizim Cengiz daha araba kullanmasını pek bilmiyor. Ehliyetinin olup olmadığını anımsamıyorum ama, o ilk günü çok iyi anımsıyorum.

Direksiyona geçtiği ilk gününün gecesinde, yine her zamanki gibi yenilmiş, içilmiş. Son durak Lale İşkembecisi. O iş de tamam. Sabah saatin altısı olmuş. Ortalık aydınlanmış. Evlerimize gidiyoruz. Hem de Uzun Cengiz'in arabasıyla. Ben Harbiye'de oturuyorum. Kâmuran Bomonti'de; Bomonti Palas'ta. Belli bir hızla gidiyoruz. 30-40 kilometre hızla. Harbiye'ye yaklaştığımızda Cengiz'e,

"Burada dur da, ben ineyim," diyorum.

Cengiz pürdikkat önüne bakıyor. Gayet ciddi,

"Durursam kalkamam. Yavaşlayayım, sen atla," diyor.

"Manyak mısın lan? Giden arabadan atlanır mı?"

"Atlanır, atlanır. Hiç mi tramvaydan atlamadın oğlum? İşte onun gibi. Ben iyice yavaşladığımda, kapıyı aç. Bir elinle kapıyı, bir elinle arabayı tut. Sonra iki elini birden bırakırken kendini de geriye doğru bırak."

Ben de Cengiz'in dediği gibi, kapıyı açtım. Bir elimle

kapıyı tuttum, bir elimle arabayı. Tabii o ara bir ayağım da arabada, bir ayağım dışarıda. Ayaktayım. Bırakıverdim ellerimi. Aslanlar gibi bitirdim işi. Benim işim tamam da, Kâmuran bu işleri tövbe beceremez. Onun için Bomonti Palas'a geldiklerinde arabanın muhakkak durması gerek. Nitekim durmuş durmasına da. Evden iki yüz metre ileri-deki yokuşun başında. Sonra da arabayı çalıştırıp tekrar gidemediği için, o gece Kâmuran'da yatmak zorunda kalmış Uzun Cengiz.

Âlem adamdır bu bizim Cengiz. Esprilidir. Akıllıdır. Candır. İşinde de gayet ciddidir. Laçka gibi görünür ama siz bakmayın ona. Biraz birlikte çalışırsanız ne mal olduğunu görürsünüz. Aslında çıkardığı gazete öyle pek ciddiye alınacak gibi bir şey değil. Adı üstünde. *'OKEY* – Boş vermişlerin gazetesi' diye yazıyor başlığın altında. Anlayın gerisini. Ben de o gazeteye fotoroman yapıyorum. Bugünkü reklamcıların deyişiyle: hedef kitlemiz, tamirci çırakları, kahveler, berberler, işsiz güçsüz yeniyetme delikanlılar. Biraz mizah, biraz gırgır, biraz uydurma magazin ağırlıklı günlük bir gazete. Fiyatı da öbürlerine göre ucuz. Dört sayfalık bu gazetenin hemen her şeyini Cengiz tek başına yapıyor. Yazılarını kendi yazıyor. Başlıklarını kendi atıyor. Hatta öyle ki, daha önceleri Kervansaray'da striptiz yapan bir sevgilim vardı. İlişkimiz bitmişti. Cengiz de bu ilişkiye tanık. Kızla birlikte çok içmişliğimiz var. Bir gün, bir baktım üçüncü sayfada göbekten verilmiş o kızın kocaman bir resmi. Resmin üstünde kocaman da bir başlık: 'Beni Arif mahvetti'. Anlayacağınız bu muhabbette bir gazete.

İşte bu gazetenin bir sayfaya yakın yerinde bizim çektiğimiz fotoroman yayınlanıyor. Fotoromanların içeriği ve görselliği de gazetemizin hedef kitlesine göre. Biraz çıplak. Biraz açık saçık. Biraz erotik. Ama konusu ve dramatik yapısı çok sağlam hikâyeler. Çünkü, Cengiz'in en titizlendiği konu hikâyelerin sağlamlığıydı. Bu yüzden kan kustururdu bana. Birlikte yazardık senaryoyu. Yine de her fotoroman için, müstehcenlikten muhakkak bir dava açılırdı. Fakat bu davalar bize yansıtılmazdı. Çünkü gazete-

nin bir dolu avukatı vardı bu işler için. Hatta, o sıralar öyle rivayet edilir ki, sözde basın savcısı talimat vermiş:

"*Okey* gazetesi için her gün bir dava açılsın."

"Aman efendim," demiş yardımcıları, "gazeteyi görmeden dava açılır mı?"

"Siz açın," demiş savcı. "Nasıl olsa onda dava açılacak bir sebep bulunur."

Gerçekten de hemen hemen her gün bir dava açılırdı. Tabii bu davaların tamamına yakını yazı işleri müdürü bizim Uzun Cengiz aleyhine.

Bu arada bizim aleyhimize de açılmış üç-beş dava varmış. Bir gün hâkim, bizim avukatlara,

"Getirin şu adamı, bir göreyim," demiş.

Avukat bana geldi:

"Arif Bey, artık kurtuluş yok. Hâkim sizin muhakkak mahkemeye gelmenizi istiyor. Yoksa polis marifetiyle getirtecek!"

"Olur. Gelirim," dedim.

Söylenen günde çıktım hâkimin karşısına. Gözlüklü, orta boylu bir adam. Pürdikkat bana bakıyor. Önce isim tespiti yapıldı. Ardından,

"Nerelisin sen?" dedi, altını çizerek.

"Osmaniyeliyim," dedim.

Gözlüğünün üstünden, gözlerini kısarak bakıyordu bana. Tanıdık birisine mi benzetiyordu acaba? Bu bakışlar kötü bakışlar değildi. Korkularım dağıldı. Biraz rahatlar gibi oldum. Sonra düşündüğü şeyden emin olmak için,

"Keskinerlerden misin?" diye sordu.

"Evet efendim," dedim, tanınmış olmanın keyfiyle. 'Yırttık' diye geçirdim içimden.

Birden sinirlenmiş bir halde,

"Utanmıyor musun böyle müstehcen fotoromanlar yapmaya?" diye kükredi.

Kıpkırmızı olmuştum, utancımdan. Başımı öne eğdim. O hâlâ konuşmasını sürdürüyordu:

"Koskoca ailenin ismini lekelediğinin farkında değil misin?"

Anlaşılan hâkim bizim aileyi iyi tanıyordu. Osmaniye'de hâkimlik yapmış olmalıydı. O anda sanki ailemin bir büyüğünden zılgıt yiyormuşum gibi geldi bana. Birden kendimi toparlayarak savunmaya geçtim:

"Ben müstehcen bir şey yapmıyorum ki efendim."

Elindeki gazeteleri gözüme sokarcasına gösteriyor. Benimle alay ediyordu.

"Bunlar sizce müstehcen değil mi?"

"Değil efendim," dedim. "Bunlar erotik fotoğraflar."

"Nasıl oluyormuş o? Erotikle müstehcen arasında ne fark varmış?"

"Erotik aşkla ilgili olan. Aşka dair. Aşkı anlatan. Biraz da cinsellikle ilgisi olan demektir. Müstehcenlik ise edebe, ahlaka, toplum göreneklerine ters olma durumudur. Erotiklikte estetiklik ve güzellik ön plandadır. Müstehcenlikte ise açık saçıklık."

"Fotoğraflarda bunu nasıl ayırıyorsunuz peki?"

"Efendim, her fotoroman için bin kadar fotoğraf çekiyoruz. Sonra bunların içinden yüz elli kadarını sayfaya koyuyoruz. Bunları seçerken de bu ölçüt içinde ayrım yapıyoruz. Yani müstehcenle erotik fotoğrafları birbirinden ayırıyoruz."

"Peki, peki, anladım. Fazla uzatma. Erotik ya da müstehcen. Bu defalık affediyorum. Ama bir daha buraya bu yüzden gelirsen, bilmiş ol, içeri atarım seni," dedi.

"Teşekkür ederim efendim," diyerek çıkmıştım mahkemeden.

Yani bu tür fotoroman işinin tatlı yanları olduğu gibi, böyle insanı küçültücü yanları da vardı.

Okey dışında *Saklambaç*'a ve *Seksek*'e yaptığım fotoromanlarda böyle derdim hiç olmadı. *Okey* o yüzden özeldi zaten.

Kitabın başından beri bir yerlerde hep karşımıza çıkan bir isim var. Sema. Evet... O günlerin büyük aşkı.

Aslında her aşkım büyüktür benim. Olmadı, kendim büyütürüm. Aşk, zaten kendimizce büyüttüğümüz sevgi

yoğunluğu değil midir? Yoksa, bir istek, bir arzu, bir hoşlanmada kalır. Üç yatak sonrası bitmez mi?

İki yıldır süren arkadaşlığımızı evlilikle noktalamaya karar verdik. Sema mankenlik yapıyordu. İşleri fena değildi. Ben de fotoroman işinden para kazanıyordum. Film işini bırakmıştım. Nişantaşı Kodaman Sokak'ta iki oda ve salon salomanjeli bir daire tuttum. Bir gün ablam ve eniştemi alarak Sema'yı istemeye gittik. Karşıya. Ailesi zaten ilişkimizi biliyordu. Fazla nazlanmadılar. Kız evinde yaptığımız aile içi bir düğünle işi bitirdik. Nikâh işini birinci kitapta anlatmıştım. Hazır yeri gelmişken olduğu gibi buraya da aktarıyorum:

Yılmaz Güney 1974 yılının 20 Mayısı'nda, genel aftan yararlanarak hapisten çıktı. İki seneyi aşkın bir süre yine hapiste kalmıştı. Yılmaz'ı almak için ben, kardeşim Apo, işletmeci Nami Dilbaz ile Ümit, *Saklambaç*'tan Sahir Özbek ve bir fotoğrafçıyla birlikte Selimiye'ye gitmiştik. Fatoş ve oğlu Yılmaz da oradaydı. O yine en güzel gülüşüyle bizlere sarıldı. Mutluydu. Hep birlikteki Levent'teki eve gittik. Geçmiş olsunlardan sonra Nami'nin "Yahu, viski yok mu? Bugünü kutlayalım!" demesi üzerine bir şişe Johnny Walker geldi. Bardaklar doldurudu. Bir bardak da Yılmaz'a uzattı Nami.

"Hayır," dedi Yılmaz. "Ben içmiyorum. Hapishanede öyle bir karar aldım. Bundan böyle içki yok."

Bizler birkaç bardak viski içtik. Oradan, buradan, sinemanın durumundan konuşuldu. Yeni projelerinden söz etti Yılmaz. Hemen filme başlayacaktı. Senaryosu hazırdı. Yılmaz'ın hapisten içki içmeme kararı dışında, başka kararlarla da çıktığını fark ettim. Artık Nami Dilbaz türü yapımcılarla film yapmak istemediğini anlatmaya çalışıyordu. Küçük Yılmaz kucağındaydı. Daha çok onunla ilgileniyordu. İkide bir yüreğine bastırıyordu onu. Nasıl da mutluydu. Konu komşu geliyor, 'geçmiş olsun' deyip gidiyordu. Daha fazla kalmanın gereği yoktu. Laf arasında,

"Yarın evleniyorum," dedim.

"Ne? Evleniyor musun? Kiminle?"

Sema ile nikâhımızdan sonra gittiğimiz Yılmaz Güney'in evinde Fatoş, Yılmaz, Sema ve ben.

"Bir mankenle. Tanımazsın," dedim.

"O halde yarın nikâhtayız," dedi.

"Yok," dedim. "Sen gelme. Basın masın, tatsız bir olay olsun istemiyorum. Ama söz. Nikâhtan çıkar çıkmaz gelinle sana geleceğim."

"Tamam, bekliyoruz," dedi.

Nikâh Tünel'de Beyoğlu Evlendirme Dairesi'nde saat 11.30'daydı. İki yıldır çılgınlar gibi âşık olduğum Sema ile sonunda evlenecektim. Evlendirme dairesine vardığımızda bütün dostları eksiksiz orada buldum. Çiçekler, çiçekler... Yollara kadar taşmıştı çiçekler. Ne de olsa adımız Çiçek Arif'e çıkmıştı. Eski Komünist Arif adı giderek çiçekleşiyordu. Nikâh şahidim Kâmuran'dı. Fakat ortalıkta görünmüyordu. Ortağı Yılmaz Soysal,

"Bu gene bir yerlerde sızmış kalmıştır," diyordu.

Bu kez de 'Acaba başına bir şey mi geldi?' kaygısına kapılmıştık. Bizi nikâh masasına çağırırlarken, benim sevgili arkadaşım sokağın başında göründü. Badi badi yürüyerek geliyordu. Yüzü yara bere içindeydi. Gözünün biri mosmordu. Aklımıza gelen başımıza gelmişti.

"Ne oldu?" dedim, merakla.

"Kulüp 12'de dövdüler," dedi. "O aşağılık Ertuğrul'la kavga ettik."

"Neyse acele et. Biliyorsun şahidimsin."

"Yahu, böyle şahitlik nerede görülmüş? Herkesi bize

güldüreceksin."

"Yok, yok. Çok da iyi olur," diyerek koluna girdim.

Kalabalığın arasından nikâh masasına geldik. Coşkulu dostlarla nikâh törenini bitirir bitirmez Kâmuran'a,

"Siz Pasaj'a gidin dostlarla. Ben Sema'yla Yılmaz'a uğrayıp geleceğim," dedim.

Tevfik Yener'in BWM'sine binerek, gelinlikler ve lacivertlerle soluğu Levent'te Yılmaz'ın evinde aldık. Bir süre sohbetten sonra Yılmaz,

"Yemeği evde yiyelim. Sonra gidersiniz," diye ısrar etmeye başladı.

Tevfik ise beni destekliyordu hemen gitmemiz için.

"Arkadaşlar Pasaj'da bekliyor," diyerek ayrıldık.

Çiçek Pasajı'nda Seviç Birahanesi bizim arkadaşlarla dolmuştu. Bütün masalara birer şişe viski ve bakara güller konmuştu. Şarkılı, türkülü müthiş bir eğlencenin içine düşmüştük.

Müjdat Gezen yoldan geçen Mustafa Kandıralı'yı çağırmış, saz da tamam olmuştu. Kâmuran nikâhtan çıkmış, Tünel'den Pasaj'a kadar Safa Önal'la sohbet ederek gelmiş, sonra Çiçek Pazarı'ndaki bütün bakara güllerini satın almış ve masalara dağıtmış. Her masaya da birer şişe viski koydurmuş.

İçkiler, şarkılar derken Yılmaz Soysal yanıma geldi. Bir zarf uzattı. İçinde iki kişilik İzmir'e gidiş-dönüş uçak bileti var.

"Bu ne?" dedim.

"Patrondan," dedi. "Efes Oteli'nde yeriniz ayrıldı. Çetin sizi İzmir'de havaalanından alıp otele götürecek."

Hiçbir şeye hazırlıklı değildik. Bizim için sürprizdi. Yine iş bizim Tefo'nun başına kalmıştı. Onun BWM'siyle apar topar, uçağa zor yetiştik. Arkadaşları Pasaj'da bırakmıştık. Çetin bizi İzmir Havaalanı'ndan aldı. Doğru Efes Oteli. Suit bir daire. Masada viski, meyve. Çetin, ben, Sema, gazeteci Cevher ve Ergun yeniden içmeye başladık.

Sema'ya otelden bir şeyler aldık giymesi için. Üç gün sonra biraz da kavga ederek döndük ilk balayımızdan.

Yılmaz Güney'in evinden Çiçek pasajı'na gelmişiz. Çevrede tüm dostlar: Kayhan Türkçü, Oğuz Abi, Sema, Selman, Safa Önal...

İkinci balayını, İstanbul'a dönüşte, Selmanların Vaniköy'deki yalısında yaşadık. Ama bu kez de Sema'nın dişi tuttu. 'Gece yarısı yalıdan apar topar dişçiye, oradan da eve,' diye yazmışım *Çiçek Gibi* adlı kitabımda.

Anlayacağınız, evliliğimizin daha ilk günlerinde başlayan diş ağrısı daha sonra başka ağrıları da yanında getirdi. Evlilik öncesi sohbetlerde, arkadaşlarımla çok iyi olan, hatta Kâmuran için evin bir odasını her zaman hazır tutacağımızı söyleyen Sema, evlilikten sonra arkadaşlarımla ilişkilerimi gözden geçirmem gerektiğini söylüyordu. Her akşam saat altıda evde olmamdan söz ediyordu. Hiç böylesi işlere gelemezdim aslında. Ama inat olsun diye bir süre böyle sürdürdüm eve gelişlerimi. İşten çıkışta, evin sokağına geliyor, arabada saatin altı olmasını bekliyordum. Tam altıda kapının zilini çalıyordum. Üç, beş derken Sema da bu isteğinin doğru olmadığını fark etti de sekize kadar zaman kazanmış oldum. Yoksa akşam içkilerinden yoksun kalacaktım.

Bizim evliliğimizden sonra, Uzun Cengiz'i de nişanladık. Onu bir nişan kesmez. Bu yüzden iki nişan yaptık. Önce bizim evde, sonra Sevinçlerin evinde. O yılın sonunda da Steak House'da güzel bir düğünle evlendirdik.

Bu arada Yalman'ı da nişanladık. Bu işlere en çok sevinen de Mazlum'la Eser oldu tabii. Benimle birlikte iki kişinin daha başı bağlanmıştı nasıl olsa.

Evlilik onlarda iyi yürüdü ama, bizde öyle olmadı. Sema iyi bir insandı. Mazlumlar, Cengizler, Yalmanlar, Tuncalar, Cumhurlar bize geliyor, onlara güzel yemekler hazırlamaktan mutlu oluyordu. Ya da biz onlara gidiyorduk.

Benim tersime Sema içki sevmezdi. O, hiperaktif bir kadındı. Sadece evlilik ve mankenlik ona yetmiyordu. Hayata karşı daha ihtiraslıydı. Büyük işler yapmak istiyordu.

Bir gün, Suadiye'de bir dükkân kiraladığından söz etti. Butik açacaktı. Benim tüm karşı çıkmalarıma rağmen buradan para kazanabileceğini söylüyordu. Kendisi pek durmayacaktı butikte. Özden bakacaktı oraya. Özden onun canciğer kız arkadaşıydı.

Sema ile evlilik günlerimizden bir fotoğraf. Stüdyo Yaşar'ın armağanı.

Cengiz'lerin nişanında Sevinç'lerdeyiz.
Cengiz Alpman, ben ve Sema

Suadiye'yi istemiyordum. Çünkü Kadıköy'ü sevmiyordum. Biraz da Sema'yı Suadiye'nin gençlerinden kıskanıyordum sanırım. Bu kıskançlık olayı ikimiz için de geçerli bir şeydi. Ben onu nasıl kıskanıyorsam, o beni daha fazla kıskanır olmuştu. Öyle ki, fotoroman çektiğim günlerin akşamları, filmin kontaklarını alır eve getirirdim. Önce o kontaklardan bir sıralama yapar, sonra onları tek tek A4 kâğıda yapıştırırdım. Sonra da sayfaya göre mizanpajını yapar, balonlarını yazardım. Büyük yemek masası üzerine serdiğim kontakları seçerken, gelir arkamda dururdu. Fotoğraflara bakardı. Daha ilk dakikada,

"Bu orospuyu nereden buldun?" demeye başlardı.

Ben kadınların gazete tarafından seçildiğini ne kadar söylersem söyleyeyim, o bildiğini okur, söz düellosu başlamış olurdu.

Günler bu minval üzerine geçmeye başlamıştı. Özünde çok mutluyduk. Ne var ki kişiliklerimiz ve işlerimiz birbirinden farklıydı. İkisi de kıskanmaya çok yatkın işlerdi. Suadiye'deki işler umulduğu gibi olmadı. Yine de iki-üç yıl sürdü.

Bir defasında onu alıp Osmaniye'ye götürdüm. Ailem, annem, babam onu çok sevmişlerdi. Fakat bizim aramızdaki tartışmalar hiç bitmiyordu. Sonradan öğrendiğime göre Osmaniye'ye gidişimiz sırasında hamileymiş. Dönüşte ba-

na kızgınlığından aldırmış çocuğumuzu.

İş yapma hırsı tükenmiyordu. Butik işi pek iyi gitmiyordu. Varsın iyi gitmesindi. Bu kez Nişantaşı'nda bir atölye açtı. Çizimlerini ve kesimini kendi yapıyor, butiklere mal üretiyordu. Özden yine yanındaydı.

Merhaba dediğim her kadınla kendisini aldattığımı sanıyordu. Oysa birlikte olduğumuz beş yıl içinde hiç ihanetim olmamıştı. Buna rağmen, onun bu güvensizliği çileden çıkarıyordu beni.

Evlenmemizden bir yıl sonra, 1975'in 30 Ocak'ında Kâmuran'ı Marmara'ya düşen uçakta yitirmiştik. Bu bana çok koymuştu. Kâmuran'ın sakallı olmasından dolayı, onun adına beş yıl sakallarımı kesmeme kararı almıştım. Sonra da hiç kesmedim. O günden bu yana geçen 28 yılda bir defa kestirdim sakalımı. O da, sonraki evliliğe giderken. Yalnız üç gün için.

Şimdi herkes beni sakalımla tanır.

1978'de boşanıncaya kadar bu ilişki böylece devam etti. Sonunda evlilik çekilmez olunca, boşanmaya karar verdik.

Biz ayrıldıktan sonra o, işlerini geliştirdi. Küçücük atölyesini fabrikaya çevirdi. Zengin bir iş kadını oldu; sosyal yönü ağır basan bir iş kadını. PKK olaylarının en civ-

Sevgili Kâmuran'ın kızı Fulya Terim, ben ve Hümeyra ile birlikte Kâmuran'ı anma gününde.

civli zamanında Şırnak'ta atölyeler açtı. Şırnaklı yirmi beş genç kızı getirip İstanbul'da eğitti. Onlara bilgisayar öğretti. Hepsine dokuma tezgâhları alıp onlara iş olanakları yarattı. Dokudukları kilimleri, halıları onlar adına pazarladı. Bir de otel yaptırdı Şırnak'a. Fenerbahçe yönetim kuruluna seçilen ilk kadın yönetici oldu. Spor vakfını kurdu. Ona her zaman gazete sayfalarında, TV'lerde rastlamak mümkün. En son Irak-ABD savaşına canlı kalkan olacağını duydum TV'lerde. O, artık halka mal olmuş bir kadın olarak hayatını sürdürüyor. İyi insandır. Sert görüntüsünün ardında mangal gibi bir yürek yatar. Şimdilerde iyi birer dost olarak sürüyor ilişkimiz. Uzun aralıklarla da olsa birbirimizi arar, konuşuruz.

Buraya bir nokta koyarak birazcık geriye dönmek istiyorum. Yetmiş beşlere. Sinemacılığa doğru.

Bir gün ofiste çalışıyorum. Telefon çaldı. Baktım bizim İzzet Yılmaz. İzzet, Erman Film'in eski işletme müdürü. Erman'dan ayrıldıktan sonra, Antakyalı sinemacı Arif Dökmeci'yle birlikte Adana'da bir işletme firması kurmuştu. Barış Film İşletmesi. Bu işletme, güneyde ve güneydoğudaki bütün şehirlerde Türk filmlerini gösterme işini yapıyordu. Ayrıca, işletmelerin asli görevi yerli film yapımlarına destek olmak, onlara finans sağlamaktı.

İzzet iyi bir dosttu. Kibar adamdı. İnce zevklerin insanıydı. Ayrıca çok iyi bir işletmeciydi. Zamanla bir dolu ailesel sorunları oldu. İçkiyi zaten çok severdi. Giderek alkolik oldu. Ve alkolden de öldü. Toprağı bol olsun.

İşte bu bizim İzzet, telefonda beni yemeğe davet ediyordu. Öğle yemeği için Kulis'te randevulaştık. Yemeğe Tanju Gürsu da katıldı. Üç arkadaş bol alkollü bir öğle yemeği faslına oturduk. Konu tamamen sinemaydı. Sinemanın sorunlarıydı. Ama asıl sorun İzzet'in işiydi. Antakyalı sinemacı Arif Ağa'yla kurdukları Barış Film İşletmesi iyi çalışıyordu. Kısa zamanda Adana'nın iyi işletmelerinden biri olmuştu. Olmuştu diyorum. Çünkü olmak zorundaydı. İzzet, zeki, zeki olduğu kadar iddialı, kendine çok

güvenen bir arkadaşımızdı. Bir sorunu vardı: Kardeşim Apo'nun firmasını kendine bağlamak istiyordu; yani Umut Film'i. Onu alamazsa kendisini başarılı saymıyordu. Bu yüzden de benden yardım istiyordu.

Apo, firmasını kurduğu günden beri Adana bölgesinde Nami Dilbaz, Üveyz Molu ve Mahmut Karamaz üçlü ortaklığının firması olan Başak Film'le çalışıyordu. Çalışıyordu çalışmasına ama, Apo'ya da kan kusturuyorlardı. Sözümona, Apo'ya destek oluyorlardı. İzzet'in, Umut Film firmasını istemesinin altında başka şeyler yatıyordu. Ona göre Umut Film'i alırsa Adana'nın en güçlü işletmesi olan Başak Film'i içten yıkmış olacaktı. Hedefi buydu. Açık açık söylüyordu bunu.

"Bu ara ne yapıyor Apo gardaş?" dedi.

"Yeni bir filmin hazırlıkları içinde."

"Kimler oynuyor peki?"

"Sermet Serdengeçti ile Arzu Okay."

"Adana bölgesini kaça verdi?"

"Onu hiç sorma."

Tam can damarıma basmıştı. Bu yüzden Apo'yla uzun uzun tartışmıştık.

"Seni kullanıyorlar," demiştim. "Bu paralara film yapılmaz," demiştim.

Ama Apo ne yapsındı? Başka alternatif de yoktu herhalde. Ya cesaret edemiyor ya da onları kırmaktan korkuyordu.

"Seksen bin lira verdiler. Onun da tamamı senet," dedim. "Senetleri kırdırdıktan sonra altmış bin lira geçer eline. Bununla film mi yapılır Allah aşkına?"

"Peki," dedi İzzet. "Gel Arif Abi, seninle bir anlaşma yapalım. Ben yüz elli bin lira peşin vereceğim. İlk filmi bana yapın. İşte Ağam, sana yetmiş beş bin lira avans."

O sırada cebinden çek defterini çıkardı. Yetmiş beş bin liralık bir çek yazdı, uzattı bana.

"Buyur abi. Al bunu Apo'ya ver. İlk filmi benim adıma çekin."

"Olmaz," dedim. "Apo bunu kabul etmez. Başak Film'e

sözü var. O sözünden dönmez."

"İyi ya işte. Benim hatırım için o işi sen halledeceksin. Ayrıca onun için de bir formülüm var. Tamam. Benim filmimde Sermet olmasın. Yine Arzu oynasın. Zaten bir-iki şartım olacak. Şimdi söyleyeceğim onları. Sen şu çeki önce cebine koy. Sonra konuşalım."

Gönülsüzce aldım çeki. Ceketimin iç cebine koydum. Koyarken de,

"Apo'yu ikna etmek çok zor be İzzet," dedim.

"Tamam abi, tamam. Benim filmimde Aydemir Akbaş oynasın. Yine Arzu Okay olsun."

"O da nereden çıktı?" dedim.

"Sen karışma abi. Sen git Aydemir'le anlaş. Gerisini unut."

"Aydemir'in daha hiç başrolü yok ki."

"Olsun. Müşteri onu çok seviyor. Bak işte, Tanju'nun filmi ortada. 'Kâzım'a Ne Lazım'. Filmde başrolü Ali Poyrazoğlu oynuyor. Aydemir yardımcı rolde. Kaç defa seyirciyle birlikte seyrettim. Seyirci, Ali'den çok Aydemir'e gülüyor. Arada bir 'Konuşma lan' diyor. Seyirci gülmekten kırılıyor. Sen boş ver. Bu benim işim. Ben sorumluluğu alıyorum. Parayı da veriyorum. Sana bir şey diyeyim mi abi? Bana kalırsa sen Aydemir'le beş filmlik bir anlaşma yap. Çünkü ilk başrolünden sonra ona güç yetmez. Bak akıllı ol. Size tiyo veriyorum. Ben bu işi iyi bilirim."

"Tamam," dedi Tanju. "Başlama megalomanlığa. Tamam işte. Arif Apo'yla konuşup işi halledecek." Sonra da bana döndü.

"Aydemir'i üç otuz paraya oynatırsınız," dedi.

"Sermet'e sözümüz var. Onu nasıl halledeceğiz peki?" dedim.

"Onu da çekersin," dedi İzzet. Ama ilk film benim. Sonra Namilere Sermet'li filmi çek. Daha sonra çekeceğiniz tüm Aydemir'li filmler de benim. Tamam mı Arif Abi?"

"Benim için tamam da, Apo'yu nasıl halledeceğimi düşünüyorum."

"Sen halledersin," dedi Tanju.

"Hadi, bu anlaşmanın şerefine içelim."

"İçelim bakalım," dedim.

İçki kadehleri tokuştu. Olmamış anlaşmayı kutluyoruz.

"Şimdi de ikinci şartımı söylüyorum. Onu daha söylememiştim."

"Ne şartı lan?" dedi Tanju. "İş tamam işte. Bokunu çıkarma."

"Yok," dedi İzzet. "İkinci şartım var dedim ya."

"Söyle bakalım, o neymiş?"

"O şartım da şu: Çekilecek filmin rejisörlüğünü sen yapacaksın Arif Abi."

"Hoppala," dedim. "Bunu da nereden çıkardın şimdi? Ben ne anlarım film çekmekten?"

"Madem her şeyi yeniliyoruz. Yönetmen de yeni biri olacak. Bak Tanju da film yönetmenliğine soyundu."

"Tanju bin yılın oyuncusu. O kadar deneyimi var. Ben gariban bir fotoroman yönetmeniyim. Dalga mı geçiyorsun ya?"

"Yaparsın be oğlum. Atla deve değil ya. Ben de sana asistanlık yaparım," dedi Tanju.

"Bak Tanju, ben hareketsiz fotoğraflar çekiyorum. Onları yazıyla konuşturuyorum. Hareket yok, bir şey yok. Filmde öyle mi ya? Sahnede trafik var. Ben onu nasıl beceririm?"

"Sen o işi bana bırak. Bütün bunları ben hazırlayacağım. Sen sadece 'Motor' diyeceksin. Daha ne istiyorsun?"

"Hadi ya sen de!" dedim.

"Bir dakika, bir dakika," diyerek sözün arasına girdi İzzet. "Bak Arif Abi, ben sana güveniyorum. Şöyle çevrene bir bak yeter. Kimler film çekiyor? Biliyorsun. Sen akıllı, okuyan, aydın bir abimizsin. Sen istersen en iyisini çekersin. Bundan eminim."

"Valla, bilmem ki," dedim. "Millete alay konusu olmayalım sonra."

"Hadi lan oradan," dedi Tanju. "Göreceksin en iyisini çekeceğiz. Haydi, Arif'in yönetmenliğinin şerefine içiyoruz."

60'lı yılların sonu. Kardeşim Apo ile birlikte bir gazinoda türkü söylüyoruz. Kadeh yine elden eksik olmuyor.

Tekrar kadehler kaldırıldı.

Bu içki sofrası akşamüstüne kadar sürdü. İzzet, delikli taşa su döker gibi içiyordu. Akşamüstü masadan kalktık. Herkes işine. Ben de ofise gittim. Apo birkaç kişiyle sohbet ediyordu. İçeri girdiğimi görünce,

"Yemek nasıl geçti abi?" dedi.

"Çok iyi. Çok iyi. Al sana yetmiş beş bin liralık çek. Bu avans. Öbür yarısı film çekilmeye başladığında ödenecek."

"Ne filmi abi? Biz filmi Başak Film'e sattık. Avansını aldık. Onu nasıl veririz?"

"Onu değil be oğlum. Yeni filmimizde Sermet yok. Aydemir Akbaş var. Yine Arzu oynayacak."

"Mümkün değil," dedi. "Bizim sözümüz var."

"Tamam be oğlum. Ben şimdi halledeceğim. Sen o işi bana bırak. Sen kalk masadan. Benim telefon etmem gerek."

Apo masadan kalktı. Onun yerine ben oturdum. Telefon ahizesini kaldırdım. Uzun bir süre çevir sesi bekledim. Sonra 03'ten Adana Başak Film'i yıldırım olarak bağlamalarını istedim. Normal değil, acele değil, yıldırım. Yıldırım daha çabuk bağlanırdı çünkü. Daha pahalıydı ama. Yarım saat sonra Nami telefonun öbür ucundaydı.

"Merhaba Nami," dedim.

"Ooo, Arif Abi. Ne var ne yok? Hayırdır? Bir şey mi ol-

du?" dedi.

"Evet," dedim. "Boktan bir durum. Bu bizim Sermet Serdengeçti'nin işi çıkmış. Çekim işi bir ay sonraya kaldı. Onun yerine Aydemir Akbaş'ı oynatmak istiyoruz. Ne dersin?"

"Olmaz abiciğim. Aydemir de kim yahu?"

"Biliyorsun işte. Numara yapma. Yılmaz Güney'le oynadı. Tiyatrocu. Ali Poyrazoğlu'yla Kâzım'larda oynadı. İyi oyuncudur."

"Ben anlamam kardeşim. Ben Sermet'li film istiyorum."

"O zaman biraz bekleyeceksin. Sen istemezsen isteme. Ben de başkasına satarım."

'Dan' diye kapattım telefonu. Herkes şaşkınlıkla bana bakıyordu. Apo'ya döndüm,

"Gördün mü? Nami, Aydemir'li filmi istemiyor. Biz önce onu çekiyoruz. Başkasına satıyoruz. Sonra Sermet'li filmi çekip Namilere veriyoruz. Sen şimdi şu çeki al. Tahsil et. Parayı da hesabına yatır. Biz hemen bir hikâye bulmaya çalışalım. Ben gidiyorum Aydemir'le konuşmaya. Bakalım, Papirüs'te mi acaba? Haaa... söylemeyi unutuyordum. Filmin rejisörü de benim. Bana iyi bir asistan bulalım. Tamam mı? Yarın görüşürüz."

Apo'nun şaşkın bakışları arasında çıktım gittim. Papirüs'te müşteriler yeni yeni gelmeye başlamıştı. Bu gittiğim Papirüs ilk Papirüs'tü. Ses Tiyatrosu'nun içindeki. Sonradan yanan Papirüs. Bir masada Feyzi Tuna, Uğur Baydu, Şeref Gedik oturuyordu. O akşam Kâmuran'la da Papirüs'te buluşacaktık. Ertuğrul'a bir masa ayırmasını söyledim. Geçtim Şereflerin masasına oturdum. Heyecanlıydım. Film çekmeye başlayacağımı söyleyip söylememekte kararsızdım. Söylesem dalga geçeceklerini biliyordum. Bu işe girmekle haddimi aşıyordum galiba. Ama ne yapayım ki İzzet beni de pazarlığın içine sokmuştu. Kaçacak yerim yoktu. Bir yandan onlarla sohbet ediyor, bir yandan da kapıya bakıyordum. Acaba Aydemir ne zaman gelecekti?

Daha içerisi kalabalıklaşmadan geldi Aydemir. Doğruca bara yöneldi. Barda da daha kimseler yok. Hemen kalkıp yanına gittim. Ben yanına geldiğimde, Ertuğrul rakısını koymuştu bile önüne. Tam rakısından ilk yudumunu alırken, elimi omzuna koyup,

"N'aber lan Sipsi?" dedim.

"Ooo, sen misin Arif? Nasıl gidiyor fotoroman işleri?" dedi.

"Fotoromanı boş ver. Sana bir teklifim var. Önce bana söyle. Kaç para aldın Tanju'dan, Ali'li filmle ilgili?"

"Bin beş yüz lira."

"Oyunculuk ücreti mi?"

"Ne oyunculuğu yahu! Hem oynadım hem senaryo yazdım hem asistanlık yaptım. Bilirsin Tanju'dan para almak zordur. Arkadaşımız ya. Anlarsın işte."

"Anlıyorum," dedim.

"Peki, sen ne diyordun? Bir iş mi var?"

"Evet. Apo bir filme başlayacak. Öyle, senaryo, asistanlık filan da yok. Üstüne üstlük başrol oynayacaksın."

"Kiminle?"

"Arzu Okay'la. Biz sana iki bin beş yüz lira vereceğiz. Ne dersin?"

"Dalga geçme benimle," dedi.

"Vallahi dalga geçmiyorum. Sen düşün. Kararını bana bildirirsin," dedim. Sonra da yanından ayrılıp geldim, masaya oturdum.

Çok fazla sürmedi. Biraz sonra Aydemir masaya geldi ve bana,

"Arif, bir dakika gelsene," dedi.

Masadan kalktım. Bu kez barda yanına oturdum.

"Söyle," dedim, "teklifi beğenmedin mi?"

"Beğenmez olur muyum lan! Harika."

"Hayır yani, bu teklifi beğenmiyorsan, başka teklif yapacağım sana," dedim.

"Neymiş o?" dedi.

"İstersen seninle beş filmlik bir anlaşma da yapabiliriz."

"Nasıl yani?"

"Nasıl olacak? Basbayağı anlaşma işte. Her filmde de fiyatın artacak."

"Anlat bakayım, nasıl olacak bu iş?"

"Bak Sipsi," dedim. Ben ona hep Sipsi derdim. Gülrizlerin tiyatrosunda oynuyordu. Haldun Taner'in 'Keşanlı Ali Destanı'nda oynadığı rolün adı Sipsi Selim'di. Aydemir'e de çok yakışıyordu bu isim. Ben de çok seviyordum.

"Yarın sabah gel ofise. Apo'yla anlaşmanı yap. İlk film için iki bin beş yüz, ikinci film için beş bin, üçüncü film için yedi bin beş yüz, dördüncü film için on bin, beşinci film için de on beş bin lira alacaksın."

Aydemir sakin sakin dinliyordu. Sakin dinliyordu, çünkü benim bu teklifte ne kadar ciddi olduğumu çözmeye çalışıyordu.

"Sen bu söylediklerinde samimi misin? Benimle maytap geçmiyorsun ya?"

"Amma uzattın lan!" dedim. "Gel yarın sabah. Ben de ofiste olacağım. Sözleşmeni imzala. Avansını al. Tamam mı?"

"Tamam," dedi.

"Haydi eyvallah," diyerek masaya geçtim, oturdum.

Aydemir'le yirmi yıla yakın arkadaşlığımız vardı. Hasta Galatasaraylıydı. Zaten Galatasaray Lisesi'nde okumuştu. Tiyatroda ve filmlerde oynuyordu. Gerçekten iyi oyuncuydu. Karısı Arap Beyhan da arkadaşımızdı. O da tiyatro oyuncusuydu. Zaman içinde çok ayrıldılar. Ama hep barıştılar. Hâlâ da evliler. Hâlâ iyi dostlarımdır.

Ona bu anlaşmayı teklif ederken ben de bir dolu şeyler geçiriyordum aklımdan. Örneğin, Sadri Alışık yavaş yavaş sinemayı bırakıyordu. Onun gariban, ezik, sevgi dolu insan tipini Aydemir'le devam ettirmek düşüncesindeydim. Onu o yere oturtabilirsek, Aydemir'in sırtı yere gelmezdi. Sinema iyi bir oyuncu kazanırdı.

Biraz sonra Kâmuran geldi. Konuştuğumuz gibi, bize ayrılmış masaya geçip oturduk. Çok geçmeden Aydemir de geldi masaya. Kâmuran'ı selamladıktan sonra, kulağıma

Ressam Alaaddin Aksoy, yönetmen Atıf Yılmaz, yönetmen Zeki Ökten, Bülent Kayabaş, Aydemir Akbaş ve ben. Çiçek Bar'da bir sohbet anındayız.

eğilerek,

"Arif, teklifin gerçek mi sahi?" dedi.

"Lan oğlum, amma adamsın yahu! Kaç kez söyledim. Sabah gel. Sözleşmeni imzala. Haa, unutma. Başrol oynadım diye yardımcı rollere itiraz etmek yok. Senin de kıçın kalkmasın sonra."

"Olur mu yahu? Biz gerçek aktörüz. Bizde kelek olmaz."

"Bilmem. Ben söylemiş olayım da."

Biz Kâmuran'la baş başa kaldık.

"Bir şey mi var? Aydemir'le çok sıkı fıkısınız."

"Şayet Aydemir evet derse, başına devlet kuşu kondu demektir. İşletmeciler onunla film yapmamızı istiyorlar. Yarın gelecek, sözleşme imzalayacağız."

"Seninle mi ilgili, yoksa Apo'yla mı?" dedi Kâmuran.

"Yok canım. Şimdilik Apo'ya çalışıyoruz. Sen nasılsın? Saunadan mı?"

"Saunadan. Hadi bir viski söyle de akşama başlayalım."

Hemen Kâmuran'ın viskisini söyledim. İşlerin kötü

gittiğinden yakındı.

"Böyle giderse ne yaparız bilmem," dedi.

"Korkma canım," dedim. "Baktık hiçbir şey yapamıyoruz, kalkıp Osmaniye'ye gideriz. Babamın biraz tarlası var. Çiftlikte bir 'huğ' da biz yaparız. Orada otururuz. Sebzemizi ekeriz. Viski bulamayız belki ama bir şarap parası buluruz herhalde. Boş ver. Gene de kimseye muhtaç olmadan yaşarız," dedim.

"Bunu söylediğin iyi oldu," dedi. "Hiç olmazsa moral verdin bana."

Tam o sırada Demirtaş Ceyhun geldi masaya. O da rakısını söyledi. Üç kişi sohbete daldık. Kâmuran, Demirtaş'a dönerek,

"Yırttık, Demirtaş," dedi.

"Ne yırtması?" dedi Demirtaş.

"Bizim işler bozulunca, Osmaniye'ye gidiyoruz Arif'le. Onların çiftliğine yerleşeceğiz. Sebzemizi kendimiz ekeceğiz. Tavuğumuzu kendimiz yetiştireceğiz. Bir de inek alıp keyfimizi süreceğiz. İçki olarak da şarap olacak yalnız. Doğru mu? Bunların çiftliği var mı? Sen bilirsin."

"Benim bildiğim Arif, Nalbant Hasan'ın oğlu. Çiftlik de nereden çıktı şimdi? Valla ben yeni duydum."

"Beni mi kandırıyorsun?" dedi Kâmuran.

"Valla doğru söylüyorum," dedim.

"Ama bak, Demirtaş hemşehrin değil mi? O söylüyor. Ben söylemiyorum. Çiftlik miftlik yokmuş."

"O bilmez ki," dedim. "Yeminle söylüyorum var."

Bu konuşmalar uzadıkça uzadı. Gülmekten katılıyoruz.

"Vay be. Desene ki son umudumuz da yok oldu. Biz şimdi ne yapacağız? Ver bakalım evladım bir viski daha."

Gecenin sonunda Gar Gazinosu'nda bulduk kendimizi.

Konuştuğumuz gibi, ertesi sabah Aydemir geldi. Sözleşme maddeleri hazırlandı. Oturup daktilo ettim. Apo'yla karşılıklı imzaladılar. Avansını aldı gitti. O gitti

ama biz ne yapacaktık? Senaryoyu nereden bulacaktık? Böyle günlerin cankurtaranı Safa Önal'dı. Hemen onu aradım. Durumu anlattım. Ertesi gün geldiğinde elinde hazır senaryo vardı. Daha önce Sadri Alışık'ın oynadığı bir senaryo.

"Bunda biraz değişiklik yaparız. İstediğin olur," dedi.

Anlattığı hikâye, bizim düşündüklerimize uyuyordu.

Uzatmayalım, on beş gün içinde işe başladık.

O ara, her gece Tanju ile işi nasıl yapacağımızı konuşuyorduk. İş ciddiye binince korkmaya başlamıştım. Tanju kendisine asistanlık yapan Taner Oğuz'u aldı geldi. Taner, güler yüzlü, sevimli bir Laz'dı. Cin gibiydi. Sinemayı biliyordu.

"Sen korkma abi. Hallederiz," diyordu.

Onun rahat, kendinden emin tavrı beni de rahatlatıyordu. Yine de bazı geceler sabahlara kadar uyuyamıyordum. Hiç bilmediğim bir işti.

Çekim yeri, Arif Hanoğlu'nun Bebek'teki köşküydü. Önce oraya gidip gezdim. Çekim yerlerini gördüm.

Çekim sabahı saat beşte köşkün önündeyim. Deniz kenarında, bir aşağı bir yukarı dolaşıyorum. Heyecandan öleceğim.

Saat tam 07.30'da ekip geldi. Işıklar indirildi. Oyuncular ikinci bir minibüsteydiler. Onlar da tamam. Taner'le biraz konuştuktan sonra, işin en zor bölümünden başlamaya karar verdik. Program ona göre ayarlanmıştı. Figürasyon ona göre çağrılmıştı. Taner,

"Ben sahneyi hazırlıyorum. Doğum günü pastasından açılacağız. Işıkları ona göre yaptıracağım," dedi.

"Tamam da Tanju gelmedi henüz."

"O biraz geç gelir abi," dedi. "Ben işi halledeyim. Bakarız."

"Olur," dedim.

Taner'i fazla tanımadığım için işe başlarken muhakkak Tanju da yanımızda olsun istiyordum. Ona güveniyordum. Saat dokuzda her şey tamamlanmıştı. Gittim baktım. Gerçekten her şey tamam. Motor deyip başlayabiliriz. Ama

Tanju yok. Benim gözüm yolda.

"Boş ver Tanju'yu abi," dedi Taner. "Biz motor diyelim. O nasıl olsa gelir."

Böyle böyle saat on bire kadar bekledik. Gittikçe sinirlenmeye başlıyordum. Sonunda Tanju'nun bana üçkâğıt yaptığına karar verdim.

Herkes beni bekliyor. Bir cesaret kameranın yanına geldim.

"Hadi çekelim Taner," dedim. "Önce bir prova görelim."

"Prova," dedi Taner. "Başla."

Işıklar yandı. Prova başladı. Her şey düşündüğümüz gibi. Baktım oluyor.

"Gelmezse gelmesin," dedim.

Sonunda bütün cesaretimi toplayıp "MOTOR!" deyiverdim.

İşte yönetmenliğe böyle başlamıştım.

İçten içe de Tanju'ya küfürler yağdırıyordum. Bir ara onu iyice unuttum. Akşamın sekizi olmuştu. Baktım, Tanju bizim Mazlum'la birlikte çıktı geldi.

"Bakıyorum, beni beklemeden başlamışsınız," dedi.

"Hastir lan! Çok adisin!" dedim.

"Ne var? Kasten gelmedim," dedi. "Kendine güvenmezsen yapamazsın çünkü. Bu yüzden sana yalan söyledim. Bak tıkır tıkır gidiyor işte."

Çaylar için biraz ara verdik.

"Siz Güneş'e gidin. Masayı kurun. Bir saat sonra gelirim," dedim.

Onlar gittikten sonra, o günün işini bitirip ben de Güneş'in yolunu tuttum.

Çok yorulmuştum. Kaç günün uykusuzluğunu da düşünürsek ciddi bir yorgunluktu benimkisi. Güneş'te bir-iki kadeh içtikten sonra evine gittim.

Film çekmek başlı başına bir işti. Ve çok zordu. Bilgi istiyordu. Düzgün insan ilişkisi istiyordu. Yöneticilik istiyordu. İyi servis istiyordu. İyi senaryo, iyi ışık, iyi yardımcı, iyi oyuncu istiyordu.

Kardeşim Apo, Tanju ve ben, Arzu Okay'la birlikte Çiçek Pasajı'ndayız. Tarih: 70'lerin başları.

Bir gün Ataköy'de, dış çekimlerimiz var. Arzu ile Aydemir bir pencereden atlayıp kaçacaklar. Birden, bir köşeden sokağa çıkacaklar. Sonra da kameraya doğru koşacaklar. Oyuncuların çıktığı binanın bize bakan duvarının altında 'Tek yol devrim' yazısı var. Kocaman yazmışlar. Onu da içine alan bir kadraj düşünüyorum. Kameramanım eski bir arkadaşım: Nedim Akanlar. Ondan, kamerayı sehpadan indirip asfaltın üstüne koymasını rica ettim. Oyuncular bize doğru koşarken kamera kadrın yarısında yazıyı görecek, öbür yarısında da koşanların sadece diz kapaklarından aşağısını görecek. Bu çekim için kullanılacak objektifin adı bir türlü aklıma gelmedi.

"Allah Allah," diyorum kendi kendime. "Yahu neydi objektifin ismi? Onu tak," diyorum.

"Hangi objektif Arifçiğim?" diyor Nedim.

"Yahu, hani bir objektif var ya. Onu tak. O objektifle resim bir türlü sana gelmez. Yani gelsin, gelsin gelemesin objektifi. Onu istiyorum."

Nedim düşündü, düşündü. Sonunda,

"Teleobjektif olmasın bu," dedi.

"Tamam, işte o," dedim. "Hadi tak şunu da bir prova görelim."

Nedim objektifi taktı. Kendisi bir prova yaptırdıktan sonra, ikinci prova için ben de yola yattım. Yattığım yerden kameraya doğru koşanlara bakıyorum.

"Biraz daha topla. Ayakların diz kapağından aşağısını görelim. Sakın yukarı çıkma. Kadrın solundaki yazıyı da çerçeveden çıkarma."

"Tamam," dedi Nedim.

Çekim bitti. Filmi tamamladık. Montajdayız. Çektiğimiz bu sahneye geldi sıra. Aaa, o da ne? Diz kapağından aşağısı yerine, belden aşağı dört bacak koşuyor. Bir daha çekmişiz. O da öyle. Birden sinirlerim bozuldu. Güzel olacağına inandığım bir karenin bu kadar kötü çekilmesine sinirlenmiştim. Nedim yanımda duruyordu.

"Bunu niye böyle çektin?" dedim.

Önce anlamamış gibi yaptı.

"Neyi soruyorsun?" dedi.

"Ananın dinini," dedim.

Sonra işi ciddiye alarak, bu sahneyi nasıl çektiğimizi tek tek anlattım. Anlattıkça sinirleniyordum. Nedim işi bu kadar büyüteceğimi sanmıyordu. 1961'de çektiğimiz işçi belgeselinin de kameramanıydı. Dostluğumuz çok eskiydi. Birdenbire,

"Öyle çekmek zorundaydım," dedi.

Şöyle yüzüne baktım, 'Neden zorundaydın?' der gibi.

"Çünkü," dedi Nedim, "çünkü başka türlü kadrın içine sığmazlar. Çerçeveden dışarı çıkarlar. O yüzden resmi ve çerçeveyi büyütmek zorunda kaldım."

"Bu koşma içinde kadrın içine girip çıkmaları bir sorun olmazdı ki düşündüğümüz fotoğraf için," dedim.

"O zaman Yeşilçam'da benimle dalga geçerlerdi," dedi.

"Niyeymiş o?"

"Niyesi mi var?" dedi Nedim. "Kadrdan herhangi bir cismi çıkarmak ya da girip çıkmasını görmemek alay konusudur. O zaman ben bunu nasıl anlatırım meslektaşlarıma?"

İşte, gerçekten o zaman anladım ki, bir filmde son kararı verecek olan kameraman çok önemlidir.

Filmin konusu, bir yaş günü partisinde ev sahibi kadının kaybolan gerdanlığı üzerine gelişen olayları anlatıyordu. Aydemir ile Arzu Okay işi çözen kişiler oluyordu. Fil-

min adı *Âlemin Keyfi Yerinde* idi. Müziği de o günlerde moda olan aynı adlı şarkının müziğiydi.

Film biter bitmez, hemen arkasından Sermet Serdengeçti ve Arzu Okay'la, Erol Günaydın, Özcan Özgür ve İ. Hakkı Şen'in birlikte oynadıkları başka bir komedi filmi çektim.

Bu filmde, çapkın, evlenmek istemeyen bir gencin sonunda bir kıza âşık olmasının komik öyküsü anlatılıyordu. Bu filmin adı ise 'Canım De Bana' idi.

Yine aynı yıl Aydemir'le Safa Önal'ın yazdığı 'Amigo Hüsnü'yü çektim. Film, isminden de anlaşılacağı gibi futbol amigoluğuna özenen, evini terk etmiş bir gencin hikâyesiydi. Tabii ben Aydemir Akbaş'ın ne kadar hasta Galatasaraylı olduğunu bildiğim için, sırf puştluk olsun diye onu Fenerbahçe amigosu yapmıştım. Buna da çok gülmüştük. Duygu ve aşk üzerine kurulmuş bir filmdi. Öyle ki filmin bir sahnesinde Aydemir'in bir tiradı vardı. Aydemir o sahneyi oynarken öyle etkilenmiştim ki, rejisör olmama rağmen ben bile ağlamıştım. Melek Ayberk, Ayfer Feray, Turgut Boralı, İhsan Baysal ve Atila Ergün'den oluşan bir kadrosu vardı filmin.

Bütün bu filmler yapılırken Aydemir'in fiyatı yirmi bin liralara yükseldi. Bir yıl sonra da kırk-elli bin liralara.

Aynı yılın ortalarında, yeni bir çekim için İzmir'e gittik. Aydemir'in karşısında bu kez Nükhet Duru oynuyordu. Nükhet fuarda çalışıyordu. Çekim yeri Kirizman'daydı. Biz ekip olarak orada kalıyorduk. Nükhet de bize yakın bir otelde. Kızcağız gece yarılarına kadar şarkı söylüyor, o saatten sonra yatıp sabah bize geliyordu. Bu onun için çok zordu. Türk filmciliği zaten zor olanı becermek demekti. Olanaksızlıklarla film yapmak demekti. Bu filmde Aynur Akarsu, Ahu Tuğba, Erol Günaydın, Ayberk Çölok, Özcan Özgür ve Erdinç Akbaş da oynuyordu.

Konusu, erkekliğinin ünü yurtdışına taşmış, turistik bir kentte şoförlük yapan bir delikanlının öyküsüydü. Aslında güzel bir komedi filmi olmuştu. Bu filmde Ahu Tuğba 16-17 yaşlarında, genç irisi bir kızdı ve ilk kez sinemada

oynuyordu. Çok sevdiğim arkadaşım Devlet Tiyatroları oyuncusu Ayberk Çölok ise başı takkeli, eli tespihli tutucu bir babayı oynuyordu. Bu babanın fingirdek kızıydı Nükhet. İki salak kardeşi vardı. Kız hem güzel, hem de Aydemir'e âşıktı. Plaja bile ailesiyle gidiyordu. Önde en tutucu haliyle, eli tespihli baba, arkada Nükhet plaj kılığında, onun arkasında ellerinde tüfeklerle iki salak kardeş. Çevresine brandalar gerilmiş kumlar üzerinde güneşlenen kız, arkaları dönük bekleyen kardeşlerine rağmen, denizden ağaç yapraklarıyla kamuflaj yaparak gelen Aydemir. Yurtdışından gelen kadınlar tarafından paylaşılamayan Aydemir. Ayaklarına küçük tekerlekler takılmış bir karyolanın içinde üç kız tarafından paylaşılamayarak, kasabanın içinden geçiş öyküsü. Adı da *Ayıkla Beni Hüsnü*.

Bir yıl sonra da Aydemir'le 'Bitirim Hüsnü'yü çektim. Bu film de, at arabacısı bir gencin aşkını anlatan bir öyküyü işliyordu.

Aydemir, Nükhet Duru ile film çekerken birdenbire âşık oldu Nükhet'e. Önceleri ciddiye almadığımız bu olay giderek ciddileşmeye başladı. Nükhet ise işin gırgırında. Fakat Aydemir, Nükhet nerede çalışıyorsa her akşam orada. Çiçekler yaptırıyor. En ön masada yerini alıyordu. Aydemir'in fiyatı da yetmiş beş bin liraya çıkmıştı artık.

Hasan Kazankaya'nın Osmanbey'de açtığı gece kulübü var. Adı: 'Horozlar Öterken'. Biliyorum ya Aydemir Nükhet'in peşinde. Bir gün, gece yarısı kulübün önünden geçerken aklıma geldi. Kapıda Aydemir'i sordum.

"İçerde," dediler.

Burası küçük bir yer. İçeriye girdiğimde gözlerime inanamadım. Bizim Aydemir sahnenin en önündeki sekiz kişilik masada tek başına oturuyor. Masada üç şişe viski; kapakları açılmamış duruyor. Aydemir'in arkasında kocaman bir çelenk; kırmızı karanfillerden yapılmış. Üzerinde beyaz karanfillerle 'N. Duru'ya' yazılı. Sahnede Nükhet şarkı söylüyor. Sanırsınız Aydemir için özel konser veriyor.

Hemen gidip karşısına oturdum.

"Merhaba," dedim.

Sokak çocukları için Leylâ Umar'ın ilk girişimi ile ilgili toplantıda Yalçın Yelence, Ali Rıza Çarmıklı, Türkân Şoray ve ben. Etap Oteli'ndeyiz.

Gönülsüz ve rahatsız olmuş bir 'merhaba' sözcüğü çıktı ağzından. Ben hiç oralı değilim. Garsona viskinin birini açmasını söyledim. Viskiler masada dururken Aydemir rakısını içiyor. Başka içki içmez. Ama hava olsun diye ısmarlanıyor viskiler. Dalgasına taş atılmış gibi bozuk çalıyor bana. Ama bir şey de söyleyemiyor. Yarım saat kadar oturdum. O günler Aydemir'in kimseyi beğenmemeye başladığı, "Yılmaz Güney de kim?" dediği günler. Hatta öyle ki, bir gün yazıhanede,

"Aydemir, Türkân Hanım'la seni birlikte oynatmak istiyoruz. Ne dersin?" diye sorduğumda,

"Afişe kimin ismi önce yazılacak?" demişti de, gırtlağına yapışmıştım "Utanmıyor musun?" diye.

Aydemir'in Nükhet'e olan aşkı fazla uzun sürmedi. Çünkü Nükhet, Erol Simavi'yle birlikteydi o sıralar. Söylentiye göre, Aydemir'i zapt edemeyen karısı Beyhan, Erol Bey'e şikâyet etmiş kocasını: "Kazandığı paraları Nükhet için harcıyor," diye. Erol Bey de çok sever Aydemir'i. Bir gün çağırmış otele. "Elinde ne kadar senet varsa bana getir," demiş. Sonra usulünce, Nükhet'le birlikte olduğunu söylemiş. 'Anlayana sivrisinek saz' hesabı. O olmuş. Nükhet'in peşini bırakmış Aydemir. Erol Bey'e verdiği senetlerle bir daire sahibi olabildi ancak. Bugün de, hâlâ İbrahim Tatlıses'li dizilerle oyunculuğunu sürdürüyor.

12 Mart sonrasında gelişen Türkiye ortamında, en büyük darbeyi yiyen işkollarının başında sinema geliyordu. Türk filmciliğinin can damarı olan 'aile' sinemadan kaçmıştı. 'Aile' sokağa çıkamıyordu ki sinemaya gidebilsin. Bunun üstüne bir de TV yayınları başlamıştı ülkede. Siyah beyaz filandı ama, önemli değildi. İnsanı eve kapatıyordu ya. Öyle zamanlardı ki, örneğin bir sinemaya gidiyorsunuz, film başlıyor, tam filmin heyecanlı yerinde bir de bakıyorsunuz, film duruyor. Işıklar yanıyor. Sahnede üç-beş kişi. Sinema her taraftan kontrol altına alınmış. Birinin elinde megafon. Size bildiri okuyor. Korkmaya başlıyor halk. Yavaş yavaş sinemayı terk ediyor. Yapımcılar film yapmaktan kaçınıyor. Çünkü yatan para geri dönmüyor. Fakat sektör hâlâ yerli yerinde. İnsanlar çalışmak zorunda. Evine ekmek götürecek. Piyasa Amerikan filmlerinin işgali altında. Onların özel sansürü olduğu için daha hoşgörülü kontrol ediliyorlar. Yerli film sansürleri tam bir bela. Yeşilçam'da üretim duruyor. İşte böylesi bir zamanda seks filmleri dönemi başlıyor Yeşilçam'da. Bana sorarsanız seks, filmlerin afişlerinde var. Afişlerdeki isimlerde var. Filmin içeriğinde yok. Bunların bir kısmına komedi seks, bir kısmına avantür seks filmi deniyor. Tabii, zamanla filmin içine de 'miki' denilen seks parçaları konulmaya başlanıyor. Sözümona sinemaları polis denetliyor. Nasıl görmüyorsa bu parçaları. Örneğin on dakikalık seks sahnesi. Filmle hiç ilgisi yok. Bu olay sinemaları da birbirinden ayırıyor. Giderek sinemaların yüzde 90'ı seks filmleri oynatmaya başlıyor. İşsiz güçsüz sokaktaki adamlar bu sinemalara akın ediyorlar. Başta da dediğim gibi, aile sinemadan iyice uzaklaşıyor. Yeşilçam, Amerikan sinemasıyla olan rekabetini bu tür filmlerle sürdürüyor. Sinema çalışanları az da olsa bir iş buluyor. 300 filmlik üretim, 70-80'lere düşüyor. Bu tür de kendi starlarını yaratıyor. Kadınlarda Mine Mutlu, Zerrin Egeliler, Arzu Okay, Figen Han, Feri Cansel, Anuşka, Ceyda Karahan, Melek Görgün, Aynur Akarsu, Mualla Omay gibi oyuncular ön sırada. Erkeklerde, Sermet Serdengeçti,

Behçet Nacar, Ali Poyrazoğlu, Ünsal Emre, Aydemir Akbaş, Hadi Çaman, Tamer Yiğit, Yüksel Gözen, Mete İnselel, Özcan Özgür, İlhan Daner, Bülent Kayabaş, Salih Güney, Yalçın Gülhan, Tanju Korel.

Bu filmleri çeken özel yönetmenler var. Başta Çetin İnanç, Temel Gürsu, Nazmi Özer, Naki Yurter, Sırrı Gültekin, Oksal Pekmezoğlu, Taner Oğuz, Aram Gülyüz, Yavuz Figenli, Savaş Eşici, Günay Kosova, İrfan Atasoy, Yılmaz Atadeniz.

Film isimlerinden de örnekler vereyim sizlere: *Tak Fişi Bitir İşi, İsmet Bu Ne Kısmet, Çarli'nin Kelekleri, Al Gülüm Ver Gülüm, Saffet Beni Affet, Ne Alırsan İki Buçuk, Nerede Beleş Orda Yerleş, Nazmiye'nin Koltukları, Kolombo Şakir, Kucaktan Kucağa, Kartal Pendik Gittik Geldik, Dalgacı Mahmut, Beş Dakikada Beşiktaş, Ayıkla Beni Hüsnü, Yok Devenin Başı, Zımbala Bilal, Ah Dede Vah Dede, Yakalarsam Severim, Yırt Kâzım, Ye Beni Mahmut, Vur Davula Tokmağı, Tornavida Yaşar, Şipşak Basarım, Şimdi Yavrum Şimdi, Şehvet Kurbanı Şevket, Seferim Var, Rejisör'ün Yatak Odası, Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak, Kuvvet Macunu, Muz Sever misiniz, Ördek Çıkacak Kaz Çıkacak, Kokla Beni Melahat, İşte Kapı İşte Sapı, Hasan Almaz Basan Alır, Dam Budalası, Beş Atış Yirmi Beş, Beşine de Vur, Bekâret Kemeri, Ah Mualla Oh Ne Âla, Ah Ne Adem Kıllı Badem, Yatır Sev Kaldır Döv, Ne Hakem, Hopdedik Kâzım, Kâzım'a Ne Lazım, Cafer'in Nargilesi, Beş Tavuk Bir Horoz, Ah Deme Oh De, Fırçala Beni Boyacı, Ilık Ilık.*

Bu tür filmlerin modası 5-6 yıl sürdü. Tabii bu filmler yapılırken başka normal filmler de yapılıyordu ama, ağırlık bu tür filmlerdeydi.

1974-75-76 yılları arasında ses getiren, önemli filmler de yapıldı. Örneğin şu filmleri sayabiliriz; 1974'te:

Yılmaz Güney'den *Arkadaş*,
Süreyya Duru'dan *Bedrana*,
Lütfü Akat'tan *Diyet*,
Şerif Gören'den *Endişe*,

Ertem Eğilmez'den *Köyden İndim Şehire*,
Tunç Okan'dan *Otobüs*,
Atıf Yılmaz'dan *Salako*,
Zeki Ökten'den *Askerin Dönüşü*.

1975'te ise dişe dokunur filmler şunlardı:
Yaşar Kemal'in aynı adlı romanından Memduh Ün'ün çektiği *Ağrı Dağı Efsanesi*,
Ertem Eğilmez'den *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*,
Zeki Ökten'den *Hanzo*, *Kaynanalar* ve *Pisipisi*,
Atıf Yılmaz'dan *İşte Hayat*,
Süreyya Duru'dan *Kara Çarşaflı Gelin*,
Şerif Gören'den *Köprü*,
Orhan Aksoy'dan *Aile Şerefi*.

1976'da çekilen önemli filmler:
Zeki Ökten'den *Kapıcılar Kralı*,
Ülkü Erakalın'dan *Ben Sana Mecburum*,
Türkân Şoray'dan *Bodrum Hâkimi*,
Atıf Yılmaz'dan *Mağlup Edilmeyenler*,
Özcan Arca'dan *Merhaba*.

1975'in 30 Ocak'ı benim hayatımın en kötü günü ol-

Sevgili arkadaşım Kâmuran Aksu'nun 27'nci anma yılı. Kızı Fulya, damadı Fatih Terim ve bizler: Ben, Hümeyra, Cengiz, Sevinç, Eser, Mazlum bir aradayız. Kâmuran'lı günlerin anısına çekilmiş bir fotoğraf.

30.11.2002. Arkadaşım Kâmuran Aksu'nun içinde bulunduğu uçağın düştüğü Avcılar sahili. Denize bırakılan çiçekler ve Kâmuran'ın anısına içilen viskiler. Her yılın 30 Ocak'ında. 27 yıldır süren bir öykü bu. Gittikçe artıyor yalnızlığımız. Cengiz, ben, Ahmet, Mazlum, Müfit ve Fatih Terim

muştu. *Çiçek Gibi*'de bu olayı ayrıntılarıyla anlatmıştım. Sonradan Fatih Terim'in karısı olan Fulya'nın babası, en iyi dostum, arkadaşım Kâmuran Aksu'yu yitirmiştim. İzmir'den gelen Bursa adlı uçak Yeşilköy'e inerken alanda ışıklar sönmüş, uçak tekrar havalanmış ama alana dönerken Ambarlı açıklarında denize düşmüştü. Bu benim hayatımı altüst etmişti. Ama hayat devam ediyordu. Evliydim. Çalışmam gerekiyordu.

Fotoroman dışında film işine dönmek istiyordum. Ama film yönetmenliğini pek sevmemiştim. Benim işim değildi. Benim yapım, prodüktörlüğe, yani yapımcılığa daha uygundu. Bu kez yeni bir firma ile tekrardan film yapımcılığına dönecektim. Param yoktu. EKTA Film'i de kapatmıştım. Yeni firmanın ismine bir türlü karar veremiyordum. Adana'daki işletmeci arkadaşım İzzet Yılmaz'a telefon ettim. Durumu anlattım. Fikrini sordum.

"Tabii ki 'Çiçek Film' olacak. Çiçek Arif'in firmasının başka adı mı olur?" dedi.

Bunun üzerine 1976'da Çiçek Film şirketini kurdum. Beğendiğim üç senaryoyu sansür kuruluna gönderdim. Sansür kurulu bu üç senaryoyu da reddetti. Kurulda faşist birisinin olduğundan söz ediliyordu. O zaman işe tersin-

den başlayacaktım. Birden, daha önce çekilen *Tarkan* filmleri türünden bir senaryonun sansürden geçeceği geldi aklıma. Bir de onu deneyeyim dedim. O filmleri çeken yönetmen Mehmet Aslan'a haber gönderdim. Geldi.

"Bana bir dişi Tarkan çeker misin?" dedim. "Böyle bir hikâye var mı sende?"

"Yok ama kolay," dedi. "İki Tarkan hikâyesini bir araya getirip oğlanı da kıza çevirdin mi olur sana dişi Tarkan."

"Öyleyse hemen başla. Bir sansür senaryosu yaz getir. Sansür Kurulu'na gönderelim."

1976'da *Aybiçe-Kurt Kız* adıyla gönderdiğimiz senaryo onaylanıp geldi. Hemen kadroyu kurduk. Filmdeki genç kızı Canan Perver oynayacaktı. Ona amcalık yapacak olan da Yılmaz Köksal'dı. Yılmaz daha önce söylediğim gibi çocukluk arkadaşımdı. Geri kalanlar iyi ata binen kavgacılar takımı olacaktı: Tarık Şimşek, Levent Çakır, Yusuf Sezer gibi oyuncular. Yönetim ekibini yazıhanede topladım. Paramız çok azdı. İdareli olmalıydık. Çünkü film Çifteler'de çekilecekti. Bunun için Eskişehir'e gitmek gerekiyordu. Kameramanımız da genç İzzet Akay'dı. Eskişehir'de bir otele yerleşildi. Bir de lokanta bulmuşlar. Yemekler de çok güzel. O akşam yemekte bir konuşma yaptım. Herkes istediği yemeği, istediği kadar yiyebilirdi.

"Bir sınır yok," dedim.

Bu Yeşilçam'ın alışık olmadığı bir durumdu. Ama bu sözüm yanlış anlaşılmış olmalı ki, bir arkadaşımız daha ilk akşam fazla yemekten hastaneye kaldırıldı. Az kalsın mide fesadından ölüyordu.

Çalışmalara başladık. Mehmet Aslan fazla palavra sıkan bir insandı. Her şeyi en iyi o yapardı. Örneğin, 'balık' deseniz, en iyi balığı o tutar, en iyi balığı o pişirirdi; araba deseniz, en iyi arabayı o kullanırdı. Tabii filmde at kullanılacağı için de ilk söz attan açılmıştı. Hemen sazan gibi lafa atladı. Daha ilk gün, haradan atlar alındı. Mehmet ata bindi. Bize gösteri yapacak. Mehmet'in ata binmesiyle birlikte at başını aldı gidiyor. Tutmanın imkânı yok. Hayvan ahırına geldiğinde ancak durdu. Böylece de Mehmet'in fo-

yası ortaya çıktı. Bu Mehmet, Yılmaz Güney'in oynadığı, zaman zaman da çekimini yaptığı *İkisi de Cesurdu*'nun yönetmeniydi. İşini biliyordu ama, içkisiz yapamıyordu. Alkolik olmuştu. Ama film çekimleri fena gitmiyordu. Çifteler'e çadırlar kurulmuş, oba yapılmıştı. Bir hafta sonra, akşam akşam bir de baktım kaldığımız otele Uzun Cengiz'le Özcan Özgür geldiler. Çok sevindim. En yakın dostlarım. Gündüz, Cengizler Çiçek Pasajı'nda kafaları çekerken Özcan gelmiş yanlarına. Beni sormuşlar. Özcan benim fotoroman asistanım. Eskişehir'de, film çekiminde olduğumu söylemiş. Biraz içtikten sonra,

"Hadi Eskişehir'e, Arif'e gidelim," demiş Cengiz.

İkisi atlamışlar Cengiz'in arabasına, içe içe gelmişler. Sevgili Cengiz paraya sıkışık olduğumu biliyor. Gazeteden on bin lira avans almış. Onu getirmiş bana. Hep deriz ya 'dost kara günde belli olur' diye. İşte size bir örnek.

İki gün birlikte kaldık. Sete gittik. Akşamları meyhane, pavyon derken güzel zaman geçirdik. Üçüncü gün onları yolcu ediyorum. Tam otelin önündeyiz. Vakit öğleüzeri.

"Bozüyük'e kadar ben de geleyim. Hem sizi yolcu etmiş olurum. Hem de Bozüyük'te size güzel bir kiremitte alabalık yediririm," diyerek bindim arabaya.

Bozüyük'e geldik. Vakit öğle yemeği saati. Balıkları, salatayı söyledik. Herkes birbirine bakıyor. Kimsenin içki içecek hali kalmamış. Ama niyetler kötü. Herkes birbirinden gizliyor niyetini.

"İçki diyeni vururum," dedim.

"Yok canım," dedi Cengiz. "İçki içmek isteyen mi var? Mesela Özcan, sen içki istiyor musun? Söyle bakim," dedi.

"Evet, ben bir duble içebilirim."

"O halde," dedi Cengiz, "bu durumda ben de seni yalnız bırakmayacağıma göre bir duble de ben içerim. Arif de eşşek değil ya, bizi yolcu ediyor. Biz içerken bize bakacak hali yok. O zaman bir şişe söyleyelim de kimsenin aklı arkada kalmasın."

Benim söyleyecek sözüm kalmamıştı.

"Peki, ama bir şişe," dedim.

"Sen de varsan büyük olsun," dedi Cengiz.

"Evladım, bize büyük de bir rakı getir. Balıklar gelinceye kadar boş durmayalım."

Rakı ve buzlar geldi. Ardından salata filan derken, balıklar gelmeden şişeyi yarılamıştık. Balıklarla da kalan yarısını.

"Hava rakıya döndü. Sen bir şişe daha getir bakalım evladım," dedi Özcan, şişeyi bitirince.

"Şimdi bunları da içince, biz yola çıkabiliriz artık," dedi Cengiz.

Onları yolcu ettikten sonra, ben de ilk bulduğum otobüsle Eskişehir'e yollandım.

Filmi on beş gün içinde bitirip döndük. On beş gündür İstanbul'u, karımı, arkadaşlarımı özlemiştim. Sinemaya başladığımdan beri, yeni bir âdet edinmiştim. Herkes gibi ben de Azmi'nin kahvesine gidiyordum iş sonrası. Yerin adı Artistler Kahvesi. Sinemadan kimi ararsanız orada. İşi yoksa, çalışmıyorsa tabii. Kahveye bir de Galatasaray Lisesi'nden gençler geliyordu. Tavla, taş, çanak oynuyorlar. Tavla bilirdim ama, giderek öbürlerini de öğrendim. Kahvenin sahibi Azmi de iyi arkadaşım. Zeki Ökten, Tarık Akan, Kadir İnanır, Memduh Ün, Ertem Eğilmez, Fikret Hakan, Orhan Çağman, Şeref Gür, Nazmi Özer, İrfan Atasoy, Enver Özer, Vural Pakel, Bap Kafeterya Aslan, Apo Gardaş, Şerif Gören, Tanju Gürsu, Kemal Sunal, işletmeci Necmi Abi, Öztürk Serengil filan geliyorlar. Oyundan sonra ben Papirüs'e takılıyorum, Kadir'le.

Bazen, Vilado'ya, meyhaneye giden ekiple oluyorum. Azmi'yi zor alıştırdım Papirüs'e. Bir alıştı, pir alıştı. Meyhaneye gitmez oldu. Geceleri Gülizar, Paşam gibi tavernalar, Candaş'ın Yeri gibi fasıllar da eksik değil.

Kurt Kız'ı çektik, bitti ya. Hemen yeni ve büyük projelerin peşine düştüm. Zeki Ökten'le de iyi arkadaşız. Daha önce çektiği *Askerin Türküsü* filmini çok sevmiştim. Birlikte bir film yapmak istiyorum. Uzun uzun konuşuyoruz.

"Umur'a bir senaryo yazdıralım," diyor.

İşletmeci Necmi Ungan, ben, Kemal Sunal, Arbak Çebi, Kardeşim Abdurrahman Keskiner (Apo), sonradan Çiçek Bar'da ortağım olan Azmi Yılmaz, Paşam Taverna'da. Duvarda Orhan Veli'den iki dize: 'Tabağımda bulut / Kadehimde gökyüzü.' Yemekler yenmiş; meyve faslındayız.

Umur da eski arkadaşım. Onun da liseden arkadaşı. Bir de ortak reklam firmaları var. Üçüncü ortakları Güner Namlı.

Umur Bugay'la konuşuyoruz. 'Olur' diyor. Bir komedi filmi konusunda anlaşıyoruz. Kemal Sunal'a göre bir şey hazırlayacak. Kemal de Arzu Film'e bağlı. Ertem'den izin almak gerekli. Yoksa Kemal kolay. O da Arzu Film dışında film yapıp biraz para kazanmak istiyor. O sıra Gül'le yeni evlenmiş. Şişli, Sıracevizler'de bir bodrum katında oturuyor. Rutubet içinde bir yerde. Aynı zamanda, Devekuşu Kabare'de Zeki Alasya, Metin Akpınar ve Ahmet Gülhan'la birlikte çalışıyor.

"Ertem'den izin alırsan, ben hazırım," diyor.

Sonunda Umur, tretmanı hazırlıyor. Adı *Kapıcılar Kralı*. Hepimiz beğeniyoruz konuyu. Ben iki arada, bir derede punduna getirip Ertem Abi'ye açıyorum konuyu.

"Olabilir," diyor Ertem. "Ama şartım var. Çekimden önce senaryoyu ben okuyacağım. Beğenirsem izin veririm. Yoksa olmaz."

Sözü alıyorum ya. Anlaşmayı yapmış sayıyorum kendimi. Ertem'le ilişkiyi kesmiyorum. Arada bir hatırlatıyorum senaryonun yazıldığını. Hatta Umur'un yazdığını söylüyorum. Umur, beş-altı ayda bitiriyor senaryoyu. Ke-

mal'le de parasal konuda anlaşmışız. İmza filan yok. Her şey söze dayalı. Senaryo bitince hazırlıklara başlıyoruz çekim için. Kadroları kuruyoruz. Filmde Kemal'in dışında Sevda Ferdağ, Özcan Özgür, Sevil Üstekin, Şevket Altuğ, Güner Sümer, Yüksel Gözen, Bilge Zobu da var.

Bir gün, emrivaki yapıyorum Ertem'e. Hazır senaryoyu götürüyorum ve,

"Abi işte senaryo. Adı *Kapıcılar Kralı*. Yarından sonra çekime başlıyoruz," diyorum.

"Bu hikâyeden bir bok olmaz. Ama istersen çek," diyor.

Ertem Abi böyle diyor ama, benim filmin büyük iş yapmasının ardından çektiği filmin adını *Çöpçüler Kralı* koyuyor ve filmin senaryosunu da Umur'a yazdırıyor, çekimini de Zeki Ökten'e bırakıyor.

Kemal de Arzu Film'e karşı kırık. O günün parasıyla yüz bin liraya anlaşmışız Kemal'le. Kemal'in filmleri çok seviliyor. Bizim filmden önce bir iki filmi var başrol oynadığı. Uzun zamandır Kemal'le birlikte dolaşıyoruz geceleri.

Film için çekim yeri olarak Cihangir'de bir apartman bulmuşlar. Ekip orada çalışacak. İlk gün öğleüzeri sete uğruyorum. Hayırlı olsuna. Bir tepsi baklava götürüyorum. Sinemacılıkta âdettendir. Set ziyaretine tatlı ile gidilir. Bütün arkadaşlar memnun. Memnun olmaları için her şeyi yapıyorum. Örneğin, o güne kadar yapımcılar setten ayrılmazdı. Yönetmenin her işine karışırdı. Bütün set çok rahatsız olurdu. Hele ki yönetim ekibi. Patronlar sürekli negatif hesabı yapar, sürekli yönetmeni rahatsız ederlerdi. Bunu çok iyi biliyordum.

O gün hayırlı olsuna gittiğimde, baklavayı bıraktım. Çayımı içtim. Set hazırlanıyordu. Kemal Sunal'la orada bir el tavla oynadık. Sonra çıktım gittim. Bir daha da hiç sete uğramadım. Çöplükte bir horoz vardı: yönetmen; ikincisi fazla gelir diye düşünüyordum. Üstelik Zeki Ökten'e güvenim tamdı. Bu, işle ilgilenmemek anlamına gelmezdi. Her akşam zaten rapor alıyordum.

Çekim öncesi bütün oyuncular ve ekiplerle yaptığımız toplantıda, Yeşilçam'a yepyeni bir âdet getirmiştim. Demiştim ki:

"Arkadaşlar, kış başlıyor. İçinizde evinin odunu, kömürü olmayanlar, kirasını ödeyemeyenler olabilir. İşte kasa burada. Paraya sıkışan herkes, her zaman gelip buradan alabilir."

Ne var ki, piyasada o güne kadar ödemelerden şikâyetçi olan sanatçılardan, acil ihtiyacı olan iki kişi dışında kimse gelip para istemedi. Taa ki film bitinceye kadar. Bu bir güvendi. Bu da beni çok mutlu etmişti. Filmin bitiminin ertesi günü paralar ödendi. Filmde çalışan ne kadar oyuncu ve teknik eleman varsa hepsi için Paşam'da eğlenceli bir gece düzenledim. Bol bol içildi, eğlenildi. Bu da Yeşilçam'da bir yenilikti.

Filmin sahibi yapımcı olarak bendim, ama asıl filmi yapan rejisördü; yani Zeki Ökten.

Filmle ilgili bir anımı yazmadan geçmek istemiyorum. Filmin son günü. Bir ev gerekli. Zeki de bizim Nişantaşı'ndaki evi biliyor. Çok gelmişliği var.

"Bizim ev olur mu?" diyorum.

"Tabii olur, niye olmasın? Hanımdan izin aldın mı?" diye soruyor.

"Hanım annesinde zaten. Arada bir geliyor. Gelse de bir şey diyecek hali yok ya."

"Bilmem. Sen bilirsin. Zaten iki saatlik bir işimiz var bizim."

Ertesi gün ekip geliyor. Işıklar hazır. Oyuncular hazır. Tam 'motor' diyeceğiz, birden karım çıkıp geliyor. Bir kavga, bir kavga, "Benim evimde nasıl film çekersiniz," diye. Bütün mahalleye ve ekibe rezil oluyoruz. Olacak gibi değil. Hemen ekibi toplayıp Hürriyet Mahallesi'ndeki ablamların evine gidiyoruz. Son sahneleri orada çekip bitiriyoruz.

Sonuçta film bitiyor. Zeki, ben ve Kemal, ilk kez stüdyoda filmi izliyoruz. Ben çok mutluyum. Zeki ve Kemal de öyle. Stüdyodan yazıhaneye geliyoruz. Yeni yazıhanemiz Erman Han'da. Biz de prodüktörlükte sınıf atlamışız yani.

Çaylar, kahveler söyleniyor. Film üzerine konuşuyoruz. Hepimiz mutluluktan uçuyoruz. Kasadan çek defterini çıkartıyorum. Boş bir çek imzalayıp veriyorum Zeki'ye.

"Zekiciğim, bu çeki al. Kemal'le birlikte Beymen'e gidin. Kendinize güzel birer takım elbise alın. Gömlek, kravat, ayakkabı. Her şey tekmil olsun. Giyinin gelin. Ne kadar tutarsa çeke yazın. Bana söyleyin."

Zeki ve Kemal şaşkın, bana bakıyorlar.

"Paylaşmasını bilmek gerek," diyorum.

Zeki gülerek bakıyor bana. Bu sözü Zeki çok sever, çok kullanır. Ama kendisi öyle bir şey yapmaz. Öyle değil mi Zeki? Söylemeyi seversin de uygulamayı sevmezsin, değil mi? Yine de nankörlük bana yakışmaz. Çekim sırasında paraya sıkıştığım bir gün, Zeki'ye:

"Üç-beş bin lira para gerek. Sende varsa ver. İki-üç günde öderim," demiştim.

Zeki sözümü ikiletmemişti. Bankada olan beş bin lirasını çekip bana vermişti. Öyle de yiğit arkadaşımdır o. Çok takılırız birbirimize. Daha çok da cimriliğine takılırım. Çok da kavga ederiz ama fazla uzun sürmez. Dayanamayız; hemen barışırız.

Zeki'yle Kemal, Beymen'den giyinip geldiler. Aman ne de yakışıklı olmuşlar İşte o anda Zeki'ye,

"Zeki be," dedim. "Bu filmi yurtdışına satabilirsek yüzde 10'u senin."

Yurtdışına satabilmek için de her türlü çabayı sarf ettim. Ama başaramadım. Daha sonraları TV ve video satışları olmaya başlayınca, o satışlardan yüzde10 verdim. Bir gün, Kıbrıs satışının pazarlıkları sürüyor. Bir kokteyldeyiz.

"Kıbrıs'a satmışsın. Bizim hissemiz nerede?" diye sordu.

"Daha anlaşmayı imzalamadık. Görüşüyoruz. Alır almaz öderim," dedim.

"Yok, yok. Satmışsın. Benden saklıyorsun."

"Ulan, niye saklayayım? Hem sen benim ortağım mısın?" diye bir kavgaya tutuştuk.

Bir daha da yüzde 10'larını ödemedim. O yüzden bir süre darıldı bana.

1977 yazı. Moskova Festivali var. O festivale *Kapıcılar Kralı*'nı götürmek istiyorum. İngilizce broşürler hazırlatıyorum. Zeki de, ben de davetliyiz. Aslında biz, Feyzi Tuna gidemediği için onun yerine gidiyoruz. Her şeyimiz hazır. Ama Zeki uçaktan çok korkuyor. Kâmuran'ın, bir buçuk sene önce Ambarlı'ya düşen uçağı ona da korku salmış. O da tanırdı Kâmuran'ı. Ölümüne o da çok üzülmüştü.

Zeki'nin korkusunu yenmeye çalışıyoruz. Sonunda ikna ediyorum Zeki'yi. Tam Moskova'ya gideceğimiz günden bir akşam önce. Antalya Film Festivali'nden haber geliyor. Filmi Antalya Festivali'ne göndermiştik. Ertesi günü yapılacak ödül törenine davet ediyorlardı bizi.

Filmimiz Festival'de En İyi Yönetmen, En İyi Erkek Oyuncu ve En İyi İkinci Film Ödülü'nü kazanmıştı.

Bu arada en önemli olay, Antalya Film Festivali'nde ilk kez bir komedi oyuncusunun en iyi oyuncu seçilmesiydi. O güne kadar hiç böyle bir ödül verilmemişti. Kemal Sunal bu konuda ilkti.

14'üncü Antalya Film Festivali. Yıl 1977.
Filmin adı: 'Kapıcılar Kralı'. En İyi İkinci Film. Aynı filmdeki rolüyle Kemal Sunal, en iyi erkek oyuncu. Zeki Ökten yine aynı filmle En İyi Yönetmen ödülünü aldı. Ben, Zeki ile Moskova'ya giderken Kemal ile kardeşim Apo da Antalya'da ödül almaya gitmişlerdi.Fotoğrafta Apo, Mete Buharalı, Hüseyin Peyda, Gönül Hancı ve Kemal Sunal ödül töreninde görülüyorlar.

Ertesi gün, sabah uçağında yerlerimizi ayırmışlar. Bizi Antalya'ya bekliyorlar. Ne yapacağımızı şaşırmışız. Papirüs'te başarımızı kutluyoruz. Viskilerin biri gidip biri geliyor. Kemal Sunal'a diyorum ki:

"Haydi Kemal, göster kendini. Yarın sabah uçağıyla git. Bizim ödülleri de al gel. Biz öğlen uçağıyla Moskova'ya gidiyoruz. Yoksa biz gider alırdık."

"Ben uçağa binemem ki," diyor Kemal. "Bugüne kadar da hiç binmedim."

"Olur mu lan? İnsan kazandığı ödülü almaya gitmez mi? Hayatta kaç kere böyle bir olay olur. Bırak şimdi şu uçağa binmem ayaklarını."

"Valla binemem. Korkarım," diyor.

"Eee, ne yapacağız o zaman? Kim alacak bu ödülleri?"

Bir an aklıma geldi. Kardeşim Apo da masada bizimle.

"O zaman Apo'yla birlikte gidin. Onun arabası var. Antalya'ya götürür seni. Öyle mi gardaş?" dedim.

"Kemal gelirse giderim," dedi Apo.

"Ama," dedi Kemal, "biliyorsunuz Gül hamile. Annesi de Ankara'dan geldi. Evde."

"Onları da alın götürün," dedim.

"Yok canım. Kaynana on gündür bizde. Ankara'ya dönmek istiyor. Onu bir çözebilsek."

"Onu da bir otobüse bindirin, gönderin Ankara'ya."

"Olur mu, bilmem ki?"

"Olur, olur," dedi Zeki. "Haydi aslanım benim."

"Haydi, kalk o zaman Apo. Gece serinliğinde gidelim."

Apo ve Kemal masadan kalktılar. Daha sonra Kemal'in anlattığına göre, kaynanayı da alıp Apo'nun Murat 124'üyle hemen yola çıkmışlar. Kaynanayı gece üç sularında Eskişehir'den trene bindirmişler. Gül, Ali'ye hamile. O halde ertesi gün öğleyin Antalya'ya varmışlar. Akşam da ödüllerini almışlar.

Evde kavgadan geçilmiyor. Bir barışıyoruz, bir kavga ediyoruz. Aslında birbirimizi seviyoruz. Temeli kıskançlık. Aile araya giriyor bazen. Ama belli ki bu evlilik yürümeyecek.

Ben, ertesi gün, karımla kavgalı bir ayrılıktan sonra, Zeki ile birlikte Moskova'nın yolunu tutuyorum. Moskova'da meyve yokmuş dedikleri için, kirazlar, erikler almıştık kilolarca. Yolda çektik kafaları. Zeki de uçaktan korktuğu için, iyice bir içirmiştim onu. Zeki Rusların uçaklarına çok güveniyordu. Amerikan olsa binmeyecekti. Öylesi bir güven işte. Biraz ideolojik sanki. Yol boyunca, evliliğimizin yürümeyeceği üzerine dert yandım durdum Zeki'ye. Bu evliliği kafamda bitirdiğime göre, artık çapkınlık yapabilirdim. Beş yıldır ihanet etmediğim evliliğin sona erdiğini kabulleniyordum artık. Dönüşte ayrılmak kararındayım nasılsa.

Kafalar kıyak bir biçimde Moskova'ya iniyoruz. Havaalanında bizi bembeyaz saçlı, güleç yüzlü bir adam karşılıyor. Kendini tanıtıyor:

"Ekber Babayev. Sen Arif Keskiner, sen de Zeki Ökten olmalısın," diyor.

Ekber Babayev ismini çok eskilerden biliyorum. Nâzım'ın Moskova'daki en yakın arkadaşı. Daha önce Egemen anlatırdı hep. Onun da iyi dostuydu. Onun, ne kadar güzel bir insan olduğunu anlata anlata bitiremezdi. O zamanlar şimdiki gibi değildi ki. Moskova'ya giden parmakla gösterilirdi. Birkaç yazar, festivallere giden sinemacılar, konser organizasyonu yapan Egemen, işadamı Ertan Balin. Belki tanımadığımız birkaç kişi daha.

"Evet," diyorum Babayev'e.

Sarılıp öpüşüyoruz. Kırk yıllık dostmuşuz gibi. Daha dün ayrılmışız da, bugün birbirimizi görüyormuşuz gibi. Nasıl da içten, nasıl da özlemle sarılıyoruz birbirimize. Ona benimle selam yollayan dostlardan selamları iletiyorum. Kendi arabasıyla gelmiş bizi almaya. Krem rengi 'Volga'sına biniyoruz. Yol boyu, otele kadar o soruyor, ben anlatıyorum. Zeki suskun. Ama mutlu. Russia Oteli'ne geliyoruz. Doğru karşıdaki bankoya gidiyor Babayev. Pasaportlarımızı veriyoruz. Bankonun önü kalabalık.

"Siz dolaşın biraz. Bu iş uzun sürer," diyor.

Bizler, otelin büyük girişinde bir o yana, bir bu yana

volta atıyoruz. Sigara üstüne sigara içerek.

Bir ara, bir kadın çıkıyor asansörden. Çekik gözlü, manken gibi bir kadın. Ağzımız açık bakıyoruz kadına. Kendimi tutamıyorum,

"Ah, ne güzel bir kadın bu," diyorum Zeki'ye.

Kadın benim sözüme gülüp geçiyor. Gece yemekte, aynı kadına rastlıyorum. Kısa boylu bir yönetmen kocası. Bizi tanıştırıyorlar.

"Bolat Şemsiyev. Karısı Ayturgan."

Kadın Türkçe konuşuyor. Demek gündüz söylediklerimi anlamış. O, gülümseyerek uzatıyor elini, bizler biraz utanarak. El sıkışıyoruz Bolat ve Ayturgan'la. Bolat, Kırgızistan'ın en önemli yönetmenlerinden. Bir film çekimi sırasında Çin Türkmenistanı'ndan kaçırmış kızı. Sonraları çok iyi dostlarım olacaklar. İlerde onlardan çok söz edeceğim.

Moskova'ya gelmiş olmaktan mutluyuz. Yıllardır sosyalizmin kalesi gibi gördüğümüz Moskova. Nâzım'ın dediği gibi her taraf ışıl ışıl. Tam iki saat sürüyor otel kayıtlarımız. Sonunda Babayev elinde oda numaralarıyla geliyor. Biraz utangaç,

"Kusura bakmayın çocuklar. Bu işler bizde biraz uzun sürer," diyor.

Girişte de aynı zorlukla karşılaşmıştık. Gümrükten geçerken giriş damgasını vuracak üniformalı gencin önünde yarım saate yakın beklemiştim. Herkes gibi. Genç adam bir şeyler soruyordu, Rusça. Hiçbir şey anlamıyordum. O yine soruyor. Ben de tık yok. Üniformalı genç adam dikkatle yüzüme bakıyor, sonra tezgâhın altında bir şeylere bakıyor. Sonra tekrar yüzüme. Ter içinde kalmıştım. Bu ne eziyetti. Pasaportumda vizem vardı. Daha ne soruyor bu adam diye düşünüyordum. Gümrükten çıkışta da Zeki'ye durumu anlatmıştım sinirlenerek. O da aynı şeyleri yaşamış. Allahtan o biraz daha dingindir. Benim kadar sinirlenmemişti. İşte o sırada gelmişti Babayev yanımıza. Cankurtaran simidi gibi sarılmıştık ona. Bize kalsa oda numaralarımızı almak imkânsızdı.

"Haydi odanıza çıkalım."

Asansörün önüne gelmiştik. Birden,

"Kaçıncı kattaymış odamız?" dedim.

"On üçüncü kat."

"Ben çıkamam."

"Niye?" dedi Babayev.

"Daha önce üç kere asansörde kaldım. Bu yüzden asansöre binemiyorum," dedim utana, sıkıla. "Biliyorum zordur ama, acaba bu odayı üçüncü, dördüncü kata ayarlamak mümkün mü?"

"Dur, sana bir şey anlatayım," dedi Babayev. "Eskiden bir kere New York'ta elektrikler sönmüştü. Hatırlıyor musun?"

"Evet," dedim.

"Amerikalılar bu konu üzerine bir de film yapmışlardı."

"Evet, onu da hatırlıyorum."

"Henüz o film Sovyetler'de yapılmadı. Hadi yürü," diyerek koluma girdi.

Asansöre bindik. Ne akıllı, ne esprili adamdı şu Babayev. Giderek mizah yönünün ne kadar gelişmiş olduğunu görecektim. Her şeyi bir fıkra ile anlatan, hayatımda tanıdığım ender güzel dostlarımdan biri olacaktı Babayev.

Bizi odamıza kadar çıkardı. Valizlerimizi açtık. Birer banyodan sonra üstümüzü değiştirip aşağıya indik. Akşam yemeği için herkes salondaydı. Türk ekibi bizden önce gitmişti Moskova'ya. Biz iki gün gecikmiştik. Yemek salonundaki Türk masasında bütün dostlar toplanmıştı. O yıl Moskova Film Festivali'ne Metin Erksan'ın *Kadın Hamlet* filmi katılıyordu. Bu yüzden Metin Erksan, Fatma Girik, Memduh Ün oradaydılar. Onların dışındaki bizler de Türk sinemasını temsilen bulunuyorduk. Bizim dışımızda Münir Özkul, Vecdi Sayar, Semra Özdamar, Yılmaz ve Sabah Duru, Arzu Film'den Eriş Akman, tiyatrocu Işıl Kasapoğlu vardı. Bizden iki gün sonra da Ali Özgentürk geldi. O sıralar, çok sevdiğim şair arkadaşım Ataol Behramoğlu da Moskova'daydı. Bizi yalnız bırakmadı. Moskova'yı tanıttı

bize. Aslında, şöyle bir bakarsak herkes benim arkadaşımdı. Ne var ki ekibin bir kısmı solcu, bir kısmı sağcı diye adlandırılabilirdi. İlk günden ikiye ayrılan grubu, iki gün içinde birbirleriyle kaynaştırmıştım. Biliyorsunuz, o günlerde herkes birbirini sağcılıkla, solculukla suçlayıp duruyordu. Bugün bu abartılı değerlendirmelerin ne kadar boş şeyler olduğunu düşündükçe, arada geçen zamana acımamak mümkün değil. Ne komiktir ki, o gün sağdaymış gibi gözüken ya da sağcılıktan solculuktan habersiz olan Fatma Girik, bir süre sonra CHP'den Şişli Belediye Başkanı olacaktı. Onun da nasıl başkan olduğunu yeri geldiğinde anlatacağım.

Her neyse, o akşam Babayev'in de olduğu büyük bir masada dostlarla birlikte ilk akşam yemeklerimizi yedik. Ekipte çevirmen olarak Anatolik ve Nataşa vardı. Anatolik, ki biz ona Tolik diyoruz, Kafkasyalı karayağız bir Balkar delikanlısıydı. Daha önce Egemen'in getirdiği Moskova Sirki'nde çevirmen olarak İstanbul'a gelmişti. Beni oradan tanıyor. Şimdi Türkiye'de Moskova'yla iş yapan bir inşaat şirketinde çalışıyor. Dostluğumuz hâlâ sürer. Nataşa ise şu anda Rusya Federasyonu İstanbul Başkonsolosluğu'nda konsolos olarak çalışıyor. Bu iki resmi Türkçe çevirmen de Babayev'in Türkoloji'den öğrencileri. Babayev ise dostluk adına bizi hiç yalnız bırakmıyor. Tabii bir de Vera var; Vera Feyonova. O, Babayev'in eski bir öğrencisi. Yazarlar Birliği'nde görevli. Türkiye'den giden tüm yazarların çevirmeni. Dünya güzeli bir dost. Bir kardeş. Bir insanlık abidesi. Bir barış direği. Gönül ister ki hep burada olsun. Her insanın, böyle bir dosta her zaman ihtiyacı var. İnsanı rahatlatan, yumuşak bir pamuk yumağı gibi. Güzelim, yılbaşı tebriki göndermiş bana. Sağ olsun. Bu kış İstanbul'daydı.

Vera da Babayev'in hık demiş burnundan düşmüş gibi. Ne kadar çok anıları var. Aziz Nesin, Melih Cevdet, Demirtaş Ceyhun, Cengiz Bektaş, Fethi Naci, Necati Cumalı, Erdal Öz, Yaşar Kemal... Kim aklınıza gelirse, hepsi onun dostu. Hepsinin çevirmeni o.

Adını söylemekten utanan Nataşa, Aziz Nesin'in küçük oğlu Ahmet Nesin'le Çiçek Bar'dayız.

Bu yılın ocak ayında, İstanbul'da, Vera, Nataşa ve ben Çiçek Bar'da eski günleri konuşuyoruz. O ilk gidişimizden başlayan, güzel dostluk dolu günleri. Bir ara Vera'ya Nataşa'nın öyküsünü anlatmak istiyorum.

"Anlat, anlat," diyor.

Nataşa'nın yüzü kızarıyor hemen. Utanıyor.

"Bir yaz akşamı, yine burada, Çiçek Bar'dayım. Bar'ın camlarını çıkarmışız. Bahçeyle bütünleştirmişiz. Parizyen bir kafe gibi. Bahçede birkaç masa var. Ben kapıyı gören bir yerde, ortağım Azmi ile oturuyorum. Sokak kapısı açılıyor. Bakıyorum Aziz Nesin'in oğlu Ahmet. Yanında bizim Nataşa. Heyecanlanıyorum. Nataşa kapıda öylece duruyor. İçeri girmiyor. Yıllar var onu görmeyeli. 'Nataşa' diye sesleniyorum ayağa kalkıp. 'Hadi oradan sen de' der gibi bir işaret çakıyor bana. İçeri girmiyor. Koşup kapıda yakalıyorum. Sarılıyorum. Nataşa çocuk gibi. Bana küsmüş. 'Konuşmuyorum seninle,' diyor. 'Hayırdır, ne oldu Nataşa? Bir yanlışlık mı yaptım?' diyorum. 'Yaptın tabii,' diyor. 'Kaç defa seni aradım. Not bıraktım. Beni aramadın. Demek ki beni görmek istemiyorsun,' diyor. 'Yemin ederim, haberim yok,' diyorum. 'Hadi oradan sen de,' diyor. 'Benim telefonumu sana söylemediklerini mi anlatmak istiyorsun. Olur mu öyle şey?' 'Bilmem,' diyorum. 'Peki kim diye haber bıraktın bana?' 'Natalya diye,' diyor. 'Ulan Allahsız,' diyorum. 'Bu Natalya da nereden çıktı? Ben seni yirmi küsur yıldır Nataşa diye biliyorum. Natalya'yı nereden bileyim?

Niye Nataşa demeyip de Natalya diyorsun ki? Evet, doğru. Natalya diye biri beni aramış. Bak bundan haberim var. Yemin ederim, bunun sen olduğun hiç aklıma gelmedi. Özür dilerim,' diyorum. 'Ne bileyim ben?' diyor. 'Nataşa dersem yanlış anlarlar diye gerçek ismimi söyledim.' Sonrasında sarılıp öpüşüyoruz."

Vera gülüyor.

"Sen ne diyorsun, Vera?" diyorum. Vera,

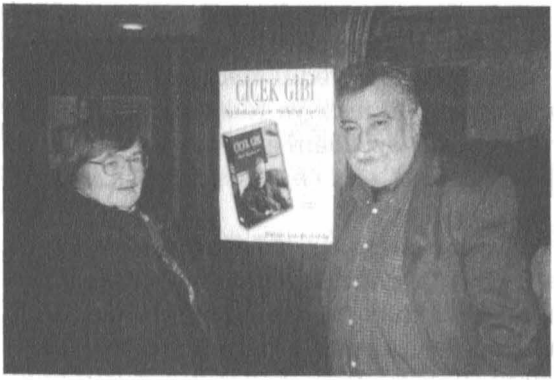
"Tam Nataşalık bir iş," diyor Vera. "Başka türlü olsa şaşardım zaten."

Sonrasında birlikte fotoğraflar çektiriyoruz. O sırada oğlum Hasan geliyor. Vera yirmi dört yıl önce Moskova'da elinde doğmuş olan oğluma sarılıyor. Onunla da fotoğraflar çektiriyorlar. Sanki içine doğmuş gibi.

Dört ay sonra 5 Haziran 2003'te sabaha karşı bir kalp krizi ile göçüp gidiyor Vera Feyenova. Moskova'nın son kalan gülü de soluyor. Nataşa'nın dediği gibi bir deniz feneriydi 'o'. Çevresine dostluklar, sevgiler dağıtan bir deniz feneri. Bundan böyle Moskova'nın da tadı yok artık.

Vera Feyenova, 1979'da Moskova'da elinde doğan oğlum Hasan Keskiner'le birlikte. Sol baştaki, bugünkü konsoloslardan Natalya. Ortada Vera, sağ baştaki de oğlum Hasan Keskiner. Çiçek Bar'ın ofisinde

Vera Feonova ile çekilmiş bir fotoğraf. Çiçek Bar'da. 'Çiçek Gibi' kitabımın afişinin önünde. Bu fotoğrafın çekilmesini Vera özellikle istemişti. Biz de poz verdik. Yıl 2003.

Hikâyemizi anlatmak için biz yine Moskova'ya dönelim. Moskova'daki ilk gecemizde oteldeyiz. Akşam yemeğinden sonra, otelin içindeki sinemaya festival filmleri için biletlerimiz var. Filmden sonra, yine otelin içindeki Press Bar'a takılıyoruz. Burası yalnız davetliler için. Görevli Ruslardan başkası giremiyor. Zeki'yle içeri giriyoruz. Bir yanda Sophia Loren'i görüyoruz. Hayranlıkla ona bakıyoruz. Oyunculuğuna bayıldığım Marcello Mastroianni başka bir grupla sohbet ediyor. Kirk Douglas tek başına bir masada viskisini içiyor. Uzun boylu, Hintli, esmer bir delikanlının Raj Kapoor'un oğlu olduğunu öğreniyoruz Eriş'ten. Bir masada Romenler, birinde Macarlar var. Bizim masanın yanında Bulgarlar var. Diğer yanımızdaki masada Gürcülerle Azeriler birlikteler. O gece seyrettiğimiz Rus filminin adı *Mimino*. Çok güzel, sımsıcak bir film. Zeki ile çok beğeniyoruz bu filmi. Baş oyuncusu bir Gürcü şarkıcı. Uzun boylu, bıyıklı, sevimli biri. Adı Vahdan Kagabitze.

Şampanyaları söylemişiz. İçiyoruz. Yan masadan uzun boylu biri kalkıp bizim masaya geliyor.

"Merhaba gardaşlar. Hoş gelipsiz," diyor.

Azeri bir dost. Kendini tanıtıyor bize.

"Men Rüstem İbrahimbekov. Azeriyem. Sinemaçıyam."

Hemen masaya buyur ediyoruz. Zeki ile ben o akşamki *Mimino* filminden açıyoruz konuşmayı. Çok sevdiğimizden, bu filmin kesinlikle ödül alacağından söz ediyoruz.

Rüstem, yandaki masaya Rusça bir şeyler söylüyor. O masadan kızıl saçlı bir adam geliyor masamıza.

"İşte bu adam *Mimino*'nun senaristidir. Adı Rezo'dur," diyor.

Biz tanışmaktan mutlu olduğumuzu söylüyoruz. Rüstem bizim söylediklerimizi Rusça'ya çeviriyor. Filmin ödül alacağını söylediğimizi de. Hep birlikte kadeh kaldırıyoruz Rezo'nun şerefine. Saçının kızıllığı vuruyor yüzünün çillerine. Sevimli bir adam Rezo. Rüstem'le dostluğumuz başlıyor. Daha sonraları da bitmeyecek bir dostluk. Ona, Azeri başka bir sinemacıyı soruyorum: Ajdar İbrahimov'u.

"Buralardadır. Yarın görürsün," diyor.

Gerçekten de Ajdar'ı, ertesi gün otelin holünde görüyorum. Sarılıp öpüşüyoruz.

Ajdar'ı bir yıl önce Türkiye'deyken tanımıştım. Bir gün, bizim Necip Sarıcı getirmişti bana.

"Azeri bir sinemacı. Elinde Nâzım'ın bir hikâyesinden yapılmış film senaryosu var. *Bir Aşk Masalı*. Onu çekecekmiş. Türk yapımcı arıyor," diye.

Öyle tanımıştım Ajdar'ı. O zaman 65 yaşlarında bir adamdı. Çok keyifli, candan bir adam. Birlikte yemek yemiş, sonra da bir pazar günü onları Kilyos'taki bizim Ramazan'ın balık lokantasına davet etmiştim. Ramazan eski dostum. Hemen rakılar geldi. Şaraplar geldi. Bol yeşillikli salatalar. Ajdar bana 'yeşil, yeşil' deyip duruyor, bir taraftan da yeşil salataya saldırıyor. Daha balıklar gelmeden, ikinci koca yeşil salata tabağı da tükendi. Haydi bir üçüncüsü. Anladık ki Ajdar yeşil hastası. Şarap, rakı derken balıklar. Tanju Gürsu, Necip Sarıcı, Ajdar ve ben. Birden Ajdar'ın gözleri, arkamdaki tepenin altında, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma koruganlara takıldı.

"Hele bunlar necedir?"

Dönüp baktım.

"Korugandır," dedim.

"Niçündür?"

Aslında cin gibi bir Azeri. Bilmediğinden, anlamadığından değil. Belli, bir şeyler anlatacak.

"Onları size karşı yapmışız. Savaşta Sovyet donanması buralardan çıkarma yapmaya kalkarsa, anasını bellemek için yapılmış," dedim.

Ajdar kahkahalarla gülmeye başladı. Çok görmüş, çok yaşamış. Dolayısıyla da çok bilmiş bir adam tavrıyla,

"Ben bunları bilirem. Bilirem," diyor. "İkinci savaşta bizim Stalin de aynı şeyleri yaptı. Tüm Karadeniz sahillerini, böylesi koruganlarda çakılı toplarla doldurdu; Türkiye'den gelecek Alman donanmasına karşı. Ben de askerem. Bu topların başında. Gece gündüz beklirem. Karadeniz'i gözlirem. Bize öyle emir vermiş komutanlarımız. Bir gün, bir de baktık Almanlar arkamızdalar. Nasıl oldu demeye kalmadı, hepimizi esir aldılar. Meğer paraşutla arkamıza inmişler. Öylece esirliğimiz başladı."

Sonra da gülerek,

"Asker aklı her yerde aynı çalışıyor," dedi.

Sözlerinde müthiş bir ironi vardı. Acılı. Bizler gülemedik bile.

Otel lobisinde gördüğüm Ajdar, İstanbul'daki dostluğu unutmamıştı. Hemen sahiplendi bana. Hâlâ Türkiye'den bir ortak yapımcı arıyordu. Sonunda buldu. Bir yıl sonra Yılmaz ve Sabah Duru'yla başladı filme. Türkân Şoray'ın da oynadığı *Ferhat ile Şirin*'in ilk ön çalışmaları o tarihte başlamış oldu.

Ajdar'la dostluğumuz uzundur. Sonra anlatacağım.

O gün, hazırlıklar yapılmış, randevular ayarlanmış. Bütün ekip Festival Komitesi Başkanı'nı ziyarete gideceğiz. Başkan da kaldığımız otelin bir odasında. Âdettenmiş. Hayırlı olsun diyeceğiz. Saat beş dolayında çıkıyoruz başkana. Babayev de yanımızda. Bütün ekip bir odaya doluyoruz. Normal bir ofis odası. Başkan hepimize 'hoş geldiniz' demek adına bir konuşma yapıyor. Küçücük odada üst üsteyiz. Moskova'yı nasıl bulduğumuz soruluyor. Hepimiz adına Metin Erksan konuşuyor. En büyüğümüz o. Tam o

sırada odanın kapısı açılıyor. Çok uzun boylu, ak saçlı bir adam giriyor içeri. Kapıyı zor açıyor. Kalabalıktan.

"Merhaba Tavariş," diyor adam.

Bütün başlar gelen adama çevriliyor. Boyu, posu, bembeyaz saçlarıyla Halikarnas Balıkçısı'na benziyor adam. Komite başkanı hemen ayağa kalkıyor. Başkan, aynı zamanda sinema bakanı. Kendi yerine oturması için yer gösteriyor gelen adama. Sonra bize dönüp bir şeyler söylüyor. Babayev Türkçe'ye çeviriyor:

"Sergey Yutkeviç; sinemamızın en eskilerinden. Kendisi hem yönetmen, hem de kameramandır. Sovyet sinemasının kurucularındandır. Üstadımızdır."

Sonra sözü Yutkeviç alıyor:

"Duydum ki Türk yoldaşlarım gelmiş. Onlar gelir de ben onları görmez miyim? Çok oldu Türkiye'yi görmeyeli. 1933 yılında gitmiştim Türkiye'ye. Yoldaş Voroşilov'la birlikte, bir heyet halinde, vapurla. Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları için. Ben grubun kameramanıydım. Vapur, öğleden sonra vardı İstanbul'a. Boğaz'da yüzlerce taka; bizleri karşılıyorlar. Takalarda horon tepenler, halay çekenler. Ellerinde Sovyet ve Türk bayrakları, bizi karşılıyorlar. Karaköy'de indik. Sonra bir yatla Haydarpaşa'ya geçtik. Haydarpaşa'dan, bizi bekleyen trenle Ankara'ya gidiyoruz. En çok merak ettiğim kişi Atatürk. Bir an önce onu görmek istiyorum. Sürekli film çekiyorum. O gün Ankara Palas Oteli'nde kalıyoruz. Ertesi gün, Ankara Hipodromu'nda tören var. Erkenden hipodroma gidiyorum. Tören yerine bir göz atıyorum. Kamerayı koyacağım yeri belirliyorum. Dünyanın dört bir yanından gelmiş filmciler var. Alman'ı, Amerikalısı, İngiliz'i, Fransız'ı, İtalyan'ı. Ellerinde son model kameralar. Bizimki gibi değil. Onlar da geliyorlar yanıma. Bilirsiniz biz Ruslar biraz kabayızdır. Kameralarımız, kordonlarımız da öyle. Mikrofonlarımız da. Komplekse kapılıyorum onlarınkileri görünce. Kameralarımızı Kemal Paşa'nın konuşacağı protokol tribününün karşısına kuruyoruz. Yan yana. Sonra makineye bağlı o parmak kalınlığındaki kordonu kürsüye çekiyorum; utanarak. Mikrofonu

bağlıyorum kürsünün üstüne. Öbür kameramanlar gülerek, biraz da küçümseyerek bakıyorlar bana. Gerçekten acınacak haldeyim. Ezildikçe eziliyorum. Bir süre sonra bütün konuklar gelip yerlerini alıyorlar. Voroşilov Yoldaş da. Başka ülkelerden gelen bakanlar, başkanlar var. Bir süre sonra sağ tarafımızdan üstü açık otomobille Atatürk giriyor hipodroma. Vizöre gözümü dayayıp basıyorum deklanşöre. Kamera çalışıyor. Araba bize doğru yaklaşıyor. Gözüm vizörde, hiçbir şeyi kaçırmamaya çalışıyorum. Atatürk bütün güzelliğiyle önümüze doğru geliyor. Araba önümüzden geçerken, birden çevremde bağrışmalar, koşuşturmalar duyuyorum. Ne olduğunu öğrenmek için meraktan ölüyorum. Fakat gözümü vizörden ayıramıyorum. Atatürk otomobilden inip ağır ağır merdivenlerden tribüne çıkıyor. Ben kamerayla takip ediyorum onu. Sonra kürsünün önünde durup o hıncahınç dolu hipodromdaki kalabalığı selamlıyor. Alkıştan yıkılacakmış gibi hipodrom. Bir süre sonra konuşmaya başlıyor. O konuşmaya başlar başlamaz, kamerayı fiksleyip gözümü vizörden ayırıyorum. Deminden beri çevremde neler olup bittiğini anlamak için. Sonra müthiş bir şaşkınlık yaşıyorum. Benimle birlikte çekim yapan tüm kameraların kordonlarının, üstünden Atatürk'ün otomobili geçince, parçalanmış olduklarını görüyorum. Ve size bir şey diyeyim mi, bizim Rus kabalığı ilk kez işe yarıyor o gün. O bizim parmak kalınlığındaki kordonlar parçalanmıyor. Meslektaşlarım adına üzülüyorum. Ama kendi adıma çok seviniyorum. Çünkü 'Yutkeviç,' diyorum, 'bu görüntüleri dünyada filme alan tek kişi sensin.' Onuncu yıl filmini çekmiş olan tek kişi olmaktan onur duyuyorum."

Yutkeviç konuşmasını sürdürürken, kaç kez keyifle seyrettiğim *Türkiye'nin Kalbi Ankara* filmi kare kare geçiyor önümden. Bu mutlu olayı birebir yaşayan ve o filmi çeken insanın ağzından duyma mutluluğuna erişenlerden biri olduğum için ayrıca seviniyorum. Duygulanıyorum. Gözlerim dolu dolu dinliyorum bu tarih adamı.

"Az zamanda çok işler başardık... Türk milleti çalış-

kandır... Türk milleti asildir..." diyen Atatürk'ün sözleri dolduruyor kulaklarımı. Sen çok yaşa Yutkeviç. Onu bizlere armağan ettiğin için.

"Sonra Ankara'yı, Kale'yi, Çankaya'yı çektim. Ulus'u, çarşıları, kağnıları, köylüleri çektim. Sonra bozkırı. Moskova'da banyosunu yapıp montajını tamamladıktan sonra ilk kopyasını Atatürk'e hediye olarak gönderdik. Sovyetler Birliği Meclisi adına Voroşilov Yoldaş'ın armağanı olarak. Siz Türkler çok konukseversiniz. El üstünde taşıdınız bizleri. 44 yıl sonra sizleri görmüş olmaktan ne kadar mutlu olduğumu bilmenizi isterim. Kimbilir şimdi nasıldır Ankara? Bunca yıl sonra, ölmeden önce bir kez daha görmek isterdim. Ama olmadı."

Onuncu yılımızı çektiği filmle bize armağan eden bu yaşlı, bu yiğit, bu güzel adamın Türkiye'ye daveti için çok söyledik yöneticilerimize. Çok uğraştık. Kimse oralı olmadı. Kadirbilirlik kalmamış ki dünyada!

Ve ben her bayram, başka çekimi olmayan o günün filmini TV'de izlediğimde hüzünlenirim. Sergey Yutkeviç'ten utanırım.

Vâkıf; festivalde görevli öğrencilerden biri. Bize yardımcı olabilmek için, dolarlarımızı iki-üç rubleden bozdurabileceğini, resmi kurdan 1 doların 64 kopek ettiğini, oysa kendisinin 1 dolara 3 ruble verebileceğini söyledi. Vâkıf, girgin, iş bitirici bir Azeri. Hemen birkaç yüz dolar bozdurdum. Hatta başka arkadaşlarınkini de. Zaten cebimizde çok para var. Akşamları Press Bar'da bir şişe şampanya beş ruble. Yani bize göre iki dolar bile değil. Sürekli şampanya içmeye başladık. O yetmiyormuş gibi, bizim masanın yakınındaki masalara da şampanyalar ısmarlıyorum, her akşam. Bir ara gözüm Bulgar masasındaki kıza takılıyor. Bakışıp kesişiyoruz. Fakat, onlar da grup halinde dolaşıyorlar. Kızı teke düşürmenin imkânı yok. Genç ve güzel bir kız. Beş yıl sonra ilk kez karıma ihaneti düşünüyorum. Nasıl olsa boşanacağız. İhanet sayılır mı bilmem. İki gün içinde işi bağlıyorum. Öbür Bulgar kızını da Raj Kapoor'un oğlu ayarlamış. Kızlarla konuşmak mümkün değil.

Hiçbir dil bildikleri yok. Ona rağmen kızların odasında buluşuyoruz. Dördümüz. İçkiler içip eğleniyoruz. Bu birliktelik beş-altı gün sürüyor. O arada, Sovexport Film'de filmimin gösterimini yapıyorum pazarlama için. Sovexport'ta çalışan Azeri Gusseinov'un çok yardımlarını görüyorum. Daha sonra iyi arkadaş oluyoruz. Bulgar ekibini de davet ediyorum. Mariana da geliyor. Filmi çok seviyorlar. Ama paraları yok almak için. Bir gün, Mariana bana, Bulgaristan'da birlikte olduğu adamın geldiğini, artık görüşme imkânımızın olmadığını anlatmaya çalışıyor. Ben karşı çıkıyorum. Ama yapacak bir şey yok. Üzülüyorum. Ayrılmak zorunda kalıyoruz.

Moskova'ya gelişimizin ikinci günü elçiliğe davetliyiz. Bütün ekip o güzelim elçilik sarayındayız. Bizler için bir kokteyl hazırlamışlar. Tanışma kokteyli. Büyükelçi Namık Yolga, Başkonsolos Halil Akıncı, Konsolos Necil Nedimoğlu.

Birden, Ankara'da olduğum günlerden, Siyasal'dan tanıdığım Oya'yı görüyorum. Oya hamile. Halil'in karısı. Sarılıp öpüşüyoruz. Ne kadar cana yakın bir dost. Halil de, Necil de çok içten karşılıyorlar bizi. Birkaç gün sonra Lenin'in mozolesine bakan meydanda otel-restoran gibi eski bir binada bir yemek düzenliyorlar bizim için. Halil ve Oya ev sahipliği yapıyor bize. Bir odasını kapatmışlar restoranın. Teypte Türkçe şarkılar çalıyor. Votkalar, şampanyalar, havyarlar... Teybi kapatıp kendimiz söylüyoruz bir ara. Müthiş bir Türk gecesi yaşıyoruz Moskova'da. Giderek Halil ve Necil'le dostluğumuz ilerliyor. Bizi hiç yalnız bırakmıyorlar. Her zaman bir ihtiyacımızın olup olmadığını soruyorlar.

Babayev ile Vera, tek isteğimiz olan Nâzım'ın mezarına gitme işimizi organize ediyorlar. Kalabalık bir grup halinde gidiyoruz Novodevichy Mezarlığı'na. Ellerimizde çiçekler. Benim kucağımda üç saksı. Üç ayrı çiçek. Zor taşıyorum. Nâzım, mezarının başındaki muhteşem mermer kayaya çizilmiş rölyefiyle önümüzde. Hayranlıkla bakıyoruz. Hatıra olsun diye nikel Türk paraları koyuyoruz taşların altına. Taş yerine çiçeklerle donatıyoruz mezarı. Göz-

yaşları içindeyim. Müthiş duygulanıyorum. Bu muhteşem şairin, bu evrensel tek şairimizin vasiyetini anlatan şiirinin mısraları dökülüyor dilimden:

Yoldaşlar, nasip olmazsa görmek o günü,
Ölürsem kurtuluştan önce yani,
alıp götürün
Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni.

Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani,
–öyle gibi de görünüyor–

Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni,
ve de uyarına gelirse,
tepemde bir de çınar olursa
taş maş da istemez hani.

Bütün gelenler ağlıyor.

Vera Feyenova yanımda. Ona sarılıyorum. Gözyaşlarımın musluğu açılmış sanki. Akıp duruyor. Yüreğimdeki hüznü söküp atmak mümkün değil. Türkiye'den bu kadar uzakta sürgün bir mezar. Lanetler yağdırıyorum tüm acımasızlara. Bu mezar altüst ediyor beni. Hayatımın şairinin mezarı. Vera anlıyor duygularımı. Elimin tersiyle siliyorum gözyaşlarımı. Tüm ziyaretçiler teker teker ayrılırken, ben mezarın başına çöküyorum. Öyle kalıyorum uzun bir süre. Sonra, yalnız başıma yürüyorum bu ünlüler mezarlığında. Dünya edebiyatının devleri Mayakovski'lerle, Gogol'lerle, Bulgokov'larla, Şostakoviç'lerle, Stanislavski'lerle, Prokofiev'lerle, Eisenstein'lerle, Çehov'larla, Ostrovski'lerle yan yana yatmasının bir teselli olduğunu düşünüyorum. Bu biraz dağıtıyor hüznümü. Dönüp kalabalığa karışıyorum. Israrla soruyorum Vera'ya:

"Ne zaman Nâzım'ın evine gideceğiz?"

"Ben söyleyeceğim size. Vera Tulyakova'nın gününü ayarlamaya çalışıyorum. Yarın olabilir," diyor.

Ertesi gün gidiyoruz Nâzım'ın evine. Vera başı çekiyor. Fatma Girik, Zeki Ökten, Ali Özgentürk, Vecdi Sayar,

Nâzım Hikmet'in Moskova'daki mezarında kayaya oyulmuş silueti. Sevgili Bener Dortunç'un ofjektifinden.

Ataol Behramoğlu, Işıl Kasapoğlu ve ben. Büyük bir avluyu çepeçevre saran apartmanlardan birinin üçüncü katı. Kapıyı Nâzım'ın karısı Vera Tulyakova açıyor. İşte o. Şiirlerindeki,

'*saçları saman sarısı,*
kirpikleri mavi' kadın.

En tatlı haliyle gülümsüyor gelenlere. Özlemle bakıyorum ona. Kırk yıllık ablammış gibi. Onun açtığı kapıdan, bir tapınağa girermiş gibi giriyorum Nâzım'ın evine, soluksuz, şaşkın. Dehşetle bakıyorum girişteki masada duran Türkçe klavyeli eski daktiloya. Daktilonun arkasındaki duvarda Nâzım'ın gemici tişörtüyle çekilmiş o ünlü fotoğrafı. Masanın üzerinde de var onlardan. Çıkarken Nâzım'dan anı olarak birer tane alıyoruz.

Yanında Vera ile çekilmiş, mutluluk dolu fotoğraflar...

Karşı duvarda bir Nâzım portresi; Avni'den. Yanında Avni Arbaş'ın *Kuvva-i Milliye Atları*, Léger ile komşu. Öte yanda Abidin. Bir duvarda Picasso. Öyle sade, öyle yalın

asılmış. Çerçeveleri özensiz. Eskimiş koltuklara oturuyoruz. Sessiz. Bu büyüyü kimse bozmak istemiyor. Vera utangaç bir ev sahibi. Getirdiğimiz çiçekleri, kurabiyeleri koyacak yer bulamıyor. Feyenova yardım ediyor ona. Vera Türkçe bilmiyor. Feyenova'nın yardımıyla konuşmaya çalışıyoruz. Birinci ağızdan dinlemek istiyoruz Nâzım'ı. Sorular soruyoruz. İlkokul öğrencileri gibi. Meraklı sorular. Bu dev şairimizi, bu evrensel ozanımızı daha yakından, daha içten tanımak istiyoruz. Vera neresinden başlayacak? Şaşkın. Sıcak ama utangaç gülümsemesiyle başlıyor sözlerine:

"Biliyor musunuz," diyor, "o hâlâ bu evde. Birlikte yaşıyoruz. Ben öldüğünü sanıyordum. Ama görüyorum ki benden ayrılmamış. Bu kadar yıl geçmesine rağmen hâlâ bir yerlerden çıkıveriyor. Bazen tabloların tozunu alırken bir kâğıt parçası düşüyor yere. Eğilip alıyorum. Bakıyorum. Bana yazılmış bir şiir. Bazen eskimiş bir koltuğun yüzünü değiştirirken, koltuğun içinden çıkıyor karşıma. Bana yazılmış birkaç satır. O zaman anlıyorum ki Nâzım hâlâ burada. Benimle. 'Ben ölmedim, beni unutma' demek istiyor. Gittikten sonra da burada olduğunu hatırlatmak için. Ben nasıl unuturum ki onu. Nâzım'ı anlamak o kadar zor değil benim için. Nâzım hep beni Paris'e götüreceğinden söz edip duruyordu. 'Seni bir gün Paris'te, Seine Nehri'nin kıyısındaki Büyük Paris Oteli'ne götüreceğim. Paris'i gezdireceğim. Abidinleri, Avnileri tanıştıracağım sana,' diyordu. Sonunda bir gün 'Hazırlan. Paris'e gideceğiz,' diyor Nâzım. Kalkıp Paris'e gidiyoruz. İnanamıyorum. Havaalanında Abidin Dino ve karısı Güzin karşılıyor bizi. Arabalara binip otelimize gidiyoruz. Otel Seine Nehri'nin kenarında. Bir sokak içinde, eski bir bina. Fakat adı doğru: Büyük Paris Oteli. Tam Abidinlerin evinin yanı. Asansör filan yok. Üç kat çıkıyoruz. Akşam Abidinlerdeyiz. Yemek yiyoruz. Nâzım durmadan konuşuyor. Onu hiç böyle görmedim. Yemekte de susmak bilmiyor. Yemekten sonra da Abidin'i bıraktığı yok. Bir köşede, çok alçak sesle fısır fısır konuşuyorlar. Kolundan çekiştiriyorum. 'Niye fısır

fısır konuşuyorsun? Ben Türkçe bilmiyorum ki,' diyorum. Utanıyor. Özür diliyor. Biraz sonra 'Biz otelimize gidelim. Yorgunuz,' deyip ayrılıyoruz. Odamıza geldiğimizde, soyunup dökünüyoruz. Nâzım her zaman duvar tarafında yatar. İlk kez bana, 'Sen bugün duvar tarafında yatar mısın?' diye soruyor. 'Yatarım tabii. Sen istedikten sonra,' diyorum. İkimiz de yatağa yatıyoruz. Ama Nâzım bir türlü uyumuyor. Nâzım uyumayınca ben de uyumuyorum. Gözlerimi iyice kapayıp uyuyormuş numarası yapıyorum. O benim uyuduğuma inandığı anda, yavaşça kendi tarafında olan telefonun numaralarını çeviriyor. Telefon ahizesi kulağında, sabaha kadar uyumuyor. Sonradan öğreniyorum ki, Abidin'i aramış. Benim uyuduğumu söylemiş. 'Abidincigim, Vera uyanır diye ben konuşamıyorum. Ama sen konuş, ben dinleyeyim. Türkçe'ye hasret kaldım,' demiş. Tabii sabaha kadar Abidin'i de uyutmamış. Diline, memleketine bu kadar âşık bir insan hiç görmedim hayatımda."

Ağzımız açık dinliyoruz Vera'yı. O anlattıkça doluyoruz. Dört bir yanımız Nâzım. Nâzım soluyoruz. Nirvanaya ulaşmak gibi bir şey bu.

Çaylar geliyor klasik Rus fincanlarında. Kuru pastalarla çay içiyoruz. Vera'yı dinledikçe hüzünlenmemek elde değil. Bir ara Feyenova'ya,

"İçki yok mu bu evde?" diyorum.

Böyle çayla bu iş olmuyor. Efkâr basmış. Votkalar çıkarıyor Vera. Başlıyoruz içmeye. İçtikçe daha bir yoğunlaşıyor yüreklerimiz. Kendimizi tutamayıp Nâzım'dan şiirler okumaya başlıyoruz. Şiirler kesmiyor. Hep bir ağızdan Ruhi Su'dan öğrendiğimiz *Nâzım'ın Ağıtı*'nı söylüyoruz:

Karalı bir haber düşmüş geliyor
Bakır antenlere Nâzım, gümüş tellere
Her hali gözümden gönlümden gitmez.
Sağ yanım unutsa Nâzım, solum unutmaz,
Böylesi bir cane ölüm kâr etmez.
Düşer, tazelenir Nâzım, şirin dillere.
Ola ki bir sabah, bir horoz öte,

Ocağın sönmeye Nâzım, dumanın tüte.
Şu bizim türkümüz ölümden öte.
Düşer, tazelenir Nâzım şirin dillere.

Trans haline geçmişiz. Gözyaşları içinde okuyoruz ağıtı. Hep birlikte. Ardından *Mustafa Suphi'nin Ağıtı*'na geçiyoruz. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Karadeniz'de öldürülmesine Ruhi Su'nun yaktığı ağıta:

Hayali gönlümde yadigâr kalan,
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.
On beş mürşid ile boğulup ölen,
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.

Garip garip öter derya kuşları,
Su içinde hayalleri, düşleri,
Bir gelin döküyor kanlı yaşları,
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.

Nâzım ile zindanda günbegün beri
Söyletir dilsizi, ağlatır körü,
Bir yanım tutmuyor, bir yanım diri,
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.

Yarelerim tuz içinde kanıyor.
Uyku gelmiş, ela gözler sönüyor,
Bir yanımda Suphi, Nejat ölüyor.
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.

Gelir günler gelir yaram sarılır,
Bir gün olur elbet hesap sorulur,
Bir yanım Acem'den, Çin'den görünür,
Bir yanım deryada çalkanır şimdi.

Mutlu ve sarhoş ayrılıyoruz Nâzım'dan. Otele dönüyoruz.

"Hadi gel, Press Bar'a gidelim," diyor Zeki. "Daha vakit erken."

Gerçekten de saat daha on. Sallana sallana yürüyoruz.

Sarhoşuz. Girişte soldaki bardan birer viski alıyoruz. Hemen yanımızdaki sütuna yaslanıp salonu seyretmeye başlıyoruz. Aslında gözümüzün önünü gördüğümüz yok. Mariana'dan ayrılışımı bir türlü içime sindiremiyorum. Onun gerçeğini kabullenmek zor benim için. Zeki'ye dert yanmaya çalışıyorum.

"Boş ver şimdi bunları," diyor Zeki. "Hayat güzel. Bak şu karşıdaki masaya. Çok güzel bir kız var orada."

"Nerede?" diye soruyorum. "Hangi masada?"

Zeki parmağıyla gösteriyor masayı. Gerçekten çok güzel bir kız. Yaşlı bir adamla yaşlı bir kadının ortasında oturuyor.

"Tamam, tamam. Gördüm. Ben şimdi hallederim o işi," diyorum.

Zaten sarhoşum. Yani cesaretim sonsuz. Kendime güvenim tam.

"Şimdi bak. Ne yapacağım? Göreceksin."

Elimdeki viski bardağını Zeki'nin eline tutuşturuyorum. Bir şişe şampanya alıyorum bardan. Kızın oturduğu masaya doğru yürüyorum. Masanın başında ayakta öylece duruyorum bir süre. Masadakiler bana bakıyor.

"İyi geceler," diyorum.

Kimse bir şey anlamıyor. Elimdeki şampanya şişesini masaya bırakıyorum. Kızın elinden tutarak dansa kaldırıyorum. O geceden sadece bu dansa kalkış kalmış aklımda. Çünkü film kopmuş bende. Hiçbir şey anımsamıyorum. Ertesi gün öğleye kadar uyumuşuz. Uyandığımda başım kazan gibi. Zeki banyosunu yapmış, giyiniyor.

"Hadi, biraz çabuk ol. Yemeği kaçırmayalım."

"Kalkıyorum... Kalkıyorum..."

Soğuk, sıcak duşla zor kendime geliyorum. Aşağıya iniyoruz. Yemek salonunun girişinde küçük bir masa var. Önünde birkaç kişi. Sanırım kupon alıyorlar. Zeki arkamda. Birden Zeki ceketimden çekiştiriyor.

"Bak bak," diyor. "Seninki."

Küçük masada kupon veren kızı gösteriyor. Aaa, bu da ne? Ne güzel bir kız. Daha önce hiç görmemişim.

"Kim lan bu?" diyorum.

"Amma yaptın ha. Nasıl hatırlamazsın?"

O ara kızla göz göze geliyoruz. Selam veriyorum korkarak. Ne olur, ne olmaz diye. Kız gülümseyerek başını öne eğiyor. Salona doğru yürürken, bu kez ben çekiştiriyorum Zeki'yi.

"Allah aşkına söyle. Kim bu kız?"

"Cidden mi hatırlamıyorsun?" diyor.

"Vallahi hatırlamıyorum."

"Sen de kardeşim, bu kadar içme."

"Bırak şimdi içmeyi de söyle. Kim bu kız?"

"Arifçiğim," diyor, "Dün gece Nâzım'ın evinden döndükten sonra Press Bar'a gitmedik mi?"

"Evet, gittik."

"Efendi gibi bir kadeh viskimizi almadık mı?"

"Aldık."

"Sonra sana, iki kişinin arasında oturan bir kızı göstermedim mi?"

"Gösterdin. Ben de gidip bir şişe şampanyayla kızı dansa kaldırdım."

"Tamam. Sonra iki saat kızı bırakmadın. Dans ettin durdun. Hatırlamıyor musun?"

"Evet. Hatırlıyorum ama dans kısmı bende yok."

"Gene mi filmi kopardın yoksa?"

"Valla bilmem ki," diyorum. "Dans da kalmamış aklımda, kız da. Ama çok güzel bir kız bu be..."

"Öyle," diyor Zeki.

"O zaman benim bu işi halletmem gerek."

Birden şimşekler çakıyor kafamda. Moskova'ya gelirken aldığımız hediyelik eşyalar var valizde. Bir kısmını dağıtmıştık.

"Ben çıkıp şu hediyeliklerden bir şeyler ayarlayıp geleyim. Dün geceyi orada bırakmak olmaz."

"Sen bilirsin," diyor Zeki.

Ben gerisin geri odaya çıkıyorum. Gümüş yüzük, kazak gibi bir şeyler alıyorum. Hemen bir paket yapıp iniyorum aşağıya. Kız masasında. Önündeki iki kişiyle ilgileni-

yor. Uzaktan gözlüyorum onu. Yalnız kalsın diye bekliyorum; elimde paketle. Biraz sonra yalnız kaldığında, hemen sokuluyorum yanına. Bir hafta içinde öğrendiğim birkaç kelimelik Rusçamla,

"Pajalsta," diyorum gülerek.

Elimdeki paketi masaya bırakıyorum. Gözlerinin içinde kayboluyorum. En sevimli halimle. O da gülümseyerek bana bakıyor. Ve klasik Rusça'yla,

"Niet," diyor.

Ben ısrarla,

"Da, da... Pajalsta," diyerek paketi masaya bırakıp salona yürüyorum. Gelip Zeki'nin yanına oturuyorum.

"Ne yaptın? Verdin mi?" diye soruyor Zeki.

"İstemedi ama zorla verdim," diyorum.

"Hadi hayırlısı," diyor.

Böylesi bir tanışmanın benim hayatımı değiştireceğini o gün bilmiyordum tabii. Nasıl bilebilirdim? 'Mariana gibi bir Moskova kaçamağı daha girdi hayatıma' diye bakıyorum ben. Yemeklerimizi yerken Vâkıf geliyor masamıza. Vâkıf da festivalde görevlilerden. Sinema okulunda okuyor. Durumu Vâkıf'a anlatıyorum.

"Tanıyor musun kupon dağıtan kızı?" diye soruyorum.

Vâkıf kıza bakıp geliyor.

"Yüksek Sinema Okulu son sınıfta okuyor. Yani bizim okulda. Sınıf arkadaşım. Adı Valantina," diyor.

"Aman Vâkıf," diyorum. "Gözünü seveyim bana yardım et. Şu işi çözelim."

"Konuşurum," diyor Vâkıf.

"Bir randevu ayarla. Birlikte olalım."

"Ama," diyor Vâkıf, "festival süresince onların beş dakika vakti yok. Biliyorsun. Zaten yasak böyle şeyler."

"Başlatma şimdi yasağından," diyorum.

"Peki, peki. Konuşurum."

"Kız kaçıp gitmeden konuş. Şimdi."

Vâkıf kalkıp gidiyor. Bekliyoruz. Heyecanlıyım. Bir süre sonra dönüp gelirken, Vâkıf'ın yüzüne bakıyorum. Hiçbir şey anlaşılmıyor. Zaten donuk bir yüzü var. İşin olup

olmadığı belli değil. Belki de bu iş olsun istemiyor.

"Ne oldu?" diye soruyorum. "Kabul etti mi?"

"O da, dediğim gibi, çekiniyor. Ama gönlü var gibi sanki. Teklifimi gülümseyerek karşıladı. 'Ben sana akşama söylerim,' dedi."

Yapacak bir şey yok. Akşamı bekleyeceğiz.

"Hadi, kalkalım. Geç kalacağız," dedi Zeki.

"Peki," dedim.

Akşamüstü, otelin asma kattaki barında Vâkıf'la buluşmak üzere ayrıldık. Sinemaya film seyretmeye gittik...

Film mi seyrettim, dayak mı yedim bilmiyorum. Bir türlü beş olmuyor saat. Heyecandan geberiyorum. İkide bir soruyorum Zeki'ye:

"Acaba he diyecek mi kız?"

"Sende şeytan tüyü var," diyor. "İçime doğuyor. Bu iş olacak."

Saat beş. Bar daha yeni açılmış. Zeki ile viskileri söylemişiz. Oturuyoruz. Gözümüz koridorları tarıyor. Arada bir kalkıp alt kata, lobby'ye bakıyorum.

Beşi beş dakika geçti geçmedi Vâkıf geldi yanımıza. O pek içki sevmiyor. Zorla bir kadeh kokteyl söylüyoruz.

"Ne oldu? Gelecek mi?" diye soruyorum.

"Bir ara uğrayacak galiba," diyor Vâkıf.

Gerçekten de bir ara şöyle bir uğruyor kız. Beş dakika kadar bir süre. Hayran hayran bakıyorum kıza. Allahım ne kadar da güzel!

"Böyle bir arkadaşlık için zamanım yok. Çok çalışıyorum. Fırsat bulursam görüşürüz," diyor.

Ben ısrarla bir randevu koparmaya çalışıyorum. Kız olmazlanıyor. Ben bastırıyorum. Kız daha fazla direnemiyor. Gece dokuz buçukta buluşmak üzere ayrılıyoruz. Ve böylece başlıyor Moskova maceramız. Arada bir, gündüz hep birlikte otelin çevresinde dolaşıyoruz. Kim olduğumu anlatmaya çalışıyorum.

"Türki, Selçuki," diyor kız.

Bizim için öyle derlermiş Ruslar. Nereden bilirim?

Biz de 'lublu' sözcüğünü öğreniyoruz ilk önce. Sevgi-

yi, aşkı...

Fakat bir türlü yalnız kalamıyoruz. Şakayla karışık, sarhoşlukla başlayan bu ilişkiyi büyüttükçe büyütüyorum yüreğimde. Giderek sevdaya dönüştürüyorum. Arada fotoğraflarını çekiyorum. Koridor başlarını tutmuş, suratsız Rus kadınları var. Sürekli kontrol ediyorlar. Kim geldi, nereye, hangi odaya girdi. İlerde başım çok derde girecek bu kadınlarla... Bir gece, pencerelerin dışındaki pervaz çıkıntılarından yürüyerek giriyorum ikinci kattaki odasına. Delice bir şey yaptığım. Ama başka çaresi yok. Başka türlü birlikte olmak mümkün değil. Herkes birbirini kontrol etmekte. Herkes birbirinden korkuyor. Sanki herkes KGB. Benim umurumda değil. Olay bizim ekip tarafından biliniyor artık. Arada bir, yemek salonunda yanımıza geliyor kız.

Bizim Babayev harbi futbol âşığı. Azeri olduğu için, Bakü'yü tutuyor. Bakü'nün maçı yoksa, Moskova Dinamo'sunu. Memduh Ün'ün eski bir Başiktaşlı oyuncu olduğunu öğrenince de hemen ekibi maça davet ediyor; Dinamo Moskova'yla Dinamo Kiev maçına. Havada evet diyoruz. Çünkü dünyanın o tarihteki en önemli forveti sayılan Blohin, Dinamo Kiev'de oynuyor. Türk takımlarıyla en çok maç yapan takım Dinamo Kiev. Babayev'e kalırsa, Moskova, Kiev'i yener. Bizler Kiev'i tutuyoruz. Özel sempatimiz var. Lenin Stadı'nın tribünlerindeyiz. Maça ilgi büyük değil. Stat yarı yarıya boş. Boş tribünler kısmına gidip oturuyoruz. Önümüzde, tek tük bira içen, sarhoş seyirciler var. Görünen o ki, Moskova, Kiev'den daha iyi bir takım. Daha birinci devrenin ortalarında, Moskova Dinamo'su golünü atıyor. Bizlerin gözü Blohin'de. Blohin tek başına ne yapsın? İkinci devrede bir gol daha atıyor Moskova. İşte o anda, önümüzde sere serpe oturmuş sarhoşlardan biri ayağa kalkıp bağırıyor:

"Davaay Blohin!"

Türkçesi 'Haydi Blohin'miş. Ama söylenişinde bir alay, bir mizah ifadesi varmış.

Blohin sakin. Kendi oyununu oynuyor. Bir ara, santradan kaptığı topla tek başına Moskova kalesine doğru gidi-

yor. Uzun bacaklı ve bir atlet kadar süratli Blohin, önüne geleni çalımlayıp kalenin içine kadar girip golünü atıyor. Golden sonra bizim tribünlere doğru koşuyor. Kendisiyle alay eden sarhoşun önüne kadar geliyor. Ve yerlere kadar eğilip selamlıyor sarhoşu. Fatma, Memduh, Zeki, ben ayaktayız. Alkışlıyoruz. Sarhoş da ayakta sallanarak alkışlıyor Blohin'i. Tribünler de...

Yoğun aşk arasında bir de Leningrad gezisi çıkıyor başımıza. Tüm film festivali davetlileri için iki günlük bir gezi bu. Valantina'dan ayrılıp Leningrad'a gitmek pek işime gelmiyor ama ne yapalım? Elimiz mecbur. Yıllardır kitaplarda okuya okuya ezberlediğimiz Saint Petersburg ya da Petrograd kenti bu. Bizim tarih kitaplarında Deli Petro diye öğrendiğimiz, aslında Rusların Büyük Petro'sunun, bataklıkları doldurarak 1700'lü yıllarda kurduğu şehir. 1917 Sovyet Devrimi'nin başladığı yer. Kışlık saray, yazlık saray, Avrora gemisi ve dünyanın en büyük müzelerinden biri olan Hermitage Müzesi. İkinci Dünya Savaşı'nın Sovyet kalelerinden biri. Almanlara karşı aylarca direnen Leningrad halkının dillerden düşmeyen 'Leningrad Savunması'. Leningrad'ın düşmesine yakın, o koca müzedeki eserleri alıp evlerinde saklayan ve savaştan sonra tek tek müzeye teslim eden onurlu halkın şehri. Şimdiki Irak savaşını düşündüğümüzde, talancılıkla uygarlık arasındaki farkın ne olduğunu bize anlatan şehir. O şehre gitmemek olmaz.

Sevdamızı Moskova'da bırakıp güzel bir trenle, akşam karanlığında başlayan eğlenceli yolculuk. Leningrad Garı'nda şehir bandosunun karşılaması. Meçhul Asker Anıtı, kışlık ve yazlık saraylarda gördüğümüz Çarlığın debdebeli günleri. Koşarak gezdiğimiz Hermitage Müzesi. Venedik'i andıran mimarisi ve Rus tipi katedrali ile Petrograd. Unutulmaz beyaz geceleri. Dostoyevski'leri. Sahilde demirli duran Avrora gemisi... Hâlâ kurşun deliklerini altın bir nokta gibi taşıyor üzerinde. Ne iyi etmişiz de gelmişiz.

Size biraz ekiptekilerden ve ülkemizi temsil eden filmden söz edeyim. Örneğin Metin Erksan'ın ağzından puro düşmüyor. Puro da halis muhlis Küba malı: Partagas. Normal tütüncülerde satılıyor, ruble ile. Çok ucuz. Münir Özkul her şeyin 'kolik'i. Bu yüzden hiçbir şeye bulaşmak istemiyor. O zaman da tam bir İstanbul beyefendisi. Alkol içmiyor. Kendini zorla tutuyor. Sigara da öyle. Fakat, Metin Erksan'ın puro içişine özeniyor. Ve bir gün soruyor:

"Arifçiğim, bir puro içsem bir şey olur mu acaba? Ne dersin?"

"Bir tane ise sorun yok. Ama devam edeceksen, gereksiz," diyorum.

"Bir deneyelim efendim," diyor.

Deneyiş o deneyiş. Her gün iki paket puro. Bırakmasının mümkünü yok.

Ülkemizi, Metin Erksan'ın çektiği, Fatma Girik'in oynadığı *Kadın Hamlet* filmi temsil ediyor. Filmin oynadığı gece, tüm elçilik mensupları da locada yerlerini almışlar. Bizler de ilk kez göreceğiz filmi. Herkes heyecanlı. Film başlıyor. Yer yer gülüşmeler geliyor salondan. Oysa film gülünecek bir film değil. Değişik bir Hamlet yorumu.

Ben başından beri Memduh Abi'ye,

"Şu filmin adı *Kadın Hamlet* yerine 'Omlet' olsaydı daha çok ilgi çekerdi," diyorum. Biraz alaylı, biraz gerçek.

Bu söylediklerime kendim de inanıyorum. Ben de yapımcıyım. Ben olsam adını öyle koyardım. Çünkü 'Omlet'ten 'Hamlet' çağrışımı yaptırırdı seyirciye. Böylece de, farklı bir Hamlet olduğu ortaya çıkardı. *Kadın Hamlet* gibi iddialı bir isim yerine daha ironisi olan bir isim olurdu sanki. İsim iddialı olunca da, insanlar daha çok şey bekliyordu şüphesiz. Fakat yine de, filmden çok Fatma Girik'in oyunculuğu etkilemişti seyirciyi. Filmin ödül alabilmesi için ertesi gün yapılacak olan Press Konferans dedikleri basın toplantısı çok önemliydi. Toplantıda, başından beri bize sahiplenen Sovyetler'in en büyük yazarlarından Kırgızistanlı Cengiz Aytmatov, sözcülüğümüzü yapıyordu. Filmdeki rolüyle Fatma Girik'in en iyi kadın oyuncu ödü-

lünü muhakkak alması gerekiyor türünden bir tezle çıkmıştı ortaya. Herkesi etkilemişti. Soruları Metin Erksan yanıtladı. Biz de inanmıştık Fatma'nın ödül alacağına. Fakat festivalin kapanışından bir gün önce, umutlarımız suya düştü. Fatma kaybetmişti. O gece, Press Bar'da Zeki'yle içerken, dört bir tarafımızda ödül alacağını duyanlar büyük bir mutluluk yaşıyorlardı. Bizimkilerden kimse ortada görünmüyordu. Yan taraftaki kalabalık masadan bir adam kalktı. Herkes onun boynuna sarılıp öpüyor. Onu kutluyorlardı. Bu adam, daha önce Rüstem İbrahimbekov'un bize tanıştırdığı *Mimino* filminin senaristi Rezo idi. Herkes ona sarılırken, o yürüyerek bize doğru geldi ve masamıza oturdu. Sonra kendi masasındakilere dönerek bir şeyler söyledi. Rüstem'in söylediğine göre, onlara,

"Benim ödül alacağımı ilk söyleyenler bu Türk dostlarımdır. Ben bu ödülümü ilk onlarla kutlayacağım," demiş. Bize de dönüp, "Davay Tavariş. Nazdrovya," dedi.

"Haydi yoldaşlar, şerefinize, demek istiyor."

Yan masadakiler de ayağa kalktı. Hep birlikte Rezo'nun şerefine kadehler kaldırıldı, bardaklar kırıldı. Müthiş bir coşkuydu bu. Bu coşkuya biz de katıldık. Rezo'yla birlikte biz de mutlu olduk.

Ertesi gün, son günümüz Moskova'da. Bir sonraki gün gideceğiz. Ben akşam saat sekizde buluşacağım sevgilimle. Öğle yemeğinde, Memduh, Fatma ve Metin Abi'yle birlikteyim. Çok üzgünler. Akşam, Kremlin'deki baloya katılmayacaklarını söylüyorlar. Festivali protesto için. Ben de onlarla oluyorum.

"Ben de gitmeyeceğim baloya," diyorum.

Oysa, bizim bu kadar önemsediğimiz en iyi kadın oyuncu Ödülünü Hülya Avşar, yıllar sonra Sinan Çetin'in *Berlin in Berlin* filmindeki oyunuyla kazanmasına rağmen Moskova'ya bile gitmiyor ödülünü almak için. Ne tuhaf değil mi? Yaptığı işi önemsemek ya da önemsememek.

Saat ikide başladığımız yemek, alkolle devam ediyor. Bir ara, Fatma ile dans ediyor Zeki. Sonra ben dans ediyorum. Uzun uzun. Birden saatin dokuz olduğunu fark edi-

yorum. Saat sekizdeki randevumu kaçırmışım. Gerçi aynı yerde buluşacaktık kızla. Hemen çevirmenimiz Tolik'e soruyorum bizim kızı görüp görmediğini.

"Gördüm," diyor Tolik. "Yarım saat önce eve gitti."

"Aman Tolik," diyorum. "Ben içki yüzünden saati unutmuşum. Ne olur bir telefon et şu kıza. Gelsin."

Tolik'le birlikte telefona gidiyoruz. Tolik konuşuyor. Kız da ona,

"Saat sekizde randevumuz vardı. Geldim. Baktım o Fatma Girik'le dans ediyor. Yarım saat bekledim. Gelmedi. Şimdi de ben gelmem," demiş ve telefonu kapatmış.

"Aman Tolik. Şunu bir daha ara. Yarın gideceğimi biliyor. Onu görmeden gitmem. Lütfen bunu söyle ona. Tamam, bir yanlışlık oldu. Sarhoşluğumuza versin. Özür dile benim adıma," diyorum.

Tolik çaresiz. Tekrar çeviriyor telefonu.

"Buyurun," diyor karşıdan yaşlı bir adam sesi. "Kimi aradınız?"

Tolik, Valantina'yla konuşacağını söylüyor ama, adam cevabı hazırlamış.

"Burada böyle biri yok," deyip kapatıyor telefonu.

Daha çok efkârlanıyorum. Daha çok içiyorum. Hiçbir şey hatırlamıyorum o geceden. Sabah altıda Zeki zorla uyandırıyor beni. Ben yatağa yapışmışım. Kalkmamın olanağı yok. Zeki, sürüye sürüye götürüyor beni banyoya. Duşun altına sokuyor. Sıcak soğuk duşlarla kendime gelmeye çalışıyorum. Uçağa zor götürüyorlar.

Havaalanında Babayev, Vera, Tolik yolcu ediyorlar bizi. Ve birinci Moskova seferimizden yüreğimizi Moskova'da bırakarak dönüyoruz İstanbul'a.

Döner dönmez bir telgraf çekiyorum Valantina'ya 'I love you' diyerek. Cevabı gelmeyen bir telgraf bu.

Sonra Moskova'da çektiğim fotoğraflarını gönderiyorum adresine. Aylar sonra, bir kez daha Azeri bir arkadaşımla gönderiyorum fotoğraflarını. Hiçbirine cevap alamıyorum. Bu karşılıksız aşkımı kendi kendime büyütüyorum akşamları, içki sofralarında. Masanın mezesi oluyor

gittikçe. Ama hayat devam ediyor. Sema'dan da ayrılmışım. Eşyalarını almış, gitmiş, baba evine. Mahkeme devam ediyor.

İstanbul'da işimiz çok. Yeni bir film için çalışmalara başlayacağım. Adana işletmecim İzzet, bir Türkân'lı film için sıkıştırıyor beni. Rejisörlüğünü de Atıf Yılmaz yapsın diyor. Bence sakıncası yok. Atıf Abi'yi yirmi yıldır tanırım. Çok da severim. Çektiği bir filmde figüranlık bile yapmıştım. Dostumdu. İlk kitapta Yılmaz Güney'i anlatırken söz etmiştim ondan.

Önce, Rüçhan Bey'le konuşup tarihi ayarladık. Sonra, tiyatrocu arkadaşım Türker Tekin'in bir hikâyesi üzerinde çalışıyoruz. Bu iş için on günlüğüne Kilyos'a gittik. Üçümüz. Atıf Abi, Türker, ben. Hikâyeyi senaryolaştırmak için çalışıyoruz. Her şey gayet iyi gidiyor. On günün sonunda bir de bakıyoruz, çalıştığımız hikâye kapkara bir sinema hikâyesi haline gelmiş. Türkân Hanım soruyor,

"Hikâye bitti mi?" diye.

Durumu anlatıyoruz. Yeni bir hikâye üzerinde çalışmak gerek. Bir gün, Türkân Hanım'la Atıf Abi bu işi konuşurlarken Türkân Hanım,

"Atıf Bey," diyor, "bende bir kitap var. Çok güzel film olur. Şunu bir okusanız."

"Olur," diyor Atıf Abi. "Arif'le de bir konuşayım."

Aynı gün bana uğruyor Atıf Abi. Durumu anlatıyor. Türkân Hanım'ın önerisini söylüyor.

"Neymiş hikâye?" diyorum.

"Cengiz Aytmatov'un *Selvi Boylum Al Yazmalım* diye bir kitabı var. İşte o," diyor.

Benim çok iyi bildiğim, çok da sevdiğim bir hikâye bu.

Daha önce, *Selvi Boylum, Bir Şoförün Hikâyesi, Al Yazmalım-Selvi Boylum,* en son olarak da *Selvi Boylum Al Yazmalım* adı altında birçok kez yayınlandı bu kitap. Dostum Cengiz Aytmatov'un kitabı.

"O olmaz abi," diyorum.

"Niye olmaz?" diyor Atıf Abi.

"Çünkü o hikâyeden iki-üç tane fotoroman çekildi. Herkes o hikâyeyi biliyor. O yüzden olmaz."

"İyi ya," diyor Atıf Abi, "herkes biliyorsa daha iyi."

"Nasıl yani?" diyorum.

"Demek ki sağlam bir hikâye. Biz çekersek güzel çekeriz. Sen Cengiz Aytmatov'u tanıyor musun?"

"Tanıyorum tabii. Arkadaşım üstelik."

"Öncelikle telif işini halletmeliyiz ki sonra senaryo çalışmasına başlayalım."

"Siz merak etmeyin. Ben hemen Cengiz'e bir telgraf çeker, durumu anlatırım. O kolay."

"Nasıl kolay be oğlum," diyor Atıf Abi. "Uluslararası bir Sovyet yazarının hikâyesini almak nasıl kolay?" diyor.

"Çünkü," diyorum, "Moskova'da bir sohbet sırasında bana, 'Türkiye'de niye benim hikâyelerimden film yapmıyorsunuz?' diye sormuştu. Ben de ona, 'Yapıyorlar yapmasına da, senin adını afişe yazmaya korkuyorlar. Ama bir gün ben yaparsam, adını afişin tepesine yazacağım,' demiştim. O yüzden kolay."

"İyi o zaman. Hemen şu işi hallet."

"Olur abi," diyerek hemen bir telgraf çekmiştim Cengiz Aytmatov'a. Adresi de 'Cengiz Aytmatov – Kırgızistan, Sovyetler Birliği' diye yazmıştım. Telgraf metninde de; *Selvi Boylum Al Yazmalım'ı* filme çekmek istediğimi söylüyor, izin verirse senaryo çalışmaları bittikten sonra kontrol için kendisine göndereceğimi belirtiyordum.

Üç gün sonra, bu uluslararası Kırgız yazarından sevgi dolu bir telgraf geliyordu bana ve telgrafta diyordu ki Cengiz:

'Arifçiğim, hikâyemi filme çekme düşüncen beni çok mutlu etti. Bana senaryoyu göndermene gerek yok. Filmi görürüm. Selamlar. Sevgiler.'

Telgrafı Atıf Abi'ye gösterdim.

"O zaman hemen başlıyoruz. Senaryo için önerdiğin biri var mı?" diye sordu.

"Hayır. İstediğinizle çalışabilirsiniz," dedim.

"Ali Özgentürk olur mu?"

"Niye olmasın?" dedim.

Böylece Ali'yle konuşarak işi verdik. İki gün sonra İzzet'i aradım. İşlerin yoluna girdiğini, çok iyi bir hikâye bulduğumuzu, güzel bir aşk filmi çekeceğimizi söyledim.

"İyi de Arif," dedi. "Bu ara ekonomik olarak çok sıkışığım. Atıf Abi'ye de bir film yaptırma sözüm var. Bu projeye Atıf Abi de ortak olsa sence bir sakıncası var mı?" diye sordu.

"Ne sakıncası olacak? Tam tersi. Atıf Yılmaz'la bir filmde ortak olmak bana onurdur. Kabul ederse ben hazırım," dedim.

Daha sonra Atıf Abi'yle konuşurken,

"Arif, Yeşilçam Filmcilik firmamı yeni kurdum. Filmi o firma üstüne yapsak sence sakıncası var mı?" dedi.

"Ne fark eder abi. Tabii olur," dedim.

Ve filmi Yeşilçam Filmcilik Firması üzerine yaptık. Benim adım afişe yapımcı olarak yazıldı.

1977 yılının Kasım ayına yaklaşırken, Türkiye, içinden çıkılmaz bir kaos halindeydi. Hazine'de para kalmamış, devletin verdiği çekler bile karşılıksız çıkmaya başlamıştı. Hazine 70 sente muhtaç hale gelmiş, Bulgaristan'dan aldığımız elektriğin parasını ödeyemediğimiz için Türkiye'de her gün13-14 saat elektrik kesintisi başlamıştı. Buna bağlı olarak fabrikalar kapanmış, işçiler sokaklara dökülmüştü. Terörist faaliyetlerden her gün 3-5 kişi ölüyordu. Üniversiteler süresiz olarak kapatılıyordu. Öğrenciler arasında sokak savaşları devam ediyordu. Milliyetçi Cephe (M.C.) hükümeti sırasında dolar dokuz kez devalüe edilmiş, Mart ayında 1 dolar 17.5 lira olmuş, Kasım ayında 27 liraya kadar çıkmıştı.

DİSK'in 1 Mayıs'ta Taksim'de yaptığı İşçi Bayramı kutlamalarında, bazı binalardan açılan ateş sonucu 34 kişi ölmüş, yüzlerce kişi yaralanmıştı. Muhalefet lideri Ecevit, gittiği her yerde saldırıya uğrar hale gelmişti.

5 Haziran'da yapılan seçimlerde CHP 213 milletvekili çıkarmasına rağmen, kurduğu azınlık hükümeti 229 oyla güvenoyu alamamış, Meclis'te kavgalar çıkmıştı.

Ecevit'le koalisyonu reddeden Demirel, bu kez yine MSP ve MHP ile 2. M.C. hükümetini kurmuştu.

Yeşilçam'a gelince...

Bizim Yeşilçam'da ne zaman işler azalır ve kötü gitmeye başlarsa, hemen arkasından dernekçilik başlar. İşte 1977 yılında, Vedat Türkali, Atıf Yılmaz, Umur Bugay, Yavuz Özkan ve Ali Özgentürk gibi sinemacılar da bir araya gelerek *Yeni Sinema* adı altında bir dergi çıkarmaya başlamışlardı.

Öte yanda, Yeşilçam'ın tüm çalışanları meslek gruplarına ayrılmış, kendi derneklerini oluşturmuşlardı. Tüm bu dernekler, o günkü ortamda sinemanın sorunları üstüne heyecanlı bir çözüm arayışına girmişlerdi. Ana sorun sansürdü. Sansür, sinemanın gelişmesini engelleyici bir olgu olarak yıllardır Demokles'in kılıcı gibi sinemanın üstünde duruyordu. Önce bu işin çözümlenmesi gerekiyordu. Bu konuda film yapımcılarının yıllardır verdiği uğraş da bir sonuç getirmemişti. Ben de Film Yapımcıları Derneği Yönetim Kurulu üyesiydim.

Sinema emekçileri sayılan set işçileri, kameramanlar, ışıkçılar, oyuncular, asistanlar, yönetmenler ve figüranlar da her türlü sosyal, ekonomik güvenceden yoksun çalışıyorlardı. Bu sorunun da öncelikle çözümlenmesi gerekiyordu. Tüm bunların yanı sıra, bu çalışanların bir sendikası bile yoktu.

Yeni Sinema dergisinin Sinematek'te yaptığı bir toplantıda bu olay gündeme getirilmiş ve Yavuz Özkan,

"Olmazsa Ankara'ya bir yürüyüş yapalım. Durumumuzu bütün halka duyuralım. Ayrıca yeni bir sinema yasası hazırlıklarımızı da yapıp bu yürüyüş sonrası hükümete verelim," demiş.

Bu öneri üzerine Atıf Yılmaz,

"Zaten sinema yasası ile ilgili çalışmalarımız son aşamaya geldi. İyi hoş da, yürüyüş mürüyüş diyerek sen de işin endazesini kaçırma," demiş.

Bu görüşe Vedat Türkali de katılmış.

Bu görüş pek ilgi görmemiş ama, gündeme gelmiş tabii. Bir gün, Oyuncular Derneği yöneticileri Semra Özdamar ile Hakan Balamir, Vedat Türkali'nin evine giderek bu konuyu tartışmaya başlamışlar. Ne de olsa Vedat Hoca eski tüfeklerden. Örgütlenme işini iyi bilir. Giderek de işin olabilirliğine inanmaya başlamış. İşin içine sinema emekçilerinin de katılmasının şart olduğunda ısrar etmiş. Toplantılara, Hakan Balamir, Semra Özdamar dışında Yavuz Özkan, Tarık Akan ve Cüneyt Arkın da katılmaya başlamış. Sonuçta tüm Yeşilçam derneklerinin katılması gerektiğine karar verilmiş. Film yapımcıları hariç! Öbür derneklerin desteğiyle yeni çalışmalar başlamış. Eylemin merkezi olarak Yunan Konsolosluğu'nun yanındaki Rassam Apartmanı'nın üçüncü katındaki Film Seti Teknisyenleri Derneği seçilmiş. Ve Semra, Tarık, Cüneyt, Yavuz, Hakan valiliğe yürüyüş için başvurmuşlar. Bu başvuru tüm basında yayınlandı. Bunun üzerine 5 Kasım yürüyüş günü olarak ilan edildi. Bu başvurunun ertesinde tertip komitesi, yürüyüş için kaynak bulmaya soyunuyor. İlk akla gelen DİSK ve ona bağlı sendikalar. DİSK o tarihlerde büyük bir patlama yapmıştı. Bütün devrimci hareketlerin içindeydi. Ya da başını çekiyordu. Maden-İş, Genel-İş, Köy Koop'tan yardım sözleri alınıyor. Bunlardan bir tek Genel-İş sözünü yerine getirmiyor. Bu paranın ödenmemesinden doğan borcu da çekeceğimiz *Maden* filminin avansından daha sonra biz ödemek zorunda kalıyoruz. Az para değil. Tam otuz beş bin lira.

İşte o günlerden birinde, Yavuz bana,

"Hadi Arif, sen de gel. Set İşçileri Derneği'nde yürüyüş için toplantı var," diyor.

"Ben yapımcıyım. Onlar beni istemeyebilirler," diyorum.

"Biliyorsun seni severler. Senin de yanlarında olmanı istiyorlar."

"O zaman olur tabii," diyorum. "Üstelik sevinerek gelirim."

Derneğe gittiğimizde, bütün Film Seti Teknisyenleri

Yürüyüş için başvurular yapılmış. Basın toplantısında: Semra Özdamar, Hakan Balamir, Yavuz Özkan, Tarık Akan; arkada Cüneyt Arkın, açıklama yapıyorlar.

Derneği kurucuları, Mevlüt Ekinci, Necip Kocak, Nejat Boğan, Cumali Cimgil, Mustafa Boğan, Erdil Demirbağ, Halil Dede, ayrıca Semra Özdamar, Hakan Balamir, Aydın Sayman, Erdoğan Kar vardı. Müthiş bir heyecan içindeydi herkes. Bir yandan pankartlar hazırlanıyor, bir yandan kolluklar yaptırılıyor, bir yandan da sloganlar bulunuyordu. Boyalar, bezler, çıtalar. Geleceğin sendikasının temel taşları konuyordu. Harcı karıştırılıyordu.

Bir gün Yavuz'a,

"Tanju Gürsu'yu da sokalım bu işin içine. Ne dersin?" diye sordum.

"Sen istiyorsan olur. İşi bozmasın da."

"Yok, yok. Sevilir, sevilmez... Tam tersi, bize yararı olur," dedim.

Çünkü o tarihte her gün Tanju'yla birlikte oluyordum. Birlikte geziyorduk. Sonunda bir gün onu da alıp gittim toplantıya. Tanju ile bir konuda ters düşsek de, sonunda bir yerde anlaşırdık. Böyle bir denge vardı aramızda.

Daha önce söylediğim gibi, bu işler zor işler. Para isteyen işler. Bir kısım yerlerden yardım alınıyor ama, bir kısmı hâlâ belli değil. Yavuz koşuşturup duruyor. Bir kısım yerlere birlikte gidiyoruz. Köy-Koop, yol boyunca kuman-

ya işini çözmüş görünüyor. Otobüsler pazarlıkla halledilmiş. Hazır. Son gün, Kameramanlar Derneği ile sorun çıkıyor.

"Biz," diyorlar, "kendi flamalarımız ve kendi derneğimizin bayrağı altında yürürüz. Yoksa katılmayız."

Sonunda onlar katılmıyor. İzzet Akay, Gani Turanlı ve Kaya Ererez bireysel olarak katılıyor yürüyüşe. Tek isim 'Sinema Emekçileri'. O kadarcık bir şeyde anlaşamayanlar, ülke sorunlarında nasıl anlaşırlar diye düşünüyorsunuz tabii. Ama işte öylesi günlerdi o günler.

Yeşilçam ve kamuoyu yürüyüşe hazır. Her gün bildiriler yazılıyor. Gazetelere, kahvelere, film yazıhanelerine dağıtılıyordu. Yürüyüş bütçesinde hâlâ on bin lira açık var. O akşamki toplantıda bu parayı nereden bulacağımız konusunda kafa patlatıyoruz. Bir türlü bulamıyoruz. Bir ara Tanju,

"Türker İnanoğlu'ndan isteyelim," dedi.

Tabii ortalık birden karıştı. Sonuçta bu eylem bir emekçi eylemiydi. Patron desteği nasıl alınırdı? Sonra bir de bakıldı ki ben de, Tanju da film yapımcısıyız. Yürüyüş bir yanıyla patronların lehineydi. Çünkü, sansür asıl onlar için sorundu. Bu yüzden onlardan destek alınmasının da bir sakıncası olamazdı. Uzun tartışmalardan sonra, Tanju'nun Türker'den para istemesi onaylandı. Sonuçta, 'kimsenin duymaması kaydıyla' Türker eksik olan on bin lirayı tamamlamış oldu. Türker'in derdi, iktidardakilerin duymaması idi. Çünkü her zaman, her iktidarla işleri olurdu. Bu ilişkilerine özen gösterirdi. Onlarla ters düşmek istemezdi.

Bütün setlerde çalışmalar durdurulmuştu. Hatta, Kapadokya'da Akün Film'in *Dila Hanım* filminin çekiminde bulunan Orhan Aksoy'un yönetimindeki film ekibi, iki gün için işi paydos edecek, Kızılcahamam'dan yürüyüşe katılacaklardı. O ekipte Türkân Şoray'la Kadir İnanır da vardı.

Otobüsler dışında, benim Renault araba ile, kardeşim Apo'nun Murat 124'ü de ulaştırma görevini üstlenmişti.

Yürüyüşte, her türlü provokasyona karşı da sıkı önlemler alınmıştı. Bu iş için kolluk görevlisi olarak 'kavgacılar' seçilmişti.

Biz yürüyüşe başlıyoruz ama, Başbakan Demirel de beyanat veriyordu "Yollar yürünmekle aşınmaz," diye.

Beşiktaş Barbaros Anıtı önünden başlayan yürüyüşün ilk durağı Taksim'di. Yürüyüşe bütün aydın kesimi destek veriyordu. Taksim Anıtı önünde toplanan yürüyüşçüler, büyük bir coşkuyla karşılandılar. Anıt'a filmlerden oluşan siyah bir çelenk konuldu. Ardından toplu halde Atatürk'e ve silah arkadaşlarına saygı duruşunda bulunuldu. Belediye Başkanı Ahmet İsvan'ın karısı Reha İsvan sinema emekçilerine başarı dileklerini sunan bir konuşma yaptı.

Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin de yaptığı konuşmada emekçileri sonuna kadar destekleyeceklerini bildirdi, sinema sansür tüzüğünü kınadı. Aziz Nesin yürüyüşün amacının, iktidara karşı anayasal hakları savunmak olduğunu belirtti.

Törende İstanbul Barosu Başkanı Müşir Kaya Canpolat da,

"Sinema emekçilerinin demokrasi savaşımına katılıyoruz," dedi. 'Sansür tüzüğünün, egemen sınıfların, sermayenin sömürüsü' olduğunu söyledi.

Eski oyunculardan Kamer Baba, '5 Kasım gününün sinema emekçilerinin bayramı olmasını' önerdi. Öneri, bütün topluluğun duyması ile birlikte coşkuyla kabul edildi.

Başından beri Yavuz Özkan'ın okuduğu sinemacılar andı Fatma Girik ve Fikret Hakan tarafından okundu, yürüyüşe katılanlarca da tekrarlandı.

Bu yeminde,

"Biz Türkiye sinema emekçileri, siz yüce halkımızın onuruna yaraşır filmler yapabilmek için yollara düştük. Sizin dertlerinizi dile getiren filmler yapabilmek için yollara düştük. Bugüne kadar bu yoldaki tüm çabalarımızı engelleyen çağdışı sansürün ve her türlü baskının kaldırılması için yollara düştük. Sinema emekçilerinin 60 yıldır sömü-

rülmelerine ve sosyal-ekonomik haklarına kavuşturulmalarını sağlamak için yollara düştük. Size karşı sorumluyuz. Sizden destek almak için yollara düştük," denilmekteydi.

Bu arada birkaç kişi 'Yılmaz Güney'e özgürlük!' diye bağırdıysa da, herkes yürüyüşün sessiz yapılacağı kararına uyarak, slogana katılmadı.

Taksim'den Üsküdar'a geçen yürüyüş ekibi, Üsküdar'dan Ahmetli'ye kadar yürüdükten sonra otobüslere binerek yoluna devam etti. Darıca'da yollara dökülen işçiler saygı ile selamlandıktan sonra, Yarımca'da otobüslerden inilerek uzun bir süre yüründü. İzmit'e 7-8 kilometre kala tekrar otobüslerden inildi. İzmit'te Belediye Başkanı Erol Köse ve bir dolu sendikacıyla birlikte İzmit halkının alkışları karşıladı bizleri. Akşamüzeri, Leyla Atakan Parkı içinde konaklanıldı. Bütün medya yürüyüşü hiç kaçırmadan izliyordu.

Yürüyüşün en önünde Fatma Girik, blucininin üstüne çektiği çizmeleri ve üstünde parkası ile bir bayrak gibi yürüyordu. Giderek yürüyüşün simgesi haline geldi. Yanında Hülya Koçyiğit, Tarık Akan, Cüneyt Arkın, Ahmet Mekin, Fikret Hakan, Semra Özdamar, Hakan Balamir, Safa Önal, Bülent Oran, Tanju Gürsu, Zeki Ökten, Şerif Gören, Müjde Ar, Aytaç Arman, Halil Ergün... Sinemadan kimi ararsanız oradaydı.

İzmit Belediye Başkanı Erol Köse'nin konukseverliğinde, Leyla Atakan Parkı içindeki bir kafeteryada akşam yemeklerimizi yedik. TRT'de yürüyüşle ilgili haberleri dinledik. O haberlerin içinde bir de Ümit Utku'nun demeci vardı. Doğal olarak yürüyüşün karşısında bir demeçti. Bu adamdan ne beklenirdi ki? Ne de olsa Başbakan Demirel'in adamıydı. "Bu Yeşilçam yürüyüşü değil, komünistlerin yürüyüşüdür," diyordu. Ve onu dinleyen 500 Yeşilçamlıdan küfür yiyordu. Tam yanımda Ümit Utku'nun Filmsan Vakfı'nın kurucularından Sırrı Gültekin ve bir arkadaşı vakıftan istifa ettiklerini bildiren telgraflarını hem vakfa, hem TRT haber dairesine gönderiyorlardı.

İstifa metninde,

Yürüyüş kolu, İzmit'e vardığında Belediye Başkanı Erol Köse, güzelliklerle karşıladı yürüyüşçüleri. Akşam yemeğinden sonra düğün salonunda düzenlenen gecede tüm yürüyüşçüler halaylar çekip türküler söylediler, şiirler okudular.

"Bizler komünistler değil, sinema emekçileriyiz. Bundan böyle, bu yürüyüşe böyle bakan bir anlayışla birlikte çalışamayacağımız için, Filmsan Vakfı'ndan istifa ediyoruz," diyorlardı.

Ayrıca hazırlanan bir bildiriyi ve telgrafların birer kopyalarını kardeşim Apo alıp sabah haberlerine yetişmesi için Ankara'ya, Mahmut Tali Öngören'e götürüyordu.

Gece, İzmit Belediyesi, evlendirme dairesini açmış, yürüyüş için bir eğlence düzenlemişti. Burada türküler, şarkılar söyleniyor, halaylar çekiliyor, şiirler okunuyordu. Yürüyüşe katılan herkes mutluydu. Bir ara, çok eski dostum, arkadaşım Safa Önal, bana,

"Arifçiğim, aklınıza sağlık. Bize bu günleri de gösterdiniz. Biliyor musun, oğlum Umut'a hayatta bırakacağım tek mirasım sinemacıların büyük Ankara yürüyüşüne katılmış olmanın onuru olacaktır," diyordu; gözlerinden yaşlar akarak.

İçimizden biri eğlence sırasında provokasyona kalkınca ânında susturuldu. Ve bir daha konuşması yasaklandı. Bu yürüyüş hiçbir fraksiyona, hiçbir partiye, hiçbir örgüte alet olmayan bir yürüyüş olacaktı. İşi kazasız belasız atlatmak ve sonuca ulaşmak istiyorduk. Asıl hedef, daha önce söylediğim gibi sansürün kaldırılması, sinema emekçilerinin sosyal güvence haklarına kavuşturulması ve sendikalaşma hareketinin olgunlaşması idi.

Geceyi, kimimiz kafeteryada, kimimiz nikâh salonunda, kimimiz otobüslerde geçirdik. Bir kısmımız da bulabildiği otellerde kalmıştık. Ertesi gün kahvaltıdan sonra otobüslerle yollara düştük. Hendek'te durarak, tekrar yürüdük.

Bu arada, öğle yemeği kumanyalarından haber yoktu. Yanıma bir kişi alarak Bolu'daki Köy-Koop'u bulmaya gittim. Köy-Koop binasını bulduk. Sorup soruşturduk. Her şey hazırlanmıştı. Bolu Dağı'nda, şimdiki Ulusoy işletmelerinin yanındaki düzlükte öğle yemeğini dağıtacaklardı. Yemek sandviç ve ayrandan oluşuyordu. Geri dönüp durumu tertip komitesine bildirdik. O ara, Varan otobüs terminali önünde bizim otobüslerden inen Müjde Ar ve Fatma Girik gelip geçen otobüslere, kamyonlara bildiri dağıtmaya başladılar. Yol iyice tıkanmaya başladı. Başından beri önde ve arkada bize eskortluk yapan trafik polisleri duruma müdahale etmek zorunda kaldılar.

Belirlenen yerde mola verilerek kumanyalar dağıtıldı. Belli bir zaman sonra, otobüslere binmek için düdük çalınca iyice yorgun düşen Zeki Ökten,

"Ne o kardeşim? Nazi kampına mı geldik?" diye söylenip duruyordu.

Her şey zamana bağlı olduğu için, Bolu Dağı'ndan sonra Bolu trafik polislerinin eskortluğunda yola devam ediliyordu. Sonunda Kızılcahamam'da bizim için ayarlanan otele geldik. Herkes için yer yoktu. Yine kimileri otelde, kimileri otobüste yatmak zorunda kaldı.

Kızılcahamam'da en önemli sorunumuz, Kapadokya'dan gelecek ekibin gelip gelmemesiydi.

Bizler yemekteyken geldiler. Bu başka bir mutluluktu bizler için. Orhan Aksoy, Türkân Şoray, Rüçhan Adlı, Kadir İnanır ve tüm ekip ayrıca bir minibüsle çıkıp gelmişlerdi.

Herkes birbirine sarılıyor, yolda neler olduğunu sevinçle anlatıyordu. Yol boyunca dilimizden düşürmediğimiz, Sabahattin Ali'nin sözlerini yazdığı türküydü:

Kurşun ata ata biter,
Yollar gide gide biter,
Ceza yata yata biter,
Aldırma gönül, aldırma.

Dertlerin kalkınca şaha,
Bir sitem yolla Allah'a,
Görecek günler var daha,
Aldırma gönül aldırma.

Bu şarkı, o gece de birkaç kez söylendi; yeni katılanlarla birlikte.

Bir ara masaya çıkarılarak, Vedat Türkali'ye bir konuşma yaptırıldı. Konuşmanın özü, sinema emekçilerinin haklarının korunmasının derneklerle olamayacağı, yürüyüş sonrasında bir sendikanın kurulacağı üzerineydi. Bu duyuru herkesi mutlu etti. Ertesi sabah yola çıkarak, Atatürk Orman Çiftliği'nin önüne geldik. Orada bizi karşılayan dostlarımız vardı. Şu anda anımsadıklarım arasında, TRT'den sevgili arkadaşım Sunar Kural, Çetin Öner, bugün rahmetlik olan Neslihan Gence, tiyatrocu Işık Yenersu, Sinan Çetin, AST oyuncularından bir grup, bir-iki CHP Ankara milletvekili, Belediye Başkanı Ali Dinçer vardı. Yürüyüşümüzü kutluyor, bize destek veriyorlardı.

Bir komiser Ankara'da yürüyüş yapamayacağımızı söylese de biz bu yürüyüşü yapacağımızı söyledik. Bunun üzerine pazarlıklar yapılarak, Cebeci'den Anıtkabir'e kadar yürüyüş izni alındı. Mülkiye'nin önünde toplanarak orada bir kortej oluşturmaya karar kılındı. Ben arabayı bırakmış, minibüsün üzerine çıkmıştım. Sürekli olarak megafondan bildiriyi okuyordum. Bir ara, Kadir İnanır da geldi yanıma. Onunla birlikte okumaya başladık.

Minibüste biz bildiri okurken, bizim arkamızda Yeşilçam vardı. Bizi destekleyen Ankaralı sanatçılar, onların arkasında Belediye Başkanı Ali Dinçer'in yanında milletvekilleri ve politikacılar gelecekti. Aslında biz, politikacıların bize katılmasını istemiyorduk. Çünkü yürüyüşümüzü hiç-

bir partiye ve kuruluşa mal etmek niyetinde değildik. Mülkiye önünden alkışlarla uğurlandık. Cebeci'den geçerek Gar yönünde yürüyüşe devam ettik. MHP'lilerin öğrenci yurdu önünden geçerken taşa tutulduk. En önde, Türkân, Fatma, Cüneyt, Aytaç, Müjde Ar, Zeki Ökten, Menderes Samancılar, Temel Gürsu yürüyordu. Taşlardan biri Türkân Hanım'ın tam ayağının yanına düşmüştü. İdeolojisi ne olursa olsun, filmlerini izlediğin, onlarla büyüdüğün, kendi yasal haklarını almak için yürüyen sanatçılarını nasıl taşlarsın? Sizin aklınız alıyor mu? Benim almıyor. Bütün bunlara rağmen, Anıtkabir'e kadar yürüdük. Herkesin canı çıkmıştı. Yorulanlar Anıtkabir önünde otobüslere attılar kendilerini. En önemli olay, Anıtkabir'e gidecek heyetin seçimiydi. Seçtik: Fatma, Türkân, Fikret, oyuncuları, Zeki Ökten, yönetmenleri, Mevlüt Ekinci sinema emekçilerini temsil edeceklerdi. Anıtkabir'e onlar çelenk koyacaklar, defteri imzalayacaklardı. Zeki'nin üstünde ceket yoktu. Hemen benim ceketi çıkarıp giydirdik. Onun da bir düğmesi düşmüştü. Bir de kravat bulduk birisinden. Onu da taktık. Bu işleri yaparken, biz de deftere yazılacak metni hazırlıyoruz bir taraftan, Yavuz Özkan'la. Hazırlanan metni küçük bir kâğıda yazarak Zeki'ye verdik.

"Saygı duruşundan hemen sonra, sen Türkân Hanım'a bu metni ver. Türkân Hanım gitsin, bunu deftere yazsın. O âna kadar da kimseye bir şey söyleme," demiştik Zeki'ye.

İlk aksilik Anıtkabir'e götürülen çelenkte başladı. Ata'ya filmlerden de oluşsa, siyah çelenk bırakılamazmış. Bu yüzden ekibi çiçeksiz gönderdik Ata'nın huzuruna.

Asıl sorun ise Anıtkabir'deki saygı duruşundan sonra başlamış. Zeki, çaktırmadan Türkân Hanım'a kâğıdı vermiş. "Bunu deftere siz yazın," demiş. Türkân Hanım da kâğıdı almış. Gitmiş, deftere yazmış; altını imzalamış, normal olarak. Bizler de çimenlere uzanmış, ekibi bekliyoruz. Bir haber geldi ki Fatma küplere binmiş.

"Peki niye? Derdi neymiş?" diyoruz.

"Efendim, niye Türkân imzalıyormuş da başkası imzalamıyormuş?"

"Komite böyle karar vermiş," demişler.

Fatma, herkese küfür kıyamet. Bir de duyduk ki, o akşam yürüyen ekiple birlikte İstanbul'a geri dönüyor.

"Haydi sen git, şunu ikna et," dedi Yavuz. "Ben yoruldum."

Otobüsler, şehir çıkışında, hareket saatini bekliyor. Bizler, ertesi gün Büyük Millet Meclisi'ne gidecek ekibi kuruyoruz. Fatma Girik, Müjde Ar, Temel Gürsu, Süreyya Duru, Mevlüt Ekinci olacak ekipte. Türkân Hanım ve Kadir İnanır ekibi o akşam Ürgüp'e dönüyor.

Gidip Fatma'yı otobüste buluyorum. Fatma hâlâ ateş üstünde. Hâlâ,

"Nasıl o kadına imzalatırsınız?" diyor.

"Yahu yapma, etme. Türkân Hanım da işlerini bırakıp geldi. Onu da onore etmek gerek. Ayıp oluyor güzelim. Bak, buraya kadar güzel bir yürüyüş oldu. Bunu bozma-

14 HAYATIN İÇİNDEN PAZAR 28 Aralık 1997

Yollar yürümekle aşınır!

NEBİL ÖZGENTÜRK

Türk sinemacıları tam 20 yıl önce 5 Kasım 1977'de de yürümüşlerdi, sansürü protesto etmek ve iş güvenliği için yolları aşındırdılar. Haklarını aldılar. Aradan 20 yıl geçti, aralarına genç yüzler de katılmıştı ve bir kez daha yolları aşındırıyorlardı...

SİNEMA-EMEKÇİLERİ

20 yıl önce

20 yıl sonra

Bu kez Türk sineması, belediyelerin sinema biletlerinden avanta olarak aldıkları kesintiler için yürüyordu. Haklarının gasp edilmemesi için yürüyorlardı. 1977'de Ankara'ya nasıl yürümüşsem, 1997'de de aynı yerdeydim. Nebil Özgentürk, eski yürüyüşten bir fotoğrafla yeni yürüyüşü birlikte yorumlamış. O gün Kadir İnanırla, bugün yeğeni Levent İnanır'la.

yalım. Bu hepimizin sorumluluğu. Haydi gel. Yarın Meclis'e gidecek ekibin başı sensin. Sen olmazsan olmaz," diyorum.

"Ben gidiyorum," diyor, başka bir şey demiyor.

Ağzından girip burnundan çıkıyorum. Küfür kıyamet. Sonunda ikna ediyorum. Otobüsten indiriyorum. Ertesi gün sabah dokuzda, Demir Film'de toplanmak üzere ayrılıyoruz.

Sabah dokuzda, Menekşe Sokak'taki Demir Film yazıhanesindeyiz. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gidecek tüm ekip gelmiş. Bir odada onlar, bir odada Yavuz, ben ve Tanju. Sabah çaylarını içiyoruz. Her şey tamam. Bir ara, rahmetli Süreyya Duru geliyor odaya.

"Vedat Hoca da ekiple gelmek istiyor," diyor.

"Nasıl olur?" diyoruz. "Komitenin seçtiklerinden başka kimse ekibe katılamaz. Bunu lütfen Hoca'ya söyleyin."

"Bunu ben söyleyemem Hoca'ya. Siz söyleyin," diyor Süreyya Duru.

Ben gidip Hoca'yla bir kenarda konuşuyorum.

"Hocam," diyorum, "bildiğiniz gibi bu işe tertip komitesi karar verdi. Onların kararından dışarı çıkamayız. Üstelik sizin belli bir isminiz var. Medya sizi bu ekip içinde görürse, işi komünistler organize etti diye malzeme bulmuş gibi yürüyüşü amacından saptırır. Başından beri hiçbir fraksiyonu bu işe bulaştırmamaya çalıştık. Bir dolu devrimci kuruluşu küstürdük. Durumu anlıyorsunuz, değil mi?" dedim.

Hoca gözlerimin içine bakarak,

"Bana öyle söylüyorsun ama senin de adın Komünist Arif değil mi?" dedi.

"Öyle ama, ben Meclis'e gitmiyorum ki. Bunu biliyorsunuz," dedim, gülerek.

Yaşamı boyunca bir dolu badireden geçmiş Hoca, belki Meclis'e giderek mutlu olacaktı. Bunu bilmiyordum. Ona da soramadım.

En olgun haliyle,

"Komite öyle istiyorsa, öyle olmalı zaten," dedi.

O işi de halletmiştik. Fakat ekibi Meclis'te Muammer Hoca karşılayacaktı; Muammer Aksoy. Bizimkiler Hoca'yı tanımıyorlardı. Bu işi Yavuz organize etmişti.

"Bizim de gitmemiz gerek. Biz olmazsak iş karışabilir," dedi.

Bunun üzerine biz de, meclise gitme kararı aldık. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne vardığımızda Muammer Hoca bizi kapıda karşıladı. Neler istediğimizi sordu. Biz de Senato Başkanı'na gideceğimizi, hazırladığımız sinema yasası taslağını ona vereceğimizi söyledik. Kuliste çaylarımızı içerken Muammer Hoca randevumuzu ayarlamıştı bile. Bizi, Senato Başkanı Sırrı Atalay'ın huzuruna çıkardı. Başkan bizi saygıyla karşıladı. Ne istediğimizi, neler düşündüğümüzü bir bir anlattık. Sinema yasasıyla ilgili dosyamızı aldı. Konuyla ilgileneceğine dair söz verdi.

Kapıdan çıktığımızda Adalet Partili bir milletvekili, Başbakan Sayın Demirel'in yürüyüşü başından beri izlediğini, şimdi bizi odasında beklediğini söyledi.

Ekip, birdenbire bu teklife olumlu bakınca, Yavuz,

"Amacımız hükümet başkanını ziyaret değil. Biz bu hükümete karşı yürüdük. Biz hükümeti Senato'ya şikâyet etmek için bu yürüyüşü yaptık. Nasıl olur da yürüyüşün amacını saptırırsınız?" deyince herkes kendine geldi ve bu davet reddedildi.

Bize gelen milletvekiline, Demirel'e gitmeyeceğimiz çok açık bir dille anlatıldı. Sonuçta, bu işler hükümetin ilgisizliğinden ya da baskıya yönelik ilgisinden kaynaklanıyordu.

Tam o sırada, bir başka milletvekili bu kez muhalefet lideri Ecevit'in bizi yemek için davet ettiğini söyledi. Ona da gidemeyeceğimizi, çünkü Ecevit'in bu kadar zamandır çeşitli başvurularımızı hiç dikkate almadığını, üstelik el altından bu yürüyüşün yapılmamasını istediğini de söyledik.

Muammer Hoca ve birkaç CHP'li milletvekiliyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin restoranına giderek yemeklerimizi yedik. Hoca'ya teşekkürler ederek Meclis'ten ayrıldık.

Cumhuriyet tarihimizin yetiştirdiği en önemli aydınlardan biri olan Prof. Muammer Aksoy, bu olaydan birkaç yıl sonra, evine girerken vuruldu. Onu, kalleşçe ve kahpece vuranlar kendi sinsi karanlığına çekildiler. Umarım bir gün akıttıkları kan onları da boğacaktır. Nur içinde yat hocam! İlkelerin bizim de inançlarımızdır. Öğrettiklerinle yaşıyoruz.

Ankara yürüyüşü burada noktalanmıştı. Ama Yeşilçam'daki bu hareket durmadı. Nitekim, iki ay sonra 5 Ocak 1978 günü sinema emekçileri SİNE-SEN adlı sendikalarını kurdular; 11 Temmuz 1978'de de sosyal haklarına kavuştular. Sinema yasasının çıkması için verilen kavga 1985 yılına kadar sürüp gitti. ANAP'ın iktidarı sırasında çıkarılabildi ancak. O da bir dolu eksikliklerle. Yine de bu yasanın çıkması için emek veren ANAP İzmir Milletvekili Süha Tanık ve arkadaşlarına buradan teşekkürü bir borç bilirim. Hiç olmazsa bu yasayla, devlet karşısında bizim de yerimiz belli oldu. Yasalı sinemayız artık.

Moskova dönüşü bir gün, Çiçek Pasajı'nda çekiyoruz kafaları. Masada: Cengiz, Mazlum, ben, Tanju, bir de Tanju'nun yakın arkadaşı, Araklı Belediye Başkanı Yılmaz Çebi var. Bizim Arbak Çebi'nin amcaoğlu. Bizler başkanı yeni tanıyoruz. Başkan, temiz, dürüst, saf bir Karadenizli. Tam bir sofra arkadaşı. İçkiler gırla gidiyor. Sohbet de öylesine. İçkinin can yoldaşıdır sohbet. Bir ara laf dönüp dolaşıp Nâzım'da noktalanıyor. Ben başlıyorum Nâzım'ın Moskova'daki evinden. Sonra dönüp Nâzım'ın mezarını anlatıyorum. Birden bir şeytanlık geliyor aklıma.

"Başkan," diyorum, "uluslararası üne sahip bir belediye başkanı olmak ister misin? Yani bütün dünyanın tanıdığı bir belediye başkanı?"

"İsterim tabii," diyor Başkan. "Niye olmasın?"

İnce zekâsıyla ne söyleyeceğimi çok iyi bilen Uzun Cengiz,

"Başkan, Arif ne derse, sen he de. Gerisine karışma. Dünyanın en ünlü belediye başkanı olacaksın diyorsa ola-

caksın demektir," diyor.

"Anlat bakayım," diyor Başkan. "Nasıl olacak bu iş?"

"Bakın arkadaşlar," diyorum. "Bir saattir Nâzım Hikmet konuşuyoruz. Niye? Çünkü Nâzım bu ülkenin yetiştirdiği en büyük şair de ondan. Hepimiz de çok seviyoruz. Yıllardır bu ülkede Nâzım'la ilgili tartışılan birinci konu Nâzım'ın yurttaşlığının geri verilmesi, ikincisi de mezarının Türkiye'ye getirilmesi. Öyle değil mi?"

"Öyle," dedi Cengiz.

"Gördüğüm kadarıyla bu işi biz halledebiliriz."

"Nasıl yani?" dedi Başkan.

"Şimdi siz," dedim Başkan'a, "Araklı Belediye Başkanı değil misiniz?"

"Evet. Başkanıyım."

"Bütün Araklı halkı sizin akrabanız değil mi?"

"Evet. Akrabamız."

"Üstelik Doğan Avcıoğlu *Türklerin Tarihi* adlı kitabında Orta Asya'dan Anadolu'ya ilk gelen Türk boyunun Çebi boyu olduğunu yazıyor."

"Öyle mi?" dedi masadakiler.

"Evet, öyle. Bu ne demektir arkadaşlar? İlk Orta Asya'dan çıkma cesaretini gösteren bu cesur boyun soyundan gelen sizler, Nâzım'ın mezarını da Türkiye'ye getiren aile olarak tarihe geçeceksiniz. Bunu başaran da Sayın Başkan Yılmaz Çebi olacaktır. Moskova işini siz bana bırakın. Mezarlıktan nasıl çıkaracağımızı ben biliyorum. Sovyetler'de her şey rüşvetle halloluyor. Parayı verdik mi iş kolay. Biz onu Odesa'ya kadar getiririz. Asıl sorun Odesa'dan Türkiye'ye getirmek. Ve Türkiye'de gömüleceği yeri bulmaktır. Ne demiş Nâzım:

Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni,
ve uyarına gelirse,
tepemde bir de çınar olursa
taş maş da istemez hani.

"Öyle görkemli bir mezara da gerek yok. Odesa'dan

getirip Araklı'da toprağa vereceğiz. Başına da bir çınar ağacı dikeceğiz. Mesele tamam."

"Odesa'dan kim getirecek?" dedi Mazlum.

"Kim getirecek. Başkan'ın adamları. Başkan, adamlarını takayla Odesa'ya gönderecek. Biz de Odesa'dan bindireceğiz takaya. Uşaklar getirecek Araklı'ya. Hepsi bu kadar."

"Peki, Başkan nasıl ünlü olacak?" dedi Tanju Gürsu.

"Asıl iş ondan sonra başlıyor. Biz mezarı Araklı'ya taşıdık mı? Taşıdık. Önce Nâzım'ın mezarının çalındığı haberini yayacağız bütün dünyaya. Bu haberle dünyayı bir sallayacağız."

"Ee, sonra?"

"Sonrası planın ikinci aşaması. Bir süre sonra, bir ihbar senaryosu hazırlayacağız. Durumu gizlice tüm dünya basınına bildireceğiz. Diyeceğiz ki: 'Nâzım şu anda kendi ülkesinde, bir kasabada ebedi uykusunu uyumaktadır. Vasiyet ettiği gibi başında da bir çınar ağacı vardır."

"Bu işleri kim yapacak?" dedi Başkan.

"Siz onu bize bırakın. Ben, Cengiz, Mazlum bu işi halledeceğiz."

"Fena bir fikir gibi gelmiyor," dedi Başkan. "Bizim Odesa'dan onu alıp gelmemiz çocuk oyuncağı. Siz o konuda merak etmeyin. Onu, Karadeniz'e bakan güzel bir tepeye defnederiz. Çınarını da dikeriz. Peki sonra?"

"Sonrası kolay. Tüm dünyanın televizyonları Araklı'da olacak. İşi yapan da sen olacaksın. Hem tarihe geçeceksin, hem de Nâzım'ın vasiyetini yerine getirmiş olacaksın."

"Peki, devletle başımız derde girmez mi?"

"Ne derdi Başkan?" dedim. "Yani, devletin mezarı kazıp tekrar Rusya'ya gönderecek hali yok ya. Tabii ufak bir mahkeme faslı olacak ama, önemli değil. O da bizim işimize gelecek. Her mahkeme senin reklamın demektir. Burada asıl sorun başka."

"Nedir?" dedi Başkan.

"Asıl sorun, mezarın getirilmesi değil. Asıl sorun, onun korunmasıdır."

"Biz onu getirdikten sonra, onu Araklı'dan kimse çıkaramaz. Çebi ailesi sahiplendi mi iş tamamdır. Olmadı iki bekçi dikerim başına. Kimse bir şey yapamaz," dedi Başkan.

"Hayır yani," diyorum. "Seveni çoktur Nâzım'ın ama az da olsa sevmeyeni de vardır hani. Ona karşı bir önlem almak gerek. Onun için söyledim."

"Sen onu düşünme," dedi Tanju Gürsu. "Başkan işe evet derse, o işe bitmiş gözüyle bak. Burada asıl önemli olan, bana göre ailenin kararı. Başkan ailenin kararını alarak bu işi yaparsa iyi olur."

"Bu bir tarihsel görevdir," dedi Başkan.

"Başkan'ın şerefine içelim," dedi Mazlum.

"Başkan'ın şerefine!" diyerek kaldırdık kadehleri.

Hepimiz mutluyuz. Olmuş bitmiş gözüyle bakıyoruz Nâzım'ın mezar sorununa. Bir ara Başkan,

"Bu konu önemlidir arkadaşlar. Ben gidip önce bir babamla görüşmeliyim," diyor.

"Ben de seninle gelirim," diyor Tanju. "Niyazi Emuca beni görünce dayanamaz." Sonra bizlere dönüp, "Başkan'ın babasının adı Topal Niyazi'dir. Gün görmüş bir adam. Yol, erkân bilir. Akıllı adamdır. O evet derse bu işi olmuş bilin. Aile adına o karar verir. Böyle önemli işleri babasına sormadan yapmaz Başkan," diyor.

"Peki, bunun için Araklı'ya mı gideceksiniz?" diyorum.

"Yok," diyor Başkan. "Babam İstanbul'da. Biz Tanju ile gideriz. Öyle beklemeye gerek yok. Sonucunu hemen alırız. Bugün."

Bir süre sonra, Başkan'la Tanju kalkıyorlar. Paşam'da buluşmak üzere ayrılıyorlar. Biraz daha içtikten sonra çıkıyoruz, Paşam'a doğru. Hepimiz neşeliyiz.

Biz Paşam'da içkilerimizi içip eğlenirken, geliyor Tanju. Başkan yanında yok. Heyecanla Tanju'dan cevabı bekliyoruz.

"Ne çabuk geldin?" diye soruyoruz Tanju'ya.

"Niyazi Emuca'nın yeri yakın da," diyor. "Hani Ef-

şan'ın barı var ya, Harbiye'de."

"Evet," diyorum.

Çünkü, o aralar en çok gittiğimiz gece barlarından biri de orası. Harbiye Orduevi'nin bahçesindeki Atatürk heykelinin parmakla gösterdiği yerde Efşan'ın barı. Efşan adında şişmanca ama güzel bir hanım arkadaşımız işletiyor. Bazen iş çok olursa, biz de girip bara yardım ediyoruz. Özcan Özgür, Bülent Kayabaş, Ünsal Emre barmen gibi çalışırlar orada.

"Bar caddeye bakıyor ya. Onun arka tarafında bir daire daha var. O daire de Topal Niyazi Emuca'nın kulübü. Bizimkiler orda oyun oynarlar. Gittik oraya. Niyazi Emuca bizi görünce çok sevindi. Topal Niyazi diyorum ama, bu onun lakabı. Çünkü bir ayağı sakat. Niyazi Emuca ağır adam. Hemen ellerini öptük. Özel odasına geçtik. 'Hayırdır uşaklar?' dedi. Başkan da olanı biteni olduğu gibi anlattı. Niyazi Emuca bilmez mi Nâzım Hikmet'i? Hesap etmez mi başına gelecekleri? Dedim ya zeki adam. Düşün, düşün. Sonunda, 'Ha uşaklar,' dedi. 'Çok iyi düşünmüşsünüz. Bu bizim aile için onurdur. Ama bir diyeceğim var sizlere: Ha bu seçimlerde emucanın oğlunun adaylığı söz konusu. Bana sorarsanız bu işi bir süre bekletin. Hele şu seçimleri bir atlatalım, hayırlısıyla. Sonra yapalım bu işi. Hemi de şerefiyle yapalım,' dedi. Bizim için de makul geldi."

"Başkan nerede?" dedim.

"Başkan kulüpte kaldı. Arkadaşları gelmiş. Sizlere selam söyledi. Teşekkür etti."

"Sağ olsun Yılmaz Başkan," dedi Cengiz.

"Haydi, Başkan'a içelim," dedim.

Kadehler kalktı. Yorgo Vapuridis Orkestrası çalıyor. Pakize Suda şarkı söylüyor. Daha sonra Gülistan Okan sahnede. Yanımıza gelip selamlıyor bizi. Ne de olsa bizim yazıhanenin kızlarından; yabancımız değil. Yine iyice bulmuşuz kafaları. Gecenin biri olmuş. Hesabı ödeyip kalkıyoruz. Beni Cengiz bırakacak eve. Tanju'yu da Mazlum. Arabaya biner binmez,

"Vakit erken. Şu Demircan'da iki kadeh daha içip öyle

gidelim," diyor Cengiz.

"Peki," diyorum. "Bence sakıncası yok."

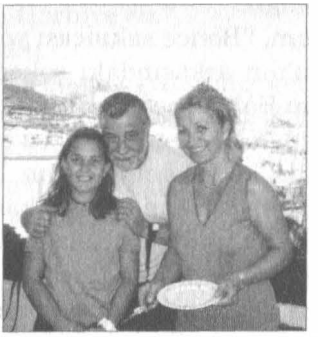
Site Sineması'nın arkasındaki sokağa giriyoruz. Burası aslında Samim Bâki'nin yeri. Bütün parayı Samim vererek açmıştı kulübü. Sanatçıların gece eğleneceği bir yer olsun diye. Sabaha kadar açık. Çıkan karavana bedava dağıtılıyor. İşsiz tiyatrocuların bedava karın doyurdukları, içtikleri bir mekân. Samim'in para kazandığı yok. O da arkadaşları ile eğleniyor. Ama her gün dolu. İşleri iyi. Hesap ödemeyen çok olsa gerek. Samim de 'namın yürüsün' muhabbetlerinde. Demircan Türkdoğan tiyatrocu arkadaşı. "Al, sen işlet," demiş ona. Öyle gidiyor işte. Herkes Samim'i Bodrum'dan tanır. 'Küba'dan önce sahilde 'Samim's' diye bir gece kulübü vardı ya, işte onun sahibi olan arkadaşımız Samim. Lazca caz yapar, şarkı söyler. Eskiden Bodrum'un en eğlenceli adamıydı. Şimdi de öyle ama, ga-

SAMİM BAKİ, ARİF KESKİNER

EĞLENDİRENLER EĞLENDİ

Samım Bakî ve Arif Keskiner. Bu iki sima, eğlence yaşamını yakından takip edenlerin çok iyi tanıdığı kişilerdir. Biri, Samim Bakî, Bodrum'un renkli gecelerinin gözde eğlence yeri Samim's'in sahibi, Arif Keskiner ise Beyoğlu'nda, sanat ve sinema dünyasına mensup ünlülerin vazgeçilmez mekanı Çiçek Bar'ın patronu. Bu iki sima, geride bıraktığımız bayram haftasında Bodrum'da, Bakî'nin sahibi olduğu Samim's'de felekten bir gece çaldılar. Samim'in işletmeciliğini Melek Baz'a bırakan Samim Bey, o gece Arif Bey ve yakın dostlarıyla eğlenirken çocuklar gibi şendi, her espriye kahkaha güldü. Bir ara içkinin de etkisiyle gülmekten yorulup meşelikaşıyla bir kenara çöktüklerinde, dostları da gıptayla bu neşelerini izliyorlardı. Ee, hep başkalarını eğlendirecek değiller ya...

2000 yılı. Bodrum. Samim Baki'nin kızı Elif'in yaşgünü. Karısı Harika, Elif ve ben.

liba zaman geçtikçe yaşlanıyor insan. Şekeri de eksik değil artık. Yavuz Demir'in, Mustafa Oğuz'un, Adnan Polat'ın iyi arkadaşı. Gerçi benim de iyi arkadaşım ama son zamanlarda sınıf değiştirdi sanki. Armatör Samim Bey diyorlar şimdi. Olsun, yine de iyi arkadaşımdır canım. Az mı yaşadık birlikte? Az mı şarkılar söyledik? Az mı şiirler okuduk? Yine de Bodrum onunla güzel. Elif'in, Eren'in babası. Harika'nın sevgili kocası. Az mı yattım evlerinde? Öyle değil mi sevgili arkadaşım? Herkesin işine koşan, mangal yürekli dostum.

Evet işte Demircan'ın yeri. Arabayı park ediyoruz. O da ne? Arkamızda bir araba daha duruyor.

"Bizden kaçamazsınız," diyor bir ses.

Dönüp bakıyoruz. Mazlum'la Tanju bunlar.

"Hani eve gidiyordunuz? Niye gitmediniz?"

"Siz niye gitmediniz, peki?" diyor Tanju. "Bizi satıyordunuz, değil mi?"

"Cengiz'in teklifi," diyorum. "O istedi."

"Haydi, durmayın kapıda. İçeri girelim," diyor Mazlum.

Hep birlikte bardan içeri giriyoruz. Barın tüm oturma yerleri dolu.

"Merhaba tayfa," diyor Halit Çapın.

Yanında Hamamcı Faris ve Özkan Şahin var.

"Leyla gibisiniz. Nereden böyle?"

Hiç grip görmemiş sesiyle Tanju cevaplıyor Halit'i:

"Paşam'dan, güzel çocuk, Paşam'dan."

Ötede, Nazmi Özer, Nami Dilbaz ve kardeşim Apo. Yanlarında Yeşilçam'ın seks yıldızları. Bir yanda Bülent Kayabaş, Özcan Özgür ve Ajlan. Tüm kulüple selamlaşıyoruz. Barın tezgâhı boş. Dört silahşorlar gibi gelip yaslanıyoruz bara. Barın içinde Demircan,

"Buyurun abi. Ne içersiniz?" diyor.

Hepimiz birbirimize bakıyoruz. Sonra da Demircan'ın arkasındaki raflardaki içkilere. Aslında bir kadeh bile içecek halimiz yok. Dönüp Cengiz'e soruyorum:

"Ne içeceksin?"

"Ben viski içeceğim."

"Demircan, şu JB şişesini koysana şuraya," diyor Cengiz.

"Ben viski içmem artık. Değişik bir şey istiyor canım. Tamam, tamam. Şu arkandaki beyaz tekila değil mi?" diyorum Demircan'a. "Onu da bana ver. Biraz tuz ve dilimlenmiş limon da olsun yanında."

"Delirdiniz mi la?" diyor Tanju. "Ha bunları siz mi içeceysunuz?"

"Bilmem. Bakarsın içeriz."

"Ula Mazlum. Delirmiş ula bunlar," diyor Tanju. Sonra Demircan'a dönüyor: "Bize de şu atlı viskiyi ver bakayum. Bunu da biz içelim Mazlum'la da."

Demircan şişeleri koyuyor tezgâhın üstüne. Bardaklar, buzlar, sular, çerezler. Tuz ve limon. İlk kadehleri kaldırıyoruz. Bütün oturanların şaşkın bakışları arasında dört sarhoş, şişelere saldırıyoruz. Sohbet, muhabbet devam ediyor. Ardından, biz bize şiire başlıyoruz. Şişeler eksildikçe, türkülere geçiyoruz. Bizimle birlikte bütün bar eğleniyor. Herkes ne zaman düşeceğimizin merakı içinde. Biz içtikçe açılıyoruz.

Aradan geçen iki saat içinde şişeleri tüketip, hesabı ödeyip, herkese eyvallah deyip çıkıyoruz. Şaşkın şaşkın bakıyorlar arkamızdan.

1977 yılının sonlarına yaklaşırken bireysel tüm çalışmalarım *Selvi Boylum Al Yazmalım* üzerine odaklanmıştı. Zaman geçiyor. Kış gelmeden filmi bitirmemiz gerek. Ama senaryo bir türlü bitmiyor. Çekim yeri olarak Osmaniye'yi seçiyoruz. Ne de olsa kendi memleketim. Kitaptaki kolhoz, barajdaki kamyon şirketine dönüştürülüyor. Kadir İnanır, asıl hikâyede de kamyon şoförü zaten. Hikâyede olmayan bir köyün boşaltılması ekleniyorsa da, fazla altı çizilmiyor filmi çekerken.

Türkân Şoray, Kadir İnanır ve Ahmet Mekin'den oluşan üçlüye, filmin kötü kadın kahramanı olarak Hülya Tuğlu ekleniyor. İyi kalpli, yaşlı ustabaşı rolünü İhsan Yüce oynuyor. Cengiz Sezici, Adana Tiyatrosu'ndan gelip kötü kalpli kamyon şoförünü başarıyla oynuyor. Bu onun ilk filmi. Türkân Şoray ve Kadir İnanır'ın oğlu rolü için sinema oyuncusu Bilal İnci'nin Adana'daki küçük kızı Elif getiriliyor, saçları kesilerek, Türkân'ın oğlu olarak oynatılıyor. Tombul bir erkek çocuk halinde.

Sonunda, Aslantaş Barajı'nın yapım çalışmaları içinde çekimler yapılıyor. Kardeşim Apo filmin başında. Baraj'dan yatakhaneler ayarlanıyor. Bir ara Türkân bizde, dayımın oğlu Yalçın Kılıçlarda kalıyor Rüçhan Bey'le birlikte. Aileden sayılıyorlar. Annem, babam, kızları gibi bakıyorlar ona. Amcamın oğlu Hacı, Apo'ya yardım etmekte. Herkes, tüm akrabalar, amcamın oğlu Mustafa Abi ve karısı da bir ucundan tutuyorlar işin. Bir ara ben gidiyorum çekimlere. Birkaç gün kalıyorum ekiple birlikte. Gittiğim gün Atıf Abi bana,

"Bugün Kadir İnanır'ı al götür. Sabaha kadar gezdir. Yedir içir. İyice yorgun düşsün. Çünkü, yarın sabah filmin finalini çekeceğim," diyor.

"Olur abi," diyerek Kadir'i alıp gidiyorum Osmaniye'ye.

Apo ve çocukluk arkadaşlarım, bizi Mazı'ya götürüyorlar. Sabaha kadar içip eğleniyoruz. Kadir bana,

"Gidelim Arif. Yarın çekim var. Atıf Abi'yle papazı bulmayalım. Ayıp olur," dedikçe,

"Boş ver şimdi Atıf Abi'yi. Herhalde biz de bu filmin ortağıyız. Bir şey demez," diyerek oyalıyorum Kadir'i.

Sabaha karşı bırakıyoruz Kadir'i Aslantaş'a. Biz gidip yatıyoruz tabii. Kadir'i iki saat sonra uyandırıyorlar, film çekimi var diye. Kadir güçbela kalkıyor. Surat darmadağın, geliyor sete. Tam Atıf Abi'nin istediği gibi olmuş. Kadir, bir haftalık uykusuz sanki. Öyle çekiliyor *Selvi Boylum Al Yazmalım*'ın finali. Çok da güzel oluyor.

İşte o yıl ilk teklifini alıyor film; Taşkent Festivali'nde Türkiye'yi temsil etmek için. Filmin afişini, o zamanlar Tatbiki Güzel Sanatlar'da okuyan, Atıf Abi'nin kızı Kezban Arca Batıbeki yapıyor.

Ciddi ciddi filmin uluslararası pazarlanması için hazırlık yapıyorum. Bin tane kırmızı yazma buluyorum Kapalı Çarşı'dan. Kiminin kenarları oyalı, kimisi pullarla süslü. Sonra onun üzerine afişin siyah baskısını yaptırıyorum İngilizce. Taşkent Festivali armağanı 'Red Scarf - Turkey'. Bin beş yüz nazar boncuğu alıyorum; dağıtmak için. Ve son dakikada uçağa zor yetiştirebiliyorum filmin broşürünü.

Mayıs ortaları olsa gerek. Bir yandan aklım Moskova'daki kızda. Güzel bir bilezik yaptırıyorum. Adını Rusça yazdırıyorum üzerine. Rusça bilmediğimizden o da yanlış oluyor tabii. Başka hediyeler de alıyorum. Bir yıla yakındır haber almamışım kızdan. Yine de, içimde bir umut. Moskova'da bulacağım onu. Kadir İnanır dalga geçiyor benimle.

"Boş yere bu hediyeleri almışsın. Bir yıldır haber alamadığın kızı koca Moskova'da nasıl bulacaksın?" diyor.

"Düşündüğün şeye bak," diyorum. "Sevda bizim sevdamız değil mi? O olmazsa, başkası olur. Moskova'da kız mı yok?"

Taşkent Festivali'ne gidecek ekip belli oldu. Öncelikle bizim film ekibi. Türkân Şoray, Kadir İnanır, Atıf Yılmaz, ben, Süreyya Duru, Eriş Akman, Semra Özdamar. Türkân Hanım her zamanki gibi biraz yan çiziyor: 'Siz gidin. Ben sonra gelirim' muhabbetlerinde.

O zamanlar, haftada iki gün uçak var Moskova'ya. Çarşamba, cuma. Aeroflot'un uçakları gidip geliyor. Bir gün Moskova-İstanbul-Ankara-Moskova seferi. Ertesi gün ise, Moskova-Ankara-İstanbul-Moskova seferi. Bizim gidişimiz ikinci sefere rastladı. Havaalanında, Ankara'dan gelecek uçağı bekliyoruz. Beklerken de, bir yandan Kadir'le viskilerimizi içiyoruz Yeşilköy'de. Uçak geldiğinde yolcular iniyor. Bir saatlik zaman var. Bir de bakıyorum, TRT'den, bizim eski Halk Oyuncuları'ndan Nevzat Şenol. Sarılıp öpüşüyoruz. Son zamanlarda TRT'de köy programları yapıyor. Yanında iki TRT'li daha: Ünal Küpeli ile Hüseyin Karakaş. Onlarla tanıştırıyor bizi. İsmen tanıyorum zaten. *Yılkı Atı* diye bir kısa filmleri vardı. Abbas Sayar'ın kitabından yapılan. Düşük bütçeli bir filmdi. Ama güzel bir filmdi. Televizyonda izlemiştim. Çok da sevmiştim. Onlarla tanışmak güzel. Hoş. Keyifli iki Anadolu delikanlısı. Biri Malatyalı, biri Elazığlı. Birer içki ısmarlıyoruz. Birlikte birbirimizi tanıyoruz.

O sıralar Sinema Dairesi Başkanı olan Doçent Oğuz Onaran ve belgeselci Süha Arın da geliyor yanımıza. Taşkent ekibi böylece tamamlanıyor.

Ayaküstü Havleci hikâyelerine başlıyor Ünal Küpeli. Havleci, Nasreddin Hoca gibi bir Malatyalı tipi. Her zamanda, her mekânda var. Gülmekten kırılıyoruz. Sözde Ünal Ankara'da okurken, bayram tatilinde Malatya'ya gitmiş. Tıraş olmak için girmiş Havleci'nin dükkânına. O sırada, dışarıda öğrenciler, ellerinde pankartlar, bayraklar yürüyüşteler. Havleci tıraşı bırakıp camdan, dışarıda yürüyen çocukları izliyor.

"Vay vay. Ne günlerdi o günler?" diyerek dönüyor işinin başına.

Ünal, merakla soruyor Havleci'ye:

"Hayırdır Havleci? Bir şey mi oldu?"

"Kalk, kalk. Kalk da şu resme bir bak," diyor Havleci.

Ünal oturduğu koltuktan kalkıp cama yaklaşıyor.

"Bak, bak. Şu resmi görüyor musun? Atatürk'ün resmini?"

"Görüyorum," diyor Ünal.

"O resimde niye Atatürk düşünceli, biliyor musun?"

"Bilmem. Ama Kocatepe'de, Büyük Taarruz'dan önce çekilmiş bir resim."

"Bak," diyor Havleci. "Anlatayım. 1922'nin Ağustos gecesindeyiz. Sadece yıldızların aydınlığı var. Sabaha karşı büyük taarruz başlayacak. Bütün asker tedirgin. Kimse uyumuyor. Ben de elimde sigara, dalgın dalgın yürüyorum. Bir de bakıyorum, bizim Malatyalı İsmet (İnönü) çadırın önünde. O da sigaranın birini söndürüp birini yakıyor. 'Hayırdır İsmet?' diyorum. 'Ne o? Ne düşünüyorsun?' Biliyorsun İsmet Malatya'dan hemşehrimiz. İsmet başını kaldırıp bana bakıyor. Karanlıkta sesimden tanıyor beni. 'Sen ne geziyorsun, Havleci?' diyor. 'Heeç,' diyorum. 'Uyku dutmadı. Şöyle bir dolaşayım dedim.' 'Hadi gel öyleyse. Bir tavla oynayak. Başka türlü bu sabah olmayacak.' Çadırdan içeri girdik. Çadırın içinde, bir portatif karyola, bir küçük masa, iki de sandalye. Masanın üzerinde planlar; taarruz planları. Bir gemici feneri yanıyor. Planları, elinin tersiyle şöyle bir kenara itiyor İsmet. Çadırın direğine dayalı tavlayı alıp masaya koyuyor. Başlıyoruz tavla oynamaya. Tabii biliyon; benimle tavla oynamak her babayiğidin harcı deel. Hemen iki mars, bir ters, partiyi bitiriyorum. 'Bundan bir şey anlamadım Havleci,' diyor İsmet. 'Bir ele daha var mısın?' 'Emrin olur,' diyorum. Hemşehrimi mi kıracağım? Ölüm var, kalım var. Yarın savaşta kim öle, kim kala. Tekrar başlıyoruz tavlaya. Bu sefer üç ters, bir mars yapıyorum. İsmet sinirle tavlayı kapatıp çıkıyor çadırın önüne. Bir sigara yakıyor. Ben de peşinden çıkıyorum dışarı. O da ne? İlerden Paşa bize doğru geliyor."

"Hangi paşa?" diyor Ünal.

Tevatür bu ya. Havleci cevabı veriyor hemen:

"Hangi paşa olacak? Tabii Mustafa Kemal Paşa. Şöyle bir İsmet'e, bir bana bakıyor. Vaziyetten şüpheli. 'Hayırdır, İsmet? Hasta mısın?' diye soruyor. İsmet hemen hazır ola geçiyor. 'Yok bir şey, Paşam' diyor. Sonra bana dönüp, 'Sen mi bir şey yaptın yoksa Havleci?' diyor Paşa. 'Valla yok Pa-

şam,' diyorum. 'Taarruz öncesi vakit geçsin diye iki el tavla oynadık. Hepsi, hepsi o,' diyorum. 'Ulan Havleci,' diyor sinirli, sinirli. 'Erkeksen benimle oyna.' 'Olur Paşam,' diyorum. Onunla da çadıra giriyoruz. Başlıyoruz tavlaya... İsmet de başımıza dikilmiş, duruyor. Koca orduları yenmiş, koca bir paşa. Kendinden emin. Bana yenilecek değil ya. Paşa da iyi tavleci hani. Onu da biliyorum. Bir yandan da kendi kendime, 'Lan oğlum, Havleci. Paşa'yı yenip de taarruzu bozdurma. Sinirlenip de, yanlış karar marar verir sonra. Memleket batar valla,' diyorum. Paşa, iki-üç oyun alıyor. Fakat zar bu ya. Bir başlıyor benden yana akmaya. Bir zar geliyor bana arkadaş. Bir zar geliyor. Deme gitsin. Tabii sonunda olan oluyor. Paşa üç oyun alıyor ama, sonunda iki mars, bir ters yeniyorum. Allah seni inandırsın. Bir hışımla kalkıyor. Yürüyor, yürüyor. Tepeye gelip, eli çenesinde öylece düşünüp duruyor. İşte, çocukların elindeki, Kocatepe'deki hani o düşünen fotoğraf var ya, o geceden kalma fotoğraftır."

Sonra Havleci,

"Sen ikinci savaşa yetişmedin he mi?" diye soruyor Ünal'a.

"Hayır, yetişmedim," diyor Ünal.

"Bak, bir de onu anlatayım istersen," diyor Havleci.

Ünal, koltuğunda tıraşını bekliyor.

"Bu Alamanlar var ya, Alamanlar. Bütün dünyanın başına bela olmuş. Önüne gelenle savaşıp duruyor. O zaman da hükümetin başında bizim İsmet var. Malatyalı hemşehrimiz. Türkiye'yi Alaman belasından kurtarmak için her türlü tedbiri alıyor. Bu arada bana da haber göndermiş: 'Malatya'nın savunmasından Havleci sorumludur,' diye. Ben ne yapam gardaş. Silah yok. Asker yok. Askerin hepsini göndermiş Trakya'ya. Millet aç, sefil. Ekmek karneye binmiş. Şeker yok. Biz de kuru üzümle içiyoruz kırtlama çayımızı. Allah seni inandırsın, iki gün düşündüm. 'Ben bu Malatya'yı nasıl savunurum?' diye. Sonunda formülü buldum. Topladım bütün Malatya'nın sabilerini. Malatya

dışındaki bağların içine tek tek yerleştirdim. Herkesin elinde sapanları. Yüzlerce çocuk. Bekliyoruz. Bir gün, beş gün derken bir de bakıyorum, bir tayyare; öteden doğru geliyor. Tüm çocukların sapanları ellerinde hazır. Benim emrimi bekliyorlar. O sırada tayyare üstümüze üstümüze gelmiyor mu? Ben hücum emrini vereceğim. Bir de bakıyorum tayyarenin penceresi açılıyor. Pilot yukarıdan bağırıyor: 'Havleci, Havleci! Sen bu işe karışma gardaş,' diyor. Bakanda ne görem gardaş! Ula, bu bizim Hans değil mi? Birinci Savaş'tan tayyareci arkadaşım. 'Sen de buralarda fazla dolaşma,' diyorum Hans'a. 'Malatya'dan ben sorumluyum.' O oluyor. Bir daha tayyare mayyere gelmiyor Malatya'ya."

Ünal, klasik Malatya şivesiyle anlatıyor Havleci hikâyelerini. Bizler gülmekten kırılıyoruz. Sanırım Ünal bugünlerde bir Havleci kitabı hazırlıyor Can Yayınları'na. Çıkarsa, çok güleceğimiz bir kitap olacak.

O sırada, Moskova yolcuları uçağa çağrılıyor. Ekibimiz çok keyifli. Ünal'la Hüseyin iki meddah gibi. Kavuklu ile Pişekâr sanki. Yolculuğumuz üç saate yakın sürecek. Uçakta şarap servisleri başlıyor. Biz Free Shop'tan aldığımız viskileri açıyoruz.

Süreyya Abi, hepimize Kiril alfabesi öğretmeye çalışıyor. Herkesin elinde kalem, kâğıt. Alfabeyi tek tek yazıyoruz. Kiril alfabesinden bakarak adımızı, soyadımızı yazmaya çalışıyoruz. Bu eğlence ve viski yolumuzu kısaltıyor. Bir de bakıyoruz uçak alçalmaya başlamış. Moskova varoşlarında, daçalar görünüyor. Nâzım'ın şiirindeki kayın ormanları. Biraz sonra, altımızda Moskova.

Havaalanında, festival görevlileri, Babayev, elçilikten Necil Nedimoğlu karşılıyor bizleri. Ekiptekileri tek tek tanıştırıyorum onlara. Ne de olsa biz eskiyiz.

Yine geldik Russia Oteli'ne. Bir yıl önce kaldığım otel. Aynı kapıdan giriyoruz içeri. Babayev ve festival görevlileri odalarımızın işlemlerini tamamlıyorlar. Sağa sola bakıyorum. Kimbilir; belki bir yıl önce ayrıldığım kıza rast-

larım diye umutlanıyorum. Kadir, Ünal, Hüseyin ve Nevzat'la Moskova üzerine konuşuyoruz ayaküstü. Babayev'i anlatıyorum onlara. Nâzım'ın, oğlu gibi sevdiği Babayev. Kadir de Babayev'i çok sevmiş. "Barnaby Jones gibi adam," diyor Babayev için.

Bir ara, sıkıştığımı fark ediyorum. İzin istiyorum arkadaşlardan. Asma kattaki tuvaletin yolunu tutuyorum. Merdivenler... İşte koca bir sütun. Sütunun yanından geçerken, birden önüme bir kız çıkıveriyor. O da ne? Bu 'o'! Bir yıldır hasretini çektiğim, mektuplar yazdığım. Rüyalarımdaki cevapsız kız. Sarılıveriyoruz birbirimize. Özlemle. İlk katın merdiven boşluğuna doğru gidiyoruz. Öpüşüyoruz. Öpüşüyoruz.

"I love you," diyorum. "Ya tibea oçin lublu," diyorum.

Başka Rusça sözcük gelmiyor aklıma. Zaten bilmiyorum ki. Bir süre, öyle birbirimize sarılmış olarak kalıyoruz. O, bir şeyler söylüyor bana. İyi sözler olduğu belli. Tez elden bir çevirmen bulmalıyım kendime. Böyle olmayacak bu iş.

"Sen git şimdi. Ben seni bulurum," diyor sanıyorum.

Tekrar, gerisin geriye iniyorum merdivenleri. Tuvalete gitmeyi unutmuşum heyecandan. Aşağı iniyorum. Kadir İnanır, kuşkulu bakıyor bana.

"Bir şey mi oldu? Ne bu halin?" diyor.

"N'olmuş halime?" diyorum.

"Suratın bembeyaz. Cin çarpmış gibisin."

"Kız," diyorum.

"Ne kızı? Kız kim?" diyor Kadir.

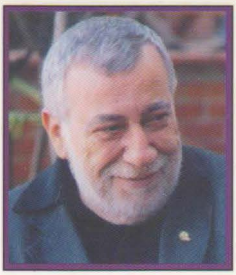
"Benimki," diyorum. "Benim kız. Onu gördüm yukarıda. Tam tuvalete girerken. Sütunun arkasından çıkıverdi önüme. Rüyada mıyım, neyim? Uçuyorum sanki."

Dönüp hep birlikte asma kata bakıyoruz. Kimseler yok...

"Yine mi güzeliz, yine mi çiçek?" diyorum kendi kendime. Mutluluktan ölünür mü? Ölünür.

Sevgili okurlar,

Kitabın bu bölümü de burada son buluyor. Söz veriyorum, bundan sonraki kitapta bitireceğim bu anıları. Sevgilerle. Esen kalın. Yaşarsak, yine görüşeceğiz umarım...

Arif Keskiner

YİNE Mİ ÇİÇEK

CAN

Çiçek Gibi'yi okuyup ***Arif Keskiner***'in inceliklerle örülü renkli dünyasına adım atanlar, ***Yine mi Çiçek*** adlı bu anılar demetinde de birbirinden ilginç lezzetler bulacaklardır kuşkusuz. Sinema, basın, sahne, edebiyat dünyasının bildik adlarının yalnızca sevinçleri ve hüzünlerini değil, insani ilişkilerini de bütün boyutlarıyla bize açan ***Arif Keskiner***, figüranlıktan yapımcılığa, senaryo yazımından oyuncu keşfine, fotoroman yöneticiliğinden sinema yönetmenliğine uzanan geniş bir alanda gezdiriyor okurlarını. Oldukça büyülü, oldukça acıklı ve oldukça ironik dünyaların insanları, ***Keskiner***'in kaleminin 'keskin'liğinden kendilerine düşen payı alıyorlar yeri geldiğinde. ***Keskiner***, hayatın imbiğinden damıttığı deneyimlerini bizlerle paylaşırken o kendine özgü muzipliğini de elden bırakmıyor. *Yaşar Kemal, Türkân Şoray, Kadir İnanır; Tanju Gürsu, Sinan Çetin, Kemal Sunal, Egemen Bostancı* ile yaşadıklarını anlatırken özellikle belli ediyor muzipliğini. İstanbul'un gece hayatının 'kadrolu' müdavimlerinden biri olarak 'televoleleşmemiş' ilişkilerin de mümkün olduğunu anımsatıyor. Farklı bir bohemin aktörleri olan gazetecilerle kendi bohemlerinin yönetmeni olmaya soyunan sinema sanatçıları arasında sürüp giden o keyifli gerginlik, dostluğun nerede başlayıp gazeteciliğin nerede bittiğini sorgulama olanağı da veriyor. ***Arif Keskiner***'in anılarının bu ikinci bölümü, renkli bir dünyanın sıcaklığına çekiyor okurlarını.

Kapaktaki fotoğraflar: ATİLÂ ASLAN

ISBN 975-07-0316-2

9 789750 703164

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR